
UNIVERSITY OF TORONTO
VELUT ARBOR ÆVO

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

JOURNAL INTERNATIONAL

D'ARCHÉOLOGIE NUMISMATIQUE

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤ. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

JOURNAL INTERNATIONAL D'ARCHÉOLOGIE NUMISMATIQUE

DIRIGÉ ET PUBLIÉ

PAR

J. N. SVORONOS

Directeur du Musée National Numismatique

TOME DIXIÈME -ONZIÈME

1907-08

ATHÈNES

CHEZ L'ÉDITEUR M. J. N. SVORONOS

ET CHEZ MM. BECK ET BARTH

3

ΕΡΜΙΟΝΙΔΟΣ

ΑΛΙΕΙΣ ΟΙ ΕΚ ΤΙΡΥΝΘΟΣ

ΚΑΙ ΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΑΥΤΩΝ

(Πίναξ II.)

1.— **R** 15. Κεφαλὴ *θεᾶς* ἢ *νύμφης* πρὸς δεξ. ἧς ἡ κόμη διπλῇ ταινίᾳ περιβαλλομένη καταπίπτει εἰς εὐθεῖς, ἐνίοτε δὲ καὶ κυματίζοντας πλοκάμους.

Ἄνευ ἐπιγραφῆς. *Ἅρπη καὶ ῥόπαλον* πλαγίως τεθειμένα ἐν στεφάνῳ πετρυσελίνου (;) κάτω δεδεμένου. Ἡ ἅρπη ἔχει τὸ ἄγκιστρον ποτὲ μὲν πρὸς τἄνω, ποτὲ δὲ πρὸς τὰ κάτω ἐστραμμένον.

α) 2,41. — Λονδῖνον = BMC. Peloponnesus p. 140, 47, pl. XXVII. 14. Ἀγορασθὲν ἐν ἔτει 1875 παρὰ τοῦ κ. Πετρίδου μετ' ἄλλων διαφόρων, Κρητικῶν τὸ πλεῖστον, νομισμάτων. = ***Πίναξ*** II, 1.
β) 2,40. — Ἀθῆναι, Συλλ. Σούτσου ἀρ. 1062 = Revue Numismatique 1869 p. 178, 21, pl. VII. = ***Πίναξ*** II, 2.
γ) 2,51. — G. Philipsen ἐν Κοπεγχάγῃ. Ἐκ τῆς συλλογῆς Ρουσοπούλου: Πβλ. J. Hirsch, Catal. XIII, 2685. pl. XXX = ***Πίναξ*** II, 3.
δ) 2,61. — G. Philipsen ἐν Κοπεγχάγῃ. Ἀγορασθὲν ἐν Ἑλλάδι τῷ 1905. = ***Πίναξ*** II, 4.
ε) 2,325.— Βερολῖνον, Prokesch-Osten. Ἀγνώστου προελεύσεως.
ϛ) 2,60. — Βερολῖνον, Imhoof. Ἀγορασθὲν παρὰ Λάμπρου ἄγνωστον πότε.
ζ) 2,53. — » ἀρ.28286. Ἀγορασθὲν παρὰ Π. Λάμπρου ἐν ἔτει 1864.
η) — Ι. Λάμπρου, Ἀναγραφὴ τῶν νομισμάτων τῆς Πελοποννήσου σελ. 96, πίν. ΙΒ', 5, ἔνθα ἡ ἅρπη (ὅπλον τοῦ Περσέως) περιγράφεται ἐκ περιέργου παραδρομῆς ὡς *κινύρα* (μουσικὸν ὄργανον).

Σημ. Ταῦτα κατετάσσοντο μέχρι τοῦδε εἰς τὸ Ἄργος τῆς Ἀργολίδος.

2.— Ꝑ 13. Κεφαλὴ *Ἡρακλέους* πωγωνοφόρος ἐν λεοντῇ, πρὸς δεξιά. | Ἄνευ ἐπιγραφῆς. *Ρόπαλον ἐν μέσῳ δύο ἀστέρων* μεθ' ἓξ ἀκτίνων. Πεδίον ἔγκοιλον.

α) 0,94. — Ἀθῆναι, 1891/2, Λ', 229. Ἐκ τῶν ἐν Μαντινείᾳ ἀνασκαφῶν τῆς Γαλλικῆς Ἀρχαιολ. Σχολῆς Ἀθηνῶν. = ***Πίναξ*** II, 5.
β) 0,93. — Ἀθῆναι, 4396β. Δῶρον Ἑρρίκου Convert. = ***Πίναξ*** II, 6
γ) 0,90. — Λονδῖνον. Ἐκ τῆς συλλογῆς Charles Tonnley = BMC Peloponnesus p. 121, 2, pl. XXVI, 2 (Λακωνία). = ***Πίναξ*** II, 7.
δ) 0,71. — Λονδῖνον. Ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ λόρδου Elgin = BMC. Peloponnesus p. 121, 3.
ε) 0,91. — Βερολῖνον, Fox (παρὰ Borrell).
ς) 0,87. — » Imhoof. Ἀγορασθὲν ἐν Ἀθήναις.
ζ) 0,77 (διάτρητον). — Βερολῖνον, Prokesch-Osten.
η) 0,88. — G. Philipsen ἐν Κοπεγχάγῃ. Ἀγορασθὲν ἐν Ἑλλάδι τῷ 1900
θ) 0,88. — J. Hirsch, Catal. XIII nº 2648.
ι) — Ι. Λάμπρος, Ἀναγραφὴ τῶν νομ. τῆς Πελοπονν. σ. 84, πίν. Γ', 9.

Σημ. Ταῦτα καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 3 κατετάσσοντο μέχρι τοῦδε εἰς τὴν Λακεδαίμονα.

3.— Ꝑ 11. Κεφαλὴ *Ἡρακλέους* πωγωνοφόρος ἐν λεοντῇ, πρὸς ἀριστερά. | Ἄνευ ἐπιγραφῆς. *Ρόπαλον*. Πεδίον ἔγκοιλον.

** α) 0,95. — Ἀθῆναι, 4397. Ἐκ τοῦ εὑρήματος τοῦ Κρανιδίου. Ἀγορασθὲν παρὰ Γρ. Μπουρνιᾶ τῇ 27 Ἰουλίου 1863 μετὰ δέκα χαλκῶν τῆς Τίρυνθος, δύο ἀργυρῶν τῆς Ἑρμιόνης καὶ δύο ἀργυρῶν τῆς Αἰγίνης, πάντων προερχομένων ἐκ τοῦ αὐτοῦ εὑρήματος τοῦ Κρανιδίου. = ***Πίναξ*** II, 8.
β) 0,90. — Βερολῖνον, Imhoof. Ἄγνωστον ποῦ καὶ πότε ἀγορασθέν.

4.— Ꝑ 11. Ὁμοίως. | ΤΙΡΥΝ ἀρ., ΘΙΩΝ δεξ. καὶ ἐν κύκλῳ πέριξ. *Ρόπαλον*, οὗ ἡ κεφαλὴ πρὸς τἄνω. Πεδίον ἔγκοιλον.

α) 0,775.— J. Hirsch, Catal. XIII, ἀρ. 2738, πίν. XXX. = ***Πίναξ*** II, 9.
β) 0,66. — » » » » 2739. Ἀμφότερα ἐκ τῆς συλλογῆς Ἀθ. Ῥουσοπούλου, πωληθέντα παρὰ τοῦ Hirsh, τὸ μὲν ἀντὶ 305 τὸ δὲ ἀντὶ 90 μαρκῶν εἰς ἀγνώστους μοι. Τοῦ πρώτου εὗρον ἐκμαγεῖον ὑπὸ τοῦ Ποστολάκα ἐν τῇ συλλογῇ τῆς Γερμανικῆς Ἀρχαιολ. Σχολῆς μετὰ τῆς σημειώσεως αὐτοῦ «Vidi numum Athenis die 30 Sept./12 Oct. 1885».

5.— Ʀ 20. Κεφαλὴ *Ἡρακλέους* πωγωνοφόρος ἐν λεοντῇ, πρὸς ἀρ.	Τ—Ι *Φοῖνιξ*. Πεδίον ἔγκοιλον.

α) 4,70. — Βερολῖνον, Prokesch-Osten. Ἄγνωστον πότε καὶ πόθεν ἀγορασθέν. = Rev. Numism. 1865 p. 153, 1 (εἰκών).
β) 3,52. — Βερολῖνον, Imhoof. Ἀγορασθὲν παρὰ Π. Λάμπρου ἐν ἔτει 1878.
γ) — Λονδῖνον. Δωρηθὲν τῷ Βρεττανικῷ Μουσείῳ ἐν ἔτει 1850 ὑπὸ τῆς British Treasury μετὰ πολλῶν ἄλλων διαφόρων ἑλληνικῶν νομισμάτων. = BMC. Peloponnesus p. 164, pl. XXX, 14. = **Πίναξ** II, 10.
δ) 4,10. — G. Philipsen ἐν Κοπεγχάγῃ. Ἐκ τῆς συλλογῆς Ἀθ. Ρουσοπούλου. = **Πίναξ** II, 11.
ε) — Ι. Λάμπρου, Ἀναγραφὴ τῶν νομισμάτων τῆς Πελοποννήσου σελ. 105, 1-2, πίν. ΙΓ', 2.

6.— Ʀ 15. Κεφαλὴ *Ἀπόλλωνος* δαφνοστεφής, πρὸς ἀρ. Πρὸ αὐτῆς Δ.	Τ—Ι *Φοῖνιξ*. Ἐν τῷ πεδίῳ ἀρ *λύρα* (χελώνιον), δεξιᾷ δὲ *σταφυλή*.

α) 2,03. — Ἀθῆναι, Συλλ. Σούτσου ἀρ. 1086.
β) 1,84. — » 4457. Δῶρον Μιχ. Ζαρίφη ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Τὸ πρῶτον ἀναγνωρισθὲν ὑπὸ Π. Λάμπρου ὡς ἀνῆκον τῇ Τίρυνθι. Ἴδε Rev. Numism. 1864 p. 184 note 2.
γ) 2,99. — Κοπεγχάγη. Ἀγορασθὲν ἐν ἔτει 1892/3. (Ἔκτυπον αὐτοῦ ἐν τῇ Γερμανικῇ Ἀρχαιολ. Σχολῇ φέρει τὴν σημείωσιν τοῦ Ποστολάκα «apud J. Lambrum 9/21 Nov. 1892»).
δ) 2,85. — Κοπεγχάγη. Ἀγορασθὲν ἐν ἔτει 1880/1. = **Πίναξ** II, 12.
ε) 2,31. — Μουσεῖον Thorwaldsen ἐν Κοπεγχάγῃ. = Müller. Descript. des monnaies antiques du Musée Thorwaldsen p 127, nº 804, pl. II, 1 (Δῆλος).
ς) — Λονδῖνον = BMC. Peloponnesus p. 164, nº 2, pl. XXX, 15. Δωρηθὲν τῷ Βρεττανικῷ Μουσείῳ ἐν ἔτει 1852 ὑπὸ τῆς British Treasury μετὰ πολλῶν ἄλλων νομισμάτων διαφόρων ἑλληνικῶν χωρῶν.
ζ) 2.88. — Βερολῖνον 115/1874. Ἀγορασθὲν παρὰ Π. Λάμπρου.
η) 2,77. — Ἀλ. Μελετόπουλος. Προέλευσις «*Κόρινθος ἢ Ἑρμιόνη*».
θ) 2,56. — G. Philipsen ἐν Κοπεγχάγῃ. Ἐκ τῆς συλλογῆς Ἀθ. Ρουσοπούλου. = J. Hirsch, Cat XIII, nº 2740. = **Πίναξ** II, 13.
ι) — Συλλογὴ Courtois. = Rev Num 1864, p. 178, 1, pl. VIII, 1.
ια) — J. Hirsch, Catal. XIII, nº 2741.

Σημ. Ἐπὶ τῶν πλείστων τὸ Δ εἶναι ἀφανὲς ἕνεκεν ἀποτριβῆς. Σαφῶς διατηρεῖται ἐπὶ τῶν κομματίων γ, δ, ε καὶ ι.

7.— Ʀ 12. Ὁμοία κεφαλή, ἀλλὰ πρὸς δεξιά. | Ͱ ἀρ. *Φοῖνιξ*. Δεξιᾷ αὐτοῦ *λύρα* (χελώνιον) πλαγίως τεθειμένη.

α) 1,90. — Ἀθῆναι. Πρῴην Συλλογὴ Ἀρχαιολ. Ἑταιρείας ἀρ. 481. = A. Engel: Rev. Numism 1885 p. 13 nº 24 (ὡς μετὰ TI[P]Y). = ***Πίναξ*** II, 14.

8.— Ʀ 13. Ὁμοίως. | Ͱ ἀριστ. *Φοῖνιξ*. Δεξιᾷ αὐτοῦ μέγα ⅃ (= A;).

α) 2,03. — Ἀθῆναι 1904/5 ΚΑ' 2. Δωρηθὲν ὑπὸ Αὐγερινοῦ Στυγιάννου μεθ' ἑνὸς νομίσματος Ἐπιδαύρου. = ***Πίναξ*** II, 15.

** β) — Λονδῖνον. Ἀγορασθὲν παρὰ τοῦ στρατηγοῦ Fox ἐν ἔτει 1863. = BMC. Peloponnesus p. 164, 3 (ἔνθα περιγράφεται ὡς φέρον TI—RV). = ***Πίναξ*** II, 16.

9.— Ʀ 12. Ὁμοίως. | IT ἀριστ. *Φοῖνιξ*. Δεξιᾷ αὐτοῦ *κτεὶς θαλάσσιος* (ὄστρακον).

** α) 1,77. — Ἀθῆναι 4460. Εὕρημα Κρανιδίου. Ἀγορασθὲν τῇ 27 Ἰουλίου 1863 παρὰ Γρ. Μπουρνιᾶ. = Βιβλίον ἀγορῶν σελ. 53. = ***Πίναξ*** II, 17.

β) 1,80. — Ἀθῆναι 4460. Δῶρον Π. Λάμπρου.

γ) 1,60. — » Συλλογὴ Σούτσου ἀρ. 1089. = ***Πίναξ*** II, 18.

** δ) — Συλλογὴ Courtois = Rev. Num. 1865, p. 178, nº 3, pl. VII, 3.

ε) 2,11. — Ἀλ. Μελετόπουλος ἐν Πειραιεῖ.

ϛ) 1,95. — G. Philipsen ἐν Κοπεγχάγῃ. Ἀγορασθὲν ἐν Ἀθήναις.

ζ) 1,75. — Κοπεγχάγη. Ἀγορασθὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ ἔτος 1904/5.

η) 1,74. — Βερολῖνον 28847. Ἀγορασθὲν παρὰ Χελδράϊχ ἐν ἔτει 1869.

* ϑ) 1,85. — » *Imhoof*. Ἄγνωστον πότε καὶ πόθεν.

ι) 1,94. — » » » » »

ια) 2,41. — » Löbbecke, παρὰ Güterbock.

10.— Ʀ 14. Ἡ αὐτὴ κεφαλὴ πρὸς δ. | I—T *Φοῖνιξ*.

* α) 1,82. — Ἀθῆναι 4459. Δῶρον Κωνσταντίνου Κροκιδᾶ (Κορινθίου). = Ποστολάκας ἐν Πρυτανικῇ λογοδοσίᾳ 1863-4 σελ. 48 ἀρ. 32. = Rev. Numism. 1865 p. 153, 2. = ***Πίναξ*** II, 19.

11.— Ʀ 13. Ὁμοίως. | T—I Ὁμοίως.

** α) 1,50. — Ἀθῆναι 4458. Ἀγορασθὲν παρὰ Γρ. Μπουρνιᾶ τῇ 27 Ἰουλίου 1863. Βιβλίον ἀγορῶν σελ. 53. = ***Πίναξ*** II, 20.

β) 1,72. — Ἀθῆναι, Ἀρχαιολ. Ἑταιρείας ἀρ. 482.
γ) 1,80. — » 1903/4 ΛΒ', 35. *Εὕρημα Ἐπιδαύρου* ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τῆς Ἀρχαιολ. Ἑταιρείας τοῦ 1903, ἀποσταλὲν διὰ τοῦ ἐγγράφου ἀρ. 876 τῆς 20 Ἰουλίου 1904.
** δ) — Coll. Courtois = Rev. Num. 1864. p. 178, n[e] 2, pl. VII, 2.
ε) — Cat. de la coll. L. Walcher de Molthein (1895) p. 131, 1656.

12.— Ⓐ 12. Ὁμοίως. | Τ—ΙΡ Ὁμοίως.

α) 1,65. — Ἀθῆναι 4461. Ἐξ ἀνταλλαγῆς. Ἴδε βιβλίον ἀνταλλαγῶν σελ. 119, παρὰ τοῦ Σ. Λαφαζάνη τὴν 2 Σεπτεμβρίου 1862. = Rev. Num. 1865 p. 153, 3. = **Πίναξ** II, 21.
** β) — Συλλογὴ Courtois = Rev. Num 1865 p. 153, 3 (σημείωσις 1).
* γ) 1,36. — Βερολῖνον, Prokesch-Osten.
δ) 1,74. — » Löbbecke. Ἀγορασθὲν ἐν ἔτει 1888.

13.— Ⓐ 12. Ὁμοίως. | ΚΛΥ — ΙΤ Ὁμοίως.

α) 1,54 — Ἀθῆναι 4467. Ἐξ ἀγορᾶς παρὰ Γρ. Μπουρνιᾶ τῇ 27 Ἰουλίου 1863. Ἴδε βιβλίον ἀγορῶν σελ. 53. = **Πίναξ** II, 22

14.— Ⓐ 12. Ὁμοίως. | ΒΛΥ — ΤΙ Ὁμοίως.

α) 1,60. — Ἀθῆναι 4463. Ἐξ ἀνταλλαγῆς. Ἴδε βιβλίον ἀνταλλαγῶν σελ. 119 παρὰ τοῦ Σ. Λαφαζάνη τῇ 2 Σεπτεμβρίου 1862.
β) 1,40. — Ἀθῆναι 4472[β]. Δῶρον Π. Λάμπρου = **Πίναξ** II, 23.
γ) 1,55. — » 4472[α]. Δῶρον Π. Λάμπρου.
** δ) — Συλλογὴ Courtois = Rev. Num. 1864 p. 178, 6 pl. VII, 6.
ε) 1,27. — Βερολῖνον. Löbbecke παρὰ Güterbock = **Πίναξ** II, 24.

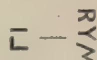
15.— Ⓐ 12. Ὁμοίως. | ΤΙ — ΚΛ Ὁμοίως.

** α) 1,85 — Ἀθῆναι 4463. Ἐξ ἀγορᾶς παρὰ Γρ. Μπουρνιᾶ τῇ 27 Ἰουλίου 1863. Ἴδε βιβλίον ἀγορῶν σελ. 53. = Rev. Num 1864 p. 178, 4bis. = **Πίναξ** II, 25.
β) 1,71. — Βερολῖνον 28847 παρὰ Χελδράϊχ 1869. = **Πίναξ** II, 26.

16.— Ⓐ 12. Ὁμοίως. | ΤΙ — ΡΥ Ὁμοίως.

** α) 1,75. — Ἀθῆναι 4462. Ἐξ ἀγορᾶς παρὰ Γρ. Μπουρνιᾶ τῇ 27 Ἰουλίου 1863. Ἴδε βιβλίον ἀγορῶν σελ. 53. = Rev. Num. 1864 p. 178, 4 pl. VII, 4. = **Πίναξ** II, 27.

β) 1,46. — Κοπεγχάγη. Ἀγορασθὲν ἐν ἔτει 1907 παρὰ τοῦ Hirsch (Συλλογὴ Ρουσοπούλου). = Hirsch Cat. XIII n° 2742.
γ) — Cat. Coll. Th. Prowe (1904) p. 47 n° 814.
δ) 1,75. — Ἀλ. Μελετόπουλος ἐν Πειραιεῖ.
ε) — Ι. Σόλων ἐν Ἀθήναις.

17.— Ⱥ 12. Ὁμοίως. | Ὁμοίως.

α) 1,60 — Ἀθῆναι 4465. Ἐξ ἀνταλλαγῆς. Ἴδε βιβλίον ἀνταλλαγῶν σελ. 119 παρὰ τοῦ Σ. Λαφαζάνη τῇ 2 Σεπτεμβρίου 1862. = ***Πίναξ*** **II, 28.**

18.— Ⱥ 13. Ὁμοίως. | Ὁμοίως.

** α) 1,90. — Ἀθῆναι 4464. Εὕρημα Κρανιδίου. Ἀγορασθὲν τῇ 27 Ἰουλίου 1863 παρὰ Γρ. Μπουρνιᾶ. Ἴδε βιβλίον ἀγορῶν σελ. 53. = ***Πίναξ*** II, 29.
β) 1,70 — Ἀθῆναι 4466. Ἐξ ἀνταλλαγῆς παρὰ Σ. Λαφαζάνη τῇ 2 Σεπτεμβρίου 1862. Ἴδε βιβλίον ἀνταλλαγῶν σελ. 131.
γ) 1,67. — Ἀθῆναι 4466α. Δῶρον Π. Λάμπρου.
δ) 1,37. — » 4466β. » »
ε) 1,82. — Ἀθῆναι, Συλλογὴ Σούτσου ἀρ. 1087.
ϛ) 1,70. — » » » » 1088.
** ζ) — Λονδῖνον. Ἀγορασθὲν παρὰ τοῦ στρατηγοῦ Fox ἐν ἔτει 1863. = BMC. Peloponnesus p. 164, 4. = ***Πίναξ*** II, 30.
η) 1,44. — Μόναχον. Ἀγνώστου προελεύσεως.
θ) 1,81. — Κοπεγχάγη (ἡ ἐπιγραφὴ ἐφθαρμένη). Ἀγνώστου προελεύσεως.
ι) 1,43. — Κοπεγχάγη. Ἀγορασθὲν ἐν ἔτει 1907 παρὰ J. Hirsch.
ια) 1,57. — Βερολῖνον, Fox. Παρὰ Τρικούπη ἐν ἔτει 1864.
ιβ) 1,58. — » 34/1886 Παρὰ von Sallet
* ιγ) 1,78. — » Imhoof. Παρὰ Ἀθ. Ρουσοπούλου.
ιδ) 1,52. — » Löbbecke. Ἀγορασθὲν τῷ 1878/9.
ιε) 1,81. — » Prokesch-Osten. } Ἄγνωστον
ιϛ) 1,53. — » Löbbecke. } πότε καὶ πόθεν
* ιζ) 1,51. — » Prockesch-Osten. } ἠγοράσθησαν.
** ιη) 1,68. — » Fox. Παρὰ Merlin τῷ 1863.
ιθ) — [»] = Doubletten des Kgl. Münzkabinets zu Berlin (1906) p. 50 n° 1004 (ἐσφαλμένως ὡς μετὰ ΤΙ—ΡΥ).
κ) — Παρίσιοι. Ἀγορασθὲν ἐν ἔτει 1875 ἐκ τῆς συλλογῆς Μαργαρίτου. = Rev. Numism. 1874/7 p. 448, 74.
κα) — Luynes, Annali del Instituto 1842 p. 139 Monnum. III, 35, 13, ἔνθα τὸ μὲν μέταλλον ἐσφαλμένως ἐσημειώθη ὡς Ⱥ,

ἡ δ'ἐπιγραφὴ ἐσφαλμένως ἀνεγνώσθη ΚΥΝΤΙ ἀποδοθέντος τοῦ νομίσματος εἰς τὸ Κυτίνιον τῆς Θεσσαλίας. Ἴδε R. Weil. ἐν Zeitsch f. Num. I 217, καὶ ἐν Friedlaender. Reeretorium zur antiken Numismatik σελ. 207. Imhoof-Blumer Zeit. f. Num. τόμ. II (1875) p. 87.—Ὁ κ. Babelon μοὶ γράφει ὡς πρὸς τὸ νόμισμα τοῦτο «il n'est pas certain que le duc de Luynes l'aie eue dans sa collection ou qu'il ait gardée».

κβ' 1,43. — Philipsen. Ἀγορασθὲν ἐν Ἑλλάδι τῷ 1898/9.

κγ) — Ι. Λάμπρος, κατὰ ἔκτυπον Α. Ποστολάκα, νῦν ἐν τῇ Γερμανικῇ Ἀρχαιολ. Σχολῇ Ἀθηνῶν.

κδ) — Ἀλ. Μελετόπουλος, ἐν Πειραιεῖ.

19.— Æ 13. Ὁμοίως. | ΤΙ — ΡΥΝ Ὁμοίως.

** α) 2,07. — Ἀθῆναι 4469. Εὕρημα Κρανιδίου. Ἀγορασθὲν τῇ 27 Ἰουλίου 1863 παρὰ Γρ. Μπουρνιᾶ. Ἴδε βιβλίον ἀγορῶν σελ. 53.

** β) — Συλλογὴ Courtois = Rev. Numism. 1864 p. 178,5 pl. VII.5. = *Πίναξ* II, 31.

γ) — [Βερολῖνον n° 8836], (ἡ ἐπιγραφὴ ἐξίτηλος) ἀγορασθὲν τῷ 1899 παρὰ Lussin. = Doubletten des Kgl Münzkabinets zu Berlin p. 50 n° 1003 (ἐσφαλμένως ὡς μετὰ ΤΙ—ΡΥ).

20.— Æ 13. Ὁμοίως. | ΘΙΟΝ — ΤΙΡΥΝ Ὁμοίως.

** α) 1,57. — Ἀθῆναι 4471 Εὕρημα Κρανιδίου. Ἀγορασθὲν τῇ 27 Ἰουλίου 1863 παρὰ Γρ. Μπουρνιᾶ. Ἴδε βιβλίον ἀγορῶν σελ 53. = Rev. Num. 1864 p. 179, 7 pl. VII, 7. = *Πίναξ* II, 32.

β) — Ι. Λάμπρος, Ἀναγραφὴ τῶν νομισμάτων τῆς Πελοποννήσου σελ. 105 πίν. ΙΓ', 3.

γ) 1,71 — Βερολῖνον 28784 Κομισθὲν ἐξ Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Bergmann ἐν ἔτει 1867.

δ) 1,48. — Βερολῖνον. Imhoof, παρὰ Λάμπρου. ἄγνωστον πότε.

ε) 2,10. — » Löbbecke παρὰ Güterbock.

21.— Æ 13. Ὁμοίως. ΘΙΟΝ — ΤΙΡΥ (οὕτως ἄνευ τοῦ μέσου Ν).

** α) 1,68 — Ἀθῆναι 4470. Εὕρημα Κρανιδίου. Ἀγορασθὲν τῇ 27 Ἰουλίου 1863 παρὰ Γρ. Μπουρνιᾶ. Ἴδε Βιβλίον ἀγορῶν σελ. 53. = Rev. Num. 1864 p. 178, 6bis. = *Πίναξ* II, 33.

β) 2,07 — Μόναχον. Ἀγορασθὲν ἐν ἔτει 1869 ἐν Ἀθήναις παρὰ τοῦ αὐλικοῦ ἰατροῦ Sertori.

22.— Ʌ 13. Ὁμοίως. | ΤΙΡΥ δεξ. ΝΘΙΩΝ ἀρ. κυκλικῶς περὶ *ῥόπαλον*.

** α) 2,58. — Ἀθῆναι 4472. Εὕρημα Κρανιδίου. Ἀγορασθὲν τῇ 27 Ἰουλίου 1863 παρὰ Γρ. Μπουρνιᾶ. Ἴδε βιβλίον ἀγορῶν σελ. 53. = ***Πίναξ*** II, 34.

** β) — Συλλογὴ Courtois = Rev. Num. 1864 p. 179, 8 pl. VII, 8.

γ) 1,86. — Κοπεγχάγη. Ἀγορασθὲν ἐν ἔτει 1868.

δ) 1,07. — G. Philipsen ἐν Κοπεγχάγῃ. = ***Πίναξ*** II, 35.

ε) — Λονδῖνον. = BMC. Peloponnesus p. 164, 5 pl. XXX, 16. = ***Πίναξ*** II, 36.

ς) — Παρίσιοι. Ἀγορασθὲν ἐν ἔτει 1876 παρὰ Feuardent.

ζ) 1,82. — Βερολῖνον 33/1886 παρὰ von Sallet.

η) 1,97. — » Imhoof. Ἀγνώστου προελεύσεως.

* θ) 1,74. — » *Prokesch-Osten.* Ἀγνώστου προελεύσεως.

ι) 2,26. — » Löbbecke. Ἀγορασθὲν ἐν ἔτει 1878/9.

** ια) 1,64. — » *Fox.*
** ιβ) 1,87. — » *Fox.*
} Ἀγορασθέντα τῷ 1863 παρὰ τοῦ ἐν Ἀθήναις ἄγγλου προξένου Merlin μετὰ τοῦ ἀνωτέρω ἀρ. 18, ιη. καὶ δὴ «***ἐξ εὑρήματος 60 ὁμοίων κομματίων***».

ιγ) — [ ] Prokesch. = Doubletten des Kgl. Münzkabinets zu Berlin (1906) p. 50 nº 1004.

ιδ) — Cat. de la coll. Walcher de Molthein (1895) p. 131 nº 1657.

23.— Ʌ 13. Ὁμοίως. | Ἀνεπίγραφον (;). *Φοῖνιξ*.

α) 1,71 (κατιωμένον).— Κοπεγχάγη. Ἀγνώστου προελεύσεως. = ***Πίναξ*** II, 37.

24.— Ʌ 11. Κεφαλὴ ὁμοία (;) ἀλλὰ πρὸς ἀριστερά. | Ἐπιγραφὴ δυσανάγνωστος. *Φοῖνιξ*.

α) 1,40. — Ἀθῆναι 1896/7 ΙΒ I, 479 (δῶρον Τσιβουράκη). Τὸ νόμισμα τοῦτο εἶναι ἴσως Κρητικόν. = ***Πίναξ*** II, 38.

Σημ. Εἰς τὴν πάντοτε φιλικὴν προθυμίαν τῶν σοφῶν συναδέλφων μου κ.κ. Babelon, Regling, Jörgensen, καὶ τοῦ φεῦ! τόσον προώρως ὅσον καὶ αἰφνιδίως θανόντος ἀγαπητοῦ μου Riggauer, ὡς καὶ ἐκείνην τῶν φίλων μου κ.κ. Philipsen, Μελετοπούλου καὶ Σόλωνος ὀφείλεται ἡ ἐν πλείστοις ἀκρίβεια καὶ αἱ λεπτομέρειαι τοῦ ἀνωτέρω καταλόγου.

Περὶ τῶν ἀνωτέρω περιγραφομένων νομισμάτων οὐδεὶς ἀμφέβαλλε μέχρι τοῦδε ὅτι ἐκόπησαν ἐν τῇ περιφήμῳ πόλει τῆς Τίρυνθος. Κύριος σκοπὸς τῆς παρούσης μελέτης εἶναι τὸ νὰ δειχθῇ ὅτι ἡ γενικὴ αὕτη πεποίθησις εἶναι ἐσφαλμένη, ὅτι δὲ ταῦτα ἐκόπησαν ἐν τῇ πόλει τῆς Ἑρμιονίδος *Ἁλιεῖς*, ὑπὸ τῶν ἐκεῖσε καταφυγόντων Τιρυνθίων μετὰ τὴν ἐν ἔτει 468 π. Χ. καταστροφὴν τῆς πόλεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ἀργείων.

Τὴν καταστροφὴν ταύτην μνημονεύουσι τὰ ἑξῆς ἀρχαῖα χωρία:

Παυσαν. II, 25, 7: *Προϊοῦσι δὲ ἐντεῦθεν καὶ ἐκτραπεῖσιν ἐς δεξιὰν Τίρυνθός ἐστιν ἐρείπια. Ἀνέστησαν δὲ καὶ Τιρυνθίους Ἀργεῖοι, συνοίκους προσλαβεῖν καὶ τὸ Ἄργος ἐπαυξῆσαι θελήσαντες.*

Παυσαν. II, 17, 5: *Τὸ δὲ ἀρχαιότατον* (τῶν ἐν τῷ Ἡραίῳ ἀγαλμάτων τῆς Ἥρας) *πεποίηται μὲν ἐξ ἀχράδος* [1], *ἀνετέθη δὲ ἐς Τίρυνθα ὑπὸ Πειράσου τοῦ Ἄργου, Τίρυνθα δὲ ἀνελόντες Ἀργεῖοι κομίζουσιν ἐς τὸ Ἡραῖον· ὃ δὴ καὶ αὐτὸς εἶδον, καθήμενον ἄγαλμα οὐ μέγα.*

Παυσαν. VIII, 46, 3: *Ἀργείοις δὲ τὰ ἐκ Τίρυνθος* (ἀπαχθέντα ἀγάλματα) *ἔτι καὶ ἐς ἐμέ, τὸ μὲν παρὰ τὴν Ἥραν ξόανον, τὸ δὲ ἐν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐστὶν ἀνακείμενον τοῦ Ἡλείου.*

Παυσαν. V, 23, 3: *Τούτων τῶν πόλεων* (ὧν τὰ ὀνόματα ἦσαν ἐγγεγραμμένα ἐν Δελφοῖς ὡς πολεμησασῶν ἐναντίον Μαρδονίου τε καὶ Μήδων) *τοσαίδε ἦσαν ἐφ᾽ ἡμῶν ἔρημοι. Μυκηναῖοι μὲν καὶ Τιρύνθιοι τῶν Μηδικῶν ὕστερον ἐγένοντο ὑπὸ Ἀργείων ἀνάστατοι.*

Παυσαν. VIII, 27, 1: *Συνῆλθον δὲ ὑπὲρ ἰσχύος ἐς αὐτὴν οἱ* (συνοικίσαντες ἐν ἔτει 370 π. Χ. τὴν Μεγάλην πόλιν) *Ἀρκάδες, ἅτε καὶ Ἀργείους ἐπιστάμενοι τὰ μὲν ἔτι παλαιότερα μόνον οὐ κατὰ μίαν ἡμέραν ἑκάστην κινδυνεύοντας ὑπὸ Λακεδαιμονίων παραστῆναι τῷ πολέμῳ, ἐπειδὴ δὲ ἀνθρώπων πλήθει τὸ Ἄργος ἐπηύξησαν καταλύσαντες Τίρυνθα καὶ Ὑσιάς τε καὶ Ὀρνεὰς καὶ Μυκήνας καὶ Μίδειαν καὶ εἰ δή τι ἄλλο πόλισμα οὐκ ἀξιόλογον ἐν τῇ Ἀργολίδι ἦν, τά τε ἀπὸ Λακεδαιμονίων ἀδεέστερα τοῖς Ἀργείοις ὑπάρξαντα καὶ ἅμα ἐς τοὺς περιοίκους ἰσχὺν γενομένην αὐτοῖς.*

Αἴτιον τῆς μετὰ τὰ Μηδικὰ καταστροφῆς ταύτης τῆς Τίρυνθος

1. Πβλ. τὸ χωρίον Αἰλιαν. Ποικίλ. ἱστορ. III, 39: *Ὅτι βαλάνους Ἀρκάδες... Τιρύνθιοι δὲ ἀχράδας δεῖπνον εἶχον.*

ὑπὸ τῶν Ἀργείων θεωρεῖται ὑπὸ τῶν νῦν σοφῶν αὐτὸ ἐκεῖνο, δι' ὃ ὑπὸ τῶν αὐτῶν κατεστράφησαν καὶ αἱ Μυκῆναι, αἱ ἐν ταῖς ἀνωτέρω μαρτυρίαις ἀναφερόμεναι ὡς σὺν τῇ Τίρυνθι καταστραφεῖσαι. Τὴν καταστροφὴν δὲ ταύτην τῶν Μυκηνῶν δικαιολογεῖ ὁ Παυσανίας (ΙΙ, 16, 5) ὡς ἑξῆς: «*Μυκήνας δὲ Ἀργεῖοι καθεῖλον ὑπὸ ζηλοτυπίας. ἡσυχαζόντων γὰρ τῶν Ἀργείων κατὰ τὴν ἐπιστρατείαν τοῦ Μήδου, Μυκηναῖοι πέμπουσιν ἐς Θερμοπύλας ὀγδοήκοντα ἄνδρας, οἳ Λακεδαιμονίοις μετέσχον τοῦ ἔργου. Τοῦτο ἤνεγκέ σφισιν ὄλεθρον τὸ φιλοτίμημα παροξῦναν Ἀργείους*».

Ἐκτενέστερον ἱστορεῖ ὡς ἑξῆς τὰ τῆς καταστροφῆς τῶν Μυκηνῶν ὁ Διόδωρος (ΧΙ, 65), ὁρίζων ὡς ἔτος τοῦ γεγονότος τὴν 78ην ὀλυμπιάδα (468-464 π. Χ.): «*Ἐπὶ δὲ τούτων Ἀργείοις καὶ Μυκηναίοις ἐνέστη πόλεμος διὰ τοιαύτας αἰτίας. Μυκηναῖοι διὰ τὸ παλαιὸν ἀξίωμα τῆς ἰδίας πατρίδος οὐχ ὑπήκουον τοῖς Ἀργείοις, ὥσπερ αἱ λοιπαὶ πόλεις αἱ κατὰ τὴν Ἀργείαν, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν ταττόμενοι τοῖς Ἀργείοις οὐ προσεῖχον· ἠμφισβήτουν δὲ καὶ περὶ τῶν ἱερῶν τῆς Ἥρας, καὶ τὸν ἀγῶνα τὸν Νεμεαῖον ἠξίουν ἑαυτοὺς διοικεῖν· πρὸς δὲ τούτοις τῶν Ἀργείων ψηφισαμένων μὴ συμμαχεῖν εἰς Θερμοπύλας τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐὰν μὴ μέρος τῆς ἡγεμονίας αὐτοῖς παραδῶσι, μόνοι τῶν τὴν Ἀργείαν κατοικούντων συνεμάχησαν οἱ Μυκηναῖοι τοῖς Λακεδαιμονίοις. Τὸ δὲ σύνολον ὑπώπτευον αὐτοὺς μήποτε ἰσχύσαντες ἐπὶ πλέον τῆς ἡγεμονίας ἀμφισβητήσωσι τοῖς Ἀργείοις διὰ τὸ παλαιὸν φρόνημα τῆς πόλεως. Διὰ δὴ ταύτας τὰς αἰτίας ἀλλοτρίως διακείμενοι, πάλαι μὲν ἔσπευδον ἆραι τὴν πόλιν, τότε δὲ καιρὸν εὔθετον ἔχειν ἐνόμιζον, ὁρῶντες τοὺς Λακεδαιμονίους τεταπεινωμένους καὶ μὴ δυναμένους τοῖς Μυκηναίοις βοηθεῖν. Ἀθροίσαντες οὖν ἀξιόλογον δύναμιν ἔκ τε Ἄργους καὶ ἐκ τῶν συμμαχίδων πόλεων ἐστράτευσαν ἐπ' αὐτούς, νικήσαντες δὲ μάχῃ τοὺς Μυκηναίους καὶ συγκλείσαντες ἐντὸς τειχῶν ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν· οἱ δὲ Μυκηναῖοι χρόνον μέν τινα τοὺς πολιορκοῦντας εὐτόνως ἠμύνοντο, μετὰ δὲ ταῦτα λειπόμενοι τῷ πόνῳ καὶ τῶν Λακεδαιμονίων μὴ δυναμένων βοηθῆσαι διὰ τοὺς ἰδίους πολέμους καὶ τὴν ἐκ τῶν σεισμῶν γενομένην αὐτοῖς συμφοράν, ἄλλων δ' οὐκ ὄντων συμμάχων, ἐρημίᾳ τῶν ἐπικουρούντων κατὰ κράτος ἥλωσαν. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι τοὺς Μυκηναίους ἀνδραποδισάμενοι καὶ δεκάτην ἐξ αὐτῶν τῷ θεῷ καθιε-*

ρώσαντες τὰς Μυκήνας κατέσκαψαν. Αὕτη μὲν οὖν ἡ πόλις, εὐδαίμων ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις γενομένη καὶ μεγάλους ἄνδρας ἔχουσα καὶ πράξεις ἀξιολόγους ἐπιτελεσαμένη, τοιαύτην ἔσχε τὴν καταστροφήν, καὶ διέμεινεν ἀοίκητος μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων».

Ὅτι δ' ἐκ τῆς Ἀργείας πλὴν τῶν Μυκηναίων μετέσχον τοῦ κατὰ τῶν Μήδων πολέμου καὶ οἱ Τιρύνθιοι, πιστοῦται ἐκ πολλῶν ἀρχαίων μαρτυριῶν [1], ἰδίως δ' ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει βάσεως τοῦ Δελφικοῦ τρίποδος, ἐφ' ἧς ἀναγράφονται μεταξὺ τῶν ἀποκρουσάντων τοὺς βαρβάρους οἱ TIRVN⊗IOI καὶ MYKANEΣ [2].

Ἄλλως διηγεῖται τὰ τῆς ἁλώσεως τῆς Τίρυνθος ὁ Ἡρόδοτος (VI, 83), ὅστις ἱστορῶν τὸν βραχὺ πρὸ τοῦ 481 π. Χ. ὄλεθρον τῶν Ἀργείων ἐπὶ τοῦ Κλεομενικοῦ πολέμου, προσθέτει: «*Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχηρώθη οὕτω, ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτῶν ἔσχον πάντα τὰ πρήγματα ἄρχοντές τε καὶ διέποντες, ἐς ὃ ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες. Ἔπειτέν σφεας οὗτοι ἀνακτώμενοι ὀπίσω ἐς ἑωυτοὺς τὸ Ἄργος ἐξέβαλον. Ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι μάχῃ ἔσχον Τίρυνθα. Τέως μὲν δή σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους, ἔπειτεν δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε ἀνὴρ μάντις Κλέανδρος, γένος ἐὼν Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίης. Οὗτος τοὺς δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπότῃσι. Ἐκ τούτου δὲ πόλεμός σφι ἦν ἐπὶ χρόνον συχνόν, ἐς ὃ δὴ μόγις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν*».

Τὴν οὕτω μεμαρτυρημένην καὶ κοινῶς παραδεκτὴν καταστροφὴν περὶ τὸ 468 π. Χ. τῆς Τίρυνθος, τῶν Μυκηνῶν καὶ τῶν ἄλλων μικροτέρων πόλεων τῆς Ἀργείας καὶ τὸν συνοικισμὸν τῶν κατοίκων αὐτῶν εἰς Ἄργος διημφισβήτησεν ὁ ἄγγλος ἱστορικὸς J. P. Mahaffy [3], ὑποστηρίξας δι' ἱκανῶν ἐπιχειρημάτων τὴν γνώμην, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Παυσανίου ἐν τῷ ἀνωτέρω παρατεθέντι χωρίῳ (VIII, 27, 1) μνημονευομένη *κατάλυσις* τῆς Τίρυνθος, τῶν Μυκηνῶν, Ὑσιῶν, Ὀρνεῶν καὶ

1. Ἡροδότου IX, 28, 31. — Παυσανίου V, 26: «*Εἰσὶ δὲ ἐγγεγραμμέναι κατὰ τοῦ βάθρου* (τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀγάλματος τοῦ Διός, ὃν ἀνέθεσαν Ἑλλήνων ὅσοι ἐπολέμησαν ἐναντίον Μαρδονίου καὶ Μήδων)... *ἐκ δὲ τῆς χώρας Τιρύνθιοι... καὶ Ἀργείων οἱ Μυκήνας ἔχοντες*».

2. E. Fabricius, Das plataïsche Weighgeschenk in Delphi: Jahrbuch des D. Arch. Inst. I σελ. 176.

3. Hermathena V = Schliemann, Tiryns (1886) σελ. 40 κἑξ.

Μιδείας, ὡς καὶ ἡ διὰ τῶν κατοίκων αὐτῶν *ἐπαύξησις* τοῦ Ἄργους[1] ἀναφέρεται εἰς πολὺ τῶν Μηδικῶν ἀρχαιότερον *συνοικισμὸν* τῶν Ἀργείων, ἐντελῶς ὅμοιον πρὸς τοὺς συνοικισμοὺς τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ Θησέως καὶ τῆς Μεγάλης πόλεως ἐπὶ Ἐπαμεινώνδου, καὶ δὴ εἰς συνοικισμὸν συντελεσθέντα ἐκ πολιτικῶν ὑπολογισμῶν, πιθανῶς ἐπὶ Φείδωνος τοῦ Ἀργείου μετὰ τὸν δεύτερον Μεσσηνιακὸν πόλεμον τὸν ἐν ὀλυμπιάδι 29 (664 π. Χ.) περατωθέντα.

Τὴν δ' ἐπὶ τῶν Μηδικῶν πολέμων μεμαρτυρημένην ὕπαρξιν τῶν Μυκηνῶν καὶ τῆς Τίρυνθος ἐξηγεῖται ὁ αὐτὸς Mahaffy διὰ τῆς ὑποθέσεως, ὅτι αἱ πόλεις αὗται μετὰ τὸν βίαιον συνοικισμὸν τῶν κατοίκων αὐτῶν εἰς Ἄργος ἐξηκολούθησαν ὑφιστάμεναι *ὡς κῶμαι*, κατοικούμεναι ὅμως ὑπὸ Ἀργείων πολιτῶν, ὅτι δὲ κατόπιν ἐπὶ τῶν Μηδικῶν οἱ διάδοχοι οὗτοι τῶν ἀρχαίων κατοίκων, ἢ καὶ ἄλλοι τινὲς ἐξόριστοι Ἀργεῖοι, μὴ ἐπιλαθόμενοι τῆς ἱστορίας αὐτῶν καὶ τῶν πρὸς τὴν κοινὴν πατρίδα καθηκόντων συνηνώθησαν μετὰ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Μήδων ὑπὸ τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τῶν Τιρυνθίων καὶ Μυκηναίων, ἀποφεύγοντες οὕτω τὸ ὄνομα τῶν τότε γενικῶς περιφρονουμένων ὡς οὐδετέρων παραμεινάντων Ἀργείων. Ἐκ τούτου δὲ παροξυνθέντες οἱ Ἀργεῖοι κατέστρεψαν τελείως τὰς κώμας αὐτῶν εἰς πρώτην εὐκαιρίαν εὐθὺς μετὰ τὰ Μηδικά.

Εἴτε ἡ γνώμη αὕτη εἶναι ἀληθὴς εἴτε μή, βέβαιον τυγχάνει ὅτι περὶ τὸ ἔτος 468 π. Χ. ἡ Τῖρυνς τῆς Ἀργείας κατεστράφη, τὸ πρῶτον ἢ τὸ δεύτερον ἤδη, τελείως καὶ ἐς ἀεὶ ὑπὸ τῶν Ἀργείων. Οὕτως ὁ Παυσανίας εὗρεν αὐτὴν *ἔρημον* (V, 23, 3) καὶ εἰς *ἐρείπια* (II, 25, 7), ὁ δὲ Στράβων (VIII, 37, 3) *ἠρημωμένην*. Ἡ περὶ τὰ μέσα τῆς Δης ἑκατονταετηρίδος ἁπλῆ μνεία αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Σκύλακος (49) ἐν τῇ Ἀργείᾳ χώρᾳ δὲν εἶναι ἀπόδειξις καὶ τῆς πολιτικῆς καὶ αὐτονόμου ὑπάρξεως αὐτῆς τότε.

Τὴν αὐτὴν τελείαν ἐρήμωσιν ἐμαρτύρησαν καὶ αἱ ἀνασκαφαὶ τοῦ Schliemann, γράφοντος (Tiryns σελ. 53 κἑξ.) ὅτι· «Ἐν τῇ Ἀκροπόλει τῆς Τίρυνθος εὕρηντο ἐπ' αὐτῆς ἤδη τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους πλεῖστα θραύσματα ἐγχρώμων *προϊστορικῶν* ἀγγείων, ἐξ ὧν μέγα

1. Πβλ. καὶ τὴν φράσιν τοῦ ἀνωτέρω παρατεθέντος ἐκ τοῦ Παυσανίου χωρίου II, 25, 7 «*συνοίκους προσλαβεῖν καὶ τὸ Ἄργος ἐπ αυξῆσαι θελήσαντες*».

πλῆθος ἀνεφάνη κατόπιν ἐν τῇ ἀνασκαφῇ, *ἐνῷ παρ' ὅλην τὴν δραστηρίαν ἀναζήτησιν ἡμῶν ἐπὶ τῆς ἄνω καὶ μέσης ἀκροπόλεως δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἀνακαλύψωμεν οὐδὲ ἓν τεμάχιον ἀγγείων ἑλληνικῶν ἢ ῥωμαϊκῶν χρόνων».* Περαιτέρω δὲ βεβαιοῖ (σελ. 54) ὡς πόρισμα τῶν ἀνασκαφῶν, ὅτι ἀπὸ τῆς ἐν προϊστορικοῖς χρόνοις καταστροφῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου τῶν βασιλέων τῆς Τίρυνθος οὐδέποτ' ἔκτοτ' ἐκτίσθη ἄλλο τι ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως ἢ ναὸς ἐρημικὸς βυζαντινός, ὑπὸ τάφων χριστιανικῶν περιβαλλόμενος.

Παρ' ὅλα δ' ὅμως ταῦτα ὁ Schliemann φρονεῖ ὅτι ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν παναρχαίου πόλεως τῆς Τίρυνθος ἐκτίσθη *«ἐν τοῖς κλασσικοῖς χρόνοις»* νέα πόλις. Τεκμήρια δὲ τούτου θεωρεῖ δύο τινά: «πρῶτον μὲν τὰ ἐν πολλαῖς ὑπ' αὐτοῦ ὀρυχθείσαις τάφροις εὑρεθέντα τεμάχια *«ἑλληνικῶν»* ἀγγείων, δεύτερον δὲ «μικρὸν θησαυρὸν Τιρυνθιακῶν νομισμάτων ἀνακαλυφθέντα 25 περίπου ἔτη [πρὸ τοῦ 1886 ὅτε ὁ Σχλίμαν ἔγραφε ταῦτα] *ὑπὸ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς Ἀκροπόλεως τῆς Τίρυνθος,* ἅτινα, ὥς μοι ἀπέδειξεν ὁ κύριος Ἀχιλλεὺς Ποστολάκας, διευθυντὴς τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου τῶν Ἀθηνῶν, ἀνήκουσι τὸ πλεῖστον εἰς τὸν 5ον αἰῶνα π. Χ., ἔνια δὲ εἰς τοὺς Μακεδονικοὺς χρόνους, φέρουσι δὲ ἐφ' ἑνὸς μὲν κεφαλὴν Ἀπόλλωνος, ἐφ' ἑτέρου δὲ φοίνικα καὶ τὰς ἐπιγραφὰς ΤΙ, ΤΙRVΝ ἢ ΤΙRΥΝΘΙΩΝ».

Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον τεκμήριον παρατηροῦμεν ὅτι τὰ μὲν ἀγγεῖα τῶν «κλασσικῶν χρόνων» δύνανται κάλλιστα νὰ προέρχωνται ἐκ τῆς ἐν ἔτει 468 καταστραφείσης πόλεως, ὅτι δ' ὁ Dörpfeld, ὁ νῦν ἐκ νέου ἀνασκάπτων τὴν Τίρυνθα καὶ οὗ ἐζήτησα τὴν γνώμην, ἐβεβαίωσέ με ὅτι οὐδὲν τῶν μέχρι τοῦδε ἀνακαλυφθέντων ἐν Τίρυνθι μαρτυρεῖ ὕπαρξιν πόλεως κατὰ τὸν 4ον καὶ 3ον αἰῶνα π. Χ. ἢ καὶ κατόπιν.

Τὸ δεύτερον δ' ἐπιχείρημα τοῦ Schliemann εἶναι ἀβάσιμον. Ὁ 25 περίπου ἔτη πρὸ τοῦ 1886, ὅτε ὁ Σχλίμαν ἔγραφε ταῦτα, εὑρεθεὶς θησαυρὸς δὲν ἀνεκαλύφθη ἐν Τίρυνθι. Ὁ Courtois [1], εἰς οὗ τὴν περὶ τῶν νομισμάτων τοῦ ἐν λόγῳ εὑρήματος διατριβὴν παραπέμπει ὁ Schliemann, σημειοῖ ἀκριβῶς περὶ αὐτῶν ὅτι· «Ces monnaies ont été trouvées avec plusieurs autres, au mois de mai 1863,

1. Rev. Numism. 1866 σελ. 181 καὶ 1865 σελ.

dans l'Argolide, *à une heure et demi de Cranidi, non loin de Castri, l'antique Hermione.* Elles étaient renfermées dans une vase de terre. Toutes les pièces provenant de cette trouvaille ont été, aussitôt découvertes, transportées à Athènes. Le Cabinet, usant tout naturellement de son droit, a fait parmi elles le choix du seigneur. Je ne suis venu qu'après, mais la différence entre mes exemplaires et les siens est insignifiante. Les uns et les autres sont en bronze». Ἐξ ἄλλου δ' εὑρίσκω σημείωσιν αὐτοῦ τοῦ ἀοιδίμου προκατόχου μου Ἀχ. Ποστολάκα, ἐν τῷ χειρογράφῳ *Βιβλίῳ τῶν ἀγορῶν τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου* ἐν σελ. 53 καὶ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 27 Ἰουλίου 1863, ὅτι τὰ χαλκᾶ ταῦτα νομίσματα τῶν Τιρυνθίων, ὡς καὶ τὸ ἐν τῷ ἀνωτέρω καταλόγῳ ὑπ' ἀριθ. 3 α ἀνεπίγραφον ἀργυροῦν τῆς Τίρυνθος, καὶ τὰ τέσσαρα ἀργυρᾶ τῆς Ἑρμιόνης καὶ Αἰγίνης, περὶ ὧν κατωτέρω (σελ. 31), «*εὑρέθησαν ἐντὸς ἀγγείου πηλίνου 1 καὶ ½ ὥραν ἀπὸ τοῦ Κρανιδίου τῆς Πελοποννήσου κατὰ μῆνα Μάϊον τοῦ 1863 μὲ ἄλλα τινὰ ὅμοια ἀργυρᾶ καὶ τῆς Τίρυνθος χάλκινα, ὅλα τὸν ἀριθμὸν 500*». Ὁ αὐτὸς Ἀχ. Ποστολάκας μνημονεύων τὰ αὐτὰ νομίσματα ἐν τῇ ἐντύπῳ Λογοδοσίᾳ τοῦ Πέτρου Παπαρρηγοπούλου, πρυτάνεως κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1862-1863, γράφει ἐν σελίδι 72· «*εὑρέθησαν δὲ ταῦτα εἴς τινα θέσιν 1 καὶ ½ ὥραν ἀπέχουσαν ἀπὸ τοῦ Κρανιδίου τῷ 1863 κατὰ μῆνα Μάϊον, ἐπροσκτήθησαν δὲ διὰ τῆς λίαν καλοκαγάθου προσπαθείας καὶ ζήλου ἐθνικοῦ τε καὶ ἐπιστημονικοῦ τοῦ φιλομούσου κυρίου Ἀνδρέα Ζέρβα, πληρεξουσίου Ἑρμιονίδος*». Πρὸς τούτοις ὁ κ. K. Regling ἀνεκοίνωσέ μοι, ὅτι ὁ στρατηγὸς Fox ἠγόρασεν ἐν ἔτει 1863 παρὰ τοῦ τότε ἐν Ἀθήναις ἄγγλου προξένου Merlin πέντε ὅμοια χαλκᾶ Τιρυνθίων ἐκ τοῦ αὐτοῦ εὑρήματος περιέχοντος ἐν ὅλῳ 60 ὅμοια (ἴδε ἀρ. 8 β, 16 γ, 18 ιη, 22 ια καὶ ιβ), ὅτι δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Βερολίνου τὰ διὰ γραμμῆς ὑποσημειούμενα ἐν τῷ ἀνωτέρω καταλόγῳ φαίνονται, ἐκ τοῦ χρώματος αὐτῶν, προερχόμενα ἐκ τοῦ αὐτοῦ εὑρήματος (ἴδε ἀρ. 9 θ, 12 γ, 18 ιγ καὶ ιζ, 22 θ). Τέλος δὲ κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ κ. W. Wroth, ὁ αὐτὸς Fox κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἐπώλησε τῷ Βρεττανικῷ Μουσείῳ δύο ὅμοια (ἀρ. 8 β, 18 ζ). Ἐν τῷ καταλόγῳ ἡμῶν τὰ βεβαίως ἐκ τοῦ εὑρήματος τοῦ Κρανιδίου

προερχόμενα ἐσημειώθησαν διὰ δύο ἀστερίσκων, δι' ἑνὸς δὲ τὰ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα.

Οὕτως ἡ ἐν Τίρυνθι ἀνακάλυψις τοῦ ἐν λόγῳ θησαυροῦ τῶν Τιρυνθιακῶν νομισμάτων δὲν εἶναι ἀληθής. Σπουδαιότερον ὅμως εἶναι ὅτι οὔτε κατὰ τὰς ἐν Τίρυνθι ἐπανειλημμένας ἀνασκαφὰς τῶν Schliemann καὶ Dörpfeld εὑρέθη ποτ' ἐκεῖ ἔστω καὶ ἓν τοιοῦτον νόμισμα, οὔτ' ἐγὼ αὐτὸς ὁ ἐπὶ δωδεκαετίαν ἤδη, σχεδὸν κατ' ἔτος, ἐπισκεπτόμενος τὰ ἐρείπια τῆς Τίρυνθος καὶ ἀμέσως ὑπ' αὐτὰ ἐνίοτ' ἐπὶ μῆνας οἰκῶν ἐν τῇ Γεωργικῇ Σχολῇ παρὰ τῇ ἀδελφῇ μου κυρίᾳ Χαρικλείᾳ Χασιώτου, συζύγῳ τοῦ διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς, ἠδυνήθην νὰ ἀνακαλύψω τοιαῦτα ἐν Τίρυνθι ἢ περὶ αὐτήν, ἂν καὶ πολλάκις ἠρεύνησα εὐθὺς μετὰ ῥαγδαίας βροχάς, ἐφιλοτίμησα δὲ πρὸς τοῦτο ἐπὶ ἔτη καὶ πάντας τοὺς περιοίκους χωρικοὺς καὶ ἐργάτας τῆς Σχολῆς, γενναῖον κέρδος ὑποσχεθεὶς πρὸς τὸν ἀνακαλύψοντα ἓν οἱονδήποτε Τιρυνθιακὸν νόμισμα. Ὅμοιαι ἔρευναι τοῦ νῦν ἀνασκάπτοντος τὴν Τίρυνθα κ. Dörpfeld, γενόμεναι τῇ παρακλήσει μου, εἰς τὸ αὐτὸ κατέληξαν ἀρνητικὸν ἀποτέλεσμα.

Τὸ μόνον, ἐκτὸς τῶν τοῦ εὑρήματος τοῦ Κρανιδίου, γνωστῆς προελεύσεως Τιρυνθιακὸν χαλκοῦν νόμισμα (ἀριθ. 11 γ) ἀνεκαλύφθη ἐν τῷ εἰς ἴσην ἀπόστασιν ἀπὸ Κρανιδίου καὶ Τίρυνθος κειμένῳ ἱερῷ τῆς Ἐπιδαύρου [1].

Ἡ παντελὴς αὕτη ἔλλειψις Τιρυνθιακῶν νομισμάτων ἐκ τῶν νῦν ἐρειπίων τῆς Τίρυνθος καὶ ἡ εἰς μέγα πλῆθος ἀνακάλυψις αὐτῶν ἐν τῷ Κρανιδίῳ τῆς Ἑρμιονίδος, οὗ ἐπίνειον ὁ *Ἁλιεῖς* τὸ πάλαι καλούμενος λιμὴν *Πόρτο-Χέλι*, ὑπέμνησάν με τὰ ἑξῆς χωρία ἀρχαίων συγγραφέων:

Ἡροδότου VII, 137: *Τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασιλέα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλεών τε τὸν Βούλιος καὶ ἐς Ἀνήριστον τὸν Σπερθίεω, ὃς* ***εἷλε Ἁλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος*** *ὁλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν* [περὶ τὸ 460 π. Χ.], *δῆλον ὦν μοι, ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τῆς μήνιος.*

1. Ἡ ἐν Μαντινείᾳ ἀνακάλυψις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 α νομίσματος οὐδεμίαν βάσιμον ἔνδειξιν δυνατὸν νὰ παράσχῃ ἡμῖν, ἅτε ὄντος οὐχὶ μόνον ἀμφιβόλου πως ἀπονομῆς, ἀλλὰ καὶ ἀργυροῦ, ἑπομένως εὐρείας κυκλοφορίας.

Στέφανος Βυζάντιος ἐν λ. ***Ἁλιεῖς,*** *πόλις Ἀργολικῆς* [Λακωνικῆς, ἔκδ. Westermann] *παραθαλασσία· τὸ ἐθνικὸν ὁμοίως, ὡς ἀπὸ τοῦ Ἁλιεύς. Ἔφορος ἐν τῷ ἕκτῳ,* ***ὅτι Τιρύνθιοί εἰσιν οὗτοι***[1] *καὶ ἐξαναστάντες ἐβουλεύοντο οἰκεῖν τινα τόπον καὶ ἠρώτων τὸν θεόν. Ἔχρησε δὲ οὕτως «ποῖ τὺ λαβὼν καὶ ποῖ τὺ καθίξω καὶ ποῖ τὺ οἴκησιν ἔχων ἁλιέα τε κεκλῆσθαι»*[2]. *Ἐλέγετο δ' οὕτως διὰ τὸ πολλοὺς τῶν Ἑρμιονέων ἁλιευομένους κατὰ τοῦτο τὸ μέρος οἰκεῖν τῆς χώρας. Τὸ θηλυκὸν Ἁλιάς. Καὶ Ἁλικὸς τὸ κτητικόν.*

Ὁ αὐτὸς ἐν λ. ***Τίρυνς,*** *πόλις τῆς Πελοποννήσου . . . ἀπὸ Τίρυνθος τῆς Ἅλω θυγατρός, ἥτις Ἀμφιτρύωνος ἦν ἀδελφή.* ***Ἐκαλεῖτο δὲ πρότερον Ἁλιεῖς,*** *διὰ τὸ πολλοὺς Ἑρμιονέας ἁλιευομένους οἰκεῖν αὐτοῦ.*

Εὐστάθιος εἰς Ἰλιάδ. Β, 559: *Καλεῖται δέ, φασί,* ***Τίρυνς*** *ἀπὸ Τίρυνθος, ἀδελφοῦ Ἀμφιτρύωνος.* ***Ἐκαλεῖτο δὲ πρότερον Ἁλῖς*** (γρ. Ἁλιεῖς) *διὰ τὸ πολλοὺς ἁλιευομένους οἰκεῖν ἐκεῖ. Κατὰ δὲ Παυσανίαν Ἁλικοὶ περὶ Τίρυνθα οἱ τὰ περὶ θάλασσαν τὴν Πελοποννήσου οἰκοῦντες.* Πβλ. ὅμως Παυσαν. 2, 36, 1, ὅστις οὐχὶ *περὶ Τίρυνθα* θέτει τοὺς Ἁλικοὺς ἀλλ' ἐν τῇ Ἑρμιόνίδι.

Στράβωνος VIII, 373 (ἔκδ. Meinecke 1877): *Ἠρήμωσαν δὲ τὰς πλείστας* (τῶν μικρῶν πόλεων τῆς Ἀργείας) *οἱ Ἀργεῖοι ἀπειθούσας. Οἱ δ' οἰκήτορες οἱ μὲν ἐκ [τῆς] Τίρυνθος. ἀπῆλθον εἰς Ἐπίδαυρον, οἱ δὲ ἐ[κ τῆς. . . .] εἰς τοὺς Ἁλιεῖς καλουμένους.* (Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν κώδικι Β ἀναγινώσκονται ταῦτα ὡς ἑξῆς διὰ δευτέρας χειρὸς διωρ-

οἱ δὲ τῆς

θωμένα: *Τίρυνθος μὲν εἰς Ἐπίδαυρον ἀφίκοντο, ἐκ δ' Ἑρμιόνης*

τοὺς ουμένους

εἰς ἁλιεῖς· καλοῦνται γὰρ οὕτως.

Κατ' ἐμὲ τὸ χωρίον τοῦτο τοῦ Στράβωνος εἶχεν ἀρχικῶς ὡς ἑξῆς: *Οἱ δ' οἰκήτορες Τίρυνθος μὲν εἰς Ἐπίδαυρον ἀφίκοντο, ἐκ δ' [Ἐπιδαύρου] Ἑρμιόνης εἰς Ἁλιεῖς.*

Κατὰ τὰ χωρία ταῦτα οἱ κάτοικοι τῆς ἐν ἔτει 468 ἁλωθείσης ὑπὸ τῶν Ἀργείων Τίρυνθος φεύγοντες πρὸ τῶν Ἀργείων ἦλθον τὸ πρῶτον διὰ τῆς Ἄργους - Τίρυνθος - Ἐπιδαύρου ἀρχαίας καὶ νῦν ὁδοῦ εἰς

1. *Τιρύνθιοί εἰσιν οὗτοι.* R. *Οὗτοι Τιρύνθιοί εἰσι.* AV.

2. Ὁ χρησμὸς οὗτος ἐννοητέος ὡς ἑξῆς: *[δίζῃ] ποῖ τὺ λαβὼν [ἄξω] καὶ ποῖ τὺ καθίξω καὶ ποῖ τὺ ἔνθα τὸ τὴν οἴκησιν ἔχειν ἁλιῆ τε* (ἢ ἔχων ἁλιῆα) *κεκλῆσθαι.*

Ἐπίδαυρον, ἐκεῖθεν δὲ τῇ συμβουλῇ χρησμοῦ (προφανῶς τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος) κατῆλθον περαιτέρω εἰς τοὺς Ἑρμιονεῖς, λαβόντες παρὰ τούτων πρὸς οἴκησιν τὸ *Ἁλιεῖς* καλούμενον τμῆμα τῆς χώρας αὐτῶν, ἤτοι τὴν περιοχὴν τοῦ νῦν Κρανιδίου μετὰ τοῦ λαμπροῦ λιμένος Πόρτο-Χέλι. Οὕτως ἤδη περὶ τὸ ἔτος 460 ὁ Ἡρόδοτος καλεῖ τοὺς Ἁλιεῖς ***Ἁλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος***. Τὸ δ' ὅτι ὁ Σπαρτιάτης Ἀνήριστος ὁ Σπερθίεω εἷλε τότε τοὺς Ἁλιεῖς ἁπλῶς καταπλεύσας διὰ μιᾶς καὶ μόνης ὁλκάδος ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι οἱ ἐκ Τίρυνθος Ἁλιεῖς λίαν προθύμως θὰ προσετέθησαν εἰς τὸ μέρος τῶν Λακεδαιμονίων, ἐχθρῶν τῶν Ἀθηναίων, πρὸς οὓς τότε ἀκριβῶς (461 π. Χ.), ὡς γνωστόν, συνεμάχησαν οἱ καταστρέψαντες τὴν πατρίδα τῶν Τιρυνθίων Ἀργεῖοι.

Βραδύτερον οἱ ἐκ Τίρυνθος Ἁλιεῖς ἔκοψαν ἐν τῇ νέᾳ αὐτῶν πατρίδι νομίσματα ὑπὸ τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τῶν ΤΙΡΥΝΘΙΩΝ, Τίρυνθα καλέσαντες καὶ τὴν νέαν αὐτῶν πόλιν. Εἰς τὴν νέαν ταύτην Τίρυνθα τῆς Ἑρμιονίδος καὶ οὐχὶ τὴν ὁμηρικὴν πόλιν τῆς Ἀργείας ἀπέβλεπον αἱ πηγαί, παρ' ὧν ἀρυσθέντες οἱ ὀψίμων χρόνων συγγραφεῖς Στέφανος Βυζάντιος καὶ Εὐστάθιος γράφουσιν ὅτι ἐκαλεῖτο *πρότερον* Ἁλιεῖς.

Ὅτι δὲ τὰ ἐν Ἑρμιονίδι ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἁλιέων μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τοῦ Κρανιδίου εὑρεθέντα χαλκᾶ νομίσματα τῶν ΤΙΡΥΝΘΙΩΝ ἐκόπησαν ἐν τῇ πόλει τῶν Ἁλιέων τῇ πράγματι 1 καὶ $^1/_2$ ὥραν ἀπὸ τοῦ Κρανιδίου κειμένῃ (ἴδε κατωτέρω), καλουμένῃ δὲ ὑπὸ τῶν πηγῶν Ἁλία, Ἁλιεῖς ἢ Ἁλίκη, ἐπιβεβαιοῦται πρῶτον ὑπὸ τῆς τεχνοτροπίας τῶν ἐπ' αὐτῶν κεφαλῶν, ἀπαραλλάκτων πρὸς τὰς τῶν νομισμάτων τῶν Ἑρμιονέων (πβλ. πίν. II, ἀρ. 38^α: Τῖρυνς, πρὸς ἀρ. 39: Ἑρμιόνη), δεύτερον ὑπὸ τῆς ἐπιγραφῆς ἑνὸς τῶν κερμάτων τούτων (ἀρ. 8) ΤΙ—Α τῆς σημαινούσης ἴσως = Τι(ρυνθίων) Ἁ[λιέων], ἂν καὶ τὸ Α τοῦτο δυνατὸν νὰ εἶναι μᾶλλον ὄνομα ἄρχοντος ὡς τὸ Δ τοῦ ἀρ. 6· τρίτον ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ πεδίῳ τινῶν ἐξ αὐτῶν συμβόλου θαλασσίου ὀστράκου ἀναφερομένου εἴτ' ἐν γένει εἰς τὴν ἁλιείαν τῶν Ἁλιέων εἴτε ἰδίως εἰς τὴν περίφημον ἐν τοῖς παραλίοις αὐτῶν ἁλιείαν τῆς διασήμου *Ἑρμιονικῆς πορφύρας*[1]. Ἡ παλαιὰ Τῖρυνς τῆς Ἀργείας, μεσόγειος οὖσα,

1. Ὁ Πλούταρχος ἐν Βίῳ Ἀλεξάνδρου 36 ἀναφέρει ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος κυριεύσας τοὺς θησαυροὺς τῶν Σούσων εὗρεν ἐν αὐτοῖς «*πορφύρας Ἑρμιονικῆς τά-*

οὐδέποτ' ἀναφέρεται ὡς πόλις σχετιζομένη πρὸς τὴν θάλασσάν ἢ τὴν ἁλιείαν. Τέλος τῶν κυρίων τύπων τῶν νομισμάτων οἱ μὲν ἐπὶ τῶν χαλκῶν τύποι τοῦ Ἀπόλλωνος (κεφαλή, λύρα, φοῖνιξ) ἀναφέρονται προφανῶς οὐχὶ εἰς τὴν λατρείαν τῆς παλαιᾶς Τίρυνθος, ἔνθα οὐδέποτ' ἀπαντᾷ ὁ Ἀπόλλων [1], ἀλλ' εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ Θόρνακος (Κοκκυγίου) τῆς χώρας τῶν Ἁλιέων λατρευόμενον Ἀπόλλωνα, οὗ τὸν ναὸν εἶδεν ὁ Παυσανίας ἠρειπωμένον [2]. Πιθανὸν μάλιστα ὁ ναὸς οὗτος νὰ ἐκτίσθη ὑπὸ τῶν ἐκ Τίρυνθος Ἁλιέων εὐθὺς μετὰ τὸν ἀνωτέρω παρατεθέντα χρησμὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, ὑποδείξαντος αὐτοῖς (προφανῶς κατόπιν συνεννοήσεως τῶν συμμάχων Ἐπιδαυρίων καὶ Ἑρμιονέων, ἐχθρῶν τῶν Ἀργείων,) τὸ μέρος τοῦτο πρὸς ἐποίκησιν.

Οἱ δ' ἐπὶ τῶν ἀργυρῶν καί τινων τῶν χαλκῶν ἀπαντῶντες τύποι τοῦ Ἡρακλέους — ὃν οὐδέποτε εὑρίσκομεν ἐπὶ τῶν αὐτονόμων νομισμάτων τῶν Ἀργείων — προσφυῶς ἐξηλέγχθησαν ὑπὸ τῶν ἐκ Τίρυνθος φυγάδων Ἁλιέων, ὡς ἐνθυμίζοντες ὅτι ὁ ἥρως οὗτος κατῴκησεν ἐν τῇ παλαιᾷ καὶ τῷ γένει αὐτοῦ ἀνηκούσῃ Τίρυνθι, δουλεύων ἐπὶ μακρὰ ἔτη τῷ ἀχαρίστῳ Ἀργείῳ Εὐρυσθεῖ [3], ἐξεδιώχθη δ' ἐξ αὐτῆς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, σφετερισθέντος τὴν χώραν [4] ἀκριβῶς ὅπως οἱ Τιρύνθιοι τῶν

λαντα πεντακισχίλια, συγκειμένης μὲν ἐξ ἐτῶν δέκα δεόντων διακοσίων, πρόσφατον δὲ τὸ ἄνθος ἔτι καὶ νεαρὸν φυλαττούσης».

1. Ἡ ἔλλειψις αὕτη πάσης μνείας λατρείας Ἀπόλλωνος ἐν Τίρυνθι ἠνάγκασε τὸν Courtois (Rev. Num. 1864 σελ. 183) νὰ ὑπολάβῃ ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ *ἐν Σικῶνι* λατρευομένου λυκοκτόνου Ἀπόλλωνος, οὗ ἡ λατρεία θὰ ἐπεξετάθη μέχρι Τίρυνθος, ὅπερ ἐντελῶς ἀπίθανον.

2. Παυσανίου 2, 36, 1: *Ἔστι δ' οὖν ὁδὸς καὶ ἐς ταύτην (Ἁλίκην) τοῦ τε Πρωνὸς (τῆς Ἑρμιόνης) μέση καὶ ὄρους ἑτέρου Θόρνακος καλουμένου τὸ ἀρχαῖον· ἀπὸ δὲ τῆς Διὸς ἐς κόκκυγα τὸν ὄρνιθα ἀλλαγῆς λεγομένης ἐνταῦθα γενέσθαι μετονομασθῆναι τὸ ὄρος φασίν. Ἱερὰ καὶ ἐς τόδε ἐπὶ ἄκρων τῶν ὀρῶν, ἐπὶ μὲν τῷ Κοκκυγίῳ Διός, ἐν δὲ τῷ Πρωνί ἐστιν Ἥρας. Καὶ τοῦ τε Κοκκυγίου πρὸς τοῖς πέρασι ναός ἐστι, θύραι δὲ οὐκ ἐφεστήκασιν, οὐδὲ ὄροφον εἶχεν, οὐδέ οἵ τι ἐνῆν ἄγαλμα. Εἶναι δὲ ἐλέγετο ὁ ναὸς Ἀπόλλωνος.*

3. Ἀπολλοδ. 2, 4, 12: *Ἡ δὲ Πυθία τότε πρῶτον Ἡρακλέα αὐτὸν προσηγόρευσε· τὸ δὲ πρὸ τοῦ Ἀλκείδης προσηγορεύετο. Κατοικεῖν δὲ αὐτὸν εἶπεν ἐν Τίρυνθι, Εὐρυσθεῖ λατρεύοντα ἔτη δώδεκα, καὶ τοὺς ἐπιτασσομένους ἄθλους δέκα ἐπιτελεῖν, καὶ οὕτως ἔφη, τῶν ἄθλων συντελεσθέντων, ἀθάνατον αὐτὸν ἔσεσθαι. Τοῦτο ἀκούσας ὁ Ἡρακλῆς εἰς Τίρυνθα ἦλθε καὶ τὸ προσταττόμενον ὑπὸ Εὐρυσθέως ἐτέλει.*

4. Παυσαν. 8, 14, 2.

ἱστορικῶν χρόνων ὑπήκουον τοῖς Ἀργείοις πρὶν ἢ ὑπ' αὐτῶν ἀπανθρώπως ἐξωσθῶσιν εἰς τοὺς Ἁλιεῖς. Ἐκ τῆς ἐν Τίρυνθι ταύτης διαμονῆς ὁ Ἡρακλῆς ἐκαλεῖτο *Τιρύνθιος*[1].

Ἂν δὲ πράγματι τὸ ὑπ' ἀρ. 1 ἀργυροῦν νόμισμα, τὸ ἀνεπίγραφον ὡς τὰ ὑπ' ἀρ. 2-3 ἀργυρᾶ νομίσματα, ἀνήκουσιν, ὡς νομίζω, εἰς τοὺς ἐκ Τίρυνθος Ἁλιεῖς, τότε ὁ ἐπ' αὐτοῦ παρὰ τὸ ῥόπαλον τύπος τῆς ἅρπης, γνωστοῦ συμβόλου τοῦ Περσέως, ἀναφέρεται προφανῶς εἰς τὴν παράδοσιν, καθ' ἣν ὁ Περσεὺς φεύγων ἐκ τοῦ Ἄργους ἐβασίλευσε Τίρυνθος, προστειχίσας Μίδειαν καὶ Μυκήνας[2]. Οἱ ἐπίσης φυγόντες ἐκ τῆς Ἀργείας Τιρύνθιοι ἠδύναντο κάλλιστα νὰ θέσωσιν ἐπὶ τῶν νομισμάτων αὐτῶν τὸ σύμβολον τοῦ Περσέως παρὰ τὸ τοῦ κυρίου αὐτῶν ἥρωος Ἡρακλέους. Αὐτὴ ἡ παρθενικὴ κεφαλὴ τῆς κυρίας ὄψεως τοῦ αὐτοῦ νομίσματος δυνατὸν νὰ εἰκονίζῃ τὴν παρθένον ἔτι Ἥραν, ἧς τὴν λατρείαν καὶ τὴν περὶ τῆς φθορᾶς αὐτῆς παράδοσιν εὑρίσκομεν ἐντετοπισμένην ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἁλιέων (ἴδε ἀνωτέρω σελ. 22 σημ. 2).

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὸ σύμβολον τῆς σταφυλῆς ἐπὶ τῶν ὑπ' ἀριθ. 6 νομισμάτων, δὲν γνωρίζομεν μὲν ἂν ἡ χώρα τῶν Τιρυνθίων Ἁλιέων, τῶν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς μεθύσων διακωμῳδουμένων, ἦτο τὸ πάλαι *ἀμπελόεσσα* ὡς ἡ γείτων αὐτῆς Ἐπίδαυρος[3], ἢ καὶ νῦν πολύοινος, σημειοῦμεν ὅμως ὅτι ὁ νῦν κατέχων τὴν τῶν Ἁλιέων χώραν δῆμος τῶν Κρανιδιωτῶν παράγει ἐτησίως πλέον τῶν 250,000 ὀκάδων οἴνου[4].

Περὶ δὲ τῶν Ἁλιέων καὶ τῆς χώρας αὐτῶν ἔχομεν πλὴν τῶν ἀνωτέρω παρατεθέντων χωρίων τὰς ἑξῆς εἰδήσεις:

Σκύλαξ § 50: *Μετὰ δὲ τὴν Ἐπιδαυρίων χώραν Ἁλία καὶ λιμήν. Αὕτη ἐστὶν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου.*

Παυσαν. 2, 36: *Κατὰ δὲ τὴν (ἀπὸ Ἑρμιόνης) ἐπὶ Μάσητα εὐθεῖαν προελθοῦσιν ἑπτά που σταδίους καὶ ἐς ἀριστερὰ ἐκτραπεῖσιν ἐς Ἁλίκην ἐστὶν ὁδός. Ἡ δὲ Ἁλίκη τὰ μὲν ἐφ' ἡμῶν ἐστιν ἔρημος, ᾠκεῖτο δὲ καὶ αὕτη ποτέ, καὶ Ἁλικὸς λόγος ἐν στήλαις ἐστὶ ταῖς Ἐπιδαυρίων,*

1. Παυσαν. 10, 13, 8.
2. Ἀπολλοδ. 2, 4, 3, 4.
3. Ἰλιάδος Β, 561.
4. Α. Μηλιαράκη, Γεωγραφία Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας σελ. 240.

αἳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ τὰ ἰάματα ἐγγεγραμμένα ἔχουσιν· ἄλλο δὲ σύγγραμμα οὐδὲν οἶδα ἀξιόχρεων, ἔνθα ἢ πόλεως Ἁλίκης ἢ ἀνδρῶν ἐστιν Ἁλικῶν μνήμη. Ἔστι δ' οὖν ὁδὸς καὶ ἐς ταύτην... (τὴν συνέχειαν ἴδε ἀνωτέρω σελ. 22 ἐν σημ. 2).

Τὰ δύο ταῦτα χωρία ταυτίζουσι σαφέστατα τὴν χώραν καὶ πόλιν τῶν Ἁλιέων πρὸς τὴν περιοχὴν τοῦ νῦν Κρανιδίου τῆς Ἑρμιονίδος τοῦ ἔχοντος τὸν λαμπρὸν καὶ πράγματι «*ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου*» κείμενον λιμένα Πόρτο-Χέλι, ἔνθα, δεξιᾷ τῷ εἰσπλέοντι, κεῖνται ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τῆς μικρᾶς χερσονήσου ἐκτισμένα σημαντικὰ ἐρείπια τῆς πόλεως τῶν Ἁλιέων κατεχούσης ἀκριβῶς τὴν θέσιν, ἣν σαφῶς ὁρίζει ὁ Παυσανίας. Γνωρίζομεν ἐπίσης ἐκ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως (II, 34, 8), ὅτι καὶ ἡ πρὸ τοῦ λιμένος τοῦ Χελίου κειμένη νῆσος Χηνίτσα ἐκαλεῖτο *Ἁλιοῦσσα*, παρέχουσα καὶ αὐτὴ «*λιμένα ἐνορμίσασθαι ναυσὶν ἐπιτήδειον*» [1].

Ἡσύχιος ἐν λ. *Ἁλί[α] ἐν Πελοποννήσῳ τῶν Ἁλιέων χώρα.*

Στέφ. Βυζάντιος ἐν λ. *Ἄλυκος, πόλις Πελοποννήσου «Εἰς Ἀσίνην Ἄλυκόν τε καὶ ἂμ πόλιν Ἑρμιονέων». Καλλίμαχος. Τὸ ἐθνικὸν Ἀλύκιος.* (Πβλ. Schneider, Callimachea τόμ. II σελ. 186 ἀπόσπ. 186).

Τέλος ἐν χρονολογικῶς καθωρισμένοις χωρίοις ἀναφέρονται οἱ Ἁλιεῖς, πλὴν τοῦ ἀνωτέρω παρατεθέντος χωρίου τοῦ Ἡροδότου (460 π. Χ.), ἐν τοῖς ἑξῆς:

459-458 π. Χ.: Θουκυδ. 1, 105: *Ἀθηναίοις δὲ ναυσὶν ἀποβᾶσιν ἐς Ἁλιᾶς πρὸς Κορινθίους καὶ Ἐπιδαυρίους μάχη ἐγένετο, καὶ ἐνίκων Κορίνθιοι.*

CIG. I, 165 = Dittenberger, Syllogue I, 9: *Οἵδε ἐν τῷ πολέμῳ ἀπέθανον... ἐν Ἁλιεῦσιν.*

Διοδώρου 11, 78: *Τοῦ δ' ἐνιαυσίου χρόνου διεληλυθότος Ἀθήνησι μὲν ἦν ἄρχων Φιλοκλῆς, ἐν Ῥώμῃ δὲ τὴν ὕπατον ἀρχὴν διεδέξατο Αὖλος Ποστούμιος Ῥήγουλος καὶ Σπόριος Φούριος Μεδιολανός. Ἐπὶ δὲ*

1. Ἴδε P. Boblaye, Recherches 66. — Leake, Morea 2 p. 462 κἑξ. — Τοῦ αὐτοῦ Peloponnesiaca p. 287 κἑξ. — E. Curtius, Peloponnesus II, 461. — Bursian, Geographie von Griechenland II, 98. — Frazer. Pausanias III, 297 κἑξ. — Lolling: Athen. Mitteil. 4 (1879) p. 108. — A. Μηλιαράκη, Γεωγραφία πολιτικὴ νέα καὶ ἀρχαία τοῦ νομοῦ Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας (Ἀθῆναι 1886) σελ. 251-254.

τούτων Κορινθίοις καὶ Ἐπιδαυρίοις ἐνστάντος πολέμου πρὸς Ἀθηναίους, ἐστράτευσαν ἐπ' αὐτοὺς Ἀθηναῖοι. Γενομένης δὲ μάχης ἰσχυρᾶς ἐνίκησαν Ἀθηναῖοι μεγάλῳ στόλῳ καταπλεύσαντες πρὸς τοὺς ὀνομαζομένους Ἁλιεῖς, καὶ ἀνέβησαν εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ τῶν πολεμίων ἀνεῖλον οὐκ ὀλίγους (459 π. Χ.). *Συστραφέντων δὲ τῶν Πελοποννησίων καὶ δύναμιν ἀξιόλογον ἀθροισάντων, συνέστη μάχη πρὸς τοὺς Ἀθηναίους περὶ τὴν καλουμένην Κεκρυφάλειαν*[1], *καθ' ἣν πάλιν ἐνίκησαν Ἀθηναῖοι* (458 π. Χ.).

430 *π. Χ.*: Θουκυδίδου 2, 56: *Ἀφικόμενοι δὲ* (οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τῶν συνεκστρατευσάντων Χίων καὶ Λεσβίων) *ἐς Ἐπίδαυρον τῆς Πελοποννήσου ἔτεμον τῆς γῆς τὴν πολλήν, καὶ πρὸς τὴν πόλιν προσβαλόντες ἐς ἐλπίδα μὲν ἦλθον τοῦ ἑλεῖν, οὐ μέντοι προσεχώρησέ γε. Ἀναγαγόμενοι δὲ ἐκ τῆς Ἐπιδαύρου ἔτεμον τήν τε Τροιζηνίδα γῆν καὶ τὴν Ἁλιάδα καὶ τὴν Ἑρμιονίδα. Ἔστι δὲ πάντα ταῦτα ἐπιθαλάσσια τῆς Πελοποννήσου.*

394 *π. Χ.*: Ξενοφῶντος Ἑλληνικῶν 4, 2, 16: *Συνελέγησαν γὰρ ὁπλῖται Λακεδαιμονίων μὲν εἰς ἑξακισχιλίους, Ἠλείων δὲ καὶ Τριφυλίων καὶ Ἀκρωρείων καὶ Λασιωνίων ἐγγὺς τρισχίλιοι καὶ Σικυωνίων πεντακόσιοι καὶ χίλιοι, Ἐπιδαυρίων δὲ καὶ Τροιζηνίων καὶ Ἑρμιονέων καὶ Ἁλιῶν ἐγένοντο οὐκ ἐλάττους τρισχιλίων.*

373 *π. Χ.*: Ξενοφῶντος Ἑλληνικῶν 6, 2, 3: *Ἐπεὶ δὲ οἱ ἐκ τῆς πόλεως Ζακύνθιοι πέμψαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔλεγον οἷα πεπονθότες εἶεν ὑπὸ τοῦ Τιμοθέου, εὐθὺς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀδικεῖν τε ἡγοῦντο τοὺς Ἀθηναίους καὶ ναυτικὸν πάλιν κατεσκεύαζον καὶ συνετάσσοντο ἐς ἑξήκοντα ναῦς ἀπ' αὐτῆς τε τῆς Λακεδαίμονος καὶ Κορίνθου καὶ Λευκάδος καὶ Ἀμβρακίας καὶ Ἤλιδος καὶ Ζακύνθου καὶ Ἀχαΐας καὶ Ἐπιδαύρου καὶ Τροιζῆνος καὶ Ἑρμιόνος καὶ Ἁλιῶν.*

369 *π. Χ.*: Ξενοφῶντος Ἑλληνικῶν 7, 2, 2: (μετὰ τὸ ἀτύχημα τῆς ἐν Λεύκτροις μάχης πιστοὶ παρέμειναν τοῖς Λακεδαιμονίοις) *ἔχοντες πολεμίους τοὺς δυνατωτάτους τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Ἀρκάδας καὶ Ἀργείους ὅμως ἐβοήθησαν αὐτοῖς . . . Κορίνθιοι, Ἐπιδαύριοι, Τροιζήνιοι, Ἑρμιονεῖς, Ἁλιεῖς, Σικυώνιοι καὶ Πελληνεῖς.*

1. Κεκρυφάλεια εἶναι ἡ μεταξὺ Αἰγίνης καὶ Ἐπιδαύρου νῆσος, ἡ νῦν Ἀγκίστρι καλουμένη.

Εἰς τοὺς αὐτοὺς εὐθὺς μετὰ τὰ χωρία ταῦτα χρόνους ἀνήκει καὶ ἡ ἐν ταῖς ἐξ Ἐπιδαύρου ἐπιγραφαῖς τῶν ἰαμάτων τοῦ Ἀσκληπιοῦ, αὐταῖς ἐκείναις ὧν ἐμνήσθη ἐν τῷ ἀνωτέρω παρατεθέντι χωρίῳ ὁ Παυσανίας, τρὶς [1] γενομένη μνεία κατοίκων τῆς Ἁλιάδος ταύτης χώρας (Ἁλικῶν). Ὡς γνωστόν, αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται ἐκ τῶν χαρακτήρων καὶ τοῦ λεκτικοῦ φαίνονται ἀνήκουσαι εἰς τὰ τέλη τοῦ Δ΄ αἰῶνος π. Χ. (320 κατὰ τὴν γνώμην τοῦ M. Fraenkel) [2], αἵτινες ὅμως ἀντιγράφουσι κείμενα ἐπιγραφῶν πολὺ ἀρχαιοτέρων, ὡς ἐξάγεται ἐκ κειμένου Ἵππυος τοῦ Ῥηγίνου ἱστορικοῦ τῆς ἐποχῆς τῶν Μηδικῶν πολέμων (Fragm. Hist. graec. II, 15), ἀναφέροντος θαυμασίαν θεραπείαν γυναικός, θεραπείαν διὰ τῶν αὐτῶν σχεδὸν λέξεων ἐπαναλαμβανομένην ἐν μιᾷ τῶν ἐν λόγῳ στηλῶν τῆς Ἐπιδαύρου [3].

Μέχρι τοῦ τέλους ἄρα τοῦ Δ΄ αἰῶνος ἡ πόλις τῶν ἐκ Τίρυνθος Ἁλιέων ἐξηκολούθει γενικῶς καλουμένη Ἁλία, Ἁλιεῖς ἢ Ἁλίκη καὶ οὐχὶ Τῖρυνς· οἱ δὲ κάτοικοι *Ἁλικοί, Ἁλιεῖς* ἢ *Ἁλιεῖς οἱ ἐκ Τίρυνθος*. Μόλις δὲ κατόπιν ἐπεκράτησε τὸ ὄνομα Τῖρυνς, ὡς διδάσκουσι τὰ νομίσματ' αὐτῶν, ἅτινα δὲν εἶναι ἀρχαιότερα τῶν ἀρχῶν τοῦ τρίτου αἰῶνος π. Χ. (ἴδε εὐθὺς κατωτέρω). Ὅτι δ' ὅμως καὶ πρότερον οἱ Ἁλιεῖς ἦσαν γνωστοὶ ἁπλῶς ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν Τιρυνθίων, ἐνδεικνύεται ὑπὸ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου (X, 442 d) περισωθέντων στίχων τοῦ Ἐφίππου ἐν Βουσίριδι (Fragm. Com. II, 251, k), ὅστις ἐμπαίζων *ὡς μεθύσους* τοὺς Τιρυνθίους ποιεῖ τὸν Ἡρακλέα λέγοντα:

1. Inscriptiones Graecae vol IV (Argolis) ἀρ. *951*, 120 καὶ *952*, 20 καὶ 65: Ἐν τῷ πρώτῳ χωρίῳ ἀναφέρεται *Ἀλκέτας Ἁλικὸς* τυφλὸς θεραπευθεὶς ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἐπιδαύρου. Ἐν τῷ δευτέρῳ παῖς *Ἀριστόκριτος Ἁλικός*, ὅστις ἀποκολυμβήσας εἰς τὴν θάλασσαν ἔφθασεν εἰς τόπον κύκλῳ πέτραις περιεχόμενον, ἐξ οὗ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ, σωθεὶς δὲ μόλις μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τῇ ὁδηγίᾳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Ἐν τῷ τρίτῳ τέλος χωρίῳ ἀναφέρεται *Θέρσανδρος Ἁλικὸς φθισικός*, ὅστις εἶδεν ἐν ἐνυπνίῳ τὸν Ἀσκληπιὸν ἐλαυνόμενον ἐφ' ἁμάξης ὑπὸ δρακόντων *εἰς Ἁλιεῖς*, κατόπιν δὲ τοῦ ἐνυπνίου τούτου ἱδρύσας τῇ ὑποδείξει Δελφικοῦ χρησμοῦ τέμενος τοῦ Ἀσκληπιοῦ, προφανῶς ἐν τῇ χώρᾳ ἢ πόλει τῶν Ἁλιέων.

2. Inscr. Graecae ἔ. ἀ. — Ὁ S. Reinach, Traité d'épigr. «il ne parait pas antérieur au IVe siècle». — Μόνος ὁ Dittenberger, Syllogue 2 ἀρ. 802-803 γράφει, ἄνευ ὅμως αἰτιολογίας, «sine dubio tertii saeculi».

3. P. Cavvadias, Feuilles d'Epidaure σελ. 23.

οὐκ οἶσθά μ' ὄντα, πρὸς θεῶν, Τιρύνθιον
'Αργεῖον; οἳ μεθύοντες αἰεὶ τὰς μάχας
πάσας μάχονται. Β τοιγαροῦν φεύγουσ' ἀεί [1].

'Αληθῶς ὁ 'Αθηναῖος οὗτος κωμικὸς ποιητὴς Ἔφιππος ἀνήκει εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Πλάτωνος, ὅτε ἡ Τῖρυνς μὲν τῆς 'Αργείας *δὲν ὑπῆρχε πλέον*, οἱ δ' 'Αργεῖοι ἦσαν φίλοι καὶ σύμμαχοι τῶν 'Αθηναίων, ἐνῷ οἱ ἐν Ἁλιεῦσι Τιρύνθιοι ἦσαν σταθεροὶ σύμμαχοι τῶν ἐχθρῶν τῶν 'Αθηναίων, πολλάκις πρὸ αὐτῶν φυγόντες καὶ διὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ 'Αθηναίου 'Εφίππου οὐχὶ μόνον ὡς μέθυσοι, ἀλλὰ καὶ ὡς δειλοὶ *ἀεὶ φεύγοντες* κωμῳδούμενοι.

Εἰς τοὺς αὐτοὺς *Τιρυνθίους* τῆς Ἁλίας ἀναφέρεται πάντως καὶ τὸ προφανῶς ἐκ τῆς αὐτῆς ἀττικῆς κωμῳδίας πηγάσαν ἀνέκδοτον παρὰ Θεοφράστῳ (μέσα Δ´ αἰῶνος), γράφοντος «*ἐν τῷ περὶ Κωμῳδίας*», ὅτι τοὺς «*Τιρυνθίους φιλόγελως ὄντας, ἀχρείους δὲ πρὸς τὰ σπουδαιότερα τῶν πραγμάτων, καταφυγεῖν ἐπὶ τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον ἀπαλλαγῆναι βουλομένους τοῦ πάθους, καὶ τὸν θεὸν ἀνελεῖν αὐτοῖς, ἢν θύοντες τῷ Ποσειδῶνι ταῦρον ἀγελαστὶ τοῦτον ἐμβάλωσιν εἰς τὴν θάλασσαν, παύσεσθαι. Οἱ δὲ δεδιότες μὴ διαμάρτωσι τοῦ λογίου τοὺς παῖδας ἐκώλυσαν παρεῖναι τῇ θυσίᾳ. Μαθὼν οὖν εἷς καὶ συγκαταμιχθείς, ἐπείπερ ἐβόων ἀπελαύνοντες αὐτόν, τί δῆτ', ἔφη, δεδοίκατε μὴ τὸ σφάγιον ὑμῶν ἀνατρέψω; γελασάντων δὲ ἔμαθον ἔργῳ τὸν θεὸν δείξαντα ὡς ἄρα τὸ πολυχρόνιον ἦθος ἀμήχανόν ἐστι θεραπευθῆναι*».

Ὡς πρὸς τὴν χρονολογίαν δὲ τῶν ἐνεπιγράφων νομισμάτων τῶν ΤΙΡΥΝΘΙΩΝ τούτων σημειοῦμεν ὅτι αἱ γνῶμαι τῶν νομισματικῶν διΐστανται ἀλλήλων. Ὁ Courtois (Rev. Num. 1864 σελ. 185) γράφει: «La destruction de Tirynthe eut lieu vers 468 a. J. Chr. On serait porté tout naturellement à croire que les monnaies de cette ville ont été frappées antérieurement à cette date. Le contraire paraît difficilement admissible. Cependant la fabrique, le style, la présence de la lettre Ω déclarent un âge de beaucoup postérieur. D'autre part, on trouve sur plusieurs

1. Πβλ. καὶ Αἰλιανοῦ Ποικίλη ἱστορία ΙΙΙ 15: *Καὶ 'Αργεῖοι δὲ καὶ [γρ. 'Αργείων δὲ οἱ] Τιρύνθιοι κεκωμῴδηνται καὶ οὗτοι ἀκρατέστερον τῷ οἴνῳ προσιόντες.*

d'entre elles le R, indice d'une haute antiquité que contredisent l'absence d'aire en creux sur tous les exemplaires connus, la présence de l'Ω, enfin le métal même de pièces. Il est vrai que l'Ω se rencontre seuleument sur les monnaies où se lit la légende complète ΤΙΡΥΝΘΙΩΝ et où paraît le Ρ grec ordinaire; mais ce détail qu'il était nécessaire de signaler, ne décide pas suffisamment la question, et les diverses pièces figurées sur la planche VII ont entre elles une ressemblance si parfait quand au style et à la fabrique qu'il est à peu près impossible de ne pas leur assigner à toutes une même époque d'émission. Ces pièces ont pu être frappées *postérieurement à Alexandre le Grand*, comme simple souvenir historique, et alors qu'il n'y avait plus d'incovénient à rappeler aux Tirynthiens devenus depuis longtemps citoyens d'Argos leur patrie première. On aurait conservé sur quelques-unes au *rho* sa forme primitive, soit par caprice d'artiste soit par pur amour pour l'archaïsme».

῾Ο αὐτὸς Courtois ἓν ἔτος βραδύτερον (Rev. Num. 1865 σελ. 157) δημοσιεύων τὸ φέρον τὴν κεφαλὴν τοῦ ῾Ηρακλέους χαλκοῦν νόμισμα τῆς συλλογῆς τοῦ Prokesch-Osten (ἀρ. 5) γράφει: «Quant à sa date d'émission, le métal et le style *rendent difficile de ne pas la placer au IV siècle avant notre ère,* c'est-à-dire à une époque où Tirynthe n'existait plus. Force m'est, cette fois encore, de m'en tenir à l'hypothèse (si peu satisfaisante, je le sais mieux que personne) de ma première étude, que les monnaies de Tirynthiens qui nous sont parvenues ont dû être frappées à titre de simple souvenir historique».

Τὴν ἐξήγησιν ταύτην τοῦ ἀρχαϊσμοῦ τῶν ἐπιγραφῶν τῶν νομισμάτων τῆς Τίρυνθος παρεδέχθη ἐν ἔτει 1874 ὁ von Sallet (Zeits. f. Num. I σελ. 27,2), γράφων ὅτι εἶναι «besonders merwürdig der Archaismus auf den Münzen von Tiryns: ΙΤ, ΤΙRVΝ etc. Bei Tiryns ist dies offenbar archäologische Reminiscenz, ein Localpatriotismus». Τὸ αὐτὸ δ' ὅμως ἔτος ὁ R. Weil (αὐτόθι σελ. 217 κἑξ.), ἀποκρούων δι' εὐλόγων ἐπιχειρημάτων τὴν ὑπόθεσιν τοῦ

Courtois, ὅτι τὰ νομίσματα ταῦτα ἐκόπησαν ὑπὸ τῶν Ἀργείων ὡς ἱστορική τις ἀνάμνησις τῆς Τίρυνθος, ἀποφαίνεται ὀρθῶς ὅτι πρόκειται περὶ κοπῆς ἐπ' ἀρκετὰ ἔτη διαρκεσάσης. Περὶ δὲ τῶν αἰτίων καὶ τοῦ χρόνου τῆς κοπῆς αὐτῶν γράφει τὰ ἑξῆς: «Ἡ ἀρχαία Τῖρυνς κατεστράφη περὶ τὸ ἔτος 463 [γρ. 468] π. Χ., οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἠναγκάσθησαν ὑπὸ τῆς Δημοκρατίας τοῦ Ἄργους ἐν μέρει μὲν νὰ συνοικισθῶσιν εἰς τὸ Ἄργος, ἐν μέρει δὲ νὰ καταφύγωσι παρὰ τοῖς Ἁλιεῦσι τῆς Ἑρμιονίδος. Ἡ κατὰ τὰ μέσα τοῦ Δ´ αἰῶνος ἁπλῆ μνεία τῆς Τίρυνθος ὑπὸ τοῦ Σκύλακος ἐν τῇ Ἀργείᾳ χώρᾳ δὲν ἐπιτρέπει καὶ τὸ συμπέρασμα ὅτι πράγματι αὕτη διέφερε πολὺ κώμης ἁλιέων. Ἡ νέα Τῖρυνς, τὴν ὕπαρξιν τῆς ὁποίας μαρτυροῦσιν ἀσφαλῶς μόνα τὰ ἐν λόγῳ νομίσματα, ὀφείλει πιθανῶς τὴν γέννησιν αὐτὴν εἰς ἀλλαγήν τινα τοῦ ἐν Ἄργει πολιτεύματος, καθ' ἣν ἦλθον εἰς τὰ πράγματα οἱ ὀλιγαρχικοί. Ἀποκλειομένης τῆς συντόμου ἐν ἔτει 418 ἀλλαγῆς τοῦ πολιτεύματος (Θουκυδ. V, 81 κἑξ.), τοιαύτη ἀναφέρεται τὸ πρῶτον ἐν Ἄργει μετὰ τὸ πέρας τοῦ Λαμιακοῦ πολέμου (Διοδώρου XVIII, 57). Ἂν αὕτη ἐπεκράτησε παρὰ τὸ κήρυγμα τῆς ἐλευθερίας ὑπὸ τοῦ Πολυσπέρχοντος, ἢ ἂν ἐπῆλθον ἢ ὄχι ἐπανειλημμέναι ἀλλαγαὶ τοῦ πολιτεύματος ἐν τοῖς χρόνοις τῶν Διαδόχων, *βέβαιον εἶναι ὅτι ἀπαντᾷ ἐν Ἄργει ἀκόμη ἐν ἔτει 272 ὀλιγαρχικὴ μερίς, ὑποστηριζομένη ὑπὸ τοῦ Ἀντιγόνου τοῦ Γονατᾶ κατὰ τοῦ Πύρρου (Πλουτάρχ. Πύρρ., 30 κἑξ.). Ἡ ἐποχὴ δ' αὕτη συμφωνεῖ πρὸς τὴν τεχνοτροπίαν τῶν ἐν λόγῳ Τιρυνθιακῶν νομισμάτων.* Ἀναφερομένη δὲ ἡ νέα Τῖρυνς εἰς τὰς παραδόσεις τῆς παλαιᾶς, ἀπεμιμήθη εἰς τὰς ἐπὶ τῶν νομισμάτων ἐπιγραφὰς τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων τοῦ Ε´ αἰῶνος π. Χ. Ἐν τούτοις μέρος τῶν χαλκῶν νομισμάτων παρουσιάζει ἀπηλλαγμένας τοῦ ἀρχαϊσμοῦ τούτου ἐπιγραφὰς ΤΙΡ, ΤΙΡΥΝΘΙΩΝ».

Τέλος ἐν ἔτει 1887 ὁ Percy-Gardner [1] ἔγραψεν ὅτι «εἰς διαφόρους ἐποχὰς *μεταξὺ τοῦ τελευταίου μέρους τοῦ Ε´ αἰῶνος καὶ τοῦ τέλους τοῦ Δ´, ἡ πόλις τῆς Τίρυνθος* ἔκοψε χαλκᾶ νομίσματα, τινὰ τῶν ὁποίων εἶναι πολὺ ἀρχαίας κατασκευῆς καὶ διατηροῦσιν ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς αὐτῶν τὸ ἀρχαϊκὸν R. Ἐὰν θεωρήσωμεν ὡς βέβαιον ὅτι οἱ

1. British Museum Catalogue of Greek coins. Peloponnesus σελ. LIV κἑξ. καὶ σελ. 164.

Τιρύνθιοι ἀνέκτησαν κατὰ διαλείμματα τὴν ἀπὸ τῶν Ἀργείων ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν, κερδαίνομεν σπουδαῖον ἱστορικὸν γεγονός. Ἡ ἀνόρθωσις τῆς Τίρυνθος θὰ ἦτο φυσικὴ ἀνάγκη δι' ἐχθρὸν ἐπιθυμοῦντα νὰ συντρίψῃ ἢ νὰ ταπεινώσῃ τὸ Ἄργος. Δυνατὸν νὰ εἶναι ἐπεισόδιον τοῦ ἐν ἔτει 394 π. Χ. πολέμου, ὅτε ἡ Κόρινθος καὶ τὸ Ἄργος συμμαχήσασαι ἐκήρυξαν πόλεμον τῇ Σπάρτῃ. Δὶς διαρκοῦντος τοῦ πολέμου τούτου αἱ Σπαρτιατικαὶ στρατιαὶ εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀργολίδα, τὸ πρῶτον ὑπὸ τὸν Ἀγησίλαον καὶ τὸ δεύτερον ὑπὸ τὸν Ἀγησίπολιν, ὅτε συνέφερεν αὐτοῖς νὰ ὀρθώσωσιν ὀχύρωμα ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ. Ἐν τοιαύτῃ ὑποθέσει ἡ ἐπανόρθωσις τῆς αὐτονομίας τῆς Τίρυνθος ἦτό τι ὅλως φυσικόν. Ἡ δὲ τεχνοτροπία τῶν ἐν λόγῳ νομισμάτων οὐδόλως ἀντιτίθεται εἰς τὴν κοπὴν αὐτῶν ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς Δ´ ἑκατονταετηρίδος. Τοῦτο δ' ὅμως δὲν εἶναι βέβαιον, ὡς μὴ ἀποκλειομένης τῆς ὑποθέσεως ὅτι αὐτοὶ οἱ Ἀργεῖοι θὰ ἐπῴκισαν τὴν Τίρυνθα, ἐπιτρέψαντες εἰς τοὺς ἀποίκους νὰ κόψωσιν ὀλίγα ἐγχώρια χαλκᾶ νομίσματα πρὸς ἰδίαν αὐτῶν χρῆσιν». Κατ' ἀκολουθίαν τῶν σκέψεων τούτων ὁ κ. P. Gardner χρονολογεῖ ἐν τῷ καταλόγῳ (σελ. 164) τὰ μὲν φέροντα τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἡρακλέους χαλκᾶ (ἀρ. 5) ἀπὸ τοῦ 421-370 π. Χ., τὰ δὲ φέροντα τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὸν φοίνικα χαλκᾶ (ἀρ. 6 κἑξ.) ἀπὸ τοῦ 370-300 π. Χ. Ἡ χρονολόγησις αὕτη τοῦ P. Gardner εἶναι ἡ νῦν ἐπικρατοῦσα παρὰ τοῖς διαφόροις νομισματολόγοις ἐν τῇ συντάξει τῶν νομισματικῶν αὐτῶν καταλόγων [1].

Ἡ δ' ἐμὴ γνώμη ἔχει ὡς ἑξῆς. Ἐπιμελὴς ἐξέτασις πάντων τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ ἡμῶν περιγραφομένων νομισμάτων δεικνύει σαφῶς ὅτι πάντα ταῦτ' ἀνήκουσιν εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐποχήν, τῶν ἀργυρῶν καὶ τῶν φερόντων τὸν τύπον τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἡρακλέους χαλκῶν ἀποτελούντων τὰ μεγαλύτερα κλάσματα τῆς αὐτῆς ἐκδόσεως. Τὸ ἀρχαϊκὸν σχῆμα τῶν χαρακτήρων τῶν ἐπιγραφῶν ἐνίων ἐξ αὐτῶν (R, V, N) καὶ ἡ βουστροφηδὸν γραφὴ δὲν δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς χρονολόγησιν αὐτῶν ἐξ ἀρχαιοτέρας ἐποχῆς, ἀφοῦ τὰ λοιπὰ ὁμοιότυπα νομίσματα φέροντα τὰς ἐπιγραφὰς κανονικῶς ἐξ ἀριστερῶν πρὸς δεξιὰ καὶ τοὺς συνήθεις χαρακτῆρας (P, Y, N, Ω), ἔχουσι τὴν κυρίαν αὐτῶν ὄψιν

1. Ἴδε π. χ. Doubletten des Kgl. Münz-kabinets zu Berlin (1906) σ. 50. — Dr J. Hirsch, Cat. XIII (coll. Rousopoulos) σελ. 161.

κεκομμένην πολλάκις *διὰ τῶν αὐτῶν σφραγίδων*, δι' ὧν καὶ ταῦτα, δεικνύοντα οὕτως ὅτι πρόκειται περὶ ἀρχαϊσμοῦ ἐξεζητημένου. Πόσον δὲ τοῦτο εἶναι ἀληθὲς δεικνύεται καὶ ὑπὸ τῶν κομματίων (ἀριθ. 14), ἐφ' ὧν ὁ σφραγιδογλύφος ἀγνοῶν ἐκ τῆς καθημερινῆς χρήσεως τὸ R ἐχάραξεν ἀντ' αὐτοῦ ἓν B!

Ἐκ δὲ τῶν ἐν τοῖς βιβλίοις τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου σημειώσεων τοῦ κ. Ἀχιλλέως Ποστολάκα ἐξάγεται ὅτι τὸ ἐκ 500 νομισμάτων εὕρημα τοῦ Κρανιδίου περιεῖχε καὶ ἄλλα νομίσματα ὅμοια πρὸς τὰ ἑξῆς, ἅτινα τότε εἰσῆλθον ἐκ τοῦ αὐτοῦ εὑρήματος εἰς τὸ Ἐθν. Νομισματικὸν Μουσεῖον (ἴδε Βιβλίον ἀγορῶν σελ. 53).

ΕΡΜΙΟΝΗ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ.

Ꝛ 10, γραμμ. 0,93.— Κεφαλὴ Δήμητρος φερούσης στεφάνην, πρὸς ἀρ.
Ὄπ. ΕΡ ἐν μέσῳ στεφάνου σταχύων.
Ἀθῆναι 4436. Εὕρημα Κρανιδίου. = Imhoof-Blumer, Monn. grecq. σελ. 179, 117 πίν. Ε, 3. = *Πίναξ* II, 41.

Ꝛ 11, γραμμ. 0,95.— Κεφαλὴ Δήμητρος πρὸς ἀρ. φερούσης στεφάνην, κεκοσμημένην διὰ σφαιριδίων, καὶ στέφανον σταχύων. Περὶ τὸν τράχηλον αὐτῆς περιδέραιον καὶ εἰς τὰ ὦτα ἐνώτια.
Ὄπ. ΕΡ / ΔΙ ἐν στεφάνῳ σταχύων.
Ἀθῆναι 4437. Εὕρημα Κρανιδίου. = Imhoof-Blumer ἔ. ἀ. σ. 179, 118 πίν. Ε, 4. = *Πίναξ* II, 40.

ΑΙΓΙΝΑ ΝΗΣΟΣ.

Ꝛ 11, γραμμ. 0,92.— Χελώνη χερσαία. Εἰς τὸ πεδίον Α.
Ὄπ. Δ—Ι ἐν τετραγώνῳ ἐγκοίλῳ εἰς πέντε μέρη, διὰ δύο γραμμῶν διῃρημένῳ.
Ἀθῆναι 3266. Εὕρημα Κρανιδίου. = *Πίναξ* II, 42.

Ꝛ 11, γραμμ. 0,90.— Ὁμοίως.
Ὄπ. Δ—Ι—Κ—Α—ΙΟ ἐν ὁμοίῳ τετραγώνῳ.
Ἀθῆναι 3267. Εὕρημα Κρανιδίου. = *Πίναξ* II, 43.

ΣΚΥΡΟΣ.

Ꜳ 15.— Κεφαλὴ Ἑρμοῦ μετὰ πετάσου, πρὸς ἀρ.
Ὄπ. Δύο γλαῦκες.
Ἀθῆναι 1134β. Εὕρημα Κρανιδίου. = Σβορῶνος ἐν Διεθν. Ἐφημ. τῆς Νομισμ. Ἀρχαιολ. τόμ. III σελ. 14, 4 (εἰκών)

Τῶν νομισμάτων τούτων τὸ τελευταῖον ἕνεκα τῆς ἡμιβαρβάρου αὐτοῦ τεχνοτροπίας καὶ τοῦ ἀβεβαίου τῆς ἀπονομῆς εἰς οὐδὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς διαλεύκανσιν τοῦ ἐπασχολοῦντος ἡμᾶς χρονολογικοῦ προβλήματος. Ἴσως μάλιστα ἐκ πλάνης τοῦ Α. Ποστολάκα ἐσημειώθη ὡς προερχόμενον ἐκ τοῦ εὑρήματος τοῦ Κρανιδίου. Τὰ τῆς Ἑρμιόνης ὅμως καὶ Αἰγίνης εἶναι κατὰ τεχνοτροπίαν καὶ ὁλκὴν σύγχρονα καὶ συγγενῆ πρὸς τὰ τῶν Ἁλιέων Τιρυνθίων, παρουσιάζουσι δὲ διά τινα ἄγνωστον ἡμῖν ἱστορικὸν λόγον καὶ τὸν αὐτὸν ἴσως νομισματικὸν ἄρχοντα: Δ (Τῖρυνς ἀριθ. 6) ΔΙ (Ἑρμιόνη καὶ Αἴγινα) ΔΙΚΑΙΟ (Αἴγινα). Πβλ. καὶ τὰ τῆς Κορίνθου τὰ φέροντα ΔΙ, κοπέντα δὲ «περὶ τὸ 350-338 π. Χ.», = BMC. Corinth pl. X, 4-19 (Ἴδε κατωτέρω σελ. 33).

Τὰ τῆς Ἑρμιόνης ὁ P. Gardner [1] θεωρεῖ ἀνήκοντα εἰς τὸ χρονικὸν διάστημα 370-300 π. Χ. Τὰ τῆς Αἰγίνης ὁ Head [2] τάσσει εἰς τοὺς χρόνους τοὺς ἀπὸ τοῦ 404, ὅτε ὁ Λύσανδρος ἐπηνώρθωσε τὴν πολιτείαν τῶν Αἰγινητῶν, μέχρι τοῦ τρίτου αἰῶνος π. Χ. Κατ' ἐμέ, ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ Αἰγινῆται, Ἁλιεῖς, Ἑρμιονεῖς, Ἐπιδαύριοι καὶ Τροιζήνιοι σταθερῶς ἀπὸ τοῦ 459 μέχρι τοῦ 369 π. Χ. ἀναφέρονται ὡς σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων καὶ Ἀργείων, πρὸς δὲ ὅτι καὶ μετὰ τὸ ἐν ἔτει 369 ἀτύχημα τῶν Λακεδαιμονίων ἐν Λεύκτροις παρέμειναν, — καίπερ ἔχοντες πολεμίους τοὺς δυνατωτάτους τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Ἀργείους καὶ Ἀρκάδας, — πιστοὶ τῶν Λακεδαιμονίων σύμμαχοι οἱ Κορίνθιοι, Ἐπιδαύριοι, Τροιζήνιοι, Ἑρμιονεῖς, Ἁλιεῖς, Σικυώνιοι καὶ Πελληνεῖς, τὰ νομίσματα ταῦτα τῶν Αἰγινητῶν εἶναι μεταγενέστερα τῶν ἀπὸ τοῦ 407 μέχρι 367 χρονικοῦ διαστήματος τῆς ἐλευθερίας τῶν Αἰγινητῶν, οἵτινες διατελέσαντες κατόπιν ἀπὸ τοῦ 367-318 ὑπόδουλοι τῶν Ἀθηναίων δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἔκοψαν τὰ ἐν λόγῳ νομίσματα ἢ ἐν τοῖς χρόνοις τῆς συμμαχίας αὐτῶν πρὸς τὸν Κάσσανδρον [3] (318 π. Χ.) καὶ Δημήτριον [4]

1. BMC. Peloponnesus σελ. 160.
2. BMC. Attica, Aegina etc. σελ. 142 ἀρ. 199-201.
3. Διόδωρ. 18, 69: Ὁ Κάσσανδρος ἀναλαβὼν τὸν στόλον Αἰγινήταις *προσηγάγετο*.
4. Πολύαιν. IV, 7, 5: Δημήτριος, Αἴγιναν καὶ Σαλαμῖνα *λαβών*.

(307 π. Χ.) ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων [1]. Τότε ἴσως οἱ σύμμαχοι Ἁλιεῖς, Ἑρμιονεῖς, Αἰγινῆται, Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι ἔκοψαν ἐκ κοινῆς συννενοήσεως τὰ φέροντα τὰ γράμματα Δ, ΔΙ καὶ ΔΙΚΑΙΟ σύγχρονα την τεχνοτροπίαν νομίσματα. Ἐπισταμένη μελέτη τῆς ὅλης ὕλης δυνατὸν ἴσως νὰ διαφωτίσῃ ἡμᾶς περὶ τοῦ ἂν πρόκειται περὶ διαφόρων ἐγχωρίων νομισματικῶν ἀρχόντων ἑκάστης πόλεως, ἢ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἐπιστατήσαντος εἰς τὴν ἔκδοσιν πάντων τῶν ἐν λόγῳ ὁμοίας τεχνοτροπίας νομισμάτων. Καὶ γνωρίζω μὲν ὅτι τὸ δεύτερον τοῦτο φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως λίαν ἀπίθανον, ἀλλ' ἡ ἐπισταμένη μελέτη ὁμοίων θεμάτων πολλάκις ἔδειξεν ὅτι τὸ ἀληθὲς δὲν εἶναι πάντοτε τὸ ἐκ πρώτης ὄψεως πιθανώτερον φαινόμενον.

Ἐν τοῖς νῦν χρόνοις ἡ χώρα τῶν Ἁλιέων ἐγένετο μέρος τῆς ἐπαρχίας Σπετσῶν καὶ Ἑρμιονίδος, ἀποτελοῦσα τὸν χερσονησίζοντα δῆμον Κρανιδίου (μετὰ 7,000 κατοίκων), οὗ οἱ κάτοικοι διεφύλαξαν τὸ ἀρχαῖον ἐπάγγελμα τῶν *Ἁλιέων,* τὸ σημαῖνον οὐχὶ μόνον τοὺς ἁλιεῖς ἰχθύων κτλ., ἀλλὰ καὶ τοὺς κατ' ἐξοχὴν *θαλασσινοὺς* ἄνδρας (πβλ. Εὐσταθίου εἰς Ὀδύσσ. ω, 419 [1865]: *«λέγονται δὲ καὶ ἄλλως ἁλιεῖς οἱ ἁπλῶς περὶ ἅλα πονούμενοι, οὐ μὴν ἐξ ἀνάγκης ἰχθυοβόλοι»*). Τὸ κυριώτατον τῶν εἰσοδημάτων τῶν Κρανιδιωτῶν προέρχεται ἐκ τῆς ναυτιλίας, ἐξ ἧς κυρίως προήχθησαν εἰς ἱκανὴν εὐπορίαν καὶ κατέστησαν τὴν κωμόπολιν αὐτῶν ἀληθῆ πόλιν. Μέχρι πρό τινος τὸ Κρανίδιον εἶχε 35 πλοῖα μεγάλης χωρητικότητος καὶ 100 τρεχαντήρια, βραχὺ δὲ κατόπιν (μετὰ τὴν κρίσιν τῶν ἱστιοφόρων ἐν ἔτει 1886) εἶχε μόνον 16 μεγάλα πλοῖα καὶ 60 τρεχαντήρια. Ἅμα δ' ὅμως τῇ παρακμῇ τῆς διὰ τῶν ἱστιοφόρων ναυτιλίας οἱ Κρανιδιῶται ἐπεδόθησαν εἰς τὴν σπογγαλιείαν, ἣν ἀσκοῦσιν εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς, ἔχοντες (ἐν ἔτει 1886) 150-200 σπογγαλιευτικὰ πλοῖα καὶ σπογγαλιεῖς πλέον τῶν 700, οἵτινες ἀναχωροῦντες κατὰ Μάρτιον μῆνα ἐπιστρέφουσι κατὰ Σεπτέμβριον. Οἱ δὲ ἁλιεῖς τοῦ Πόρτο-Χελίου ἐπινείου κώμης τῶν Κρανιδιωτῶν, ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς πόλεως τῶν Ἁλιέων, ἐχούσης νῦν 50 περίπου οἰκίας καὶ 120 κατοίκους, ἐξάγουσι κατ' ἔτος καὶ περὶ τὰς 2,000 ὀκάδας ξη-

1. E. About. Mémoire sur l'île d'Egine: Archives des Missions scientifiques. τόμ. III σελ. 538 καὶ Müller, Aigineticorum Liber σελ. 191.

ρῶν ὀκταποδίων, ἅτινα πωλοῦσιν εἰς τὴν ἑσπερίαν Εὐρώπην [1]. Ἐν μιᾷ λέξει πάντες οἱ Κρανιδιῶται εἶναι καὶ νῦν ἄνδρες κατ' ἐξοχὴν *«ἁλιεῖς»* καὶ *«περὶ ἅλα πονούμενοι»*. Τὸ δ' ἐπάγγελμα αὐτῶν, καθ' ἑκάστην πλεόντων εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐξηγεῖται τὴν ἐνίοτ' ἐκ τῶν χωρῶν τούτων προέλευσιν νομισμάτων τῶν ΤΙΡΥΝΘΙΩΝ, ἅτινα προφανῶς θὰ ἐκόμισαν οὗτοι πρὸς πώλησιν μεθ' ἑαυτῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν (ἀρ. 6 β, 9 γ).

ΠΡΟΣΘΗΚΗ.

Τῇ Τίρυνθι ἀπεδόθη ἄλλοτε ὑπὸ τοῦ Imhoof-Blumer (Zeit. f. Num. I, 325) ἀργυροῦν νόμισμα, φέρον ἐφ' ἑνὸς πωγωνοφόρον κεφαλὴν Ἡρακλέους πρὸς ἀρ. ἐν λεοντῇ, ἐφ' ἑτέρου δὲ ἐν τετραγώνῳ ἐγκοίλῳ ЯΤΙ καὶ δύο μικρῶν σταφυλῶν κρεμαμένων ἀπὸ τῶν ἄκρων τῆς ἄνω κεραίας τοῦ Τ. Ἔκτοτε δ' ὅμως γενικῶς ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ πάντων καὶ τοῦ Imhoof-Blumer, ὅτι τὸ νόμισμα τοῦτο ἀνήκει τῇ Ἀκαρνανίᾳ, ἀποδιδόμενον διαφοροτρόπως εἰς τὰς πόλεις Ἀλύζειαν, Στράτον ἢ Οἰνιάδας. Τοῦ κέρματος τούτου σημειῶ τὰ ἑξῆς κομμάτια:

α) 1,12.— Γλασκώβη.= Combe, Mus. Hunter, πίναξ LX, 15 (Τίριδα).— Imhoof-Blumer, Num. Zeitsch. I 327 (Τῖρυνς).— Π. Λάμπρος: Zeit. f. Num. II, 174, 9 (Ἀλύζεια Ἀκαρνανίας).— Imhoof-Blumer, Num. Zeitsch. X (1878) σελ. 51 (εἰκὼν) καὶ σελ. 164-165 (Στράτος Ἀκαρνανίας).— Macdonald, Catal. of the Hunterian Collection II 26, 1 (Στράτος Ἀκαρνανίας).

β) 1,09.— Βιέννη.= L. Müller, Undersogelse af graeske Mynter 1857 κτλ 11. — Rev. Num. 1862 σελ. 301 κἑξ.— Imhoof-Blumer, Num. Zeitsch. X σελ. 51.

γ) 1,13.— Βερολῖνον (Imhoof).

δ) 0,83 (διάτρητον).— P. Gardner, BMC. Thessaly to Aetolia σελ. 189, 5 πίν. XXIX, 13 (Οἰνιάδαι Ἀκαρνανίας).

1. Α. Μηλιαράκης ἔ. ἀ. σελ. 240-241.

Ι. Ν. ΣΒΟΡΩΝΟΣ

ΕΥΡΗΜΑ ΣΟΦΙΚΟΥ ΕΠΙΔΑΥΡΙΑΣ

(Πίναξ I.)

Ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ τῆς παρούσης Διεθνοῦς Ἐφημερίδος τῆς Νομισματ. Ἀρχαιολογίας σελ. 289-296 (ἔτος 1899) περιεγράψαμεν συνοπτικῶς τὸ ἐξ 945 ἀργυρῶν νομισμάτων εὕρημα τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης τοῦ κόλπου τῆς Ἐπιδαυρίας Σοφικοῦ, δόντες καὶ πᾶσαν σχετικὴν πρὸς τὸ εὕρημα εἴδησιν. Ἀλλ' ὅτε τότε τὸ πρῶτον ἐδημοσιεύσαμεν τὸ εὕρημα, τὰ νομίσματα ἦσαν ἰσχυρῶς κατιωμένα, κατ' ἀκολουθίαν δὲ δυσχερεστάτη ἡ ἀναγνώρισις καὶ περιγραφὴ ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν. Ἔκτοτε πάντα ταῦτα ἐκαθαρίσθησαν χημικῶς καὶ ἐγένετο δυνατὸν νὰ φανῇ ἐπὶ ἑνὸς ἑκάστου ὅ,τι δὲν διέβρωσεν ἡ θάλασσα, κατ' ἀκολουθίαν δὲ νὰ καταταχθῶσιν ὀρθότερον. Ἐπειδὴ δὲ τὸ εὕρημα τοῦτο δύναται μεγάλως νὰ ἐπικουρήσῃ νομισματικαῖς μελέταις ἀφορώσαις εἰς σπουδαῖα καὶ δυσχερέστατα νομισματικὰ προβλήματα, π. χ. ταῖς πρὸς χρονολογικὸν καθορισμὸν τῶν τελευταίων Ἀττικῶν τετραδράχμων τοῦ παλαιοῦ τύπου, ταῖς πρὸς γεωγραφικὴν καὶ χρονολογικὴν κατάταξιν τῶν τοῦ Ἀλεξανδρείου τύπου νομισμάτων κλπ., δημοσιεύομεν ἐνταῦθα νέον κατάλογον αὐτῶν, ἀπεικονίζοντες συγχρόνως ἐπὶ τοῦ πίνακος I τὰ σπουδαιότερα ἢ χαρακτηριστικώτερα ἐξ αὐτῶν ὡς πρὸς τοὺς χρόνους εἰς οὓς ἀνήκει τὸ σύνολον τοῦ εὑρήματος. Τὰς ὁλκὰς ἐθεώρησα περιττὸν νὰ προσθέσω ἕνεκα τῆς γενικῆς φθορᾶς, ἣν πάντα τὰ κέρματα ὑπέστησαν ἐκ τῆς ἐπὶ χιλιετηρίδας παραμονῆς αὐτῶν ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης.

ΘΡΑΚΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΣ.

Λυσίμαχος (306-281 π. Χ.).

1—5 Ꝛ δραχμαί. Τύποι Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου.

Κεφαλὴ Ἀλεξάνδρου ἐν λεοντῆ πρὸς δεξ.

Ὄπ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ Ζεὺς ἀετοφόρος, καθήμενος ἐπὶ θρόνου πρὸς ἀρ.

1.— Müller, Die Münzen des Thracischen Königs Lysimachos ἀρ. 16.
2.— Müller ἔ. ἀ. ἀρ. 21.
3.— » » » 24.
4.— Ἀριστερᾷ Α; Ὑπὸ τὸν θρόνον λαμπάς.
5.— Ἐφθαρμένον.

6—18. Τύποι Λυσιμάχου.

6.— Ꝛ τετράδραχμον. Διακριτικὰ σύμβολα ἐφθαρμένα. = ***Πίναξ*** I, 1.
7.— Ꝛ δραχμή. Ἄνευ συμβόλων.
8.— » Müller ἔ. ἀ. ἀρ. 60 (Λυσιμάχεια). = ***Πίναξ*** I, 2.
9.— » » » » 298 (ἀβέβαια Θράκης).
10.— » » » » 309 (ΛΟ) πβλ. 318 (ἀβέβ. Θράκης).
11.— » » » » 336 (Φίλιπποι).
12-13.— » » » » 421 (Ἔφεσος).
14.— » » » » 772 (ἀβέβαια Ἑλλάδος).
15-18.— Σύμβολα ἐφθαρμένα.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΣ.

Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας (336-323 π. Χ.).

19—35. Τετράδραχμα ἀργυρᾶ.

19.— Μ, σῦριγξ καὶ ΜΕ ἀρ. (Μεγαλόπολις Ἀρκαδίας;). = ***Πίναξ*** I, 3.
20.— Müller, Numismatique d'Alexandre le Grand ἀρ. 234 (ἀβέβαιοι πόλεις Μακεδονίας).
21.— Müller ἔ. ἀ. ἀρ. 735; (ἀβέβαιοι πόλεις Μακεδονίας, Θράκης καὶ Θεσσαλίας).

22.— Müller ἔ. ἀ. ἀρ. 1015 (Ἔφεσος).
23-24.— » » » 1380 (Ἄραδος Φοινίκης).
25.— » » » 1452 Ἄκη Φοινίκης. Χρονολογία ||| ||| — Ξ.
26-27.— » » » 1504 (Σελευκιδῶν κράτος).
28.— » » » 1557 σύμβολον *ἀσπίς*, (ἀβέβαια ἐν γένει).
29-35.— Γράμματα, σύμβολα κτλ. ἐφθαρμένα.

36—407. Δραχμαὶ μετ' εὐδιακρίτων συμβόλων καὶ μονογραφημάτων.

36-39.— Ἄνευ συμβόλων ἢ μονογραφημάτων.
40.— Müller ἔ. ἀ. ἀρ. 11, ἀλλ' ὑπὸ τὸν θρόνον σταφυλὴ ἢ διάφορον μονογράφημα (Πέλλα Μακεδονίας).
41.— Müller ἔ. ἀ. ἀρ. 11 ὑπὸ τὸν θρόνον δυσδιάκριτον μονογράφημα (Πέλλα Μακεδονίας).
42.— Müller ἔ. ἀ. ἀρ. 27 (Ἀμφίπολις Μακεδονίας).
43-44.— » » » 27, ἀλλ' ἡ λαμπὰς πρὸ τοῦ Διός.
45-50.— » » » 31 (Ἀμφίπολις).
51-52.— » » » 87 »
53 — » » » 117 (Τραίλιον Μακεδονίας).
54-56.— » » » 129 » »
57.— Ἀριστ. ἄνθος, ὑπὸ τὸν θρόνον ΠΥ (Τραίλιον Μακεδονίας).
58-59.— Ἀριστ. ἄνθος καὶ ΠΥ.
60-65.— Müller ἔ. ἀ. ἀρ. 140 (Ἡράκλεια Σιντική), πβλ. καὶ 839 (ἀβέβαια Ἑλλάδος).
66.— Ὅμοιον τῷ 839, ἀλλ' ὑπὸ τὸν θρόνον Α;
67.— Müller ἀρ. 147 (Φίλιπποι Μακεδονίας).
68.— » » 155 (Ἀκροάθων »).
69.— » » 188 (Ἄφυτις ») ὑπὸ τὸν θρόνον τὸ μονογράφημα τοῦ τετραδράχμου ἀρ. 187.
70-71.— Müller ἔ. ἀ. ἀρ. 240 (ἀβέβαιοι πόλεις Μακεδονίας).
72.— » » » 241 » » »
73-74.— » » » 242 » » »
75-79.— » » » 252 » » »
80-82.— Ὅμοια, ἀλλὰ τὰ πρὸ τοῦ Διὸς μονογραφήματα ἐφθαρμένα.

83-86.— Müller ἔ. ἀ. ἀρ. 254 (ἀβέβαιοι πόλεις Μακεδονίας).
87-88.— Ὅμοια, ἀλλὰ μετὰ διαφόρου μονογραφήματος ΜΡ.
89. — Müller ἔ. ἀ. ἀρ. 262 (ἀβέβαιοι πόλεις Μακεδονίας).
90. — » » » 263 » » »
91-100.— » » » 264 » » »
101-104.— » » » 271 » » »
105-107.— » » » 273 » » »
108-110.— » » » 274; » » »
111-113.— » » » 275 » » »
114.— » » » 276 » » »
115.— Ἀριστ. ΜΥΡ, ὑπὸ τὸν θρόνον μηνίσκος.
116-119.— Müller ἔ. ἀ. ἀρ. 283 (ἀβέβαιοι πόλεις Μακεδονίας).
120-123.— » » » 288 (Ἄβδηρα Θρᾴκης).
124.— » » πβλ. τετράδρ. 291 (Ἄβδηρα Θρᾴκης).
125-126.— » » πβλ. 298 ΤΙΜΘ ἀριστ., κεφαλὴ γρυπὸς ὑπὸ τὸν θρόνον.
127-129.— Müller πβλ. ἀρ. 301, ἀλλ' ἡ κεφαλὴ τοῦ κριοῦ πρὸ τοῦ Διός (Σαμοθρᾴκη).
130.— Müller πβλ. ἀρ. 304 (Σαμοθρᾴκη).
131.— Κεφαλὴ κριοῦ πρὸ τοῦ Διός, Κ ὑπὸ τὸν θρόνον.
132.— Müller ἀρ. 304.
133.— » » 307 (Μαρώνεια Θρᾴκης).
134.— Πβλ. Müller ἀρ. 310 (Καρδία).
135-140.— » » 313 »
141-142.— » » 314 »
143-150.— » » 317 »
151.— » » 327 »
152-154.— » » 331 » = *Πίναξ* I, 5.
155.— » » 335 »
156.— » » 338 »
157-159.— » » 339 »
160.— » » 341 »
161.— » » 342 »
162-164.— » » 343 »

165.— Πβλ. Müller ἀρ. 344 (Καρδία).
166.— » » 348 »
167-168.— Προτομὴ λέοντος καὶ ΜΥΠΘ; πρὸ τοῦ Διός, κεφαλὴ γρυπὸς ὑπὸ τὸν θρόνον.
169.— ; ; ὑπὸ τὸν θρόνον Φ.
170.— Müller ἀρ. 357 (Καρδία).
171-173.— » » 358 »
174.— » » 389 (ἀβέβαιοι πόλεις τῆς νοτίου Θρᾴκης).
175.— » » 390 » » » »
176-180.— » » 398 (Πέρινθος).
181.— Müller ἀρ. 400 (Πέρινθος).
182-183.— Müller πβλ. 502-504 μονογράφημα ΜΑΧ ἄνω πρῴρας (Μαγνησία Θεσσαλίας).
184-185.— Müller ἀρ. 521 (Μελίταια Θεσσαλίας).
186-187.— » » 522 » »
188-189.— » πβλ. 535 (Τρίκκη Θεσσαλίας).
190-191.— » ἀρ. 554 (ἀβέβ. πόλεις Μακεδ., Θρᾴκης ἢ Θεσσαλίας).
192.— » » 556 » » »
193.— » » 568 » » »
194-196.— » » 600 » » »
197-198.— » » » ἀλλὰ Θ κάτω τοῦ θρόνου (ἀβέβαιοι πόλεις Μακεδονίας, Θρᾴκης ἢ Θεσσαλίας).
199-201.— Müller ἀρ. 602 (ἀβέβ. πόλεις Μακεδ., Θρᾴκης ἢ Θεσσαλίας).
202-207.— » » 605 » » »
208-211.— » » 607 » » »
212-214.— » » 609 » » »
215-223.— » » 612 » » »
224-225.— » » 614 » » »
226-227.— » » 616 » » »
228-229.— » ὅμοιον, ἀλλ' ὑπὸ τὸν θρόνον ΑΛ (ἀβέβαιοι πόλεις Μακεδονίας, Θρᾴκης ἢ Θεσσαλίας).
230.— Müller ἀρ. 622 (ἀβέβ. πόλεις Μακεδ., Θρᾴκης ἢ Θεσσαλίας).
231-238.— » » 627 » » »
239-243.— » » 628 » » »

244 245.— Müller ἀρ. 629 (ἀβέβ. πόλεις Μακεδ., Θράκης ἢ Θεσσαλίας).
246-249.— » » 631 » » »
250.— » » 648 » » »
251-253.— » » 657 » » »
254-255.— » » 668 » » »
256-258.— » » 675 » » »
259-281.— » » 763 (ἀβέβαια τῆς κυρίως Ἑλλάδος).
282-283.— » » 766 » »
284.— » πβλ. 772 ΠΑ ἀρ. καὶ ΗΑΤ ὑπὸ τὸν θρόνον.
285-289.— » ἀρ. 784 (ἀβέβαια τῆς κυρίως Ἑλλάδος).
290.— » » 795 » »
291.— Ἀρ. ΤΙ, ὑπὸ τὸν θρόνον ΑΤ; (ἀβέβαια τῆς κυρίως Ἑλλάδος).
292-295.— Müller ἀρ. 801 (ἀβέβαια τῆς κυρίως Ἑλλάδος).
296-299.— » » 807 » »
300.— » » 810 (;) » »
301.— » » 812 » »
302.— » » 813 ὑπὸ τὸν θρόνον Α (ἀβέβ. τῆς κυρ. Ἑλλάδ.).
303.— » » 814 (δραχμή). » »
304.— Ἀριστ. ΚΙ, ὑπὸ τὸν θρόνον οὐδέν. » »
305.— Müller ἀρ. 819; (ἀβέβαια τῆς κυρίως Ἑλλάδος).
306-317.— Müller ἀρ. 821 (ἀβέβαια τῆς κυρίως Ἑλλάδος).
318-321.— » » 823 » »
322-324.— » » 833 » »
325.— » » 835 » »
326.— » » 839 (;) » »
327.— » » 1017 (Ἔφεσος Ἰωνίας).
328.— » » 1032 (Πριήνη »).
329-331.— » » 1057 (Μίλητος »).
332.— Ἀριστ. ῥόπαλον καὶ $\frac{\Lambda}{\Omega}$, ὑπὸ τὸν θρόνον ΝΚ (πβλ. Müller 1058-1067, Ἡράκλεια Ἰωνίας).
333.— Τοῦ αὐτοῦ νομισματοκοπείου, ἀλλὰ διάφορον ὑπὸ τὸν θρόνον ΣΕ;
334-335.— Müller ἀρ. 1129 (Καρίας διάφοροι πόλεις).
336-340.— » » 1133 » »
341.— » » 1136 (δραχμή) » »

342-345.— Müller ἀρ 1140 (Καρίας διάφοροι πόλεις).

346.—Ἀρ. πέλεκυς καὶ ΣΑ » »

347-348.—Ὅμοια ἐφθαρμένα ἔχοντα τὸν πέλεκυν ὑπὸ τὸν θρόνον.

349.— Müller ἀρ. 1248 (δραχμή) (Σίδη Παμφυλίας).

350-351.—Ὅμοια ἔχοντα καὶ Λ ὑπὸ τὸν θρόνον.

352.— Müller ἀρ. 1267 (Σίδη Παμφυλίας).

353.— » » 1273 (Λυκία).

354-355.— Müller ἀρ. 1360 (δραχμή) (Ἄραδος Φοινίκης).

356-357.— » » 1393 » »

358.—Ἀρ. ἄγκυρα καὶ Α, ὑπὸ τὸν θρόνον Μ
359.— » » » » ΝΔ
360.— » » καὶ Β, » » ;
} Κράτος τῶν Σελευκιδῶν, πβλ. Müller ἀρ. 1491-1514.

361.— Müller ἀρ. 1531 (ἀβέβαια ἐν γένει). = ***Πίναξ*** I, 4.

362.— » » 1533 » »

363.— » » 1534 » »

364.— » » 1579 » »

365-366.— Müller ἀρ. 1581 (ἀβέβαια ἐν γένει).

367-369.— » » 1583 » »

370.— » » 1605 » »

371-379.— » » 1618 » »

380-382.— » » 1626 » »

383-384.— » » 1629 » »

385-389 (=285-289).— Müller ἀρ. 784 (ἀβέβαια Ἑλλάδος).

390.— » » 785 » »

391.— Müller ἀρ. 1665 (ἀβέβαια ἐν γένει).

392.— » » 1667 » »

393.—Ἀριστ. Β, ὑπὸ τὸν θρόνον Ν (ἀβέβαια ἐν γένει).

394.— » Β, » Α; » »

395-396.— Müller ἀρ. 1675 (ἀβέβαια ἐν γένει).

397-400.— » » 1682 » »

401-402.— » » 1689 καὶ ΙΠ ἀρ.

403.— » » 1693

404.— » » 1701

405-407.— » » 1710

***408—427. Διάφοροι δραχμαὶ 'Αλεξάνδρου καλῆς διατηρήσεως, ἐλλείπουσαι παρὰ* Müller.**

	Πρὸ τοῦ Διός	Ὑπὸ τὸν θρόνον
408.—	ΠΟ ΔΙ	—
409.—	ΜΤ	ΟΚ
410.—	ΕΦ	ΑΤ
411.—	ΠΥΡ	ΣΕ (;)
412.—	ΚΕ	ΑΛ
413-415.—	ΣΗ	ΛΥ
416.—	—	ΛΥ
417.—	[Λ]Υ	»
418.—	ΜΟ	ΗΔ
419-420.—	Ν	—
421.—	ΝΚ καὶ μέλισσα	—
422.—	—	ЄΚ
423.—	—	Υ ἢ ἄνθος.
424.—	Μ ἐν στεφάνῳ σταχύων	Κεφαλὴ Πανός;
425.—	ΑΙ ἐν στεφάνῳ	—
426.—	Κριθὴ καὶ Φ	Πεντάγωνον.
427.—	Κεφαλὴ ἀρ.	ΘΗΡ

428-510.—'Ογδοήκοντα τρεῖς δραχμαὶ μετὰ συμβόλων, γραμμάτων κτλ. ἐν μέρει κατεστραμμένων.

511-737.—Διακόσιαι εἴκοσιν ἑπτὰ δραχμαὶ ἐντελῶς κατεστραμμέναι. Τούτων τινὲς ἴσως ἀνήκουσιν εἰς Φίλιππον τὸν Γ´ τῆς Μακεδονίας ἢ Σέλευκον τὸν Α´ τῆς Συρίας.

Φίλιππος Γ´ ὁ 'Αρριδαῖος (323-317 π. Χ.).

α) Τετράδραχμα.

738.—Müller ἔ. ἀ. ἀρ. 99 (Λυκία).

β) Δραχμαί.

739.—Müller ἔ. ἀ. ἀρ. 36 ('Ακροάθων).
740.— » » » 38 (;) ἀντὶ ΣΑ ἴσως ΤΙ ('Ακροάθων).

741.—'Αριστ. Μ καὶ ; ὑπὸ τὸν θρόνον ἀστὴρ ('Ακροάθων).
742.— Müller ἔ. ἀ. ἀρ. 45 (ἀβέβαια Μακεδονίας).
743-744.— Müller ἀρ. 50 » »
745-748.— » » 79 (ἀβέβαια βορείου 'Ελλάδος).
749.— » » 89 » »
750-752.— » » 89^{a} » »
753.— » » 101 (Σίδη Παμφυλίας).
754.— » » 101, ἀλλὰ καὶ ΠΑ ὑπὸ τὸν θρόνον (Σίδη Παμφυλίας). = ***Πίναξ*** Ι, 6.
755.— Müller ἔ. ἀ. ἀρ. 135 (ἀβέβαια ἐν γένει).
756.— » » » 136 » »
757.— » » » 137 » »
758-767.— Δέκα δραχμαὶ ἐντελῶς ἐφθαρμέναι.

Δημήτριος ὁ Πολιορκητὴς (294-288 π. Χ.).

768-771.— Τέσσαρες *δραχμαί*, ὧν αἱ δύο καλῆς διατηρήσεως:
'Η Νίκη τῆς Σαμοθράκης ἐπὶ πρῴρας πρὸς ἀρ.
"Oπ. ΒΑΣΙ—ΛΕΩ—Σ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ποσειδῶν γυμνός, ἱστάμενος πρὸς ἀρ., ἔχων πέριξ τῆς ἀριστερᾶς τὴν χλαμύδα, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς κραδαίνων τὴν τρίαιναν. 'Εν τῷ πεδίῳ ἀρ. Α, δεξ. ΑΝ ἐν Ο. = ***Πίναξ*** Ι, 8.

772.—*'Ημίδραχμον* τῶν αὐτῶν τύπων ἡμίφθαρτον.

773.— *Δραχμή.* Κεφαλὴ Δημητρίου πρὸς δεξ.
"Oπ. 'Ο αὐτὸς τύπος τοῦ Ποσειδῶνος, ἀλλ' ἐφθαρμένος. = ***Πίναξ*** Ι, 7.

'Αντίγονος ὁ Γονατᾶς (277-239 π. Χ.).

774-776.— Τρεῖς δραχμαί, ὧν μόνον ἡ μία καλῆς διατηρήσεως:
Κεφαλὴ Ποσειδῶνος πρὸς δεξ.
"Oπ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ δεξ., ΑΝΤΙΓΟΝΟΥ ἀριστ. 'Αθηνᾶ Πρόμαχος πρὸς ἀριστ. 'Εν τῷ πεδίῳ ἀρ. Μακεδονικὸν κράνος, δεξ. δὲ ΤΙ. = ***Πίναξ*** Ι, 9.

ΑΙΤΩΛΙΑ (279 π. Χ.).

777.— Ɽ τετράδραχμον.

Κεφαλὴ ἀγένειος Ἡρακλέους ἐν λεοντῇ πρὸς δ. Κύκλ. σφαιριδίων.

Ὄπ. ΑΙΤΩΛΩΝ ἀρ. ἐκ τῶν κάτω. Ἡ Αἰτωλία καθημένη ἐπὶ ἀσπίδων πρὸς δεξ. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸ αὐτῆς Α, οὗ ἄνω μονογράφημα ΜΗΤΡΙ. = ***Πίναξ*** I, 10.

ΒΟΙΩΤΙΑ (315-288 π. Χ.).

778.— Ɽ τετράδραχμον. Κεφαλὴ Ποσειδῶνος πρὸς δεξ.

Ὄπ. [ΒΟΙΩΤΩΝ] δεξ. Ποσειδῶν καθήμενος πρὸς ἀρ. καὶ κρατῶν ἐν τῇ δεξ. δελφῖνα. (Τύπος ἐφθαρμένος.) = ***Πίναξ*** I, 12.

ΑΘΗΝΑΙ.

779-913.—Ἑκατὸν τριάκοντα πέντε τετράδραχμα Μακεδονικῆς ἐποχῆς, τὰ πλεῖστα ἐντελῶς κατεστραμμένα. Τὴν τεχνοτροπίαν αὐτῶν δεικνύουσι τὰ ἀπεικονισθέντα ἐνταῦθα (***Πίναξ*** I, 13-17) πρὸς ἃ πάντα εἶναι ὅμοια. Ἀρχικῶς ἦσαν 141, ἀλλ' ἐδόθησαν, ἀδείᾳ τῆς Κυβερνήσεως, ἓξ πρὸς χημικὴν ἀνάλυσιν τῷ κ. Χρηστομάνῳ, καθηγητῇ τῆς Χημείας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ.

ΛΑΚΩΝΙΑ *(τέλη τρίτου αἰῶνος π. Χ. Χρόνοι Ἀντιόχου Α' Συρίας*: 293-280 *π. Χ.)*.

914.— Ɽ τετράδραχμον. Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς πρὸς δεξ.

Ὄπ. Ἡρακλῆς γυμνός, καθήμενος πρὸς ἀρ. ἐπὶ βράχου, ἐφ' οὗ ἡ λεοντῆ, τὴν δεξ. στηρίζων ἐπὶ ῥοπάλου, τὴν δ' ἀρ. ἐπὶ τοῦ βράχου. = ***Πίναξ*** I, 20.

ΠΕΡΓΑΜΟΣ.

Ἄτταλος Α' (241-197 π. Χ.).

915.— Ɽ τετράδραχμον. Ὅμοιον τῷ παρὰ Imhoof-Blumer, Die Münzen der Dynastie von Pergamon, Taf. I, nº 9. = ***Πίναξ*** I, 19.

ΡΟΔΟΣ ΝΗΣΟΣ (333-304 π. Χ.).

916-917.— Δραχμαὶ δύο τοῦ τύπου τῶν ἐν BMC. Caria κτλ. πίν. XXXVII. Ἡ μία λίαν ἐφθαρμένη. = **Πίναξ** I, 11.

ΣΥΡΙΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΣ.

Σέλευκος Α´ (312-280 π. Χ.).

918.— AR τετράδραχμον τύπου Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου. Ὅμοιον τῷ παρὰ BMC. Seleucid Kings σελ. 2 ἀρ. 13. = **Πίναξ** I, 21.

919.— Δραχμὴ τύπου Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου. Ἀριστ. ΔΗΤΡ, ὑπὸ τὸν θρόνον ΣΕ. = **Πίναξ** I, 23.

920.—Ὁμοίως. Ἀριστ. ; ὑπὸ τὸν θρόνον Δ.

921.— AR τετράδραχμον ἐφθαρμένον τύπων κεφαλῆς Διὸς καὶ Ἀθηνᾶς ἐπὶ ἅρματος τεσσάρων ἐλεφάντων. = **Πίναξ** I, 22.

Ἀντίοχος Α´ (293-280 π. Χ.) ἢ *Ἀντίοχος Β´* (261-246 π. Χ.).

922.— AR τετράδραχμον ἐντελῶς κατεστραμένον, τύπου Ἀπόλλωνος ἐπὶ τοῦ ὀμφαλοῦ.

Σέλευκος Β´ Καλλίνικος (242-226 π. Χ.).

923-924.— AR δραχμή. Κεφαλὴ Σελεύκου Β´ πρὸς δ. μετὰ διαδήματος. Ὄπ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ—ΣΕΛΕΥΚΟΥ Ἀπόλλων γυμνός, ἱστάμενος πρὸς ἀρ., στηριζόμενος τῇ ἀρ. ἐπὶ τρίποδος, ἔχων δὲ ἐν τῇ δεξ. βέλος. Ἐν τῷ πεδίῳ ἀρ. Α καὶ δεξ. Δ. = **Πίναξ** I, 24.

925.—Ὁμοίως, ἀλλ' ἀρ. ΑΥ καὶ δεξ. ΤΡ.

926.—Ὁμοίως, ἀλλ' ἐφθαρμένα τὰ μονογραφήματα.

[927-930].— Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι δὲν κατελογίσθησαν ἕνεκα τῶν ἓξ ἀττικῶν νομισμάτων, ἅτινα ἀνελύθησαν, καὶ δύο ἀθηναϊκῶν δραχμῶν εὑρεθεισῶν ἐπὶ πλέον κατὰ τὸν νῦν καθαρισμὸν τῶν νομισμάτων.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Τετράδραχμα ἀργυρᾶ Πτολεμαίων.

α) *Πτολεμαῖος Α΄ Σωτὴρ* (305-285 π. Χ.).

931.— Τὸ περιγραφὲν ἐν Ι. Σβορώνου, Τὰ νομίσματα τοῦ Κράτους τῶν Πτολεμαίων, ὑπὸ ἀρ. 254 γ.

β) *Πτολεμαῖος Β΄ Φιλάδελφος* (285-246 π. Χ.).

932.— Σβορῶνος ἔ. ἀ. ἀρ. 548 γ.
933.— » » » 584 δ (κοπὲν ἐν ἔτει 271 π. Χ.).
934.— Ὅμοιον, ἀλλὰ μετ' ἐφθαρμένης χρονολογίας, τούτου δ' ἕνεκα μὴ καταλογισθὲν ἐν τῇ συγγραφῇ μου.
935-937.— Σβορῶνος ἔ. ἀ. ἀρ. 644 β (κοπέντα ἐν Τύρῳ περὶ τὸ 267 π.Χ.).
938.— Σβορῶνος ἔ. ἀ. ἀρ. 713 ϛ (κοπὲν ἐν Σιδῶνι περὶ τὰ 285/4 π. Χ.).
939.— » » » 720 ϛ (κοπὲν ἐν Σιδῶνι περὶ τὸ 262 π. Χ.).
940.— » » » 813 β (κοπὲν ἐν Ἰόπῃ τὸ ΛΕ ἔτος τοῦ Φιλαδέλφου ἤτοι ἐν ἔτει 250 π. Χ.).
941.— Σβορῶνος ἔ. ἀ. ἀρ. 833 ε (κοπὲν ἐν Γάζῃ τὸ ΛΙ ἔτος τοῦ Φιλαδέλφου, ἤτοι ἐν ἔτει 249 π. Χ.).

γ) *Πτολεμαῖος Γ΄ Εὐεργέτης* (247-220 π. Χ.).

942.— Σβορῶνος ἔ. ἀ. ἀρ. 996 α καὶ πίναξ XXX, 2.
943-944.— Σβορῶνος ἔ. ἀ. ἀρ. 1001 ε καὶ ϛ.
945.— Σβορῶνος ἔ. ἀ. ἀρ. 1035 β (κοπὲν ἐν Πτολεμαΐδι τὸ Β ἔτος τοῦ Εὐεργέτου ἤτοι ἐν ἔτει 245 π. Χ.).

Ι. Ν. ΣΒΟΡΩΝΟΣ

ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΑ ΜΟΛΥΒΔΟΒΟΥΛΛΑ

ΕΝ ΤΩ ΕΘΝΙΚΩ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΩ ΜΟΥΣΕΙΩ ΑΘΗΝΩΝ

(Συνέχεια καὶ τέλος. Ἴδε τόμ. Θ', σελ. 61 κἑπ.)

ΜΟΛΥΒΔΟΒΟΥΛΛΑ ΑΠΛΑ ΚΑΙ ΤΥΠΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ

Α'. ΑΝΩΝΥΜΑ

1. *Ἐπιγραφαὶ ἀνώνυμοι.*

703α. — ΟΥCΦ — . ΑΓΙЄ — ΙΜΙ = *Οὖ σφ[ρ]αγί⟨ς⟩ εἰμί.*
Ὄπ. ΤΗΝ — ΓΡΑΦΗ — ΟΡѠΝ — . ΟΕΙ = *Τὴν γραφὴ⟨ν⟩ ὁρῶν [ν]όει.* Τρίμ. ἰαμβ.

0,023. (Συλλογὴ Μακρίδου, 482). Μετρίας διατηρήσεως.

703β. — ΘRACΙ — ΛЄΙΟC = *ὁ ἅγιος Βασίλειος.* Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς ἁγίου Βασιλείου.
Ὄπ. + ΟΥCΦΡΑ — ΓΙCЄΙΜΙ — ΤΗΝΓΡΑΦΗΝ — RΛЄΠѠΝ — ΝΟЄΙ = + *Οὖ σφραγὶς εἰμὶ τὴν γραφὴν βλέπων νόει.* Τρίμ. ἰαμβ.

0,022. (Συλ. Μακρίδου, 110). Ἀρίστης διατηρήσεως.

704α. — + ΟV — CΦΡΑ — ΓΙCЄΙ — ΜΙ — —✱— = *Οὖ σφραγὶς εἰμί.*
Ὄπ. ΤΗΝ — ΓΡΑΦ, — ΓΝѠC, — RΛЄΠ, — Ν = *Τὴν γραφ(ὴν) γνώσ(ει) βλέπ(ω)ν.* Τρίμ. ἰαμβ.

0,024. (Συλ. Μακρίδου, 483). Μετρίας διατηρήσεως.

705α. — . . . . . . — ΟΧΟΝΙΑΤ = [*Ὁ ἀ(ρ)χ(άγγελος) Μιχ(αὴλ)*] *ὁ Χονιάτ(ης).* Ὁ ἀρχ. Μιχαὴλ ἱστάμενος κατ' ἐνώπιον.
Ὄπ. + ΟΥCΦΡΑ — ΓΙCЄΙΜΗ — ΤΗΝΓΡΑΦ, — RΛЄΠѠΝ — ΝΟЄΙ = + *Οὖ σφραγὶς εἰμὴ τὴν γραφ(ὴν) βλέπων νόει.* Τρίμ. ἰαμβ.

0,021. (Συλ. Μακρίδου. 322), Καλῆς διατηρήσεως.

705β. — [ΜΗΡ]—[ΘΥ] Η . ΗΤΟ . — Ν . ΜΟ Προτομὴ Θεοτόκου, δεομένης.

῎Οπ. ΟΥCΦΡΑ — ΓΙCЄΙΜΙ — ΤΗΝΓΡΑΦ — ΓΝωC . . — . . . ΠωΝ = *Οὗ σφραγὶς εἰμὶ τὴν γραφ(ὴν) γνώσ[ει βλέ]πων.* Τρίμ. ἰαμβ.

0,027. (Συλ. Μακρίδου, 481). Μετρίας διατηρήσεως.

718α. — CΦΡΑΓ — ΤΟΥΔЄ . — ΚΝΥЄΙ = *Σφραγ(ῖδα) τοῦ(το) δε[ι]κνύει.*

῎Οπ. + ΓΡΑΦΗ — CΦΡΑΓΙ — ΔΑΤΟΥ = + *Γραφῆ(ς) σφραγῖδα τοῦ(το).*

0,035. (Συλ. Μακρίδου, 487). Μετρίας διατηρήσεως.

718β. — CΦΡΑ — ΓΗCΦΥ — ΛΑΧΤΙΡ = *Σφραγὴς φυλαχτίρ.*

῎Οπ. ΓΡΑΜ, — Τω,ΗΠΡ, — ΜΑΤω — Ν = *Γραμ(μά)τω(ν) ἢ πρ(αγ)μάτων.* Τρίμ. ἰαμβ.

0.025. (Συλ. Μακρίδου, 484). Μετριωτάτης διατηρήσεως.

719α. — ΘΝΙΚ, — . ΑΟC = *ὁ ἅγιος Νικ(ό)[λ]αος.* Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς ἁγίου Νικολάου.

῎Οπ. ΤΙCЄΙΜ . — ΤΗΝΓΡΑΦ . — ΙCΘΙ . ΛЄ — ΠωΝ = *Τίς εἰμ[ι] τὴν γραφ(ὴν) [μν]ίσθι* (οὕτω) *[β]λέπων.* Τρίμ. ἰαμβ.

0,022. (Συλ. Μακρίδου, 75). Ἀρίστης διετηρήσεως.

2. *Τύποι ἁγίων καὶ παραστάσεις.*

724α. — Μ—ΘΥ — ΘΝΙΚΟΛΑΟC Ἡ Θεοτόκος καὶ ὁ ἅγιος Νικόλαος ἱστάμενοι ἀντωποί.

῎Οπ. ΘΘЄ — ΟΔωΡ, Ὁ ἅγιος Θεόδωρος ἱστάμενος κατ' ἐνώπιον.

0,021. (Συλ. Μακρίδου, 68). Μετρίας διατηρήσεως.

724β. — ΜΗΡ—ΘΥ Προτομὴ Θεοτόκου, δεομένης μετὰ τοῦ βρέφους ἐν δίσκῳ.

῎Οπ. ΘΙω — ΟΠΡ Προτομὴ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

0,017. (Συλ. Μακρίδου, 77). Μετρίας διατηρήσεως.

725 α. — ΜΗΡ—ΘV Προτομὴ Θεοτόκου δεομένης. Πέριξ ἐπιγραφὴ ἐξίτηλος.

Ὄπ. ΜΙ — ΧΑ. Προτομὴ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ.

0,021. (Συλ. Μακρίδου, 76). Μετρίας διατηρήσεως.

725 β. — ΜΗΡ—ΘV Ἡ Θεοτόκος καθημένη ἐπὶ θρόνου, βρεφοκρατοῦσα.

Ὄπ. Χ ΑΡ — [Χ Μ] Ὁ ἀρχάγγελος Μιχαὴλ ἱστάμενος.

0,038. (Συλ. Μακρίδου, 26). Μετρίας διατηρήσεως.

727 α. — ΜΗΡ—ΘV Ἡ Θεοτόκος ἱσταμένη, βρεφοκρατοῦσα.

Ὄπ. ΘΓΕ& — ΓΙΟC Ὁ ἅγιος Γεώργιος ἱστάμενος.

0,017. (Συλ. Μακρίδου, 78). Καλῆς διατηρήσεως.

727 β. — ΜΗΡ— ΘV Ἡ Θεοτόκος ἱσταμένη, δεομένη.

Ὄπ. ⊙ΘЄ—ΟΔωΡ Ὁ ἅγιος Θεόδωρος ἱστάμενος, φέρων δόρυ καὶ σπάθην.

0,016. (Συλ. Μακρίδου, 467). Καλῆς διατηρήσεως.

727 γ. — ΜΗΡ—ΘV Προτομὴ Θεοτόκου δεομένης.

Ὄπ. ⊙ΝΙΚΟ—ΛΑΟC Προτομὴ ἁγίου Νικολάου.

0,020 (Συλ. Μακρίδου, 129). Μετρίας διατηοήσεως.

727 δ. — Μ—Θ Προτομὴ Θεοτόκου.

Ὄπ. .ΝΙ′—ΛΑ = [ὁ ἅγιος] *Νι(κό)λα(ος)*. Προτομὴ ἁγίου Νικολάου.

0,019. (Συλ. Μακρίδου, 73). Μετρίας διατηρήσεως.

728 α. — ΜΗΡ—Θ Προτομὴ Θεοτόκου.

Ὄπ. ⊙ΓЄ — ωΡΓΙΟC Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν ἁγίου Γεωργίου ἱσταμένου.

0,024. (1899-1900, Ι′, 44).

728 β. — ΜΗΡ—ΘV Προτομὴ Θεοτόκου δεομένης μετὰ τοῦ βρέφους ἐν δίσκῳ.

Ὀπ. .ΚѠ — ΝϚΑΝΤ, Προτομὴ ἁγίου Κωνσταντίνου.

0,018. (Συλ. Μακρίδου, 135). Καλῆς διατηρήσεως.

752 α. — ΘΝΙ — ΚΟΛΑΟ, = ὁ ἅγιος *Νικόλαο(ς)*. Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς ἁγίου Νικολάου.

Ὀπ. ΜΗΡ—ΘV Προτομὴ Θεοτόκου.

0,026. (Συλ. Μακρίδου, 70). Μετρίας διατηρήσεως.

752 β. — ΘΝΙΚΟ — ΛΑΟC = ὁ ἅγιος *Νικόλαος*. Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς ἅγιου Νικολάου.

Ὀπ. ΘRACI — ΛЄΙΟC = ὁ ἅγιος *Βασίλειος*. Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς ἁγίου Βασιλείου.

0,027. (Συλ. Μακρίδου, 69). Καλῆς διατηρήσεως.

752 γ. — ΘΓЄ — ѠΡΓ, Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς ἁγίου Γεωργίου.

Ὀπ. Θ. . — ΔѠ Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς ἁγ. Θεοδώρου.

0,016. (1901-2, Ι', 53).

752 δ. — ΘΓЄ — ΩΡΓΙ Προτομὴ ἁγίου Γεωργίου.

Ὀπ. Θ. — ΟΔ. Προτομὴ Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου (;).

0,016. (Συλ. Μακρίδου, 197). Μετρίας διατηρήσεως.

754 α. — ΘΠЄΤΡ — . . = ὁ ἅγιος *Πέτρ[ος]*. Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς τοῦ ἀποστόλου Πέτρου.

Ὀπ. . . . . — ΔΟΡ = [*ὁ ἅγιος Θεό*]*δορ(ος)*. Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου.

0,026. (Συλ. Μακρίδου, 74) Μετρίας διατηρήσεως.

755 α. — ΘΠΑΝΤ — ΛЄΗΜ' = ὁ ἅγιος *Παντ(ε)λεήμ(ων)*. Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς ἁγίου Παντελεήμονος.

Ὀπ. ΘΔΑΜ — [ΘΚΟCΜ] = ὁ ἅγιος *Δαμ(ιανός)* — [*ὁ ἅγιος Κοσμ(ᾶς)*]. Προτομαὶ τῶν ἁγίων Ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ.

0,030. (Συλ. Μακρίδου, 71). Μετρίας διατηρήσεως.

Β'. ΜΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

1. *Μονογραφήματα ἑκατέρωθεν.*

775 α. — Μονογράφημα = *Ἰωάννου.*
Ὀπ. Μονογράφημα = ἀξίωμα τοῦ κτήτορος.
0,026. (Συλ. Μακρίδου, 94). Καλῆς διατηρήσεως.

776 α. — Μονογράφημα ἀναλυόμενον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κτήτορος.
Ὀπ. Ἕτερον μονογράφημα = *ἀπὸ ἐπάρχων* (;)
0,028. (Συλ. Μακρίδου, 477). Καλῆς διατηρήσεως.

777 α. — Σταυροειδὲς μονογράφημα ἀναλυόμενον εἰς τὸ κύριον ὄνομα τοῦ κτήτορος.
Ὀπ. Ὡσαύτως σταυροειδὲς μονογράφημα ἀναλυόμενον εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ κτήτορος.
9,025. (Σ. Π. Ἀκαδ. ἔτος 1004-5, ΙΑ', 86).

816 α. — Σταυροειδὲς μονογράφημα = *Θεοτόκε βοήθει.*
Ὀπ. Ὅμοιον μονογράφημα = *Ἰωάννῃ.*
0,028. (Συλ. Μακρίδου, 345). Καλῆς διατηρήσεως.

816 β. — Σταυροειδὲς μονογράφημα = *Θεοτόκε βοήθει.*
Ὀπ. Ὅμοιον μονογράφ. ἀναλυόμενον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κτήτορος.
0,029. (Συλ. Μακρίδου, 83). Μετρίας διατηρήσεως.

816 γ. — Σταυροειδὲς μονογράφημα.
Ὀπ. Ὅμοιον μονογράφημα = *Γεωργίῳ.*
0,025. (1901-2, Ι', 88).

821 α. — Σταυροειδὲς μονογράφημα = *Θεοτόκε βοήθει τῷ σῷ δούλῳ.*
Ὀπ. Μονογράφημα ἐφθαρμένον = ὄνομα κτήτορος.
0,091. (1901-2, Ι', 96).

821 β. — Ὁμοίως.
Ὀπ. Σταυροειδὲς μονογράφημα = *Θωμᾷ* (;)
0,028. (1901-2, Ι', 86).

821 γ. — Σταυροειδὲς μονογράφημα.
Ὀπ. Ὅμοιον μονογράφημα.
0,024. (1901-2, Ι', 87).

821 δ. — Μονογράφημα = *Πέτρου.*
Ὀπ. Ὅμοιον ἐφθαρμένον.
0,021. (1901-2, Ι', 92).

821 ε. — Συμπίλημα γραμμάτων.
Ὀπ. Ἐξίτηλον μονογράφημα.
0,017. (Σ. Π. 1901-2, Α', 122).

821 ϛ. — Σταυροειδὲς μονογράφημα = *Ἰωάννου.*
Ὀπ. Μονογράφημα ἐφθαρμένον.
0,020. (1901-2, Ι', 91).

821 ζ. — Ὅμοιον = *Θεοδώρου.*
Ὀπ. Μονογράφημα = ἀξίωμα τοῦ κτήτορος.
0,021. (1901-2, Ι', 89).

2. Μονογραφήματα μετὰ τοῦ ἰδιάζοντος τύπου τοῦ ἀετοῦ.

849 α. — Ἀετός.
Ὀπ. Σταυροειδὲς μονογράφημα ἐφθαρμένον = *Θεοδώρου* (;)
0,020. (1901-2, Ι', 51).

849 β. — Ὁμοίως.
Ὀπ. Μονογράφημα ἐφθαρμένον.
0 021. (1901-2, Ι', 52).

850 α. — Ὁμοίως.
Ὀπ. Μονογράφημα = *Θεοδώρου* (;)
0,022. (1901-2, Ι', 49).

851 α. — Ὁμοίως, ἀλλ' ἄνωθεν τοῦ ἀετοῦ +.
Ὀπ. Μονογράφημα ἐφθαρμένον.
0,018, (1901-2, Ι', 47).

851 β. — Ἀετός, ἄνωθεν +.
Ὄπ. Μονογράφημα = *Ἰωάννου*.
0,021. (1901-2, Ι', 48).

3. *Ἀετὸς ἀφ' ἑνός, κύρια ὀνόματα ἀφ' ἑτέρου.*

852 α. — Τύπος ἀετοῦ ὡς συνήθως, ἐν στεφάνῳ. Ἄνω σταυρὸς μικρός.
Ὄπ. + ΛΕ — ΟΝΤΙ — ΟV = + *Λεοντίου*. Ἐν στεφάνῳ.
0,018. (1901 2, Ι', 45).

852 β. — Ν ἄνωθεν ἀετοῦ ὡς συνήθως.
Ὄπ. ΝΟΝ — ΝΟV = *Νόννου*.
0,020. (1901-2, Ι', 46).

852 γ. — Μονογράφημα ἀναγνωστέον *Θεοδώρου* ἄνωθεν ἀετοῦ μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων.
Ὄπ. + VΙΟ — VΕVΠ — ΑΤΕΡ — ΙΟΥ = + *υἱοῦ Εὐπατερίου*.
0.028. (Συλ. Μακρίδου, 458). Καλῆς διατηρήσεως.

4. *Μονογραφήματα ἀφ' ἑνός.*

α'.) Μονογραφήματα. — Γράμματα.

854 α. — Σταυροειδὲς μονογράφημα ἴσως *Ἀθανασίου*.
Ὄπ. Μονογράφημα = ἀξίωμα τοῦ κτήτορος.
0,924. (1901-2, Ι, 93).

854β-γ. — Δύο ἕτερα ὅμοια.
0.024. (1901-2, Ι', 94 καὶ 95). Κίβδηλα γενόμενα ἐκ μήτρας ληφθείσης ἐκ τοῦ πρώτου.

β'.) Τύποι διάφοροι. — Μονογραφήματα.

855 α. — Λέων βαίνων πρὸς ἀριστερά.
Ὄπ. Σταυροειδὲς μονογράφημα = *Θωμᾶ*.
0,916. (Σ. Π. Ἀκαδ. ἔτος 1904-5, ΙΑ', 90).

855 β. — Λέων ἄνωθεν ἀετοῦ μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων.
Ὄπ. Μονογράφημα = *Θεοδώρου*.
0,025. (Συλ. Μακρίδου, 398). Καλῆς διατηρήσεως.

858 α. — Σταυρὸς ἔχων εἰς τὰς γωνίας τῶν σκελῶν ἀνὰ τρία σφαιρίδια.
Ὄπ. Μονογράφημα ἐφθαρμένον.
0,016. (Σ. Π. Ἀκαδ. ἔτος 1904-5, ΙΑ', 91).

858 β. — Σταυρός.
Ὄπ. Μονογράφημα.
0,014. (1901-2, Ι', 97).

γ'.) Τύποι ἁγίων. — Μονογραφήματα.

859 α. — Ἡ Θεοτόκος βρεφοκρατοῦσα ἐν μέσῳ δύο μικρῶν σταυρῶν.
Ὄπ. Μονογράφημα = ὄνομα καὶ ἴσως ἐν ταυτῷ ἀξίωμα τοῦ κτήτορος.
0,026. (Συλ. Μακρίδου, 493). Καλῆς διατηρήσεως.

859 β. — Ὁμοίως.
Ὄπ. Μονογράφημα = *Γεωργίου*.
0,024. (Συλ. Μακρίδου, 395). Καλῆς διατηρήσεως.

860 α. — Προτομὴ τῆς Θεοτόκου· ἑκατέρωθεν ἀνὰ εἷς μικρὸς σταυρός.
Ὄπ. Σταυροειδὲς μονογράφημα.
0,020. (1901-2, Ι'. 59).

861 α. — Προτομὴ τῆς Θεοτόκου μετὰ τοῦ βρέφους.
Ὄπ. Μονογράφημα ἐν κύκλῳ γραμμῆς.
0,020. (Συλ. Μακρίδου, 25). Καλῆς διατηρήσεως.

868 α. — Προτομὴ Ἰησοῦ.
Ὄπ. Σταυροειδὲς μονογράφημα.
0,022. (1901-2, Ι', 55).

868β. — Προτομὴ Ἰησοῦ.
Ὄπ. Μονογράφημα κάτωθεν προτομῶν Ἰησοῦ καὶ Θεοτόκου.
0,024. (1901-2, ΚΖ', 88).

868γ. — Προτομὴ Θεοτόκου. Ἀνὰ εἷς ἀστὴρ ἑκατέρωθεν.
Ὄπ. Μονογράφημα.
0,025. (Συλ. Μακρίδου, 20). Καλῆς διατηρήσεως.

869α. — Προτομὴ ἁγίου ἔχουσα ἑκατέρωθεν ἀνὰ ἕνα μικρὸν σταυρόν.
Ὄπ. Σταυροειδὲς μονογράφημα.
0,022. (1901-2, Ι', 57).

870α. — ☧ ἑκατέρωθεν προτομῆς ἁγίου τινός.
Ὄπ. Σταυροειδὲς μονογράφημα.
0,023. (1901-2, Ι', 54).

871α. — Προτομὴ ἁγίου ἔχουσα ἑκατέρωθεν ἀνὰ ἕνα μικρὸν σταυρόν.
Ὄπ. Σταυροειδὲς μονογράφημα.
0,023. (1901-2, Ι', 58).

872α. — Προτομὴ ἁγίου ἔχοντος μακρὸν πώγωνα.
Ὄπ. Σταυροειδὲς μονογράφημα.
0,020. (1901-2, Ι', 56).

873α. — Προτομὴ ἁγίου ἔχουσα ἑκατέρωθεν ἀνὰ ἕνα μικρὸν σταυρόν.
Ὄπ. Σταυροειδὲς μονογράφημα ἐφθαρμένον.
0,021. (1901-2, Ι', 60).

873β. — Προτομὴ ἁγίου ἐφθαρμένη.
Ὄπ. Σταυροειδὲς μονογράφημα ἐφθαρμένον.
0,021. (1901-2, Ι', 63).

875α. — Προτομὴ ἁγίου.
Ὄπ. Μονογράφημα ἐφθαρμένον.
0,020. (1901-2, Ι', 62).

875β. — Ἕτερον ὅμοιον.
0,020. (1901-2, Ι', 64). Κίβδηλον γινόμενον ἐκ τῆς αὐτῆς μήτρας.

876α. — Προτομὴ ἁγίου ἢ τῆς Θεοτόκου.
Ὄπ. Σταυροειδὲς μονογράφημα ἐφθαρμένον.
0,019. (1901-2, Ι', 65).

δ'.) Μονογραφήματα. — Ὀνόματα.

892α. — Συμπίλημα γραμμάτων = ὄνομα τοῦ κτήτορος.
Ὄπ. ΔΙ.Ο — .ΟΙΟV
0,025. (Συλ. Μακρίδου, 476). Μετρίας διατηρήσεως.

892β. — Σταυροειδὲς μονογράφημα = *Θεοδώρου.*
Ὄπ. Α.. — ΛΙ.ΟΥ — Λ..ΟΘ — CΙΟV
0,021. (1901-2, Ι', 84).

894α. — Σταυροειδὲς μονογράφημα = *Θεοτόκε βοήθει,* ἐν ταῖς γωνίαις [*τῷ—σῷ—δ*]*ού—λῳ.*
Ὄπ. .. — ΠΙΦΑ — .Ηω + = [+ *Ἐ*]*πιφα*[*ν*]*ήῳ* + .
0 021. (Συλ. Μακρίδου, 191). Μετριωτάτης διατηρήσεως,

905α. — ΓЄ. — ΡΓΙ — ΟV = *Γε*[*ω*]*ργίου.*
Ὄπ. Μονογράφημα, ἴσως *χαρτουλαρίου.*
0,024. (Συλ. Μακρίδου, 202). Μετρίας διατηρήσεως.

ε'.) Τύπος ἁγίου. — Σταυρός.

905β. — ⅃ — Θ/Α = *ὁ ἅ(γιος) Ἰω(άννης).* Προτομὴ αὐτοῦ.

Ὄπ. Σταυρὸς οὗ τὰ ἄκρα λήγουσιν εἰς ἕλικας σχηματίζοντας μετὰ τοῦ σταυροῦ ἓν σχῆμα κοσμητικόν.
0,019. (Συλ. Μάκρίδου, 227) Καλῆς διατηρήσεως.

Γ'. ΤΥΠΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ.

1. *Ὀνόματα, ἐπικλήσεις καὶ ῥῆτραι.*

908α. — + ΘЄΟΤΟΚЄΒ—ΟΗΘΗ + = + *Θεοτόκε βοήθη* +
Ὄπ. + Τω — ΔΟΥΛω C - ΟΥ ΘЄΟΔ — ωΡω = + *τῷ δούλῳ σου Θεοδώρῳ.*
0,027. (Συλ. Μακρίδου, 455). Καλῆς διατηρήσεως.

908 β. — + ΘΕ — ΟΤΟΚ — ΕΒΟΗ — ΘΗ = + *Θεοτόκε βοήθη.*

Ὄπ. ΤΩΔ — ΟΥΛΩϹΟΥ — ΜΑΡΙΑ — ΝΩ + = *τῷ δούλῳ σου Μαριανῷ* +.

0,032. (Συλ. Μακρίδου, 312). Καλῆς διατηρήσεως.

908 γ. — ΘΕΟ — ΤΟΚΕ — ΒΟΗ — ΘΗ = *Θεοτόκε βοήθη.*

Ὄπ. Μονογράφημα = ὄνομα καὶ ἀξίωμα τοῦ κτήτορος.

0.025. (Συλ. Μακρίδου, 479). Καλῆς διατηρήσεως.

908 δ. — .ΕΩ. — ΟΚΕΡΟΗ — ΘΙΤΟ..Δ. — VΛ. = [*Θ*]*εω*-[*τ*]*όκε βοήθι το* [*σο*] *δ*[*ο*]*ύλ*[*ῳ*].

Ὄπ. ΙϹΙΔ — ΩΡΟV

0,025. (Σ. Π. Ἀκαδ. ἔτος ΙΑ', 92).

908 ε. — Σταυροειδὲς μονογράφημα = *Θεοτόκε βοήθει.*

Ὄπ. ..Δ — ΟΥΛΩϹΟΥ — ΠΕΤΡ = [*τῷ*] *δούλῳ σου Πέτρ*[*ῳ*].

0,024. (Συλ. Μακρίδου, 386). Μετρίας διατηρήσεως.

908 ς. — ΖΑ — ΧΑΡ — Ι.. = *Ζαχαρί*[*ου*].

Ὄπ. ΘΟΥ — ΘΑΗΛ — .ΟV

0,022. (Συλ. Μακρίδου, 475). Μετρίας διατηρήσεως.

908 ζ. — Μονογράφημα ἐφθαρμένον = ὄνομα τοῦ κτήτορος.

Ὄπ. ΔΟΥ — ΛΟΥΤΙϹ — ΘΕΟΤΟ — ΚΟV = *Δούλου τις Θεοτόκου.*

0,027. (Συλ. Μακρίδου, 426). Μετριωτάτης διατηρήσεως.

912 α. — + ΚΕΡ'ΤΩϹΩΔ' ἐντὸς δύο κύκλων σφαιριδίων, πέριξ σταυροῦ ἐπὶ βάσεων.

Ὄπ. + ΘΕΩ — ΦV.ΑΚΤ — ΟVΑΜΗ — Ν = + *Θεωφυ-*[*λ*]*άκτου ἀμήν.*

0,022. (Συλ. Μακρίδου, 472). Μετρίας διατηρήσεως.

912 β. — Διπλοῦς σταυρὸς διηνθισμένος.

Ὄπ. ΣΙΣΟ

0,024. (Συλ. Μακρίδου, 97). Μετρίας διατηρήσεως.

933α. — + ΛΕ — ΟΝΤΑ — ΧΡΙϹ — Ε = + *Λέοντα Χρισ[τ]ὲ*
"Οπ. ΤΟΝ — ϹΟΝΟΙ — ΚΕΤΗ — ϹΚΕΠΕ = *τὸν σὸν οἰκέτη⟨ν⟩ σκέπε.* Τρίμ. ἰαμβ.

0,027. (Συλ Μακρίδου, 279). Καλῆς διατηρήσεως.

933β. — ΛΟΓΟΥϹ — ϹΦΡΑ — ΓΙΣω = *Λόγους σφραγίζω*
"Οπ. ЅΓΡΑ — ΦΑϹΤΟΥ — ΑΝΘΙΜΟΥ = *καὶ γραφὰς τοῦ Ἀνθίμου.* Τρίμ. ἰαμβ.

0,021. (Συλ. Μακρίδου, 96). Καλῆς διατηρήσεως.

933γ. — + — .ΡΑΦ — .ΦΡΑ.. — Σω = + [*Γ*]*ραφ*(*ὰς*) [*σ*]*φρα*[*γί*]*ζω*
"Οπ. .ΛΟΓΟΥ — .ΡΙϹ . — ..Ρ. = [*καὶ*] *λόγου*(*ς*) [*Χ*]*ρισ*[*τοφό*]*ρ*[*ου*]. Τρίμ. ἰαμβ.

0,020. (Συλ. Μακρίδου, 485). Κακῆς διατηρήσεως.

939α. — ΓΡΑΦ. — ϹϹΦΡΑ — ΓΙΣω = *Γραφ*[*ὰ*]*ς σφραγίζω*
"Οπ. ΚΑΙ — ΛΟΓΟΥϹ — Ιω = *καὶ λόγους Ἰω*(*άννου*). Τρίμ. ἰαμβ.

0,021. (1904-5, ΚΓ', 30).

939β. — + ΛΟ — ΓΟΥϹ — ϹΦΡΑ — ΓΙΙω = + *Λόγους σφραγίζω*
"Οπ. ΚΑΙ — ΓΡΑΦ, — Ιω = *καὶ γραφ*(*ὰς*) *Ἰω*(*άννου*). Τρ. ἰαμβ.

0,019. (Σ. Π. 1901-2, Α', 121).

939γ. — + — ΛΟΓΟΥϹ — ΚΕΓΡΑ — ΦΑϹ = + *Λόγους κὲ γραφὰς*
"Οπ. ϹΦΡΑ — ΓΙΣωRΑ — ..ΑΟ. = *σφραγίζω* ......

0,021. (Συλ. Μακρίδου, 486). Μετριωτάτης διατηρήσεως.

939δ. — + — ϹΦΡΑ — ΓΙϹΤV — ΠΟVΜ — ΑΙ = *Σφραγὶς τυποῦμαι.*
"Οπ. + — ΓΡΑΜ ΜΑΤωΝ — ΓΡΗΓΟ — ΡΙΟV = *Γραμμάτων Γρηγορίου.* Τρίμ. ἰαμβ.

0,025. (Σ. Π. 1901-2, ΛΑ', 45).

939 ε. — ΜΗΡ—ΘΥ Ἡ Θεοτόκος ἱσταμένη, δεομένη.
Ὀπ. ΓΡΑΦ΄ — CΦΡΑΓΙΣ΄ — SΛΟΓΟΥC — ΚωΝ = *Γραφ(ὰς) σφραγίζ(ω) καὶ λόγους Κων(σταντίνου).* Τρίμ. ἰαμβ.
0,018. (Συλ. Μακρίδου, 138). Καλῆς διατηρήσεως.

939 ς. — Ἕτερον ὅμοιον.
0.014. (Συλ. Μακρίδου, 164). Μετρίας διατηρήσεως.

940 α. — Μ—Θ Προτομὴ Θεοτόκου δεομένης.
Ὀπ. + — ΘΚΕR,Θ, — ΑΝΤΡΟ — ΝΙΚΟ = + *Θ(εοτό)κε β(οή)θ(ει) Ἀντρονίκο.*
0,016. (Συλ. Μακρίδου, 85). Καλῆς διατηρήσεως.

940 β. — ΜΗΡ—ΘΥ Ἡ Θεοτόκος ἱσταμένη, ἀνατείνουσα χεῖρας
Ὀπ. + ΗCΑ — ΙΟΥΛΕΟΝ — ΤΑΠΑΡΘΕ — ΝΕCΚΕ — Π... = + *Ἡσαΐου* (;) *Λέοντα Παρθένε σκέπ[οις].* Τρίμ. ἰαμβ.
0,030. (Συλ Μακρίδου, 272). Μετρίας διατηρήσεως.

940 γ. — Προτομὴ Θεοτόκου δεομένης, βρεφοκρατούσης.
Ὀπ. + ΓΡΑΦ — CΦΡΑΓΙΖ — SΛΟΓRΑ — CΙΛΙΟ. = + *Γραφ(ὰς) σφραγίζ(ω) καὶ λόγ(ους) Βασιλίο[υ].* Τρίμ. ἰαμβ.
0,017. (Α. Ε. 1901-2, ΚΖ΄, 89).

940 δ. ΜΗΡ—ΘΥ Ἡ Θεοτόκος ἱσταμένη, βρεφοκρατοῦσα.
Ὀπ. + CΦΡΑ — ΓΙCΓΡΑ — ΦωΝΜΟΙ — ΠΑΡΘΕΝΟC — ΠΑΙΔΟΤΡΟ — ΦΟC = + *Σφραγὶς γραφῶν μοι Παρθένος παιδοτρόφος.* Τρίμ. ἰαμβ.
0,018. (Συλ. Μακρίδου. 488). Καλῆς διατηρήσεως.

940 ε. — ΜΗΡ—ΘΥ Ἡ Θεοτόκος ἐπὶ θώκου, βρεφοκρατοῦσα.
Ὀπ. + CΦΡΑ — ΓιCΓΡΑ — ΦωΝΜΟΙ — ΜΗΤΡΟΠΑΡ — ΘΕΝΕΚΟΡΗ = + *Σφραγὶς γραφῶν μοι μητροπάρθενε Κόρη.* Τρίμ. ἰαμβ.
0,022. (Συλ. Μακρίδου, 489). Καλῆς διατηρήσεως.

948α. — ΜΗΡ—ΘV Προτομὴ Θεοτόκου δεομένης.

Ὄπ. + ΚЄR,Θ — ΤωCωΔ — ΝΙΚΗφ' - Ρω = + *Κ(ύρι)ε β(οή)θ(ει) τῷ σῷ δ(ούλῳ) Νικηφ(ό)ρῳ.*

0,017. (Συλ. Μακρίδου, 367). Μετρίας διατηρήσεως.

948β. — ΜΗΡ—ΘV Προτομὴ Θεοτόκου δεομένης.

Ὄπ. ΚЄRΘ — .ΟΔΟΥΛΟC — .ΓΙΑΝΙ = *Κ(ύρι)ε β(οή)θ(ει) [τ]ο δούλο σ[ου] Γιάνι.*

0,017. (Συλ. Μακρίδου, 180). Μετρίας διατηρήσεως.

948γ. — Μ—ΘV Προτομὴ Θεοτόκου δεομένης μετὰ τοῦ βρέφους ἐν δίσκῳ.

Ὄπ. + — ΑΓΝΗCΚЄ — ΠЄΤωCω — ΔΟVΛω — ΚωΝ = + *Ἁγνὴ σκέπε τῷ σῷ δούλῳ Κων(σταντίνῳ).* Τρίμ. ἰαμβ.

0.019. (Συλ. Μακρίδου, 136). Καλῆς διατηρήσεως.

949α. — ΜΗΡ—ΘV ╤ / Η ΑΧЄΙ—ΡΟΠΟΙ = *Μήτηρ Θ(εο)ῦ ἡ Ἀχειροποίητος.* Ἡ Θεοτόκος ἱσταμένη, ἀνατείνουσα χεῖρας ἱκέτιδας.

Ὄπ. . . . . — .ΑΝΔΡΟΝΙΚ — ΟΝΑΓΝΗΠΑΡΟC — ΜЄCΚЄΠΟΙC — . . . . — . . . . . .

0,038. (Συλ. Μακρίδου, 6). Μετρίας διατηρήσεως Τὸ πέταλλον ἔχει δὶς πιεσθῇ ὑπὸ τοῦ βουλητηρίου ἐξ οὗ καθίσταται ἀδύνατος ἡ ἀνάγνωσις τῶν τελευταίων στίχων.

950α. — Θ—Π = *Θ(εοτόκος) Π(αρθένος).* Προτομὴ Θεοτόκου.

Ὄπ. + ΠЄ — ΤΡΟVΔ — ΟVΛΟV — ΤΗCΘЄΟ — . . ΚΟΥ = + *Πέτρου δούλου τῆς Θεο[τό]κου.*

0,026. (Συλ. Μακρίδου, 389). Μετρίας διατηρήσεως.

951α. — Προτομὴ Θεοτόκου μετὰ τοῦ βρέφους. Ἑκατέρωθεν ἀνὰ εἷς μικρὸς σταυρός.

Ὄπ. + ΔΟV — ΛΚΙΤ — ΙΟV = + *Δουλκιτίου.*

0,021. (Συλ. Μακρίδου, 181). Καλῆς διατηρήσεως.

952 α. — ΜΗΡ—ΘΥ Προτομὴ Θεοτόκου φερούσης ἐπὶ τοῦ στήθους τὸ βρέφος. Πέριξ CΦΡΑΓ,ΓΡΑ...ΛΟΓΟΥC.ΟΙΠΑΡ = *Σφράγ(ιζον) γρα[φ](ὰς) [καὶ] λόγους [μ]οι Παρ(θένε)*. Τρίμ. ἰαμβ.

Ὄπ. + CΚΠVC — ΠΑΝΑΓΗΕ — .ΕΟΔΟCΙΟ — CΟΛΑΤΡΙ — ΤΟ.ΙΟΥ — ΝΙ = + *Σκ(έ)πυς Πανάγηε [Θ]εοδοσίο σο λάτρι το. λιούνι.*

0,021. (Συλ. Μακρίδου, 437). Μετρίας διατηρήσεως.

952 β. — Θεοτόκος ἱσταμένη, δεομένη.

Ὄπ. ...... — ΟΙΚΕ....ΤΑ — CΓΡΑΦΑCΤωΝ — ΠΡΑΚΤΕωΝ:Κω — ΝCΤΑΝΤι.ΟCΠ...... = *οἰκέ[της] τὰς γραφὰς τῶν πρακτέων : Κωνσταντῖ[ν]ος Π......*

0,031. (Συλ. Μακρίδου, 143). Κακῆς διατηρήσεως.

961 α. — [ΙC]—ΧC Ὁ Ἰησοῦς ἱστάμενος.

Ὄπ. + CΕ.. — ΘVΘVΤΗΝ — CΟΦΙΗCΚΕ — ΠΟΙCΙω = +....

0,021. (Συλ. Μακρίδου, 265). Μετρίας διατηρήσεως.

961 β. — ΙC—ΧC Προτομὴ τοῦ Χριστοῦ. Πέριξ ....ΡΙ-CΤΟΦ.ΚΟVΜΕ.. .... = ... *[Χ]ριστοφ(όρῳ) κουμε[ρκιαρίῳ].*

Ὄπ. ..RΟ — ΙΘΗΤΟCΟ — ΔΟVΛΟΧΡ — ΙCΤΟΦΟ — .ω = *[Κ(ύρι)ε] βοΐθη το σο δούλο Χριστοφό[ρ]ῳ.*

0,026. (Συλ. Μακρίδου, 451). Μετρίας διατηρήσεως.

961 γ. — ΙC—ΧC Προτομὴ Ἰησοῦ.

Ὄπ. + — ΚΕRΘ — ΤωCωΔΟΥ — ΛωΚωΝ = + *Κ(ύρι)ε β(οή)θ(ει) τῷ σῷ δούλῳ Κων(σταντίνῳ).*

0,017. (Συλ. Μακρίδου, 133). Καλῆς διατηρήσεως

966 α. — Προτομὴ ἁγίου Νικολάου.

Ὄπ. + ΚΕ — .ΟΗΘ.. — .ωCω. — ΝΗΚΗ — .. = + *Κ(ύρι)ε [β]οήθ[ει τ]ῷ σῷ [δ](ούλῳ) Νηκή[τα].*

0,025. (Συλ. Μακρίδου, 348). Μετρίας διατηρήσεως.

967α. — . . . . . — ΚΟΛ′ Προτομὴ ἁγίου Νικολάου.

Ὄπ. ΦΡΟ. . — ΓΡΑ. . . — ЄΓωΓЄΤ. — ΘЄΟΦΙΛ. — ΟΙΚ.ΙΑ. — ΠΡ. . Ο — ΤЄ. . = *Φρο[νρ](ὸς) γραφ[ῶν] ἔγωγε τ[ῷ] Θεοφίλ[ῳ]* . . . . Τρίμ. ἰαμβ.

0,026. (Συλ. Μακρίδου, 435). Μετρίας διατηρήσεως.

968α. — ΘΝΙ — ΚΟΛ, Προτομὴ ἁγίου Νικολάου.

Ὄπ. + ΑΓ. . — ΝΙΚΟΛΑЄ — ROΗΘ,ΤωC, — ΔΟΥΛωΝΙ — ΚΟΛΑω = *Ἅγ[ιε] Νικόλαε βοήθ(ει) τῷ σ(ῷ) δούλῳ Νικολάῳ.*

0,026. (Συλ. Μακρίδου, 356). Καλῆς διατηρήσεως.

969α. — ΘΝΙ — ΚΟΛ, Προτομὴ ἁγίου Νικολάου.

Ὄπ. + ΚЄ — ROΗΘΗ — . . CΟΔ. . — ΛΟΝΙΚΟ — ΛΑΟ = + *Κ(ύρι)ε βοήθη [τῷ] σο δ[ού]λο Νικoλάο.*

0,021. (Συλ. Μακρίδου, 355). Μετρίας διατηρήσεως.

969β. — ΘΝΙΚ — ΟΛ, Προτομὴ ἁγίου Νικολάου.

Ὄπ. ΘΚЄ — ROΗΘ — . Єω — . = *Θ(εοτό)κε βοήθ(ει) [Λ]έω[ν](τι).*

0,020. (Συλ. Μακρίδου, 292). Μετρίας διατηρήσεως.

970α. — ΘΝΙ — ΚΟΛ′ Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς ἁγίου Νικολάου.

Ὄπ. ΠΡΟC — . ΑΤΗCΜ, — . . ΦΡΑΓΙ — . Μ′ΚΑΡ — ΤΛΗCΙ. = *Προστάτης μ(ου) [καὶ σ]φραγὶ[ς] μ(ά)καρ* (;) . . . . .

0,026. (Συλ. Μακρίδου, 119). Μετρίας διατηρήσεως.

971α. — ΘΝΗ — ΚΟΛΑΟ. = *ὁ ἅγιος Νηκόλαος* (οὕτω). Προτομὴ ἁγίου Νικολάου.

Ὄπ. ΓΡΑΦΑC — ΚΟΜΙΣω — SΛΟΓΟΥC — Ιω = *Γραφὰς κομίζω καὶ λόγους Ἰω(άννου).* Τρίμ. ἰαμβ.

0,017. (Συλ. Μακρίδου, 252). Μετρίας διατηρήσεως.

972α. — . . . . . . — ΛΑΟC Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς ἁγίου Νικολάου.

Ὀπ. + — CωΖΟΙC — ΜΑΚΑΡΜЄ — ΚωΝCΤΑΝΤΙ — ΝΟΝΙΚЄΤΗΝ = + *Σώζοις μάκαρ με Κωνσταντῖνον ἱκέτην.* Τρίμ. ἰαμβ.

0,025. (Συλ. Μακρίδου, 141). Μετρίας διατηρήσεως.

973α. — ΘΝΙ — ΚΟΛ, Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς ἁγίου Νικολάου.

Ὀπ. + — ΚЄRΘ, — ΤωCωΔΟΥ — ΛωΚωΝ = + *Κ(ύρι)ε β(οή)θ(ει) τῷ σῷ δούλῳ Κων(σταντίνῳ).*

0,018. (Σ. Π. 1901-2, ΛΑ', 44).

974α. — ΜΧ = *Μιχαήλ,* ΘΝΙΚΟΛΑΟC = *ὁ ἅγιος Νικόλαος,* κιονηδόν. Ἀρχ. Μιχαὴλ καὶ ἅγιος Νικόλαος ἱστάμενοι κατ' ἐνώπιον.

Ὀπ. + ΓΡΑ — ϕΑCCϕΡ, — ΓΙΣωΚΑΙ — ΛΟΓΟΥCRΑ — CΙΛЄΙΟΥ = *Γραφὰς σφρ(α)γίζω καὶ λόγους Βασιλείου.* Τρίμ. ἰαμβ.

0,021. (Συλ. Μακρίδου, 111). Ἀρίστης διατηρήσεως.

975α. — ΘΘЄΟ — . ωΡΟC Ὁ ἅγιος Θεόδωρος ἱστάμενος.

Ὀπ. . . . . ΤЄΘЄ — . ΔωΡЄΑ — ΘΛωϕω — ΡЄ = ... *[φύλατ]τε Θε[ό]δωρε ἀθλωφώρε.*

0,024. (Συλ. Μακρίδου, 72). Μετρίας διατηρήσεως.

975β. — . . . — Ο . ωΡ . Ὁ ἅγιος Θεόδωρος ἱστάμενος.

Ὀπ. . . . . . . — . ΘЄΙΤω — . ωΔΟΥΛω — ΚωΝΤω — . . . . = *[+ Θ(εοτό)κε βοή]θει τῷ [σ]ῷ δούλῳ Κων(σταντίνῳ) τῷ* . . .

0,018. (Συλ. Μακρίδου, 137). Μετριωτάτης διατηρήσεως.

975γ. — . . . ΙΟ, — . . Δ . Ρ, Ὁ ἅγιος Θεόδωρος ἱστάμενος.

Ὀπ. . . . . . — . . . ΑΤЄΘ — . ΟΔωΡЄ. — ΘΛΟϕΟΡ. = *[Δοῦλον* (;) *φύλ]ατε Θ[ε]όδωρε [ἀ]θλοφόρε.* Τρίμ. ἰαμβ.

0,021. (Συλ. Μακρίδου, 189). Μετρίας διατηρήσεως.

975δ. — ΟΑΓΙΟC — ΘЄΟΔωΡΟϛ Ὁ ἅγιος Θεόδωρος ἱστάμενος.

Ὄπ. + ΘΕΟϹ.. — ΤΟΝΚVΡΟϹϹΕ — ΤωΝΝVΝ ΠΡΑΚΤΕωΝ—ΑΘΛΗΤΑΘΕΟΔω—ΡΟϹΟΙϹΓΡΑΦΕΙ —ΚΡΙΝΕΙ = + ... *κῦρος σε τῶν νῦν πρακτέων ἀθλητὰ Θεόδωρος οἷς γράφει κρίνει.* Τρίμ. ἰαμβ.

0,024. (Συλ. Μακρίδου, 453). Μετρίας διατηρήσεως.

975 ε. — .... — Δ.ΡΟϹ Προτομὴ ἁγίου Θεοδώρου.

Ὄπ. + ΚΕ — .ΟΗΘΙ — .ωϹωΔ — .ΤΕΦΑ — Νω = + *Κ(ύρι)ε [β]οήθι [τ]ῷ σῷ δ(ούλῳ) [Σ]τεφάνῳ.*

0,024. (Συλ. Μακρίδου, 422). Μετριωτάτης διατηρήσεως.

975 ς. — ΘΔΗ — ΜΙΤΡΙ Ὁ ἅγιος Δημήτριος ἱστάμενος.

Ὄπ. + ΔΙΜΙ—ΤΡΙΟΝΦV—ΛΑΤΕΤΟΝ—.ΟΝΟΙΚ = + *Διμίτριον φύλατε τὸν [σ]ὸν οἰκ(έτην).* Τρίμ. ἰαμβ.

0,026. (Συλ. Μακρίδου, 495). Μετρίας διατηρήσεως.

975 ζ. — .ΔΗΜΗ—ΤΡΙΟϹ Ὁ ἅγιος Δημήτριος ἱστάμενος.

Ὄπ. + ΙϹΑΑ—ΚΙΟΝΦV—ΛΑΤΤΕΔΗ—ΜΗΤΡΙΕ —ΜΑΡΤVϹ = + *Ἰσαάκιον φύλαττε Δημήτριε μάρτυς.*

0,024. (Συλ. Μακδίδου, 185). Καλῆς διατηρήσεως.

975 η. — ΘΔΗΜ — .... Ὁ ἅγιος Δημήτριος ἱστάμενος.

Ὄπ. ...ΑΝ — .ΘΛΗΤΑ — .ΗΜΗΤΡΙ — .ΝΜΕϹΚ. — .... = ... *αν [ἀ]θλητὰ Δημήτρι[ο]ν με σκ[έπ]οις.*

0,016. (Σ. Π. 1904-5, ΚΓ', 29).

975 ϑ. — ΘΔΗΜΗΤ — .... Ὁ ἅγιος Δημήτριος ἱστάμενος.

Ὄπ. .ΜωΝV — .ΟΥΝΤΟϹ — .ΦΡΑΓ,ΕΙ — .ϹΚΑΙΦV — ΛΑΞ = *[Ὁ]μωνυ[μ]οῦντος [σ]φραγ(ὶς) εἴ[η]ς καὶ φύλαξ.* Τρ. ἰαμβ.

0,018. (Σ. Η. 1902-3, ΛΑ', 43).

976 α. — ΘΓΕωΡ — ΓΙΟϹ Προτομὴ ἁγίου Γεωργίου.

Ὄπ. + ΚΕRΘ — ΤωϹω — ΔΟVΛωΓ — ΕωΡΓΙ — ω = + *Κ(ύρι)ε β(οή)θ(ει) τῷ σῷ δούλῳ Γεωργίῳ.*

0,019. (Συλ. Μακρίδου, 203). Μετρίας διατηρήσεως.

977 α. — Οἱ ἅγιοι Γεώργιος καὶ Δημήτριος ἱστάμενοι κατ' ἐνώπιον.
Ὄπ. + ΘΚΕ—ROHΘΤω—.ωΔΟVΛω—ΓΕωΡΓΙ—ω
= + Θ(εοτό)κε βοήθ(ει) τῷ [σ]ῷ δούλῳ Γεωργίῳ.
0,020. (Συλ. Μακρίδου. 369). Μετρίας διατηρήσεως.

988 α. — . . —ΧΜΛ Προτομὴ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ.
Ὄπ. + ΑΡΧΗ — CΤΡΑΤΙ — ΓΕR,Θ,Τω — . ωΔ'ΜΙ —
. ΑΗΛ = + Ἀρχηστράτιγε β(οή)θ(ει) τῷ [σ]ῷ δ(ούλῳ) Μι[χ]αήλ.
0.026. (Συλ. Μακρίδου. 316). Καλῆς διατηρήσεως.

993 α. — ΘΙω — Ο Χ Μ = ὁ ἅγιος Ἰω(άννης) ὁ Χρ(υσόστ)μ(ος).
Προτομὴ αὐτοῦ.
Ὄπ. + ΚΕRΘ, — ΤωCωΔ' — ΛωΙω = + Κ(ύρι)ε β(οή)-θ(ει) τῷ σῷ δ(ού)λῳ Ἰω(άννῃ).
0.018. (Συλ. Μακρίδου. 223). Καλῆς διατηρήσεως.

993 β. — Προτομὴ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.
Ὄπ. CΦΡΑ . . — CVΤΙ . . — CΙΛΟΓωΝ — ΚωΝCΤΑ —
ΝΤΙΝ . = Σφρα[γὶς] συ . . . . . λόγων Κωνσταντίν[ου]. Τρίμ. ἰαμβ.
0,021. (Συλ. Μακρίδου; 134). Μετρίας διατηρήσεως

1014 α. — ΘCΤΦΑΝΟC — ΟΝΕΟ, = ὁ ἅ(γιος) Στ(έ)φανος ὁ
Νέος. Προτομὴ Στεφάνου τοῦ Νέου.
Ὄπ. ΟΜΝΜ — CΦΝCΦ — ΝCΚΠ
0.016. (Συλ. Μακρίδου. 419). Καλῆς διατηρήσεως.

1015 α. — Προτομὴ ἁγίου Εὐστρατίου.
Ὄπ. ΦΡΑΓΙ, — . . ΑΦΑC.Ι — . ΟCΛ.ΑC — .VCΤΡΑ
— ΤΙΟV = [Σ]φραγί(ζω) [γρ]αφὰς . . . . [Ε]ὐστρατίου.
0,018. (Συλ. Μακρίδου. 193). Μετρίας διατηρήσεως

1016 α. — . . . — ΔΡΕ . . Προτομὴ τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου.
Ὄπ. + ΠΡωΤ' — ΚΛΗΤΕ — RΘΤωCω — ΔΟΥΛΛΕ —
. Τ' = Πρωτ(ό)κλητε β(οή)θ(ει) τῷ σῷ δούλ(ῳ) Λέ[ον]τ(ι).
0,017. (Συλ. Μακρίδου, 283). Μετρίας διατηρήσεως.

1017 α. — Προτομὴ ἁγίου.
Ὄπ. + ΚωΝ — CΤΑΝΤΙ — ΝΟΝCΚ — ЄΠΗC = + *Κωνσταντῖνον σκέπης* (sic).
0,021. (Σ. Π. Ἀκαδ. ἔτος 1904-5, ΙΑ', 116).

1018 α. — Προτομὴ ἁγίου.
Ὄπ. + ΚЄΡΘ — ΘωΜΑΝ — ΙЄΝЄΙ — ΡΗ = + *Κ(ύρι)ε β(οή)θ(ει) Θωμᾶν*... ...
0,019. (Συλ. Μακρίδου, 397). Μετριωτάτης διατηρήσεως

1019 α — Ἐφθαρμένον ἔμπροσθεν.
Ὄπ. + ΚЄRΟ — ΗΘЄΙΤω — CωΔΟΥΛ' — CΤVΛΙ — ΑΝ. = + *Κ(ύρι)ε βοήθει τῷ σῷ δούλ(ῳ) Στυλιαν[ῷ].*
0,022. (Συλ. Μακρίδου, 415). Μετριωτάτης διατηρήσεως.

2. *Δίγλωσσα.*

1048 α. — SЄUЄ — RUS = *Severus.*
Ὄπ. Μονογράφημα ὅπερ ἴσως ἀναγνωστέον *Σεβήρου.*
0,022. (Συλ. Μακρίδου, 405). Μετρίας διατηρήσεως.

1051 α. — Προτομὴ ἁγίου.
Ὄπ. + ΙΟh. — ΑΝΝ.S — .Ο ΑΝΙ
0,021. (Συλ Μακρίδου, 238). Μετριωτάτης διατηρήσεως.

1052 α. — ΑΝΤ — ωΝΙ — ΝΟV = *Ἀντωνίνου.*
Ὄπ. uh — τοnι — nų = *Antoninu.*
0,022. (Σ. Π. 1901-2, Ι', 69).

1052 β. — + CЄΡ — ΓΙΟ — V = *Σεργίου.*
Ὄπ. + SЄR — τιų = *Sergiu.*
0,023. (Σ. Π. 1901-2, Ι', 73).

3. *Μετὰ λατινικῶν ἐπιγραφῶν.*

1057 α. — + FO — ΤΙu — S = *Fotius.*
Ὄπ. + SCh — OLAS — TK = *scholast(i)k(us).*
0,026. (Συλ. Μακρίδου, 393). Καλῆς διατηρήσεως.

1057β. — + PE — TRI = *Petri.*

῎Oπ. PRAE — FECTI = *praefecti.*

0,024. Συλ Μακρίδου. 387 Καλῆς διατηρήσεως.

ΜΟΛΥΒΔΟΒΟΥΛΛΑ ΕΦΘΑΡΜΕΝΑ.

1058α. — Προτομὴ ἁγίου Νικολάου.

῎Oπ. ΘΚΕRΘ — ωN.RV — . . . . . — . . . . . — . . . = *Θ(εοτό)κε β(οή)θ(ει) [Κ]ων(σταντίνῳ)* . . . .

0.020 (Συλ. Μακρίδου, 151) Κακῆς διατηρήσεως

1059α. — . . . — ΤΛΕ. — Προτομὴ ἁγίου Παντελεήμονος.

῎Oπ. + ΚΕRΟΗΘΙΤωCω . . . πέριξ σταυροῦ διηνθισμένου ἐπὶ βάσεως.

0.027. (Συλ. Μακρίδου 341). Μετρίας διατηρήσεως.

1060α. — ⊙ΘΕ — . . . = *ὁ ἅγιος Θε[όδωρ]ος.* Προτομὴ ἁγίου Θεοδώρου.

῎Oπ. .ΕRΘ — . . CΙΛΙω — . . ΟVΠΑ — . . ΡΟ = *[Κ(ύρι)]ε β(οή)θ(ει) [Βα]σιλίῳ* . . . .

0.016. (Συλ. Μακρίδου. 108). Μετρίας διατηρήσεως.

1061α. — .ΧΑ — . . . . ΙΗΛ = *[ἀρ]χά(γγελος) [Γαβρ]ιήλ.* Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ ἱστάμενος.

῎Oπ. CΦΡΑ. — ΓΑRΡΙΗ — ΕΙΜΙΤΟV — .ΕΟΛ. . — . . . = *Σφρα[γ](ὶς) Γαβριὴ[λ] εἰμὶ τοῦ* . . . .

0 024. (Συλ. Μακρίδου, 196). Μετρίας διατηρήσεως.

1062α. — Προτομὴ ἁγίου.

῎Oπ. ΟΜωΝ. — ωCΦΡΑ — ΓΙΣΕ. . . — . . . . = *Ὁμων[ύ]μῳ σφράγιζε* . . . .

0,016. (Σ. Π. 1904-5, ΙΑ΄, 118).

1062 β. — Θεοτόκος φέρουσα ἐν δίσκῳ τὸ βρέφος.

Ὄπ. .ΦΡΑΓΙϹ — ...ΛΙΘ — .Ο.Η — ..

0,017. (Σ. Π. 1904-5, Α', 119).

1063 α. — Προτομὴ Θεοτόκου δεομένης. Πέριξ *Θεοτόκε βοήθει.*

Ὄπ. Προτομὴ ἁγίου Γεωργίου ἢ Δημητρίου. Ἐπιγραφὴ πέριξ ἐφθαρμένη.

0,015. (Σ. Π. 1904-5, ΙΑ', 117).

1064 α. — ΜΗΡ — .. Προτομὴ Θεοτόκου δεομένης, μετὰ τοῦ βρέφους ἐν δίσκῳ. Ἐπιγραφὴ πέριξ ΝωΤΗ.....

Ὄπ. ..ΛΘ. — ...ΑΙω — ...ΧΙϵΡ — .ΝΤ

0,021. (Σ. Π. 1904-5, ΙΑ', 110).

1065 α. — Προτομὴ Θεοτόκου δεομένης.

Ὄπ. + ΘΚϵ — ΡΘ.... — ΤωϹωΙ — ΚϵΤΗ = + *Θ(εοτόκ)ε β(οή)θ(ει)....τῷ σῷ ἱκέτῃ.*

0,016. (Σ. Π. 1904-5, ΙΑ', 106).

1066 α. — Προτομὴ Θεοτόκου δεομένης, μετὰ τοῦ βρέφους ἐν δίσκῳ.

Ὄπ. ... — .ϹΡωΝΛ — ..... — ΙΛΛ..

0,012. (Σ. Π. 1904-5, ΙΑ', 109).

1067 α. — ... — ΘV Προτομὴ Θεοτόκου δεομένης.

Ὄπ. + ΘΚϵΡΘ — ΘϵΟΔωΡ. — .. .. — .... = + *Θ(εοτό)κε β(οή)θ(ει) Θεοδωρ..........*

0,016. (Σ. Π. 1904-5, ΙΑ', 111)

1068 α. — Προτομὴ ἁγίου Νικολάου.

Ὄπ. + ΚϵΡΘ — ΝΙΚΟΛΑω — ...... — ...... = + *Κ(ύρι)ε β(οή)θ(ει) Νικολάῳ............*

0 029. (Σ. Π. 1904-5, ΙΑ', 114).

1069 α. — ΘΓ. — ꞵΓ Κιονηδὸν ἑκατέρωθεν προτομῆς ἁγίου Γεωργίου.

Ὄπ. ΓϵΟ. — ΓΙΟΝ. — ΜΑΚ.. — .... = *Γεό[ρ]γιον.* ....

0,016. (1904-5, ΚΓ', 31).

1070α. — Προτομὴ ἁγίου.
Ὄπ. .ΙSΛ. — .ΚωΜ. — .ΤΟΜ. — . . .
0.018. (1901-2, Ι', 68).

1071α. — Σταυροειδὲς μονογράφημα = *Θεοτόκε βοήθει*, ἐν ταῖς γωνίαις *τῷ—σῷ—δού—λῳ*.
Ὄπ. Β. . . — ΛΙωC — ЄΠΙC. — .ΟΡ = *Β*[ασι]*λίῳ*. . . . .
0.027. (Συλ. Μακρίδου, 107). Μετριωτάτης διατηρήσεως.

1072α. — Ἐφθαρμένον ἔμπροσθεν.
Ὄπ. Σταυροειδὲς μονογράφημα ἐφθαρμένον.
0.026. (1901-2, Ι', 61).

1073α. — Ἀετὸς (ὡς συνήθως) ἐν στεφάνῳ.
Ὄπ. Ὁμοίως.
0,019. (1901-2, Ι', 42). Κίβδηλον νεώτερον.

1074α. — ΚЄΒΟ — ΗΘΗ
Ὄπ. .ΗΛ — ΙCΤΡ — . .
0,018 (1901-2, Ι', 77).

1075α. — . . Α . — ΤΑCΙ — ΟV = [*Ἀν*]α[σ]*τασίου*.
Ὄπ. Ἐφθαρμένον.
0,021. (1901-2, Ι', 78).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Σφραγίδια.

1175β. — . . . . — ΔЄC. Προτομὴ Λέοντος τοῦ Γ΄.
Ὄπ. Προτομαὶ Κωνσταντίνου Ε΄ καὶ Λέοντος Δ΄.
0,0 . (Συλ. Μακρίδου, 23). Μετρίας διατηρήσεως.

1175γ. — . . — XAHLbSILЄ Προτομὴ Μιχαὴλ Α΄ τοῦ Ραγκαβέ.
Ὄπ. . . . . SXRIS . . . Προτομὴ Ἰησοῦ.
0,0 . (Συλ. Μακρίδου, 33). Μετρίας διατηρήσεως.

1182α. — + ΑΛЄΞΙ . . — . . . . = + *Ἀλέξι[ος δεσπ(ότης)]*. Προτομὴ Ἀλεξίου Α΄ τοῦ Κομνηνοῦ.
Ὄπ. IC — XC Προτομὴ Χριστοῦ.
0,0 . (Συλ. Μακρίδου, 2). Μετρίας διατηρήσεως.

1183α. — . . I — ΔЄ . . Προτομὴ τοῦ αὐτοῦ.
Ὄπ. IC — XC Προτομὴ Χριστοῦ.
0,0 . (Συλ. Μακρίδου, 3). Μετρίας διατηρήσεως.

1183β. — + ΑΛЄΞ — . HPI[NH] Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς καὶ Εἰρήνη ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἱστάμενοι φέροντες μέγαν ἐν τῷ μέσῳ κείμενον σταυρόν.
Ὄπ. Ἀλέξιος καὶ ἅγιός τις φέροντες λάβαρον.
0,0 . (Συλ. Μακρίδου, 5). Μετρίας διατηρήσεως.

1183γ. — + ΑΛЄΞ . . . — . . . . Προτομαὶ Ἀλεξίου Α΄ τοῦ Κομνηνοῦ καὶ Εἰρήνης φερόντων σταυρόν.
Ὄπ. IC - XC — . . . . Ἰησοῦς ἐν προτομῇ καὶ Ἀλέξιος φέροντες σταυρόν.
0,0 . (Συλ. Μακρίδου, 4). Μετρίας διατηρήσεως.

Χαλκᾶ σύμβολα.

1185α. — + ΤΗϹ — .ΠЄΡΑΓΙ — ΑϹΘΚΟΥ = + *Τῆς [ὑ]περαγίας Θ(εοτό)κου*

Ὀπ. ΤΗϹ — ΑΧЄΙΡΟ — ΠΟΙΗΤΟΥ = *τῆς Ἀχειροποιήτου.*

0.022 (Συλ. Μακρίδου, 500). Μετρίας διατηρήσεως. Ἕτερον παρὰ Schlumberger Mélanges I σελ. 284.

1185β. — + ΓΡΗ — ΓΟΡΙω — ΜΑΓΙϹ — ΤΡω = + *Γρηγορίῳ μαγίστρῳ*

Ὀπ. ΤωΤΑ — ΡωΝΙ — ΤΗ = *τῷ Ταρωνίτῃ.*

0,017 (Συλ. Μακρίδου. 498). Μετρίας διατηρήσεως. Ἕτερον παρὰ Schlumberger Mélanges I σελ. 309-310.

1185γ. — ΜΗΡ — ΘV Προτομὴ Θεοτόκου δεομένης.

Ὀπ. ΘΔΗΜ, — ΤΡΙΟ, Προτομὴ ἁγίου Δημητρίου.

0,021. (Συλλ. Μακρίδου, 499). Καλῆς διατηρήσεως. Ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Schlumberger Mélanges I σελ. 307.

Μολύβδινον σύμβολον.

1185ϛ. — Σταυροειδὲς μονογράφημα.

Ὀπ. Ἄσημον.

0,017. (1901-2, Ι', 85 .

Πῶμα ἀγγείου.

1185δ. — Προτομὴ ἀνδρὸς (αὐτοκράτορος) φέροντος χλαμύδα καὶ διάδημα, πρὸς δεξ. Ἑκατέρωθεν ἀνὰ εἷς μικρὸς σταυρός.

Ὀπ. Κωνοειδὴς ἐπιφάνεια διαμπερὲς ἔχουσα.

0,020. (Συλ. Μακρίδου. 31) Καλῆς διατηρήσεως.

1185ε. — Πέταλλον ἄνευ διαμπεροῦς, φέρον ἑκατέρωθεν εὐθεῖαν προεξοχὴν διατέμνουσαν αὐτὸ εἰς δύο ἡμικύκλια.

0,026. (Σ. Π. 1904-5, ΙΑ', 120).

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

1230. — . . — ΧΑΗΛ Προτομὴ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ.

Ὄπ. CΦΡ. . — ΚVΤ, . . — COYΜΤΡ. . — ΚωΝ = *Σφρ[α-γ](ὶς) Κυτ(ίου)* (;) . . . . *μητρ[οπ](ολίτου) Κων(σταντίνου).*

0,022. (Συλ. Μακρίδου, 22). Μετρίας διατηρήσεως.

1231. — Προτομὴ ἁγίου.

Ὄπ. ΚΑΜ — ЄΡΚΙ — ΟΥ

0.020. (1901-2, Ι', 67).

1232. — + — ΤΟVΘ — ЄΙΟV = + *Τοῦ θείου*

Ὄπ. ΒЄ — ΑΤΙΟ — V = *Βεατίου.*

0,024 (Συλ. Μακρίδου, 117). Καλῆς διατηρήσεως.

1233. — . . — ΛΜ. — . . ΙΑC ΓΡΑ — ΦΗΝΙΚΗΦ — ΟΡΟV

Ὄπ. CΤΙΧΟΥCЄ — ΧΙCΗΜΑ. — ΤΡΟΝΟΥCЄ — ΠΟΥCΤVΠ — ΟVC

Αἱ ἐπιγραφαὶ ἀμφοτέρων τῶν ὄψεων ἀποτελοῦσι δύο τριμ. ἰαμβικοὺς στίχους:

. . . . *ιας [ἡ] γραφὴ Νικηφόρου*

στίχους ἔχ⟨ε⟩ι σήμα[ν]τρον, οὗ σεπτοὺς τύπους.

0,031. (Συλλ. Μακρίδου, 374). Μετρίας διατηρήσεως

1234. — ΜΙ — ΧΛ Προτομὴ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ.

Ὄπ. ΚЄR — .ΙΧΑΗΛ — ΠΑΘΑΡ. — ωCΙ. . . . . = *Κ(ύ-ρι)ε β[(οή)θ(ει) Μ]ιχαὴλ [σ]παθαρ[ί]ῳ* . . . .

0,020. (Συλλ. Μακρίδου, 329). Μετριωτάτης διατηρήσεως.

1235. — ΘΝΙ — ΚΟΛ Προτομὴ ἁγίου Νικολάου.

Ὄπ. + .ЄR,Θ, — ΤωCωΔ, — ΛЄωΝΤ, — ΧΑΡΤΟΥ — Λ,Ρ = + *[Κ(ύρι)]ε β(οή)θ(ει) τῷ σῷ δ(ούλῳ) Λέοντ(ι) χορτουλ(α)ρ(ίῳ).*

0,026. (Συλλ Μακρίδου, 275) Μετρίας διατηρήσεως.

1236. – ΜΡ—Θ Προτομὴ Θεοτόκου δεομένης.
Ὄπ. ....— ΙΟΚΑΜ—ΑΤΗΡΟΝ—.ЄCΚЄ—ΠΟΙC= .....*ιο Καματηρόν* [*μ*]*ε σκέποις.*
0,019. (Σ. Π. 1904-5, ΙΑ', 103).

1237.— Σταυροειδὲς μονογράφημα = κύριον ὄνομα κτήτορος.
Ὄπ. ΤΡΑ—ΚΤЄV—ΤΟV
0,021. (1901-2, Ι', 79) Κίβδηλον ἀλλὰ γενόμενον ἐκ μήτρας γνησίου.

1238.— Ἕτερον ὡσαύτως κίβδηλον.
0,021. (1901-2, Ι', 80).

1239.— Ἀετὸς κατιωμένος.
Ὄπ. Μονογράφημα ἐφθαρμένον ὅπερ ἴσως ἀναγνωστέον *Θεοδώρου.*
0,022. (Ἀκαδ. ἔτος 1901-2, Ι', 50). Κακῆς διατηρήσεως.

1240.— Σταυροειδὲς μονογράφημα = *Θεοτόκε βοήθει.*
Ὄπ. Μονογράφημα = ὄνομα κτήτορος· V[ΠΑ]Τ[ω] πέριξ.
0,026. (Σ. Π. 1905-6, ς', 19). Μετριωτάτης διατηρήσεως.

1241.— Ὁμοίως ἔμπροσθεν.
Ὄπ. Μονογράφημα = ὄνομα κτήτορος, ἴσως *Νικήτᾳ.*
0.026. (Σ. Π. 1905-6, ς', 18). Μετρίας διατηρήσεως.

1242.— Σταυροειδὲς μονογράφημα = *Θεοτόκε βοήθει.* Πέριξ *τῷ σῷ δούλῳ.*
Ὄπ. ЄΠΙΦ.—.....—.....—... = Ἐ*πιφ*[*ανείῳ*.. .....
Ἐπιγραφὴ τετράστιχος ἐξίτηλος κατὰ τὸ πλεῖστον.
0,026. (Σ. Π. 1905-6, ς'. 20). Καχῆς διατηρήσεως.

1243.— Σταυροειδὲς μονογράφημα = *Θεοτόκε βοήθει.*
Ὄπ. Μονογράφημα = ὄνομα καὶ ἀξίωμα τοῦ κτήτορος.
0,019. (Ἀκαδ. ἔτος 1901-2, Ι', 90). Μετριωτάτης διατηρήσεως

1244. — Διπλοῦς σταυρὸς ἐφθαρμένος.

Ὄπ. ΚЄΒΟ — ΙΘΗΤ. — CΟΔΟVΛ. — ΛЄΟ. = *Κ(ύρι)ε βοΐθη τ[ῷ] σο δούλ[ῳ] Λέο[ν]τι.*

0,020. (Ε. Σ. 13133). Μετριωτάτης διάτηρήσεως.

1245. — Σταυροειδὲς μονογράφημα = *Θεοτόκε βοήθει.*

Ὄπ. ✝ — ΒΑCΙΛ — ЄΙΟV — ✝

0,017. (Σ. Π. 1899-1900, Ι', 84). Μετριωτάτης διατηρήσεως.

1246. — [ΜΗΡ] — Θ[V] Θεοτόκος δεομένη μετὰ τοῦ βρέφους ἐν δίσκῳ.

Ὄπ. ..ΚΟ — ..ΟΝ — ΠΡΟ.ΑΡ — .ЄΝЄCΚЄ — Π..C = [*Νι*]*κό*[*λα*]*ον* (;) *πρό(εδρον)* [*Π*]*αρ*[*θ*]*ένε σκέπ*[*οι*]*ς*. Τρίμ. ἰαμβ.

0,019. (Ε. Σ. 13151). Μετριωτάτης διατηρήσεως.

1247. — Μ. — .. Προτομὴ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ. Πέριξ ἐπιγραφὴ ἐξίτηλος.

Ὄπ. ЄΝV — ..VΚЄΗ. — ..ΙCΑC. — ..CΟΙ

0,021. (Ἀκαδ. ἔτος 1901-2, ΛΔ', 213).

1248. — .ΘΝ.. — ΛΑΟ Προτομὴ ἁγίου Νικολάου.

Ὄπ. ✝ΚЄR — ΘΤΟ.Ο — ΔΟV.. — ΝΙΚΟ — ΛΑΟ = *Κ(ύρι)ε β(οή)θ(ει) το* [*σ*]*ο δού*[*λῳ*] *Νικολάο.*

0,021. (Ε. Σ. 13141). Μετριωτάτης διατηρήσεως.

1249. — .ΜΟΝ — ΗC

Ὄπ. ΤΟΥ.....

0,020 (Ἀκαδ. ἔτος 1901-2, Ι', 76) Κακῆς διατηρήσεως.

1250-1255. — Ἓξ μολυβδόβουλλα ὅλως ἐφθαρμένα.

(Α. Ε. 2531, 2540, 2676, 2681, 2718, 2806.)

1256-1257. — Ἕτερα δύο ὡσαύτως ἐφθαρμένα.

(Ε. Σ. 13159 καὶ Ἀκαδ. ἔτος 1896-7, ΙΗ', 6.)

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ

ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΜΟΛΥΒΔΟΒΟΥΛΛΩΝ[1]

Α'. ΠΡΟΣΩΠΑ.

1. Αἱ παραπομπαὶ ἐγένοντο εἰς τοὺς αὔξοντας ἀριθμοὺς τοῦ καταλόγου. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι ἐδημοσιεύθησαν ἐν τοῖς ἑξῆς τόμοις τῆς παρούσης Διεθνοῦς 'Εφημερίδος τῆς Νομισματ. 'Αρχαιολογίας: 1-52 τόμ. Ε' (1902) σελ. 149-164. — 53-185 τόμ. Ε' (1902) σελ. 189-228. — 186-340 τόμ. Ϛ' (1903) σελ. 49-88. — 341-479 τόμ. Ϛ' (1903) σελ. 333-364 — 480-550 τόμ. Ζ' (1904) σελ. 161-176. — 551-774 τόμ. Ζ' (1904) σελ. 255-310. — 775-1057 τόμ. Η' (1905) σελ. 53-102. — 1058-1199 (κατὰ λάθος μετὰ τὸν ἀριθμὸν 1191 ἀντὶ 1192 ἐτέθη 1162 μέχρι τοῦ 1199 ἀντὶ 1229) τόμ. Η' (1605) σελ. 195-222 — *Συμπλήρωμα*: 1α-702β τόμ. Θ' (1906) σελ. 61-146. — 703α-1257 τόμ. Ι' (1907) σελ. 47-74.

Β΄. ΑΞΙΩΜΑΤΑ.

Γ'. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ.

Δ'. ΜΟΝΑΙ, ΝΑΟΙ Κ.Τ.Λ.

Ε΄. ΚΟΜΜΕΡΚΙΑ.

Ϛ΄. ΤΥΠΟΙ.

α') Θρησκευτικῶν εἰκόνων καὶ συμβόλων.

β') Βασιλέων.

γ') Ἐπάρχων.

δ') Ἀδήλων.

ε') Ζῴων.

ϛ') Ποικίλα.

ζ') Τύποι ἐξίτηλοι.

Ζ'. ΕΜΜΕΤΡΟΙ ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ.

α') Στίχοι τρίμετροι ἰαμβικοί.

11.—'Ανδουκοίτου (;) Λέοντος 'Αλωποῦ τύπος
601α.

12.—'Ανζᾶν πρόεδρον σὸν ὁμώνυμον σκέποις
603.

13.—'Αριστηνοῦ σφράγισμα τοῦ Νικολάου
606.

14.—'Αρχιστράτηγε Μιχαὴλ λάτριν σκέποις
992.

15.—"Αρχων Μιχαὴλ ταγμάτων οὐρανίων
φρούρει Μιχαὴλ σεβαστὸν τὸν.......
493.

16.— Βουλὰς βεβαιῶ Νικήτα καὶ τοὺς λόγους
τηρῶ δικαστοῦ τῆς Μεσοποταμίας
155γ.

17.— Γερασίμου σφράγισμα τοῦ Πελακούδη
681.

18.— Γεώργιον δρόσισον 'Αγνὴ τὸν Δρόσον
993

19.— Γεώργιον σκέποις με σεμνὲ Παρθένε
λύχνος γιγώς μοι τοῖς ποσὶ φῶς ταῖς τρίβοις
993, 994

20.— Γραφὰς βεβαιῶ 'Ιωάννου Παρίση
679.

21.— Γραφὰς βεβαιῶ τῆς μονῆς Χρυσοστόμου
29.

22.— Γραφὰς Λέοντος Λιθοκαστρίτου φέρω
655.

23.— Γραφὰς σεβαστοῦ Λέοντος τοῦ Γηράρδου
μυροβλήτα......κῦρος........
494.

24.— Γραφὰς κομίζω καὶ λόγους 'Ιωάννου
971α.

25.— Γραφὰς σφραγίζω 'Αγαπίου Μα..στη
1128.

26.— Γραφὰς σφραγίζω καὶ κρίσεις Εὐθυμίου
959.

27.— Γραφὰς σφραγίζω καὶ λόγους Βασιλείου
940γ.

28.— Γραφὰς σφραγίζω καὶ λόγους 'Ιωάννου
933, 939α.

29.— Γραφὰς σφραγίζω καὶ λόγους Κωνσταντίνου
939ε, 1036

30.— Γραφὰς σφραγίζω καὶ λόγους Νικολάου
1013.

31.— Γραφὰς σφραγίζω καὶ λόγους 'Ρωμανοῦ
976.

32.— Γραφὰς σφραγίζω καὶ λόγους Χριστοφόρου
933γ.

33.— Γραφὰς σφραγίζω Μιχαὴλ νεοφύτου
263.

34.— Γραφὰς σφραγίζω 'Ρωμανοῦ τοῦ Χαλκίτου
696.

35.— Γραφὰς σφραγίζω ταπεινοῦ 'Ιωάννου
939.

36.— Γραφὴ παριστᾷ καὶ γένος μου καὶ τύχην
1040.
37.— Γραφῶν τῶν δε σφραγὶς Γεωργίου
1035.
38 — Γραφῶν σφραγὶς Θεοδώρου πρεσβυτέρου
267.
39.— Γρηγορίῳ μαγίστρῳ τῷ Ταρωνίτῃ
1185β.
40.— Δασερούλα φύλαττε τὰς γραφὰς μάρτυς
975
41.— Δέσποινα σῴζεις Σπόνδυλον Κωνσταντῖνον
688ζ
42.— Δέσποινα φρούρει Χριστοφόρον Χοῦμνον
700α.
43.— Δημήτριον φύλαττε τὸν σὸν ἱκέτην
975ς.
44.— Δοῦλον σὸν ὦ Πάναγνε τὸν Σεμνὸν σκέποις
688.
45.— Δρουγγάριόν με τῆς βίγλας Ἰωάννην
Μαχρεμβολίτην δοῦλον Ἁγνὴ σὸν σκέποις
194α.
46.— Ἐγὼ σφραγίζω τοὺς λόγους τῶν γραπτέων
961.
47.— Ἐγὼ τὸ κῦρος καὶ γραφαῖς καὶ πρακτέοις
δικαιοδότου καὶ κανικλείου νέμω
360α.
48.— Εἰ βούλει μαθεῖν τίς εἰμὶ τὴν γραφὴν ὅρα
710.
49.— Εἴης γραφῶν μου καὶ βίου φύλαξ Κόρη
946.
50.— Εἰμὶ φύλαξ σοῦ καὶ γραφῶν εἰμὶ φύλαξ
963.
51.— Εἰμὶ φύλαξ....καὶ γραφῶν εἰμὶ φύλαξ
1153.
52.— Εἴποι σαφῶς γὰρ ἡ γραφὴ τίνος πέλω
718.
53.— Ἐκ τῆς γραφῆς γνῶθι με τὸν γεγραφῶτα
720.
54.— Ἔπαρχος ἐκ σοῦ καὶ πρόεδρος Παρθένε
Ἐπιφάνειος Καματηρός. ὃν σκέποις
345.
55.— Ἐπιγραφὴν σφραγῖδι μὴ ζήτει βλέπων
719.
56.— Ἐπισφραγίζοις ἡ ξυνωρὶς μαρτύρων
Δούκα σεβαστοῦ τὰς γραφὰς Ἰωάννου
492γ.
57.— Ἐπισφράγισμα πράξεών τε καὶ λόγων
τοῦ γραμματικοῦ τυγχάνω Κωνσταντίνου
321.
58.— Ἐρωτικοῦ σφράγισμα τοῦ Βασιλείου
κρίσεις ἕποντος Ἑλλάδος καὶ Πέλοπος
94β [1].

1. Καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. 95 οὕτω ἀναγνωστέον.

59.— Ζαβαρειώτου τῶν γραφῶν Γρηγορίου λογαριαστοῦ, κουροπαλάτου τύπος 400β.

60.—Ἡσαΐου Λέοντα Παρθένε σκέποις 940β.

61.— Θείαις γραφαῖς ἡμῶν κῦρος ἀδελφιδόν κυροῦντος ἀεὶ Ἰωάννου Ἀσαννίου (;) σφραγισμός με.................. 608.

62.— Θεόδωρον σκέποις με τὸν Μεσσαρίτην 661β.

63.— Θεοδώρου σφράγισμα Σερρῶν ποιμένος 33.

64.— Θρακήσιόν με φύλαττε σὸν ἰκέτην 628.

65.— Θωμᾶ φύλαττε κλάσματα γραφῆς Κόρη 964.

66.—Ἱκανᾶτον Λέοντα Παρθένε σκέποις 629α.

67.—Ἰλλουστρίου σφράγισμα καὶ δικασπόλου Κιβυρραιώτου Γρηγορίου τυγχάνω 363α.

68.—Ἰσαάκιον φύλαττε Δημήτριε μάρτυς 363α.

69.—Ἱστῶ σε φρουρὸν τῶν ἐμῶν γραφῶν ἄναξ μέγας λογιστής.................... 1024.

70.—Ἰωάννην Κριτόπωλον μάρτυς σκέποις 649α.

71.—Ἰωάννην Πάναγνε σκέπε σὸν δοῦλον 932.

72.—Ἰωάννην Χρύσανθον Ἁγνή με σκέποις 701, 701α, 701β, 701γ.

73.—Ἰωάννου κλειστῶν γραφῶν Πιστοφίλου 684α.

74 —Ἰωάννου σφραγὶς νέου ξενοδόχου

75.— Κένσορα Βασίλειον ἡ σφραγὶς γράφει κριτὴν........................ 371β.

76 — Κλῆσιν τε τιμὴν ἡ γραφὴ προδεικνύει 1196.

77.— Κύριλλον Νικόλαε σὸν δοῦλον σκέποις 1010.

88.— Κυροῦσι πράξεις καὶ γραφὰς Ἀκινδύνου τοῦ Καλαμαρᾶ δύο καὶ μόνοι στίχοι 631, 632, 633.

79 — Κῦρος προφητῶν καὶ σφραγὶς Ἰωάννου γραφὰς κυροῦ σφραγιστὰς Ταρχανειώτου 692.

80.— Κωνσταντίνου σφράγισμα Βρίγγα συμπόνου 553β.

81.— Κωνσταντίνου σφράγισμα Κασταμονίτου 644α.

132.— Πτεροῖς Μιχαὴλ Μανουηλίτην σκέπε
657α.

133.— Πτερύγων τῶν σῶν στρατηλάτα
τοῦ Καλέργη περιφρούρει γραπτέα
634.

134.— Σκέποις ποιμένα ⟨με⟩ Θεόφανες σκέποις
251.

135.— Σαγιτάριον Νικήταν Ἁγνὴ σκέποις
686

136.— Σεβαστοϋπέρτατον μάρτυς με σκέποις
Λέοντα Σγουρόν, ἐκ γένους κατηγμένον
498.

137.— Σὲ φρουρὸν τίθημι Νικόλαε τριμάκαρ
996.

138.— Σκέπε με μάρτυς σόν.......Καλαμαρᾶν
γραφὰς δὲ φρούρησον καὶ μα...συμφρονέων
630.

139.— Σκέποις Ἀθηνῶν τὸν πρόεδρον Παρθένε
58α.

140.— Σκέποις πάτερ σὸν Βασίλειον ἱκέτην
1016.

141.— Σκέποις Μανουὴλ Ἀτταλειάτην Κόρη
609α.

142.— Σκέποις ⟨με⟩ Ἁγνὴ Μιχαὴλ τὸν σὸν λάτριν
938.

143.— Σκέποις με μάρτυς Δημήτριον σὸν λάτριν
985.

144.— Σκέποις Πάναγνε Λέοντα πατρίκιον
457.

145.— Σκέποις ὁ μάρτυς Ἰωσὴφ τῷ Βρυέννη
612α.

146.— Σὸν δοῦλον Ἰωάννην Παρθένε σκέποις
958

147.— Σὸν Ἰωάννην σκέποις στρατηλάτα με
1027.

148.— Σὸν Μανουὴλ Δέσποινα Ταζάκην σκέποις
691.

149.— Σταυροῦ ζωηφόρου τυποῦσα σημεῖον
προέδρου Νικομηδείας...........
122.

150.— Στέφανον ἐκ γένους.....σκέπε με Παρθένε
1147.

151.— Συνωνυμοῦντι χάριν μάρτυς παράσχου
968.

152.— Σφραγῖδα τὴν σὴν Μιχαὴλ πρωτοστάτα
ποθεῖ σεβαστὸς Μιχαὴλ ὁ τοῦ Δούκα
290.

153.— Σφράγιζε μάρτυς τὰς γραφὰς Γεωργίου
Παλαιολόγου Κομνηνοῦ ῥίζης κλάδου
670α.

154.— Σφραγὶς Ἀθηνῶν ποιμένος Νικολάου
58.

155.— Σφραγὶς ἀθλητὰ τῷ Λαπαρδᾷ βοήθει
653.

182.— Σφραγὶς Πάναγνε Θεοφυλάκτῳ 965.

183.— Σφραγὶς Πανίου ποιμένος Ἰωάννου 31γ.

184.— Σφραγὶς Πανίου ποιμένος Νικηφόρου 31β.

185.— Σφραγὶς πέφυκα Μουρμούρη Βασιλείου 663.

186.— Σφραγὶς πέφυκα Νικολάου δεσπότου 293.

187.— Σφραγὶς προέδρου Μιχαὴλ δικασπόλου 324.

188.— Σφραγὶς προέδρου τῆς Κορίνθου Σεργίου 80.

189.— Σφραγὶς προέδρου Παύλου ποίμνης Δαφνίου 61.

190.— Σφραγὶς προέδρου Τράλλεων Νικηφόρου 131γ.

191.— Σφραγὶς Ῥαδηνοῦ τῶν γραφῶν Κωνσταντίνου 685α.

192.— Σφραγὶς σεβαστοῦ Ἰωσὴφ Βρυεννίου 613.

193.— Σφραγὶς σεβαστοῦ Καματηροῦ πατρόθεν Καντακουζηνοῦ μητρόθεν Βασιλείου 496α.

194.— Σφραγὶς σεβαστοῦ Μιχαὴλ αὔτη Δούκα 492.

195.— Σφραγὶς σεβαστοῦ Νικηφόρου τοῦ Δούκα 291.

196.— Σφραγὶς σεβαστοῦ Νικηφόρου τοῦ Δούκα ῥίζαν γένους ἔχοντος ἐκ βασιλέων 496β.

197.— Σφραγὶς σεβαστοῦ Σπαρτηνοῦ Ἰωάννου Θεσσαλονίκης προκαθημένου τόδε 8δ.

198.— Σφραγὶς σεβαστοῦ Τορνίκη Κωνσταντίνου 492β.

199.— Σφραγὶς στρατηγοῦ Στεφάνου πατρικίου 219.

200.— Σφραγὶς Συμεὼν προέδου τῆς Κυζίκου 122ϛ.

201.— Σφραγὶς τυγχάνω Ἀριστηνοῦ γραμμάτων 607.

202.— Σφραγὶς τυποῦμαι γραμμάτων Γρηγορίου 939δ.

203.— Σφράγὶς φυλακτὴρ τῆς γραφῆς Γεωργίου τοῦ νῦν προεδρεύοντος ἐν Κορινθίοις 122.

204.— Σφραγὶς φυλακτὴρ γραμμάτων ἢ πραγμάτων 718β.

205.— Σφράγισμα Δούκα σεβαστοῦ Κωνσταντίνου ὄνπερ ἀθλητᾶ ἐκ πάσης βλάβης ῥύου 492δ.

206.— Σφράγισμα μάρτυς τῶν γραφῶν Ἰωάννου τοῦ πανσεβάστου καὶ παρακοιμωμένου 448β.

232.— Τῶν γραφῶν Εὐσταθίου σφραγὶς ὑπάρχω
1032.

233.— Τῶν θελημάτων σφραγὶς Ἰωάννου
977.

234.— Τῶν Παγκάλου σφράγισμα γραφῶν Ἀγρίτου
599.

235 — Φιλανθρωπινὸς ἐξ αἵματος Αὐσόνων
νόων τῷ πρώτῳ σοι κυροῖ τὰ πρακτέα
694α.

236.— Φρουρὸς γραφῶν ἔγωγε τῷ Θεοφίλῳ
967α.

237 — Φύλακα γραφῶν τῶν ἐμῶν τίθημί σε
κλῆσιν Τζύμπεινος...............
693β.

238.— Φύλαξ γραφῶν μοι τῶν νόων ἀρχηγέτης
988.

239.— Φύλαττε Χριστὲ Μιχαὴλ σὸν ἱκέτην
1030.

240.— Χριστοφόρου σφράγισμα σεβαστοφόρου
498β.

241.—Ὡς ὄργανόν σοι Παῦλε ἐμπνεῖ τὴν χάριν
ἡ χεὶρ δούλου· ἔστι τοῦτο μυστήριον
373.

242.—...............................
τὸν μυστολέκτην Νικόλαον Ἀκάπνην
416.

243.—...............ίας ἡ γραφὴ Νικηφόρου
στίχους ἔχει σήμαντρον, οὗ σεπτοὺς τύπους
1233.

244.—......κῦρος σε τῶν νῦν πρακτέων
ἀθλητὰ Θεόδωρος οἷς γράφει κρίνει
975δ.

β') Στίχοι πολιτικοί.

245.— Γεώργιον Πανάρετόν με Θεοτόκε σκέπε
676.

246.—Γραφὰς σφραγίζω Κωνσταντίνου Δαλασσηνοῦ τοῦ Δούκα
618β.

247.— Δοῦλον σκέποις πρωτονοβελλίσιμον ὦ Θεοῦ μάρτυς
419.

248.—Ἱεράρχα βοήθει ⟨με⟩ Πολιτικὸν σὸν δοῦλον
1009.

249.— Κύριε βοήθει τὸν βουλῶντα δι' ἐμὲ δικαίως
711.

250.—Ὁμώνυμον σὸν φύλαττε Νικόλαε τρισμάκαρ
1003.

251.—Ὁμώνυμον φύλαττε ὦ Γρηγόριε Θεολόγε
1017.

252.— Σφραγὶς γραμμάτων Γαβριὴλ ῥαίκτωρος τοῦ Λιβαδᾶ
488.

253 — Σφραγὶς Θωμᾶ πριμικηρίου τοῦ Ἀρταβανείου
474.

254.— Τρισάγιε Κύριε δοῦλον [με] τῆς Θεοτόκου σῶσον
τὸν σὸν Δουλοβασίλειον ἐπίσκοπον Προβάτου
13.

255.—......................σοι Μαρίας υἱὲ
στρογγύλου ἵστημι γραφῶν σὲ τῆς βροντῆς τὸν γόνον
995

Ἐπιγραφὰς ἐμμέτρους μὴ πλήρεις ἔχουσι τὰ ὑπ' ἀριθ. 383, 464, 478, 495. 496, 680, 689, 934, 939γ, 952β, 957, 970α, 974, 975γ, 975η, 979, 986, 993β, 999, 1000, 1008, 1015, 1021, 1061α, 1062α, 1082, 1083, 1091, 1107, 1111, 1129, 1145, 1146, 1152, 1155, 1156, 1157, 1159, 1162, 1162α καί τινα ἄλλα.

Διορθώσεις εἰς τὸν κατάλογον τῶν μολυβδοβούλλων δημοσιευθήσονται βραδύτερον. Ἀναγκαῖον ὅμως κρίνομεν ἵνα ἀπὸ τοῦδε ὑποδείξωμεν τὰς ἑξῆς:

Ἀριθ. καταλ. 28, στίχ. 7, ἀντὶ Στουδι(τῶν) γράφε Στουδί(ου).

Ἀριθ. 34, στίχ. 9, ἀντὶ κοπτέρου γράφε Κοπτεροῦ.

Ἀριθ. 34, στίχ. 10, ἀντὶ κύρου μοι γράφε κυροῦ μοι.

Ἀριθ. 61, στίχ. 6, ἀντὶ ΙΒ' ἢ ΙΓ' ἑκατοντ. γράφε ΙΑ' ἢ ΙΒ' ἑκατοντ.

Ἀριθ. 66, ἀντὶ Μονὴ Ὁσίου Λουκᾶ (ἐν Βοιωτίᾳ) γράφε (ἐν Φωκίδι).

Ἀριθ. 81, στίχ. 6, ἀντὶ Θ' ἑκατονταετηρίδος γράφε Θ' ἢ Ι' ἑκατονταετηρίδος.

Ἀριθ. 175, τὸ μολυβδόβουλλον τοῦτο τακτέον εἰς τὸ Θέμα Νικοπόλεως.

Ἀριθ. 181, ἴσως ἀνήκει εἰς τὴν ἐν τῷ Θέματι Καλαβρίας μονὴν τοῦ Στύλου.

Ἀριθ. 182, στίχ. 7, ἀντὶ Παλαιστράτων ἠδύνατό τις ν' ἀναγνώσῃ Καλλιστράτων. τὸ πρῶτον ὅμως γράμμα τοῦ ὀνόματος ἐν τῷ μολυβδ. εἶναι σαφὲς Π.

Ἀριθ. 185, ἴσως ἀνήκει εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ ὁμώνυμον μονήν.

Ἀριθ. 368, στίχ. 1 καὶ 2, ἴσως ἀναγν. Carellu candidatu.

Ἀριθ. 621, τὸ ἐπώνυμον φαίνεται ὅτι εἶναι Ἰασίτης.

Ἀριθ. 636, στίχ. 4, ὁ ὀρθὸς τύπος τοῦ ὀνόματος εἶναι ὡς ἐν τῷ ἀμέσως κατωτέρω μολ. ὑπ' ἀριθ. 637 Καμύτζης· μήπως ἐνταῦθα δέον ν' ἀναγνωσθῇ ***ἐκ γένους Καμύτζων*** (;).

Ἀριθ. 8ς, ἡ ἀπόδοσις τοῦ μολυβδοβούλλου εἰς τὴν ἐν τῷ Θέματι Θεσσαλονίκης ἐκκλησίαν Ἱερισσοῦ δὲν δύναται νὰ νομισθῇ ἀσφαλής.

Ἀριθ 100β, ἐπειδή, ὡς γνωστόν, καὶ ἄλλαι μοναὶ ἐκαλοῦντο Νέαι, ὡς ἡ ἐν Ἀργολίδι, ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Νέα Ἐκκλησία ἢ Μονὴ κ.λ. διὰ τοῦτο δὲν δύναται νὰ νομισθῇ ἀσφαλὴς ἡ ἀπόδοσις τοῦ μολ. εἰς τὴν ἐν Χίῳ Νέαν Μονήν.

Ἀριθ. 179α, πιθανώτατα τὸ μολ. ἀνήκει εἰς τὴν ἐν Βιθυνίᾳ ἐπισκοπὴν Ἀδρανοῦς ἢ Ἀδριανοῦ.

Ἀριθ. 197γ, ἴσως εἶναι ἡ ἐν Κύπρῳ γνωστὴ ἐκκλησία Κωνσταντίας.

Ἀριθ. 432α, ἀντὶ Μουσῇ ἴσως ἀναγνωστέον Μουση(λέμ).

Ἀριθ. 609α, τὸ μολυβδόβουλλον φέρει σαφῶς ΑΤΤΑΛΕΙΑΤΗΝ καίτοι ὀρθότερος εἶναι ὁ τύπος τοῦ ἐπωνύμου Ἀτταλειώτης.

Κ. Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΜΟΛΥΒΔΟΒΟΥΛΛΟΝ

ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ

ΔΑΒΙΔ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ

(Πίναξ ΙΙΙ.)

Ἐν τῷ Η΄ τόμῳ τῆς Διεθνοῦς Ἐφημερίδος τῆς Νομισματικῆς Ἀρχαιολογίας σελ. 237-248 ἐδημοσιεύσαμεν ἀπάντησιν εἰς τὴν περὶ τοῦ μολυβδοβούλλου τούτου πραγματείαν τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου, δημοσιευθεῖσαν ἐπίσης ἐν τῇ αὐτῇ ἐφημερίδι τόμ. Η΄ σελ. 121-132, ἐν ᾧ ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἐπέκρινεν ἑτέραν πραγματείαν ἡμῶν περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος δημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ῥωσικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου (τ. VIII) καὶ ἐν ἰδιαιτέρᾳ συμπληρωματικῇ αὐτοῦ ἐκδόσει δημοσιευθεῖσαν καὶ ταύτην κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1905 ἔτους.

Εἰς τὴν ἀπάντησιν ἡμῶν ταύτην ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἔκρινε καλὸν ἵνα ἀπαντήσῃ ἡμῖν ἐν τῷ αὐτῷ τόμῳ τῆς ῥηθείσης ἐφημερίδος σελ. 293-322.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀπάντησις αὕτη οὐδόλως ἔπεισεν ἡμᾶς, ἐνίσχυσε δὲ μᾶλλον εἰς τὸ μὴ μεταλλάξαι ποσῶς ἐκ τῶν ἐν τῇ ἀπαντήσει ἡμῶν ἐκείνῃ γεγραμμένων, ἀναγκαῖον ἐκρίναμεν, ἵνα τὸ ὕστατον πλέον ἀνταπαντήσωμεν καὶ κλείσωμεν διὰ παντός, εἰ δυνατόν, τὴν συζήτησιν ταύτην.

Μὴ ἐπιθυμοῦντες ἵνα ἐπαναλάβωμεν τὰ αὐτὰ ἐπιχειρήματα, ἅπερ ἱκανὰ πρὸς τὸν σκοπὸν ἡμῶν καὶ ἀποχρῶντα ἐθεωρήσαμεν, διότι τοιουτοτρόπως ὁδὸν ἐργασίας διανοίξομεν, οἱ δὲ καιροὶ οὐ μενετοί, περιοριζόμεθα κυρίως εἰς τὰ ἀπαραιτήτως ἀφορῶντα εἰς τὸ προκείμενον ζήτημα.

Καὶ πρῶτον μὲν συζητητέον ἂν ἡ ἔμπροσθεν εἰκὼν παρίστησι τὸν αὐτοκράτορα τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ, ἢ τὸν προφητάνακτα Δαβίδ, δεύτερον δὲ ἂν ἡ πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς εἰκόνος ἐπιγραφὴ δηλοῖ Δαβὶδ τὸν Κομνηνόν, ἢ τὸν προφητάνακτα Δαβίδ.

Τῶν δύο τούτων ἐξακριβουμένων ἀποχρώντως, λύεται καὶ τὸ προκείμενον ζήτημα, διότι τὰ λοιπά εἰσι δευτερεύοντα.

Εἴπομεν ἐν ταῖς προηγουμέναις ἡμῶν πραγματείαις, ὅτι ἡ εἰκὼν παρίστησι βασιλέα στολὴν βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος φέροντα μετὰ τῶν κρεμαμένων διακριτικῶν προπενδουλίων, εἰκονιζομένων διὰ σφαιριδίων καταληγόντων εἰς σχῆμα σταυροῦ, ὅπερ ἀριδήλως σημαίνει, ὅτι πρόκειται περὶ χριστιανοῦ βασιλέως, καὶ οὐχὶ περὶ ἄλλου μὴ γινώσκοντος μηδὲ τιμῶντος τὸν σταυρόν.

Ἐν τῇ παρούσῃ περιστάσει ἄρα ἔχομεν ἐνώπιον ἡμῶν ἐν τῇ εἰκόνι τοῦ μολυβδοβούλλου τὸν βασιλέα τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ, φέροντα, ὡς ἡγεμόνα Βυζαντινόν, οὕτως εἰπεῖν, τὴν στολὴν Βυζαντινοῦ βασιλέως τοῦ XV αἰῶνος.

Καὶ αὕτη ὑπῆρξεν ἡ ἰδέα ἡμῶν ἀπ' ἀρχῆς καὶ μέχρι τοῦδε παραμένει ἡ αὐτὴ καὶ ταύτην ὑπεδείξαμεν διὰ διαφόρων Βυζαντινῶν εἰκόνων ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ἄθῳ, Ἱερουσαλὴμ καὶ ἀλλαχοῦ, δογματικὸν πλέον τύπον φερουσῶν.

Ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ὅμως ἀπέναντι τοιαύτης ἀριδήλου καὶ σαφοῦς ἐξηγήσεως προβάλλει παράδοξον πάντως ὑπεκφυγὴν μᾶλλον ἢ ἐξήγησιν.

Παραδέχεται ἐν πρώτοις ὅτι ἡ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν εἰκόσι τῶν ἐκκλησιῶν ἀκόμη καὶ ἐν αὐτῷ τῷ παρ' ἡμῖν συνήθει Ψαλτηρίῳ [1] τῷ περιέχοντι τὴν εἰκόνα τοῦ Προφήτου, οὐχὶ βεβαίως κατὰ φαντασίαν ἀπειροκάλων «κοινῶν χειρωνάκτων τῶν νεωτέρων χρόνων», ὡς διατείνεται ὁ κ. Κωνσταντόπουλος, ἀλλ' ἀνδρῶν ἀκολουθούντων παλαιὰν καὶ γεραρὰν παράδοσιν [2].

1. Τὸ παρ' ἡμῖν Ψαλτήριον μετὰ τῆς εἰκόνος τοῦ προφήτου Δαβὶδ εἶναι τὸ δεύτερον ἑλληνικὸν βιβλίον τὸ διὰ τοῦ τύπου δημοσιευθὲν ἐν Μεδιολάνοις κατὰ τὸ 1481 ἐκ χειρογράφου εἰκονογραφημένου κώδικος τοῦ XII αἰῶνος.

2. Παρὰ τοῖς διασῳζομένοις καλλιτεχνικοῖς μνημείοις τῆς Ἀνατολῆς ἀριδήλως καταφαίνεται ὅτι πᾶσαι αἱ ἱεραὶ παραστάσεις καὶ εἰκονίσεις ἐγένοντο οὐχὶ

Ἐπειδὴ ὅμως τοῦτο δὲν συντελεῖ εἰς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ, ἐπιθυμεῖ δὲ ὅπως παριστᾷ ἡ εἰκὼν τὸν Προφήτην, κατέφυγεν εἰς τὴν τολμηρὰν ὄντως ἰδέαν ὅτι οἱ Βυζαντινοὶ τεχνῖται παρίστων τὸν βασιλέα Ἰσραὴλ ὡς χριστιανὸν βασιλέα, κεκοσμημένον διὰ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ.

Εἰς ἀνεύρεσιν δὲ τοιούτων εἰκόνων παραλείπων τὸ Βυζάντιον, τὸ πλῆρες λαμπρῶν εἰκόνων καὶ παραστάσεων, ἐποχῆς ἀκμαιοτάτης, παραλείπων τὰς ἀκροπόλεις τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἔνθα ἤκμασαν καὶ εἰργάσθησαν οἱ δεξιώτεροι καλλιτέχναι τοῦ Βυζαντίου κατὰ τὸν μεσαίωνα, παραλείπων λέγω τὰ κυριώτερα ταῦτα κέντρα, παραπέμπει ἡμᾶς εἰς τὸν Τροῦλλον τοῦ Ἁγίου Μάρκου ἐν Βενετίᾳ, εἰς τὸ Πάνορμον τῆς Σικελίας καὶ ζωγραφίας χειρογράφων κωδίκων, ἔνθα διατείνεται, ὅτι ἀνευρίσκει δῆθεν τοιαύτας παραστάσεις τοῦ προφήτου Δαβίδ, ὁμοίας δῆθεν ταῖς τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων καὶ ἑπομένως καὶ τῇ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου μολυβδοβούλλου παραστάσει τοῦ βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ, ὅπερ διὰ τὸν ἀληθῆ ἐπιστήμονα εἶναι ὄντως ἀνεξήγητον.

Εἰς τὰς τοιαύτας ὑπεκφυγὰς ἀναγκαζόμεθα χάριν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας ἵνα προσκαλέσωμεν αὐτὸν ὅπως ἴδῃ καὶ μελετήσῃ τὰς σοβαρὰς καὶ κανονικὰς παραστάσεις τοῦ προφητάνακτος Δαβὶδ τῆς Μονῆς τῆς Χώρας ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῆς Μονῆς τοῦ Δαφνίου ἐν Ἀθήναις, τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ ἐν Φωκίδι [1], αἵτινες παρουσιάζουσιν ἀναμφισβήτητον καλλιτεχνικὴν ὑπεροχὴν ὡς πρὸς τὴν ἐντελῆ ἀκρίβειαν τῶν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἁγιασθέντων τύπων, εἰκονιζομένου τοῦ προφητάνακτος Δαβίδ, ὡς πάντοτε, διὰ βασιλικοῦ μανδύου-χλαμύδος καὶ κορώνας ἢ διαδήματος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἄνευ ὅμως προπενδουλίων

κατ' ἐλευθέραν βούλησιν τοῦ καλλιτέχνου, ὡς τοῦτο παρατηρεῖται ἐν τῇ Δύσει, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει ἀπαραβάτου τύπου καὶ ὅρων ὑποδεδειγμένων ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, καθ' οὓς ἐκαλλιεργήθησαν τύποι τῶν εἰκόνων ἐν γένει, οἵτινες κατ' ἀρχὰς μὲν καθωρίζοντο προφορικῶς καὶ δι' ὑποδειγμάτων, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου διὰ διδασκαλίας γραπτῆς ἐν εἴδει ἐγχειριδίου «*Αὐθεντικοῦ*» καλουμένου.

Τὰ ἐγχειρίδια ταῦτα ἐν χρήσει ὄντα παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς καλλιτέχναις ἐμπεριεῖχον ὑποδείγματα εἰκόνων ἐκ παραδόσεων διασωθέντα καὶ καθαγιασθέντα ὑπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ἐξ οὗ καὶ παρατηρεῖται ὅτι ἐν τῇ Δύσει ὑφίστατο καὶ πρὸ τοῦ χρόνου εἰσέτι τοῦ χωρισμοῦ τῶν ἐκκλησιῶν διαφορὰ ἐν ταῖς παραστάσεσι τῶν ἱερῶν εἰκόνων.

1. Ν. Ποκρόβσκης «Τοιχογραφίαι ἀρχαίων ναῶν», Μόσχα 1890 σελ. 31-36.

(ἐλλοβίων) καὶ σημείων σταυροῦ, ὡς καὶ τοὺς κάτωθεν εἰκονογραφημένους διὰ κινναβάρεως χειρογράφους βυζαντινοὺς κώδικας ἤτοι:

Τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Ῥωσσάνης τοῦ 527 ἔτους [1], ἔνθα εἰκονίζεται ὁ προφήτης Δαβὶδ 22 τὸ ὅλον φορὰς [2] φέρων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κορώναν [3] ὁμοίαν ἐκείνῃ, τὴν ὁποίαν βλέπομεν εἰς τὰς ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς Ψαλτηρίοις εἰκόνας τοῦ προφήτου Δαβίδ, καὶ τοιοῦτον μανδύαν πορφυροῦν, ἓν εἶδος χλαίνης βασιλικῆς, ἐπὶ πλουσίου χιτῶνος, κρατῶν διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἀναπεπταμένον κύλινδρον, ὡς οὗτος παρίσταται ἐπὶ τῶν μωσαϊκῶν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Σοφίας, ἤτοι κατὰ τὸν καθιερωμένον ὑπὸ τῆς ἁγιογραφίας τρόπον [4], ἔνθα εἰσὶ γεγραμμέναι αἱ προφητεῖαι, ὡς τοῦτο ἐντέλλονται καὶ τὰ πρακτικὰ τῆς VII Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐν οἷς γίνεται λόγος περὶ τῶν παραστάσεων τῶν προφητῶν τῶν ἐπὶ τῆς εἰκόνος, τῆς οὔσης ἀνηρτημένης πρὸ τῶν βασιλείων τῆς Κωνσταντινουπόλεως [5], καίπερ, ὡς φαίνεται, κατὰ τὸν IV-V αἰῶνα, οἱ προφῆται οἱ προφητεύσαντες περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἰ. Χριστοῦ εἰκονίζοντο κρατοῦντες καὶ ἀνεῳγμένας βίβλους ἢ Ψαλτήρια. Ἐνταῦθα ἐπὶ μιᾶς τῶν παραστάσεων τοῦ προφήτου Δαβίδ, παραπλεύρως αὐτοῦ τίθεται ἡ γνωστὴ ἐκ τοῦ καθ' ἡμᾶς Ψαλτηρίου Σαμβύκη [6], ἄνευ ὅμως ἴχνους προπενδουλίων καὶ σημείων σταυροῦ. Ἐν δὲ τῷ κώδικι τούτῳ παρατηρεῖται ὅτι τὰ χαρα-

1. Oscar de Gebhardt et Adolph Harnak «Evangeliorum Codex Graecus purpureus Rossanensis» in 4° Leipzig 1880. Οὔσωφ «Codex Rossanensis» ἐν τοῖς ἔργοις τῆς ἐν Μόσχᾳ Ἀρχ. Ἑταιρείας 1881 τ. IX φυλ. 1.

2. N. Ποκρόβσκης «Τὸ Εὐαγγέλιον ἐν τοῖς εἰκονογραφημένοις βυζαντινοῖς καὶ ῥωσικοῖς μνημείοις» Πετρούπολις 1892 σελ. XI.

3. Ch. Daremberg et Edm. Saglio «Dictionnaire des antiquités Grecques et Romaines» Paris p. 1522.

4. Adolf Bauer and Joseph Strzygowski, Eine Alexandrinische Weltchronik. Text und Miniaturen eines Griechischen Papyrus der Sammlung W. Goleniscew. Mit Doppeltafeln u. 36 Abbildungen im Texte, Wien 1905.

5. Ἱερ. Συν. σελ. 804 «...τὴν πρὸ τῶν βασιλείων λέγω εἰκόνα ἐγείραντες, ἐν ᾗ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν ἀναθέμενοι τὰς ἰδέας, καὶ τὰς τούτων περὶ τοῦ Κυρίου ἐγγράψαντες φωνάς».

6. Τὸ μουσικὸν τοῦτο ὄργανον, ἑβραϊστὶ λεγόμενον Σαβεκά, ἡ καθ' ἡμᾶς ἅρφα ἢ ἅρπα, ἡ μὲ χορδὰς ἀνίσου μεγέθους ἦτο ἐν χρήσει ἀποκλειστικῶς παρ' Ἑβραίοις καὶ Αἰγυπτίοις καὶ εἰδικῶς ἐλέγετο Ψαλτήριον, ἐξ οὗ καὶ ἡ βίβλος τῶν ψαλμῶν τοῦ προφ. Δαβὶδ ὠνομάσθη «*Ψαλτήριον*».

κτηριστικὰ τοῦ πρυφήτου Δαβὶδ εἰσὶν ὅλως διάφορα τῶν τοιούτων ἐκ τῶν μεταγενεστέρων καὶ γνωστῶν ἡμῖν εἰκονογραφημένων κωδίκων· ἐνταῦθα ὁ προφήτης Δαβὶδ εἰκονίζεται φέρων κόμην ὑπόφαιον, τὸν δὲ πώγωνα ὁλόκληρον καὶ μέλανα [1].

Τὸ οὐ σμικρὰν ἀξίαν ἔχον ὑπὸ ἔποψιν τῶν ἀρχαίων ἀμφιέσεων Συριακὸν Εὐαγγέλιον τῆς Λαυρεντιανῆς βιβλιοθήκης τῆς Φλωρεντίας ὑπ' ἀριθ. 56, ὅπερ ἐγράφη ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ Ῥαβούλα κατὰ τὸ 586 ἔτος. Ἐνταῦθα οἱ προφῆται εἰκονίζονται μὲ ῥυθμὸν ὅλως ἀρχαῖον, καὶ τὸ περίεργον πάντων, ὅτι αἱ ἀμφιέσεις αὐτῶν οὐδόλως διαφέρουσιν ἐκείνων τῶν ἀμφιέσεων, τὰς ὁποίας τινὲς σήμερον καλοῦσι καταχρηστικῶς ἐξ ὑπερμέτρου πάντως ζήλου ἀμφιέσεις βυζαντινάς.

Τὸ Εὐαγγέλιον τῆς ἐν Πετρουπόλει Αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης ὑπ' ἀριθ. 21 VIII-IX αἰῶνος, ἔνθα εἰκονίζεται ὁ προφήτης Δαβίδ, φέρων μὲν βασιλικὸν μανδύαν καὶ διάδημα, ἄνευ ὅμως προπενδουλίων καὶ σημείων σταυροῦ.

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ XI αἰῶνος τῆς ἐθν. βιβλ. τῶν Παρισίων (Supp. Gr. 914) [2], ἔνθα ὁ προφήτης Δαβίδ, ὡς ἐστεμμένη κεφαλή, φέρει τὸ σύνηθες διάδημα προσόμοιον τῷ τῶν Ῥωμαίων Ὑπάτων καὶ τῶν πρώτων βασιλέων τοῦ Βυζαντίου, ἄνευ ὅμως προπενδουλίων καὶ σημείων σταυροῦ.

Τὸ Ψαλτήριον τῆς βιβλ. τῶν Παρισίων ὑπ' ἀριθ. 139 ἔργον IX-X αἰῶνος, τοῦ ὁποίου ἡ βυζαντινὴ καταγωγὴ διαμφισβητεῖται ὑπὸ τοῦ Waagen, ἔνθα εἰκονίζεται ὁ προφήτης Δαβὶδ ὡς γέρων ὄρθιος, ἐν ἀμφιέσει ὁμοιομόρφῳ τῇ τῶν Ῥωμαίων Ὑπάτων καὶ παραστάσει ἐμφαντικῇ καὶ πομπώδει κατὰ τὸ ἔθος τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων [3], ὅτε ἐνεφανίζοντο οὗτοι ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, κρατῶν διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἀνεῳγμένον Ψαλτήριον, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς εὐλογῶν. Ἐν

1. Τὸ πρῶτον κατὰ τὸν IX αἰῶνα ὁ προφ. Δαβὶδ ἤρξατο εἰκονιζόμενος μετὰ πώγωνος λευκοῦ καὶ μετὰ τύπου αὐστηρῶς ξηροῦ.

2. Ν. Ποκρόβσκης «Τὸ Εὐαγγέλιον ἐν τοῖς εἰκονογραφημένοις Βυζαντ. καὶ Ῥωσ μνημείοις» σελ. XXVII. Henri Bordier «Description des peintures dans les manuscr. Grecs de la Bibliothèque Nationale» Paris 1883 p. 221.

3. Ὁ Ν. Κονδακὼφ ἐν μὲν τῷ ῥωσικῷ κειμένῳ τῆς ἱστορίας τῆς εἰκονογραφίας αὐτοῦ τὴν εἰκόνα ταύτην χαρακτηρίζει ὡς παράστασιν πομπώδη κα πανηγυρικήν, ἐν δὲ τῷ γαλλικῷ ὡς ἀνάρρησιν τοῦ προφ. Δαβίδ.

ἑτέρᾳ εἰκόνι παρίσταται ὁ προφήτης Δαβὶδ γονυκλινὴς ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Κυρίου, ἀπαραλλάκτως ὡς βλέπομεν τὸν αὐτοκράτορα Ἰουστινιανὸν προσευχόμενον, φέρων καὶ τὸ ἐκ μαργάρων διάδημα, ἄνευ ὅμως προπενδουλίων καὶ σημείων σταυροῦ.

Τὸν ἐφάμιλλον ὑπὸ ἔποψιν καλλιτεχνίας Κώδ. τῆς Παλ. Γραφῆς καὶ τοῦ Ψαλτηρίου ἐκ τῆς Βατικανῆς βιβλ. τοῦ τμήματος τῆς βασιλίσσης Χριστίνης ὑπ' ἀριθ. 1 τοῦ IX-X αἰῶνος.

Τὸ ἐξαίσιον ἐπίσης ὑπὸ καλλιτεχνικὴν ἔποψιν Ψαλτήριον τῆς Ἀμβροσιανῆς βιβλ. τοῦ Μιλάνου ὑπ' ἀριθ. 54 τοῦ X αἰῶνος.

Τὸ Ψαλτήριον τῆς Βερβεριανῆς βιβλ. ὑπ' ἀρ. 202 τοῦ XII αἰῶνος.

Τοὺς δύο κώδ. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐκ τῆς Ἀμβροσιανῆς βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 49-50 τοῦ IX αἰῶνος.

Τὸν μέγαν Ἑλληνικὸν Κώδ. τῆς Παρισ. βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 923 τοῦ IX αἰῶνος, ἐκ τῶν ζωγραφιῶν τοῦ ὁποίου δύναταί τις σαφῶς νὰ σχηματίσῃ ἰδέαν τῶν ἀρχαίων παραστάσεων τῶν προφητῶν καὶ τῶν πατριαρχῶν, τὰ πρότυπα τῶν ὁποίων ἐκανόνισε καὶ ἡ ἡμετέρα ἐκκλησία διὰ τῆς παραδοχῆς τῶν τύπων αὐτῶν, ἀπαραλλάκτως ὡς παρεδέχθη τοὺς τύπους τῶν ἁγίων εἰκόνων ἐκ τοῦ γνωστοῦ Βασιλειανοῦ (ὡς ἐκ τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου τοῦ II) μηνολογίου τοῦ X αἰῶνος.

Τὸ Ψαλτήριον τῆς Βατικανῆς βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 752 ἐν δυσὶ τόμοις XI αἰῶνος, καθ' ὅλα προσόμοιον ὡς πρὸς τὸ καλλιτεχνικὸν μέρος τῇ Ὀκτατεύχῳ τῆς αὐτῆς βιβλιοθήκης, καὶ ἔνθα εἰκονίζεται ὁ προφήτης Δαβὶδ ὡς προσευχόμενος, ὡς ὑμνῳδός, ὡς προφητεύων, ὡς ἄναξ, ὡς ἀντιλήπτωρ, ὡς κρούων τὴν σαμβύκην κλπ.

Τὸ Ψαλτήριον τῆς αὐτῆς βιβλ. προσόμοιον τῷ κώδ. τῆς βασιλίσσης Χριστίνης, Palat. ὑπ' ἀριθ. 381 τοῦ XI αἰῶνος, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ πρώτη εἰκὼν παριστᾷ τὸν βασιλέα τῶν Ἑβραίων Δαβίδ, φέροντα ἐρυθρὸν χιτῶνα καὶ κυανῆν χλαμύδα, κρούοντα δὲ τὴν μεγάλην Ἑβραϊκὴν τρίγωνον Ἅρπαν τὴν ἑβραϊστὶ Σαβεκά.

Τὸ σπουδαιότατον ὑπὸ καλλιτεχνικὴν ἔποψιν Ψαλτήριον τῆς Βερβεριανῆς βιβλ. τοῦ ἔτους 1177 καὶ ὑπ' ἀριθ. 202, ἐκ τῶν ἑπτὰ εἰκόνων τοῦ ὁποίου ἡ πρώτη παριστᾷ τὸν προφήτην Δαβίδ, ἱστάμενον ἐπὶ τοῦ θρόνου, φέροντα δὲ κατὰ τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ βασιλικὴν ἀμφίεσιν καὶ χριόμενον ὑπὸ τοῦ Σαμουήλ· ἡ δευτέρα παριστᾷ ἐπίσης τὸν

προφήτην Δαβὶδ ἱστάμενον ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Κυρίου, ἐκτείνοντα τὰς χεῖρας, ὅπως λάβῃ τόμον ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Ἰ. Χριστοῦ, φέροντα δὲ βασιλικὸν πορφυροῦν μανδύαν, διάδημα ἐκ μαργάρων καὶ ἐρυθρὰ βασιλικὰ πέδιλα κεκοσμημένα ἐπίσης διὰ μαργάρων· ἡ τρίτη παριστᾷ τὸν αὐτὸν προφήτην Δαβίδ, φέροντα τὴν αὐτὴν ὡς ἐν τῇ προηγουμένῃ εἰκόνι ἀμφίεσιν βασιλέως, καὶ ἡ τετάρτη παριστᾷ τὸν προφήτην κρούοντα τὴν σαμβύκην.

Τὸν κωδ. τοῦ Κοσμᾶ Ἰνδικοπλεύστου ἐκ τῆς Βατικανῆς βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 699 καὶ τὸ ἀντίγραφον αὐτοῦ ἐκ τῆς Λαυρεντιανῆς βιβλ. plut. 9 κώδ. ὑπ' ἀριθ. 28, ἔνθα δύναται νὰ ἴδῃ τις εἰκονιζομένην ὅλην τὴν χορείαν τῶν προφητῶν.

Τὸν βασιλικὸν κώδ. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου τῆς Παρισινῆς βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 510, ἔνθα εἰκονίζεται ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος καὶ ἡ αὐτοκράτειρα Εὐδοκία μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου (880-885), ἐπίσης καὶ ὁ προφήτης Δαβὶδ ἐν συνήθει μὲν ἀμφιέσει βασιλικῇ καὶ διαδήματι, ἀλλ' ὅλως κατὰ διάφορον μορφὴν τῆς τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου.

Τὸν κώδ. τῶν ὁμιλιῶν Ἰακώβου περὶ τῆς παρθένου τῆς Βατικανῆς βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 1126 τοῦ XI-XII αἰῶνος.

Τὸν κώδ. Ψαλτηρίου XIII αἰῶνος ἐκ τῆς βιβλ. τῆς ἐν Ἄθῳ Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου ὑπ' ἀριθ. 608, ἔνθα καὶ μονογράφημα εὕρηται τῆς λέξεως προφήτης ὅλως πρωτότυπον: [μονογράφημα]

Ἐν ὅλοις τοῖς ἕνδεκα ἀνωτέρω κώδιξιν ὁ προφητάναξ Δαβὶδ εἰκονίζεται ἄνευ προπενδουλίων (ἐλλοβίων) καὶ σημείων σταυροῦ.

Τὸν κώδ. τῆς Παρισινῆς βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 1208 τοῦ XI-XII αἰῶνος[1], ἔνθα ἐν μιᾷ εἰκόνι τῆς ἀναλήψεως τοῦ Ἰ. Χριστοῦ παρίσταται ὁ προφήτης Δαβίδ, φέρων μανδύαν ἐν εἴδει χλαμύδος καὶ τιάραν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς κρατεῖ εἰλητήριον (τόμον)

1. D'Agincourt LI. Lenoir Archit. Monast. t. I p. 288 Paris 1852. Henri Bordier «Description des peintures dans les manuscr. Gr.» Paris 1883 p. 149-150.—Ἔργα τῆς ἐν Μόσχᾳ Ἀρχ. Ἑταιρείας τ. XI, φυλ. 2, σελ. 45. R. de Fleury «La St-Vierge» pl. LXXI.— N. Κονδακώφ Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς καλλιτ. καὶ εἰκονογρ. ῥωσ. χειμ., Ὀδησσὸς 1876 σελ. 222.— N. Ποκρόβσκης «Τὸ Εὐαγγέλιον ἐν τοῖς εἰκονογραφημ. μνημείοις» σελ. 432-461.

ἀναπεπταμένον, ἔνθα γέγραπται «ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος» Ψαλμ. XLVI, 6, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς εὐλογεῖ· ἐν ἑτέρᾳ εἰκόνι παριστῶνται ὁ προφητάναξ Δαβὶδ μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, φέροντες καὶ ἐνταῦθα, ὁ μὲν προφητάναξ Δαβὶδ τὸν συνήθη βασιλικὸν μανδύαν καὶ διάδημα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἄνευ προπενδουλίων καὶ ἄνευ σημείων σταυροῦ, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος σάκκον μετὰ λώρου καὶ στέμμα [1] αὐτοκρατορικὸν μετὰ τῶν διακριτικῶν ἐκείνων σημείων τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων — τῶν προπενδουλίων — ἐκ μαργάρων ἑκατέρωθεν τῶν κροτάφων κρεμαμένων καὶ κατερχομένων μέχρι τοῦ πώγωνος, καταληγόντων δ' εἰς σχῆμα σταυροῦ.

Τὰς εἰκόνας, ἐν ὅλαις ταῖς παραστάσεσιν ἐκείναις, ἐν αἷς εἰκονίζεται ἡ ἐπὶ τῶν ἀποστόλων ἐπιφοίτησις τοῦ Πνεύματος τῆς Ἀληθείας, καὶ ἔνθα, ὅλως χωριστὰ ἀπὸ τοὺς καθημένους ἐν ἡμικυκλίῳ δώδεκα ἀποστόλους, ὁ προφήτης Δαβὶδ εἰκονίζεται ἐν σκοτεινῷ σπηλαίῳ, ὡς μὴ ἀνήκων εἰς τὴν ὁλομέλειαν τῆς ἱερᾶς συνόδου τῆς Νέας Διαθήκης, ἱστάμενος ὄρθιος ἐν πλήρει ἀμφιέσει βασιλικῇ φέρων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κορώναν [2] ἀπαραλλάκτως ὡς βλέπομεν τὸν προφήτην Δαβὶδ εἰκονιζόμενον ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς Ψαλτηρίοις, μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς ὅτι ἐνταῦθα, ἀντὶ ἅρπας, κρατεῖ διὰ τῶν δύο χειρῶν του μέγα μανδήλιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐναποτίθενται 12 εἰλητήρια (τόμοι ἢ ἄλλως εἰλητά).

Τοιαύτας ἀπαραλλάκτους παραστάσεις εἴδομεν ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν ὅλαις ταῖς ἐν Ἄθῳ ἐκκλησίαις ἐκτὸς τῆς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου καὶ ἐπὶ εἰκόνων XVI, XVII καὶ XVIII αἰῶνος ἐκ τῆς συλλογῆς τοιούτων τῆς ἐν Πετρουπόλει Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν [3] καὶ ἐπὶ ἀργυροῦ καλλιτεχνικωτάτου καλύμματος Εὐαγγελίου XII αἰῶνος περιελ-

1. Ποιούμεθα διάκρισιν μεταξὺ στέμματος (στεφάνης), διαδήματος. κορώνας, τιάρας, μίτρας καὶ καισαρικίου.

2. Ὁ προφήτης Δαβὶδ ἐνταῦθα εἰκονίζεται ἀπαραλλάκτως ὡς εἰκονίζεται ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης ἐν τῷ Βατικανῷ Βασιλειανῷ Μηνολογίῳ τῇ 29 Δεκεμβρίου καὶ ἐν τῷ κώδικι Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου τῆς Ἐθν. βιβλ. Παρισίων ὑπ' ἀριθ. 510 φυλ. 137 εἰκὼν 67.

3. Ν. Ποκρόβσκης «Τὸ Εὐαγγέλιον ἐν τοῖς εἰκονογραφημένοις μνημείοις» σελ. 454-456. — Πρόχορωφ «Χριστιανικαὶ ἀρχαιότητες» Μόσχα 1863-1864.

θόντος πρό τινων ἐτῶν εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ἐν Λονδίνῳ Μουσείου, φωτοτυπίαν τοῦ ὁποίου κατέχομεν [1].

Ἐπὶ τέλους παραπέμπομεν εἰς τὸ ἀξιόλογον σύγγραμμα Die byzantinische Psalterillustration im Mittelalter von J. J. Tikkanen Bd. I. Die Psalterillustration in der Kunstgeschichte, Helsingfors 1895, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὸ εἰκονογραφημένον σύγγραμμα τοῦ Ed. Beissel Vaticanische Miniaturen, Freiburg Breisgau 1893.

Διεξερχόμενος οὕτω καὶ μελετῶν τὰς προμνημονευθείσας ὑφ' ἡμῶν κυριωτέρας καὶ αὐθεντικὰς ταύτας ἁγιολογικὰς βυζαντινὰς πηγάς, ἔνθα εὕρηνται αἱ γνήσιαι καὶ κανονικαὶ παραστάσεις τοῦ προφητάνακτος Δαβίδ, καὶ ἐν αἷς εἰκονίζεται οὗτος ἀνέκαθεν ὡς βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ, φέρων μὲν βασιλικὴν περιβολὴν ἀδιακρίτως εἴτε μανδύαν ἐν εἴδει χλαμύδος, εἴτε χλαῖναν καὶ στεφάνην ἐν εἴδει, εἴτε κορώναν ἢ διαδήματος προσομοίου τῷ τῶν Ῥωμαίων Ὑπάτων, ἄνευ ὅμως προπενδουλίων (ἐλλοβίων), ἄνευ λαβάρου, ἄνευ νάρθηκος, ἄνευ σφαίρας, ἄνευ σκήπτρου καὶ ἄνευ σημείων σταυροῦ, ὁ κ. Κωνσταντόπουλος θὰ ὁμολογήσῃ «ἑκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ», ὅτι ἄλλως πως εἰκονίζετο παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ὁ προφητάναξ Δαβὶδ καὶ ἄλλως πως οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες.

Ὁ κ. Κωνσταντόπουλος παρουσιάσας ἡμῖν ὡς φαίνεται ἀβασανίστως καὶ μετὰ σπουδῆς τὴν ἐκ τοῦ Τρούλλου τοῦ ἐν Βενετίᾳ ναοῦ τοῦ ἁγίου Μάρκου εἰκόνα τοῦ προφήτου Δαβὶδ πρὸς ἀντίκρουσιν τῶν λεγομένων ἡμῶν, ὅτι ἡ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου μολυβδοβούλλου παράστασις τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβὶδ οὐδὲν ἔχει κοινὸν μετὰ τῶν γνωστῶν παρὰ τῇ βυζαντινῇ ἁγιογραφίᾳ παραστάσεων τοῦ προφήτου Δαβίδ, διισχυρίσθη ὅτι ἡ εἰκών, τὴν ὁποίαν προσάγει ἡμῖν, τυγχάνει «ἓν τῶν ἀρίστων ἔργων τῆς βυζαντινῆς ἁγιογραφίας τῶν χρόνων τῆς ἀκμῆς αὐτῆς» (!) [2] καὶ ὅτι μάλιστα «ὁ τύπος αὐτὸς τοῦ ἐκ

1. Ἐκ τῆς Μονῆς τοῦ Μπασκόβου δῶρον Ἄννης Κομνηνῆς.

2. Ἡ Ἱστορία τῆς καλλιτεχνίας παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς μίαν καὶ μόνην ἀκμὴν τῆς ζωγραφικῆς εὐτεχνίας γινώσκει, ἐκείνην ἥτις καθιερωμένως ἄρχεται ἀπὸ τοῦ V αἰῶνος καὶ λήγει κατὰ τὸν VII αἰῶνα. Ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ ἱστορικοὶ τὴν ἐποχὴν ταύτην θεωροῦσιν ὡς ἀκριβῆ γνώμονα τοῦ καθορισμοῦ τῶν ἁγιολογικῶν τύπων ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ.

»τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγ. Μάρκου τῆς Βενετίας τοῦ προφήτου Δαβὶδ εἶναι »σταθερὸς ἐν τῇ βυζαντινῇ ἁγιογραφίᾳ» (!) καὶ ὅτι δῆθεν «πάντες οἱ »ναοὶ ἀπὸ τῆς Θ΄ μέχρι τῆς ΙΒ΄ ἑκατονταετηρίδος, οἱ διὰ ψηφιδώ- »σεως διακοσμηθέντες, τοιοῦτον παρουσιάζουσι τύπον τοῦ βασιλέως »καὶ προφήτου Δαβίδ»!!!

Εἰς πάντας τοὺς ἀστηρίκτους τούτους δισχυρισμοὺς τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου θεωροῦμεν ἀπαραίτητον ἡμῶν καθῆκον ἵνα ἀντιτάξωμεν, χάριν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας, μηδόλως παραβιάζοντες τὰ ὅρια τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος θέματος τῆς ἐπιστημονικῆς συζητήσεως, τὰς κατωτέρω παρατηρήσεις ἡμῶν.

Ἐὰν ὁ κ. Κωνσταντόπουλος οἰκειότερόν πως εἶχε πρὸς τὴν βυζαντινὴν καλλιτεχνίαν ἤθελε, διακρίνει, νομίζομεν, κάλλιον τὸ ἔκτροπον καὶ αὐθαίρετον τῆς ἐκ τοῦ ἁγ. Μάρκου παραστάσεως τοῦ προφήτου Δαβὶδ καὶ δὲν ἤθελε μοχθήσει ἐπὶ ματαίῳ, ὅπως παρουσιάσῃ ἡμῖν μίαν τοιαύτην ἀδόκιμον καὶ φαντασιώδη εἰκόνα, τῆς ὁποίας τὸ ὅλον ἐμφαίνει φανερὰν ἀπομάκρυνσιν ἐκ τοῦ ῥυθμοῦ καὶ τοῦ τύπου τῆς εἰκονογραφικῆς σκιαγραφίας τῶν Βυζαντινῶν.

Ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ ἱστορικοὶ τῆς καλλιτεχνίας παραδέχονται ὅτι κατὰ τὴν δευτερεύουσαν ταύτην περίοδον τῆς καλλιτεχνίας ἐν Βυζαντίῳ ἦν ἐποχή, καθ' ἣν μόνον ἀπόπειραι ἐγίγνοντο προσεγγίσεως πρὸς τὴν πρώτην ἀκμὴν τῆς καλλιτεχνίας, ἀρχομένη ἀκριβῶς ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ IX αἰῶνος καὶ λήγουσα περὶ τὰ μέσα περίπου τοῦ XII αἰῶνος.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βυζαντίου, ἡ Κωνσταντινούπολις, ἤρξατο μεταδίδουσα τὰ φῶτα τῆς καλλιτεχνίας αὐτῆς κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς ὅλην τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ τὰς νήσους τῆς Μεσογείου θαλάσσης, ἀκολούθως εἰς Καλαβρίαν καὶ Σικελίαν καὶ μόνον περὶ τὰ τέλη τοῦ XII αἰῶνος εἰς τὴν Βενετίαν, ὁπότε ἤρξατο πλέον ἡ ὁλοσχερὴς κατάπτωσις καὶ ἀποσύνθεσις τῶν τύπων ἐν τῇ καλλιτεχνίᾳ.

Ὅστις ἐπεσκέφθη τὸν ναὸν τοῦ ἐν Βενετίᾳ Ἁγίου Μάρκου καὶ θαυμάζων τὸ τεχνικὸν μέρος τῶν μωσαϊκῶν αὐτοῦ, καταλαμβάνεται ὑπὸ μεγίστης ἀθυμίας, ὁρῶν ὅτι ὁ προπλάστης ἐν ταῖς σκιαγραφίαις τῶν παραστάσεων αὐτοῦ ἔφθασε μέχρις ἀπιστεύτου σημείου φαντασίας, τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ καλύμματα ἐπὶ τῶν παρισταμένων εἰκό-

νων αὐτοῦ φέρουσιν ἀκατάληπτα σχήματα. Πάντες οἱ ἀληθεῖς ἐπιστήμονες, οἱ περιγράψαντες τὰ μωσαϊκὰ τοῦ ναοῦ τούτου, ἐνορῶσιν ἐν αὐτοῖς τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς καταπτώσεως τῆς καλλιτεχνίας, ἤτοι τὸ γῆρας, τὴν ὑπόφαιον κόμην, τὸ ἐλαιόχρουν πρόσωπον, τὸν λευκὸν καὶ μακρὸν πώγωνα, τὸν κατὰ φαντασίαν ἀποκρυφικὸν συμβολισμόν, τὴν τραχεῖαν ἀμουσίαν καὶ τὴν εὐρεῖαν αὐθαιρεσίαν τῶν μωσαϊκῶν παραστάσεων, δὸς δ' εἰπεῖν καὶ τὴν ἐσφαλμένην ἀντίληψιν τοῦ καλλιτέχνου, ἥτις διὰ τὸ ἰδιότροπον αὐτῆς ἐπέφερε σύγχυσιν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ οὕτως, ὥστε οὐ μόνον ἡ βυζαντινὴ τέχνη, καίπερ πεπτωκυῖα, ἐκάκισε τὰ μωσαϊκὰ ταῦτα ὡς καὶ ἡ ἐκκλησία, ἥτις διεμαρτυρήθη, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ξένοι οἱ Ἰταλοὶ καλλιτέχναι ἀπεκάλεσαν τὰς σκιαγραφίας τῶν μωσαϊκῶν τοῦ Ἁγίου Μάρκου τῆς Βενετίας στρεβλὰς καὶ ἀξέστους.

Οὕτω παρατηροῦμεν εἰκονιζομένους τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὔαν ἐπὶ τῆς κλίνης ἐνηγκαλισμένους καὶ μετ' ἐπιγραφῆς Crescite, τὰς τραχείας καὶ ἀφελεῖς σκηνὰς τοῦ Λὼτ μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ καὶ πολλὰς ἑτέρας φαντασιώδεις καὶ ἐπαγωγοὺς εἰκονίσεις, ἐν αἷς καὶ τοὺς προφήτας μετὰ τῶν σημείων τοῦ σταυροῦ κλπ.

Ἡ ἐπαγωγὸς αὕτη τάσις ἐν τῇ καλλιτεχνίᾳ τῆς Δύσεως ἦτο ἀνέκαθεν γνωστή, ὅπερ μαρτυρεῖ πληρέστατα τὸ γεγονός, ὅτι τὸ Βυζάντιον ἐπηρέαζεν αὐτόθι μόνον ὑπὸ ἔπυψιν τελειότητος τέχνης, τεχνῖται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτόχθονες[1]. Ὁ Ποκρόβσκης, ὁ Κονδακώφ, ὁ Waagen, ὁ D'Agencourt καὶ ἄλλοι λέγουσιν ὅτι τὰ ἐπὶ τῶν θόλων καὶ ἁψίδων τοῦ ἐν Βενετίᾳ ναοῦ τοῦ ἁγίου Μάρκου μωσαϊκά, τὰ εἰκονίζοντα τοὺς ἁγίους, τοὺς μάρτυρας, τοὺς ἐξομολογητάς, τοὺς ἀρχιερεῖς, τοὺς λευΐτας, τοὺς προφήτας, τοὺς πατριάρχας, τοὺς ἀποστόλους, τὰς ἁγίας γυναῖκας καὶ παρθένους, παρουσιάζουσιν ἔλλειψιν σταθεροῦ χαρακτῆρος καὶ ἀτημελησίαν ἐν τῇ ἐπικοσμητικῇ καὶ καθιστῶσι τὰ μωσαϊκὰ ταῦτα ὀλίγον ἀξιόλογα. Ὁ Rumohr ἐν τῇ γνωστῇ αὐτοῦ μελέτῃ περὶ τῶν ἀρχῶν τῆς ζωγραφικῆς τέχνης παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς[2] ἀναφερόμενος εἰς τὴν εἰκονογραφημένην βίβλον τῆς

1. Ν. Ποκρόβσκης «Τοιχογραφίαι τῶν ἀρχαίων ναῶν» σελ. 3. — Ν. Κονδακώφ «Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς καλλιτεχνίας» ρωσ. κειμ. σελ. 197.— Meschinello «La chiesa ducale de St-Marco» III vol. Venet. 1753.

2. «Kunstblatt» 1821. «Italienische Forschungen» I σελ. 306.

Λαυρεντιανῆς βιβλιοθήκης τῆς Φλωρεντίας Plut. t. Cod. 38 XI αἰῶνος, καθορίζει τὴν πραγματικὴν θέσιν τῆς βυζαντινῆς καλλιτεχνίας ἐν σχέσει πρὸς ἐκείνην τῆς Δύσεως, καὶ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ βυζαντινὴ καλλιτεχνία διεκρίνετο πάντοτε τῆς καλλιτεχνίας τῆς Δύσεως, ἐξασκοῦσα ἐπὶ τῆς τελευταίας τὴν ἐπιρροὴν αὐτῆς μόνον ὑπὸ ἔποψιν τεχνικῆς τελειότητος.

Διὰ νὰ ἐννοήσῃ δέ τις μέχρι τίνος βαθμοῦ καταπτώσεως ἀφικνοῦνται αἱ καλλιτεχνικαὶ παραστάσεις τοῦ ἐν Βενετίᾳ ναοῦ τοῦ ἁγ. Μάρκου, ἀρκεῖ νὰ ῥίψῃ ἓν βλέμμα ἐπὶ τῶν μωσαϊκῶν τοῦ ἄνω τῆς Ἁγίας Τραπέζης θόλου αὐτοῦ καὶ θὰ νομίσῃ ὅτι ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ θηλυμανοῦς Σολομῶντος ἀναπαρίσταται τὸ ἐρρυτιδωμένον πρόσωπον τῆς αὐτοκρατείρας Θεοδώρας συζύγου τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Οἱ δὲ ἅγιοι εἰκονίζονται, ἐκτός τινων ἐξαιρέσεων, τῶν τριῶν ἱεραρχῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, κατ' ἰδιόρρυθμον ὅλως καὶ ὁμοιόμορφον τύπον, διακρινόμενοι ἀπ' ἀλλήλων μόνον ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν τῶν τριχῶν τῆς κόμης καὶ τοῦ γενείου.

Καὶ ταῦτα μὲν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ μωσαϊκὰ τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Μάρκου ἐν Βενετίᾳ, περὶ ὧν ὁ κ. Κωνσταντόπουλος μετὰ τοσούτου στόμφου ποιεῖται λόγον.

Ἀλλ' ὁ κ. Κωνσταντόπουλος δὲν ἠρκέσθη μόνον εἰς τὴν ἐκ τοῦ ἁγ. Μάρκου τῆς Βενετίας εἰκόνα τοῦ προφήτου Δαβίδ, ἀλλὰ παρέπεμψεν ἡμᾶς καὶ εἰς ζωγραφίας διὰ κινναβάρεως — miniatures — τῶν χειρογράφων κωδίκων.

Καὶ πρῶτον μὲν παραπέμπει ἡμᾶς εἰς δύο εἰκόνας τοῦ κωδ. Ψαλτηρίου IX-X αἰῶνος τῆς Παρισινῆς βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 139, περὶ τῆς μιᾶς τῶν ὁποίων ἐποιησάμεθα ἤδη λόγον ἐν οἰκείῳ μέρει· ἐνταῦθα εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ὅτι ὁ κ. Κωνσταντόπουλος, μὴ ἀντιληφθεὶς καλῶς τὴν περιγραφήν, τὴν ὁποίαν δίδουσιν εἰς τὰς δύο ἐκ τῶν δεκατεσσάρων εἰκόνων τοῦ κώδικος τούτου οἱ περιγράψαντες αὐτὸν ἐπιστήμονες ἀρχαιολόγοι, διαβεβαιοῖ ἡμᾶς, ὅτι ἡ μία ἐξ αὐτῶν, ἡ ἕκτη εἰκών, εἰκονίζει τὸν προφήτην Δαβὶδ στεφόμενον «κατὰ τὸ ἔθος τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων» καὶ ὅτι φέρει ταυτοχρόνως καὶ σκῆπτρον.

Εἰς τὴν διαβεβαίωσιν ταύτην τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου ἀντὶ πά-

σης ἄλλης ἀπαντήσεως πρώτιστα παραθέτομεν ἐνταῦθα τὸ κείμενον, εἰς ὃ παραπέμπει, ἤτοι εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Βυζαντινῆς καλλιτεχνίας τοῦ Κονδακὼφ (Γαλλ. ἔκδ. τ. II σελ. 33), ἥτις ἔχει ὡς ἀκολούθως: Le couronnement de David (sous forme d'une élevation sur le bouclier[1]) cette miniature, par son sujet d'origine *Germanique* intéressait beaucoup d'Agincourt (pl. 61 fig. 8-11), καὶ ἀκολούθως χάριν περιεργείας, παραθέτομεν τὴν περιγραφὴν τῆς εἰκόνος ταύτης τοῦ προφήτου Δαβὶδ ὡς πράγματι αὕτη ἔχει.

Ἡ εἰκὼν αὕτη ἡ παριστῶσα τὸν προφήτην Δαβὶδ ἔχει ὅλως συμβολικὸν χαρακτῆρα, οὐδένα δὲ πραγματικόν. Ὁ συμβολικὸς δ' οὗτος χαρακτὴρ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἦτο συνήθης[2]. Ὁ προφήτης Δαβὶδ εἰκονίζεται ἐνταῦθα νεώτατος, ὅλως ἀγένειος, ἀτημέλητον ἔχων τὴν κόμην, φέρων κολόβιον ἢ μᾶλλον ἡμισόλευκον ἁρμιλαύσιον ἐν εἴδει χιτῶνος ἢ φαινόλης μετὰ διασήμων ἐξ ἑκατέρων τῶν ὤμων, κατερχομένης μέχρι τῶν γονάτων, ἵσταται δὲ ὄρθιος ἐπὶ ἑνὸς εἴδους ἀργείου ἀσπίδος καὶ αἴρεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ[3], παράστασις συμβολικὴ κατὰ τὸ ῥητὸν τοῦ προφήτου Δαβίδ:

«Ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. Ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπιβήσῃ, καὶ καταπατήσεις λέοντα καὶ δράκοντα».
Ψαλμ. 90.

Κρατεῖ δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς κηρύκειον ὡς «ῥάβδον τῆς βασιλείας του», εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ὁποίου φέρεται ἀστήρ, τὴν δὲ δεξιὰν ἔχει ἀναπεπταμένην πρὸς τὰ ἄνω, καθ' ἣν ἰδίως στιγμὴν ἡ σοφία, συμβολικῶς εἰκονιζομένη, ἑτοιμάζεται διὰ τῆς δεξιᾶς αὐτῆς χειρὸς νὰ ἐπιθέσῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον κατὰ τὸ ῥητὸν τοῦ Δαβίδ:

«Ἔθηκας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ στέφανον ἐκ λίθου τιμίου». Ψαλμ. 20.

Ὥστε ἐκ τῆς ἀκριβοῦς ταύτης περιγραφῆς τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος εἰκόνος καὶ ἐκείνης ἣν ἐποιησάμεθα προηγουμένως, δῆλον γίνεται ὅτι

1. La Grande Encyclopédie t. 7 pag. 577.
2. Ch. Diehl. Miniature du Skylitzes XIV siècle: Collect. des Hautes études nº 869.
3. G. Schlumberger «L'Epopée Byz. J. Tsimiskès» p. 285.

οὐδεμία ἐκ τῶν παραστάσεων τούτων ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ ἡμέτερον θέμα καὶ ἀποροῦμεν διὰ ποῖον λόγον ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἔφερεν ἡμῖν ὡς παράδειγμα τὰς εἰκόνας ταύτας (!).

Ἐν τέλει ὁ κ. Κωνσταντόπουλος παραπέμπει ἡμᾶς καὶ εἰς ἑτέραν εἰκόνα τοῦ βασιλέως τοῦ Ἰσραήλ, τὴν ὁποίαν ἐδημοσίευσεν ὁ κ. Schlumberger εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ [1], ἐπειδὴ ὅμως οὔτε ὁ κ. Schlumberger, οὔτε ὁ ἐρανιστὴς αὐτοῦ κ. Κωνσταντόπουλος δίδουσιν ἡμῖν πληροφορίαν παρὰ τίνος ἀκριβῶς κώδικος ἐλήφθη ἡ εἰκὼν αὕτη, ἀναλαμβάνομεν ἡμεῖς χάριν ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας νὰ περιγράψωμεν ὅλας τὰς περιπετείας τῆς εἰκόνος ταύτης ἐν ταῖς περιγραφαῖς τῶν διαφόρων συγγραφέων.

Ὁ κῶδιξ οὗτος, ἐξ οὗ ἐλήφθη ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος εἰκών, ἔνθα παρίστανται ὁμοῦ δύο βασιλεῖς, εἶναι ὁ ὑπ' ἀριθ. 64 τῆς ἐθνικῆς βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων Χ αἰῶνος καὶ κατέχει πρωτεύουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν εἰκονογραφημένων χειρογράφων Εὐαγγελίων.

Οἱ πλεῖστοι ἐπιστήμονες οἱ περιγράψαντες τὸν κώδικα τοῦτον, ἐν οἷς ὁ γαλάτης Labart καὶ ὁ ῥῶσσος ἀρχαιολόγος Δ. Βελιάεφ, ὁδηγούμενοι ὑπὸ τῆς κατὰ προσέγγισιν χρονολογίας τοῦ κώδικος τούτου ὡς καὶ ἐκ πλείστων ἑτέρων παραδειγμάτων, ὡς π. χ. βυζαντινῶν νομισμάτων τῆς ἐποχῆς ταύτης [2] κ.λ.π., δὸς δ' εἰπεῖν καὶ ἐκ τῆς ἀμφιέσεως τῶν παρισταμένων προσώπων, ἀνεγνώρισαν ἐν τῇ εἰκόνι ταύτῃ ὡς εἰκονιζομένους δύο συγχρόνους βασιλεῖς τοῦ Βυζαντίου, ἤτοι τὸν νέον αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον τὸν Πορφυρογέννητον καὶ τὸν γέροντα αὐτοκράτορα Ρωμανὸν Α΄ τὸν Λεκαπηνὸν (920-944), ὄντας περιβεβλημένους ἀμφοτέρους τὴν συνήθη καθημερινὴν αὐτῶν ἀμφίεσιν καὶ φέροντας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν τὸ αὐτοκρατορικὸν καισαρίκιον [3].

1. G. Schlumberger «Un Emp. Byz. au Xme siècle Nicéphore Phocas» p. 181, 285.

2. J. Sabatier, Mon. Byz. t. II pl. XLVI 6.

3. Ὅπως σχηματίσῃ τις ἀκριβῆ ἰδέαν περὶ τῆς ἐπισήμου τε καὶ μὴ ἀμφιέσεως τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, δύναται νὰ σπουδάσῃ τὰς λαμπρὰς εἰκόνας τὰς ἐν τῷ κώδ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου εὑρισκομένας τῆς Παρισ. βιβλ. Coisl. ὑπ' ἀριθ. 79 τοῦ 1078-1081 ἔτους. Τὸν κώδ. τοῦτον πρῶτος περιέγραψεν ὁ Monfaucon ἐν τῇ αὐτοῦ «Bibliotheca Coisliana olim Seguriana» Parisiis 1715 p. 132 sequ. καὶ ἕτεροι, ἐν οἷς καὶ ὁ ῥῶσσος ἀρχαιολόγος Δ. Βελιάεφ. Ἐν μιᾷ τῶν

Τοὐναντίον ὁ Ν. Κονδακώφ, τὸ πρόσωπον τὸ ἐξεικονίζον ἐν τῇ εἰκόνι ταύτῃ κατὰ τὸν Labart καὶ Βελιάεφ Κωνσταντῖνον τὸν Πορφυρογέννητον τὸ ὑπέλαβεν, ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου, ἀναφερόμενον εἰς τὸν προφήτην Σολομῶντα, τὸ δ' ἕτερον πρόσωπον, τὸ εἰκονίζον κατὰ τοὺς αὐτοὺς Labart καὶ Βελιάεφ Ρωμανὸν Α΄ τὸν Λεκαπηνὸν (912-959) ὡς παριστῶν τὸν προφήτην Δαβίδ. Ὁ Louard θεωρεῖ, ἐξ ἄλλου, ὑποθετικῶς τὴν μὲν εἰκόνα τὴν παριστάνουσαν τὸν Κωνσταντῖνον ὡς τὴν εἰκόνα τοῦ προφήτου Σολομῶντος, τὴν δὲ εἰκόνα τοῦ Ρωμανοῦ ὡς παριστῶσαν τὸν βασιλέα Ἡρώδην. Ὁ Bordier ἐπίσης καθ' ὑπόθεσιν θεωρεῖ τὴν μὲν εἰκόνα τοῦ Ρωμανοῦ ὡς τὴν τοῦ Σολομῶντος, τὴν δὲ ἑτέραν τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου ὡς τὴν τοῦ Ροβοάμ. Ὁ κ. Schlumberger ὅμως, τἀνάπαλιν, ἐν ᾧ θεωρεῖ τὴν πρώτην εἰκόνα ὡς τὴν τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου [1], τὴν ἑτέραν, τὴν κατὰ τὸν Labart καὶ Βελιάεφ παριστῶσαν τὸν αὐτοκράτορα Ρωμανόν, ὑπολαμβάνει ὡς τὴν εἰκόνα τοῦ προφήτου Δαβίδ [2], ἀλλ' ὁ κ. Schlumberger εἰκάζω ὅτι εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἐπηρεάσθη ἐκ τοῦ κώδ. τῶν ὁμιλιῶν τοῦ Ἰακώβου ἐκ τῆς Βατικανῆς βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 1126 XI-XII αἰῶνος καὶ ἐκ τοῦ ἑτέρου τῆς Παρισινῆς βιβλ. κώδικος ὑπ' ἀριθ. 1208, ἔνθα ἐν μιᾷ εἰκόνι συμπαριστῶνται Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος καὶ ὁ προφήτης Δαβίδ, ἀλλ' ὅμως ἐν τῇ χαρακτηριστικωτάτῃ ταύτῃ εἰκόνι σαφῶς παρατηρεῖται ἡ ὑφισταμένη μεγάλη διαφορὰ τῶν ἀμφιέσεων τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου καὶ τοῦ προφήτου, περὶ ἧς προκειμένου, ὡς φαίνεται, διέλαθε τὸν σοφὸν Γαλάτην, ὅτι ἔδει καὶ ἐνταῦθα νὰ ὑπάρχῃ ἡ τοι-

εἰκόνων τοῦ κώδικος τούτου εἰκονίζεται ὁ αὐτοκράτωρ Νικηφόρος ὁ Βοτανειάτης περιβεβλημένος τὴν στολήν, τὴν ὁποίαν ἔφερεν ὁπότε παρίστατο ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Σοφίας καὶ ἐν ἄλλαις ἐκκλησιαστικαῖς τελεταῖς, ἤτοι χιτῶνα, σάκκον—δυβητήσιον· ἐν ἑτέρᾳ εἰκόνι, ὁ αὐτὸς αὐτοκράτωρ εἰκονίζεται φέρων ἀμφίεσιν ἐνθρονιστικήν, ἥτις συνίστατο ἐκ χιτῶνος, σκαραμαγγίου μετὰ λώρου, κρατῶν διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς λάβαρον, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς ἀκακίαν. Ἐν ἄλλῃ δὲ πάλιν εἰκόνι, ὁ αὐτὸς αὐτοκράτωρ Νικηφόρος ὁ Βοτανειάτης περιβεβλημένος τὴν συνήθη καθημερινὴν αὐτοῦ ἀμφίεσιν, συνισταμένην ἐκ χιτῶνος καὶ σαγίου (sagum) κάθηται ἐπὶ τοῦ χρυσοσελλίου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου διακρίνεται τὸ ἐρυθρὸν σκαμνάλιον.

1. G. Schlumberger Un Emp. Byz. au Xme siècle p. 181.
2. G. Schlumberger ἔνθ' ἀν. p. 285.

αύτη διαφορὰ ἐν ταῖς ἀμφιέσεσι καὶ ὅτι τὴν διαφορὰν ταύτην καὶ διάκρισιν οἱ Βυζαντινοὶ ἐποιοῦντο πάντοτε ὁσάκις εἰκόνιζον τὸ ἱερὸν πρόσωπον τοῦ αὐτοκράτορος αὐτῶν, ὥστε ἄνευ δισταγμοῦ πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἐνταῦθα ἔχομεν εἰκόνας τῶν δύο συγχρόνων βασιλέων, τοῦ νέου αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Ζ΄ καὶ τοῦ γέροντος Ρωμανοῦ τοῦ Α΄ τοῦ Λεκαπηνοῦ, περιβεβλημένους ἀμφοτέρους τὴν καθημερινὴν αὐτῶν ἀμφίεσιν καὶ οὐχὶ τὰς εἰκόνας τῶν προφητῶν ἢ ἄλλων τινῶν.

Ἐὰν δὲ ὁ Κονδακὼφ ἔσφαλεν ἐν τῇ ὑποθέσει αὐτοῦ ταύτῃ καὶ ὑπέλαβεν, ὡς εἴπομεν, τοὺς δύο αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου ὡς τοὺς δύο προφήτας, τοῦτο οὐδαμοῦ ἄλλοθι ὀφείλομεν ἵνα ἀποδῶμεν ἢ εἰς τὸ ὅτι ἀμφότερα τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα πρόσωπα φέρουσι διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἀνεῳγμένα εἰλητήρια, ὡς φέρουσι κατὰ γενικὸν κανόνα καὶ οἱ προφῆται, οὕτω δὲ παρενοήθη, ὡς φαίνεται, τὸ γεγονός, καθ' ὃ ἔχομεν καὶ παραδείγματα, ἐν οἷς οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες καὶ αὐτοκράτειραι εἰκονίζοντο ἐνίοτε κρατοῦντες εἰς χεῖρας αὐτῶν ἀναπεπταμένους κυλίνδρους [1] ἢ εἱλητά.

Ἤδη ἂς ἴδωμεν τίς ὁ λόγος ὁ ἐξαναγκάσας τὸν κ. Κωνσταντόπουλον ἵνα παρουσιάσῃ ἡμῖν μετὰ τοσαύτης ἐπιδείξεως τὰς ὡς ἄνωθεν εἰκόνας τοῦ προφήτου Δαβὶδ καὶ ἰδίως ἐκείνην τὴν ἐκ τοῦ Τρούλλου τοῦ ἐν Βενετίᾳ ναοῦ τοῦ ἁγίου Μάρκου.

Ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἀναγνούς, φαίνεται, τὴν ἡμετέραν περιγραφὴν τῆς ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου μολυβδοβούλλου παραστάσεως τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ, ἐσκέφθη ὅτι ἠδύνατο ἵνα παρουσιάσῃ ἡμῖν τὸ ἔκτροπον ἐκεῖνο καὶ παραδοξότατον φωτοτυπικὸν ὁμοίωμα ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Μάρκου, ἵνα ὑποστηρίξῃ τὴν ἰδέαν αὐτοῦ ὅτι ὁ προφήτης Δαβὶδ εἰκονίζετο παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἀπαραλλάκτως ὡς εἰκονίζοντο οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες.

Εἴπομεν ὅτι ἡ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου μολυβδοβούλλου εἰκὼν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβὶδ οὐδὲν ἔχει κοινὸν μετὰ τῶν γνωστῶν παρὰ τῇ ἁγιογραφίᾳ εἰκόνων τοῦ προφητάνακτος Δαβὶδ καὶ

1. Σημειώσεις τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ῥωσικῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας τ. VI τεῦχος 3-4, Πετρούπολις 1893, εἰκὼν V σελ. 289. Περιγραφὴ τοιούτων παραστάσεων ὑπὸ Δ. Βελιάεφ.

ἀποδεικνύεται τὸ ἀληθὲς τοῦ ἡμετέρου διισχυρισμοῦ ἐκ τῆς κάτωθι ἀκριβοῦς περιγραφῆς ἀμφοτέρων τῶν παραστάσεων τοῦ τε αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβὶδ καὶ τοῦ ὁμωνύμου αὐτῷ βασιλέως καὶ προφήτου.

Καὶ ὁ μὲν προφητάναξ Δαβίδ, τὴν εἰκόνα τοῦ ὁποίου φέρει ἡμῖν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγ. Μάρκου ὡς παράδειγμα ὁ κ. Κωνσταντόπουλος, δὲν φέρει ἀσφαλῶς χαρακτῆρα περιβολῆς βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος, ἔστω καὶ συνῳδὰ τῷ τύπῳ περιβολῆς τῶν πρώτων βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων. Οὗτος ἵσταται ὄρθιος, φέρων βυζαντινὸν διάδημα καὶ περιβεβλημένος χιτῶνα (interula), τὸ ποίκιλμα τοῦ ὁποίου φέρει τύπον ἔργου Λογγοβαρδικοῦ, ἐπὶ δὲ τοῦ χιτῶνος μανδύαν, ὃν οὐδόλως δυνάμεθα ἵνα ὀνομάσωμεν χλαμύδα, ὡς ἔφερον αὐτὴν οἱ πρῶτοι βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες Ἀρκάδιος, Θεοδόσιος καὶ Ἰουστινιανὸς [1] καὶ αἱ αὐτοκράτειραι κατὰ τὸν X καὶ περὶ τὰ μέσα τοῦ XI αἰῶνος [2], καὶ ἥτις ἐπορποῦτο ὡρισμένως ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὤμου, ἀλλὰ μᾶλλον ἓν εἶδος σαγίου (sagum) ῥωμαϊκοῦ ἐνδύματος καλουμένου «Abolla senatoria», πορπουμένου σχεδὸν κατὰ μέσον τοῦ στήθους [3]. Προσέτι ἐπὶ τοῦ σαγίου τούτου κατὰ μέσον τοῦ στήθους διακρίνεται ἐρραμμένον σημεῖόν τι, ἐπίμηκες, ὡσεὶ τὸ γνωστὸν παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς «ταυλίον», ἐπιπρόσθετον χρυσοΰφαντον σημεῖον, ὅπερ ἐκάλυπτε σχεδὸν ὅλον τὸν θώρακα καὶ τὸ ὁποῖον συνήθως ἐκάλουν «χρυσόταυλον», «χρυσοσήμαντον», ἀπαράλλακτον ὡς τὸ τῶν Ρωμαίων «clavus» ὡρισμένης ἐποχῆς, ὅπερ ἐχρησίμευεν ὡς διακριτικὸν ἔμβλημα τῶν ὑπάτων καὶ πατρικίων· ἐπειδὴ ὅμως τὸ ἐπὶ τῶν χλαμύδων τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων σημεῖον τοῦτο ἦτο τετράγωνον [4] καὶ οὐχὶ ἐπίμηκες, ὁ δὲ προφήτης Δαβὶδ παρίσταται φέρων ἐπ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἐπιμήκη λατινικὸν σταυρόν, ἕπεται ὅτι τὸ σημεῖον τοῦτο δὲν εἶναι τὸ «ταυλίον» τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, ἀλλὰ τὸ γνωστὸν «Κυριακὸν σημεῖον»

1. R. Jacquemin «Histoire générale du Costume du IV-XII siècles» Paris 1880.

2. R. Jacquemin ἔνθ' ἀν. pag. 105 pl. 19 — Charles Diehl «Études Byzantines» Paris 1905 p. 119.

3. Ἴδε τὴν διδακτικωτάτην ὑπ' ἔποψιν τῶν παρ' Ἑβραίοις ἀμφιέσεων ἀναλυτικὴν Βίβλον ἐκ τῆς βιβλ. τῆς ἐν Ἄθῳ Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου ὑπ' ἀριθ. 1.

4. R. Jacquemin «Histoire générale du Costume» pl. 1.

τῶν σταυροφόρων [1]. Κρατεῖ δὲ διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς αὐτοῦ χειρὸς ἀνεῳγμένον εἰλητὸν κατὰ τὸν ὑπὸ τῆς ἁγιογραφίας παραδεδεγμένον τύπον, τὴν δὲ δεξιὰν αὐτοῦ φέρει ἐπὶ τοῦ στήθους.

Συγκρίνων τις τὴν ἀνάμικτον ταύτην περιβολὴν τοῦ προφήτου Δαβὶδ ἐκ τῶν εἰκόνων τῶν μωσαϊκῶν τοῦ ἐν Βενετίᾳ ναοῦ τοῦ ἁγίου Μάρκου, αἵτινες καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν παρουσιάζουσι κρᾶμα διαφόρων ἐποχῶν, καὶ ὧν ἑκάστη συνεισφέρει στοιχεῖα δημιουργούμενα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπ' αὐθαιρέτου μαντείας, εὑρίσκει τὴν ἀμφίεσιν ταύτην τοῦ προφήτου Δαβίδ, ἐξαιρουμένου τοῦ βασιλικοῦ διαδήματος, ἀπαράλλακτον σχεδὸν πρὸς ἐκείνην τῶν Ρωμαίων τοῦ VIII αἰῶνος καὶ τῆς τῶν γερουσιαστῶν καὶ μυστικοσυμβούλων τῆς Βενετίας, Γενούης καὶ Φλωρεντίας [2] καὶ κατὰ συνέπειαν οὐδεμίαν ἔχουσαν σχέσιν πρὸς ἀμφίεσιν Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος [3] οὔτε τῆς πρὸ τοῦ VIII αἰῶνος ἐποχῆς, — ὁπότε οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου ἐνεδύοντο εἴτε ὡς Ρωμαῖοι αὐτοκράτορες, φέροντες τὴν γνωστὴν αὐτῶν στρατιωτικὴν πανοπλίαν, εἴτε τὴν ἐνθρονιστικήν, φέροντες τὸ λάβαρον, τὴν χρυσῆν σφαῖραν μετὰ σταυροῦ καὶ τὴν πορφυρᾶν χλαμύδα, υἱοθετηθέντα ἅπαντα ὑπὸ τῶν πρώτων Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, ὡς προσόντα τοῦ ἐξόχου αὐτῶν ἀξιώματος, — ἀλλ' οὔτε καὶ τῆς μετὰ τὸν VIII αἰῶνα ἀμφιέσεως, ὁπότε, πάλιν, οἱ αὐτοκράτορες ἔφερον εἴτε τὴν στρατιωτικὴν αὐτῶν ἀμφίεσιν, ὡς εἰκονίζεται Βασίλειος ὁ II ὁ Βουλγαροκτόνος ἐν τῷ γνωστῷ Ψαλτηρίῳ τῆς Βενετίας τοῦ XI αἰῶνος, καὶ ἄλλοι αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου ἐπὶ νομισμάτων χρυσῶν (ἐμφαινόντων ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς αὐτῶν ὄψεως τὴν ἐνθρονιστικὴν αὐτῶν ἀμφίεσιν, ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας τὴν πολεμικὴν αὐτῶν πανοπλίαν), ἐπὶ χρυ-

1. E. A. Sophocles «Greek Lexicon» New-York.
2. R. Jacquemin «Histoire gén. de Costume» p. 21, 41.
3. Εἰκόνες Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων περισῴζονται ἐν χειρογράφοις κώδιξιν, ἐν ψηφιδωτοῖς καὶ τοιχογραφίαις ἐκκλησιῶν, νομίσμασι, χρυσοβούλλοις καὶ ἐν ἄλλοις παντοίοις μικροτεχνήμασιν, ἐν οἷς ἐξέχουσι τὰ ἐλεφάντινα δίπτυχα, ἔχομεν δὲ καί τινα γλυπτικὰ ἔργα. Εἰς τὰς γνωστὰς μέχρι τοῦδε εἰκόνας τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων τάσσονται καὶ αἱ ἐν τῷ κώδικι τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Ζωναρᾶ α. S. 55, τῆς βιβλ. Estense τῆς Μοδένης, αἵτινες εἰσὶ περὶ τὰς 90 κατὰ τὴν ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις διεθνεῖ ἀρχαιολογικῷ Συνεδρίῳ τοῦ 1905 περὶ τοῦ κώδικος τούτου διακοίνωσιν τοῦ καθηγητοῦ Σπ. Λάμπρου.

σοβούλλων καὶ ἐπὶ μολυβδοβούλλων, εἴτε τὴν ἐνθρονιστικὴν αὐτῶν, συνισταμένην ἐκ σάκκου, σκαραμαγγίου μετὰ λώρου, λαβάρου, εἴτε νάρθηκος, σφαίρας χρυσῆς μετὰ σταυροῦ, εἱλητηρίου ἢ ἀκακίας.

Ἤδη μεταβῶμεν εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου μολυβδοβούλλου εἰκόνος τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ, ἥτις ἔχει ὧδε: Ὁ αὐτοκράτωρ Δαβὶδ κάθηται ἐπὶ θρόνου περιβεβλημένος τὴν ἐπίσημον στρατιωτικὴν αὐτοῦ ἀμφίεσιν, ἥτις συνίσταται ἐκ τῆς πανοπλίας καὶ στέμματος βασιλικοῦ μετὰ προπενδουλίων κατασείστων, κατέχων διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ χειρὸς τὸ γνωστὸν κρινοειδὲς [1] ἔμβλημα τῆς ἰσχύος τῆς δυναστείας τῶν Κομνηνῶν, τὸν Νάρθηκα λεγόμενον [2], ὡς σύνηθές ἐστι κρατεῖν τὸν βασιλέα καὶ αὐτοκράτορα, ὅταν καὶ τὸ στέμμα φορῇ, τῇ δὲ ἀριστερᾷ βλατίον κώδικι ἐοικός, διακριτικὸν ἔμβλημα τῶν βουλευμάτων καὶ τῶν νόμων τῶν ὑπ' αὐτοῦ συντεταγμένων.

Ἐκ τῶν προφανεστάτων καὶ ζωσῶν τούτων ἀποδείξεων τῆς διαφορᾶς ἐν τῇ ἀντιπαραθέσει τῶν δύο τούτων εἰκόνων τοῦ προφήτου Δαβὶδ καὶ τοῦ ὁμωνύμου αὐτῷ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος πειθόμεθα πληρέστατα, ὡς καὶ πρότερον εἴπομεν, ὅτι ἡ ἐπὶ τῆς ἔμπροσθεν ὄψεως τοῦ ἡμετέρου μολυβδοβούλλου εἰκὼν δηλοῖ οὐχὶ τὸν προφήτην Δαβίδ, ἀλλὰ τὸν βασιλέα καὶ αὐτοκράτορα τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ, ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

Ἀλλὰ πρὶν εἰσέτι προβῶμεν εἰς τοῦτο, νομίζω λίαν ἐπίκαιρον, ὡς πάντῃ σπουδαῖον, ἵνα διαλάβω ἐνταῦθα ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν ἁγιολογικῶν μνημείων ἐκείνων, ἐποχῆς καταπτώσεως τῆς καλλιτεχνίας, ἅτινα θεωροῦνται ὡς δυτικῆς προελεύσεως, ἰδίᾳ δὲ προελεύσεως ἐξ Ἰταλίας, καὶ τὰ ὁποῖα ἡ ὀρθόδοξος ἀνατολικὴ ἐκκλησία ἀείποτε ἐθεώρησε καὶ θεωρεῖ ἔκτροπα, αὐθαίρετα καὶ καθόλου ἀπαράδεκτα.

1. J. Sabatier «Description générale de Mon. Byzantines» Paris 1862.

2. Τὸν σχῆμα κρίνου ἔχοντας Νάρθηκα «fleurdelisé» ὡς σύμβολον ἰσχύος εὑρίσκομεν ἐπὶ σφραγῖδος Φιλίππου τοῦ Τάραντος υἱοῦ τοῦ Καρόλου II τῆς Ἀνδεγαυΐας, βασιλέως τῆς Νεαπόλεως καὶ τιτουλαρίου αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τὸ κρινοειδὲς τοῦτο ἔμβλημα τὸ παρέλαβεν ἀκολούθως ἡ δυναστεία τῶν Βουρβόνων. Mélanges d'Archéolog. Byz. par G. Schlumberger Paris 1895 p. 107. — Ch. Daremberg et Edm. Saglio p. 1095. Dictionnaire des antiquités Grecques et Romaines.

Τοιαῦται π. χ. παραστάσεις εἰσὶν ὁ Ἰ. Χριστός, φέρων λευκὸν γένειον ἀπαραλλάκτως ὡς ὁ Μωϋσῆς, ὁ Μιχαὴλ Ἀρχάγγελος, φέρων στολὴν ῥωμαίου ὑπάτου καὶ κρατῶν ῥομφαίαν, ὁ προφήτης Ἠλίας πίπτων κατὰ γῆς μὲ τοὺς πόδας ἄνω, ὁ Ἰ. Χριστός, ὁ Μωϋσῆς, ὁ Ἀαρὼν καὶ ἄλλοι ἐν ἀρχιερατικῇ ἀμφιέσει, φέροντες μίτρας, ὁ Ἰ. Χριστὸς φέρων λευκὸν μακρὸν χιτῶνα, νίμβον δόξης μετὰ σταυροῦ καὶ ἀγγέλου πτερά, κρατῶν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ ποτήριον, ὁ Ἰ. Χριστὸς φέρων βαρέα χρυσοποίκιλτα αὐτοκρατορικὰ ἐνδύματα καὶ λιθοκόλλητον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μίτραν, καὶ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ προφῆται, φέροντες σταυροὺς κατὰ τὸ πρότυπον τῆς παραστάσεως τοῦ βασιλέως τῶν Ἰουδαίων ἐκ τοῦ ἐν Βενετίᾳ ναοῦ τοῦ ἁγ. Μάρκου, τῆς ὁποίας οὐδ' ὁ συμβολισμὸς αὐτῆς παρουσιάζει ποιάν τινα δικαιολογίαν.

Περὶ τῶν ἐκτρόπων τούτων παραστάσεων ἐγράφησαν πολλὰ καὶ ἐχαρακτηρίσθησαν πάντοτε ὡς αὐθαίρετοι καὶ φαντασιώδεις, κυρίως ὅμως ἐκαυτηρίασεν αὐτὰς ὁ σοφὸς καθηγητὴς τῆς ἐν Πετρουπόλει πνευματικῆς Ἀκαδημίας καὶ Διευθυντὴς τοῦ ἐν Πετρουπόλει ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου, ὅστις λέγει τάδε: «Πολλάκις μὲν παρατηροῦνται ἐν τῇ ἁγιογραφίᾳ ἀναχρονισμοί, ὡς π. χ. ἐπὶ τῆς εἰκόνος τῆς Ὑπαπαντῆς νὰ ζωγραφίζωνται σταυροί, ἀλλὰ νὰ τίθενται σταυροὶ ἐπὶ τῶν ἀμφιέσεων τῶν προσώπων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, προφητῶν κ.τ.λ. ἔστω καὶ ἐπὶ ἀρχιερέων, τὸ τοιοῦτον ἐστὶν οὐ μόνον ἀλλόκοτον καὶ αὐθαίρετον, ἀλλὰ καὶ ὅλως ἀπαράδεκτον ὑπὸ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας, ἀποδεικνύουσι δὲ ὅλαι αἱ τοιαύτης φύσεως παραστάσεις ὅτι δὲν ἀπορρέουσιν αὗται ποσῶς ἐκ χειρῶν ἐξησκημένων καλλιτεχνῶν τοῦ Βυζαντίου, ἔνθα οὐδαμοῦ ἀπαντῶμεν τοιαύτας ἐκτρόπους παραστάσεις» [1].

Ἡ πολυσήμαντος αὕτη δήλωσις τοῦ σοφοῦ τούτου ἀνδρὸς ἀρκεῖ, ἔστω δὲ ὡς ἐπισφράγισις τῶν ὅσων μέχρι τοῦδε εἴπομεν καὶ ἀπεδείξαμεν, ὅτι ἄλλως πως εἰκονίζετο παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ὁ προφήτης Δαβὶδ καὶ ἄλλως πως οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες.

Μετὰ τὸ περὶ ἀμφιέσεως ζήτημα τοῦ προφήτου Δαβὶδ μεταβῶμεν εἰς τὸ τοῦ στεφάνου δόξης (nimbus), σπουδαῖον καὶ τοῦτο ζήτημα.

Ὁ κ. Κωνσταντόπουλος μετὰ πολλῆς πεποιθήσεως φαίνεται δια-

1. Ν. Ποκρόβσκης «Τοιχογραφίαι τῶν ἀρχαίων ναῶν», ἐν Πετρουπόλει 1890 σελ. 47.

κηρύττων ἐν τῇ μελέτῃ αὐτοῦ, ὅτι «ἡ εἰκὼν τοῦ μολυβδοβούλλου ἀνα»γνωρίζεται ὡς παριστῶσα τὸν βασιλέα καὶ προφήτην Δαβὶδ ἐκ τοῦ »στεφάνου δόξης ἢ ἅλω (nimbus) τοῦ περιβάλλοντος τὴν κεφαλὴν »αὐτοῦ».

Εἰς ἀπάντησιν τῆς πάντῃ ἀδοκίμου ταύτης εἰσηγήσεως τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου πρῶτον μὲν διαβεβαιοῦμεν αὐτὸν ὅτι ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου μολυβδοβούλλου στεφάνη δόξης δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' οὐδὲ φαίνεται ὅτι ὑπῆρχε τοιαύτη, δεύτερον δὲ ὅτι καὶ ἐὰν ὑπῆρχε τοιαύτη στεφάνη δόξης, οὐδόλως ἄπορον ἐστὶ τὸ τοιοῦτον, καθότι ἔχομεν πλεῖστα ὅσα μνημεῖα, εἰκονίζοντα Ρωμαίους καὶ Βυζαντινοὺς αὐτοκράτορας φέροντας τὸν στέφανον δόξης, ὡς π. χ. ἐπὶ νομισμάτων, ἐπὶ χρυσοβούλλων, ἐπὶ μολυβδοβούλλων, ἐπὶ ἐγκαυμάτων, ἐπὶ διπτύχων καὶ ἐπὶ παντοίων ἄλλων μνημείων.

Οἱ Βυζαντινοὶ ἰδίως αὐτοκράτορες ὡς κατατασσόμενοι ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἁγίων ἐτιτλοφοροῦντο συνήθως διὰ τοῦ ἅγιος, θεῖος, ἱερός, καὶ οὐ μόνον οἱ ἴδιοι ἐτιτλοφοροῦντο οὕτως, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς χρείαν αὐτῶν ἀντικείμενα, δι' ὃ εἴθιστο ἵνα εἰκονίζωνται ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ μέχρι τοῦ τελευταίου Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος, φέροντες ὡς στολισμὸν τῆς δόξης καὶ ἁγιωσύνης αὐτῶν τὸν στέφανον (nimbus), τὴν συνήθειαν δὲ ταύτην τοῦ εἰκονίζειν τὰς ἐστεμμένας κεφαλὰς μετὰ στεφάνου δόξης παρέλαβον καὶ οἱ πρῶτοι βασιλεῖς τῆς Γαλλίας, τῆς Ἀρμενίας, τῆς Οὐγγαρίας, τῆς Βουλγαρίας, τῆς Πολωνίας καὶ ἄλλοι.

Μὴ ἐπιθυμοῦντες ἵνα εἴπωμεν πλείονα περὶ τοῦ ζητήματος τούτου, παραπέμπομεν τὸν κ. Κωνσταντόπουλον ἵνα μελετήσῃ τὰς περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἀναριθμήτους πηγάς [1].

1. L. Stefani. Nimbus und Strahlenkranz in den Werken der alten Kunst, Petersbourg 1859. — J. Sabatier, Description générale des Monn. Byz. Paris 1862 t. I p. 31-33. pl. VII, 2, 26. pl. IX. 2. pl. XI. 19. 20. 22, pl. XII, 6, pl. XXII, 1, 2. 4, 11. pl. XXIV, 9, pl. XXVI, 21, 23, 24. 25. 26. pl. XXVII, 26; t. II. pl. LXII, 17. pl. LXIII, 7, 8. 9, 10, 11, 19, 20. — Ch. Daremberg et Saglio, Dictionnaire des Antiq. Gr. et Rom. sous le mot «nimbus» p. 84-85. — Charles Diehl. Etudes Byz. p. 112, 115, 117, 119, 121, 123, 139, 149. — G. Schlumberger, Sigillographie de l'Emp. Byz. p. 130. 425. — G. Schlumberger, Mélanges d'Archéolog. Byz. p. 186, pl. X, 3, 264. — N. Kov-

Βαίνοντες περαιτέρω παρατηροῦμεν καὶ αὖθις ὅτι ὁ κ. Κωνσταντόπουλος, ζητῶν ἵνα φανῇ πειστικώτερος ἐν τῷ δισχυρισμῷ αὐτοῦ, ὅτι ἡ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου μολυβδοβούλλου εἰκὼν δὲν παριστᾷ τὸν αὐτοκράτορα Δαβίδ, εἶπεν ὅτι ἀναδρομή τις εἰς τὰ μολυβδόβουλλα ἄλλων βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, ἐν οἷς ἀπεικονίζονται οὗτοι, θὰ πείσῃ ἡμᾶς, ὅτι «οὐδέποτε εὕρηται ἐν αὐτοῖς μόνον ἡ εἰκὼν τοῦ θνητοῦ »βασιλέως, ἀλλὰ πάντοτε, ἐπὶ τῆς ἑτέρας ὄψεως εἰκονίζεται ἱερὸς τύ»πος συνήθως ὁ Ἰησοῦς καὶ σπανιώτερον ἡ Θεοτόκος» καὶ πρὸς τοῦτο ἔφερε παράδειγμα ἐκ τοιούτων μολυβδοβούλλων, *δὲν ἔφερεν ὅμως οὐδὲ ἓν μολυβδόβουλλον ἢ χρυσόβουλλον βασιλικόν, ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μὲν μέρους τοῦ ὁποίου νὰ παρίσταται ὁ εἰκονιζόμενος αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου, ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας ὄψεως τῆς σφραγῖδος αὐτοῦ ὁ ὁμώνυμος αὐτῷ ἅγιος*, ὃν τύπον ἐπιζητεῖ νὰ εὕρῃ νῦν ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου μολυβδοβούλλου.

Ἀπαντῶντες εἰς τὸν δισχυρισμὸν τοῦτον τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου ἀπεδείξαμεν αὐτῷ ὅτι εἰ καὶ ἡ συνήθεια αὕτη παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς φαίνεται μὲν ἔν τισιν ἐπιπολάζουσα, οὐχ ἧττον ὅμως ἔχει καὶ αὕτη καὶ τὰς ἐξαιρέσεις αὐτῆς, καὶ πρὸς ἀπόδειξιν τούτου προσηγάγομεν αὐτῷ δεκάδας ὁλοκλήρων βυζαντινῶν βασιλικῶν μολυβδοβούλλων, ἐν οἷς ἀπεικονίζονται μὲν Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες, οὐδεὶς ὅμως ἐπὶ τῆς ἑτέρας αὐτῶν ὄψεως εἰκονίζεται ἱερὸς τύπος.

Εἰς ταῦτα πάντα ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἀπήντησε μέν, ἀλλὰ δι' ὑπεκφυγῶν, διότι ἡμεῖς, ἐρειδόμενοι μόνον εἰς τὰ γραφόμενα αὐτοῦ,

δακὼφ Ἱστορία τῶν μνημείων τῶν Βυζαντινῶν ἐγκαυμάτων Πετρούπολις σελ. 128 εἰκὼν 25. — Σπ. Λάμπρου Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος τ. Γ', σελ. 768, 801, 817, τ. Ε', σελ. 65, 248, 299, 301, 307, 425, 479. — Κώδ. Εὐαγγελίου ἐθν. βιβλ. Παρισίων ὑπ' ἀριθ. 64. — Κώδ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου Παρ. βιβλ. Coisl. ὑπ' ἀριθ. 79. — Κώδ. Ὁμ. Ἰακώβου Βατικαν. βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 1126. — Κώδ. Ὁμ. Ἰακώβου Παρισ. βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 1208. — Κώδ. Παρισ. βιβλ. ὑπ' ἀριθ. 139. — Δελτίον 6ον τεῦχος Β' τῆς Χριστιαν. Ἀρχαιολ. Ἑταιρείας, εἰκὼν Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου. — Σπ. Λάμπρου, Νέος Ἑλληνομνήμων τ. Γ' τεῦχος Β' σελ. 242 πίν. Α'. — G. Schlumberger, Nicéphore Phocas Paris 1890 p. 304, 365, 369. — Cohen, Monn. Imp. VI. — Waddington, Inscript. de Syrie. — Eckhel, Doct. num. VIII. — Froehner, Médaillons de l'Emp. Romain. — Mommsen, op. cit. II, III. — Caylus, Numismatica. — Maden : Num. Chron. t. XVIII κλπ.

ἀπηντήσαμεν ὅ,τι ἔπρεπεν· νῦν ὅμως ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ζητῶν διέξοδον ὑπεκφεύγει λέγων ὅτι ἡμεῖς παρενοήσαμεν ὅσα αὐτὸς ἔγραψε (μᾶλλον ὅσα αὐτὸς γράφων ἐνόει) περὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν μολυβδοβούλλων, καὶ παραπέμπων ἡμᾶς εἰς τὸ περὶ τῶν βασιλικῶν σφραγίδων κεφάλαιον τῆς Σιγιλλογραφίας τοῦ G. Schlumberger, διατείνεται ὅτι ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν τὰ λεγόμενα αὐτοκρατορικὰ μολυβδόβουλλα.

Ἀπαριθμῶν δὲ κατὰ τὸ φαινόμενον τὰ ὑφ' ἡμῶν προσαχθέντα ἐν τῇ μελέτῃ ἡμῶν εἰς ἀναίρεσιν τῶν λεγομένων του βυζαντινὰ μολυβδόβουλλα, ἐν οἷς εἰκονίζονται Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες, εὑρίσκει, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὅτι τὰ προσαχθέντα μολυβδόβουλλα, καίτοι φέρουσι τὴν εἰκόνα τοῦ αὐτοκράτορος, δὲν δύνανται ὅμως νὰ ὀνομασθῶσι μολυβδόβουλλα βασιλικὰ — ὡς ἐὰν θὰ ἠδύνατο ἕκαστος κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ νὰ ἐπιθέτῃ ἐπὶ τῆς ἀτομικῆς αὐτοῦ σφραγῖδος τὴν ἱερὰν εἰκόνα τοῦ αὐτοκράτορος, — ἀφ' ἑτέρου δέ, ἑτέρας σφραγῖδας ὑφ' ἡμῶν προσαχθείσας, ὡς ἀνηκούσας εἰς Φράγκους βασιλεῖς τοῦ Βυζαντίου, ἀποδοκιμάζει καὶ ἄλλας τὰς ἀποσιωπᾷ ὁλοτελῶς, διότι αὗται ἀντιβαίνουσιν ἢ καὶ ἀνατρέπουσιν ἄρδην τὰς εἰσηγήσεις αὐτοῦ. Οὕτως *ἀπεσιώπησε* τὸ βασιλικὸν μολυβδόβουλλον τὸ παριστῶν τὸν αὐτοκράτορα Νικηφόρον καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἀρτάβαζον, ἀμφοτέρους ἐν προτομῇ καὶ ἀμφιέσει βασιλικῇ (Sigillographie p. 420). Τὸ βασιλικὸν μολυβδόβουλλον τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ καὶ τοῦ ἐγγόνου αὐτοῦ Κωνσταντίνου, ἔνθα παρίσταται ἐπὶ μὲν τῆς ἔμπροσθεν ὄψεως αὐτοῦ ὁ αὐτοκράτωρ «Ἀλέξιος Δεσπότης ὁ Κομνηνός», ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας ὄψεως εἰκονίζεται ὁ ἔγγονος αὐτοῦ «Σεβαστὸς Κωνσταντῖνος», ἀμφότεροι περιβεβλημένοι τὴν ἐπίσημον αὐτῶν βασιλικὴν ἀμφίεσιν (G. Schlumberger Mélanges d'Arch. Byz. p. 263-264). Ἐπίσης δὲ ἀπεσιώπησε τὸ ἕτερον μολυβδόβουλλον τοῦ βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβὶδ τὸ ὑπὸ τοῦ Dorigny ἐκδοθὲν (Sigillographie p. 425). Συνεπῶς αἱ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου παταγώδεις καὶ μεθ' ὑπεκφυγῶν εἰσηγήσεις τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου δὲν δύνανται παντάπασιν ἵνα ἔχωσι λόγον ὑποστάσεως.

Ἐπιληφθῶμεν νῦν τοῦ ζητήματος τῆς ἐπιγραφῆς *κύκλῳ* τοῦ αὐτοκράτορος· αὕτη ἐξ ἀριστερῶν λέγει: «ὁ βασιλεὺς» καὶ ἐκ δεξιῶν

ʼΚ Α
ΠΠ Δ Α. Τὰ γράμματα ταῦτα ἀνέγνωμεν «Κ(αὶ) Α(ὐτοκράτωρ) Τραπεζοῦντος Δαβίδ»· ἐνταῦθα ἐμμείνωμεν ἐπὶ βραχύ· τὸ Ἰκ δὲν δύναται ποσῶς νὰ ᾖ ΚΑ(Ι), τοιοῦτον τρόπον ἀναγνώσεως ἐν συνεπτυγμέναις γραφαῖς, ἐλλείποντος μάλιστα τοῦ Ι, οὐδαμοῦ εὑρίσκομεν, διὰ τοῦτο, ὡς ἐν μεγάλῃ συμπτύξει γεγραμμένον ἀνέγνωμεν Κ(αὶ) Α(ὐτοκράτωρ), ἀφοῦ μάλιστα τοιαύτας συμπτύξεις «πηχυαίων» ὀνομάτων, ὡς ἀποκαλεῖ ταῦτα ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἔχομεν πολλὰς ἄλλας καὶ μάλιστα καὶ ἐπὶ μολυβδοβούλλων καὶ νομισμάτων [1], ὡς π. χ. εἰς τὴν λέξιν «βασιλεὺς» «βασιλικὸς» διὰ μόνου τοῦ γράμματος Β, εἰς τὴν λέξιν «πατριάρχης» διὰ τοῦ γράμματος Π καὶ πολλὰ ἄλλα, μάλιστα δὲ ἐν ἐπιγραφαῖς εὑρίσκονται πλεῖσται ὅσαι τοιαῦται γραφαὶ δι' ἑνὸς καὶ μόνου γράμματος, ἀφοῦ καὶ αὐτὴ ἡ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐπιγραφὴ συνίστατο κατὰ τὸν Προκόπιον ἐξ ἑνὸς καὶ μόνου ἁπλοῦ ἰῶτα, ὃν τρόπον γραφῆς τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ εὑρίσκομεν καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς.

Οὗτος λοιπὸν ἦν ὁ τίτλος, μᾶλλον τὸ πρῶτον μέρος τοῦ τίτλου τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος.

Περὶ τοῦ μονογραφήματος ΠΠ εἴπομεν ἱκανὰ ἐν τῇ προηγουμένῃ ἡμῶν πραγματείᾳ, ἀποδείξαντες διὰ πλείστων παραδειγμάτων, ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀναγνωσθῇ προφήτης, ἐλλείπει δὲ τὸ σχῆμα τοῦ Φ ἐντὸς τῶν δύο σκελῶν ΠΦΙ, ἔνθα καὶ ὁ τόπος ὑπῆρχε.

Τοῦτο ἐνόησε καὶ ὡμολόγησε σιωπηρῶς, ἐννοεῖται, ὁ κ. Κωνσταντόπουλος, ἀλλ' ἐξ ὁμοίων λόγων κινούμενος ζητεῖ ὑπεκφυγὴν καὶ ταύτην εὑρίσκει εἰς τὴν παράλειψιν τοῦ χαράκτου, ὅστις ἐξ ἀβλεψίας ἢ ἀμελείας ἢ ἐλλείψεως χώρου παρέλειψε νὰ χαράξῃ τὸ Φ ἐντὸς τῶν σκελῶν, ἐν ᾧ ἐπὶ πολὺ σμικροτέρων τοιούτων μονογραφημάτων τὸ Φ δὲν λείπει [2]. Ἀλλ' εἶναι λύσις αὕτη; διὰ τοιούτων ὑπεκφυγῶν οὐδόλως λύονται ζητήματα. Ὁ χαράκτης εἰς τὰ τυπικὰ καὶ ἀναλλοίωτα, μάλιστα δὲ ἐπὶ σφραγίδων, φερουσῶν ἐπίσημον χαρακτῆρα, ὡς ἡ σφρα-

1. G. Schlumberger, «Sigillographie de l'Emp. Byz.» p. 221, 589 — J. Sabatier «Mon. Byz.» t. II pl. LXVII, 13.

2. G. Schlumberger, Mélanges d'Archéologie Byz. p. 33. — Gazette archéologique Paris 1883 t. VIII, p. 303, pl. L, nº 14. — G. Schlumberger, L'Epopée Byz. 3me partie p. 521, 697.

γὶς τοῦ βασιλέως, δὲν ἠδύνατο ἵνα παραλείψῃ βεβαίως ἓν ψηφίον, τοῦ ὁποίου ἡ ὕπαρξις κέκτηται τοιαύτην μεγάλην σημασίαν ἐν τῇ ἐννοίᾳ. Τί μένει λοιπὸν ἐκ τούτων; ὅτι ἡ συνεπτυγμένη γραφὴ ΠͲ περιέχει τὰ τρία ἀπαιτούμενα γράμματα τῆς λέξεως Τ. Ρ. Π. = Τραπεζοῦντος [1], ὅτι δὲ εἰσὶ τρία μᾶλλον τὰ γράμματα ἐν τῷ μονογραφήματι τούτῳ, ἤτοι Τ. Ρ. Π. ἢ Π. Τ. Ρ. φαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι ἀπαντῶσι ταῦτα, ὡς εἴπομεν, ἐν τῇ λέξει τροπάριον, τρόπαιον, τράπεζα καὶ ἐν τῇ λέξει ΠͲΙΑΡΧΗϹ = πατριάρχης.

Τὸν ἐπίσημον τίτλον τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Τραπεζοῦντος ὑπεδείξαμεν πρότερον ἡμεῖς τῷ κ. Κωνσταντοπούλῳ, ὥστε εἶναι περιττὸν ἵνα ἐπαναλαμβάνῃ τοῦτον καὶ δι' ἄλλων μαρτυριῶν, ὡσεὶ μὴ ἐγινώσκομεν τοῦτο (βεβαίως οὐχὶ πρὸς ἐπίδειξιν γνώσεων, ἃς δὲν ἀρνούμεθα τῷ ἐλλογίμῳ κ. Κωνσταντοπούλῳ), προσεθέμεθα ὅμως, ὅτι πλὴν τοῦ ἐπισήμου τίτλου ἐν τῇ κοινῇ χρήσει τοῦ λαοῦ, τῶν συγγραφέων καὶ ἄλλων λογίων *ἐν ἐγγράφοις δημοσίοις* συνήθης τίτλος ἦν «ὁ βασιλεύς», «ὁ ἅγιος βασιλεύς», «ὁ αὐτοκράτωρ Τραπεζοῦντος», ὡς λέγουσι συνήθως «οἱ αὐτοκράτορες τῆς Ῥώμης», «οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου», «εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Βυζαντίου», οὕτως ἔλεγον «οἱ βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορες τῆς Τραπεζοῦντος», «εἰς τὰ βασίλεια τῆς Τραπεζοῦντος». Ἰδοὺ δὲ καί τινα παραδείγματα ἐκ πολλῶν:

Ὁ Νικηφόρος Γρηγορᾶς λέγει «ἡγεμόνες Τραπεζουντίων», «ἡγεμονία Τραπεζουντίων», «τὰ βασίλεια Τραπεζοῦντος», «Εἰρήνη ἡ βασιλὶς τῶν Τραπεζουντίων», «Βασίλειος ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλεξίου τὴν τῶν Τραπεζουντίων ἡγεμονίαν διαδεξάμενος» [2]. Ὁ Χαλκοκονδύλης, ὁ Δούκας καὶ ὁ Φραντσῆς πάντες καλοῦσι τοὺς Μεγάλους Κομνηνοὺς ὑπὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ὄνομα «βασιλεῖς τῆς Τραπεζοῦντος». Προσέτι ὁ γνωστὸς ἱστορικὸς Haithon, ὁ Clavijo, ὁ Muratori, ὁ Leunclavius, ἡ «Turcograecia», ὁ Ἀκροπολίτης, Δωρόθεος ὁ Μονεμβα-

1. Κατὰ περίεργον συγκυρίαν παρατηρεῖται ὅτι ὅλα τὰ περὶ τὸ 350 π. Χ. ἀναγόμενα καὶ σῳζόμενα νομίσματα τῆς Τραπεζοῦντος φέρουσι *τρίπουν* σημεῖον = τράπεζαν προσομοιάζουσαν τῷ Γοτθικῷ κεφαλαίῳ γράμματι ΠͲ = ταῦ καὶ τὴν γραφὴν τοῦ ὁποίου ὡς Τ παρεδέχθησαν καὶ οἱ Ῥῶσοι κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς χρήσεως παρ' αὐτοῖς τοῦ πολιτικοῦ ἀλφαβήτου.

2. Ν. Γρηγορᾶς ἐκδ. Βόννης Α' 148-149, 536, 550, Β' 678, 683.

σίας [1], ὁ Καντεμίρης, ὁ Saadeddin, ὁ Πανάρετος [2] πάντες καλοῦσι τοὺς Μεγάλους Κομνηνοὺς βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορας τῆς Τραπεζοῦντος καὶ τὸ βασίλειον αὐτοκρατορίαν τῆς Τραπεζοῦντος, «Imperio di Trabisonda». Ὁ Λαόνικος [3] φέρει πολλὰ ἐπίσημα ἔγγραφα καὶ ἐπιστολάς, αἵτινες καλοῦσι τοὺς Μεγάλους Κομνηνοὺς βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορας Τραπεζοῦντος, ὁ Wadding [4] «Joannem Comnenum Imperatorem Trapezuntii», «Imperatoris Trapezundarum» [5], «Imperatoris Trapezundini» [6], ἐξ ἐπιγραφῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει: «τήνδε περικαλλῆ τοῦ ἁγίου Διονυσίου μονὴν ἔκτισεν ὁ ἀοίδιμος βασιλεὺς Τραπεζοῦντος Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς ἐπὶ ἔτος Χριστοῦ ατπ´ (1380)», Θεόδωρος ὁ Γαβρᾶς «ἐψάλλοντο ἐν ᾧ χρόνῳ ὑφίστατο *ἡ αὐτοκρατορία Τραπεζοῦντος* ἐν ἰδίοις ναοῖς *τῆς ὁμωνύμου αὐτῆς πρωτευούσης πόλεως*» [7].

Ὥστε καὶ ἡλίου φαεινότερον, ὅτι οἱ Μεγάλοι Κομνηνοὶ φέροντες τὸν περιεκτικὸν τίτλον τῆς αὐτοκρατορίας των «βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορες τῆς Τραπεζοῦντος» οὐδόλως ἐμείουν τὰ κυριαρχικὰ αὐτῶν δικαιώματα, διότι αὐτοκρατορίαν Τραπεζοῦντος λέγοντες δὲν ἐνόουν ποσῶς τὴν πόλιν Τραπεζοῦντος, ἥτις ἦτο ἁπλῶς καὶ μόνον ὁμώνυμος τῆς αὐτοκρατορίας πρωτεύουσα [8].

1. Synopsis Hist. p. 533 ed. 1631 «τὸν δὲ βασιλέα Τραπεζοῦντος Κῦρ Δαβίδ»
2. Χρονικὸν «Περὶ τῶν τῆς Τραπεζοῦντος βασιλέων μεγάλων Κομνηνῶν».
3. Λαόνικος Βιβλ. II καὶ IX.
4. T. V p. 254-291. Spand. Annal. Eccles. ad. ann. 1291.
5. Consilium Basil. et Florent. pag. Colon. 1551.
6. Ducange Fam. August. Byz. p. 160 ed. Venet.
7. Βυζαντινὸν Χρονικὸν «Συμβολαὶ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Τραπεζοῦντος» ὑπὸ Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως τ. XII σελ. 133-134, Πετρούπολις 1906.
8. Original-Fragmente, Chroniken, Inschriften und anderes Materiale zur Geschichte des Kaiserthums Trapezunt von D. J. Ph. Fallmerayer: Abhandlungen d. III Cl. d. Ak. d. Wiss. III Bd. Abth III σελ. 145 ἐν ὑποσημειώσει ἐκ τοῦ Eugenicus Mss. R. 1 C. pag. 179 recto: «ἡ αὐτὴ Τραπεζοῦσδε, ἡ πόλις ὅλη καθ' αὑτὴν καὶ ἀκρόπολις, οὐ τῶν περὶ αὐτὴν μόνον ἀγρῶν καὶ θείων σηκῶν, καὶ τῶν τερπνῶν προαστείων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔξω καὶ ἀπωτέρω πολισμάτων αὐτῆς καὶ κωμῶν καὶ ξυμπάσης ἁπλῶς τῆς περιοικίδος ἤδη καὶ τῶν ἀντιπέραν ἐνίους, ὅσους κόσμος τὸ ἀπὸ Χριστοῦ καλεῖσθαι». Ἐπίσης: Mss. Venet. fol. 158 verso lin. 6.

῾Ο μητροπολίτης Τραπεζοῦντος ᾿Ιωσὴφ περὶ τὰ μέσα τοῦ XIV αἰῶνος λέγει: «Περὶ τῶν συσσήμων ᾿Αλεξίου τοῦ Μεγάλου Κομνηνοῦ τὰ τῆς βασιλείας τῶν Τραπεζουντίων σκῆπτρα ὁ ἐν βασιλεῦσι διαδέχεται περιφανέστατος καὶ ἀξιάγαστος ᾿Αλέξιος»[1]. ῾Ο μητροπολίτης Τραπεζοῦντος ᾿Ιωάννης Λαζαρόπουλος ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Εὐγενίου λέγει[2]: «Βασίλειος αὐτοκράτωρ Τραπεζοῦντος 1333-1340»· ὁ αὐτὸς «τόνδε Τραπεζοῦντος ἄρχειν λαχόντα εἰδώς, ὡς οὐκ ὤφειλεν, ἀφελῆ τε καὶ χαῦνον γέροντά τε καὶ ἄπαιδα Μιχαὴλ τὸν Κομνηνὸν ἀναλαμβάνει τὸν τῆς αὐτῆς Τραπεζοῦντος ἀξίως κληροῦχον ἀρχῆς ἄξιον εἶναι τὸν Μέγαν Κομνηνὸν ᾿Αλέξιον» καὶ «ἄρξει δὲ Τραπεζοῦντος ᾿Αλέξιος», «᾿Αλέξιος αὐτοκράτωρ Τραπεζοῦντος 1349-1390».

Οἱ πατριάρχαι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀποτεινόμενοι πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἔλεγον «βασιλεῦ τῆς Τραπεζοῦντος καὶ πάσης Λαζικῆς»[3].

᾿Εν ἐπιστολῇ ᾿Ιωάννου XXII πάπα ῾Ρώμης, ἀπολυθείσῃ κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1329 ἔτους καὶ ἀπευθυνομένῃ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ᾿Αλέξιον ἀναγινώσκομεν τήνδε τὴν ἐπιγραφήν:

«Magnifico viro Trapezundarum Imperatori Gratiam in praesenti que perducat ad Gloriam in futuro»[4].

῾Ο κ. Κωνσταντόπουλος δισχυρίζεται ὅτι οἱ Μεγάλοι Κομνηνοὶ «ἔχοντες ἕδραν τὴν πόλιν Τραπεζοῦντα ἐκάλουν ἑαυτοὺς βασιλεῖς καὶ »αὐτοκράτορας *᾿Ανατολῆς*», καὶ ἀκολούθως ὅτι δῆθεν «ἐκ τῶν ἐπι»σήμων μνημείων ἐξάγεται ὅτι οὗτοι δὲν ἐκάλουν ἑαυτοὺς βασιλεῖς »καὶ αὐτοκράτορας Τραπεζοῦντος» καὶ ὅτι ἑπομένως, προσθέτει ὁ κ. Κωνσταντόπουλος, «ἂν τὸ μολυβδόβουλλον ἀνῆκεν ὄντως εἰς τὸν τε»λευταῖον Κομνηνὸν Τραπεζοῦντος Δαβίδ, ἐν αὐτῷ οὗτος θ' ἀπεκα-

1. Fontes Historiae Imperii Trapezunteni Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως Πετρούπολις 1897 σελ. 59.

2. Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως ἔνθ' ἀν. σελ. 134-136.

3. «Περιπόθητε συμπέθερε τοῦ κρατίστου καὶ ἁγίου μου αὐτοκράτορος, εὐγενέστατε, ἐνδοξότατε, ἀνδρικώτατε, φρονιμώτατε *Βασιλεῦ τῆς Τραπεζοῦντος καὶ πάσης Λαζικῆς* ἐν ἁγίῳ πνεύματι ποθεινότατε υἱὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος *κῦρ Μανουὴλ Μέγα Κομνηνέ....»*. Acta Patriarchatus Constantinopolitani Fr. Miklosich τ. II σελ 541-543

4. J. Ph. Fallmerayer, Geschichte des Kaiserthums von Trapezunt p. 266 München 1827.

»λεῖτο βασιλεὺς Ἀνατολῆς», διότι, λέγει, «θὰ ἀπετέλει αὐτόχρημα ἄρ-»νησιν τῶν κυριαρχικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων, ἂν ὠνόμαζον ἑαυτοὺς »βασιλεῖς Τραπεζοῦντος». Ὅτι δὲ ὁ διισχυρισμὸς οὗτος τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου εἶναι ἀβάσιμος, ὅτι πολλάκις οἱ Μεγάλοι Κομνηνοὶ ἐκάλουν ἑαυτοὺς ἐν ἐπισήμοις ἐγγράφοις βασιλεῖς Τραπεζοῦντος, φέρομεν πρὸς ἔνδειξιν ἐπιγραφὴν τοῦ βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Ἰωάννου τοῦ Μεγάλου Κομνηνοῦ ἐξ ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς Εὐγένιον IV τὸν πάπαν Ῥώμης ὑπὸ ἡμερομηνίαν 18 Ὀκτωβρίου 1434, δημοσιευθείσης ὑπὸ τοῦ Mansi εἰς τὰ αὐτοῦ «Acta Concil Florentin ad annum 1434» καὶ ἐχούσης οὕτω:

«Τῷ Ἁγιωτάτῳ καὶ Μακαριωτάτῳ ἐν Χριστῷ Πατρὶ καὶ Κυρίῳ »Εὐγενίῳ IV ἄκρῳ Ἀρχιερεῖ τῶν Ῥωμαίων Σεβασμιωτάτῳ — Ἰωάν-»νης ὁ Μέγας Κομνηνὸς ἐλέῳ Θεοῦ Αὐτοκράτωρ Τραπεζοῦντος».

Ἐπίσης καὶ ἰδίαν ὁμολογίαν τοῦ βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβὶδ τοῦ Κομνηνοῦ ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐκλαμπρότατον Δοῦκα τῆς Βουργουνδίας ἔχουσαν οὕτω:

«Ego David Imperatore Trapezundarum...» [1].

Μεταβαίνοντες εἰς τὸ ἀξίωμα ὅτι «ὁ μόνιμος καὶ σταθερὸς τύπος »τῆς ἐπιγραφῆς τῆς συνδεούσης εἰκόνα αὐτοκράτορος εἶναι τοιοῦτος »ἤτοι προηγεῖται τὸ κύριον ὄνομα καὶ ἕπεται ὁ τίτλος», παρατηροῦμεν ὅτι δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ τὸ τοιοῦτον ὡς κανών, διότι ἔχομεν καὶ παραδείγματα, ἐν οἷς προηγεῖται ὁ τίτλος καὶ ἕπεται τὸ ὄνομα. Οὕτως ἐπὶ τῆς λαμπρᾶς εἰκόνος τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ ἐκ τῆς Μαρκιανῆς βιβλιοθήκης, ἣν ἐπιτυχέστατα μετέδωκεν ἡμῖν ὁ κ. Σπ. Λάμπρος ἐν τῷ «Νέῳ Ἑλληνομνήμονι» αὐτοῦ (τόμ. Α΄, τεῦχος α΄, σελ. 61), σῴζεται ἐπιγραφὴ τοῦ αὐτοκράτορος, ἔχουσα ὡς ἀκολούθως:

«Ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ Πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων »Νικηφόρος Φωκᾶς...».

Ὁ τύπος οὗτος τῆς ἐπιγραφῆς τῶν αὐτοκρατόρων εἶναι τύπος πάντων τῶν ῥωμαίων καὶ χριστιανῶν βασιλέων Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως· οὕτως ἐντὸς τοῦ ὑπερθύρου τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῆς Τραπεζοῦντος ἀναγινώσκομεν τίτλον αὐτοκρατορικὸν ἀρχόμενον οὕτως: «Αὐτο-

1. J. Ph. Fallmerayer ἔνθ' ἀνωτ.

κράτορι Καίσαρι Γαΐῳ Αὐρηλίῳ Βαλερίῳ Διοκλητιανῷ κλπ.»· ἑτέραν ἐπιγραφὴν ὑπεράνω τῆς ἀνατολικῆς πύλης τοῦ τείχους τῆς Τραπεζοῦντος τοῦ 543 ἔτους ἔχουσαν ὧδε: «ἐν ὀνόματι τοῦ Δεσπότου ἡμῶν ΙΧ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Φλάβιος Ἰουστινιανός, Ἀλαμανικός, Γοτθικός, Γερμανικός, Φραγκικός, Ἀντικός, Ἀλανικός, Οὐανδαλικός, Ἀφρικανός, εὐσεβής, ἔνδοξος, νικητής, τροπαιοῦχος, ἀεισέβαστος Αὔγουστος», οἷα ἐπιγραφὴ ἐπετίθετο καὶ ἐπὶ ἐπισήμων αὐτοκρατορικῶν ἐγγράφων τοῦ Ἰουστινιανοῦ [1]. Ἑτέρα ἐπιγραφὴ ἐπὶ τῆς πύλης τοῦ κυρίως ναοῦ τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐν Τραπεζοῦντι ἔχει ὧδε: «Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Φλ. Ἰουστινιανός, εὐσεβής, νικητής, τροπαιοῦχος, Μέγιστος, ἀεισέβαστος Αὔγουστος παρέσχετο ἰνδ. Ε΄, ἔτους ΥΠ΄= 480» (χρονολ. Τραπεζοῦντος) καθ' ἡμᾶς 524 ἔτος· ἑτέρα ἐπιγραφή: «Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Φλαΰϊος Λέων, εὐσεβής, εὐτυχής, ἔνδοξος, νικητής, τροπαιοῦχος, ἀεισέβαστος Αὔγουστος, πιστὸς βασιλεύς» [2]· ἑτέρα ἐπιγραφὴ ἐπὶ λευκοτάτου μαρμαρίνου διαζώματος ἐπὶ τοῦ πέμπτου Πύργου ἀπὸ τῆς Χρυσῆς Πύλης τῆς Κωνσταντινουπόλεως: «πᾶσι Ῥωμαίοις Μέγας Δεσπότης Ῥωμανός». Ἐπὶ τῆς Χρυσῆς Πύλης τῆς Κωνσταντινουπόλεως «Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Φλαΰϊος Κωνσταντῖνος μέγιστος, εὐσεβής, εὐτυχὴς Αὔγουστος κλπ.». Ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς Τραπεζοῦντος ἐπιγραφὴ ἀναγομένη εἰς τοὺς χρόνους Ἀλεξίου τοῦ Γ΄ 1349-1390 «Πιστὸς Ἑώας καὶ Περατίας Ἄναξ Κομνηνὸς Ἀλέξιος ἐν Χριστῷ Μέγας». Ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας ἐν τῷ ναῷ τῆς Θεομήτορος βυζαντινὴ παράστασις, εἰκονίζουσα ἐν τῷ μέσῳ τὴν Θεοτόκον, ἔχουσαν ἐξ ἀριστερῶν τὸν Πατρίκιον Νικηφόρον, ἐκ δεξιῶν γονυκλινῆ τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον, ἴσως τὸν Ζ΄, μετ' ἐπιγραφῆς: «Ἄναξ κραταιὸς Δεσπότης Κωνσταντῖνος». Αἱ ἐπιγραφαὶ τῶν αὐτοκρατόρων Ἀρκαδίου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Θεοδοσίου ΙΙ, Λέοντος τοῦ Ι καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ Τιβερίου V καὶ Ἀνσιμάρου, Ἰουστίνου, Ἀναστασίου ΙΙ καὶ πολλῶν ἄλλων βασιλέων καὶ αὐτοκρατόρων Ῥώμης καὶ Βυζαντίου, διετήρησαν ὁμοιόμορφον τύπον ἐπιγραφῆς ἀρχόμενον οὐχὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ αὐτοκράτορος, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ὀνό-

1. J. Sabatier «Mon. Byz.» t. A΄ p. 77.
2. J. Sabatier ἔνθ' ἀνωτ.

ματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ τοῦ τίτλου, εἴτε ἀπ' εὐθείας, μόνον ἐκ τοῦ τίτλου αὐτῶν ἀρχόμενον.

Ἐπὶ νομίσματος Ἀλεξίου Κομνηνοῦ Α΄ βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος 1204-1222 ὑπάρχει ἐπιγραφὴ «Καῖσαρ ὁ Μέγας Ἀλέξιος» [1]. Τοιοῦτον τύπον ἐπιγραφῆς ἐπὶ τῶν νομισμάτων αὐτῶν ἔφερον καὶ οἱ πρὸ Χριστοῦ βασιλεῖς τοῦ Πόντου, δηλ. ἤρχετο ὁ τίτλος καὶ εἵπετο τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως οὕτω:

«Βασιλέως Βασιλέων Φαρνάκου».

«Βασιλέως Βασιλέων Μεγάλου Φαρνάκου» [2].

Οἱ αὐτοκράτορες τῆς Ῥωσίας, ὡς παραλαβόντες ὅλους τοὺς τύπους καὶ τὰ ἔθιμα τῆς Βυζαντινῆς αὐλῆς τοῦ Χ αἰῶνος, διετήρησαν καὶ μέχρι σήμερον τὸν τύπον τῆς ἐπιγραφῆς αὐτῶν ὁμοιόμορφον πρὸς ἐκεῖνον τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τῶν ἄλλων αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου.

Τὸν αὐτὸν τύπον αὐτοκρατορικῆς ἐπιγραφῆς ἀπαντῶμεν καὶ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τῶν λοιπῶν σλαυϊκῶν χριστιανικῶν κρατῶν, ἔτι δὲ καὶ παρὰ τῇ Ἀρμενίᾳ καὶ Ἰβηρίᾳ.

Ὑπολαμβάνω ὅτι ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου προηγεῖτο τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοκράτορος τότε μόνον, ὁπότε οἱ αὐτοκράτορες σὺν τῷ ὀνόματι αὐτῶν τῷ κυρίῳ προέβαινον εἰς προσθήκην καὶ τοῦ ὀνόματος τῆς δυναστείας αὐτῶν ἐν τῷ τέλει· οὕτως ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Κομνηνῶν καὶ τῶν Παλαιολόγων παρατηρεῖται ἡ μεταβολὴ αὕτη τοῦ τύπου τῆς ἐπιγραφῆς τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου καίτοι πολλάκις συντομίας ἕνεκα παρέλειπον τὸ ἐπίθετον καὶ τότε ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ βασιλέως ἤρχετο ἀπὸ τοῦ τίτλου αὐτοῦ, τὸ δὲ ὄνομα ἐλάμβανε τὴν δέουσαν θέσιν αὐτοῦ ἐν τῷ τέλει τῆς ἐπιγραφῆς.

Κατὰ ταῦτα μὴ οὔσης δυνατῆς ἐκ φειδοῦς τοῦ χώρου τῆς παρατάξεως σχοινοτενῶν ἐπισήμων τίτλων ἐν τοῖς νομίσμασιν ὡς καὶ ἐν τοῖς μολυβδοβούλλοις, ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι ὁ ἐπίσημος τίτλος «βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ πάσης Ἀνατολῆς, Ἰβήρων καὶ Περατίας ὁ Μέγας Κομνηνὸς» δὲν ἠδύνατο νὰ περιληφθῇ ἐν τῷ μικροτάτῳ χώρῳ

1. J. Sabatier t. II p. 310 pl. LXVII, 5.

2. Joseph Eckhel vol. IV p. 459. — Ἱστορία νομισμάτων ὑπὸ Head μετάφρ. Σβορώνου τόμ. Β΄, 12.

τῆς σφραγῖδος. Ναὶ δὲν χωρεῖ, ὡς δὲν χωρεῖ εἰς ὅλην τὴν σειρὰν τῶν νομισμάτων τῆς Τραπεζοῦντος, τὰ ὁποῖα ἐπεκαλέσθη ὁ κ. Κωνσταντόπουλος εἰς μαρτυρίαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ λεγομένων, διὰ τοῦτο ὁ αὐτοκράτωρ Δαβίδ, ὡς συνήθως γίνεται ἐν τοιαύταις περιστάσεσι, προείλετο ἵνα χαράξῃ βραχυγραφικώτατα καὶ συνεπτυγμένως 'ΚΔ—ΤΠΔΔ.

'Ηθέλησε νὰ ἀμφισβητήσῃ τοῦτο ΤΠ (=Τραπεζοῦντος) ὁ κ. Κωνσταντόπουλος λέγων, ὅτι ἐν νομίσμασι Μανουὴλ Α΄ Κομνηνοῦ αὐτοκράτορος Τραπεζοῦντος ὑπάρχει ὁ τύπος ΤΠΖ = Τραπεζοῦντος, σῳζόμενος ἐν Avignon, λέγει δὲ ὅτι «ἡ γραφὴ αὕτη ἦτο τύπος τοῦ ὀνόματος τῆς πόλεως». Ἡ βεβαίωσις αὕτη τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου δὲν εἶναι ὀρθή, διότι ἐν ἄλλοις νομίσμασι τῶν αὐτῶν Κομνηνῶν εὑρίσκεται καὶ ἄλλη γραφὴ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἔχουσα οὕτως: (ὁ ἅγ. Εὐγένιος) ΤΡΠ—ΖΤ—ΟϹ καὶ ἐπὶ νομισμάτων 'Ιωάννου τοῦ 'Αξούχου ΠΡ—Ζ, καὶ ἐπὶ ἀργυροῦ νομίσματος Μανουὴλ Δ΄ ΤΠ—Ζ καὶ ΠΡ—ΠΖ καὶ ἄλλαι γραφαὶ ἀκόμη διάφοροι εὕρηνται ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ κ. 'Ιωάννου Λεοντίδου ἐν Τραπεζοῦντι, ὥστε δὲν εἶναι τύπος ὡρισμένος τὸ ΤΠΖ, ὡς οὐκ ὀρθῶς διατείνεται ὁ κ. Κωνσταντόπουλος.

Ὁ αὐτὸς ἀποπειρώμενος ἵνα καθιερώσῃ πρωτοφανεῖς διαφορὰς ἐν τῇ παλαιογραφίᾳ διὰ τοῦ ἀξιώματος «ἄλλοι νόμοι διέπουσι τὴν γραφὴν τῶν κωδίκων καὶ ἄλλοι τὴν ἐγχάραξιν τῶν μολυβδοβούλλων», φαίνεται ὅτι δὲν ἐσκέφθη κατὰ πόσον ἀδικεῖ αὐτὸς ἑαυτὸν οὑτωσὶ ἀποφαινόμενος καὶ ἰδοὺ διατί.

Ἡ σιγιλλογραφία βαίνουσα τοῖς ἴχνεσι τῆς νομισματικῆς ἐξακολουθεῖ καὶ αὕτη ἀναπτυσσομένη ἐν τοῖς κόλποις τῆς παλαιογραφίας καὶ τῆς ἐπιγραφικῆς, αἵτινες εἰσὶ πάντοτε ἡ κυριωτάτη κρηπὶς πρὸς εἰδικωτέραν καὶ μεθοδικωτέραν ἐξερεύνησιν τῶν ἐν τῇ σιγιλλογραφίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ ἀπαντωσῶν γραφῶν.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡ σιγιλλογραφία προϊόντος τοῦ χρόνου ηὐξήθη καὶ τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἀρκούντως ἐμεγαλύνθη, συγκριτικῶς ὅμως εἶναι εἰσέτι ἐπιστήμη νέα. Μόλις περὶ τὰ 1884 ὁ διαπρεπὴς γάλλος κ. G. Schlumberger ἀπεπειράθη νὰ θέσῃ τὰς πρώτας βάσεις τῆς Βυζαντινῆς σιγιλλογραφίας, ἐξ ἧς τὸ πρῶτον ἠρύσθημεν σειρὰς αὐτοκρατόρων, στρατηγῶν, ἀξιωματικῶν, στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν, αὐλικῶν, ὀνομάτων, τίτλων, μονῶν, ἁγίων, πατριαρχῶν, ἐπισκόπων κλπ.,

οὐδὲν δ' ἕτερον νέον παρουσίασεν ἡμῖν αὕτη· ἐν τῇ παλαιογραφίᾳ ὅμως καὶ ἐπιγραφικῇ ὅλοι οἱ τρόποι καὶ τὰ συστήματα τῆς συμπιλήσεως καὶ τῆς συμπτύξεως τῶν γραμμάτων καὶ τῆς συγκοπῆς τῶν συλλαβῶν κατὰ διαφόρους τρόπους καὶ τῆς κατὰ φωνὴν μόνον χρήσεως τῶν διαφόρων φωνηέντων καὶ διφθόγγων ἀδιαφόρως (ὡς τὸ ο=ω=ῳ, τὸ υ=ι=η, τὸ ι=υ=η=ῃ=ει), οἱ γνωστοὶ πάντως τῷ κ. Κωνσταντοπούλῳ ἐκ τῶν μολυβδοβούλλων, εἰσὶ γνωστοί, γνωστότατοι τῇ ἐπιστήμῃ καὶ ἐξ ἑτέρων γραπτῶν μνημείων—κωδίκων, νομισμάτων καὶ ἐπιγραφῶν πολὺ πρότερον τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν εἶχε γνωρίσει οὗτος τὰ διάφορα ταῦτα συστήματα τῆς γραφῆς ἐκ τῶν ἐκδοθέντων μέχρι τοῦδε μολυβδοβούλλων.

Ἡ ἀπειρία τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου ἐν τῇ παλαιογραφίᾳ καὶ ἐπιγραφικῇ καταφαίνεται καὶ ἐκ τῶν κάτωθεν ὀλίγων παραδειγμάτων· λέγει «ἁπλοῦν κεφαλαῖον Α εἴτε μόνον εἴτε μετὰ κεραίας ἐν τοῖς μολυβδοβούλλοις σημαίνει πρῶτος» καὶ μ' ὅλα ταῦτα τὸ Α̅ μετὰ κεραίας ἐν αὐτοῖς τοῖς μολυβδοβούλλοις τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου καὶ ἀλλαχοῦ σημαίνει καὶ ἅγιος ὡς καὶ τὴν *προ* πρόθεσιν κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Μ̅ μετὰ κεραίας ἴσον Μήτηρ καὶ Μιχαήλ, καὶ τοῦ Θ̅ ἐπίσης μετὰ κεραίας ἴσον Θεοῦ, Θεοτόκος, τὸ δὲ Α ὅπερ ἐντὸς Ⓐ ἐν τῇ ἐπιγραφικῇ σημαίνει ἅγιος, σημαίνει ταυτοχρόνως καὶ τὰς λέξεις ἀόριστος καὶ ἀόρατος. Ἐπὶ τῶν μολυβδοβούλλων τῶν νομισμάτων καὶ ἀλλαχοῦ πληθὺν ἔχομεν τοιούτων μονογραφηματικῶν γραφῶν καὶ δὴ «ὀνομάτων πηχυαίων» κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου.

Ἕτερον παράδειγμα: Ἐκ τῆς ὄπισθεν ὄψεως ἐπιγραφῆς τὸ ΒΑϹΙΛЄ ἔχει μᾶλλον ὧδε. Ὁ κ. Κωνσταντόπουλος διατείνεται ἀξιωματικῶς, ὅτι ἐν τοῖς μολυβδοβούλλοις: «ὁσάκις συγκόπτεται λέξις λή»γουσα εἰς ΛЄωϹ, ἡ συγκοπὴ γίνεται μετὰ τοῦ Λ, παραλειπομένης »τῆς καταλήξεως ЄωϹ ὡς: ΘЄȣΠΟΛ', ΜЄΓΑΛΟΠΟΛ', ἄλλως »ἡ λέξις χαράσσεται ὁλογράφως ὡς: ΒΑϹΙΛЄωϹ, ΘЄȣΠΟΛЄωϹ, »ΝЄΑΠΟΛЄωϹ, ΚωΝϹΤΑΝΤΙΝȣΠΟΛЄωϹ. Κατὰ ταῦτα ἐν τῷ »μολυβδοβούλλῳ τοῦ Δαβὶδ Κομνηνοῦ, ἂν ἤθελον νὰ γράψωσι τὴν »λέξιν ΒΑϹΙΛЄωϹ, θὰ ἐχάρασσον ταύτην ἢ ὁλογράφως ἢ ΒΑϹΙΛ »καὶ οὐχὶ ΒΑϹΙΛЄ».

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἐκ τῶν μολυβδοβούλλων αὐτῶν τοῦ κ. Κων-

σταντοπούλου ἔχομεν γραφὰς ΗΛΙȣΠΟΛΕ, ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΛΕ, ΝΙΚΟΠΟΛΕω[1], ΤΡΑΙΑΝȣΠΟ, ΘΕȣΠΟΛΕω, ΛΕΟΝΤΟΠΟΛΕ[2], ἐπίσης ΠΑΝΤΕΛΕ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΕ, καὶ CΑΡΔΕ, ΔVCΕ. Τοιαύτης γραφῆς παραδείγματα καὶ ἐπὶ νομισμάτων ἔχομεν πλεῖστα, ὥς π. χ. ἐπὶ τῶν νομισμάτων Σαρία βασιλέως Θράκης εὑρίσκομεν τὴν γραφὴν ΒΑΣΙΛΕ καὶ ΒΑΣΙ[3], ἐπὶ βυζαντινῶν νομισμάτων τῆς νήσου Ῥόδου ΒΑCILΕ[4], ἐπὶ νομισμάτων τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου τοῦ Τσιμισκῆ ΒΑCΙΛΕ[5] καὶ πλεῖστα ὅσα ἕτερα παραδείγματα ἐκ κωδίκων καὶ ἐπιγραφῶν Βυζαντινῶν ἐκδεδομένων τε καὶ ἀνεκδότων, περὶ ὧν ἀνεφέραμεν ἐν τῇ προηγουμένῃ ἡμῶν διατριβῇ.

Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς διὰ συγκοπῆς ταύτης γραφῆς τῶν καταλήξεων ωC καὶ ωΝ τῆς ἄλλως τε γνωστῆς εἰς τοὺς περὶ τὴν παλαιογραφίαν καὶ ἐπιγραφικὴν ἐντριβεῖς ὄντας, ὑπάρχει καὶ τὸ ἡμιστρόγγυλον ἐκεῖνο σημεῖον, τὸ πρὸς τὰ δεξιὰ ἔχον ἐστραμμένον τὸ ἄνοιγμα αὐτοῦ, τὸ ἐπιγραφικὸν τῆς ωC λεγόμενον, ἐν σχήματι ἀκριβῶς τοῦ ἡμίσεος τοῦ ω κατὰ τὸν Κόππα ἔχον οὕτω C, ὅπερ, ὡς φαίνεται, προῆλθεν ἐξ ἑτέρου ταχυγραφικοῦ σημείου τῆς ΟC συλλαβῆς = U.

Καὶ ἐν μὲν τοῖς κώδιξι τὸ σημεῖον τοῦτο, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, σημειοῦται διὰ μίσχου ϛ = ωC, ἐν δὲ ταῖς ἐπιγραφαῖς ἄνευ αὐτοῦ, ὡς π. χ. τὸ ἀναπληρωματικὸν τοῦτο ἐπιγραφικὸν σημεῖον τῆς ωC συλλαβῆς φαίνεται ἐπὶ τοῦ ἑτέρου περισωθέντος ἀντιτύπου τοῦ μολυβδοβούλλου τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβὶδ τοῦ Κομνηνοῦ, τοῦ ἐκδοθέντος ὑπὸ τοῦ κ. Al. Sorlin Dorigny ἐν τῇ λέξει ΒΑCΙΛΕC = βασιλέως[6], ἐπὶ νομίσματος Ἀλεξίου τοῦ Μεγάλου Κομνηνοῦ ΒΑCΙΛΕC = βασιλέως[7], ἐπὶ μολυβδοβούλλου ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ

1. Συλλογὴ μολυβδοβούλ. Ρωσ. Ἀρχ. Ἰνστ. ἐκδ. Β. Πάντσεγκο ἐν ταῖς Εἰδήσεσι τοῦ Ἰνστ. τ. VIII τεῦχος 3 πίν. XXVIII, XXXI.

2. G. Schlumberger, Sigillographie pag. 118. 297. 310, 504.

3. Ed. de Cadalvene, Recueil des Médailles Grecq. Paris 1828 p. 35. 40.

4. Ι. Σβορώνου. Βυζαντιακὰ νομισματικὰ ζητήματα: Διεθν. Ἐφημ. Νομ. Ἀρχαιολ. ἔτος 1899 σελ. 389 — G. Schlumberger, Numismatique de l'Orient Latin Paris 1878.

5. J. Sabatier, Mon. Byzant. Paris 1862 t. II pl. XLVIII. 3. 4, 5. — G. Schlumberger, L'Epopée Byz. à la fin du Xme siècle p. 319. 322.

6. G. Schlumberger, Sigillographie de l'Emp. Byz. p. 425.

7. J. Sabatier, Mon. Byz. t. II pl. XLVII, 5.

Ἀρχαιολ. Μουσείου Ἀθηνῶν ΔVCЄC=δύσεως, ἐπὶ νομίσματος τῆς δυναστείας τῆς νήσου Ῥόδου ΒΑ—CIΛЄC [1] καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν ἐπιγραφικῶν μνημείων. Τὸ ἐπιγραφικὸν τοῦτο σημεῖον τῆς συλλαβῆς ωC, ὥς εἴπομεν, προσλαμβάνον μίσχον ἢ οὔ, δηλοῖ τὴν ωC, ἀλλ' εἰς πολὺ σπανίας περιστάσεις δηλοῖ καὶ τὴν κατάληξιν ΟVC, ὥς π. χ. ЄVΚΛЄC=ЄVΚΛЄΟVC [2].

Σπανίως μέν, ἀλλ' ἀπαντᾷ τιθέμενον ἐν συντετμημέναις λέξεσιν ἐπὶ τῆς ληγούσης ἀντὶ τῆς ωC συλλαβῆς ἓν ̓́Ο μικρόν, τὸ ὁποῖον πάλιν, ὁσάκις τίθεται εἴτε ἄνωθεν τῆς παραληγούσης εἴτε εἰς τὴν λήγουσαν, σημαίνει καὶ τὴν κατάληξιν ΟC καὶ ἄλλοτε πάλιν, ὥς εἴπομεν, ἀντικαθιστᾷ τὸ ̓ω μέγα [3]. Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ταχυγραφικῶν καὶ ἐπιγραφικῶν σημείων, σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι πρὸς δήλωσιν τῆς συλλαβῆς ωΝ ἔχομεν τὸ τιρονιανὸν σημεῖον, ὁμοιόμορφον πρὸς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο τὸ δηλοῦν τὴν ωC συλλαβήν, ἐστραμμένον ὅμως ἔχον τὸ ἄνοιγμα αὐτοῦ πρὸς τὰ κάτω Ո=ωΝ.

Περὶ τῶν τοιούτου εἴδους σπουδαιοτάτων «Signa auxiliaria» καὶ ἑτέρων σπουδαίων παλαιογραφικῶν καὶ ἐπιγραφικῶν ζητημάτων παραπέμπομεν τὸν βουλόμενον εἰς τὰς κάτωθι σημειουμένας παλαιογραφικὰς πηγάς [4].

1. G. Schlumberger, Numismatique de l'Orient Latin, Paris 1878.
2. G. Schlumberger, Sigillographie σελ. 644.
3. G. Schlumberger ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 554, 634.
4. Cod. Baroce, 26, 5, XI ineuntis. — Cod. Laur. Conv. Soppr, 177 saec. X. — Cod. Paris 3032, S. X (Ἑρμογένης). — Cod. Vat 1809 X αἰῶνος, τοῦ ὁποίου τὰ 44 φύλλα εἰσὶ γεγραμμένα διὰ συντετμημένων συλλαβῶν. — Cod. Nonni Gr. Ferr. Ἔργα τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νείλου τοῦ νέου «ἐν λεπτῷ καὶ πυκνῷ ἰδιοχείρῳ» B. a. XIX. B. a. I. B. a. IV. B. a. III. s. XII. Cod. Angel. B. 3. II. Cod. Vat. 1982 (cod, Basil 21) S. X. — Cod. Vallicel D. 43 δύο αὐτοῦ φύλλα. — Cod. Paris 990, a, 1030. — Allen, Notes on abbreviations in Greek manuscripts, Oxford 1889. — Astle, The Origin and progress of Writing, London 1803. — Lehman, Die tachygraphischen Abkürzungen der Griechischen Handschriften, Leipzig 1880. — Mass, Observation paleographica (Melanges Graux. Paris 1884) — Gitlbauer, Die Ueberreste Griechischer Tachygraphie im Codex Vaticanus Graecus 1809 (=Denkschriften der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften, philos. histor. Classe, XXVIII Band 1878). — Wattenbach, XII Schrifttafeln zu Wattenbach's Anleitung zur Griechischen Palaeographie Leipzig 1877. «Scripturae Graecae specimina» Leipzig 1883. Paleographical Society Facsimiles of

Ἐκ τῶν πηγῶν τούτων ἀναμφηρίστως πεισθήσεται ὁ κ. Κωνσταντόπουλος, ὅτι ἡ ἐπὶ τῶν μολυβδοβούλλων γραφὴ δὲν εἶναι ποσῶς διάφορος τῆς ἐν τοῖς κώδιξι γραφῆς, ἀλλὰ γραφὴ ὁμοιόμορφος καθ' ὅλα, συστηματοποιηθεῖσα εἰσέτι ἀπὸ τοῦ X αἰῶνος, ὡς τοῦτο μαρτυροῦσι τὰ περισωθέντα μνημεῖα τοῦ X—XI αἰῶνος.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ὄψεως τοῦ μολυβδοβούλλου κατὰ φαντασίαν ἐπινόησιν ὑπὸ τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου ἑνὸς V μετὰ τοῦ γράμματος Є ἐν τῇ λέξει ΒΑCΙΛЄ, ἐπιτρεψάτω ἡμῖν ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἵνα φανῶμεν πρὸς αὐτὸν αὐστηρότεροι τοῦ δέοντος διὰ τοὺς ἑξῆς λόγους.

Ἔχοντες ἐν τῇ κατοχῇ ἡμῶν μεγεθυντικὴν φωτοτυπικὴν εἰκόνα τοῦ ἡμετέρου μολυβδοβούλλου καὶ μὴ δυνάμενοι ἕνεκα λόγων τεχνικῶν ἵνα προμηθεύσωμεν ἐντεῦθεν τὸ ζητηθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Ι. Σβορώνου ἐκμαγεῖον τοῦ ἡμετέρου μολυβδοβούλλου, ἀπεστείλαμεν αὐτῷ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος φωτοτυπικὴν εἰκόνα ἁπλῶς καὶ μόνον ἵνα πεισθῇ ὅτι οὐδὲν σημεῖον ἑνὸς Ꮩ ψιλὸν ἐν τῇ σφραγῖδι ἡμῶν ὑπάρχει, καὶ τὴν ὁποίαν παραλαβὼν ἀδείᾳ τοῦ κ. Σβορώνου ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἐδημοσίευσεν, οὐδόλως ἀναλογιζόμενος τὸ ἄτοπον, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ὑπέπιπτέ τις, δημοσιεύων ἐν μεγεθύνσει φωτοτυπικὴν εἰκόνα ἀντικειμένου ἐξ ἐγχαράκτου ὕλης, ὡς εἶναι ὁ μόλυβδος.

Καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ προκειμένου περὶ τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου δὲν ἦτο δυνατὸν ἵνα προκύψῃ ἕτερόν τι ἢ ἐκεῖνο, ὅπερ συμβαίνει καὶ εἰς ἕκαστον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἰσχυρῶς ἐπιδρᾷ ἡ φαντασία καὶ δημιουργεῖ ἐκ τοῦ μηδενὸς ἀνύπαρκτα φαινόμενα, καθόσον, ἐὰν καὶ ἐκ τῆς φωτοτυπικῆς ταύτης εἰκόνος ἤθελε τυχὸν λάβει ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἑτέραν αὐτῆς φωτοτυπικὴν ἐν μεγεθύνσει, ἐσμὲν βέβαιοι ὅτι ἑκάστη ἄμυξις ἐπ' αὐτοῦ ἤθελε παρουσιάσει αὐτῷ πληθὺν ἑτέρων γραμμάτων.

Ὅθεν διαβεβαιοῦμεν τὸν κ. Κωνσταντόπουλον διὰ τοῦ πλέον κατηγορηματικωτέρου τρόπου, ὅτι ἐν τῷ ἡμετέρῳ μολυβδοβούλλῳ πᾶν

manuscripts and inscriptions. ed. Bond. Thomson and Warner, I serie 3 vol. London 1873-1883. 2 serie, 1884.— Wilcken. Tafeln zur aelteren Griechischen Palaeographie. Leipzig und Berlin 1891. — Gardthausen, Griechische Palaeographie.

ἄλλο τι ὑπάρχει ἢ ἓν ˚V ψιλόν, καθότι, ὡς εἴπομεν καὶ ὡς φαίνεται τοῦτο, ἓν ˚V ψιλὸν οὐδόλως χωρεῖ διὰ τὴν ἔλλειψιν χώρου.

Πρὸς ἐντελῆ οὐχ ἧττον κατάρριψιν τοῦ οἰκοδομήματος τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου, περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ φανταστικοῦ ˚V ψιλὸν παρατιθέμεθα ὧδε πρὸς τῇ ἡμετέρᾳ σφραγῖδι τοῦ βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβὶδ ἐν φυσικῷ μεγέθει καὶ ἕτερον ἀντίτυπον σφραγῖδος τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβὶδ ἠκρωτηριασμένον δυστυχῶς κατὰ τὸ ἓν τρίτον αὐτῆς, δημοσιευθεῖσαν τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ κ. Al. Sorlin Dorigny ἐν τῷ Bulletin Critique n. 1, de la III année, 15 Mai 1882 καὶ εἶτα ὑπὸ τοῦ κ. G. Schlumberger Sigillographie p. 425.

Ἐκ τοῦ ἐν λόγῳ ἑτέρου ἀντιτύπου τούτου τῆς σφραγῖδος τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβὶδ καταφανὲς πλέον καθίσταται ὅτι ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς ὀπισθίας ὄψεως τοῦ μολυβδοβούλλου ὑπάρχει ἡ γενικὴ πτῶσις ΒΑCΙΛΕωC καὶ οὐχὶ ἡ κλητικὴ ΒΑCΙΛΕV, ὡς βλέπει δὲ ὁ ἀναγνώστης ἐνταῦθα, ἡ λήγουσα τῆς λέξεως βασιλέως, δηλ. ἡ συλλαβὴ ωC σημειοῦται λίαν σαφῶς διὰ τοῦ γνωστοῦ ἐπιγραφικοῦ σημείου τῆς συλλαβῆς ωC=∪ [1] (ἴδε τὸ ἐν πίνακι III μολυβδ. ὑπ' ἀριθ. Α΄). Ὅθεν συμπληροῦντες τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ κεκολοβωμένου, ὡς εἴπομεν, ἑτέρου τούτου μολυβδοβούλλου τοῦ δημοσιευθέντος ὑπὸ τοῦ κ. S. Dorigny, διὰ τῆς τοιαύτης ἐπιγραφῆς τοῦ ἡμετέρου ὁμοίου μολυβδοβούλλου ἔχομεν τὴν ἐπιγραφὴν ἀπαράλλακτον ὡς ἡμεῖς ἀνεγνώσαμεν ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου μολυβδοβούλλου (ἴδε ἐν πίνακι III μολυβδ. ὑπ' ἀριθ. Β΄) ἤτοι:

« ΔΑΔ ΒΑCΙΛΕωC/ΑCΦΑΛΕC ΓΡΑ/ΦωΝ ΚVΡΟC/
ΔΑΔ ΚΟΜΝΗΝΟV/ΒΑCΙΛΕΓΓΟ/Ν8 ΓΙΝΟV/».

Καὶ ἐπειδὴ ἐνταῦθα γίνεται λόγος περὶ τοῦ ἑτέρου ὁμοίου μολυβδοβούλλου τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβὶδ τοῦ Κομνηνοῦ, καθῆκον ἡμῶν θεωροῦμεν ἵνα ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου εἰς τὴν ὑφισταμένην ἐλαχίστην μεταξὺ τῶν δύο

1. Ὡς ἐπίσης διὰ τοῦ γνωστοῦ ταχυγραφικοῦ σημείου — fragmentum Bobiense (S. VII-VIII) V, σημειοῦται ἡ λήγουσα (δίφθογγος) ΟV ἐν τῷ ὀνόματι ΚΟΜΗΝV = ΚΟΜΝΗΝΟV.

τούτων μολυβδοβούλλων διαφορὰν ὡς πρὸς τὸν τύπον τοῦ συνδυασμοῦ καὶ τὴν διάθεσιν τῶν γραμμάτων, τὴν διαφορὰν ἐν τῇ παραστάσει καὶ τὴν τοιαύτην ἐν τῇ ἀμφιέσει τοῦ αὐτοκράτορος, ἅτινα οὐδόλως παραβλάπτουσι τὸ κείμενον τῆς ἐπιγραφῆς τῆς σφραγῖδος, ἄλλως τε δὲν εἶναι καὶ τὸ πρῶτον παράδειγμα, ὅπερ ἔχομεν ἐνταῦθα εἰς τοιαύτας διαφορὰς βασιλικῶν σφραγίδων ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος, παραδ. χάριν ἔχομεν δύο σφραγῖδας τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, ἐξ ὧν ἡ μὲν μία εἶναι ἡ ἀποκειμένη ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ ἀρχείῳ τῆς Βιέννης, ἡ δὲ δευτέρα ἐν τῷ R. Archivio di Stato τῆς ἐν Ἰταλίᾳ Μοδένης (Μυτίνης), αἵτινες ἀντιπαραβαλλόμεναι πρὸς ἀλλήλας παρουσιάζουσιν οὐκ ὀλίγας διαφορὰς περί τε τὴν διάθεσιν τῶν γραμμάτων, τὴν γραφὴν αὐτῶν καὶ ὡς πρὸς τὴν παράστασιν τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐσθῆτα καὶ ὡς πρὸς τὸ στέμμα, ὡς τοῦτο ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ κ Σπ. Λάμπρος [1], περιγράψας μάλιστα τὰς ἐν λόγῳ διαφοράς.

Περὶ δὲ τοῦ ὅτι ὁ ἐν τῷ μολυβδοβούλλῳ αὐτοκράτωρ Δαβὶδ ἀποκαλῶν ἑαυτὸν βασιλέα, δὲν δύναται, ὡς διατείνεται ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἵν' ἀποκαλῇ ἑαυτὸν ταυτοχρόνως καὶ βασιλέγγονον, ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι πᾶς τις τυγχάνων γνώστης τῆς συνωνυμίας τῶν λέξεων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ καὶ τῆς ὀνοματοθεσίας παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς δὲν θὰ ἀρνηθῇ ὅτι τὸ βασιλέγγονος εἶναι συνώνυμον τοῦ ἀπόγονος καὶ τῆς λέξεως βλαστός, ἐξ οὗ καὶ πορφυρόβλαστος [2], καθόσον βασιλέγγονον λέγοντες οἱ Βυζαντινοὶ ἐνόουν τὸν ἐκ γόνου βασιλέων καταγόμενον, τὸν ῥίζαν βασιλικὴν ἔχοντα οὐ μόνον πρὸς πάππον, ἀλλὰ καὶ πάππον πρὸς πάππον, τὸν ῥίζαν βασιλικὴν ἔχοντα, ὡς ἀπεκάλει αὐτὸς ἑαυτὸν καὶ Ἀνδρόνικος ὁ Β', ὁ γέρων λεγόμενος Παλαιολόγος, ὡς καταγόμενος ἐκ τῶν προβασιλευσασῶν οἰκογενειῶν Δούκα, Ἀγγέλου καὶ Κομνηνοῦ καὶ δι' αὐτὸ καὶ ὑπεγράφετο «Ἀνδρόνικος ἐν »Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων Δούκας »Ἄγγελος Κομνηνὸς ὁ Παλαιολόγος» [1], ὥστε καὶ ὁ βασιλεὺς Δαβίδ, ἐνταῦθα πάνυ ὀρθῶς ἀποκαλεῖ αὐτὸς ἑαυτὸν βασιλέγγονον· ἐὰν δὲ ἐχρή-

1. Σπ. Λάμπρου «Νέος Ἑλληνομνήμων» τ. III. τεῦχος Β', σελ. 229, πίν. Δ'.
2. G. Schlumberger, Sigillographie p 582. Ἡμετέρα ἔκδ. Κωνσταντίνου Ροδίου στίχ. 1, 27, Ὀδησσὸς 1896.

σατο τῇ λέξει βασιλέγγονος, ἥτις εἶναι καθ' ὅλα συνώνυμος τῷ ἀπόγονος, τὸ τοιοῦτον ἐγένετο χάριν τοῦ μέτρου, ὥστε οὐδεμίαν εὑρίσκομεν ἐνταῦθα παρατυπίαν ὡς πρὸς τὴν ἔκφρασιν καὶ μάλιστα ἀφοῦ εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ αὐτοκράτορες τῆς Τραπεζοῦντος ἐνηβρύνοντο ἐπὶ τῷ ὅτι ἦσαν ἀπόγονοι, βασιλέγγονοι τοῦ πρώτου ἱδρυτοῦ τῆς δυναστείας τῆς Τραπεζοῦντος Ἀλεξίου τοῦ Α΄ καὶ ἐκάλουν ἑαυτοὺς ὡς τοιούτους [1]. Μαρτυρεῖ δὲ τοῦτο Γεώργιος ὁ Σχολάριος, ὅστις μνημονεύων περὶ τοῦ Τραπεζουντίου Χρονογράφου Θεωνᾶ, ἱστοριογράφου τῆς αὐλῆς τῶν μεγάλων Κομνηνῶν, προσάγει μαρτυρίαν ὅτι ὁ Θεωνᾶς ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Τραπεζοῦντος λέγει· «Ἐκ δὲ τοῦ Ἀλεξίου κατάγεσθαι τὴν βασιλικὴν οἰκίαν φασὶ τῆς σῆς λίαν κραταιότητος» [2]. Ἕτερον παράδειγμα σχετικόν: Ἰωάννης ὁ Δούκας εἶχεν ἐπὶ μὲν τῶν νομισμάτων αὐτοῦ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἰωάννης Δεσπότης», ἐπὶ δὲ τῆς σφραγῖδος αὐτοῦ τὴν κάτωθι ἔμμετρον ἐπιγραφήν:

«Σεβαστοκράτωρ Ἰωάννης ὁ Δούκας
Ῥίζαν γένους ἔχοντος ἐκ βασιλέων» ἢ
«Σφραγὶς σεβαστοῦ Ἰωάννου τοῦ Δούκα
Ῥίζαν γένους ἔχοντος ἐκ Βασιλέων».

Καὶ ἐπὶ τέλους ἔχομεν καὶ τὸ ἕτερον ἀντίτυπον τῆς σφραγῖδος τοῦ αὐτοῦ βασιλέως τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ, τὸ ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Dorigny, ὅστις ἀποκαλεῖ ἑαυτὸν *βασιλέγγονον.*

Καὶ ἐν τῇ ἐπαναλήψει τῶν κυρίων ὀνομάτων, ἰδίως τοῦ ὀνόματος τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβὶδ ἐν τῷ ἐμμέτρῳ ἐπιγράμματι «τοῦ παραδόξου καὶ πρωτοφανοῦς τούτου φαινομένου» κατὰ τὸν κ. Κωνσταντόπουλον σφάλλεται οὗτος σφόδρα.

Ὅτι ἐν τῇ ποιήσει ἡ τοιαύτη κυρίων ὀνομάτων ἐπανάληψις εἶναι συνήθης, φέρομεν πλεῖστα παραδείγματα ἐκ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν, ὧν οἱ Βυζαντινοὶ ἦσαν ἀκριβεῖς μιμηταί. Αὐτίκα δὲ ἐκ τοῦ Ὁμήρου, ὅστις προκειμένου περὶ κυρίων ὀνομάτων ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν νηῶν

1. Χρυσόβουλλον ἐκ τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου ἔκδ. ὑπὸ W. Regel, Πετρούπολις 1898, 6809-1301, 14 ἰνδ., μηνὶ Ἰουλίῳ περὶ τῶν κτημάτων τῆς μονῆς, σελ. 6.

2. Σπ. Λάμπρου «Νέος Ἑλληνομνήμων» τ. Α΄, τεῦχος Β΄, σελ. 192.

(Ἰλ. Β, 494-877) ἰδίως ἀναφέρει πλεῖστα τοιαῦτα παραδείγματα ἐπαναλήψεων, τοῦτο δείκνυται.

«Τῶν μὲν ἄρ' Ἀμφίμαχος καὶ Νάστης ἡγησάσθην,
Νάστης Ἀμφίμαχός τε Νομίονος, ἀγλαὰ τέκνα». (Ἰλ. Β, 870-1.)
«Νιρεὺς αὖ Σύμηθεν ἄγε τρεῖς νῆας ἐΐσας,
Νιρεὺς Ἀγλαΐης υἱὸς Χαρόποιό τ' ἄνακτος,
Νιρεύς, ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν». (Ἰλ. Β, 671-3.)
« . . . . . . ἀπ' Ἀξιοῦ εὐρὺ ῥέοντος
Ἀξιοῦ, οὗ κάλλιστον ὕδωρ ἐπικίδναται αἶαν». (Ἰλ. Β, 849-50.)
«Ἔνθα δὲ Σίσυφος ἔσκεν, ὃ κέρδιστος γένετ' ἀνδρῶν,
Σίσυφος Αἰολίδης· ὁ δ' ἄρα Γλαῦκον τέκεθ' υἱόν,
αὐτὰρ Γλαῦκος ἔτικτεν ἀμύμονα Βελλεροφόντην». (Ἰλ. Ζ, 153-5.)
«Τῶν αὖθ' Ὑρτακίδης ἦρχ' Ἄσιος ὄρχαμος ἀνδρῶν,
Ἄσιος Ὑρτακίδης, ὃν Ἀρίσβηθεν φέρον ἵπποι». (Ἰλ. Β, 837-8.)
«Ἔστη σκῆπτρον ἔχων· τὸ μὲν Ἥφαιστος κάμε τεύχων.
Ἥφαιστος μὲν δῶκε Διῒ Κρονίωνι ἄνακτι,
αὐτὰρ ἄρα Ζεὺς δῶκε διακτόρῳ ἀργεϊφόντῃ·
Ἑρμείας δὲ ἄναξ δῶκεν Πέλοπι πληξίππῳ,
αὐτὰρ ὁ αὖτε Πέλοψ δῶκ' Ἀτρέϊ ποιμένι λαῶν·
Ἀτρεὺς δὲ θνήσκων ἔλιπεν πολύαρνι Θυέστῃ,
αὐτὰρ ὁ αὖτε Θυέστ' Ἀγαμέμνονι λεῖπε φορῆναι». (Ἰλ. Β, 101-7.)

Ἐπίσης Ἰλ. Β, 541-2, 690-1, 606-8, 727-8, 741-2, 752-3, 756-8, 782-3.
Ἰλ. Α, 255.
Ἰλ. Γ, 122-3, 230-1.
Ἰλ. Δ, 192-3, 35, 256-7, 474-5.
Ἰλ. Ε, 471-2, 463.
Ἰλ. Ζ, 22-3, 163-4, 395-6.

Ἠδυνάμεθα ἵνα ἐπεκτείνωμεν ἐπὶ πολὺ τὸν κατάλογον τῶν ἐπαναλήψεων καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ῥαψῳδιῶν τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, ἐξ οὗ ἀπέρρευσε πᾶσα ἡ ποίησις τῶν ἀρχαίων καὶ εἰς ἣν οἱ Βυζαντινοί, προηγησαμένων τῶν Ἀλεξανδρινῶν, πολὺ ἐνησχολήθησαν, ὡς ὁ Εὐστάθιος Θεσσαλονίκης ἀρχιεπίσκοπος καὶ ἄλλοι.

Ἀλλὰ φρονοῦμεν ὅτι ἀρκοῦσι τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα, πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ἡ ἐπανάληψις τῶν κυρίων ὀνομάτων ἦτο καὶ εἶναι λίαν συνήθης παρὰ τοῖς ποιηταῖς ὅλων τῶν αἰώνων.

Ἀπαυδήσαντες ἤδη ἐκ τοῦ ἀλλεπαλλήλου καὶ κατ' ἀνάγκην μακροῦ ἐλέγχου τῶν ἀβασίμων σκέψεων καὶ κρίσεων τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου, καθόσον ἄλλως, τοῦτο ὁμολογητέον, μετὰ πολλῆς θλίψεως ἐπράξαμεν, καταντῶμεν εἰς τὸ τελικὸν ἐξαγόμενον τῆς ἀνταπαντήσεως ἡμῶν, ἐπιλέγοντες ἐν συνόψει:

α´) Ὅτι, ἡ ἐπὶ τοῦ μολυβδοβούλλου εἰκὼν δὲν παριστᾷ τὸν προφήτην Δαβίδ, ἀλλὰ τὸν βασιλέα καὶ αὐτοκράτορα τῆς Τραπεζοῦντος Δαβὶδ τὸν μέγαν Κομνηνόν.

β´) Ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ πρὸς τὰ δεξιὰ ἀναμφηρίστως περιέχει Κ(αὶ) Α(ὐτοκράτωρ) Τραπεζοῦντος Δαβίδ, καὶ

γ´) Ὅτι ἡ ὄπισθεν ἐπιγραφὴ φέρει τὴν γενικὴν (κτ.) πτῶσιν ΒΑϹΙΛΕѠϹ καὶ οὐχὶ τὴν κλητικὴν ΒΑϹΙΛΕV.

Ἅτινα εἰσὶ τὰ καίρια τῶν ἐπιχειρημάτων, δι' ὧν καταρρίπτεται ἡ ὑπόθεσις καὶ δόξα τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου.

Παράδοξον ἀληθῶς· ὅ τι συνέβη εἰς τὸν τίτλον τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Τραπεζοῦντος, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὴν μετρικὴν τοῦ πρώτου στίχου τῆς σφραγῖδος.

Προκειμένου περὶ τοῦ τίτλου τῶν αὐτοκρατόρων ὑπεδείξαμεν τῷ κ. Κωνσταντοπούλῳ ἐν τῇ ἐπικρίσει ἡμῶν, ὅτι ὁ τίτλος, ὡς παρεῖχεν αὐτὸν ὁ κ. Κωνσταντόπουλος, εἶναι ἀνακριβὴς καὶ συνεπληρώσαμεν αὐτόν· τὸ αὐτὸ συμβαίνει νῦν καὶ ἐπὶ τῶν δύο στίχων τῆς ὄπισθεν ὄψεως τοῦ μολυβδοβούλλου.

Κατ' ἀρχὰς ὁ κ. Κωνσταντόπουλος εἶπεν ὅτι ὁ μὲν α´ τῶν στίχων εἶναι δεκατρισύλλαβος, ὁ δὲ β´ δωδεκασύλλαβος· τῷ ὑπεδείξαμεν ὅτι καὶ τοῦτο εἶναι ἀνακριβές, διότι οἱ στίχοι εἶναι τρίμετροι ἰαμβικοί, ὧν ὁ α´ ἔχει μίαν συλλαβὴν περιττεύουσαν εἰς τὴν λέξιν «βασιλέως», πρᾶγμα σύνηθες παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, παρὰ τῷ Ὁμήρῳ αὐτῷ καὶ τοῖς τραγικοῖς, τοῦθ' ὅπερ ἐθεραπεύσαμεν προχείρως διὰ τῆς *συνιζήσεως*, συνηθεστάτης ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μετρικῇ καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ δημοτικῇ ἡμῶν ποιήσει, καθόσον ἡ Μετρικὴ εἶναι μία παρ' Ἕλλησιν, εἴτε ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τῶν συλλαβῶν βασιζομένη, ὡς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ποιήσει καὶ ἐν

τοῖς ἰαμβικοῖς κανόσι τοῦ Δαμασκηνοῦ τῶν μέσων χρόνων, εἴτε ἐπὶ τοῦ τόνου ἐν τῇ νεωτέρᾳ.

Προχείρως δὲ προσηγάγομεν παραδείγματα ἐκ τοῦ Εὐριπίδου εἰς ἀπόδειξιν τῶν λεγομένων. Καὶ ὅμως ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἀντὶ νὰ μελετήσῃ τὰ πρωτότυπα κείμενα καταφεύγει εἰς μαρτυρίας ἄλλων, ὧν τὸ κῦρος, ἐν τῇ μετρικῇ μάλιστα, δὲν εἶναι ἀναμφισβήτητον.

Καιρὸς πλέον νομίζομεν καὶ καθῆκον ἡμῶν εἶναι νὰ παύσωμεν τοῦ βαδίζειν ἐπὶ πεπατημένων ὁδῶν καὶ τοῦ νομίζειν ἀπαραίτητον τὴν τῶν ξένων ποδηγέτησιν καὶ χειραγωγίαν ἐν τῇ ἑλληνικῇ μάλιστα γλώσσῃ, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς ὡς Ἕλληνες καὶ ἐννοοῦμεν κάλλιον τῶν ξένων καὶ αἰσθανόμεθα πληρέστατα, καιρὸς λέγω, ὅπως μὴ δεχώμεθα ἀνεξελέγκτως τὰς ὑπὸ τῶν ξένων προσφερομένας ἐρεύνας, καιρὸς μᾶλλον τοῦ βασανίζειν ἐπιμελῶς αὐτάς, καὶ διορθοῦν ὅπως τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ ὀρθὴ κατανόησις αὐτῶν, ἣν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες δυνάμεθα εὐκολώτερον ἵνα κατορθώσωμεν, κάλλιον παντὸς ξένου.

Ὁμογενὴς καθηγητὴς καὶ δεινὸς τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας μύστης ὁ κ. Ματθαῖος Παρανίκας, ἐν τῇ μελέτῃ αὐτοῦ «Περὶ μετρικῆς τῶν Βυζαντινῶν» ὀρθῶς ἀποφαίνεται περὶ τούτων τάδε:

«Οἱ Πατέρες ἡμῶν οἱ Βυζαντινοὶ παραμελήσαντες ἐν τῇ στιχουρ-»γίᾳ τὸν χρόνον, τὸν δὲ τόνον εἰσαγαγόντες, ἐμιμήθησαν ἐν τοῖς ποιή-»μασιν αὐτῶν τοὺς ἀρχαίους ποιητάς. Πάντα μονονοὺ τὰ εἴδη τῶν »μέτρων κατά τε χρόνον καὶ τόνον εὕρηνται παρ' αὐτοῖς, *πάντες δὲ »οἱ στίχοι τῶν ἀρχαίων λυρικῶν καὶ δραματικῶν ποιητῶν δύνανται »ἵνα ἐφαρμοσθῶσιν εἰς τὰ μέλη τῶν Βυζαντινῶν.*

»Οἱ εὐρωπαῖοι ἑλληνισταὶ τοῦτο μὲν ἐκ τῆς Ἐρασμικῆς προφο-»ρᾶς αὐτῶν μὴ ἐννοοῦντες τὴν χάριν τῆς ἐρρύθμου ἀπαγγελίας τῶν »ἡμετέρων ποιημάτων, ἣν εἶχον καὶ οἱ Βυζαντινοί, τοῦτο δέ, ἀγνο-»οῦντες κυρίως τὸ μέλος τῶν ποιημάτων τούτων, καθ' ὃ εἶναι ἐν »χρήσει οἱ ἄλογοι τόνοι, περιορίζονται μόνον εἰς τὸ νεκρὸν δι' αὐ-»τοὺς γράμμα καὶ εἰς τοὺς τόνους τῶν λέξεων, ὧν τινὲς μὲν ἐλλεί-»πουσι, τινὲς δὲ μεταβάλλουσι θέσιν, τούτου δ' ἕνεκα προσκρούουσιν »εἰς πολλὰς δυσκολίας περὶ τὴν μετρικήν, εἰς ἣν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες »ἐσμὲν ἁρμοδιώτεροι διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους ἐξηγηταί» [1].

1. Ματθαῖος Παρανίκας «Ἡ Μετρικὴ τῶν Βυζαντινῶν» καὶ ἰδίᾳ τῶν ὑμνο-

῾Ο κ. Κωνσταντόπουλος, ἐλέγχων ἡμᾶς ὡς χωλαίνοντας δῆθεν περὶ τὴν μετρικήν, καὶ παραπέμπων εἰς τὸ περὶ Βυζαντινῆς λογοτεχνίας ἔργον τοῦ κ. Κρουμβάχερ, ἀντιγράφει αὐτὸν αὐτολεξεὶ λέγων:

«῾Ο βυζαντινὸς τρίμετρος σύγκειται κατὰ κανόνα ἐκ δώδεκα συλ-»λαβῶν», καὶ ἐπιπροστιθέμενος «δὲν θὰ ἐφέρομεν δὲ παραδείγματα »πρὸς πίστωσιν τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ ἐκ τοῦ Εὐριπίδου, ἂν ἐγνωρί-»ζομεν τὰ γραφόμενα ὑπὸ τοῦ κ. Β. Μέϋερ, ὅτι δηλαδὴ ποιητική τις »σχολὴ κατὰ τὸν VI αἰῶνα ἀπέρριψεν ἐν πλήρει συνειδήσει τὸν δρα-»ματικὸν τρίμετρον μετὰ τῶν διαλύσεων καὶ ἀναπαίστων αὐτοῦ, ἐκλέ-»ξασα ἐν πλήρει συνειδήσει τὸν λυρικὸν τρίμετρον, τοῦ ὁποίου παρά-»δειγμα εἶχον ἐν τῷ πολὺ ἀναγινωσκομένῳ Λυκόφρονι». Καὶ ὅμως ἀπατᾶται εἰς τοῦτο ὁ κ. Μέϋερ, διότι δυνάμεθα νὰ φέρωμεν ἱκανὰ παραδείγματα ἐκ τοῦ Λυκόφρονος, εἰς τὰ ὁποῖα αἱ διαλύσεις εἶναι ἐν χρήσει, δι' ὧν οἱ στίχοι γίνονται πολλάκις δεκατρισύλλαβοι, ὡς π. χ. οἱ ἐκ τῆς Λυκόφρονος Κασσάνδρας ἢ 'Αλεξάνδρας κάτωθι ἰαμβικοὶ στίχοι:

	«κλάζων τ' ἀμί/ητον στομα/τι ρι/γίστην βοήν»	στίχ. 263
	«Βοαρμία / Λυγγᾶτις 'Ομυ/λωῒς βία»	» 520
	«τείνει πρὸς αἴ/θραν κρᾶτα Πολυ/δέγμων λόφος»	» 700
	«λοιβαῖσι καὶ / θύσθλοισι Παρ/θενόπην βοῶν»	» 720
	«κρόκαι δε Μινυ/ῶν εὐλιπῆ στεγάσματα»	» 874
	«Εὐρὰξ 'Αλαί/ου Πατα/ρέως ἀνακτόρων»	
ἢ	*«Εὐρὰξ 'Αλαί/ου Πα/ταρεως ἀνακτόρων»*	» 920
	«ὁ δ' ἱπτί/κτων Λαγαρίας / ἐν ἀγκάλαις»	» 930

῎Ιδε καὶ στ. 962, 963, 1027, 1046, 1164, 1218, 1222, 1242, 1288, 1469 κτλ.

Παραδείγματα τοιαῦτα ἰαμβικῶν τριμέτρων δεκατρισυλλάβων καὶ δεκατετρασυλλάβων ἔχομεν πλεῖστα ὅσα καὶ ἐκ πολλῶν βυζαντινῶν

γράφων ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου τ. ΚΖ΄, σελ. 346. 'Επίσης τοῦ αὐτοῦ «Περὶ μετρικῆς τῶν ὑμνογράφων τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας» ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ τοῦ 'Ελλην. Φιλ. Συλλ. τ. Θ΄ καὶ Ι΄.

ποιητῶν καὶ ἐξ αὐτῶν εἰσέτι τῶν μολυβδοβούλλων, ὡς π. χ. ἐκ τοῦ προχείρου:

«Σφραγὶς μὲν αὕτη σὺν τύχῃ ἐκτυπουμένη».
«Ὁμώνυμον σκέποις με μάρτυς τὸν σὸν δοῦλον».
«Σκέποις με μάρτυς Γρηγόριον συνώνυμον».
«Κλῆσίν τε τιμήν τε ἡ γραφὴ προδεικνύει» [1].
«Τοῦτό σοι τὸ δῶρον καὶ καλῷ μοι προστάτῃ» [2].
«Ἰουστινιανὸν ἐκεῖνον ἄνδρα τὸν μέγαν».
«Ἰουστινιανὸς καθεῖλεν εἰς τὸ γῆς πέδον» [3].
«Μονῆς φιλίας σοι Ξανθοπούλων ἁγίων».
«Βέλτιστε ἀνδρῶν Νικόλαε, κλέος λόγων» [4] κλπ.

Ἐὰν ἀπέρριψαν οἱ Βυζαντινοὶ ἐν πλήρει συνειδήσει τὸν δραματικὸν τρίμετρον μετὰ τῶν διαλύσεων καὶ ἀναπαίστων αὐτῶν, τότε τί πρέπει νὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ ἐξοχωτέρου τῶν Βυζαντινῶν ποιητῶν καὶ μελῳδοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ κατὰ τὸν Η´ αἰῶνα ἀκμάσαντος, ὅστις ἐν τοῖς τρισὶν αὐτοῦ Ἰαμβικοῖς κανόσιν, εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν, τὰ Θεοφάνεια καὶ τὴν Πεντηκοστήν, περιλαμβάνει περὶ τοὺς 400 σχεδὸν στίχους ὡραίους τριμέτρους ἰάμβους πλήρεις χάριτος καὶ φαντασίας;

Τοιαύτη εἶναι ἡ ἄγνοια τοῦ Μέϋερ καὶ αὐτοῦ τοῦ Κρουμβάχερ περὶ τὴν βυζαντινὴν μετρικήν, τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ τῶν ἀντιγραφέων αὐτῶν!

Παραλείπομεν καὶ τοὺς ἄλλους ἰαμβικοὺς τριμέτρους στίχους μεθ' ἑνὸς ἑξαμέτρου εἰς τὰ Συναξάρια τῶν ἁγίων τὰ καθ' ἑκάστην ἀναγινωσκόμενα.

Ἀλλ', ὡς εἴπομεν, ὁ κ. Κωνσταντόπουλος οὐδ' ἀναφέρει κἂν τὰ ἰαμβεῖα τοῦ Δαμασκηνοῦ, τὰ ὁποῖα εἰσὶ πεποιημένα κατὰ τὰ ἀρχαῖα πρότυπα, ἐπιφωνεῖ δ' ἡμῖν ὅτι καὶ τοῖς ἄκρῳ δακτύλῳ τῆς Βυζαντινῆς μετρικῆς ἁψαμένοις ταῦτα εἶναι γνωστότατα, καίτοι αὐτῷ τούτῳ

1. G. Schlumberger, Sigillographie de l'Emp. Byz. p. 64, 65, 66.
2. N. Kondakoff, Histoire de l'art Byz. Paris 1891 t. II p. 42.
3. Κωνσταντῖνος Ρόδιος ἡμετ. ἐκδ. Ὀδησσὸς 1896 στίχ. 43. 365. 496.
4. Κῶδ. Παρισ. ὑπ' ἀριθ. 1213, «Νέος Ἑλληνομνήμων» Σπ. Λάμπρου τ. Β', τεῦχος γ', σελ. 300.

μένουσιν ἄγνωστα καὶ *κοινοὶ τόποι*, εἰ καὶ *κοινοὶ τόποι* ἐν τῇ θεωρίᾳ τῆς ῥητορικῆς ἀλλοίαν ἔχουσιν ἔννοιαν.

Τοῦ παραδόξου φαινομένου τούτου ὀφείλομεν ἵνα ἀναζητήσωμεν τὸν λόγον.

Ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἐν τῇ ἀπαντήσει αὑτοῦ εἰς τὴν ἡμετέραν ἐπίκρισιν παρεδέχθη ὅτι, ὡς προκειμένου περὶ τοῦ τίτλου τῶν αὐτοκρατόρων, οὕτω καὶ ἐνταῦθα, οἱ δύο στίχοι εἶναι, ὡς τῷ ὑπεδείξαμεν, τρίμετροι ἰαμβικοί, ἐπειδὴ ὅμως θέλει ἐπιμόνως ἵνα ἀναγνωσθῇ ἡ ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ λέξις ΒΑCΙΛΕV καὶ οὐχὶ ΒΑCΙΛΕωC, ὡς ἡμεῖς ἀναγινώσκομεν καὶ ὡς ἔχει ἐν τῷ ἑτέρῳ ἀντιτύπῳ τοῦ αὐτοῦ μολυβδοβούλλου τῷ ὑπὸ τοῦ κ. S. Dorigny ἐκδοθέντι, λέγει κατὰ τὸν Κρουμβάχερ, ὅτι πρέπει ὁ στίχος νὰ εἶναι δωδεκασύλλαβος καὶ οὐχὶ δεκατρισύλλαβος ὡς ἔχει· ἀλλ' ἠγνοοῦμεν ἆρά γε τοῦτο, ἀφοῦ μάλιστα καὶ ἐσημειώσαμεν καὶ τὸ διάγραμμα τῶν τριῶν διποδιῶν τοῦ τριμέτρου, αἵτινες ἀνὰ τέσσαρας ἑκάστη ἔχουσι συλλαβάς; βεβαίως τὸ ἐγνωρίζομεν, ἀφοῦ μάλιστα ἐθεραπεύσαμεν τὴν διάλυσιν ΕωC διὰ τῆς συνιζήσεως, οὕτω δὲ κατεστήσαμεν τὸν στίχον δωδεκασύλλαβον, ὅστις εἶναι ἄλλως ὄντως δωδεκασύλλαβος διὰ τῆς βραχυγραφίας ΒΑCΙΛΕ.

Ἐπιθυμῶν ὅμως ὁ κ. Κωνσταντόπουλος νὰ ἀναγνωσθῇ ΒΑCΙΛΕV καὶ βλέπων πάντοτε ὑπὸ τὴν ἰσχυράν, ὡς εἴπομεν, ἐπίδρασιν τῆς φαντασίας του τὸ ἀνύπαρκτον V ἐν τῷ φανερῷ ΒΑCΙΛΕ ἐπιμένει καὶ καλὰ εἰς τὴν ἐσφαλμένην ἀνάγνωσιν.

Ἑπομένως χαίρειν τοῦτον ἐῶντες, ἀφίεμεν αὐτῷ ἐλεύθερον τὸ στάδιον, κλείοντες διὰ παντὸς τὴν μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος συζήτησιν.

Ἔγραφον ἐν Σμύρνῃ τῇ 20 Δεκεμβρίου 1906.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΒΕΓΛΕΡΗΣ

ΜΙΚΡΑ ΠΑΡΕΡΓΑ

Α΄. ΝΟΜΙΣΜΑ ΔΗΡΙΕΩΝ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

AR 15 χιλμ.— Κεφαλὴ πωγωνοφόρος Ἡρακλέους ἐν λεοντῇ κατενώπιον καὶ ὀλίγον τι ἐστραμμένη πρὸς ἀρ. Ἄνω ἀριστερὰ ᐳ.

Ὀπ. ▷ ꓘ ◁ πέριξ φαρέτρας καὶ τόξου χιαστὶ τεθειμένων. Τὸ ὅλον ἐν τετραγώνῳ ἐγκοίλῳ.

Τὸ πρῶτον γνωσθὲν κομμάτιον τοῦ νομίσματος τούτου, ἀνακαλυφθὲν ἐν Κραβασαρᾷ (Ἀμβρακίᾳ) τῆς Ἀκαρνανίας, ἐδημοσίευσεν ὁ Prokesch-Osten ἐν τῇ Archaeol. Zeitung τοῦ 1846 σελ. 265, δεχθεὶς τὴν γνώμην τοῦ Borrell, καθ' ἣν δέον τοῦτο νὰ ταχθῇ ὑπὸ τὴν *Δάρδανον πόλιν τῆς Τρῳάδος*. Ἕτερον ὅμοιον κομμάτιον, μετριωτάτης διατηρήσεως (γραμμ. 1,73), εἰσῆλθεν ἐν ἔτει 1861 εἰς τὸ Ἐθνικὸν ἡμῶν Νομισματικὸν Μουσεῖον ἐκ τῆς δωρεᾶς Μιχαὴλ Ζαρίφη τῆς μνημονευομένης ἐν τῇ ἐντύπῳ Πρυτανικῇ Λογοδοσίᾳ τοῦ Κ. Ἀσωπίου σελ. 92, ἔνθα ὅμως δὲν μνημονεύεται ἰδιαιτέρως τὸ νόμισμα, ὅπερ κατὰ τὸ χειρόγραφον *Βιβλίον τῶν Δωρητῶν* τοῦ Νομισμ. Μουσείου σελ. 113 ἐθεωρήθη ὑπὸ τοῦ Ποστολάκα ὡς «*τριώβολον τῶν Δαρδάνων, ἔθνους τῆς Ἰλλυρίας κατὰ τὴν τοῦ κ. Παύλου Λάμπρου ἀπόδοσιν*», ταχθὲν ὑπ' ἀριθ. 1812. Βραδύτερον δὲ ἐν τῷ Numismatic Chronicle τοῦ 1871 (N. S. vol. XI p. 165 pl. VI, 7) τρίτον ὅμοιον κέρμα, ὁλκῆς 2,26, ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ P. Gardner, γράψαντος ὅτι «τὰ νομίσματα τῆς Δαρδάνου τῆς Τρῳάδος εἶναι τόσον διάφορα τούτου, ὥστε ἡ εἰς αὐτὴν ἀπόδοσις εἶναι βεβαίως ἐσφαλμένη, ἐνῷ ἐξ ἄλλου ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἡρακλέους καὶ τὸ ἔγκοιλον τετράγωνον ἐνδεικνύουσιν ὡς πατρίδα τὴν *Θεσσαλίαν*, τὸ δὲ ᖘ τὴν *Ἰταλίαν* ἢ *Σικελίαν*». Τὴν εἰς Μικρὰν Ἀσίαν ἀπόδοσιν ἀπέκρουσεν ἐν ἔτει 1885 καὶ ὁ R. Weil (Fried-

laender, Repertorium zur antiken Numismatik σελ. 255). Τέλος ἐν ἔτει 1887 ὁ von Sallet δημοσιεύων δύο ὅμοια κέρματα τῆς συλλογῆς τοῦ Βερολίνου καὶ τῆς συλλογῆς τοῦ Λονδίνου (Zeitsch. für Numismatik Bd. XIV pag. 8 Taf. I, 5) θεωρεῖ ἐσφαλμένην τὴν ἀνάγνωσιν *Δαρ*. . ., ἑπομένως καὶ τὴν ἀπόδοσιν εἰς Δάρδανον τῆς Τρῳάδος ἢ ἄλλην πόλιν οὕτως ἀρχομένην, ἀσφαλῆ δὲ μόνον τὴν ἀνάγνωσιν *Δρα* . ., προσθέτων ὀρθῶς ὅτι ἡ τεχνοτροπία τῶν νομισμάτων τούτων ὁμοιάζει πρὸς τὴν τῶν τῆς Στράτου τῆς Ἀκαρνανίας.

Ἡ γνώμη αὕτη ἐπεκράτησεν ἔκτοτε, οὕτω δὲ καὶ ὁ τελευταῖος ἐν ἔτει 1905 δημοσιεύσας ὅμοιον κέρμα, ὁλκῆς γρ. 2,01 (Hirsch, Cat. N° XIII ἀριθ. 1573 Taf. XX [συλλογὴ Ἀθ. Ρουσοπούλου]) τάσσει αὐτὸ ὑπὸ τὴν *Δρα*. . . ἄγνωστον πόλιν τῆς Ἀκαρνανίας, περιγράφων μάλιστα τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἡρακλέους ὡς κεφαλὴν Ἀχελῴου.

Ὅτι τὸ νόμισμα τοῦτο ἀνήκει πράγματι εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν, δηλοῦται σαφῶς ὑπό τε τῆς γνωστῆς προελεύσεως ἐξ Ἀκαρνανίας ἑνὸς ἐξ αὐτῶν καὶ τῆς τελείας ταυτότητος τῆς τεχνοτροπίας τῶν τύπων αὐτοῦ, τοῦ τετραγώνου ἐγκοίλου, τῶν γραμμάτων ᖷ, Α, πρὸς ἐκεῖνα πλείστων ἀργυρῶν Ἀκαρνανικῶν νομισμάτων τοῦ αὐτοῦ σταθμητικοῦ κανόνος (πβλ. BMC. Thessaly to Aetolia pl. XXVII, 1, XXIX, 11, 13, 15. — Imhoof-Blumer, Die Münzen Acarnanies: Numismat Zeitschrift Bd. X S. 51, 158-167 κτλ. ἔνθα παράβαλε καὶ τὰς ἐπιγραφὰς ᖷΙΤ καὶ ΑᖷΤΣ [Στράτος]). Αὕτη ἡ ὕπαρξις τοῦ Α ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας ὄψεως τοῦ ἐν λόγῳ νομίσματος συμφωνεῖ πρὸς τὸ ἔθος τῶν Ἀκαρνάνων τοῦ νὰ θέτωσιν ἐπὶ τῆς κυρίας ὄψεως, πλὴν τοῦ ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ὄψεως ὀνόματος τῆς πόλεως, τὰ ἀρκτικὰ τοῦ ὀνόματος αὐτῶν Ἀκαρνάνων (πρβ. Στράτος, Λευκάς, Οἰνιάδαι, παρὰ Imhoof ἔ. ἀ. σελ. 17, 19-21, 151).

Προκειμένου δὲ περὶ ἐπιγραφῆς ἀρχαϊζούσης καὶ βουστροφηδὸν γεγραμμένης, καθ' ἃ καὶ ἐπὶ πολλῶν ἄλλων τῶν ἀνωνέρω μνημονευθέντων Ἀκαρνανικῶν νομισμάτων, ἡ ἀνάγνωσις *Δ-α-ρ*. . . εἶναι, παρὰ τὴν γνώμην τοῦ von Sallet, τόσον πιθανὴ ὅσον καὶ ἡ *Δ-ρ-α*. . .

Εὐτυχῶς ἐνῷ οὐδεμιᾶς Ἀκαρνανικῆς πόλεως τὸ ὄνομα ἄρχεται διὰ τῶν γραμμάτων *Δαρ*, ἔχομεν πόλιν τῆς Ἀκαρνανίας αὐτόνομον καὶ σπουδαίαν, ἧς τὸ ὄνομα παρέχει τὰ ἀρκτικὰ ***Δαρ***. . . Ἡ ἐπὶ χαλκῆς πλα-

κὸς «*Συνθήκη καὶ συμμαχία Αἰτωλοῖς καὶ Ἀκαρνάνοις*», ἣν ἀνεκάλυψεν ἐσχάτως ὁ κ. Γ. Σωτηριάδης κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ ναοῦ τοῦ Θερμίου Ἀπόλλωνος (Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1905 σελ. 55 κἑξ.), ἀνήκουσα εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Γ΄ αἰῶνος π. Χ., συνωμολογήθη «*ἐπὶ στραταγῶν ἐν Ἀκαρνανίᾳ Βυνθάρου Οἰνιάδα, Ἐπιλάου* ***Δηριέως,*** *Ἀγήσωνος Στρατίου, Ἀλκέτα Φοιτιᾶνος, Ἀλκίνου Θυρρείου, Θέωνος Ἀνακτοριέως, Πολυκλέους Λευκαδίου*» κτλ. Ὁ κ. Σωτηριάδης ὀρθῶς ἀνεγνώρισεν ὅτι ὁ ***Δηριεὺς*** Ἐπίλαος εἶναι ἐκ τῶν μνημονευομένων παρὰ Διοδώρῳ XIX, 67 ***Δεριέων*** Ἀκαρνάνων, τῶν τῇ συμβουλῇ τοῦ Κασσάνδρου ἐγκαταλειψάντων τὰ μικρὰ χωρία αὐτῶν καὶ συνοικισθέντων μεθ' ἑτέρων εἰς Ἀγρίνιον. Αὐτὸ τὸ κείμενον τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Σωτηριάδου ἀνακαλυφθείσης ἐπιγραφῆς, ἐνῷ ἔχομεν τὰς γραφὰς Συνθήκ**α**, Ἀγαθ**ᾷ** Τύχ**ᾳ**, εἰρήν**α**ν, ἀλλ**ά**λοις, **ἀ**ώ, πλ**ά**ν, στρ**α**τ**α**γῶν κτλ., οὐδεμίαν ἀφίνει ἀμφιβολίαν ὅτι οἱ Δ**η**ριεῖς ἢ Δεριεῖς εἶναι οἱ κόψαντες τὰ ἐξ Ἀκαρνανίας νομίσματα ταῦτα τῶν **Δα**ρ(ιέων).

Β΄. ΤΛΗ.... ΚΑΙ ΛΙΝΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΣΠΟΝΤΙΑΣ Ἢ ΛΙΛΑΙΟΝ ΤΗΣ ΒΙΘΥΝΙΑΣ

Ὁ Fox ἐν Engravings of unedited or rare greek coins Part. I p. 16 nº 45 ἐδημοσίευσε σμικρὸν ἀργυροῦν νομισμάτιον ὁλκῆς 0,94, φέρον τοὺς ἐκ τῶν νομισμάτων τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Καλχηδόνος γνωστοὺς τύπους ἤτοι ἐφ' ἑνὸς βοῦν ἢ ταῦρον πρὸς ἀρ., ἐφ' ἑτέρου δὲ ἔγκοιλον σχήματος σταυροῦ μαιανδρομόρφου ὑπὸ σφαιριδίων πληρουμένου, ὅπερ ὅμως ἐν μὲν τῇ θέσει τοῦ ἐθνικοῦ τοῦ Βυζαντίου (ΥΠΥ) ἢ τῆς Καλχηδόνος (ΚΑΛΧ) φέρει τὴν ἐπιγραφὴν ΛΙΝ, τὸν δὲ βοῦν εἰκονίζει βαίνοντα οὐχὶ ἐπὶ δελφῖνος, ὡς ἐν Βυζαντίῳ, ἢ ἐπὶ στάχυος ὡς ἐν Καλχηδόνι, ἀλλ' ἐπὶ σπέρματος σίτου ἢ κριθῆς. Ἀναγνώσας δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΛΙΝ ἀπέδωκεν αὐτὸ εἰς τὴν Αἶνον τῆς Θρᾴκης. Ἀλλ' ὁ von Sallet ἀναδημοσιεύσας αὐτό, νῦν εὑρισκόμενον ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Βερολίνου, καὶ ἐπιμελῶς ἀπεικονίσας (Die Antiken Münzen Bd. I S. 127), γράφει ὅτι φέρει ΛΙΝ σημειῶν συγχρόνως τὰ ἑξῆς: «Ἂν τὸ νόμισμα ἐκόπη πράγματι ἐν

Αἴνῳ ἢ ἁπλῶς εἶναι βάρβαρόν τι νόμισμα τῆς Καλχηδόνος παραμένει ἀβέβαιον. Ἡ τεχνοτροπία αὐτοῦ εἶναι ἐν τούτοις ἐπιμεμελημένη καὶ καλή. Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τὸ πρῶτον γράμμα ἔχει τὸ σχῆμα Λ, ἐν τούτοις δύναται κάλλιστα ἕνεκα τῆς σμικρότητος αὐτοῦ νὰ ἐτέθη ἀντὶ τοῦ Α. Ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τῶν ὁμοιοτύπων νομισμάτων τῆς Καλχηδόνος καὶ τοῦ Βυζαντίου ἀκριβῶς ἐν τῇ θέσει ταύτῃ εὕρηται τὸ ὄνομα τῆς πόλεως, εἶναι λίαν πιθανὸν ὅτι ἡ Αἶνος ἔκοψεν ἀληθῶς, ἐκ συνεννοήσεως πρὸς τὰς γειτονικὰς πόλεις Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα, νομίσματα τῶν αὐτῶν τύπων.

Ἐσχάτως δὲ ὁ κ. Anderson, διευθυντὴς τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀγγλικῶν τηλεγράφων, ἐδωρήσατο τῇ αἰτήσει μου τῷ Ἐθνικῷ Νομισματ. Μουσείῳ τὸ ἑξῆς παρόμοιον νόμισμα, εὑρεθὲν ἐν Κίῳ τῆς Βιθυνίας, ἀπεικονισθησόμενον δὲ κατωτέρω ἐν τοῖς πίναξι τῶν κατὰ τὸ λῆξαν ἀκαδημ. ἔτος προσκτημάτων τοῦ Ἐθν. Νομισμ. Μουσείου.

Ꝛ 15, γραμμ. 1,90.— ΤΛΗ ἄνω βοὸς βαίνοντος πρὸς ἀρ. ἐπὶ δελφῖνος (;), ἐγείροντος δὲ τὸν δεξιὸν πόδα.

Ὄπ. Ἔγκοιλον σχήματος σταυροῦ μαιανδρομόρφου, οὗ τὰ κενὰ πληροῦνται ὑπὸ σφαιριδίων.

Αἱ ἐπιγραφαὶ ΛΙΝ καὶ ΤΛΗ κατέχουσαι τὴν αὐτὴν θέσιν, ἣν ἐπὶ τῶν ὁμοιοτύπων νομισμάτων τὰ ἐθνικὰ τῶν Βυζαντίων καὶ Καλχηδονίων, ἐνδείκνυνται ὡς ἐθνικά, τοσοῦτο μᾶλλον ὅσον, ὅπως διακρίνονται τὰ νομίσματα τῶν Βυζαντίων ἀπὸ τὰ τῶν Καλχηδονίων διὰ τοῦ συμβόλου, ἐφ' οὗ βαίνει ὁ βοῦς, οὕτω καὶ ταῦτα ἔχουσι διάφορα σύμβολα καὶ δὴ τὸ μὲν κόκκον κριθῆς, τὸ δὲ δυσδιάκριτόν τι, ὅπερ δὲν φαίνεται οὔτε δελφὶς οὔτε στάχυς.

Διὰ τῶν γραμμάτων ΛΙΝ ἄρχεται τὸ ὄνομα χωρίου τῆς Ἑλλησποντίας γνωστοῦ ἐκ τῆς ἑξῆς δύο ἀρχαίων μαρτυριῶν:

Στράβωνος κεφ. 588: «*Πιτύα δ' ἐστιν ἐν Πιτυοῦντι τῆς Παριανῆς ὑπερκείμενον ἔχουσα πιτυῶδες ὄρος· μεταξὺ δὲ κεῖται Παρίου καὶ Πριάπου* ***κατὰ Λίνον χωρίον ἐπὶ θαλάττῃ, ὅπου οἱ Λινούσιοι κοχλίαι ἄριστοι τῶν πάντων ἁλίσκονται***».

Στέφ. Βυζάντιος ἐν λ Λίνον, χωρίον τῆς Ἑλλησποντίας. Στράβων τρισκαιδεκάτῃ· «μεταξὺ δὲ κεῖται τοῦ Παρίου καὶ τοῦ Πριάπου

κατὰ Λίνον· οἱ οἰκοῦντες Λινούσιοι». — Ἐν τοῖς χειρογράφοις ἐπικρατεῖ ἡ γραφὴ «**καὶ τὸ** Λῖνον» ἀντὶ «**κατὰ** Λῖνον».

Ὁ Fox γράφει περὶ τοῦ συμβόλου, ἐφ' οὗ βαίνει ὁ βοῦς τοῦ ἐν λόγῳ νομισματίου, ὅτι εἶναι «κόκκος σίτου, ἢ ἐπιδορατίς, ἢ δυνατὸν ἰχθύς», προτιμᾷ δὲ νὰ θεωρήσῃ αὐτὸ ὡς ἐπιδορατίδα. Ὁ von Sallet θεωρεῖ αὐτὸ ἀσφαλῶς ὡς κόκκον σίτου. Ἀλλ' ὁ κ. K. Regling ἐξετάσας ἐκ νέου τὸ νομισμάτιον τῇ αἰτήσει μου γράφει μοι ὅτι τὸ σύμβολον δυνατὸν [1] νὰ εἶναι κοχλίας. Τοῦτο θὰ ἦτο ἡ ἀρίστη ἐπιβεβαίωσις τῆς ἀπονομῆς ἡμῶν ταύτης. Ὁ αὐτὸς ὅμως κ. Regling παρατηρεῖ ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ δυνατὸν ἴσως νὰ ἀναγνωσθῇ ΛΙΛ πιθανώτερον ἢ ΛΙΝ, δικαίως δ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐσκέφθη ὅτι τὸ νομισμάτιον δυνατὸν νὰ ἀνήκῃ εἰς τὸν γείτονα τῇ Καλχηδόνι καὶ τῷ Βυζαντίῳ λιμένα τῆς Βιθυνίας ***Λίλλιον*** (ὁ Müller διορθοῖ ***Λίλαιον***: πβλ. τὴν Λιλαίαν τῆς Φωκίδος), τὸν ἀναφερόμενον ἐν Ἀρριανοῦ Περίπλῳ Εὐξείνου Πόντου, 18, 6 (Müller Geogr. Gr. minores I p. 383) πβλ. καὶ ***Λιλεὸν*** ἢ ***Λιλεοῦν*** ἀναφερόμενον ὡς ἐμπορικὸν λιμένα τῆς Βιθυνίας ἐν Ἀνωνύμου Περίπλῳ Εὐξείνου Πόντου, 9 (=Müller ἔ. ἀ. I, 404).

Ἀργυρᾶ τινα νομίσματα τοῦ Παρίου, καθ' ἣν ἔκειτο τὸ Λῖνον, παρουσιάζουσιν ἀνάλογον τύπον βοὸς ἱσταμένου, ἐπὶ ῥοπάλου ὅμως.

Διὰ τῶν γραμμάτων ΤΛΗ οὐδὲν ἐθνικὸν γνωρίζω ἀρχόμενον πλὴν τοῦ τῶν *Τλητῶν*, ἰβηρικοῦ ἔθνους ἐν τῇ χώρᾳ Ταρτησσῷ (Θεόπομπος παρὰ Στεφ. Βυζαντίῳ ἐν λ.), τῶν κατ' οὐδένα τρόπον δυναμένων νὰ σχετισθῶσι πρὸς τὸ ἡμέτερον νόμισμα, ὅπερ πιθανῶς δηλοῖ ἄγνωστον ἡμῖν πόλιν τῆς Ἑλλησποντίας.

Αὕτη φαίνεταί μοι ἡ πιθανωτέρα γνώμη περὶ τῶν δύο τούτων κερμάτων. Τὴν δὲ σκέψιν ὅτι τὰ ΛΙΛ ἢ ΛΙΝ καὶ ΤΛΗ δυνατὸν νὰ ὦσιν ὀνόματα ἀρχόντων (π. χ. Λίννιος, Λίνδιος, Λίνδος, Λίνος, Λινύας ἢ Τλημονίδης, Τληπόλεμος, Τλησίας κτλ.) τοῦ Βυζαντίου ἢ τῆς Καλ-

1. «Dass die Münze eine Muschel, nicht ein Korn hat, wäre nicht ganz ausgeschlossen, aber ΛΙΝ ist *absolut deutlich* zu lesen und es ist nur fraglich, ob ΛΙΝ oder ΛΙΛ mit einem Stempelriss am zweiten Schenkel zu lesen ist: für letzteres wäre auf Λίλλιον, Λιλέον in den beiden Periplus, Stadt an der Küste von Bithynien, also nicht so gar weit von Kalchedon, zu verweisen: doch ist die Münze etwas barbarisch im Stil und könnte also Nachprägung sein». (K. Regling, ἐν ἐπιστολῇ τῆς 21 Μαΐου 1907).

χηδόνος, ἐξ ἐκείνων ἅτινα ἀπαντῶμεν εἰς μονογραφήματα ἐπὶ τῶν ὁμοιοτύπων νομισμάτων παρὰ τὰ ἐθνικά, παραλειφθέντων τῶν ἐθνικῶν ἐλλείψει χώρου ἕνεκα τῆς σμικρότητος τῶν κερμάτων, ἀποκλείει ἡ ὕπαρξις ἐπ' αὐτῶν διαφόρων συμβόλων τῶν ἐπὶ τῶν ὁμοιοτύπων νομισμάτων τῶν δύο τούτων πόλεων. Ἄλλως ἐν ὁμοίαις περιπτώσεσι παραλείπεται τὸ ὄνομα τοῦ ἄρχοντος μᾶλλον ἢ τὸ ἐθνικόν.

Γ'. ΜΝΑΙΑΙΟΝ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ Ε'

κοπὲν ὑπὸ Σκόπα τοῦ Αἰτωλοῦ.

Μεταξὺ τῶν χωρίων Χρυσοβίτσης, Μπαμπίνη καὶ Προδρόμου τῆς Ἀκαρνανίας ἀνεκαλύφθη ἐσχάτως χρυσοῦν ὀκτάδραχμον Πτολεμαίου Ε', ὁλκῆς γραμμ. 27,52, ἀπαράλλακτον πρὸς τὰ περιγραφέντα καὶ ἀπεικονισθέντα ὑπ' ἐμοῦ ὑπ' ἀριθ. 1257 πίν. XLI, 17-18 τῆς συγγραφῆς *Νομίσματα τοῦ Κράτους τῶν Πτολεμαίων,* ἔνθα (τόμ. Α', σελ. τκα'-τκβ') ἐζήτησα νὰ ἀποδείξω ὅτι τὸ ἐπ' αὐτῶν μονογράφημα [monogram] (=ΣΚΟΠΑΣ) ἀναφέρεται εἰς τὸν περίφημον Αἰτωλὸν Σκόπαν, τὸν πλῆθος χρυσίου λαβόντα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου Πτολεμαίου Ε' πρὸς ξενολογίαν μισθοφόρων ἐν Αἰτωλίᾳ καὶ Ἀκαρνανίᾳ, βραδύτερον δὲ «πιστωθέντα περὶ τῶν ὅλων» ἐν τῇ διοικήσει τοῦ κράτους, ἐν ᾗ διεδέχθη τὸν Τληπόλεμον. Τότε δὲ (200-198 π. Χ.) φρονῶ ὅτι ἔκοψε τὰ ἐν λόγῳ κέρματα διὰ τοῦ μεγίστου ποσοῦ τοῦ χρυσίου, δι' οὗ ἐμίσθωσεν ἐν Αἰτωλίᾳ 6000 πεζοὺς καὶ 500 ἱππεῖς, λαμβάνων αὐτὸς μὲν «ὀψώνιον τῆς ἡμέρας ἑκάστης δεκαμναιαῖον (1000 δραχμὰς ἀργύρου), οἱ δ' ἐπί τινος ἡγεμονίας μετ' αὐτοῦ τεταγμένοι μναιαῖον» ἤτοι κέρμα ὅμοιον πρὸς τὸ ἐνταῦθα μνημονευόμενον, οὗ τὴν ἐν Ἀκαρνανίᾳ, πατρίδι τῶν μισθοφόρων τοῦ Σκόπα, ἀνακάλυψιν σημειῶ ἐνταῦθα ἰδιαιτέρως ὡς ἔμμεσον ἐπιβεβαίωσιν τῆς γνώμης μου περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ μονογραφήματος. Ὅτι δὲ ἄνδρες τῆς περιωπῆς τοῦ Σκόπα, στρατηγοὶ καὶ ἐπίτροποι τῶν Πτολεμαίων, ἔθετον ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῶν Πτολεμαίων τὰ μονογραφήματα αὐτῶν, ἀπέδειξα ἤδη ἐν τῇ ῥηθείσῃ συγγραφῇ μου διὰ πλήθους παραδειγμάτων.

Ι. Ν. ΣΒΟΡΩΝΟΣ.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΕΤΟΣ 1906—1907

ΠΡΟΣ ΤΗΝ Σ. ΠΡΥΤΑΝΕΙΑΝ

ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Κύριε Πρύτανι,

Διαρκοῦντος τοῦ ἄρτι λήξαντος ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους, τοῦ ἀπὸ τῆς 1 Σεπτεμβρίου 1906 μέχρι τῆς 31 Αὐγούστου 1907, τὸ Ἐθνικὸν Νομισματικὸν Μουσεῖον καὶ ἡ ἐν αὐτῷ ἰδιαιτέρα νομισματικὴ συλλογὴ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἐπλουτίσθησαν διὰ 1385 νομισμάτων καὶ ἀρχαίων κοσμημάτων, ὧν χρυσᾶ 63, ἀργυρᾶ 472, κράματος 1, χαλκᾶ 668, μολύβδινα 3, σιδηρᾶ καὶ ἄλλων ὑλῶν 178.

Τὴν προέλευσιν τῶν προσκτημάτων τούτων δεικνύει ὁ ἐνταῦθα (σελ. 164-165) παρεντιθέμενος συνοπτικὸς πίναξ, ἐν ᾧ τὰ εἰς τὴν ἰδιαιτέραν συλλογὴν τοῦ Πανεπιστημίου ἀνήκοντα σημειοῦνται δι' ἀστερίσκων.

Πάντα τἀνωτέρω κατετάχθησαν εἰς τὰς οἰκείας αὐτῶν θέσεις· ἀφοῦ συνετάχθη εἰς διπλοῦν λεπτομερὴς περιγραφικὸς κατάλογος, οὗ τὸ μὲν πρωτότυπον κατετέθη ἐν τῷ Ἀρχείῳ τοῦ Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου, τὸ δ' ἀντίγραφον ὑποβάλλομεν Ὑμῖν σήμερον σὺν τῇ παρούσῃ ἐκθέσει, ἵνα συμφώνως τῷ περὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου Β. Διατάγματι τυπωθῇ καὶ ἀποσταλῇ τῷ Σ. Ὑπουργείῳ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως.

Τὰ ἐξ ἀνασκαφῶν.

Τὸ σημαντικώτερον τῶν προσκτημάτων τούτων εἶναι τὰ ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ Ἡραίου τῆς Ἀργολίδος προερχόμενα (Καταλ. ΙΘ´), δηλαδὴ ὁ μέγας προφειδώνειος σιδηροῦς σταθμητικὸς νομισματικὸς κανὼν καὶ ἡ κολοσσιαία δέσμη σιδηρῶν ὀβελῶν, ἤτοι πρωτογόνων

(Τὴν συνέχειαν ἴδε ἐν σελ. 166.)

Σύνοψις τῶν εἰσαχθέντων κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1906—1907

Προελεύσεις τῶν διαφόρων προσκτημάτων	*Χρυσᾶ*	*Ἀργυρᾶ*	*Κράματα*	*Χαλκᾶ*	*Μολύβδινα*	*Διάφορα*	*Ἄθροισμα*
Α΄. Δῶρον James Anderson, διευθυντοῦ τῶν ἀγγλικῶν τηλεγράφων	—	—	—	—	1	—	1
Β΄. » Α. Παπαδήμα ἐμπόρου ἀρχαιοτήτων ἐν Ἀθήναις	—	—	—	4	—	—	4
Γ΄. Τὰ κομισθέντα ἐκ Κυθήρων καὶ Ἀντικυθήρων παρὰ τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων Ἀντ. Κεραμοπούλου	—	2	—	32	2	—	36
Δ΄. Ἀνασκαφαὶ Ἄργους ὑπὸ τοῦ ὁλλανδοῦ ἀρχαιολόγου κ. W. Vollgraff	—	1	1	76	—	—	78
*Ε΄. Ἐξ ἀγορᾶς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου	—	1	—	—	—	—	1
*Ϛ΄. » » »	—	18	—	—	—	—	18
Ζ΄. Δῶρον Ἰωάννου Λεράκη ἐκ Κρήτης	—	—	—	3	—	—	3
Η΄. Παρὰ τῆς Ἐφορείας τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης	—	—	—	1	—	—	1
Θ΄. Δῶρον Κ. Μ Σαχανίδου ἐκ Πετρουπόλεως τῆς Ρωσίας	—	1	—	—	—	—	1
Ι΄. Ἐξ ἀγορᾶς	—	—	—	1	—	—	1
*ΙΑ΄. Ἐξ ἀγορᾶς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου	—	9	—	—	—	—	9
ΙΒ΄. Δῶρον Μιχαὴλ Πανταζῆ ἐκ Δελβινίου τῆς Ἠπείρου	—	—	—	1	—	—	1
*ΙΓ΄. Ἐξ ἀγορᾶς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου	—	1	—	1	—	—	2
ΙΔ΄. Δῶρον Ι. Δελλίου, διευθυντοῦ τοῦ ὁμωνύμου Λυκείου	—	—	—	1	—	—	1
ΙΕ΄. » κ. Ἰωαννίδου ἐκ Σάμου	—	—	—	12	—	—	12
ΙϚ΄. » Δημ. Βικέλα λογογράφου ἐξ Ἀθηνῶν	—	1	—	—	—	—	1
*ΙΖ΄. Ἐξ ἀγορᾶς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου	1	—	—	—	—	—	1
ΙΗ΄. Δῶρον Ἰωάννου Φίλτσου ἐμπόρου ἐν Ἀθήναις	—	1	—	—	—	—	1
ΙΘ΄. Ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ Ἡραίου τῆς Ἀργολίδος ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀρχαιολ. Σχολῆς καὶ παρὰ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολ. Μουσείου	—	—	—	18	—	165	183
Κ΄. Δῶρον Α. Kibirref ῥώσου στρατιωτικοῦ	—	1	—	2	—	—	3
ΚΑ΄. » Ἰωάννου Φίλτσου ἐμπόρου ἐν Ἀθήναις	—	1	—	—	—	—	1
ΚΒ΄. » » » » »	—	1	—	—	—	—	1

ΚΓ'.	Δῶρον Κωνσταντ. Ρωμαίου, ἀρχαιολόγου	—	—	—	—	—	1	1
ΚΔ'.	» Ἰωάννου Φίλτσου	—	—	—	1	—	—	1
ΚΕ'.	» Μιχαὴλ Καμπάνη	—	—	—	1	—	—	1
Κϛ'.	Τὰ παραδοθέντα ὑπὸ τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων Δ. Σταυροπούλου, εὑρεθέντα δὲ ἐν Δήλῳ καὶ Μυκόνῳ	—	76	—	362	—	—	438
ΚΖ'.	Δῶρον Μιχαὴλ Ζαμαούλη ἐκ Μοναστηρίου τῆς Μακεδονίας	—	4	—	24	—	—	28
ΚΗ'.	» Ζήση Χατζηβασιλείου ἐκ Φιλιππουπόλεως Θρᾴκης	—	—	—	1	—	—	1
ΚΘ'.	» τῆς Α. Σ. Πορφυρίου Β' ἀρχιεπισκόπου τοῦ Ὄρους Σινᾶ	—	1	—	58	—	—	59
Λ'.	» Μιχ. Καμπάνη ἐξ Ἀθηνῶν	—	1	—	—	—	—	1
ΛΑ'.	» Ε. Μασταπᾶ ἐκ Κρήτης	—	1	—	—	—	—	1
ΛΒ'.	» Γεωργ. Βεγλερῆ ἐκ Σμύρνης	—	1	—	—	—	—	1
ΛΓ'.	» τῆς Α. Σ. ἐπισκόπου τοῦ Ἁγίου Ἰορδάνου κ. Ἐπιφανίου	62	293	—	—	—	—	355
ΛΔ'.	» Κ. Χ. Μαραϊτοπούλου ἐκ Θεσσαλονίκης	—	—	—	1	—	—	1
ΛΕ'.	» Ἀλεξ. Βερέττα ἐξ Ἀθηνῶν	—	—	—	1	—	—	1
Λϛ'.	» James Anderson, διευθυντοῦ τῶν ἀγγλικῶν τηλεγράφων	—	1	—	—	—	—	1
ΛΖ'.	» Β. Νοστράκη ἐμπόρου ἀρχαιοτήτων	—	1	—	—	—	—	1
ΛΗ'.	» Δημητρ. Κεραϊτίδου ἐμπόρου ἐκ Σωζοπόλεως	—	—	—	1	—	—	1
ΛΘ'.	» Γεωργίου Μπουφέτη ἐκ Καβάλλας τῆς Μακεδονίας	—	1	—	13	—	—	14
Μ'.	» Δημητρ. Ταβανιώτου ἐκ Ροστοβίου τῆς Ρωσίας	—	52	—	51		1	104
ΜΑ'.	» τοῦ ἀρχιμανδρίτου Φιλιππουπόλεως Φωτίου Μανιάτου	—	—	—	1	—	—	1
ΜΒ'.	» Ἰωάννου Μεταξᾶ ἐκ Βομβάης τῶν Ἰνδιῶν	—	—	—	—	—	3	3
ΜΓ'.	» ἀνωνύμου	—	—	—	1	—	—	1
ΜΔ'.	Παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Καλλιτεχνικῆς Ἑταιρείας καὶ τοῦ Α. Λαΐου	—	2	—	—	—	8	10
		63	472	1	668	3	178	1385

Ἤτοι χρυσᾶ ἑξήκοντα τρία, ἀργυρᾶ τετρακόσια ἑβδομήκοντα δύο, κράματος ἕν, χαλκᾶ ἑξακόσια ἑξήκοντα ὀκτώ, μολύβδινα τρία καὶ διαφόρων μετάλλων ἑκατὸν ἑβδομήκοντα ὀκτώ. Ἐν ὅλῳ χίλια τριακόσια ὀγδοήκοντα πέντε.

νομισμάτων τῶν Πελοποννησίων, ἣν ἀνέθηκεν εἰς τὸ Ἡραῖον πρὸς ἀνάμνησιν τῶν πρωτογόνων νομισμάτων αὐτὸς ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἄργους Φείδων, ὁ πρῶτος εἰσαγαγὼν ἐν Ἑλλάδι τὴν χρῆσιν τῶν ἐξ ἀργύρου νομισμάτων. Συγχρόνως δ' εἰσῆλθον εἰς τὸ Μουσεῖον παραδοθέντα ὑπὸ τῆς Ἐφορείας τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου μέγα χῦμα χαλκοῦ, προερχόμενον ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τῶν Μυκηνῶν, καὶ δέκα ἓξ ὅμοια χύματα χαλκοῦ, εὑρεθέντα ἐν Κύμῃ τῆς Εὐβοίας, πάντα πρωτογόνα νομίσματα, *πελέκεις* καλούμενα. Διὰ τῆς προσκτήσεως τῶν μοναδικῶν τούτων μνημείων τὸ Ἐθνικὸν Νομισματικὸν Μουσεῖον προσεκτήσατο κειμήλια ἐξυψοῦντα τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ σπουδαιότητα, μέλλοντα δὲ νὰ κατασταθῶσι περίφημα ἐν ταῖς νομισματικαῖς μελέταις. Ἤδη δὲ ἐδημοσιεύσαμεν αὐτὰ μετὰ πολλῶν εἰκόνων καὶ ἐκτενῶν ὑπομνημάτων ἐν τῇ Διεθνεῖ Ἐφημερίδι τῆς Νομισμ. Ἀρχαιολογίας (τόμ. Θ', σελ. 153 202, πίνακες III, IV, V, X, XI, XII).

Τῶν ἐξ ἀνασκαφῶν προερχομένων προσκτημάτων δεύτερον τὴν σπουδαιότητα εἶναι τὰ ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τῆς Δήλου ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς συλλεχθέντα καὶ ὑπὸ τοῦ ἐφόρου τῶν ἐκεῖ ἀρχαιοτήτων παραδοθέντα νομίσματα, μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐν Δήλῳ καὶ Μυκόνῳ περισυλλεγέντων ἄλλων νομισμάτων, ἀφ' οὗ πρότερον παρ' αὐτοῦ μετὰ πλείστης ὅσης ἐπιμελείας καὶ γνώσεως ἐκαθαρίσθησαν, κατετάχθησαν καὶ κατελογίσθησαν. Εἶναι δὲ ταῦτα 438 νομίσματα (Καταλ. ΚϚ'), δι' ὧν σημαντικῶς πλουτίζονται κυρίως αἱ σειραὶ τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Δήλου καὶ Μυκόνου. Ἰδίως τὰ νέα ἐν Δήλῳ εὑρήματα Ἀθηναϊκῶν ἀργυρῶν νομισμάτων τῆς ἐποχῆς τῶν ἀρχόντων ἔχουσι μεγάλην ἐπιστημονικὴν σπουδαιότητα, συμπληροῦντα τὰ ἤδη ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ ἀνακαλυφθέντα πολυάριθμα εὑρήματα ὁμοίων νομισμάτων, περὶ ὧν διέλαβον ἐν τῇ ἐτησίᾳ ἐκθέσει τοῦ παρελθόντος ἔτους. Τὸ δὲ σπανιώτερον τῶν ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς ταύταις ἀνακαλυφθέντων εἶναι τὸ ἐν τῷ καταλόγῳ ὑπ' ἀριθ. 203, τοῦ ΚϚ', περιγραφὲν ἀνέκδοτον τετράδραχμον τοῦ Μιθραδάτου, βασιλέως τοῦ Πόντου.

Ἐξ ἀνασκαφῶν ἔχομεν ἐπίσης τὰ ὑπὸ στοιχεῖον Δ' περιγραφόμενα εὑρήματα τῶν ἐν Ἄργει ἀνασκαφῶν τοῦ Ὁλλανδοῦ ἀρχαιολόγου κ. W. Vollgraff, καὶ τὰ ἐκ Κυθήρων καὶ Ἀντικυθήρων κομισθέντα ὑπὸ τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων Ἀντ. Κεραμοπούλου (Καταλ. Γ').

Τὰ ἐκ δωρεῶν.

Τῶν δωρεῶν σημαντικωτάτη εἶναι ἡ τῆς Α. Σεβασμιότητος τοῦ Ἁγίου Ἰορδάνου κ. Ἐπιφανίου, ἀποτελουμένη ἐξ 62 χρυσῶν νομισμάτων καὶ κοσμημάτων καὶ 293 ἀργυρῶν νομισμάτων (Καταλ. ΛΓ΄), προερχομένων σχεδὸν πάντων ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ εὑρήματος, ἀξίου ἰδιαιτέρας μελέτης διὰ τὰ ἐξ αὐτοῦ δυνάμενα νὰ ἐξαχθῶσιν ἐπιστημονικὰ συμπεράσματα.

Περίεργος εἶναι καὶ ἡ δωρεὰ ἑτέρου ὁμογενοῦς κληρικοῦ, ἡ τῆς Α. Σ. Πορφυρίου Β΄, ἀρχιεπισκόπου τοῦ Ἁγίου Ὄρους Σινᾶ, ἕνεκα τοῦ τόπου ἔνθα εὑρέθησαν τὰ καθ' ἑαυτὰ κοινὰ νομίσματα ταῦτα (Καταλ. ΚΘ΄).

Τῶν λοιπῶν ἱκανῶς πολυαρίθμων δωρεῶν πλουσία μὲν εἶναι ἡ τοῦ ἐν Ροστοβίῳ τῆς Ρωσίας κ. Δημητρίου Ταβανιώτου (Καταλ. Μ΄), σημαντικαὶ δὲ αἱ τῶν κ.κ. James Anderson (Α΄ καὶ ΛϚ΄), Μιχαὴλ Ζαμαούλη (ΚΖ΄), Ε. Μασταπᾶ (ΛΑ΄), Ἀλ. Βερέτα (ΛΕ΄), Δ. Κεραϊτίδου (ΛΗ΄) κτλ. περιέχουσαι ἀνέκδοτα Ἑλληνικὰ νομίσματα

Ἐξ ἀγορῶν.

Ἀγοραὶ ἐγένοντο σχεδὸν μόνον διὰ τῆς μικρᾶς ἐτησίας πιστώσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἤτοι τοῦ μόνου χρηματικοῦ πόρου τοῦ Μουσείου, δι' οὗ πλουτίζεται κατὰ τὸ δυνατὸν μόνη ἡ ἰδιαιτέρα συλλογὴ τοῦ Ἐθνικ. Πανεπιστημίου. Εἶναι δὲ τὰ ἀγορασθέντα (Καταλ. Ε΄, Ϛ΄, ΙΑ΄, ΙΓ΄ καὶ ΙΖ΄) ἓν χρυσοῦν τετράδραχμον Πτολεμαίου Β΄ Φιλαδέλφου, μοναδικὸν καὶ πάνυ σπουδαῖον διὰ τὴν ἐπ' αὐτοῦ νέαν χρονολογίαν, εἴκοσιν ὀκτὼ ἀργυρᾶ τετράδραχμα Ἀθηναϊκὰ τῆς ἐποχῆς τῶν ἀρχόντων, πληροῦντα ἰσάριθμα κενὰ τῆς Ἐθνικῆς καὶ Πανεπιστημιακῆς συλλογῆς, ἓν ἀργυροῦν τετράδραχμον Λυσιμάχου καὶ ἓν χαλκοῦν Ἀθηνῶν σπανίου τύπου.

Ἡ ἰδιαιτέρα ***Βιβλιοθήκη*** τοῦ Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου ἐπλουτίσθη μεγάλως κατὰ τὸ λῆξαν ἀκαδημ. ἔτος χρήμασι τοῦ Δωριδείου κληροδοτήματος, δι' ὧν ἐπίσης κατεσκευάσθησαν καὶ νέαι ***νομισματοθῆκαι*** καὶ ***ἐκθεματικαὶ τράπεζαι.***

Ἐπίσης μεγάλως ἐπλουτίσθη καὶ ἡ συλλογὴ τῶν ***ἐκμαγείων*** νομισμάτων, σημαντικῶς δὲ προυχώρησε καὶ ὁ χημικὸς ***καθαρισμὸς*** καὶ

ἐπιμέλεια τῶν σφόδρα ὀξιδιωμένων νομισμάτων, δι' ἀμφότερα ἐργασθέντος μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ἱκανότητος τοῦ ὑπαλλήλου τοῦ Νομισμ. Μουσείου κ. Κ. Φίλιου.

'Αρχομένου τοῦ λήξαντος ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους ἠρξάμην τῆς ***διδασκαλίας*** θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν μαθημάτων τῆς νομισματικῆς ἐπιστήμης συμφώνως τῷ πρὸς τοῦτο ἐκδοθέντι Βασιλικῷ Διατάγματι τῆς 14 'Ιανουαρίου 1906. Τὰ μαθήματα ταῦτα παρηκολούθησαν πλεῖστοι ἐπιστήμονες καὶ φοιτηταὶ τοῦ 'Εθνικοῦ Πανεπιστημίου μετὰ πολλῆς ἀντιλήψεως καὶ ἐνδιαφέροντος.

Δυστυχῶς ἡ ὑπὲρ τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου σπουδαιοτέρα τῶν κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος προσπαθειῶν μου, τῆς ψηφίσεως δηλαδὴ ***νόμου ἐπιτρέποντος τὴν πώλησιν*** τῶν ἐν αὐτῷ συσσωρευθέντων πολλαπλῶν νομισμάτων, ὧν σὺν τῷ χρόνῳ ἐλαττοῦται ἡ ἀξία, πώλησις δι' ἧς καὶ μόνης τὸ Νομισματικὸν Μουσεῖον θὰ προσκτήσηται τὰ κεφάλαια ἐκεῖνα, ἐφ' ὧν ἀσφαλῶς θὰ στηρίζῃ τὴν μέλλουσαν αὐτοῦ ἀκμήν, ἀπέτυχε, τοῦ νομοσχεδίου τῆς Σ. Κυβερνήσεως ψηφισθέντος εἰς πρώτην μόνον ἀνάγνωσιν, ἕνεκα τῆς κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν ἀναμίξεως ἐκ τοῦ ἀφανοῦς προσώπων πολλάκις ἐκ συστήματος παραβλαψάντων διὰ κακοβούλων εἰσηγήσεων πᾶσαν ὑπὲρ τῆς ἀκμῆς τοῦ Μουσείου τούτου γενναίαν προσπάθειαν. Καὶ ἀνηρέθησαν μὲν ἁρμοδίως αἱ πρὸς καλῆς πίστεως βουλευτὰς εἰσηγήσεις αὗται, ἀλλὰ καιρὸς δὲν ὑπῆρχε πλέον πρὸς ἐπιψήφισιν τοῦ νομοσχεδίου, ὡς τῆς Βουλῆς εὐθὺς τότε περατωσάσης τὰς ἐργασίας αὐτῆς. Ἡμεῖς μὴ ἀπογοητευόμενοι θέλομεν κατὰ καθῆκον πράξει πᾶν ὅ,τι δυνάμεθα ἵνα ἀποφασισθῇ τὸ μέτρον τοῦτο, δι' οὗ οὐ μόνον θὰ ἀκμάσῃ τὸ Μουσεῖον, ἀλλὰ καὶ θὰ τεθῇ ὁ μόνος δυνατὸς φραγμὸς εἰς τὴν ἐλευθέρως νεμομένην τὰ ἐν Ἑλλάδι ἀνακαλυπτόμενα νομίσματα ἀρχαιοκαπηλίαν.

Τέλος ἀναφέρομεν ὅτι κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐφαρμόζοντες τοὺς κειμένους νόμους παρεδώσαμεν εἰς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ 'Εθνικοῦ 'Αρχαιολογικοῦ Μουσείου τὰς ἐν τῷ Νομισματικῷ Μουσείῳ ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ κατατεθείσας διαφόρων γενῶν μὴ νομισματικὰς ἀρχαιότητας. Δραττόμενοι ὅμως τῆς εὐκαιρίας ταύτης παρατηροῦμεν ὅτι, ὅσον ἐπιδοκιμάζομεν τὴν ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ Μουσείῳ συγκέντρωσιν τῶν ὁμογενῶν ἀρχαιοτήτων, τοσοῦτον καὶ ἀποδοκιμάζομεν τὴν ἐν τῷ

'Εθνικῷ 'Αρχαιολογικῷ Μουσείῳ κατάθεσιν τῶν μιτρολογικῶν καὶ σφραγιδογλυφικῶν ἀρχαιοτήτων, σταθμίων δηλαδή, σφραγίδων καὶ δακτυλιολίθων. 'Επιστημονικῶς ὀρθὴ εἶναι μόνη ἡ κατάθεσις αὐτῶν ἐν τῷ 'Εθνικῷ Νομισματικῷ Μουσείῳ, ὡς στενῶς ἀμφοτέρων πρὸς τὰ νομίσματα συνδεομένων. Συγχρόνως πέμπομεν 'Υμῖν ἀντίγραφον τοῦ πρωτοκόλλου τῆς παραδόσεως τῶν ἐν λόγῳ ἀρχαιοτήτων ('Αρχ. Νομ. Μουσείου ἀριθ. 2070), παρακαλοῦντες ἵνα καὶ τοῦτο τυπωθῇ σὺν τῇ παρούσῃ ἐκθέσει.

'Εν 'Αθήναις τῇ 1 'Οκτωβρίου 1907.

Εὐπειθέστατος

'Ο Διευθυντὴς τοῦ 'Εθνικοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου

Ι. Ν. ΣΒΟΡΩΝΟΣ

Πρωτόκολλον παραδόσεως καὶ παραλαβῆς.

Σήμερον τῇ 18 'Ιανουαρίου 1906, ἡμέρᾳ Τετάρτῃ, ἐν 'Αθήναις καὶ ἐν τῷ Νομισματικῷ Μουσείῳ, ὁ Διευθυντὴς τοῦ 'Εθνικοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου Ι. Σβορῶνος καὶ ὁ ἐν τῷ 'Εθνικῷ Μουσείῳ Ἔφορος Β. Στάης κατὰ συνέπειαν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10374 ἐγγράφου τοῦ 'Υπουργοῦ τῶν 'Εκκλησιαστικῶν, ὁ μὲν πρῶτος παρέδωκεν, ὁ δὲ δεύτερος παρέλαβεν, ὅπως καταθέσῃ ἐν τῷ 'Εθνικῷ Μουσείῳ τὰς ὡς ἑξῆς περιγραφομένας ἀρχαιότητας, αἵτινες εἶναι ἀλλότριαι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου, τῆς περιγραφῆς αὐτῶν ληφθείσης ἐκ τοῦ «πρωτοκόλλου παραλαβῆς τῶν ἀλλοτρίων τῇ νομισματικῇ ἀντικειμένων», συνταχθέντος τῇ 4 'Οκτωβρίου 1890 μεταξὺ τῶν Π. Καββαδία καὶ Α. Λόλλιγ καὶ τοῦ Ι. Σβορώνου, ἀντιγράφοντος δὲ τὰς περιγραφὰς ἐκ τῆς ἐν τοῖς Λόγοις καὶ Εὐθύναις τοῦ Φρεαρίτου καταγραφῆς ὑπὸ τὸν ἑκάστοτ' ἐν παρενθέσει σημειούμενον ἀριθμόν.

1) Φύλλα χρυσοῦ καθαρωτάτου λεπτότατα ἐκ νεκρικοῦ στεφάνου, γραμμ. 20,375. (Φρεαρίτου ἀρ. 1.)

2) 'Οκτὼ ταινιοειδῆ χρυσᾶ ἐλάσματα, χρησιμεύοντα εἰς γυναικεῖον κόσμον, ἐξ ὧν τὰ μὲν τέσσαρα πλατύτερα καὶ μακρότερα, γραμμ. 20,74, τὰ δὲ λοιπὰ στενώτερα καὶ βραχύτερα, γραμμ. 4,345.

3) Ψέλλιον γυναικεῖον χρυσοῦν, γραμμ. 1,39.

4) Δίσκος χρυσοῦς ἐλασμάτινος, γραμμ. 2,045.

5) Χρυσῆ πόρπη, γραμμ. 1,368.

6 καὶ 6α) Δύο χρυσοῖ νεκρικοὶ μεγάλοι δακτύλιοι, φέροντες λίθους φαιοὺς ἐγγεγλυμμένους, ἐξ ὧν ὁ μέν ἐστι βάρους γρ. 9,984, ὁ δὲ 16,20.

7) Εἷς χρυσοῦς νεκρικὸς δακτύλιος μετὰ λίθου μὴ ἐγγεγλυμμένου, γραμμ. 3,997.

8) Εἷς νεκρικὸς χρυσοῦς δακτύλιος ἐλασμάτινος, γραμμ. 1,798.

9) Εἷς χρυσοῦς δακτύλιος, φέρων πρόσωπον ἀνάγλυφον γυναικὸς ἀντίον, γραμμ. 4,25.

10) Εἷς χρυσοῦς δακτύλιος, φέρων ποτὲ λίθον, ἤδη ἀπολωλότα, γραμμ. 1,130.

11) Ἓν ζεῦγος νεκρικῶν χρυσῶν ἐνωτίων, φερόντων Νίκας, γρ. 3,618.

12) Ἓν ζεῦγος νεκρικῶν χρυσῶν ἐνωτίων, φερόντων Σφίγγας, γραμμ. 1,32.

13) Χρυσᾶ τινα διάτρητα σφαιρίδια περιδεραίου, γρ. 6,145. (Φ. 16.)

14) Εἷς λίθος σμαράγδου, γραμμ. 0,265. (Φ. 17.)

15) Φύλλα χρυσοῦ πεπιεσμένα, γραμμ. 2,865. (Φ. 18.)

16) Κόγχη κατιωμένη ἀργυρᾶ μετὰ πέντε μικρῶν τεμαχίων, γραμμ. 33,61. (Φ. 19.)

17) Ἓν ἀγγεῖον ἀργυροῦν κατιωμένον καὶ συνηρμολογημένον, γραμμ. 127,93. (Φ. 20.)

18) Εἷς χαλκοῦς τέττιξ, γραμμ. 19,66. (Φ. 21.)

19) Ἓν ζεῦγος ἐνωτίων χρυσῶν φερόντων περιστεράς, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν ὁποίων ὑπάρχει λίθος ἐρυθρὸς πολύτιμος, γρ. 4,842. (Φ. 22.)

20) Σφραγὶς κρυσταλλίνη, φέρουσα ἐγγεγλυμμένον γρῦπα. (Φ. 23.)

21) Δακτύλιος κατασκευῆς νεωτέρας, φέρων ὅμως ἐπὶ τῆς σφενδόνης λίθον ἀρχαῖον, ἐφ' οὗ ἡ Τύχη ἐγγέγλυπται. (Φ. 24.)

22) Δακτύλιος ἐπίσης κατασκευῆς νεωτέρας, φέρων καὶ οὗτος λίθον πράσινον ἀβραξικόν, λίαν περίεργον. (Φ. 25.)

23) Σφραγὶς ἀρχαία ἐκ λίθου ποικίλου, διάτρητος, φέρουσα δάμαλιν θηλάζουσαν μόσχον. (Φ. 26.)

24) Σφραγὶς ἀρχαία διάτρητος ἐκ λίθου κιτρίνου διαφανοῦς, φέρουσα δύο ἐπαλλήλους ἐλάφους. (Φ. 27.)

25) Ἀρχαῖος χρυσοῦς δακτύλιος, φέρων ἐπὶ λίθου πρασίνου μεγάλου τὴν προτομὴν τοῦ αὐτοκράτορος Σεπτιμίου Σεουήρου. (Φ. 28.)

26) Εἷς δακτυλιόλιθος ἀρχαῖος, κεραμόχρους, φέρων Ἄρην τροπαιοφόρον. (Φ. 29.)

27) Δακτυλιόλιθος λίθου σαρδόνυχος, φέρων Ἁρποκράτην ἱστάμενον. (Φ. 30.)

28) Δακτυλιόλιθος μέγας, φέρων ἔρωτα ἐπὶ ξυνωρίδος πτερωτῶν λεόντων. (Φ. 31.)

29) Δακτυλιόλιθος διαφανής, σαρδίου λίθου, φέρων σχῆμα πάνθεον, ἤτοι Ἀθηνᾶν, Νίκην, Δήμητρα καὶ Τύχην. (Φ. 32.)

30) Λίθος ἀχάτης ἀβραξικός, φέρων ἔνθεν μὲν ἐπιγραφὴν ΧΝΟΥΦΙ, ἔνθεν δὲ ὄφιν δάκνοντα τὴν οὐράν, ἐντὸς δὲ τοῦ σχηματιζομένου οὕτω κύκλου σύμβολά τινα δυσεξήγητα. (Φ. 33.)

31) Δακτυλιόλιθος ἀρχαῖος, πράσινος, διαφανής, φέρων τὰς προτομὰς τοῦ Σαράπιδος καὶ τῆς Ἴσιδος. (Φ. 34.)

32) Ψέλλιον ἀρχαῖον ὀρειχάλκινον. (Φ. 35.)

33) Τέσσαρα ἀρχαιότατα διάτρητα σωμάτια, διαφόρου ὕλης καὶ χρώματος, φέροντα κοσμήματα καὶ σχήματα ζῴων. (Φ. 38.)

34) Ὀρειχάλκινος δίσκος, φέρων ἐγκεχαραγμένα ἔνθεν μὲν φρουρίου πύλην, ἔνθεν δὲ κύκλον ἁπλοῦν. Σταθμίον. (Φ. 39.)

35) Σφραγιδόλιθος ποικίλος, διάτρητος, ἄσημος. (Φ. 40.)

36) Κυλινδρίσκος ἐκ λίθου σκληροτάτου πρασίνου. (Φ. 41.)

37) Σκαραβαῖος μικρὸς ἠκρωτηριασμένος, διάτρητος, ἐκ λίθου σαρδίου. (Φ. 42.)

38) Κυλινδρίσκος διάτρητος ἐκ λίθου σαρδίου. (Φ. 43.)

39) Κεφαλὴ Μεδούσης ἀνάγλυφος ἐπὶ ἐλάσματος ὀρειχαλκίνου. (Φ. 44.)

40) Σκαραβαῖος μικρὸς ἐκ λίθου κυανοῦ, φέρων σημεῖα ἱερογλυφικά. (Φ. 48.)

41) Κύλινδρος διάτρητος, φέρων ἐπιγραφὰς ἱερογλυφικάς. (Φ. 49.)

42) Χήμη ὀρειχαλκίνη. (Φ. 50.)

43) Δακτυλιόλιθος ἀρχαῖος ἐκ σαρδίου λίθου, φέρων τοὺς Διοσκούρους, περὶ τὴν ἄκραν ὀλίγον ἠκρωτηριασμένος. (Φ. 51.)

44) Σκαραβαῖος μικρὸς ἐξ ἀχάτου λίθου, φέρων ἐγκεχαραγμένον λαγωόν. (Φ. 52.)

45) Σκαραβαῖος ἐκ μίγματος κυανοπρασίνου φέρων γράμματα ἱερογλυφικά. (Φ. 53.)

46) Δακτυλιόλιθος ἐκ λίθου ἰάσπιδος κιτρίνου, φέρων ἐγκεχαραγμένον λέοντα τρέχοντα. (Φ. 54.)

47) Δακτυλιόλιθος ἀρχαῖος ἐξ ἀχάτου λίθου ἐντὸς σφενδόνης νεωτέρας κατασκευῆς, φέρων Βάκχην θύουσαν ἐπὶ βωμίσκου, κειμένου ἐνώπιον ναϊδίου ἱδρυμένου ἐπὶ βράχου. (Φ. 56.)

48) Δακτυλιόλιθος ἐλάχιστος ἐκ σαρδίου λίθου, φέρων ἐγγεγλυμμένα δύο κέρατα τῆς Ἀμαλθείας (ἔργον κακότεχνον). (Φ. 57.)

49) Προτομὴ γελοιογραφικὴ ὀρειχαλκίνη ἀμφιβόλου διαγνώσεως (εὑρεθεῖσα ὑπὸ χωρικοῦ Βουλγάρου εἰς τὰ πέριξ τοῦ Βιδινίου). (Φ. 58.)

50) Χρυσοῦν νεανικὸν βακχικὸν σχῆμα μετὰ φαλλοῦ. (Φ. 59.)

51) Σκαραβαῖος μέσου μεγέθους Αἰγυπτιακός, φέρων ἐγγεγλυμμένον ἄνδρα ἄγοντα αἴγαγρον. (Φ. 60.)

52) Λίθος ἀχάτης διάτρητος, φέρων ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου μέρους αὐτοῦ ἐγγεγλυμμένον κυνίδιον. (Φ. 61.)

53) Σκαραβαῖος ἐκ λίθου φαιοῦ μαλακοῦ, φέρων ἐγγεγλυμμένον τέρας, ἔχον κεφαλὴν μὲν καὶ σῶμα λέοντος, πόδας δὲ ἀνθρωπίνους. (Φ. 62.)

54) Λίθος λευκὸς διάτρητος ἐπιμήκης, φέρων τέρας θαλάσσιον τραγοκέφαλον. (Φ. 63.)

55) Λίθος λευκὸς διάτρητος, φέρων ἀνθέμιον. (Φ. 64.)

56) Λίθος ἐρυθρόφαιος (;) πανάρχαιος, φέρων λέοντα πτερωτὸν (;) μετὰ κεφαλῆς ἐστραμμένης. (Φ. 65.)

57) *Καμέον* φέρον προτομὴν Ἀθηνᾶς ἐκ λίθου σαρδόνυχος. (Φ. 68.)

58) Δύο τετράγωνα ἐκ μίγματος ὀπτοῦ, φέροντα δύο ἀνθρωπίνας μορφὰς καθημένας μετ᾽ ἐπιγραφῆς ἀγνώστου γραφῆς (εὑρέθησαν ἐν Παλμύρᾳ). (Φ. 69.)

59) Δακτύλιος ὀρειχάλκινος, φέρων ἐγγεγλυμμένην περιστερὰν κρατοῦσαν ἀπὸ τῶν ὀνύχων στέφανον. (Φ. 70.)

60) Δακτύλιος ὀρειχάλκινος, φέρων σχῆμα ἀνθοειδές (Φ. 71.)

61) Δακτύλιος ὀρειχάλκινος, οὗ ἡ σφενδόνη λίαν ἐφθαρμένη. (Φ. 72.)

62) Λίθος φαιὸς διάτρητος, φέρων ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου μέρους αὐτοῦ ἄνδρα γυμνὸν ἔχοντα τὸν δεξιὸν βραχίονα ὑψωμένον μεταξὺ πέντε γραμμάτων. (Φ. 75.)

63) Πυραμίδιον ἐξ ὀρειχάλκου κατάκοσμον. (Φ. 77.)

64) Αἰχμὴ ὀρειχαλκίνη βέλους. (Φ. 78.)

65) Μαρμάρινον λεκανίδιον πρὸς χρῆσιν ἴσως ἐντριμμάτων γυναικείων. (Φ. 79.)

66) Τετράγωνον διάτρητον ἐν τῷ κέντρῳ ἐκ μίγματος, φέρον σχήματα σκελοειδῆ. (Φ. 80.)

67) Δύο μολύβδινα διάτρητα κυκλοτερῆ σώματα, φέροντα ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν στέφανον κισσοῦ, ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ ἀστέρα. (Φ. 81.)

68) Τρία ἐλασμάτια ὀρειχάλκινα, ἴσως δικαστικὰ εἰσιτήρια, ἐξ ὧν τὸ μὲν φέρει ἐπιγραφὴν Β *Διονύσιος Κλέμα Τρικορυ* καὶ κατὰ τὸ ἄκρον κεφαλὴν Γοργόνος, τὸ δὲ ἐπιγραφὴν Ε *Λυσιθείδης Θριάσιος*, τὸ δὲ ἁπλῶς τὰ στοιχεῖα Ε Π Α (Φ. 82.)

69) Τεμάχιον τετράγωνον ὀρειχάλκινον ἐν μιᾷ πλευρᾷ ὀδοντωτόν, φέρον ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μέρους ἐντὸς τετραγώνου ἐγκοίλου τὸ γράμμα Β, ἐκτὸς δὲ αὐτοῦ δύο Κ Κ. (Φ. 83.)

70) Τεμάχιον μικρὸν πυρίτου λίθου, φέρον ἐν σχήματι δακτυλιολίθου ἐν τῷ μέσῳ ἐγγεγλυμμένην κεφαλήν, πέριξ δὲ ἑτέρας ἓξ κεφαλὰς (βαρβαροτέχνους). (Φ. 84.)

71) Μικρὰ προτομὴ ἀντία Σαράπιδος ἐξ ὀρειχάλκου. (Φ. 86.)

72) Σχῆμα μικρᾶς μομμίας ἐκ ξύλου συκομορέας, χρησιμεῦον ὡς θήκη τοῦ ὑπ᾽ ἀρ. 89 παπύρου [νῦν ἐν τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ]. (Φ. 92.)

73) Κεφαλὴ μικρὰ νεανικὴ ἐκ μαρμάρου ἠκρωτηριασμένη ἀπὸ τῆς ῥινὸς μέχρι τοῦ πώγωνος (ἐξ Ἴμβρου). (Φ. 94.)

74) Ἓν προσωπεῖον ὀρειχάλκινον. (Φ. 99.)

75) Τεμάχιον κεφαλῆς μαρμαρίνης (ἐξ Ἴμβρου). (Φ. 100.)

76) Κεφαλὴ μικρὰ μαρμαρίνη ἀρίστου ῥυθμοῦ. (Φ. 101.)

77) Λυχνίδιον ὀρειχάλκινον καλῶς κατιωμένον, φέρον ἑκατέρωθεν ἐξέχουσαν λέοντος κεφαλήν. (Φ. 104.)

78) Κυνάριον ὀρειχάλκινον ἐπὶ βάσεως μολυβδίνης. (Φ. 106.)

79) Ἀγγεῖον ἀργυροῦν κατιωμένον βάρους δραμ. 141 ἤτοι γραμμ. 451,2 πλῆρες ὀστῶν ἀρχαίων ἀπηνθρακωμένων, εὑρεθὲν ἐν Ἀθήναις ἐντὸς μαρμαρίνου δοχείου. Ἦσαν τὰ ὀστᾶ ταῦτα κόρης κατὰ τὴν ἑξῆς ἐπιγραφὴν «Θεοφίλη Φανοδίκου Ραμνουσίου θυγάτηρ». (Φ. 107.)

80) Ἕνδεκα κυλινδρίσκοι χρυσοῖ διάτρητοι καὶ μῖγμα πράσινον

φέρον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας κιτρίνας ἕλικας. Οἱ χρυσοῖ κυλινδρίσκοι ἄνευ τοῦ πρασίνου μίγματος εἰσὶ βάρους γραμμ. 3,465. (Φ. 108.)

81) Ἓν ζεῦγος χρυσῶν ἐνωτίων, ἀποληγόντων εἰς κεφαλὰς λεόντων, βάρους γραμμ. 4,367. (Φ. 109.)

82) Ἓν ζεῦγος χρυσῶν ἐνωτίων εἰς σχῆμα ὄφεως, γρ. 3,812. (Φ. 110.)

83) Ἓν ζεῦγος χρυσῶν ἐνωτίων, ἀποληγόντων εἰς δίσκον, γραμμ. 2,35. (Φ. 111.)

84) Ἓν ἐνώτιον χρυσοῦν, ἀπολῆγον εἰς κεφαλὴν δελφῖνος κερασφόρου, γραμμ. 1,252. (Φ. 112.)

85) Δακτύλιος χρυσοῦς ἄνευ λίθου μετὰ σφενδόνης, πεπιεσμένος, γραμμ. 1,645. (Φ. 113.)

86) Πέντε μικρὰ χρυσᾶ κοσμήματα, ἀνήκοντα εἰς περιδέραιον, γραμμ. 2,152. (Φ. 114.)

87) Δακτύλιος ἀργυροῦς, φέρων ἐπὶ τῆς σφενδόνης κεφαλὴν Ἥρας, γραμμ. 4,34. (Φ. 115.)

88) Σφραγὶς ὀρειχαλκίνη κατιωμένη σχήματος ἐλλειπτικοῦ, φέρουσα Σειληνὸν ἀσκοφόρον ἐπὶ βάθρου ἱστάμενον καὶ Ἑρμῆν ἐπίσης ἱστάμενον. Ἐν μέσῳ δὲ ἀετὸν μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων, ἄνωθεν δὲ μηνίσκον (ἔργον Ρωμαϊκῶν χρόνων). (Φ. 116.)

89) Περικεφαλαία ὀρειχαλκίνη, ἧς τὸ ἀνώτερον μέρος ἐλλείπει. (Φ. 117.)

90) Δίσκος μολύβδινος ἔντρητος, φέρων ἐξ ἑνὸς στέφανον κισσοῦ, ἐξ ἑτέρου στέφανον ἴσως ἐκ δάφνης. (Φ. 149.)

91) Δύο μολυβδίδες σφενδόνης, φέρουσαι ἡ μὲν ἐπιγραφὴν ΑΝ ἐξ ἑνὸς καὶ ΦΙ ἐξ ἑτέρου, ἡ δὲ ΜΙ ἐξ ἑνὸς καὶ ΝΑΣ ἀφ' ἑτέρου. (Φ. 150.)

92) Δύο δακτυλιόλιθοι, τῶν ὁποίων ἡ μέν ἐστιν ἐκ σαρδίου λίθου, μετ' ἐγκεχαραγμένης νεανικῆς γυμνῆς προτομῆς, ἡ δὲ ἑτέρα ἐξ ὑάλου πρασίνης μετ' ἐρυθρῶν κηλίδων (ἀπομίμησις ἰάσπιδος) φέρει προτομὴν ἐγκεχαραγμένην Ἀθηνᾶς. Ἀμφότεραι αἱ λίθοι αὗταί εἰσι νέας ἀναντιρρήτως κατασκευῆς.

93) Δακτύλιος χάλκινος, ἔχων δεδεμένον ἐν τῇ σφενδόνῃ ἡμιωβόλιον τῶν Ἀθηνῶν· ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ἐπιφανείᾳ ἐστὶν ἐγκεχαραγμένον ΞΕΙΝΙΟΝ (ἀναντιρρήτως νέας κατασκευῆς μετὰ παραπεποιημένης τοῦ μετάλλου κατιώσεως).

94) Σφενδόνη δακτυλίου ἐξ ἀργύρου μετ' ἀρχαίας ἀραβικῆς (κουφικῆς) τετραστίχου ἐπιγραφῆς.

95) Τέσσαρες κύλινδροι χαλδαϊκοὶ διάτρητοι μετ' ἐγγεγλυμμένων παραστάσεων καὶ ἐπιγραφῶν τῶν ἑξῆς: α´) Ἐκ λίθου κιτρινολεύκου ἠκρωτηριασμένου τὸ ἄνω μέρος μετὰ τῆς ἑξῆς παραστάσεως· θεὸς πτερωτὸς ἱστάμενος ἐν μέσῳ δύο πτερωτῶν καὶ ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν ἱσταμένων λεόντων, ὧν ὄπισθεν αἲξ ἱσταμένη· μέγεθος 0,034. β´) Ἐκ λίθου μελανοφαίου χρώματος μετὰ τῆς ἑξῆς παραστάσεως· δύο θεότητες ἱστάμεναι, ὧν μεταξὺ κορμὸς φοίνικος, καὶ ἀριστερᾷ τῷ ὁρῶντι μηνίσκος· ὄπισθεν τῶν θεῶν ἐπιγραφὴ δίστιχος· μέγεθος 0,025. γ´) Ἐκ κρυστάλλου λευκοῦ χρώματος μετὰ τῆς ἑξῆς παραστάσεως· θεότης ἱσταμένη πρὸς δεξ., ἔμπροσθεν δ' αὐτῆς ἐπιγραφὴ τρίστιχος· μέγεθ. 0,027. δ´) Ἐκ λίθου μελανοφαίου ἠκρωτηριασμένου, μετὰ τῆς ἑξῆς παραστάσεως· θεότης καθημένη πρὸς δεξ., ἧς τὸ κάτω μέρος ἠκρωτηριασμένον, ἔμπροσθεν αὐτῆς μορφὴ ἱσταμένη πρὸς ἀριστ. καὶ ὑψοῦσα τὴν δεξ., ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἄνωθεν αὐτῶν σύμβολόν τι· ὄπισθεν δὲ δίστιχος ἐπιγραφή· μέγεθος 0,016.

96) Λίθος τετράγωνος χρώματος ἐρυθροκιτρίνου ἐνεπίγραφος μετὰ τῆς ἑξῆς ἐγγλύφου παραστάσεως· ὗς θηλάζουσα ἐννέα χοιρίδια· μ. 0,020.*

97) Λίθος ἐλλειψοειδὴς χρώματος ποικίλου, μετ' ἐγγλύφου παραστάσεως Ἡρακλέους ἄγχοντος λέοντα· μέγεθος 0,043 - 0,025.

98) Δακτύλιος ὀρειχάλκινος, οὗ ἡ σφενδόνη κοσμεῖται δι' ἁπλῶν γραμμῶν.

99) Δακτυλιόλιθος χρώματος ἐρυθροῦ μετ' ἐγγλύφου κακοτέχνου παραστάσεως γυναικός, ἱσταμένης πρὸς ἀριστερά.

100) Δακτύλιος μέγας χρυσοῦς, οὗ ὁ ἐν τῇ σφενδόνῃ λίθος χρώματος ἐρυθροῦ καὶ φέρων τὴν ἑξῆς παράστασιν· Μαινὰς ἐν γόνασιν ἐπὶ βωμοῦ ἐστεμμένου, ἔχουσα τὴν κεφαλὴν ἀντεστραμμένην· ἐν τῷ πεδίῳ δεξιᾷ μὲν Ἑρμῆς Πανός, ἀριστερᾷ δὲ σατυρίσκος θυρσοφόρος καθήμενος καὶ πίνων ἐν σκύφῳ.

101) Ἑκατὸν πέντε «Ὄργανα πολεμικὰ ἀγρίων αὐτοχθόνων φυλῶν τῆς Ἀμερικῆς».

102) Δέκα ἓξ ἐκμαγεῖα ὁμοίων ὅπλων.

* Ἴδε Διεθν. Ἐφημ. Νομ. Ἀρχ. τόμ. Η´ σελ. 260 καὶ 279 πίν. VII, 14.

103) Τρία χρυσᾶ προσαρτήματα κόσμου γυναικείου φέροντα, τὸ μὲν κεφαλὴν γυναικὸς ἐν καταγραφῇ (πρὸς δεξιὰ) γραμμ. 0,35· τὸ δὲ κεφαλὴν γυναικὸς ἀντίαν γραμμ. 0,375· τὸ δὲ κόσμημα ἀστεροειδὲς ἐν τῷ μέσῳ φέρον λίθον μικρὸν ἐρυθρὸν διαφανῆ γρ. 2,040. (Φ. 15.)

104) Ράβδος Ἀσκληπιοῦ χαλκῆ μετ᾽ ὄφεως· ὕψ. 0,09.

105) Λίθος νησιωτικὸς μέλας μετ' ἄνθους λωτοῦ.

106) Γυναικεία μαρμαρίνη κεφαλὴ καλυπτομένη διὰ πέπλου, ἐλλιπὴς κατὰ τὸ πρόσθιον μέρος τοῦ κρανίου καὶ κατὰ τὸ μέτωπον ὥς καὶ ὅλον τὸ περὶ τὸ στόμα καὶ τὴν σιαγόνα κάτω μέρος τοῦ προσώπου, ἐκ νεκρικοῦ ἀναγλύφου τῆς πλακός, τοῦ ὁποίου σῴζεται μικρὸν μέρος. Εὑρεθὲν ἐσχάτως ἐν τῷ κήπῳ τῆς Σιναίας Ἀκαδημείας ὑπὸ Ι. Σβορώνου.

107) Δακτυλιόλιθος σαρδίου λίθου μετὰ παραστάσεως Ἀθηνᾶς διαμ. 0,097. (1891-1892 Συλλ. Τρικούπη ἀριθ. 217.)

108) Πρασινόχρους λίθος δακτυλίου. Ἀθηνᾶ ἱσταμένη. Κακότεχνον. Διάμ. 0,011. (1091-1892 Συλλ. Τρικούπη ἀριθ. 218.)

109) Χαλκοῦς δακτύλιος ἔχων ἐν τῇ σφενδόνῃ κακότεχνον μορφὴν γυναικείαν, κρατοῦσαν ἐν ἑκάστῃ χειρὶ δᾷδα. (1904-1905 Α΄ 78.)

110) Ὅμοιος χαλκοῦς δακτύλιος, ἔχων ὀλίγῳ μεγαλειτέραν σφενδόνην μετὰ παραπλησίας παραστάσεως γυναικείας μορφῆς μετὰ δᾴδων. (1904-1905 Α΄ 77.)

111) Δακτυλιόλιθος μικρὸς μέλας ἔχων παράστασιν ἀνδρικῆς γενειοφόρου φαλακρᾶς κεφαλῆς πρὸς ἀριστερά. (1898-99 Α΄ 34)

112) Λίθος στεατίτης ὀρθογωνικὸς διάτρητος, ἔχων ἐπὶ τῶν τεσσάρων πλευρῶν διάφορα γραμμικὰ σχήματα. (1898-99 ΚϚ΄ 699.)

113) Ἐξαρτημάτιον ἐκ περιάπτου, εἰκονίζον προσωπεῖον ἄτεχνον μετὰ κρίκου ἄνω. Ἐξ ὑάλου κυανόχρου. (1891-1892 ΚϚ΄ 700.)

114) Ἐξαρτημάτιον ἐκ περιάπτου, εἰκονίζον προσωπεῖον ἔχον περὶ τὸ μέτωπον στέμμα κυλινδρικὸν καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κρίκον. Τὸ πρόσωπον ἐρυθρόν. Ἐξ ὑάλου. (1891-1892 ΚϚ΄ 701.)

115) Σταθμίον τετραγωνικὸν μολύβδινον, ἐφ' οὗ εἰκονίζεται ἀγγεῖον μόνωτον, οὗ ἄνωθεν βούκρανον καὶ κάτω κατὰ τὰ ἄκρα Κ Υ (ἐκ Κύμης).

Ὁ παραλαβὼν — *Ὁ παραδοὺς*

Β. ΣΤΑΗΣ — Ι. Ν. ΣΒΟΡΩΝΟΣ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΠΡΟΣΚΤΗΜΑΤΩΝ

ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου 1906 μέχρι 31 Αὐγούστου 1907.

(Πίνακες IV—VII.)

Α΄ (*1 Σεπτεμβρίου 1906*).

Δῶρον κ.* James Anderson, *διευθυντοῦ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀγγλικῶν τηλεγράφων.

ΣΥΜΒΟΛΟΝ ΜΟΛΥΒΔΙΝΟΝ ΑΤΤΙΚΗΣ.

1.— Μολ. 20. Προτομὴ Ποσειδῶνος, ἀπὸ τῆς ὀσφύος καὶ ἄνω, ἐξερχομένου ἐκ βράχου, ἔχοντος δὲ ἐν τῇ προτεταμένῃ δεξιᾷ δελφῖνα, ἐν δὲ τῇ ὑψωμένῃ ἀριστερᾷ τρίαιναν. Πέριξ Π[Ο]—CЄΙ. Τὸ ὅλον ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

Ὄπ. Θεός τις ἱστάμενος πρὸς ἀρ. πωγωνοφόρος, φέρων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μόδιον καὶ ἔχων τὸ σῶμα ἐνδεδυμένον δι' ἱματίου καλύπτοντος πάντα πλὴν τοῦ στήθους καὶ τῆς ὑψουμένης δεξιᾶς αὐτοῦ, ἐν ᾗ κρατεῖ πτηνόν τι (;), ἐνῷ τὴν ἀριστερὰν ἔχει πρὸς τὰ κάτω ἐπὶ σκήπτρου. Ἑκατέρωθεν αὐτοῦ εἷς ὄφις, ὧν ὁ μὲν ἀριστ. ἐγείρεται πρὸς τὸ πτηνόν, ὁ δὲ δεξ., ἀκτινοστεφῆ ἔχων τὴν κεφαλήν, συσπειρᾶται πρὸς δεξ. ἐγείρων τὴν κεφαλήν. Τὸ ὅλον ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.=*Πίναξ* IV, 12.

Ὅμοιον ἀλλὰ πολὺ καλυτέρας διατηρήσεως τῶν ἐκ τῆς Στοᾶς τοῦ Ἀττάλου δέκα τῶν δημοσιευθέντων ὑπὸ τοῦ κ. Μυλωνᾶ ἐν Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1901 σελ. 122 ἀριθ. 12 πίν. 7, 12-23 = Διεθν. Ἐφημ. Νομισματ. Ἀρχαιολ. τόμ. Θ΄ σελ 290 ἀρ. 1107-1116.

Β′ (2 Σεπτεμβρίου 1906).

Δῶρον κ. Παπαδήμα, ἐμπόρου ἀρχαιοτήτων.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ. *'Αλέξανδρος Γ′ ἢ Δ′;*

1.—Æ 18. Κεφαλὴ 'Απόλλωνος δαφνοστεφής, πρὸς δεξ. Κύκλ. σφαιρ.
"Οπ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ "Ιππος ἐλεύθερος πρὸς δεξ. τρέχων, οὗ κάτω ἀσπίς. — Διατήρησις καλή.

ΘΕΣΣΑΛΙΑ *ἐν γένει.*

2.—Æ 17. ΙΠΠΑ ἄνω κεφαλῆς 'Αθηνᾶς πρὸς δεξ., ἧς κάτω ΙΩ;;
"Οπ. ΘΕΣ—ΣΑ / Λ—Ω—Ν "Ιππος βαδίζων πρὸς δεξ. — Διατ. καλή.

ΑΡΓΟΛΙΣ. *'Επίδαυρος.*

3.—Æ 14. Κεφαλὴ 'Ασκληπιοῦ πρὸς δεξ.
"Οπ. Ε ἐν στεφάνῳ, οὗ κάτω Π;; — Διατ. καλή.

ΚΡΗΤΗ. *Γόρτυς.*

4.—Æ 21. Κεφαλὴ 'Απόλλωνος δαφνοστεφὴς πρὸς δεξ. Κύκλ. σφαιρ.
"Οπ. ΓΟΡΤΥ καὶ ἐν ἐξέργῳ ΝΙΩΝ Ταῦρος κυρίσσων πρὸς ἀρ. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ δάφνης. = *Πίναξ* IV, 16. — Διατ. καλή. 'Ανέκδοτον. Πβλ. Svoronos, Numismatique de la Crète ancienne p. 175, 127-181.

Γ′ (5 Σεπτεμβρίου 1906).

Τὰ κομισθέντα παρὰ τοῦ 'Εφόρου 'Αρχαιοτήτων κ. 'Αντ. Κεραμοπούλου ἐξ 'Αντικυθήρων καὶ Κυθήρων.

ΑΤΤΙΚΗ. *'Αθῆναι.*

1.—Æ 12. Κεφαλὴ 'Αθηνᾶς δ. "Οπ. Γλαῦξ δισώματος. — Δ. μετρία.

ΑΡΓΟΛΙΣ. *"Αργος.*

2. Ꝛ τριώβολον κατιωμένον. Λύκος πρὸς ἀριστ.
"Οπ. Α ἐν τετραγώνῳ ἐγκοίλῳ. — Διατ. μετρία.

ΚΟΡΙΝΘΙΑ. *Κόρινθος.*

3.—Æ 12. Πήγασος ἀρ. "Οπ. Τρίαινα. — Διατ. μετρία.

ΚΥΘΗΡΑ *νῆσος*.

4.— Æ 17. Κεφαλὴ Ἀφροδίτης δεξ.

Ὄπ. Κ—Υ Περιστερὰ ἱπταμένη πρὸς δεξ. — Διατ. καλή.

ΚΡΗΤΗ. *Ἱεράπυτνα*.

5.— Æ 15. Κεφαλὴ Διὸς ἀριστ.

Ὄπ. Φοίνιξ μεταξὺ τοῦ μονογραφήματος τῆς πόλεως καὶ ἀκροστολίου. — Διατ. μετρία.

Κυδωνία.

6-7.— Æ 13. Κεφαλὴ δεξ. Ὄπ. Κύων ὀκλάζων. — Δ. μετριωτάτη.

Πριανσός.

8.— Æ 15. Κεφαλὴ θεᾶς (Ἀρτέμιδος;) δεξ.

Ὄπ. ΠΡΙΑ δεξ. Φοίνιξ. — Διατ. μετρία.

9.— Æ 12. Ὁμοίως (;) — Διατ. κακή.

Ραῦκος.

10.— Æ 16. Τρίαινα. Ὄπ. Τρίαινα (;) — Ἐφθαρμένον.

Φαλάσαρνα.

11-12.— Æ 13/14. Δελφὶς δεξ. Ὄπ. Φ. — Διατ. μετρία.

Ἀβέβαιον Πελοποννήσου [1].

13.— Æ 10. ΙΞ ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

Ὄπ. Α ἐν τετραγώνῳ ἐγκοίλῳ. — Διατ. καλή. = *Πίναξ* IV, 11.

ΛΥΔΙΑ. *Φιλαδέλφεια*.

14.— Æ 16. Ἐπιγραφὴ ἐξίτηλος. Κεφαλὴ γυναικεία Ἱερᾶς Συγκλήτου, πρὸς δεξ.

Ὄπ. Ἐπιγραφὴ ἐξίτηλος. Τράγος ἱστάμενος πρὸς δ. — Δ. μετρία. =Πβλ. BMC. Lydia pl. XXI, 10.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ. *Πτολεμαῖοι*.

Πτολεμαῖος Α' Σωτήρ.

15.— Μολ. 28 *κίβδηλον*. Ἀντίγραφον τετραδράχμου ὅμοιον τῷ παρὰ Σβορώνου Νομίσματα τοῦ κράτους τῶν Πτολεμαίων ἀρ. 139 (Κεφαλὴ Ἀλεξάνδρου ἐν λεοντῇ. Ὄπ. Ἀθηνᾶ Πρόμαχος).

1. Τὰ νομίσματα ταῦτα προερχόμενα πάντοτε ἐκ τῆς Νοτίου Πελοποννήσου καὶ ἐκ Κρήτης παραμένουσι μέχρι τοῦδε ἀβεβαίου ἀπονομῆς.

Πτολεμαῖος Γ΄.

16.— Æ 22. Κεφαλὴ Πτολεμαίου Α΄ Σωτῆρος δεξ.
"Οπ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ Κεφαλὴ Λιβύης δεξ. = Σβορώνου Τὰ Νομίσμ. τοῦ κρ. τῶν Πτολ. ἀρ. 855 πίν. XXXIV, 3.

17.— Æ 17. Ἐφθαρμένον Πτολεμαίου Α΄ (= Σβορώνου ἔ. ἀ. πίναξ III, 31-32 ; ;).

ΡΩΜΑΪΚΑ.

18.— Æ 32. Ρωμαϊκὸν ἀσσάριον ἐφθαρμένον. Κεφαλὴ Ἰανοῦ.
"Οπ. Πρῷρα.

19 — Æ 21. Γραμμ. 6,26. Sextans. Κεφαλὴ ἀγένειος Ἑρμοῦ μετὰ πετάσου πτερωτοῦ πρὸς δεξ. "Οπισθεν αὐτῆς • • Τὸ ὅλον ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.
"Οπ. Πρῷρα πρὸς δεξ., ἧς ἄνω μὲν στάχυς, δεξιὰ KA ἢ KA (= Καπύη) καὶ κάτω ROMA. — Διατ. καλή. = *Πίναξ* VI, 15.

Ὀκτάβιος Αὔγουστος.

20.— Æ 30. DIV[VS AVGVS]TVS PATER Κεφαλὴ Ὀκταβ. Αὐγούστου δαφνοστεφής, πρὸς ἀρ.
"Οπ. PROVIDENT κάτω βωμοῦ, οὗ πλαγίως S—C = Cohen I p. 94, 228.

Φαυστῖνα ἡ νεωτέρα.

21.— AR δηνάριον. DIVA FAV—STINA PIA Προτομὴ αὐτῆς πρὸς δ.
"Οπ. CONSECRATIO ἄνω θρόνου, παρ' ᾧ σκῆπτρον καὶ ταῶς = Cohen III 142, 73.

Γορδιανὸς Γ΄.

22.— Æ 24. "Οπ. PROVIDENTIA. — Διατ. μετριωτάτη.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ.

23.— Æ 22. Ἰουστίνου καὶ Σοφίας εἰκοσανούμιον. — Δ. μετριωτάτη.

ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΧΡΟΝΩΝ. *Ἑνετία.*

24-25.— Æ 28. Κοπέντα διὰ τὰς κτήσεις ἐν DALMA/ET/ALBAN. — Διατ. μετρία.

26.—Μολύβδινον πῶμα ἀγγείου φαρμακευτικοῦ (τοῦ 16ου ἢ 17ου αἰῶνος), διάτρητον, φέρον τὴν ἐπιγραφὴν THERIACA FINA IN VENEZIA.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΕΝΤΕΛΩΣ ΕΦΘΑΡΜΕΝΑ ΚΑΙ ΑΔΙΑΓΝΩΣΤΑ.

27-36.— Æ Δέκα διάφορα κομμάτια.

Δ' (*8 Σεπτεμβρίου 1906*).

Ἀνασκαφαὶ Ἄργους.

Παρὰ τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων κ. Γαβρ. Βυζαντινοῦ παρελήφθησαν δυνάμει τῆς ὑπ' ἀρ. 14495 Ὑπουργικῆς διαταγῆς (ἴδε Ἀρχείου Νομισμ. Μουσείου ἀρ. 2163) διὰ τοῦ ὑπ' ἀρ. 2167 πρωτοκόλλου ἓν ἀργυροῦν καὶ ἑβδομήκοντα ὀκτὼ χαλκᾶ (ἢ καὶ ἐκ κράματος) νομίσματα εὑρεθέντα ἐν Ἄργει κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ Ὁλλανδοῦ ἀρχαιολόγου κ. Vollgraff. Πάντα, πλὴν ὀκτώ, εἶναι λίαν ἐφθαρμένα καὶ ἄχρηστα τῇ συλλογῇ, σημασίαν ἔχοντα μόνον διὰ τὴν ἀνασκαφήν, διὸ καὶ ἐτέθησαν ἰδιαιτέρως ἐν τῇ *Συλλογῇ τῶν εὑρημάτων* μετὰ τῶν ἠριθμημένων ὑπὸ τοῦ ἀνακαλύψαντος φακέλων (ἀριθ. 223-302), πλὴν τῶν ὀκτὼ σχετικῶς καλῶς διατηρουμένων, ἅτινα καταταχθέντα νῦν ἐν τῇ συλλογῇ εἶναι τὰ ἑξῆς:

ΚΟΡΙΝΘΟΣ.

1 (ἐκ τοῦ φακέλου 229).— Æ 22. IMP CAE TRAI—AN HADRIA.. Προτομὴ δαφνοστεφὴς μετὰ θώρακος καὶ ἐφαπτίδος πρὸς δ.
Ὄπ. COL L I—VL [COR] Διόνυσος (;) ἀγένειος ἱστάμενος δεξ. φέρων ἱμάτιον καταλεῖπον ἀκάλυπτον τὸ στῆθος. Ἐν τῇ ὑψουμένῃ δεξιᾷ ἔχει θύρσον (;), ἐν τῇ κρεμαμένῃ πρὸς τὰ κάτω ἀρ. ἀγγεῖον. — Διατ. μετρία.

2 (ἐκ τοῦ φακέλου 272).— IVL DOM—NA AVG Προτομὴ αὐτῆς δεξ.
Ὄπ. [CO]L L I—COR Νίκη κατενώπιον, ἱσταμένη ἐπὶ σφαίρας. — Διατ. μετρία.

ΑΡΓΟΣ.

3 (ἐκ τοῦ φακέλου 235).— Æ 13. Κεφαλὴ λύκου πρὸς ἀρ.
Ὄπ. Μέγα A οὗ κάτω Ε Πεδίον ἔγκοιλον. — Διατ. καλλίστη.

ΑΡΚΑΔΙΑ. *Τεγέα.*

4 (ἐκ τοῦ φακέλου 234). — Æ 25. IO[YΛIA] ΔOM[NA]... Προτομὴ αὐτῆς δεξ.
Ὄπ. Ἀταλάντη ὁρμῶσα πρὸς δεξ. καὶ δορατίζουσα κάπρον γονατίζοντα ὑπὸ δένδρον. Ἐν τῷ ἐξέργῳ ΤΕΓΕΑ / ΤΩΝ = *Πίναξ* IV, 14. Πβλ. Imhoof-Gardner, Numism. Commentary on

Pausanias p. 108 1 (Παυσαν. VIII, 45, 6) καὶ Collignon-Baumgarten, Geschichte der Griech. Plastik Bd. II S. 252 fig. 117).

ΡΩΜΑΪΚΑ. *Τάκιτος.*

5 (ἐκ τοῦ φακέλου 270).— Æ 24. IMP. C. M. CL. TACITVS AVG Προτομὴ ἀκτινοστεφὴς μετὰ θώρακος καὶ ἐφαπτίδος πρὸς δ.
"Οπ. SPE—S PVBLICA Νίκη στέφουσα τὸν Τάκιτον. — Διατ. καλή. = Cohen, VI, 234, 140.

Κρίσπος.

6 (ἐκ τοῦ φακέλου 272). — Æ 18. IVL CRISPVS NOB C Προτομὴ μετὰ διαδήματος καὶ θώρακος πρὸς δεξ.
"Οπ. PROVIDEN—TIAE CAESS Πύλη φρουρίου, ἧς ἄνω ἀστήρ. Κάτω ..TSS. — Διατ. καλή,

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ. *Ἰουστινιανὸς Α'.*

7 (ἐκ τοῦ φακέλου 227). — Τεσσαρακοντανούμιον τοῦ ἔτους XXX κοπὲν ἐν NIKO(μηδείᾳ) B. — Διατ. καλή.

ΠΡΙΓΚΙΠΕΣ ΑΧΑΪΑΣ.

8 (ἐκ τοῦ φακέλου 237).— Ꝁ τορνήσιον. G—AC—CA—IЄ Σταυρός.
"Οπ. COR—INT—VM Πύργωμα, οὗ ἄνω σταυρός. — Δ. καλή. = Schlumberger, Num. de l'Orient Latin σελ. 313.

9-79.— Τὰ ἐν τοῖς *Εὑρήμασι* τεθέντα ἐφθαρμένα.

Ε'.

Ἐξ ἀγορᾶς τῆς Πρυτανείας τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου παρὰ τοῦ ἐξ Ἀγχιάλου πρόσφυγος Γεωργίου Ἀσλάνογλου (ἴδε Ἀρχ. Νομισμ. Μουσείου ἀριθ. 2173).

ΘΡᾼΚΗ. *Λυσίμαχος (Βυζάντιον).*

1.— Ꝗ τετράδρ. γραμμ. 16,60. Κεφαλὴ Λυσιμάχου κερασφόρος καὶ μετὰ διαδήματος, δεξ.
"Οπ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ δεξ.—ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ ἀρ. Ἀθηνᾶ Νικηφόρος καθημένη ἐπὶ θρόνου πρὸς ἀρ. ἔχουσα παρ' ἑαυτῇ δόρυ καὶ

ἀσπίδα, ὡς συνήθως. Ἐπὶ τοῦ θρόνου ΒΥ. Ἐν τῷ ἐξέργῳ τρίαινα. Ἐν τῷ πεδίῳ ἀρ. ⩩. — Διατ. καλή.

ς'.

Ἐξ ἀγορᾶς τῆς Πρυτανείας τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου παρὰ Ἀλεξάνδρου Ν. Μελετοπούλου
(ἴδε Ἀρχείου Νομισματ. Μουσείου ἀριθ. 2175).

ΑΤΤΙΚΗ. *Ἀθῆναι.*

18 τετράδραχμα Ἀθηναϊκὰ τῆς νέας τεχνοτροπίας (ἐποχῆς τῶν ἀρχόντων) παρουσιάζοντα τὰς ἑξῆς ποικιλίας:

Αὔξων ἀριθμ.	Ὁλκὴ	Πρῶτον ὄνομα	Δεύτερον ὄνομα	Τρίτον ὄνομα	Ἐπὶ ἀμφορ.	Ὑπὸ ἀμφορ.
1	15,95	ΑΝΔ—ΡΕΑΣ	ΧΑΡΙ/ΝΑΥ/ΤΗΣ	ΑΜΥ/ΝΟΜ	Ι	ΑΠ
2	16,30	» »	» » »	ΔΗΜ/ΗΤΡ	Λ	ΜΕ
3	15,50	ΔΑ—ΜΩ[Ν]	ΣΩΣΙ/ΚΡΑ/ΤΗΣ	ΤΙ/ΜΩΝ	Μ	»
4	16,15	ΔΙΟ—ΝΥΣ	ΔΙΟ/ΝΥΣΙ	ΑΡΙΣ	Β	»
5	15,80	ΔΩ—ΣΙ/ΘΕΟΣ	ΧΑΡ/ΙΑΣ	ΔΙΟΝ	Δ	»
6	16,45	ΕΠΙ/ΓΕΝΗ	ΣΩΣΑΝ/ΔΡΟΣ	ΔΕΙΝΟΚ	Δ	ΣΦ
7	15,50	ΕΥΜ/ΑΡΕΙ/ΔΗΣ	ΚΛΕΟ/ΜΕΝ	ΑΣΚ	Ζ	ΜΕ
8	16,55	» » »	» »	ΜΗΤΡ	Η	ΣΩ;
9	15,70	ΕΥΜΗ—ΛΟΣ	ΚΑΛ/ΛΙ/ΦΩΝ	ΗΡΑ	Λ	ΣΟ
10	16,65	ΘΕΟ/ΔΟ/ΤΟΣ	ΚΛΕ/ΟΦΑ/ΝΗΣ	ΠΟ/ΠΑΙ	Θ	»
11	15,90	» » »	» » »	ΔΗ/ΜΟΣ	Α	ΣΦ;
12	16,25	» » »	» » »	ΕΠΙ/ΜΑΧ ΟΣ	Ε	ΜΕ
13	16,65	ΙΚΕ—ΣΙΟΣ	ΑΣΚ/ΛΗΠΙ/ΑΔΗΣ	ΘΕΟ	Η	ΠΕ
14	16,35	ΞΕ—ΝΟ/ΚΛΗΣ (τῆς σειρᾶς τῆς τρι	ΑΡΜΟ/ΞΕ/ΝΟΣ αίνης καὶ δελφῖνος)	—	Γ	ΣΩ;
15	16,40	ΠΟΛΕ—ΜΩΝ	ΑΛΚΕ—ΤΗΣ	ΘΕΟΔΟ/ΤΟΣ	Α	ΜΕ
16	16,75	» »	» »	ΑΠΟΛ/ΛΟΔΩ	Ε	ΣΦ
17	16,70	» »	» »	ΔΩΡΟ	Κ	ΜΕ
18	16,00	ΧΑΡΙ/ΝΑΥ/ΤΗΣ	ΑΡΙΣ/ΤΕΑΣ	ΗΡΑ/ΚΛ/ΕΙ	Ε	ΣΩ

Ζ' (*26 Σεπτεμβρίου 1906*).

Δῶρον Ἰωάννου Λεράκη ἐκ Κρήτης.

ΑΤΤΙΚΗ. *Ἀθῆναι.*

Σύμβολον χαλκοῦν Ἐκκλησίας καὶ Θεάτρου.

1.— Æ 17. Κεφαλὴ λέοντος δεξ. Ὄπ. Μ ἢ Ξ. — Διατ. καλλίστη.

ΚΡΗΤΗ. *Κνωσός.*

2.— Æ 29. Κεφαλὴ Διὸς δεξ. Πρὸ αὐτῆς κεραυνός. Ἐπ' αὐτῆς ὑστερόσημον, ἐν ᾧ μονογράφημα ἀναλυόμενον εἰς ΑΠΤΑΡΑΙων; Ὄπ. [ΚΥΔΑΣ] Ἀετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων πρὸς δεξ. — Διατ. καλή.

Ραῦκος.

3.— Æ 18. ΡΑΥ—ΚΙ—ΟΝ Κεφαλὴ ἵππου δεξ. Ὄπ. Τρίαινα, δελφὶς καὶ τριγωνικὸν ὑστερόσημον. — Διατ. καλή.

Η' (26 *Σεπτεμβρίου 1906*).

Παρὰ τῆς Ἐφορείας τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν.

ΒΡΑΖΙΛΙΑ.

1.— Æ 44. Νομισματόσημον κοπὲν ἐπὶ τῇ θεμελιώσει τῆς οἰκοδομῆς τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Ρίου Ἰανεῖρου.

Θ' (*2 Ὀκτωβρίου 1906*).

Δῶρον Κ. Μ. Σαχηνίδου, διὰ τοῦ ἐν Πετρουπόλει ἀρχιμανδρίτου κ. Ἀγαθαγγέλου Γεωργιάδου

(ἴδε Ἀρχείου Νομισμ. Μουσείου ἀριθ. 2180 καὶ 2181).

ΠΟΝΤΟΣ. *Μιθραδάτης Ϛ' Εὐπάτωρ.*

1.— AR *κίβδηλον* τετράδραχμον χυτόν, χυθὲν ἐπὶ τοῦ γνησίου κομματίου τῆς συλλογῆς Παρισίων τοῦ ἀπεικονισθέντος καὶ περι-

γραφέντος ἐν Babelon-Reinach, Recueil Waddington des monnaies d'Asie Mineure p. 17 pl. II, 14.

Ι΄.

Ἐξ ἀγορᾶς παρὰ τοῦ ἐξ Ἀγχιάλου πρόσφυγος Σταύρου Ἰωάννου.

ΘΡΑΚΗ. *Ἀγχίαλος.*

1.— Æ 20. Α. Λ. CЄ—CЄVΗΡΟC Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς Σεπτ. Σεουήρου, δεξ.

Ὀπ. ΑΓΧΙΑ—ΛЄΩΝ Ἡρακλῆς ἄγχων τὸν λέοντα, ἱστάμενος ἀριστ. — Διατ. καλή. = *Πίναξ* IV, 1.

ΙΑ΄.

Ἐξ ἀγορᾶς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου παρὰ Α. Παπαδήμα ἐμπόρου ἀρχαιοτήτων

(ἴδε Ἀρχ. Νομισμ. Μουσείου ἀριθ. 2184).

ΑΤΤΙΚΗ. *Ἀθῆναι.*

Τετράδραχμα τῆς ἐποχῆς τῶν ἀρχόντων καλῆς καὶ καλλίστης διατηρήσεως.

Αὔξων ἀριθμ.	*Ὁλκὴ*	*Πρῶτον ὄνομα*	*Δεύτερον ὄνομα*	*Τρίτον ὄνομα*	*Ἐπὶ ἀμφορ.*	*Ὑπὸ ἀμφορ.*
1	16,35	ΑΜΦΙ/ΚΡΑ/ΤΗΣ	ΕΠΙ/ΣΤΡ[Α]/ΤΟΣ	ΕΥΛ/Ε	Κ	ΑΠ
2	16,07	ΔΗ—ΜΗ/ΤΡΙ—Ο	ΑΓΑ/ΘΙΠ/ΠΟΣ	[Φ]Ι	Β	ΠΕ
3	16,60	ΔΩΣΙ/ΘΕΟΣ	ΧΑΡ/ΙΑΣ	ΝΙΚ	Γ	»
4	16,49	ΕΠΙ/ΓΕΝΗ	ΣΩΣΑΝ/ΔΡΟΣ	ΜΟ/ΣΧ	Β	ΗΡΑ
5	16,67	» »	» »	ΕΥ/ΜΗ	Γ	ΣΦ
6	16,60	» »	» »	ΗΛΙ/ΟΔΩ	Ε	ΗΡ
7	16,42	ΗΡΑ/ΚΛΕΙ/ΔΗΣ	ΕΥΚ/ΛΗΣ	Β]ΑΚ/Χ	Α	ΣΟΛ
8	16,50	ΚΑ—ΡΑΙΧ	ΕΡΓΟ—ΚΛΕ	ΔΙΟΦ	Ι	ΣΩ
9	16,77	ΠΟΛΕ—ΜΩΝ	ΑΛΚΕ—ΤΗΣ	ΔΩΡΟ	Κ	ΣΦ

ΙΒ′ (*6 'Οκτωβρίου 1906*).

Δῶρον Μιχαὴλ Πανταζῆ ἐκ Δελβίνου τῆς 'Ηπείρου.

ΗΠΕΙΡΟΣ. *Φοινίκη.*

1.— Æ 26. ΑΥΤΟΚΡΑ[ΤΩΡ] ΚΑΙϹΑΡ ΤΡ[ΑΙΑΝΟϹ] Προτομὴ δαφνοστεφὴς μετὰ θώρακος καὶ ἐφαπτίδος πρὸς δεξ.
"Οπ. ΦΟΙΝΙ—ΚΑΙѠΝ Ζεὺς γυμνὸς ἱστάμενος ἀρ., ἔχων ἐν τῇ προτεταμένῃ δεξιᾷ φιάλην, τὴν δ' ἀριστερὰν στηρίζων ἐπὶ τοῦ σκήπτρου. — Διατ. μετρία.

ΙΓ′ (*12 'Οκτωβρίου 1906*).

'Εξ ἀγορᾶς τοῦ 'Εθν. Πανεπιστημίου παρὰ Αὐγ. Στογιάννου
(ἴδε 'Αρχ. Νομισμ. Μουσείου ἀριθ. 2186).

ΑΤΤΙΚΗ. *'Αθῆναι.*

1.— AR τετράδρ. γραμμ. 16,30. Κεφαλὴ 'Αθηνᾶς πρὸς δεξ.
"Οπ. ΜΙΚΙ—ΩΝ ΕΥΡ—ΥΚΛΕ ΔΗ|ΜΟ Τὸ γράμμα τοῦ ἀμφορέως ἐξίτηλον· ὑπὸ δὲ τὸν ἀμφορέα ΣΩ. Γλαῦξ. Σύμβολον οἱ Διόσκουροι. — Διατ. καλή.

2.— Æ 25. Προτομὴ 'Αθηνᾶς μετὰ κορινθιακοῦ κράνους καὶ αἰγίδος πρὸς δεξ.
"Οπ. ΑΘΗΝΑ—ΙΩΝ 'Απόλλων γυμνὸς ἱστάμενος πρὸς δεξ. ἔχων ἐν τῇ δ. κλάδον καὶ ἐν τῇ ἀρ. τόξον.—Δ. ἀρίστη.=*Πίναξ* IV, 7.

ΙΔ′.

Δῶρον Ι. Δελλίου, διευθυντοῦ τοῦ ὁμωνύμου ἐκπαιδευτηρίου.

ΑΤΤΙΚΗ. *'Αθῆναι.*

1.— Æ 20. Κεφαλὴ 'Αθηνᾶς Παρθένου δεξ. 'Εν κύκλῳ σφαιριδίων.
"Οπ. Α—ΘΕ Γλαῦξ ἐπὶ ἀμφορέως πρὸς δεξ. 'Εν τῷ πεδίῳ δεξ. κηρύκειον. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ. — Διατ. καλή.

ΙΕ΄.

Δῶρον κ. Ἰωαννίδου ἐκ Σάμου.

ΝΕΩΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΧΑΛΚΑ.

1.—*Ἱσπανίας Ἀλφόνσος ΙΒ΄* πέντε λεπτὰ τοῦ 1877.
2.— *Γαλλικῆς Δημοκρατίας* πέντε λεπτὰ τοῦ 1902.
3.— *Γερμανίας* 2 φένιχ τοῦ 1894.
4.— *Οὐγγαρίας* 2 κράϊτσερ τοῦ 1895.
5.— *Ρωσίας* ἓν καπήκιον τοῦ 1896.
6.— *Ρουμανίας Καρόλου Α΄* 2 μπάνι τοῦ 1886.
7-9.—*Ἑλλάδος* 2 λεπτὰ τοῦ 1837, 5 λεπτὰ τοῦ 1851 καὶ 2 λεπτὰ τοῦ 1854.
10.— *Αἰγύπτου* χαλκοῦν νεώτατον μεγέθους διλέπτου.
11.—*Ἑταιρείας τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν* νομισμάτιον τοῦ 1804.
12.—*Ἀργεντινῆς Δημοκρατίας* ἓν ἑκατοστὸν τοῦ 1890.

ΙϚ΄ (*7 Νοεμβρίου 1906*).

Δῶρον κ. Δημητρίου Βικέλα.

ΒΑΥΑΡΙΑ. *Μαξιμιλιανὸς Β΄.*

1.— Ꝛ τάλληρον κοπὲν εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀνορθώσεως τοῦ κίονος τῆς Μαρίας ἐν Μονάχῳ τῷ 1855.

ΙΖ΄ (*1 Δεκεμβρίου 1906*).

Ἐξ ἀγορᾶς τῆς Πρυτανείας τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου (ἴδε Ἀρχ. Νομισμ. Μουσείου ἀριθ. 2204-2205).

ΑΙΓΥΠΤΟΣ. *Πτολεμαῖος Β΄ Φιλάδελφος.*

1.— Ꭿ 20, γραμμ. 13,35.—ΑΔΕΛΦΩΝ ἄνω τῶν συνεζευγμένων προτομῶν Πτολεμαίου Β΄ καὶ Ἀρσινόης Β΄, πρὸς δεξ., φερόντων διαδήματα περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ ἱμάτια περὶ τὸν λαιμόν. Ἐν τῷ πεδίῳ, ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς, ἀσπὶς ᾠοειδής, ἧς ἄνω τὸ

χρονολογικὸν γράμμα Δ. Πρὸ τῶν προτομῶν δίκερας. Τὸ ὅλον ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

Ὄπ. ΘΕΩΝ ἄνω τῶν συνεζευγμένων προτομῶν Πτολεμαίου Α´ Σωτῆρος καὶ Βερενίκης Α´, πρὸς δεξ., φερόντων διαδήματα περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ ἱμάτια περὶ τὸν λαιμόν. Τὸ ὅλον ἐν κύκλῳ σφαιριδίων. — Διατ. ἀρίστη. = *Πίναξ* VI, 14.

Τὸ νόμισμα τοῦτο εἶναι ἀνέκδοτον καὶ σπουδαῖον ἕνεκα τῆς χρονολογίας αὐτοῦ Δ, ἀναλογούσης πρὸς τὸ ἔτος 267 π. Χ. Πβλ. Σβορώνου, Τὰ Νομίσματα τοῦ Κράτους τῶν Πτολεμαίων τόμ. Β´ σ. 93 καὶ τὸ ὑπὸ τύπωσιν Συμπλήρωμα (μέρος 4ον) τοῦ αὐτοῦ ἔργου, σελ. 414 ἀρ. 616α πίν. Β, 25.

ΙΗ´ (*11 Δεκεμβρίου 1906*).

Δῶρον κ. Ἰωάννου Φίλτσου ἐμπόρου ἐν Ἀθήναις.

ΗΛΙΣ.

1.— Ꭱ 16, γραμμ. 2,80. Κεφαλὴ Διὸς δαφνοστεφὴς δεξ.

Ὄπ. F—A Ἀετὸς ἱστάμενος δεξ. Πρὸ αὐτοῦ φύλλον ἐλαίας.— Διατ. καλλίστη. = *Πίναξ* IV, 13.

ΙΘ´ (*13 Δεκεμβρίου 1906*).

Παρὰ τοῦ Ἐφόρου τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου κ. Β. Στάη κατόπιν τῆς ὑπ' ἀρ. 2202, 28 Νοεμβρίου αἰτήσεώς μου καὶ τοῦ ὑπ' ἀρ. 23653, 10 Δεκεμβρίου ἐγγράφου τοῦ Ὑπουργείου, παρέλαβον διὰ τοῦ ὑπ' ἀρ. 2217 πρωτοκόλλου τῆς 12 Δεκεμβρίου 1906 τὰ ἑξῆς:

ΕΛΛΑΣ.

ΟΒΕΛΙΣΚΟΙ ΑΡΓΟΥΣ, ΑΝΑΘΗΜΑ ΦΕΙΔΩΝΟΣ ΤΟΥ ΑΡΓΕΙΟΥ. — ΤΑΛΑΝΤΑ (ΠΕΛΕΚΕΙΣ) ΧΑΛΚΟΥ ΕΚ ΚΥΜΗΣ ΚΑΙ ΜΥΚΗΝΩΝ.—ΠΡΟΦΕΙΔΩΝΕΙΟΣ ΣΤΑΘΜΗΤΙΚΟΣ ΚΑΝΩΝ.

α) Δέσμην σιδηρῶν ὀβελῶν εὑρεθεῖσαν ἐν ταῖς ἐν ἔτει 1894 ἀνασκαφαῖς τοῦ Ἡραίου ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀρχαιολ. Σχολῆς, δημοσιευθεῖσαν δ' ἔκτοτε ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῇ Διεθνεῖ Ἐφημερίδι τῆς Νομισμ. Ἀρχαιολ. τοῦ ἔτους 1906 σελ. 192 κἑξ. πίν. X-XII. Συγχρόνως παρέλαβον καὶ πάντα τὰ ἐν τοῖς ὑπογείοις τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρ-

χαιολ. Μουσείου λοιπὰ πολυάριθμα, ἐν τρισὶ κοφίνοις, λείψανα τῆς αὐτῆς δέσμης. Τὰ σῶα, ἥμισυ καὶ ἑνὸς τετάρτου τὸ μέγεθος τεμάχια εἶναι περὶ τὰ 164. Τὰ μικρὰ θραύσματα εἶναι ἀνάριθμα!

β) Τὸν αὐτόθι εὑρεθέντα μέγαν σιδηροῦν προφειδώνειον σταθμητικὸν κανόνα, τὸν δημοσιευθέντα καὶ ἀπεικονισθέντα ἐν Διεθν. Ἐφημ. τῆς Νομισμ. Ἀρχαιολ. τόμ. Θ´ σελ. 198 πίν. X καὶ XI.

γ) Δέκα ἓξ τάλαντα χαλκοῦ, σχήματος πελέκεων, ἐκ τῶν δέκα ἐννέα εὑρεθέντων ἐν τῇ θαλάσσῃ τῆς Κύμης, καταγεγραμμένων δὲ ὑπ' ἀριθ. 13051 ἐν τῷ εὑρετηρίῳ τοῦ Ἐθν. Ἀρχ. Μουσείου καὶ δημοσιευθέντων ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῇ Διεθν. Ἐφημ. τῆς Νομισμ. Ἀρχαιολ. τόμ. Θ´ σελ. 161 κἑξ. πίν. III.

δ) Ὅμοιον χῦμα χαλκοῦ εὑρεθὲν ἐν Μυκήναις δημοσιευθὲν καὶ ἀπεικονισθὲν ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῇ Διεθν. Ἐφημ. τῆς Νομ. Ἀρχαιολ. τόμ. Θ´ σελ. 166 πίν. IV-V.

ΙΤΑΛΙΑ.

ΠΙΚΕΝΤΙΑ. *Ἀδρία.*

ε) Ἀσσάριον μεγέθους 85 χιλ. ὁλκῆς γραμμ. 328,40. Κεφαλὴ Σειληνοῦ πωγωνοφόρου, ἄνευ τραχήλου, κατενώπιον μετὰ στεφάνου περὶ τὴν κεφαλήν. Δεξιὰ αὐτῆς ΗΑΤ ἐκ τῶν κάτω.

Ὄπ. Κύων κοιμώμενος πρὸς δεξ. οὗ κάτω I.

Ὅμοιον τῷ παρὰ Garucci Le monete del Italia Antica Tab. LXI, 1. (Τεταγμένον ὑπ' ἀρ. 12299 τοῦ εὑρετηρίου τοῦ Ἐθν. Ἀρχ. Μουσείου. Προέλευσις αὐτοῦ ἡ συλλογὴ Ἀθ. Ρουσοπούλου.)

Κ´ (*14 Δεκεμβρίου 1906*).

Δῶρον κ.* A. Kibireff, *ῥώσου, capitaine-commandant au 1er régiment d'infanterie «Newsky» de S.M. le Roi des Hellènes.

ΡΩΣΙΑ.

1.— Ꝛ νομισμάτιον Αἰκατερίνης τῆς Μεγάλης τοῦ 1785.

2.— Χ δενέκα τοῦ 1855.

ΑΥΣΤΡΙΑ.

3.— Χ νομισμάτιον 1 κραϊτσαρίου τοῦ 1881.

ΚΑ' (*22 Δεκεμβρίου 1906*).

Δῶρον κ. Ἰωάννου Φίλτσου, ἐμπόρου ἐν Ἀθήναις.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ. *Ἰωάννης Βλαδίσλαος καὶ βασιλεὺς Μιχαήλ.*

1.— ꝶ 21. IC—XC Ὁ Ἰησοῦς ἱστάμενος πρὸ θρόνου κατενώπιον μετ' ἀνατεταμένων χειρῶν.

Ὄπ. Δύο βασιλεῖς ἱστάμενοι κατενώπιον καὶ κρατοῦντες σταυρὸν ἢ λάβαρον, οὗ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἄνω μὲν παρὰ τὰς κεφαλὰς δύο μονογραφήματα, κάτω δὲ δύο ἀστέρες. Ἐν τῷ πεδίῳ ἀρ. μονογράφημα τοῦ Βλαδισλάου, δεξιᾷ δὲ μονογράφημα τοῦ Μιχαήλ. — Διατ. καλή. = *Πίναξ* VI, 16. Πβλ. Wellenheim, Catalogue τόμ. II, 2 σελ. 564 ἀρ. 11945 κἑξ.

ΚΒ' (*3 Ἰανουαρίου 1907*).

Δῶρον τοῦ αὐτοῦ.

1.— ꝶ *κίβδηλον* δίδραχμον τῶν Ὀπουντίων Λοκρῶν (Κεφαλὴ Δήμητρος ἀρ. Ὄπ. Αἴας) κεκομμένον καὶ εὔτεχνον.

ΚΓ'.

Δῶρον κ. Κωνστ. Ρωμαίου, ἀρχαιολόγου.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ.

1.— Πηλ. 41. Πήλινον σῳζόμενον κατὰ τὰ τρία τέταρτα, ἔχει δὲ δύο ὀπὰς πρὸς ἀνάρτησιν. ΜΑ ΡΗ ΝΑ ἀρ. τῆς Ἁγ. Μαρίνης ἱσταμένης κατενώπιον, ἧς ὅμως ἐλλείπει ἡ κεφαλή.

Ὄπ. Ἄσημον. Ἔργον μέσων βυζαντινῶν χρόνων (φυλακτήριον). Ὁ πηλὸς εἶναι τόσον λεπτός, ὥστε νομίζει τις ὅτι κατεσκευάσθη ἐξ ἐλεφαντόδοντος. = *Πίναξ* VI, 7.

ΚΔ΄ (*9 Φεβρουαρίου 1907*).

Δῶρον κ. Ἰωάννου Φίλτσου.

ΑΙΓΙΝΑ.

1.— Ʀ 14. Α ἐν μέσῳ δελφίνων. Ὄπ. Τὸ σύνηθες ἔγκοιλον τετράγωνον τῆς Αἰγίνης. Ἐν ἑνὶ τῶν διαμερισμάτων Ε.— Δ. ἀρίστη.

ΚΕ΄ (*9 Φεβρουαρίου 1907*).

Δῶρον κ. Μ. Καμπάνη (*κατ' ἐκλογήν μου*).

ΑΘΗΝΑΙ.

1.— Ʀ 22. Προτομὴ Ἀρσινόης Β΄ μετὰ καλύπτρας, πρὸς δεξ. Ὄπ. Α—Ε [Θ] Τριπτόλεμος ἐν ἅρματι δρακόντων πρὸς ἀρ.— Διατ. καλή. = *Πίναξ* IV, 6. Νόμισμα ἀνέκδοτον καὶ σπουδαῖον ἱστορικῶς. Ἀπεικονισθήσεται ἐν τῷ ὑπὸ τύπωσιν βιβλίῳ Σβορώνου Τὰ Νομίσματα τοῦ Κράτους τῶν Πτολεμαίων Μέρος 4ον (Συμπλήρωμα) σελ. 418 ἀρ. 933α πίν. Α, 17.

ΚϚ΄ (*20 Μαρτίου 1907*).

Ἀνασκαφαὶ Δήλου κτλ.

Τὰ παρὰ τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων κ. Δ. Σταυροπούλου κομισθέντα ἐκ Δήλου καὶ Μυκόνου καὶ παραδοθέντα μοι τῇ 20 Μαρτίου διὰ πρωτοκόλλου (Ἀρχ. Νομισμ. Μουσείου ἀρ. 2273) κατόπιν τῆς ὑπ' ἀρ. $\frac{2498}{2464}$ 17 Φεβρουαρίου Ὑπουργικῆς διαταγῆς (Ἀρχ. Νομ. Μουσείου ἀρ. 2248).

Σημ. Ἐν τῇ κατατάξει ἠκολουθήσαμεν τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ πρωτοκόλλου.

Α. Εὕρημα τῆς 9 Ἰουνίου 1905 γενόμενον πρὸς Ν τῆς ἀγορᾶς τῶν Κομπεταλιαστῶν.

ΡΩΜΑΪΚΑ. *Αὔγουστος.*

1-4.— Ʀ δηνάρια τέσσαρα ὅμοια τοῖς παρὰ Cohen Monnaies Impériales τόμ. Ι σελ. 69 ἀριθ. 43 (τύποι Γαΐου καὶ Λουκίου) κοπέντα περὶ τὰ 2 π. Χ. — Διατ. μετρία.

Σημ. Ἄλλα πέντε κομμάτια, ὧν τὰ δύο ἀσφαλῶς ὅμοια, ὅλως κατιωμένα, ἀπερρίφθησαν ὑπὸ τοῦ κ. Σταυροπούλου ἐν Δήλῳ ὡς ἄχρηστα.

Β. Εὕρημα τῆς 4 Μαΐου 1906 Β τῆς ΒΔ γωνίας τῆς ἐξ Α παραλλήλου τῇ στοᾷ τοῦ Φιλίππου ἐλάσσονος στοᾶς, ὑπὸ βάσιν, ἐν μικρῷ κοινῷ πηλίνῳ δοχείῳ τεθραυσμένῳ.

ΑΤΤΙΚΗ. *Ἀθῆναι.* Ἐποχὴ τῶν νομισματικῶν ἀρχόντων.

Αὔξων ἀριθμ.	*Ὁλκή*	*Πρῶτον ὄνομα*	*Δεύτερον ὄνομα*	*Τρίτον ὄνομα*	*Ἐπὶ ἀμφορ.*	*Ὑπὸ ἀμφορ.*
5	τεθραυσ	Η	Στάχυς	—	—	—
6	3,15 ἐλλειπ.	—	»	—	—	—
7	3,75	ΓΛ/ΑΥ	ΕΧΕ	Α	Γ	—
8	3,35	»	»	—	—	—
9	3,02	»	»	—	;	—
10	1,65	»	»	—	—	—
11	2,65	[Δ]Η[Μ]Η	ΙΕ/ΡΩ	—	Μ;	—
12	1,75	ΔΩ	ΔΙ	—	—	—
13	14,92	ΜΙ/ΚΙ	ΘΕΟ/ΦΡΑ	—	Μ	ΜΕ
14	1,60	»	» »	—	—	—
15	15,92	ΑΜΜ/ΩΝΙ/ΟΣ	ΚΑΛ/ΛΙΑΣ	ΘΕΜ/ΙΣΤΟ	Ζ	ΜΕ
16	15,10	» » »	» »	ΒΥΤΤ/ΑΚΟΣ	Ι	ΣΩ
17	16,00	ΑΝΤΙ—ΟΧΟΣ	ΚΑΡΑ/ΙΧΟΣ	ΕΙΡΗ/ΝΑ	Δ	»
18	3,65	ΗΡΑ	ΑΡΙ—ΣΤΟ	ΦΙΛΩ	—	—
19	15,75	»	ΑΡΙ—ΣΤΟΦ	ΑΡΧΕ	Ζ	ΓΛ ἢ ΚΛ
20	15,60	»	» »	ΠΟΛΥΝ	Δ	ΑΝ ἢ ΑΠ
21	3,52	»	ΑΡΙ—ΣΤΟ	ΕΠΙΣ	Α	—
22	3,23	»	» »	; ;	;	—
23	15,70	ΑΦΡΟ—ΔΙΣΙ	ΔΙΟ/ΓΕ	ΕΛ/ΙΞ	Ε	ΜΕ
24	15,87	ΔΙΟ/ΤΙ/ΜΟΣ	ΜΑ/ΓΑΣ	ΘΟΙ—ΝΟΣ	Κ	ΣΟ
25	1,50	ΔΙΟ	ΜΑ	ΧΑ—ΡΙ	—	—
26	3,80	ΔΩΡ/ΟΘΕ	ΔΙΟΦ	ΔΙΟ/ΚΛΕ	Β	—
27	3,60	ΘΕΜ—ΙΣΤΟ	ΘΕΟ/ΠΟΜ/ΠΟΣ	[Θ]Ε;	Α ἢ Λ	;
28	1,73	ΜΕ—ΝΕ	ΕΠ	ΕΠ	—	—
29	1,62	ΜΙ—ΚΙ	ΕΥ—ΡΥ	ΓΟ	—	—
30	3,90	ΠΟ—ΛΕ	ΑΛ—ΚΕ	ΛΥ	Ι	;
31	1,70	» »	ΑΚ—Κ[Ε]	Π[Α]	—	—
32	15,70	ΠΟΛΥ—ΧΑΡΜ	ΝΙΚΟΓ	ΘΕΜΙΣ|ΤΟΚΛΗ	[Ι]	ΔΙ
33	16,48	ΣΩΚΡ/ΑΤΗΣ	ΔΙΟΝΥ/ΣΟΔΩ	ΑΣΚΛ/ΑΠΟΣ	Θ	ΣΦ
34	15,24	ΤΙΜΑΡ—ΧΟΥ	ΝΙΚΟΓΟ	ΑΜΦΙΚ/ΡΑΤ	;	ΜΕ

Αὔξων ἀριθμ.	Ὁλκὴ	Πρῶτον ὄνομα	Δεύτερον ὄνομα	Τρίτον ὄνομα	Ἐπὶ ἀμφορ.	Ὑπὸ ἀμφορ
35	14,92	ΑΝΔ—ΡΕΑΣ	ΧΑΡΙ/ΝΑΥ/ΤΗΣ	ΚΡΙΤ	Β	ΠΕ
36	15,45	ΔΗ—ΜΗ/ΤΡΙ—ΟΣ	ΑΓΑ/ΘΙΠ/ΠΟΣ	[Α]Π	Ε	ΑΠ
37	14,90	ΔΩ—ΣΙ/ΘΕΟΣ	ΧΑΡ—ΙΑΣ	ΔΙΟΝ	Δ	»
38	15,45	ΕΥΜΗ—ΛΟΣ	ΚΑΛ/ΛΙ/ΦΩΝ	ΑΛΕ/Ξ	Β	ΣΟ
39	14,55	ΗΡΑ—ΚΛΕ[Ι]/ΔΗΣ	ΕΥΚ/ΛΗΣ	ΣΩΣΙ/ΚΡΑ	Η	ΣΟΛ
40	15,02	ΘΕΟ/ΔΟ/ΤΟΣ	ΚΛΕ/ΟΦΑ/ΝΗΣ	ΔΗΜΟΣ	Β	ΣΩ;
41	15,20	ΙΚΕ/ΣΙΟΣ	ΑΣΚ/ΛΗΠΙ/ΑΔΗΣ	ΘΕΟ	Ζ	ΜΕ
42	3,58	ΤΙΜΟ-ΣΤΡΑ/ΤΟΣ	ΠΟ	ΑΡΙ	Λ	—
43	15,46	» » »	ΠΟ—ΣΗΣ	ΛΥΞ	Κ	;

ΜΥΣΙΑ. *Πέργαμος* (136-67 π. Χ.).

44.— Ꝛ 25, γραμμ. 11,50. Κιστοφόρος. Μονογραφήματα [monogram] [monogram]. Σύμβολον κηρύκειον πτερωτόν. — Διατ. καλή.

Γ. Εὕρημα τῆς 13 Μαΐου 1906 ΒΔ τῆς οἰκίας τοῦ Διονύσου (μετ' ἀργυροῦ δακτυλίου ἀφεθέντος εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Δήλου).

ΑΤΤΙΚΗ. *Ἀθῆναι.*

45	Ꝛ δραχ. γραμμ. 3,55	ΗΡΑ	ΑΡΙ—Σ[ΤΟ]	;	;	—
46	» » 3,02	ΑΜ/ΦΙ/ΚΡΑ	ΕΠΙ/ΣΤΡ	[;]Λ	Α	—

Ἀθηναϊκὰ χαλκᾶ Δήλου.

47.— Æ 11. Κεφαλὴ δεξ. (;)

Ὄπ. [Α] Θ—Ε Δύο στάχυες (ὡς ἐπὶ τῆς τελευταίας δραχμῆς).

48-54.— Æ 12. Προτομὴ Ἀρτέμιδος μετὰ φαρέτρας ἐπ' ὤμου πρὸς δεξ. Ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

Ὄπ. Α—Θ Ἀγγεῖον κέρχνος. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ.

55-56.— Æ 10. Τέττιξ. Ὄπ. Α Θ—Ε Ἀμφορεύς, ἐφ' οὗ κλάδος φοίνικος.

57.— Æ 12. Κεφαλὴ δεξ. Ὄπ. Ἀμφορεύς. Ἐφθαρμένον.

58.— Æ 8. Κεφαλὴ δεξ. Ὄπ. Γλαῦξ δεξ. Ἐφθαρμένον.

Σημ. Ἄλλα ἑκατὸν πέντε κέρματα, ὧν τὰ 38 ἀσφαλῶς τοῦ αὐτοῦ τύπου τοῦ κέρχνου (ἀριθ. 48-54), ἀπερρίφθησαν ὑπὸ τοῦ κ. Σταυροπούλου ὡς ὅλως ἐφθαρμένα.

Δ. Εὕρημα τῆς 13 Μαΐου 1906 ΒΔ τῆς οἰκίας τοῦ Διονύσου.

Ἀθηναίων τῶν ἐν Δήλῳ.

59-65.— Æ 12. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος ἀρχαΐζουσα πρὸς δ., ἐν κ. σφαιρ.
Ὄπ. Α—ΘΕ Δύο στάχυες. Τὸ ὅλον ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

Σημ. Ἄλλα 59 κέρματα, ὧν τὰ 45 ἀσφαλῶς τοῦ αὐτου τύπου, ὅλως δ' ἐφθαρμένα, ἀπερρίφθησαν ὑπὸ τοῦ κ. Σταυροπούλου.

Ε. Εὑρεθέντα τῷ 1904 κατὰ τὸν οἶκον τῶν Βηρυτίων.

Ἀθηναίων τῶν ἐν Δήλῳ. Τριάριος.

66.— Æ 16. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δαφνοστεφὴς πρὸς δεξ. μετὰ φαρέτρας ἐπ' ὤμου. Κάτω τοῦ λαιμοῦ ΤΡΙΑ. Τὸ ὅλον ἐν κ. σφαιρ.
Ὄπ. Α—ΘΕ Γλαῦξ ἐπὶ ἀμφορέως, πρὸς δ.— Διατ. καλλίστη. = *Πίναξ* IV, 10.

67.— Æ 14. ☧ = ΤΡΙ(άριος)—Α Προτομὴ Ἀρτέμιδος, πρὸς δεξ.
Ὄπ. Α—ΘΕ Δύο στάχυες ἐξ ἑνὸς στελέχους. Κ. σφ.— Δ. μετρία.

68.— Æ 8. Κεφαλὴ δεξ. Ὄπ. Α/Θ—Ε Τρίπους.— Διατ. καλή.

ΕΥΒΟΙΑ. *Κάρυστος.*

69.— Æ 18. Κεφαλὴ Ἡρακλέους δεξ.
Ὄπ. Κ — Α / Ρ —ΥΣ / [Τ]— Ι Ἀετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων πρὸς δεξ. — Διατ. καλή.

ΙΩΝΙΑ. *Ἔφεσος.*

70.— Æ 25. Προτομὴ Ἀρτέμιδος δεξ. Κύκλος σφαιριδίων.
Ὄπ. Ε--Φ Προτομὴ ἐλάφου πρὸς δεξ. στρεφούσης τὴν κεφαλήν, ἧς ὄπισθεν λαμπάς.— Διατ. μετρία.

ΛΥΔΙΑ. *Τράλλεις.*

71.— Æ 15. Κεφαλὴ Διὸς δαφνοστεφής, δεξ.
Ὄπ. ΤΡΑΛΛ[Ι] ἄνω, ΑΝ[ΩΝ] ἐν τῷ ἐξέργῳ. Ταῦρος ὑβὸς ἱστάμενος πρὸς ἀρ. Πρὸ αὐτοῦ ΑΠ.— Διατ. καλή.

ϛ. Εὑρεθέντα τῷ 1904 κατὰ τὴν Α πλευρὰν τοῦ ἱεροῦ.

ΑΤΤΙΚΗ. *Ἀθῆναι.*

72.— Æ τριώβολον, γραμμ. 1,87. ΓΛ/ΑΥ—ΕΧΕ.— Διατ. καλή.

73.— Ꭱ τετράδρ. γραμμ. 15,30. ΦΑΝΟ—ΚΛΗΣ ΑΠΟΛ/ΛΩΝ/ΙΟΣ ΣΑΤ Α ΣΩ.

ΠΟΝΤΟΣ. *Μιθραδάτης Ϛ΄ Εὐπάτωρ Διόνυσος* (120/119-63 π. Χ.).

74.— Ꭱ τετράδρ. γραμμ. 15,27.

Κεφαλὴ Μιθραδάτου Ϛ΄ μετὰ διαδήματος, πρὸς δεξ.

Ὄπ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ἄνω, ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ / ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ ἐν τῷ ἐξέργῳ. Πήγασος βοσκόμενος πρὸς ἀρ., οὗ ἄνω ΘΣ (=209=89/8 π. Χ.), ἀρ. ἀστὴρ ἐν μηνίσκῳ καὶ δεξ. μονογράφημα ΧΑΥΡ. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ κισσοῦ. = *Πίναξ* IV, 32. Ὅμοιον τῷ παρὰ Waddington-Babelon-Reinach, Recueil des monn. grecq. d'Asie Mineure pl. II, 9.

ΔΗΛΟΣ.

75.— Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δαφνοστεφής, ἀρ.

Ὄπ. Δ—Η Προτομὴ Ἀρτέμιδος μετὰ φαρέτρας, πρὸς δεξ. — Διατ. καλλίστη.

Ἀθῆναι καὶ Ἀθηναϊκὰ Δήλου.

76.— Æ 18. Χαλκοῦν *Τριαρίου* ὡς τὸ ὑπ' ἀριθ. 66. — Διατ. καλή.

77.— Æ 15. Χαλκοῦν *Τριαρίου* ὡς τὸ ὑπ' ἀριθ. 67. — Διατ. καλλίστη.

78.— Æ 15. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δεξ. Κύκλ. σφαιριδίων.

Ὄπ. Α—Θ / Ε Τέττιξ. — Διατ. καλλίστη.

79.— Æ 13. Κεφαλὴ Ἀρτέμιδος, πρὸς δεξ.

Ὄπ. Α—[Θ / Ε] Δύο στάχυες. — Διατ. μετρία.

80-82.— Æ 12. Κεφαλὴ Ἀρτέμιδος μετὰ φαρέτρας, πρὸς δ. Κ. σφαιρ.

Ὄπ. Α—Θ / Ε Κέρχνος. — Διατ. καλή.

83-84.— Æ 12. Τέττιξ. Ὄπ. Α—Ε / Θ Ἀμφορεύς, ἐφ' οὗ κλάδος.—Δ. καλή.

85 — Æ 10. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος ἀρχαΐζουσα, πρὸς δεξ.

Ὄπ. Α—ΘΕ Δύο στάχυες. — Διατ. καλή.

86-87.— Æ 10. Προτομὴ Ἀρτέμιδος, πρὸς δεξ.

Ὄπ. Α—Θ / Ε Φαρέτρα. — Διατ. καλή.

88.— Æ 20. Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς δεξ.

Ὄπ. Α—Θ Ε Ζεὺς γυμνὸς ἱστάμενος δεξ. καὶ ῥίπτων κεραυνὸν τῇ δεξ. Πρὸ αὐτοῦ ἀετός.— Διατ. μετρία.

ΕΥΒΟΙΑ. *Κάρυστος.*

89.— Æ 20. Κεφαλὴ ἀγένειος Ἡρακλέους ἐν λεοντῇ, πρὸς δεξ.

Ὄπ. ΚΑ ἄνω κεφαλῆς ἐστεμμένης βοὸς πρὸς δεξ. Πρὸ αὐτῆς ΜΑΚΤ. — Διατ. ἀρίστη.

ΒΙΘΥΝΙΑ. *Ἡράκλεια.*

90.— Æ 18. Κεφαλὴ Ἡρακλέους πωγωνοφόρος καὶ ἐν λεοντῇ, πρὸς δ.

Ὄπ. [ΗΡ]ΑΚ[ΛΕΑ] ἄνω, ΤΑΝ κάτω λέοντος ἱσταμένου ἐπὶ ῥοπάλου πρὸς δεξ., ἔχοντος δὲ τὸν δεξιὸν πόδα ἐπὶ βουκράνου. Ἐν τῷ πεδίῳ ἄνω ἀρ. [monogram]. — Διατ. μετρία.

ΙΩΝΙΑ. *Ἔφεσος.*

91.— Æ 12. Ε—Φ Μέλισσα. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ.

Ὄπ. Ἔλαφος ἱσταμένη δεξ. Εἰς τὸ βάθος ὀρθὴ λαμπάς. Πέριξ λείψανα ὀνόματος Ν—Α .ΕΝΑ. — Διατ. καλή.

ΧΙΟΣ.

92.— Æ 14. Σφὶγξ ὀκλάζουσα πρὸς δεξ. ἐπὶ κηρυκείου, ὑψοῦσα δὲ τὸν ἀρ. πόδα, δι' οὗ φέρει σταφυλήν.

Ὄπ. ΑΙΣΧΙΝ[ΗΣ] δεξ. ΧΙΟΣ ἀρ. Ἀμφορεύς. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ ἀμπέλου.— Δ. καλλίστη. = BMC. Ionia pl. XXXII, 15.

ΦΟΙΝΙΚΗ. *Μάραθος.*

93.— Æ 22. Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς Διὸς πρὸς δεξ.

Ὄπ. Ἐπιγραφὴ ἐφθαρμένη. Δίκερας τεταινιωμένον. - Δ. μετρία.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ. *Πτολεμαῖος Ϛ΄* (;)

94.— Æ 21. Κεφαλὴ Ἄμμωνος δεξ.

Ὄπ. [ΠΤΟΛΕ]ΜΑΙΟΥ—ΒΑΣΙΛΕΩΣ; Ἀετὸς μετὰ κλειστῶν πτερύγων ἀριστ. Βαρβαρότεχνον. — Πβλ. Σβορώνου Τὰ νομίσματα τοῦ Κράτους τῶν Πτολεμαίων πίν. LXIV, 21.

ΑΒΕΒΑΙΟΝ.

95.— Æ 14. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δαφνοστεφής, πρὸς δεξ.

Ὄπ. Ἀετὸς μετὰ κλειστῶν πτερύγων πρὸς δεξ. Πρὸ αὐτοῦ κέρας. — Διατ. μετρία.

Ζ. Εὑρεθέντα τῷ 1904 κατὰ τὴν σ οὰν τοῦ Φιλίππου.

(ΑΡΓΥΡΑ.)

ΡΟΔΟΣ.

96.— Ꝛ 13, γραμμ. 1,27. Κεφαλὴ Ἡλίου μετ' ἀκτίνων κατενώπιον καί τι πρὸς δεξ.

Ὄπ. ΔΕΞΙΚΡΑΤΗΣ; ἄνω. Ρόδον καὶ Ρ—Ο. Τὸ ὅλον ἐν τετραγώνῳ ἐγκοίλῳ. — Διατ. καλή.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ. *Μιχαὴλ Α' Ραγκαβᾶς καὶ Θεοφύλακτος* (811-813).

97.— Ꝛ 24, γραμμ. [1,80;]. IhSYS XRIS—TYS hICA πέριξ σταυροῦ ἐπὶ τριῶν βαθμίδων.

Ὄπ. [+ MIXA]/HL S ΘЄOFV/LACTЄ ЄCΘ/bASILIS RO/MAIOh — Διατ. ἐλλιπὴς κατὰ τεμάχια τῆς περιφερείας. = Sabatier pl. XLII, 2.

Μιχαὴλ Β' καὶ Θεόφιλος.

98.— Ꝛ 24, γραμμ. 1,85. Ὁμοίως.

Ὄπ. + MIXA/HL S ΘЄOFI/LЄ ЄCΘЄ Y/bASILIS RO/MAIOh — Διατ. καλλίστη.

ΑΡΑΒΙΚΟΝ ΚΟΥΦΙΚΟΝ.

99.— Ꝛ 26. Θραῦσμα (ἥμισυ) ἀρχαίου κουφικοῦ νομίσματος.

(ΧΑΛΚΑ.)

ΑΝΔΡΟΣ ΝΗΣΟΣ.

100.— Æ 12. Κεφαλὴ Διονύσου κισσοστεφής, πρὸς δεξ.

Ὄπ. Α—Ν / Δ—ΡΙ, Ἀμφορεύς. — Διατ. καλλίστη.

Μικρασιατικὸν (ΚΑΡΙΑΣ;).

101.— Æ 19. Κεφαλὴ Ἄρεως πρὸς δεξ.

Ὄπ. [. . . .] / ΣΕ—ΩΝ Ἀετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων πρὸς δεξ. — Διατ. μετρία.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ. *Πτολεμαῖος Η' Εὐεργέτης Β'.*

102.— Æ 21. Κεφαλὴ Ἄμμωνος δεξ.

Ὄπ. [ΕΥ]ΕΡΓΕΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ [ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ] Ἀετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων πρὸς ἀρ. Ἐν τῷ πεδίῳ ἀρ. ΘΕ. — Διατ. καλή.

ΡΩΜΑΪΚΑ. *Κωνστάντιος Β'.*

103.— Æ 20. Συνήθων τύπων καὶ ἡμίφθαρτον.

Η. Εὑρεθέντα τῷ 1904 κατὰ τὴν οἰκίαν τοῦ 'Ασκληπιάδου.

ΑΘΗΝΑΙ.

104.— Æ 14. Κεφαλὴ 'Απόλλωνος δεξ.

"Οπ. Α—Θ / Ε 'Αμφορεύς. — Διατ. καλή.

105.— Æ 10. Κεφαλὴ 'Απόλλωνος δεξ.

"Οπ. [Α]—Θ / Ε Γλαῦξ ἐπὶ ἀμφορέως. — Διατ. καλή.

106.— Æ 10. Τέττιξ. "Οπ. Α / Θ—Ε 'Αμφορεύς, ἐφ' οὗ κλάδος.—Δ. καλή.

ΚΑΡΙΑ. *'Απολλωνία.*

107.— Æ 20. Προτομὴ 'Αθηνᾶς κατενώπιον. Κύκλος σφαιριδίων.

"Οπ. ΑΠΟΛΛΩΝ δεξ. Διόνυσος ἐν βραχεῖ χιτῶνι πρὸς ἀρ. ἱστάμενος, στηρίζων τὴν ἀρ. ἐπὶ θύρσου, ἐν δὲ τῇ δεξ. ἔχων κάνθαρον (;). — Διατ. καλή.

Ταβαί.

108.— Æ 13. Προτομὴ Βερενίκης Β', ἧς ἄνω ἀστήρ.

'Οπ. [ΤΑΒΗ]Ν—ΩΝ Πῖλοι Διοσκούρων μετ' ἀστέρων.—Δ. μετρία.

ΡΩΜΑΪΚΟΝ *ἀβέβαιον. (Γαλλιηνός;;)*

109.— Æ 15. .....VS CAES Προτομὴ ἀκτινοστεφὴς ἀγένειος δεξ.

"Οπ. .....VGG Τύχη ἱσταμένη ἀρ. — Διατ. κακή

Θ. Εὑρεθέντα τῷ 1904-5 κατὰ τὴν Ρωμαϊκὴν ἀγοράν.

'Αθηναϊκὰ Δήλου.

110.— Æ 10. Κεφαλὴ 'Απόλλωνος ἀρχαΐζουσα, πρὸς δεξ.

"Οπ. Α—ΘΕ Δύο στάχυες ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ στελέχους. — Δ. καλή.

111.— Æ 10. Κεφαλὴ πρὸς δεξ.

"Οπ. Α—[Θ] Μήκων καὶ δύο στάχυες. — Διατ. μετρία.

112.— Æ 11. Κεφ. 'Αρτέμιδος πρὸς δ. μετὰ τόξου καὶ φαρέτρας ἐπ' ὤμου.

"Οπ. Α—Θ / Ε Φαρέτρα. — Διατ. καλή.

ΘΕΣΣΑΛΙΑ *ἐν γένει.*

113.— Æ 20. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δαφνοστεφὴς πρὸς δεξ.
Ὄπ. ΘΕΣΣΑ—ΛΩΝ Ἀθηνᾶ Πρόμαχος δεξ. Ἄνω αὐτῆς ΙΠΠ—ΟΛΟ. — Διατ. καλή.

ΠΑΦΛΑΓΟΝΙΑ. *Ἄμαστρις.*

114.— Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς δεξ.
Ὄπ. ΑΜΑΣΤΡΙΕΩΝ (ἀμυδρῶς) κάτω. Γλαῦξ ἐπὶ κεραυνοῦ πρὸς ἀρ. Ἐν τῷ πεδίῳ ἀρ. μονογράφημα. — Διατ. μετριωτάτη. = Πβλ. BMC. Pontus pl. XIX, 5.

ΙΩΝΙΑ. *Κολοφών.*

115.— Æ 20. ΠΥΘΕΟΣ ἀρ. Ὅμηρος καθήμενος ἐπὶ θρόνου, πρὸς ἀρ.
Ὄπ. [ΚΟ]ΛΟΦΩΝΙ[ΩΝ] Ἀπόλλων Μουσηγέτης δεξ. — Δ. μετρία.

ΛΥΚΙΑ. *Φάσηλις.*

116.— Æ 21. Ὄψις κατεστραμμένη.
Ὄπ. Φ—Α Ἀθηνᾶ μαχομένη πρὸς δεξ. μετὰ κεραυνοῦ καὶ αἰγίδος — Διατ. κακή.

ΣΥΡΙΑ. *Ἀντίοχος Θ' Κυζικηνός.*

117.— Æ 22. Κεφαλὴ ἐφθαρμένη.
Ὄπ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ / ΑΝΤΙΟΧΟΥ δεξ. ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ ἀρ. Διόνυσος ἐν βραχεῖ χιτῶνι ἱστάμενος ἀρ., ἔχων τὴν ἀρ. ἐπὶ κλάδου (θύρσου), ἐν δὲ τῇ προτεταμένῃ δεξιᾷ κάνθαρον. Ἀρ δύο μονογραφήματα. — Διατ. μετρία.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ. *Πτολεμαῖος Ι' Σωτὴρ Β'* (;).

118.— Æ 12, γραμμ. 1,94. Κεφαλὴ Διὸς Ἄμμωνος δεξ. Κύκλ. σφαιρ.
Ὄπ. ΠΤ[ΟΛΕΜΑΙΟΥ]—ΒΑΣΙΛΕΩΣ Κέρας τεταινιωμένον. — Δ. καλή. Πβλ. Σβορώνου Νομ. Πτολεμαίων ἀρ. 1723=1723α.

Ι. Εὑρεθέντα τῷ 1904-5 κατὰ τὴν ἀγορὰν τῶν Κομπεταλιαστῶν.

ΑΘΗΝΑΙ.

119.— ΑR τετράδρ. γραμμ. 14,37. ΓΛ/ΑΥ — ΕΧΕ ΣΦ Ι —

ΔΗΛΟΣ.

120.— Æ 17. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος ἀρ.
Ὄπ. Δ—Η Λύρα. Πεδίον ἔγκοιλον. — Διατ. καλή.

121.— Æ 10. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δεξ. Ὄπ. Δ—Η Λύρα. — Δ. καλή.
122.— Æ 10. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος ἀρ. Ὄπ. Δ—Η Λύρα. — Δ. καλή.

Δήλου Ἀθηναϊκὰ καὶ Ἀθῆναι.

123.— Æ 15. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δεξ. Ὄπ. Α—Θ / Ε Τέττιξ.—Δ. καλή.

124.— Æ 20. (*Τριάριος.*) Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δαφνοστεφὴς καὶ μετὰ φαρέτρας, πρὸς δεξ. Κάτω ΤΡΙΑ.
Ὄπ. Α—ΘΕ Γλαῦξ ἐπὶ ἀμφορέως πρὸς δεξ.— Διατ. ἀρίστη. = *Πίναξ* IV, 9.

125.— Æ 20. Ὅμοιον. — Διατ. μετρία.

126.— Æ 13. Κεφαλὴ Διὸς δεξ.
Ὄπ. Α—ΘΕ Ἀετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων δ.—Δ. μετρία.

127-8.— Æ 12. Κεφαλὴ θεᾶς πρὸς δεξ.
Ὄπ. Α / Θ—Ε Δύο στάχυες. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ.—Δ. καλὴ καὶ μετρία.

129.— Æ 10. Τέττιξ. Ὄπ. Α / Θ—Ε Ἀμφορεύς, ἐφ' οὗ κλάδος.—Δ. μετρία

130.— Æ 13. Κεφ. Ἀπόλλωνος δ. Ὄπ. Α—Θ / Ε Ἀμφορεύς.— Δ. καλή.

131.— Æ 12. Κεφαλὴ θεᾶς δεξ. Ὄπ. Α—Θ / Ε Στάχυς.— Διατ. μετρία.

132.— Æ 10. Κεφ. Ἀρτέμιδος δ. Ὄπ. Α—Θ / Ε Φαρέτρα.— Δ. μετρία.

133-134.— Æ 11. Κεφαλὴ Ἀρτέμιδος μετὰ φαρέτρας, πρὸς δεξ.
Ὄπ. Α—Θ / Ε Κέρχνος. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ. — Διατ. καλλίστη.

135.— Æ 9. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δαφνοστεφής, δεξ.
Ὄπ. Α—Θ / Ε Φαρέτρα. — Διατ. καλλίστη.

136.— Æ 22 (πέταλον παχύ). Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς Παρθένου, δεξ.
Ὄπ Α—ΘΕ Γλαῦξ ἐπὶ ἀμφορέως. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ.—Δ. καλή.

137.— Æ 21. Ὁμοία κεφαλή.
Ὄπ. Α / ΘΕ Γλαῦξ ἐπὶ πρῴρας πρὸς δεξ. — Διατ. μετρία.

138.— Æ 15. Κεφ. Ἀθηνᾶς, ἧς τὸ κράνος κοσμεῖται ὑπὸ φύλλων, πρὸς δ.
Ὄπ. ΑΘΗ δεξ. Γλαῦξ δεξ., ἧς ὄπισθεν θαλλὸς ἐλαίας.— Δ. καλή.

ΙΟΣ.

139.— Æ 22. ΟΜΗ[ΡΟΣ] δεξ. Κεφαλὴ Ὁμήρου μετὰ στροφίου, πρὸς δ. Ὄπ. ΙΗΤ—ΩΝ Ἀθηνᾶ Πρόμαχος δεξ. Ἐπ' αὐτῆς ὑστερόσημον ᾠοειδὲς ἐν ᾧ *ὁ αὐτὸς τύπος τῆς Ἀθηνᾶς* πρὸς δεξ. – Δ. μετρία. = *Πίναξ* IV, 17.

ΚΕΩΣ. *Ἰουλίς.*

140.— Æ 40 Κεφαλὴ Διὸς δαφνοστεφὴς δεξ. Ὄπ. ΙΟΥΛΙ δεξ. ἐκ τῶν κάτω, Є[ꞶN] ἀρ. Μέλισσα.— Δ. καλή.

ΠΑΡΟΣ.

141.— Æ 16. Κεφαλὴ Δήμητρος δεξ. Ὄπ. ΠΑΡΙ ἄνω. Τράγος ἱστάμενος δεξ. — Διατ. μετρία.

142.— Æ 12. Κεφαλὴ θεᾶς δ. Ὄπ. Π—Α / Ρ—Ι Στάχυς.— Διατ. καλή.

ΣΥΡΟΣ.

143.— Æ 22. . ΥΑΛ— . . . . Προτομὴ ἀγένειος καὶ δαφνοστεφὴς Κομμόδου δεξ. Ὄπ. ИꞶΙ δεξ.—[ϘVƆ] Οἱ Κάβειροι Διόσκουροι ἱστάμενοι.— Δ. μετριωτάτη. Πβλ. τὸ ὑπ' ἀριθ. 4814[α] τοῦ Μουσείου.

ΤΗΝΟΣ.

144.— Æ 21. Κεφαλὴ κερασφόρος ἀγένειος καὶ δαφνοστεφὴς δεξ. Ὄπ. Τ—Η Σταφυλή.— Διατ. μετρία.

ΙΩΝΙΑ. *Μίλητος (ἢ Μιλησίων τῶν ἐν Ἀμοργῷ).*

145.— Æ 20. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δεξ. Ὄπ. Λέων δεξ., οὗ ἄνω ἀστήρ.— Διατ. μετριωτάτη.

ΙΩΝΙΑ. *Ἔφεσος.*

146.— Æ 20. Προτομὴ Ἀρτέμιδος δεξ. Ὄπ. Δᾲς ὑφ' ἥν, ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵστανται δύο ἔλαφοι. Ἐπιγραφαὶ ἐξίτηλοι. = BMC. Ionia pl. XI, 8.

147.— Æ 12. Πῖλος Διοσκούρου ἐστεμμένος μετ' ἀστέρος ἄνω. Ὄπ. Μέλισσα.— Διατ. καλή.

ΣΑΜΟΣ.

148.— Æ 31. Μ ΙΟΥ ΦΙΛΙΠΠΟϹ ΚΑΙϹΑΡ Προτομὴ ἀστεφὴς Φιλίππου τοῦ νεωτέρου μετὰ θώρακος καὶ ἐφαπτίδος, πρὸς δεξ. Ὄπ. ϹΑΜΙ—ΩΝ Ἥρως ὁ ἐπὶ τῆς πρῴρας βαίνων.— Δ. καλή.

ΚΩΣ.

149.— Æ 17. Κεφαλὴ Ἡρακλέους ἀγένειος καὶ ἐν λεοντῇ κατενώπιον, 3/4 δεξ.
Ὄπ. ΚΩΙΟΝ—[Κ]ΡΑΤΑΓΟΡΑΣ Τόξον ἐν γωρυτῷ καὶ ῥόπαλον. — Διατ. καλή.

ΡΟΔΟΣ.

150.— Æ 12. Κεφαλὴ θεᾶς δεξ.
Ὄπ. Ρ—Ο Ρόδον, ἄνω αὐτοῦ λείψανα ὀνόματος. — Διατ. καλή·

ΙΟΥΔΑΙΑ. *Ἐπὶ Αὐγούστου.*

151.— Æ 15. L—A; Φοῖνιξ.
Ὄπ. ΚΑΙCΑ—ΡΟC Κλάδος. — Διατ. μετρία.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ. *Χρόνοι Κλεοπάτρας Ζ'.*

152.— Æ 32. Κεφαλὴ Ἄμμωνος δεξ. Πρὸ αὐτῆς ἀστήρ. Κύκλ. σφαιρ.
Ὄπ. [ΠΤΟ]ΛΕΜΑ[ΙΟΥ]—ΒΑΣΙΛΕΩΣ Δύο ἀετοὶ ἀρ., ὧν ὁ εἷς φέρει σκῆπτρον ἐπ' ὤμου. — Διατ. καλή. Πβλ. Σβορώνου Τὰ Νομίσμ. τῶν Πτολεμαίων ἀρ. 1876.

ΡΩΜΑΪΚΑ. *Φαυστῖνα ἡ νεωτέρα.*

153.— Æ 31. Νόμισμα Φαυστίνης τῆς νεωτέρας α΄ μεγέθους, οὗ ἡ ὀπισθία ὄψις (Salus?) ἐφθαρμένη. — Διατ. κακή.

Λουκίλλα.

154.— Æ 26. [LVCIL]LAE AVG—ANTONINI AVG Προτομὴ δεξ.
Ὄπ. SALVS ἱσταμένη ἀρ. πρὸ βωμοῦ, ἀφ' οὗ ἀνορθοῦται ὄφις. S—C. — Διατ. καλή.

Κρισπῖνα.

155.— Æ 24. CRISPINA—AVGVS[TA] Προτομὴ δεξ.
Ὄπ. Ἐπιγραφὴ ἐξίτηλος. Τύχη μετὰ σταχύων καὶ πηδαλίου. S—C. — Διατ. μετρία.

Κλαύδιος Γοτθικός.

156.— Æ 21. Ὄπ. TEMPORVM FEL Felicitas ἱσταμ. ἀρ. — Δ. μετρία.

Κωνστάντιος Β'.

157.— Æ 17. Συνήθων τύπων ἡμίφθαρτον.

Ρωμαϊκὸν αὐτοκρατορικὸν ἀβέβαιον.

158.— Æ 11. Προτομὴ δεξ. Ὄπ. Νίκη. — Διατ. κακή

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ. *'Αρκάδιος.*

159.— Æ 15. DN ARCADIVS AVG Προτομὴ δεξιά.

"Οπ. 'Επιγραφὴ περὶ Νίκην.

ΝΕΩΤΕΡΙΚΑ. *Αἴγυπτος.*

160.— Æ 27. Νεώτατον κέρμα μεγέθους πενταλέπτου. — Διατ. καλή.

ΙΑ. Εὑρεθέντα τῷ 1904-1905 κατὰ τὰς ἐμπορικὰς ἀποθήκας τῆς ἀκτῆς.

ΔΗΛΟΣ.

161.— Æ 18. Κεφαλὴ 'Απόλλωνος δαφνοστεφὴς ἀρ.

"Οπ. [Δ]—Η Φοῖνιξ. — Διατ. μετρία.

162.— Æ 10. Κεφαλὴ 'Απόλλωνος δαφνοστεφὴς δεξ.

"Οπ. Δ ἄνω λύρας, ἧς ἀρ. κλάδος ⚘ (ἢ γράμματα;).— Δ. καλή.

'Αθηναϊκὰ Δήλου.

163.— Æ 8. Κεφαλὴ 'Απόλλωνος δεξ. 'Εν κύκλῳ γραμμῆς.

"Οπ. [Δ]—Η (ἢ μᾶλλον [Α/Θ]—Ε) Λύρα.—Δ. καλή. Πβλ. ἀρ. 182.

164.— Æ 20 (Τριάριος). Κεφαλὴ 'Απόλλωνος δαφνοστεφὴς δεξ. μετὰ τόξου καὶ φαρέτρας ἐπ' ὤμου. Κάτω τῆς κεφαλῆς ΤΡΙΑ. = *Πίναξ* IV, 8.

"Οπ. Α—ΘΕ Γλαῦξ ἐπὶ ἀμφορέως πρὸς δεξ. — Διατ. ἀρίστη.

165-166.— Æ 13. ☧—Α Προτομὴ 'Αρτέμιδος μετὰ τόξου καὶ φαρέτρας, πρὸς δεξ. Κύκλος σφαιριδίων.

"Οπ. Α—ΘΕ Δύο στάχυες ἐξ ἑνὸς στελέχους. Κύκλος σφαιριδ.— Διατ. καλλίστη καὶ καλή. = *Πίναξ* IV, 11.

167-168.— Æ 12. Κεφαλὴ 'Αρτέμιδος (;) δεξ.

"Οπ. Α / Θ · Ε Δύο στάχυες. 'Εν στεφάνῳ. — Διατ. μετρία.

169-174.— Æ 11. Κεφαλὴ 'Αρτέμιδος μετὰ φαρέτρας πρὸς δεξ. Κύκλος σφαιριδίων.

"Οπ. Α—Θ / Ε Κέρχνος. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ.— Δ. καλλίστη καὶ καλή.

175-177.— Æ 12. Κεφαλὴ 'Απόλλωνος δεξ.

"Οπ. Α—Θ / Ε Γλαῦξ ἐπὶ ἀμφορέως. — Διατ. καλή.

178.— Ⓐ 12. Κεφαλὴ 'Απόλλωνος δεξ.
"Oπ. Α—Θ/Ε 'Αμφορεύς. — Διατ. μετρία.

179.— Ⓐ 8. Κεφαλὴ 'Απόλλωνος (;) δεξ.
"Oπ. Α—Θ/Ε Φαρέτρα. — Διατ. καλή.

180.— Ⓐ 10. Προτομὴ 'Αρτέμιδος μετὰ τόξου καὶ φαρέτρας, πρὸς δεξ.
"Oπ. Ὁμοίως. — Διατ. καλή.

181.— Ⓐ 12. Κεφαλὴ 'Απόλλωνος ἀρχαΐζουσα, δεξ. Κύκλ. σφαιριδίων.
"Oπ. Α—ΘΕ Δύο στάχυες ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ στελέχους. Κύκλ. σφαιριδίων. — Διατ. καλή.

182.— Ⓐ 8. Κεφαλὴ 'Απόλλωνος δεξ. Κύκλ. σφαιριδίων
"Oπ. Α—Θ/Η Λύρα. — Διατ. καλή.

ΣΙΚΥΩΝ.

183.— Ⓐ 12. Περιστερὰ πρὸς ἀρ., ἧς δεξ. Σ.
"Oπ. ΣΙ ἐν στεφάνῳ. — Διατ. καλή.

ΑΧΑΪΑ. *Πάτραι.*

184.— Ⓐ 21. Προτομὴ 'Αθηνᾶς δεξ.
"Oπ. ΜΗΤΡΟΔΩΡΟϹ ΜΕΝΕΚΛΕ[ΟϹ ΠΑΤΡΕΩΝ:] Ποσειδῶν βαίνων δεξ., ἀκοντίζων τὴν τρίαιναν τῇ δεξιᾷ καὶ ἐν τῇ προτεταμένῃ ἀρ. ἔχων δελφῖνα. 'Εν τῷ πεδίῳ ἀριστ. τὸ μονογράφημα τῶν Πατρέων. — Διατ. μετρία.

ΑΝΔΡΟΣ.

185.— Ⓐ 9. Κεφαλὴ Διονύσου σφηνοπώγωνος δεξ.
"Oπ. Α—Ν/Δ—ΡΙ Σταφυλή. — Διατ. καλή.

ΚΕΩΣ. *'Ιουλίς.*

186.— Ⓐ 16. Κεφαλὴ Διὸς δεξ. Κύκλ. σφαιριδίων.
"Oπ. ΙΟΥΛΙ δεξ. Μέλισσα. — Διατ. καλή.

ΜΥΚΟΝΟΣ.

187.— Ⓐ 15. Κεφαλὴ Διονύσου πωγωνοφόρος δεξ.
"Oπ. Μ—[Υ]/Κ—Ο Σταφυλή, ἧς ἀρ. κόκκος κριθῆς. — Δ. μετριωτάτη.

188.— Æ 10. Κεφαλὴ θεᾶς δεξ.

"Οπ. M [Υ] / K — O Ὁμοίως. — Διατ. καλλίστη.

ΤΗΝΟΣ.

189.— Æ 12. Κεφαλὴ Ἄμμωνος πωγωνοφόρος δεξ. Ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

"Οπ. Τ—Η Σταφυλὴ μετὰ μίσχου καὶ φύλλων. — Διατ. καλλίστη (ὡραίας αὐστηρᾶς τεχνοτροπίας). = *Πίναξ* IV, 20.

ΚΑΡΙΑ. *Ἰασός.*

190.— Æ 18. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δαφνοστεφὴς δ. Κύκλ. σφαιριδίων.

"Οπ. Ι⊦ Ὁ Ἑρμίας ἐπὶ δελφῖνος δ. Κάτω ΛΥΣΙΟΣ ἢ ΑΣΣΙΟΣ Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ. — Διατ. καλή.

ΚΩΣ.

191.— Æ 14. Κεφαλὴ Ἡρακλέους ἐν λεοντῇ δεξ.

"Οπ. ΚΩΙΩΝ (;) δεξ., ἀριστ. ὄνομα ἐφθαρμένον. Τόξον ἐν γωρυτῷ. — Διατ. κακή.

ΛΥΚΙΑ. *Φάσηλις.*

192.— Æ 18. Πρῷρα δεξ.

"Οπ. Φ—Α Ἀθηνᾶ Πρόμαχος δεξ. — Διατ. μετρία.

ΛΥΔΙΑ. *Βλαῦνδος.*

193.— Æ 15. Κεφαλὴ Διὸς δαφνοστεφὴς δεξ.

"Οπ. Μ[ΛΑΥΝ] δεξ.—ΔΕѠΝ ἀριστ. Τύχη ἱσταμένη κατενώπιον ἔχουσα ἐν τῇ ἀριστ. κέρας καὶ ἐν τῇ ὑψωμένῃ δεξ. δυσδιάκριτόν τι. — Διατ. μετρία.

Ἀβέβαια Ἑλληνικά.

194.— Æ 15. Κεφαλὴ ἀγένειος (;) δαφνοστεφης δεξ. (ἡ κόμη λεπτῶς εἰργασμένη).

"Οπ. Κεφαλὴ δεξ. — Διατ. μετρία.

195.— Æ 16. Κεφαλὴ Ἀρτέμιδος (;) δεξ.

"Οπ "Αρτεμις ἱσταμένη ἀρ., παρ' αὐτὴν δ' ἔλαφος. Ἐπιγραφὴ ἐξίτηλος (="Εφεσος Ἰωνίας;). — Διατ. κακή.

ΙΒ. Εὑρεθέντα τῷ 1904-1906 κατὰ τὸ μεταξὺ τῆς ἀγορᾶς τῶν Κομπεταλιαστῶν καὶ τοῦ θεάτρου μέρος τῆς πόλεως τῆς Δήλου.

(ΑΡΓΥΡΑ).

ΑΤΤΙΚΗ. *Ἀθῆναι. Ἀργυρᾶ νομίσματα τῆς νέας τεχνοτροπίας.*

Αὔξων ἀριθμ.	*Ὁλκὴ*	*Πρῶτον ὄνομα*	*Δεύτερον ὄνομα*	*Τρίτον ὄνομα*	*Ἐπὶ ἀμφορ.*	*Ὑπὸ ἀμφορ.*
196	3,15	ΜΙ/ΚΙ	ΘΕΟ/ΦΡΑ			
197	14,10	ΔΙΟ/ΤΙΜ/ΟΣ	ΜΑ/ΓΑΣ	ΝΙΚΟ/[Δ]Η—ΜΟΣ	Α	ΜΕ;
198	3,38	» » »	» »	ΘΟΙ—ΝΟΣ	;	—
199	3,58	ΔΩΡ	ΔΙΟ	ΔΗΜ/ΟΥ	Δ;	—
200	15,15	ΖΩΙ—ΛΟΣ	ΕΥΑΝ/ΔΡΟΣ	ΔΕΙ/ΝΙΑΣ	Ε	ΣΟ
201	2,97	[monogram]	[monogram]	—	;	—
202	1,45	Α—[ΘΕ;]	+; —	—	—	—

ΠΟΝΤΟΣ. *Μιθραδάτης Ϛ' Εὐπάτωρ Διόνυσος.*

203.— Ꝛ 32, γραμμ. 15,80. Κεφαλὴ Μιθραδάτου Ϛ' μετὰ διαδήματος, πρὸς δεξ.

Ὄπ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ἄνω, ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ / ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ ἐν τῷ ἐξέργῳ. Ἔλαφος βοσκομένη ἐπὶ γραμμῆς πρὸς ἀρ. Ἐν τῷ πεδίῳ ἀρ. τῆς ἐλάφου ἀστὴρ ἐν μήνῃ, δεξ. Α (ἔτος) ἄνω μονογραφήματος. Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ὁ μὴν Ε.— Διατ. ἀρίστη. = *Πίναξ* IV, 31.

Σημ. Ὁ μὴν Ε εἶναι ἀνέκδοτος. (Πβλ. Waddington-Babelon-Reinach, Recueil général des monnaies d'Asie Mineure I p. 16 nº 16). Τὸ ἔτος Α ἀναλογεῖ πρὸς τὸ 88/7 π. Χ. — Διὰ τοῦ τετραδράχμου τούτου συμπληροῦται ἡ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Νομισματικῷ Μουσείῳ σειρὰ τῶν ὁμοίων σπανίων τετραδράχμων τῶν ἐκ τοῦ εὑρήματος τοῦ Διπύλου.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ. *Πτολεμαῖος Α' Σωτήρ.*

204.— Ꝛ τετράδραχμον ἐφθαρμένον τῆς παρὰ Ι. Σβορώνου Τὰ νομίσματα τῶν Πτολεμαίων σειρᾶς Α τῆς τάξεως Β (ἀρ. 181-239).

ΡΩΜΑΪΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ.

Aelia.

205.— Ꝛ δηνάριον ὅμοιον τῷ παρὰ Babelon I σελ. 110, 4.— Δ. μετρία.

Rutilia.

206.— Ꭱ δηνάριον ὅμοιον τῷ παρὰ Babelon II σ. 413,1.—Ἐφθαρμέν.

(ΧΑΛΚΑ).

ΔΗΛΟΣ.

207-208.— Æ 10. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δαφνοστεφής, πρὸς δεξ. Ὄπ. Δ—Η Λύρα. Ἐν τῷ πεδίῳ ἀρ. κύκνος πρὸς ἀρ.— Διατ. ἀρίστη καὶ καλή.= *Πίναξ* IV, 19.

209.— Æ 11. Ὅμοιον ἄνευ τοῦ κύκνου.— Διατ. καλή.

210.— Æ 10. Ὁμοίως, ἀλλ' ἄνευ ἐπιγραφῆς (;).— Διατ. μετρία.

211-213.— Æ 10. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δαφνοστεφής, πρὸς ἀρ. Ὄπ. Δ—Η Λύρα.— Διατ. καλή.

Ἀθηναϊκὰ Δήλου.

214-217.— Æ 12. Κεφαλὴ θεᾶς δεξ. Κύκλος σφαιριδίων. Ὄπ. Α—Ε / Θ Δύο στάχυες ἐν στεφάνῳ.— Διατ. καλή.

218-224.— Æ 11. Κεφαλὴ Ἀρτέμιδος δεξ. μετὰ φαρέτρας ἐπ' ὤμου. Ἐν κύκλῳ σφαιριδίων. Ὄπ. Α—Θ / Ε Κέρχνος. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ.— Διατ. καλή.

225.— Æ 13. Ὁμοίως. Ὄπ. Α—Θ/Ε Κέρχνος. Ἄνευ στεφάνου.— Διατ. καλή.

226.— Æ 8. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος (;) δεξ. Ὄπ. Α / Θ—Ε Κέρχνος κεκοσμημένος ὑπὸ δύο κλαδίσκων.—Δ. καλή.

227.— Æ 10. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δαφνοστεφὴς δεξ. Ὄπ. Α—Θ/Ε Γλαῦξ ἐπὶ ἀμφορέως δεξ.— Διατ. καλή.

228.— Æ 10. Κεφαλὴ Ἀρτέμιδος μετὰ τόξου καὶ φαρέτρας δεξ. Ὄπ. Α—Θ / Ε Φαρέτρα.— Διατ. καλή.

229-230.— Æ 8. Ὁμοίως, ἢ κεφαλὴ Ἀπόλλωνος ἄνευ τόξου καὶ φαρέτρας; — Διατ. καλή.

231.— Æ 10 Τέττιξ. Ὄπ. Α—Θ / Ε Ἀμφορεύς.— Διατ. μετρία.

232.— Æ 9. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δεξ. Κύκλος σφαιριδίων.
Ὄπ. Α—Θ Ε Λύρα. — Διατ. καλή.

233.— Æ 11. Ὁμοίως. Ὄπ. Α—Θ Ε Μήκων καὶ δύο στάχυες.—Δ. καλή.

234.— Æ 8. Ὁμοίως. Ὄπ. Α—Θ Ε Τρίπους. — Διατ. καλή.

ΑΤΤΙΚΗ. *Ἀθῆναι.*

235.— Æ 21. Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς Παρθένου δεξ. Κύκλος σφαιριδίων.
Ὄπ. Α—ΘΕ Τρίπους, οὗ ἀρ. μήκων, δεξ. δὲ κεραυνός.—Δ. καλή.

236.— Æ 21. Ὁμοίως.
Ὄπ. Α—ΘΕ Γλαῦξ ἐπὶ ἀμφορέως δεξ. Ἐν τῷ πεδίῳ δεξ. βάκχος (ἐλευσινιακὸς κλάδος). — Διατ. καλή.

237.— Æ 18. Ὁμοίως.
Ὄπ. Α ΘΕ Γλαῦξ (ἐπὶ πρῴρας; δεξ.). Ἐν τῷ πεδίῳ δεξ. δύο στάχυες. — Διατ. καλή.

238.— Æ 19. Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς δεξ.
Ὄπ Α—ΘΕ Ζεὺς γυμνὸς ἀκοντίζων κεραυνὸν πρὸς δεξ. Ἐν τῷ πεδίῳ δύο πῖλοι Διοσκούρων. — Διατ. μετρία.

ΣΙΚΕΛΙΑ. *Κατάνη.*

239.— Æ 21. ΛΑΣΙΟ ἄνω. Κεφαλὴ κισσοστεφὴς καὶ ἀγένειος Διονύσου δεξ., ἧς ὄπισθεν μονογράφημα;
Ὄπ. ΚΑ[ΤΑΝΑΙΩΝ] Οἱ δύο Καταναῖοι ἀδελφοί, ὡς συνήθως. — Διατ. μετρία.

Μαμερτῖνοι.

240.— Æ 27. Κεφαλὴ Ἄρεως δαφνοστεφής, ἀρ.
Ὄπ. ΜΑ—ΜΕΡΤΙΝΩΝ Ἱππεὺς ἱστάμενος ἀρ. μετὰ δόρατος ἐν τῇ ἀρ. πρὸ τοῦ ἵππου αὐτοῦ. Ἐν τῷ πεδίῳ ἀρ. Π. Κύκλος σφαιριδίων. — Διατ. καλή.

ΘΡΑΚΗ. *Πέρινθος.*

241.— Æ 24. Κεφαλαὶ Σαράπιδος καὶ Ἴσιδος πρὸς δεξ.
Ὄπ. ΠΕ—ΡΙΝ ΘΙ—ΩΝ Ἑρμῆς κυνοκέφαλος, ἱστάμενος δεξ. μετὰ κλάδου φοίνικος ἐπ' ὤμου. Ἀριστ. μονογράφημα ΜΥΩ. — Δ. μετρία.

ΛΗΜΝΟΣ. *Μύρινα.*

242.— Æ 18. Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς δεξ.
Ὄπ. ΜΥΡΙ δεξ. Γλαῦξ δεξ. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ. — Διατ. καλή.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ. *Δημήτριος;*

243.— Æ 16. Ἀσπίς, ἐφ' ἧς ἐπίσημον κεφαλὴ Γοργόνος.
Ὄπ. Κράνος μακεδονικόν. — Διατ. κακή.

ΒΟΙΩΤΙΑ *ἐν γένει.*

244.— Æ 18. Κεφαλὴ Δήμητρος κατενώπιον.
Ὄπ. ΒΟΙΩΤΩΝ δεξ. Ποσειδῶν ἀρ. ἱστάμενος, τὸν πόδα ἔχων ἐπὶ βράχου. — Διατ. μετρία.

ΣΙΚΥΩΝ.

245.— Æ 15. ΟΛΥΜΠΙ—ΑΔ[Α] Περιστερὰ ἱπταμένη πρὸς ἀρ.
Ὄπ. ΣΙ ἐν στεφάνῳ. — Διατ. καλή.

ΚΡΗΤΗ. *Λύττος.*

246.— Æ 12. Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς δεξ.
Ὄπ. ΛΥΤ ἄνω. Πρῷρα δεξ. Βαρβαρότεχνον. — Διατ. καλή.

ΠΑΡΟΣ.

247.— Æ 18. Κεφαλὴ Δήμητρος μετὰ καλύπτρας δεξ.
Ὄπ. ΠΑΡΙ Τράγος ἱστάμενος δεξ. — Διατ. καλή.

248.— Æ 13. Ὁμοίως;
Ὄπ. Π—Α / Ρ—Ι Δύο στάχυες ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ στελέχους.— Διατ. μετρία.

ΠΟΝΤΟΣ. *Ἀμισός.*

249.— Æ 18. Κεφαλὴ Νίκης δεξ.
Ὄπ. ΑΜΙ—ΣΟΥ Φαρέτρα. — Διατ. μετρία.

ΑΙΟΛΙΣ. *Ἄβυδος.*

250.— Æ 20. Κεφαλὴ πυργοστεφὴς θεᾶς κατενώπιον (κατεστραμμένη).
Ὄπ. ΑΒΥ Ἔλαφος ἱσταμένη δεξ. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ.— Δ. κακή.

Μύρινα.

251.— Æ 9. Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς δεξ.
Ὄπ. ΜΥ—ΡΙ Ἀμφορεύς. — Διατ. καλή.

ΜΥΣΙΑ. *Κύζικος,*

252.— Æ 25. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δαφνοστεφὴς δεξ. Κύκλ. σφαιριδ.
Ὄπ. ΚΥΖΙ δεξ. ΚΗΝΩΝ ἀρ. Τρίπους. — Διατ. καλή.

253. — Ⱥ 19. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δεξ., ἐφ' ἧς δύο ὑστερόσημα, ὧν τὸ μὲν περιέχει κηρύκειον, τὸ δὲ κεφαλὴν θεᾶς πρὸς δεξ.
Ὄπ. Ἐπιγραφὴ ἐξίτηλος ἐν στεφάνῳ σταχύων. — Διατ. κακή.

ΙΩΝΙΑ. *Ἔφεσος* (;).

254. — Ⱥ 11. Προτομὴ Ἀρτέμιδος δ. μετὰ φαρέτρας (ἢ δᾳδὸς) ἐπ' ὤμου.
Ὄπ. Ἔλαφος ἱσταμένη δεξ. — Διατ. καλή.

Μαγνησία.

255. — Ⱥ 20. Κεφαλὴ δεξ.
Ὄπ. . . ΚΟ/ . . . Ἱππεὺς δεξ. Ἐν τῷ ἐξέργῳ ἐπιγραφὴ ἐξίτηλος. — Διατ. κακή.

Μίλητος.

256. — Ⱥ 13. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δεξ.
Ὄπ. Λέων ἱστάμενος δεξ. καὶ στρεφόμενος. Ἄνω αὐτοῦ ἀστήρ. Δεξ. ΜΙ. Ἐν τῷ ἐξέργῳ ΜΕΝΕΚΡΑ ΤΗΣ. — Διατ. καλή.

Τέως.

257. — Ⱥ 11. Γρὺψ δεξ.
Ὄπ. Η—[Τ] Ι—Ω Σταφυλή. Κύκλος σφαιριδίων. — Διατ. καλή.

ΚΑΡΙΑ. *Ἁλικαρνασσός.*

258. — Ⱥ 21. Κεφαλὴ Ποσειδῶνος δεξ.
Ὄπ. Τρίαινα, ἧς κάτω δελφῖνες. — Διατ. κακή.

ΡΟΔΟΣ.

259. — Ⱥ 10. Ρόδον δεξ. Ὄπ. Ε ἀρ. Ρόδον. — Διατ. κακή

ΦΡΥΓΙΑ. *Ἀπάμεια* (;).

260. — Ⱥ 19. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δεξ.
Ὄπ. Εἴδωλον θεᾶς κεκαλυμμένης καὶ τεινούσης τὰς χεῖρας. Δεξ. . . . . ., ἀριστ. ΠΥΡΟΣ. — Διατ. κακή.

ΠΑΜΦΥΛΙΑ. *Ἀττάλεια.*

261. — Ⱥ 16. Δύο κεφαλαὶ Ἀθηνᾶς πρὸς δεξ.
Ὄπ. ΑΤΤΑΛΕ. . δεξ. Ζεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου ἀρ., ἔχων ἐν τῇ προτεταμένῃ δεξιᾷ κεραυνόν, τὴν δ' ἀριστ. στηρίζων ἐπὶ σκήπτρου. — Διατ. καλή.

ΣΥΡΙΑ. *Δημήτριος Β΄.*

262.— Æ 13. Κεφαλὴ Δημητρίου Β΄ μετὰ διαδήματος.
Ὀπ. Δίκερας. — Διατ. μετρία.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ. *Πτολεμαῖος Β΄.*

263.— Æ 20. Ὅμοιον τῷ παρὰ Σβορώνῳ Τὰ νομίσματα τῶν Πτολεμαίων ἀριθ. 582. — Διατ. καλή.

Πτολεμαῖος Ϛ΄.

264.— Æ 30 (διάτρητον). Ὅμοιον τῷ παρὰ Σβορώνῳ ἔ. ἀ. ἀρ. 1406. — Διατ. καλή.

Πτολεμαῖος Ι΄ Σωτὴρ Β΄.

265.— Æ 20. Ὅμοιον τῷ παρὰ Σβορώνῳ ἔ. ἀ. ἀρ. 1718. — Δ. καλή.

ΖΕΥΓΙΤΑΝΙΑ. *Καρχηδών.*

266.— Æ 16. Κεφαλὴ ἀριστερά.
Ὀπ. Κεφαλὴ ἵππου κεχαλινωμένου δεξ. — Διατ. μετρία.

ΝΟΥΜΙΔΙΑ. *Μίκιψας* (148-118 π. Χ.).

267.— Æ 28. Κεφαλὴ Μίκιψα ἀρ. Κύκλος σφαιριδίων.
Ὀπ. Ἵππος ἀρ. — Διατ. μετρία.

ΜΑΥΡΙΤΑΝΙΑ. *Βόκχος Β΄* (80-50 π. Χ.).

268.— Æ 25. Κεφαλὴ βασιλέως ἀρ.
Ὀπ. Ἱππεὺς καλπάζων ἀρ. Κάτω αὐτοῦ ἐν πλαισίῳ φοινικικὴ ἐπιγραφὴ [illegible]. — Διατ. μετρία.

ΡΩΜΑΪΚΑ.

269.— Æ 37. Ἀσσάριον παχέος πετάλου ἐφθαρμένον. — Διατ. κακή.

Πομπήϊος.

270.— Æ 30. Ὅμοιον τῷ παρὰ Cohen I σελ. 4 ἀρ. 16. — Διατ. καλή.

Αὔγουστος.

271.— Æ 29. Ὅμοιον τῷ παρὰ Cohen I σελ. 139 ἀρ. 515.— Δ. καλή.

Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας.

272.— Æ 17. Κοινῶν τύπων. — Διατ. μετριωτάτη.

Κωνστάντιος ὁ νεώτερος.

273.— Æ 21. Κοινῶν τύπων καὶ ἡμίφθαρτον. — Διατ. κακή.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ. *Ἀρκάδιος.*

274.— Æ 15. Κοινῶν τύπων καὶ ἡμίφθαρτον. — Διατ. μετρία.

ΙΓ. Συλλεγέντα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐν Δήλῳ καὶ Μυκόνῳ.

ΑΡΓΥΡΑ.

ΑΤΤΙΚΗ. *Ἀθῆναι.* Ἐποχὴ νέας τεχνοτροπίας.

Αὔξων ἀριθμ.	*Ὁλκὴ*	*Πρῶτον ὄνομα*	*Δεύτερον ὄνομα*	*Τρίτον ὄνομα*	*Ἐπὶ ἀμφορ.*	*Ὑπὸ ἀμφορ.*
			Δύο μονογραφήματα			
275	3,90	Σύμβολον, τρόπαιον	ΜΑΤΧ καὶ ΡΕΥ			
276	3,35	Ἐν τῷ πεδίῳ δεξ.	στάχυς			
277	3,47	ΔΗ/ΜΗ	ΙΕ/ΡΩ	;	—	—
278	15,15	ΧΑ/ΡΙ	ΗΡΑ	ΜΕΝ	—	—
279	3,41	ΤΙΜ—ΑΡΧ	ΝΙΚ[Ο]..	...	;	—
280	2,98	ΗΡΑ—ΚΛΕ[Δ]ΗΣ	ΕΥΚ[ΛΗΣ]	...	Κ;	ΣΦ;
281	3,34	ΙΚΕ—ΣΙΟΣ	ΑΣΚ/ΛΗΠ/..	...	Δ;	—
282	3,30	[Λ]Υ—ΣΑ[Ν/ΔΡΟ]Σ	ΟΙΝΟ/ΦΙ/ΛΟΣ	—	;	—

ΑΡΚΑΔΙΑ *ἐν γένει (ἢ Μεγαλόπολις).*

283.— Ʀ 17, γρ. 2,47. Κεφαλὴ Διὸς δαφνοστεφὴς ἀρ.

Ὄπ. Ʀ ἀρ. Πὰν καθήμενος ἐπὶ βράχου ἀρ., ἐγείρων τὴν δεξιάν, τὴν δ' ἀριστερὰν ἔχων ἐπὶ τοῦ βράχου, παρ' ᾧ κατάκειται ἡ σῦριγξ. — Διατ. καλή.

ΕΥΒΟΙΑ. *Ἱστίαια.*

284.— Ʀ 15, γρ. 1,64. Κεφαλὴ νύμφης δεξ.

Ὄπ. Ἄρτεμις ἐπὶ πρῴρας. — Διατ. κακή.

ΣΑΜΟΣ.

285.— Ʀ 10, γρ. 0,97. Κεφαλὴ λεοντῆς κατενώπιον.

Ὄπ. ΣΑ κάτω πρῴρας. — Δ. καλή. (BMC. Ionia pl. XXXV, 17).

ΧΑΛΚΑ.

ΔΗΛΟΣ.

286.— Χ 15. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δαφνοστεφὴς ἀρ.

Ὄπ. Δ—Η Λύρα. — Διατ. καλή.

287-290.— Χ 11. Ὁμοίως. — Διατ. καλή.

291-292.— Χ 11. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δαφνοστεφὴς δεξ.

Ὄπ. Δ—Η Λύρα. — Διατ. καλή.

293-294.— Æ 11. Ὁμοίως.

Ὄπ. Δ—Η Λύρα. Ἐν τῷ πεδίῳ δεξ. κύκνος πρὸς ἀρ.—Δ. καλή.

295.— Æ 10. Κεφαλὴ Ἀρτέμιδος δεξ.

Ὄπ. Δ—Η Φοῖνιξ.— Διατ. μετρία.

ΜΥΚΟΝΟΣ.

296-297.— Æ 12. Κεφαλὴ κισσοστεφὴς καὶ πωγωνοφόρος Διονύσου δ.

Ὄπ. Μ—Υ / Κ—Ο Σταφυλή, ἧς ἀρ. κόκκος κριθῆς.—Δ. ἀρίστη καὶ μετρία. = *Πίναξ* IV, 21. — Σβορώνου Νομισματικὴ καὶ Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Μυκόνου B. C. Hell. τόμ. XVII, pl. X, 6-7.

298.— Æ 18. Κεφαλὴ ἀγένειος Διονύσου κατενώπιον (3/4 δεξ.).

Ὄπ. [Μ—Υ / Κ—Ο] Σταφυλή, ἧς ἀριστ. κόκκος κριθῆς. — Διατ. κακή. = Σβορώνου ἔ. ἀ. pl. XI, 19-20.

299.— Æ 19. Ὁμοίως ἀλλὰ=Σβορώνου ἔ. ἀ. pl. XI, 28-29. — Διατ. μετριωτάτη.

300.— Æ 15. Ὁμοίως.

Ὄπ. Μ—Υ / Κ—Ο Σταφυλή, ἧς ἀριστερᾷ μὲν θύρσος, δεξιᾷ δὲ κόκκος κριθῆς. — Διατ. μετρία. = Σβορώνου ἔ. ἀ. pl. XI, 30-32.

301.— Æ 10. Κεφαλὴ Δήμητρος μετὰ καλύπτρας καὶ στεφάνου σταχύων, δεξ.

Ὄπ. ΜΥ / ΚΟ ἐν στεφάνῳ κισσοῦ.—Δ. μετρία.=Σβορώνου pl. XI, 23.

302.— Æ 17. Κεφαλὴ κισσοστεφὴς καὶ ἀγένειος Διονύσου κατενώπιον.

Ὄπ. Μ—Υ—Κ / Ο — Ν / Ι — Ω / Ν Δύο στάχυες ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ στελέχους.—Δ. καλή. =Σβορώνου ἔ. ἀ. pl. XIV, 42-44.

303.— Æ 12. Κεφαλὴ Δήμητρος (;) ἄνευ καλύπτρας δεξ.

Ὄπ. Μ—Υ / Κ—Ο Στάχυς.— Διατ. καλή. *Ἀνέκδοτον*. = *Πίναξ* IV, 22 (κατὰ λάθος ἐπὶ τοῦ πίνακος ἡ ὀπισθία ὄψις ἐτέθη ἀνεστραμμένη).

ΔΗΛΟΥ ΑΘΗΝΑΪΚΑ. (*Τριάριος.*)

304-306.— Æ 18. ΤΡΙΑ κάτω κεφαλῆς Ἀπόλλωνος μετὰ φαρέτρας ἐπ' ὤμου, δεξ.

῍Οπ. Α—ΘΕ Γλαῦξ ἐπ' ἀμφορέως. — Διατ. καλή.

307.— Æ 11. ☨—Α Προτομὴ Ἀρτέμιδος δεξ. Κύκλος σφαιριδίων·

῍Οπ. Α—[⊙ Ε] Δύο στάχυες ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ στελέχους.—Δ. μετρία.

308-317.— Æ 12. Κεφαλὴ Ἀρτέμιδος μετὰ φαρέτρας, πρὸς δ. Κ. σφ.

῍Οπ. Α—⊙ Ε Κέρχνος. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ. — Διατ. καλή.

318-321.— Æ 13. Κεφαλὴ Ἀρτέμιδος (;) δεξ.

῍Οπ. Α ⊙—Ε Δύο στάχυες. — Διατ. καλή.

322-323.— Æ 10. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δεξ.

῍Οπ. Α—⊙ Ε Φαρέτρα. — Διατ. καλή.

324.— Æ 11. Προτομὴ Ἀρτέμιδος δεξ. μετὰ φαρέτρας ἐπ' ὤμου.

῍Οπ. Ὁμοίως. — Διατ. καλή.

325-327.— Æ 13/10. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος ἀρχαΐζουσα, δεξ.

῍Οπ. Α—⊙Ε Δύο στάχυες. Κύκλος σφαιριδίων. — Διατ. καλή.

328.— Æ 12. Ὁμοίως.

῍Οπ. Α- [⊙Ε] Μήκων καὶ δύο στάχυες. — Διατ. καλή.

329.— Æ 12. Τέττιξ. ῍Οπ. Α—⊙ Ε Φαρέτρα. — Διατ. καλή.

330.— Æ 9. Κέρχνος. ῍Οπ. [Α]—⊙ Ε Φαρέτρα. — Διατ. μετρία.

331.— Æ 9. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος (;) δεξ.

῍Οπ. Α—⊙ Ε Στάχυς. Ἐν τῷ πεδίῳ ἀρ. ἀστήρ. — Διατ. καλή.

332-333.— Æ 12/13. Κεφαλὴ Ἀρτέμιδος δεξ.

῍Οπ. Α—⊙ Ε Ἀμφορεύς. — Διατ. καλή.

334-337.— Æ 9. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δεξ.

῍Οπ. Α—⊙ Ε Τρίπους. — Διατ. καλή.

338.— Ⓐ 6. Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς δ. Ὄπ. Α Θ—Ε Τρίπους.— Διατ. καλή.

339-341.— Ⓐ 8. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δεξ. Κύκλος σφαιριδίων.
Ὄπ. Α—Θ Ε Λύρα.— Διατ. καλή.

342-345.— Ⓐ 9. Τέττιξ.
Ὄπ. Α Θ—Ε Ἀμφορεύς, ἐφ' οὗ κλάδος δάφνης.— Διατ. καλή.

346-354α.— Ⓐ 10. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δεξ.
Ὄπ. Α—Θ Ε Γλαῦξ ἐπ' ἀμφορέως πρὸς δεξ.— Διατ. καλή.

ΑΤΤΙΚΗ. *Ἀθῆναι.*

355.— Ⓐ 22. Προτομὴ Δήμητρος στάχυσιν ἐστεμμένη καὶ μετὰ καλύπτρας πρὸς δεξ. Κύκλος σφαιριδίων.
Ὄπ. Α—[Θ] Ε Δημήτηρ ἢ Τριπτόλεμος ἐπὶ ἅρματος δρακόντων. Εὔτεχνον.— Διατ. καλή. Πβλ. τὸ ὅμοιον ἐκ τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ φέρον προτομὴν Ἀρσινόης Β΄.

356.— Ⓐ 18. Ὅμοιον, ἀλλὰ μεταγενεστέρας τεχνοτροπίας.— Δ. καλή.

357.— Ⓐ 20. Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς Παρθένου δεξ.
Ὄπ. Α—ΘΕ Γλαῦξ ἐπ' ἀμφορέως δεξ. Ἐν τῷ πεδίῳ δεξ. οἱ πῖλοι τῶν Διοσκούρων. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ.— Διατ. μετρία.

ΘΑΣΟΣ.

358.— Ⓐ 11. Κεφαλὴ ἀγένειος Ἡρακλέους ἐν λεοντῇ δεξ.
Ὄπ. ΘΑΣΙΟΝ μεταξὺ τόξου καὶ ῥοπάλου.— Διατ. καλή.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ. *Δημήτριος Β΄.*

359.— Ⓐ 17. Ἀσπίς, ἐφ' ἧς τὸ μονογράφημα τοῦ Δημητρίου.
Ὄπ. ΒΑ ΣΙ Κράνος μακεδονικόν.— Διατ. μετρία.

ΚΕΡΚΥΡΑ.

360.— Ⓐ 12. Κεφαλὴ Δήμητρος μετὰ καλύπτρας δεξ.
Ὄπ. Πρῷρα. Δεξ. τὸ μονογράφημα τῆς Κερκύρας.— Δ. καλή.

ΑΧΑΪΑ. *Κόρινθος.*

361.— Ⓐ 22. Κεφαλὴ Αὐγούστου ἀρ.
Ὄπ. Ἐπιγραφὴ λατινικὴ ἐφθαρμένη (...../PONF..). Ναὸς ἑξάστυλος.— Διατ. κακή.

ΚΡΗΤΗ. *'Ελευθερναί.*

362.— Æ 10. Κεφαλὴ 'Απόλλωνος μετὰ φαρέτρας δεξ. Κύκλ. σφαιριδ·
"Oπ. ΕΛΕΥΘ—ΕΡΝΑΙ Λύρα.— Εὔτεχνον, ἀλλ' ἐλλιπὲς τὴν διατήρησιν.

Κίσαμος (ἢ ΤΗΝΟΣ νῆσος).

363.— Æ 12. Κεφαλὴ 'Ερμοῦ μετὰ πετάσου δεξ.
"Oπ. Δελφὶς δεξ., οὗ ἄνω καὶ κάτω γράμματα δυσανάγνωστα.

Σημ. Νόμισμα σπάνιον, ἴδε Svoronos Numism. de Crète p. 56-57. Ἡ ἐπιγραφὴ ἐν τούτοις δυνατὸν νὰ ἀναγνωσθῇ ἴσως Τ—Η / Ν—Ι = Τηνίων.

ΑΝΔΡΟΣ.

364.— Æ 16. Κεφαλὴ κισσοστεφὴς καὶ ἀγένειος Διονύσου δεξ.
"Oπ. Α—Ν / Δ—ΡΙ Θύρσος, οὗ δεξ. σταφυλή.— Διατ. καλή.

365.— Æ 8. Κεφαλὴ πωγωνοφόρος Διονύσου ἢ Διός; δεξ.
"Oπ. Α—Ν / [Δ]—Ρ Τρίπους.— Διατ. καλή.

ΚΕΩΣ. *'Ιουλίς.*

366.— Æ 16. Κεφαλὴ κισσοστεφὴς Διονύσου δεξ.
"Oπ. Σταφυλή. 'Επιγραφὴ ἐξίτηλος.— Διατ. κακή.

ΜΗΛΟΣ.

367.— Æ 30. Προτομὴ 'Αθηνᾶς δεξ. Πρὸ αὐτῆς μέγας ἀστήρ.
"Oπ. ΜΗ / ΛΙΩΝ ἐν στεφάνῳ.— Διατ. καλή.

ΠΑΡΟΣ.

368.— Æ 16. Κεφαλὴ Δήμητρος δεξ
"Oπ. ΠΑΡ Τράγος δεξ.— Διατ. κακή.

ΤΗΝΟΣ.

369.— Æ 20. Κεφαλὴ ἀγένειος κερασφόρος δεξ.
"Oπ. ΤΗΝΙΩΝ δεξ. Ποσειδῶν ἱστάμενος ἀρ. ἐπὶ γραμμῆς, ἐφ' ἧς, πρὸ τοῦ θεοῦ, ῥόδον.— Διατ. καλή.

370.— Æ 18. Κεφαλὴ Ποσειδῶνος δεξ.
"Oπ. Τ—Η / Ν—Ι Τρίαινα, ἧς ὁ στειλεὸς κοσμεῖται ὑπὸ δύο δελφίνων.— Διατ. καλή.

371.— Æ 20. Ὅμοιον, ἀλλ' ἐφθαρμένον.

372.— Æ 11. Κεφαλὴ Ποσειδῶνος δεξ.

Ὄπ. ΤΗ [Ν]Ι Δελφὶς δεξ. — Διατ. μετρία.

373.— Æ 10. Ὁμοίως μετὰ ΤΗ ΝΙ — Διατ. καλή.

Ἐνταῦθ' ἀνήκει πιθανώτατα καὶ ὁ ἀριθ. 363 (Κίσαμος;).

ΑΙΟΛΙΣ. *Κύμη.*

374.— Æ 16. Προτομὴ ἵππου πρὸς δεξ. [ἧς ἄνω ΚΥ].

Ὄπ. Κύπελλον, οὗ ἀρ. μονογράφημα ΗΑΩ. — Διατ. μετρία.

Μύρινα.

375.— Æ 18. Κεφαλὴ ἐφθαρμένη δεξ.

Ὄπ. [Μ]Υ—ΡΙ Ἀμφορεύς. Ἐν τῷ πεδίῳ δεξ. λύρα. — Διατ. μετριωτάτη.

ΜΥΣΙΑ. *Κύζικος.*

376.— Æ 19. Κεφαλὴ θεᾶς δεξ.

Ὄπ. ΚΥ Ε ΣΙ ἐν στεφάνῳ. — Διατ. μετριωτάτη.

Πέργαμος. Βασιλεῖς Περγάμου.

377.— Æ 17. Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς δεξ.

Ὄπ. [Φ]ΙΛΕΤΑΙΡΟΥ Ὄφις συνεσπειραμένος πρὸς δ.— Δ. μετρία.

ΙΩΝΙΑ. *Ἐρυθραί.*

378.— Æ 16. Κεφαλὴ ἀγένειος Ἡρακλέους ἐν λεοντῇ ἀρ.

Ὄπ. ΕΚΑΤΕ; ΕΡΥ; Τόξον καὶ ῥόπαλον. — Διατ. μετριωτάτη.

Ἔφεσος.

379.— Æ 20. Προτομὴ Ἀρτέμιδος δεξ. μετὰ τόξου.

Ὄπ. Ἐπιγραφὴ ἐξίτηλος. Λαμπάς, παρ' ᾗ δύο ἔλαφοι.—Δ. κακή.

Σμύρνη.

380.— Æ 17. Κεφαλὴ πυργοφόρος Κυβέλης δεξ.

Ὄπ. ΣΜ]ΥΡΝΑΙΩ[Ν.... Θεὰ ἱσταμένη δεξ., ἔχουσα ἐν τῇ ἐπὶ στήλης στηριζομένῃ ἀρ. Νίκην. — Διατ. κακή.

Τέως.

381.— Α 12. Γρὺψ ὀκλάζων δεξ. ἐγείρων τὸν ἀρ. πόδα.

Ὄπ. Τ / [Η]—Ν / Ι—Ω Σταφυλή. — Διατ. καλή.

382.— Α 12. Ὁμοίως, ἀλλὰ μετὰ ⊥ / Ι—Ζ / / Ϙ πέριξ τῆς σταφυλῆς.— Δ. καλή.

ΧΙΟΣ.

383.— Α 14. Σφὶγξ ἀρ. Πρὸ αὐτῆς σταφυλή.

Ὄπ. . . .ΕΙΔΗΣ / ΧΙΟΣ Ἀμφορεὺς οἴνου. — Διατ. μετρία.

ΣΑΜΟΣ.

384.— Α 16. Κεφαλὴ δεξιᾷ. Ὄπ. Ταῶς. Ἐφθαρμένον.— Διατ. κακή.

ΚΩΣ.

385.— Α 10. Κεφαλὴ ἀγένειος Ἡρακλέους κατενώπιον 3/4 δεξ.

Ὄπ. . .ΙΛΗΝΟΣ—[ΚΩΙΟΝ] Τόξον ἐν γωρυτῷ καὶ ῥόπαλον. Ἐν τῷ κέντρῳ ὑστερόσημον. — Διατ. μετριωτάτη.

ΡΟΔΟΣ.

386.— Α 10. [Ρ]—Ο Ρόδον. Ὄπ. Λ / Ι ἀρ. ῥόδου. — Διατ. καλή.

ΛΥΚΙΑ *ἐν γένει.*

387.— Α 11. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δεξ.

Ὄπ. ΛΥ; Φαρέτρα. Τὸ ὅλον ἐν τετραγώνῳ ἐγκοίλῳ. — Διατ. μετριωτάτη.

Φάσηλις.

388.— Α 17. Πρῷρα πρὸς δεξ., ἧς ἄνω ἵπταται Νίκη πρὸς δεξ.

Ὄπ. Φ—Α Ἀθηνᾶ ἱσταμένη καὶ μαχομένη πρὸς δεξ. μετὰ κεραυνοῦ καὶ αἰγίδος. — Διατ. καλή.

ΦΡΥΓΙΑ. *Ἀπάμεια.*

389.— Α 24. Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς δεξ.

Ὄπ. ΑΠΑΜΕΩ[Ν] ἄνω ἀετοῦ ἱσταμένου πρὸς δεξ. ἄνω μαιάνδρου καὶ μεταξὺ τῶν πίλων τῶν Διοσκούρων. Ὑπὲρ τὸν ἀετὸν ἀστήρ. Ἐν τῷ ἐξέργῳ ὄνομα . . ΤΑ . . . . — Διατ. μετριωτάτη.

Ἱεράπολις.

390.— Æ 42. Μ. ΑΥΡΗΛΙΟC—ΒΗ[ΡΟC] ΚΑΙCΑΡ Προτομὴ ἀγένειος καὶ ἀστεφὴς πρὸς δεξ. μετὰ θώρακος καὶ ἐφαπτίδος.

Ὄπ. ΙЄΡΑΠΟ—ΛЄΙΤΩ—Ν Ἀπόλλων μετὰ χλαμύδος καὶ φαρέτρας ἐπ' ὤμου, βαίνων πρὸς δεξ. καὶ τοξεύων τὸν πρὸς ἀρ. ἀνορθούμενον Πύθωνα δράκοντα, οὗ τὸ σῶμα ἔχει ἤδη διαπεράσει διὰ πρώτου βέλους. — Διατ. καλή. = *Πίναξ* IV, 30.

Σύνναδα.

391.— Æ 27. Κεφαλὴ πυργοφόρος Κυβέλης πρὸς δεξ. Κύκλ. σφαιριδ.

Ὄπ. ΣΥΝΝΑΔ δεξ. .Α—ΜΗΤΟ ΡΑ ; Ζεὺς ἱστάμενος ἀρ., ἔχων ἐν τῇ δεξ. κεραυνόν, τὴν δ' ἀρ. στηρίζων ἐπὶ σκήπτρου.—Δ. καλή.

ΠΑΜΦΥΛΙΑ. *Ἀττάλεια.*

392.— Æ 17. Κεφαλὴ Διὸς δεξ.

Ὄπ. ΑΤΤΑΛЄΙ δεξ.— . . . . Ζεύς; ἱστάμενος ἀρ. — Διατ. κακή.

Σίδη.

393.— Æ 18. Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς δεξ.

Ὄπ. ΣΙ—ΔΗΤΩΝ Νίκη βαδίζουσα ἀρ. Ἐν τῷ πεδίῳ ἀρ. ΜΗ — Διατ. καλή.

ΦΟΙΝΙΚΗ. *Βηρυτός. Γορδιανὸς Γ΄.*

394.— Æ 29. [IMP] CAES M. ANT. GORDIANVS AVG COS II PP Προτομὴ δαφνοστεφὴς μετὰ θώρακος καὶ ἐφαπτίδος πρὸς δ.

Ὄπ. COL IVL [AV]G FEL, ἐν τῷ ἐξέργῳ BE—[R] Ναὸς τετράστυλος, ἐν ᾧ προτομὴ Ἀστάρτης. Ἐν τῷ ἐξέργῳ λέων.— Διατ. μετριωτάτη. = Rouvier: Διεθν. Ἐφημ. Νομισμ. Ἀρχαιολ. τόμ. Γ΄, σελ. 306, ἀριθ. 597.

ΣΥΡΙΑ. *Ἀντίοχος ϛ΄ Διόνυσος.*

395.— Æ 20 (νόμισμα *ἀκτινωτόν*). Κεφαλὴ τοῦ βασιλέως ἀκτινοστεφής, πρὸς δεξ.

Ὄπ. ΒΑ]ΣΙΛΕ[ΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ἄνω, ἐν δὲ τῷ ἐξέργῳ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΔΙΟΝΥΣΟ[Υ] Πάνθηρ πρὸς ἀρ. — Διατ. καλή.

396.— Æ 22 (ἀκτινωτόν). Ὁμοίως, ἀλλ' ὄπισθεν τύπος ἐλέφαντος πρὸς ἀρ. — Διατ. μετρία.

'Αντιόχεια 'Ορόντου.

397.— Æ 18. Κεφαλὴ Διὸς δεξ.

"Οπ. ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛ.... Ζεὺς νικηφόρος καθήμενος ἐπὶ θρόνου πρὸς ἀρ. 'Εφθαρμένον.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ. *Πτολεμαῖος Γ' Σωτὴρ Β'.*

398.— Æ 30. "Ομοιον τῷ παρὰ Σβορώνῳ Τὰ νομίσματα τῶν Πτολεμαίων ἀρ. 1697 πίν. LVIII, 14, ἀλλὰ καλυτέρας διατηρήσεως.

ΠΡΟΣΘΗΚΗ[1].

ΛΥΔΙΑ. *Μαγνησία Σιπύλου.*

399.— Æ 20. ΓΑΙΟΝ ΚΑΙCΑΡΑ CΕΒΑCΤΟΝ Κεφαλὴ ἀκτινοστεφὴς καὶ μετὰ διαδήματος πρὸς δεξ.

"Οπ. ΑΓΡΙ—ΠΠΙΝΑΝ ΓΕΡ—Μ—ΑΝΙΚ ἐκ δεξιῶν πέριξ, τοῦ τελευταίου μέρους γεγραμμένου ἐν τῷ ἐξέργῳ. 'Η 'Αγριππῖνα μετὰ καλύπτρας ἱσταμένη πρὸ θεᾶς, ἐχούσης ἐν τῇ δεξ. στάχυς, ἐν δὲ τῇ ἀρ. πῆχυν ἢ βραχὺ σκῆπτρον. Μεταξὺ αὐτῶν Α / ΜΑ / ΜΑ / C / ΙΠ

ΣΥΡΙΑ. *'Αντιόχεια.*

400.— Æ 16. ΑΝΤΙΟΧΕѠΝ ΤΗC ΜΗΤΡΟΠΟΛΕ Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς 'Απόλλωνος, πρὸς ἀρ.

"Οπ. ΕΤΟ—Α—ΣΟ Λύρα. — Δ. μετρία. Πβλ. BMC. Syria XX,1.

ΙΩΝΙΑ. *Λέβεδος;*

401.— Æ 17. Κεφαλὴ Διὸς δαφνοστεφής, πρὸς δεξ.

"Οπ. ΛΕ 'Απόλλων (;) βαδίζων πρὸς ἀρ., δεξ. ὄνομα ἄρχοντος ἐξίτηλον. — Διατ. κακή.

. . . . . . ;

402.— Æ 20. Κεφαλὴ θεᾶς πυργοστεφής, πρὸς δεξ.

"Οπ. 'Επιγραφὴ ἐξίτηλος. Διόνυσος μετὰ θύρσου ἱστάμενος πρὸς ἀρ. — Διατ. κακή.

1. Τὰ ἐξ ταῦτα ἑπόμενα νομίσματα εἶχον κατ' ἀρχὰς παραληφθῇ ὡς *ἀβέβαια*, ἀνεγνωρίσθησαν δ' ἐν μέρει τῇ φιλόφρονι βοηθείᾳ τοῦ σεβαστοῦ φίλου μου Fr. Imhoof-Blumer διαρκούσης τῆς ἐκτυπώσεως τοῦ παρόντος καταλόγου.

. . . . . . ;

403.— Æ 21. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δαφνοστεφής, πρὸς δεξ.
Ὄπ. Τρίπους. Ἐπιγραφὴ ἐξίτηλος. — Διατ. κακή.

ΚΩΣ *νῆσος.*

404.— Æ 18. [ΤΙΤ]Ο[Σ] ΣΕΒΑ[ΣΤΟΣ] Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς Τίτου, πρὸς δεξ.
Ὄπ. ΚΩΙΩΝ κάτω καλάθου ἐν μέσῳ δύο λαμπάδων. — Διατ. μετριωτάτη.

ΡΩΜΑΪΚΑ. *Ἀντώνιος.*

405.— Æ (ὑπόχαλκον) λεγεῶνός τινος τοῦ Ἀντωνίου. Ἐφθαρμένον.

Ἀντωνῖνος ὁ Εὐσεβής.

406.— Æ 30. ANTONINVS AVG PIVS PP TR P XXI Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς δεξ.
Ὄπ. COS—[IIII], ἐν δὲ τῷ ἐξέργῳ SC. Ὁ Ἀντωνῖνος ἐπὶ βάθρου ἐν ναῷ θολωτῷ μετ' ἀκρωτηρίων Νικῶν κτλ. — Διατ. μετριωτάτη. = Cohen II p. 303 nº 330.

Γορδιανὸς Γ'.

407.— Æ 30. IMP GORDIANVS PIVS FEL AVG Προτομὴ δαφνοστεφὴς Γορδιανοῦ Γ' μετὰ θώρακος καὶ ἐφαπτίδος πρὸς δεξ.
Ὄπ. VICTORIA AETER S—C Νίκη ἱσταμένη ἀρ. — Διατ. μετριωτάτη. = Cohen V p. 60 nº 352.

408.— Æ 28. Ὁμοίως.
Ὄπ. IOVI STATORI Ζεὺς γυμνὸς ἱστάμενος. — Διατ. κακή. = Cohen V p. 32 nº 112.

Φίλιππος ὁ πρεσβύτερος.

409.— Æ 22. Ὄπ. ANNONA AVG. — Διατ. κακή.

Λικίνιος ὁ πρεσβύτερος.

410.— Æ 20. IMP LICI—NIVS AVG Προτομὴ Λικινίου ἀρ. ἔχοντος εἴλημα ἐν τῇ δεξ.
Ὄπ. IOVI CONS—ERVATORI AVG, ἔξεργον SMN. Ζεὺς γυμνὸς νικηφόρος ἱστάμενος ἀρ. Ἐν τῷ πεδίῳ ἀρ. κλάδος δάφνης, δεξ. Δ. — Διατ. καλή.

Λικίνιος ὁ νεώτερος.

411.— Æ 25. IMP LIC LICINIVS PF AVG Προτομὴ δαφνοστεφὴς δ.

Ὄπ. IOVI CONSERVATORI AVG NN, ἔξεργον SIS. Ὁ αὐτὸς τύπος. Ἀρ. ἀετός, δεξ. Γ. — Διατ. καλή.

Κωνστάντιος.

412-413.— Æ 17. Δύο μικρὰ κοινῶν τύπων. — Διατ. καλή.

Κώνστας.

414-415.— Æ 17. Δύο μικρὰ κοινῶν τύπων. — Διατ. καλή.

Θεοδόσιος Α΄.

416.— Æ 13. DN THEODO—SIVS P.. Προτομὴ δεξ.

Ὄπ. SALVS REI—PVBLICAE Νίκη ἀρ. σείρουσα αἰχμάλωτον. — Διατ. καλή.

ΡΩΜΑΪΚΑ ΕΦΘΑΡΜΕΝΑ.

417-429.— Æ 15-28. Δέκα τρία χαλκᾶ ὁλοσχερῶς ἐφθαρμένα.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ. *Ἰουστινιανὸς Α΄.*

430.— Æ 22. Ὄπ. Εἰκοσανούμιον τοῦ ἔτους Δ, ΤΕS. — Διατ. καλή.

Φωκᾶς.

431-32.— Æ 30. Ὄπ. Τεσσαρακοντανούμιον τοῦ ἔτους IIII.—Δ. μετρία.

Ἡράκλειος καὶ Ἡράκλειος Κωνσταντῖνος.

433.— Æ 35. Τεσσαρακοντανούμιον, ἔτος ἐφθαρμένον. — Διατ. μετρία.

434.— Æ 26. Εἰκοσανούμιον τοῦ ἔτους VI. — Διατ. μετρία.

Ἡράκλειος, Ἡράκλειος Κωνσταντῖνος καὶ Μαρτῖνα.

435.— Æ 30. Τεσσαρακοντανούμιον τοῦ ἔτους VI, CON. — Διατ. καλή.

ΑΧΡΗΣΤΑ.

436-437.— Æ. Δύο μικρὰ νομίσματα εἰς τεμάχια ἐφθαρμένα.

ΚΖ΄ (*10 Μαρτίου 1907*).

Δῶρον Μιχαὴλ Ζαμαούλη ἐκ Μοναστηρίου τῆς Μακεδονίας.

ΜΟΙΣΙΑ Η ΑΝΩ. *Viminacium.*

1.— Æ 28. IMP GORDIANVS P F AVG Προτομὴ δαφνοστεφὴς Γορδιανοῦ Γ΄, πρὸς δεξ.

Ὄπ. P. M. S. C—OL VIM, ἐν τῷ ἐξέργῳ ANIIII. Ὁ συνήθης

τύπος τῆς ἐν μέσῳ ταύρου καὶ λέοντος ἱσταμένης γυναικός.— Διατ. καλή.

ΘΡΑΚΗ. *Φιλιππούπολις.*

2.— Æ 32. ΑΥΤ ΑΙΛ ΑΔΡΙΑ—ΑΝΤΩΝΕΙΝΟϹ Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς, πρὸς δεξ.

Ὄπ. ΗΓΕ—ΓΑΡΓΙΛΙ ΑΝΤΙΚΟΥ Φ[ΙΛΙΠΠΟΠΟ]ΛΙΤΩΝ Ὁ ποταμὸς Ἕβρος κατακείμενος πρὸς ἀρ. — Διατ. μετριωτάτη. = BMC. Thrace p. 161 nº 5.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ. *Ἀμφίπολις.*

3.— Ⲁ 18. Κεφαλὴ Ποσειδῶνος (;) πρὸς δεξ.

Ὄπ. ΑΜΦΙΠΟ / ΛΙΤΩΝ ἄνω πρῴρας, πρὸς δεξ. ἧς ἑκατέρωθεν ἀνὰ ἓν μονογράφημα (Δ̊—Ⲁ/). — Διατ. μετρία.

Βοττιαία.

4.— Ⲁ 28. Κεφαλὴ Διὸς δαφνοστεφής, πρὸς δεξ. Κύκλος σφαιριδίων.

Ὄπ. ΜΑ—ΚΕ / ΔΟ—ΝΩΝ Κεραυνὸς πτερωτός. Κάτω Β̄. — Διατ. καλλίστη = Gaebler, Die Antiken Münzen Nord-Griechenlands Bd. III p. 50 nº 140.

Θεσσαλονίκη.

5.— Ⲁ 23. ΘΕϹϹΑΛΟ—ΝΕΙΚΕΩΝ Προτομὴ πυργοστεφὴς τῆς Θεσσαλονίκης δεξ.

Ὄπ. ΚΑΒΕΙΡΟϹ δεξ. Κάβειρος ἱστάμενος ἀρ., κρατῶν ἐν τῇ δεξ. ῥυτόν, ἐν δὲ τῇ ἀρ. ἀξίνην μικράν. — Διατ. καλή.

. . . .

6.— Ⲁ 24. Ι;ΜΡ—DΝ. . Αὐτοκράτωρ ἱστάμενος ἀρ. μετὰ θώρακος καὶ χλαμύδος, στηρίζων τὸν δεξ. πόδα ἐπὶ πρῴρας, ἐφ' ἧς στηρίζει καὶ τὸ ἐν τῇ δεξ. δόρυ.

Ὄπ. . . . .— . . .ϵSAINON ἐκ δεξ. πρὸς ἀρ. Ρωμαϊκὸς θρόνος Τιμητοῦ, οὗ τὰ ἄκρα κοσμοῦνται ὑπὸ προσωπίδων. Ἐν τῷ ἐξέργῳ ⁻Ꙍ. Κύκλος σφαιριδίων. — Διατ. μετριωτάτη.

Αὐτοκρατορικὰ Μακεδονίας. Κλαύδιος.

7.— Ⲁ 26. ΤΙ. ΚΛ[ΑΥΔΟΣ]—ΚΑΙΣΑΡ Κεφαλὴ Κλαυδίου ἀρ.

Ὄπ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ [ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ] πέριξ ἀσπίδος μακεδονικῆς. — Διατ. μετριωτάτη.

Αὐτόνομα ἐπαρχιακὰ μακεδονικὰ νομίσματα τοῦ 3^{ον} αἰῶνος μ. Χ.

8.— Æ 27. ΑΛΕΣΑΝΔΡΟΥ δεξ. Κεφαλὴ μετὰ διαδήματος ἐν τῇ ἠνεμωμένῃ κόμῃ, πρὸς δεξ.

"Οπ. ΚΟΙΝΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΝΕΩΚ Τράπεζα ἀγωνιστική, ἐφ' ἧς δύο ἀθλητικὰ στέμματα.— Διατ. μετριωτάτη. Μετὰ μεγάλης ὀπῆς ἐν τῷ κέντρῳ. *Ἐλλείπει* παρὰ Gaebler ἔ. ἀ.

9.— Æ 27. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ δεξ. Κεφαλὴ Ἀλεξάνδρου ἐν λεοντῇ, πρὸς δεξ.

"Οπ. ΚΟΙΝΟΝ ΜΑΚ—ΕΔΟΝΩΝ πέριξ, ΝΕΩ ἐν τῷ ἐξέργῳ. Ζεὺς ἐπὶ θρόνου καθήμενος πρὸς ἀρ. ἔχων ἐν τῇ δεξ. φιάλην τὴν δ' ἀρ. στηρίζων ἐπὶ τοῦ σκήπτρου. — Διατ. καλή. = Gaebler ἔ. ἀ. ἀρ. 408.

10.— Æ 27. Ὁμοίως.

"Οπ. ΚΟΙΝΟΝ ΜΑΚΕ/ΔΟΝΩΝ πέριξ, ΝΕΩ κάτω. Cista mystica, ἧς ἐξέρχεται πρὸς τὰ δεξ. ὄφις. — Διατ. μετρία. = Gaebler nº 437.

11.— Æ 27. Ὡς ὁ ἀριθμὸς 8.

"Οπ. ΚΟΙΝΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ Β ΝΕΩΚΟ Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος πρὸς δεξ. δαμάζων τὸν Βουκέφαλον. Ἐν μέσῳ αὐτῶν ἀστήρ. — Διατ. μετρία. = Gaebler nº 463.

12.— Æ 26. Ὁμοίως.

"Οπ. ΚΟΙΝΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ Β Ν Ἱππεὺς μετὰ θώρακος καὶ προτεταμένου δόρατος ὁρμῶν πρὸς δεξ.— Διατ. μετριωτάτη.= Gaebler nº 464.

13.— Æ 26. Ὁμοίως.

"Οπ. [ΚΟΙΝΟΝ ΜΑΚΕΔ]ΟΝΩΝ Β ΝΕΩ Ἱππεὺς μετ' ἠνεμωμένης χλαμύδος, ὑψῶν τὴν δεξ., τρέχων πρὸς δεξ. — Διατ. μετριωτάτη. Τακτέον μετὰ τὸ τοῦ Gaebler nº 465.

14.— Æ 27. ΑΛΕΞΑΝΔΡȣ Προτομὴ Ἀλεξάνδρου ἐν λεοντῇ, πρὸς δ. Κύκλος σφαιριδίων.

"Οπ. ΚΟΙΝΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ἀρχόμενα δεξ. ἄνω, Β ΝΕΩΚΟ / ΡΩΝ κάτω. Δύο ναοὶ ἀντιμέτωποι, ὧν ἑκάστου ἄνω ἀθλητικὸν στέμμα, ἐν μέσῳ δὲ κίων, ἐφ' οὗ ἄγαλμα. — Διατ. μετριωτάτη

ὡς πρὸς τὸν ὀπίσθιον τύπον, καλὴ δὲ διὰ τὸν ἐμπρόσθιον. = Gaebler n° 762^{α}.

15.— Æ 25. ΑΛΕΞΑΝΔΡ[ΟΥ] δεξ. Κεφαλὴ 'Αλεξάνδρου μετὰ κράνους πρὸς δεξ. 'Επὶ τοῦ κράνους δυσδιάκριτον κόσμημα.

῎Οπ. ΚΟΙΝΟΝ ΜΑΚΕΔ[ΟΝΩΝ] Β ΝΕ Ἱππεὺς ὁρμῶν πρὸς δεξ. καὶ ἐγείρων τὴν δεξιάν. — Διατ. μετρία. = Gaebler n° 778.

16.— Æ 27. [Α]ΛΕΣΑΝΔΡΟΥ δεξ. Κεφαλὴ 'Αλεξάνδρου ἐν λεοντῇ, πρὸς δεξ.

῎Οπ. ΚΟΙΝΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ [Δ]ΙC ΝΕΩ ἐξ ἀριστερῶν, κάτω δὲ ΚΟΡΩΝ. 'Ολυμπιὰς καθημένη ἐπὶ κλίνης πρὸς ἀρ. καὶ ἐγείρουσα ὑπὲρ τὴν κεφαλην ἀμφοτέρας (;) τὰς χεῖρας. Εἰς τὸ πρὸ αὐτῆς ἄκρον τῆς κλίνης ἐγείρεται μέγας ὄφις. — Διατ. μετρία καὶ διάτρητον. 'Ελλείπει παρὰ Gaebler (τακτέον μετὰ τὸν ἀρ. 721^{α}). = *Πίναξ* IV, 4.

17.— Æ 28. ΑΛΕΑΞΝΔΡΟΥ δεξ. Κεφαλὴ 'Αλεξάνδρου μετὰ διαδήματος ἐν ἠνεμωμένῃ κόμῃ, πρὸς δεξ.

῎Οπ. ΚΟΙΝ/ΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ. Β. ΝΕΩ. Ἱππεὺς μετ' ἠνεμωμένης χλαμύδος, ἐγείρων τὴν δεξ., τρέχων δὲ πρὸς δεξ. Κάτω τοῦ ἵππου ΕΟC. — Διατ. καλλίστη. = Gaebler n° 827.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΣ. *'Αλέξανδρος ὁ Μέγας.*

18.— Ꝝ 18. Δραχμὴ *ἄνευ συμβόλου ἢ μονογραφήματος*, ὡραίας δὲ διατηρήσεως.

19.— Ꝝ 17. 'Ομοίως. Ὑπὸ τὸν θρόνον Μ. 'Εν τῷ πεδίῳ ἀρ. Ἑρμῆς ἱστάμενος (;). Πβλ. Müller, Numis. d'Alexandre le Grand n° 907.

Κάσσανδρος.

20.— Æ 18. Κεφαλὴ 'Απόλλωνος δαφνοστεφής, πρὸς δεξ.

῎Οπ. ΒΑΣΙΛΕ[ΩΣ] ἀρ. ΚΑΣΣΑΝΔΡΟΥ δεξ. Τρίπους. — Διατ. καλή.

Πύρρος.

21.— Æ 18. 'Ασπὶς μακεδονική, ἐφ' ἧς τὸ μονογράφημα τοῦ Πύρρου.

῎Οπ. ΒΑΣΙ κάτω κράνους μακεδονικοῦ. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ δρυός.

ΙΛΛΥΡΙΑ. *Δυρράχιον.*

22.— Ꝛ 20. ΜΑΧΑΤΑΣ ἄνω βοὸς θηλαζούσης μόσχον, πρὸς δεξ. Ἐν τῷ ἐξέργῳ σταφυλή (;).
"Οπ. ΔΥΡ—ΑΡΙ—ΜΝΑΣ—[ΤΟΣ] Πλαίσιον, ἐν ᾧ τὰ δύο συνήθη συμβολικὰ κοσμήματα. — Διατ. καλή.

ΘΕΣΣΑΛΙΑ. *Φάρσαλος.*

23.— Χ 21. Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς κατενώπιον.
"Οπ. ΦΑΡΣΑΛ (;) Ὁ Ἀχιλλεὺς ἔφιππος πρὸς δεξ. καὶ παρ' αὐτῷ πεζὸς ἀκόλουθος. — Διατ. μετρία.

ΑΤΤΙΚΗ. *Ἀθῆναι.*

24.— Ꝛ τετράδραχμον γραμμ. 16,85.
"Οπ. Α—ΘΕ | ΚΑ—ΡΑΙΧ | ΕΡΓΟ—ΚΛΕ | ΔΙΟΜΕ Μ ΣΩ.— Διατ. καλλίστη.

ΛΥΔΙΑ. *Φιλαδέλφεια.*

25.— Χ 19. ΠΛΩΤΕΙΝΑ δεξ.—CЄ/ΒΑCΤΗ ἀρ. Προτομὴ δεξ.
"Οπ. ΦΙ/ΛΑΔЄ/ΛΦЄ/ΩΝ ἐν στεφάνῳ. — Διατ. καλή.

ΑΒΕΒΑΙΑ.

26.— Χ 20. ΣΕΒΑΣ.. δεξ. Κεφαλὴ αὐτοκράτορος ἀρ.
"Οπ. ΘΕΟΣ ΣΕΒΑ δεξ. Κεφαλὴ ἀκτινοστεφὴς Νέρωνος πρὸς δ. — Διατ. μετριωτάτη.

27.— Χ 22. Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς αὐτοκράτορος πρὸς δεξ. Πρὸ αὐτῆς ΤΙ.ΚΑ;
"Οπ. ΣΕΒΑΣΤΗ ἀρ. Προτομὴ αὐτοκρατείρας μετὰ πέπλου, πρὸς δεξ. — Διατ. μετριωτάτη.

ΡΩΜΑΪΚΑ.

28.— Χ 28. D. N. FL. C. L. IVΛI—ANVS PF AVG Προτομὴ δεξ.
"Οπ. SE CVRITAS REIPVB Ταῦρος ἱστάμενος δεξ. Ἐν τῷ ἐξέργῳ ★ TES B. — Διατ. καλή.

ΚΗ΄ (*13 Μαρτίου 1907*).

Δῶρον Ζήση Χατζηβασιλείου ἐκ Φιλιππουπόλεως τῆς Θρᾴκης.

ΘΡᾼΚΗ. *Ἀγχίαλος* (χυτὸν κίβδηλον νέον).

1.— Æ 31. ΑΥΤ ΚΑΙ ΤΑΙ ΑΔΡΙ—ΑΝΤΩΝΙΝΟϹ Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς, πρὸς δεξ.

Ὄπ. ΗΓΕΙΟΥ ΚΟΜΜΟ—ΔΟΥ ἄνω, ΑΝΧΙΑΛΑΙΩΝ κάτω. Ὁ Τριπτόλεμος ἐπὶ ἅρματος δρακόντων πρὸς δεξ. — Διατ. καλή.

ΚΘ΄ (*14 Μαρτίου 1907*).

Δῶρον τῆς Α. Σ. Πορφυρίου Β΄, ἀρχιεπισκόπου τοῦ Ὄρους Σινᾶ.

Νομίσματα εὑρεθέντα ἐν Φαρὰν τῆς χερσονήσου τοῦ Ὄρους Σινᾶ.

ΙΟΥΔΑΙΑ.

1-2.— Æ 15. Δύο ἰουδαϊκὰ συνήθη καὶ ἐφθαρμένα.

ΡΩΜΑΙΩΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ.

3.— Æ 25. *Μαξιμῖνος Δάζας*. Ἓν ἐφθαρμένον.

Λικίνιος Πατήρ.

4.— Æ 22. Ὄπ. SOLI INV—I—CTO COMITI, ἐν δὲ τῷ ἐξέργῳ ΩΤ. — Διατ. καλή.

5.— Æ 19. Ὄπ. IOVI CONS—ERVATORI. Ἔξεργ. SMANTZ. X / IIΓ — Διατ. καλή.

Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας.

6.— Æ 23. Ὄπ. SOLI IN—VI—CTO COMIT. T—Γ. Ἔξεργ. PA. — Διατ. καλή.

7-8.— Δύο τοῦ αὐτοῦ τύπου, ἀλλὰ κακῆς διατηρήσεως.

9-14.— Æ 20. Ὄπ. PROVIDEN—TIAE AVGG.

9. Ἔξεργ. SMANTA. — Διατ. καλή.
10. » SMANTΓ »
11. » SMANTS »
12. » SMANA »
13. » ΓSISϋ »
14. βαρβαρότεχνον (ἀντίγραφον ἀρχαῖον). Δ.καλή.

15.— Æ 18. Ὄπ. DN CONCTANTINI MAX AVG πέριξ στεφάνου ἐν ᾧ VOT / • / XX. Ἐν δὲ τῷ ἐξέργῳ TSЄVI. — Διατ. καλή.

16.— Æ 22. Ὁμοίως, ἀλλὰ μετὰ VOT / • / XXX. Ἔξεργον RP. — Διατ. καλή.

17-18.— Æ 17. Ὄπ. GLOR—IAE EXERC—ITVS. Ἐν τῷ ἐξέργῳ SMANB. — Διατ. καλή.

19.— Æ 17. Ὁμοίως. Ἐν τῷ ἐξέργῳ SMKA. — Διατ. καλή.

20.— Æ 17. Ὁμοίως. Ἐν τῷ ἐξέργῳ SMALA. — Διατ. καλή.

21.— Æ 19. VRBS—ROMA Προτομὴ μετὰ κράνους ἀρ.
Ὄπ. Λύκαινα θηλάζουσα τὸν Ρωμύλον καὶ Ρῶμον. Ἔξεργον SMNS. — Διατ. καλή.

22.— Ὅμοιον, ἀλλ' ἐν τῷ ἐξέργῳ CONSЄ. — Διατ. καλή.

Κρίσπος.

23.— Æ 19. Ὄπ. PROVIDEN—TIAE CAESS Πύλη. Ἐν τῷ ἐξέργῳ SMANTZ. — Διατ. καλή.

Κωνσταντῖνος ὁ νεώτερος.

24.— Æ 22. Ὄπ. CAESARVM NOSTRORVM πέριξ στεφάνου, ἐν ᾧ VOT / • / X. Ἐν τῷ ἐξέργῳ CMAR. — Διατ. καλή.

25.— Æ 18. Ὄπ. PROVIDEN—TIAE CAESS Πύλη. Ἐν τῷ ἐξέργῳ SMTSΔ. — Διατ. καλή.

26-27.— Æ 18. Ὄπ. GLOR—IAE EXERC—ITVS. Ἔξεργον SMKΓ. — Διατ. καλή.

28.— Æ 19. Ὄπ. Ὁμοίως. Ἔξεργον SMNA. — Διατ. καλή.

29.— Æ 20. Ὄπ. Ὁμοίως. » SMALA. — Διατ. καλή.

30.— Æ. Ὅμοιον » [:] — Διατ. μετρία.

Κώνστας.

31.— Æ 15. VOT/XX/MVLT/XXX ἐν στεφάνῳ. — Διατ. καλή.

Κωνστάντιος.

32.— Æ 20. PROVIDEN—TIAE CAES. SMNS Πύλη. — Διατ. καλή.

33.— Æ. Ὅμοιον μετὰ SMNB. — Διατ. καλή.

34.— Æ 17. GLOR—IAE EXERC—ITVS | SMALS. — Διατ. καλή.
35.— Æ 18. Ὅμοιον μετὰ SMNA. — Διατ. καλή.
36.— Æ 17. » » ; ; — Διατ. μετρία.
37-41.— Æ 17. Ἐφθαρμένα ῥωμαϊκὰ ὡς τὰ ἀνωτέρω.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ.

42-44. — Æ. Ἰουστίνου τρία τεσσαρακοντανούμια ἐφθαρμένα.

ΝΕΩΤΕΡΑ.

45.— Æ 17. *Ἰονικοῦ κράτους* νομισμάτιον τοῦ 1834 ἐφθαρμένον.
46-58.— Æ 12-20. *Ἀραβικὰ* ἀρχαῖα (κουφικὰ) δεκατρία, ὧν ὀλίγα μόνον καλῆς διατηρήσεως.
59.— Ꝛ 10/16. *Ἰαπωνικὸν* τετράγωνον νόμισμα διάτρητον καλῆς διατηρήσεως.

Λ′ (*14 Μαρτίου 1907*).

Δῶρον Μιχαὴλ Καμπάνη.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ. *Νικηφόρος Φωκᾶς* (963-969 μ. Χ.).

1.— Ꝛ 22, γραμμ. 2,35. + IhSųS XRI—SτųS NICA Σταυρὸς πολυτελής, οὗ τὸ κέντρον κοσμεῖ ἡ προτομὴ τοῦ Νικηφόρου, περὶ ἣν h—Є / I—H.

Ὄπ. + hICHF,/Єh X·ω AVτO/CRAT, ЄVSЄb/bASILЄVS/RωMAIωN. — Διατ. καλή. = Sabatier pl. XLVII, 13.

ΛΑ′ (*19 Μαρτίου 1907*).

Δῶρον Ε. Μασταπᾶ ἐκ Κρήτης.

ΚΡΗΤΗ. *Κυδωνία.*

1.— Ꝛ 20, γραμμ. 3,98. Κεφαλὴ νεαροῦ Διονύσου κισσοστεφής, ἀρ.

Ὄπ. Κύων θηλάζουσα παιδίον, πρὸς ἀριστ. Ἐν τῷ ἐξέργῳ ἐπιγραφὴ [ΚΥΔΩΝ] ἀφανής.

Δραχμὴ *ἀνέκδοτος*, ἀλλὰ λίαν ἐφθαρμένη καὶ ἐλλιπής· ὑποδιαίρεσις τοῦ διδράχμου τοῦ ἀπεικονισθέντος ἐν Svoronos, Numismat. de la Crète ancienne pl. IX, 23.—Λίαν εὔτεχνον.

ΛΒ΄.

Δῶρον Γ. Βεγλερῆ ἐκ Σμύρνης.

ΑΤΤΙΚΗ. *Ἀθῆναι.*

1.— Ꭱ τετράδραχμον, γραμμ. 15,72.

Α–ΘΕ | ΑΝΤΙ–ΟΧΟΣ | ΚΑΡΑ/ΙΧΟΣ | ΓΛ/Α Κ [ΣΩ;].—Δ. καλή.

ΛΓ΄.

Δῶρον τῆς Α. Σ. τοῦ Ἁγίου Ἰορδάνου κ. Ἐπιφανίου, κομισθὲν διὰ τοῦ Γενικοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀλεξανδροπούλου. (Ἀρχεῖον Νομισμ. Μουσείου ἀρ. 2267 καὶ 2271.)

Α΄. ΕΥΡΗΜΑ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΕΩΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ[1]

ΝΕΡΩΝ.

Ἀντιόχεια Συρίας (Σελευκίδος καὶ Πιερίας) ἡ ἐπὶ τοῦ Ὀρόντου.

1.— Ꭱ 24, γρ. 14,65. ΝΕΡΩΝΟΣ ΚΑΙΣΑΡΟΣ δ.—[ΣΕΒΑΣΤΟΥ] ἀρ. Προτομὴ Νέρωνος δεξ. δαφνοστεφὴς καὶ μετ' αἰγίδος περὶ τὸν τράχηλον.

1. Τῆς συλλογῆς ταύτης τὰ ὑπ' ἀρ. 1-285 νομίσματα, φέροντα πάντα ὁμοιόμορφον κατίωσιν καὶ ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ εὑρήματος προερχόμενα, ὡς καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 325-355 περιγραφόμενα χρυσᾶ κοσμήματα, «ἠγόρασεν ἡ Α. Σεβασμιότης παρὰ δύο Μουσουλμάνων κατοίκων τῆς Χεβρῶνος, ἀποτελοῦσι δὲ ταῦτα τὸ τέταρτον, ἴσως καὶ τὸ ἕκτον τοῦ θησαυροῦ. ὃν εὗρον κατ' ἀστεῖόν τινα τρόπον. Ἐν Ἐλευθερουπόλει ἣν ὁ Γερμανικὸς χάρτης τῆς Παλαιστίνης ὀνομάζει καὶ Bedogabra (Bethogabris), καλοῦσι δὲ σήμερον Bed-gibrin, οἱ δύο οὗτοι Μουσουλμᾶνοι καθήμενοι ἔξω ἐν σεληναίᾳ νυκτὶ εἶδον ἀσπάλακα σύροντά τι λαμπρόν, καταδιώξαντες δ' αὐτὸν ἠνάγκασαν νὰ εἰσέλθῃ εἰς ὀπήν, ἣν διανοίξαντες εἰσέδυσαν εἰς θάλαμον λιθόκτιστον πλήρη λίθων ἐνεπιγράφων. Ἐκεῖ εὗρον λάγηνον, ἧς ὁ λαιμὸς ἐπίχρυσος καὶ ἐντὸς ταύτης τὰ νομίσματα, ἅτινα ἐκκενώσαντες ἐκ τῆς λαγήνου καὶ ταύτην κρύψαντες ἐν τῇ γῇ, ὡς ὄγκον *ποτάσσης* (;), μετήνεγκον καὶ ἐπώλησαν μέρος μόνον εἰς τὸν Ἅγιον Ἰορδάνου, ὑποσχεθέντες ὅτι θὰ φέρωσι καὶ τὰ λοιπά. Δυστυχῶς μέχρι σήμερον δὲν παρουσιάσθησαν, ὅπερ ἐλύπησε τὴν Α. Σεβασμιότητα, ἐπιθυμοῦσαν νἀποκτήσῃ τὸ ὅλον τοῦ θησαυροῦ. Σημειωθήτω ὅτι καὶ τὰ χρυσᾶ ἀντικείμενα εἰς τὸν αὐτὸν τόπον εὑρέθησαν. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὡσαύτως τόπου ἔφερον πλείστας λυχνίας διαφόρων τύπων καὶ μεγεθῶν, οὐδεμίαν ὅμως ἐνεπίγραφον. Αὕτη εἶναι ἡ ὅλη ἱστορία ἢ μυθιστορία τῶν νομισμάτων». (Ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ κ. Γ. Μοδινοῦ γραμματέως τοῦ Ἁγίου Ἰορδάνου, τῇ 28 Μαΐου 1907). Τὰ ὑπ' ἀριθ. 1-106 κέρματα εἶναι σπουδαῖα, ὡς εὕρημα, διὰ τὴν ὁριστικὴν μελέτην περὶ τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεως τῶν νομισμάτων τῆς μεγάλης Ἀσιατικῆς κατηγορίας εἰς ἣν ἀνήκουσιν.

Ὄπ. Ἀετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων πρὸς ἀρ. ἐπὶ κεραυνοῦ. Πρὸ αὐτοῦ κλάδος φοίνικος. Ἐν τῷ πεδίῳ δεξ. ς ΗΡ (108). — Διατ. καλή. = BMC. Galatia, Cappadocia and Syria p. 174 nº 189.

2.— Ꝑ 26, γραμμ. 14,52. Ὁμοίως μετὰ ΝΕΡΩΝΟΣ ΚΑΙΣ[ΑΡΟΣ]—ΣΕΒΑΣΤΟΥ.

Ὄπ. Ὁμοίως, ἀλλὰ μετὰ Σ ΘΡ (190).— Διατ καλή.= *Πίναξ* V, 1.= BMC. ἔ. ἀ nº 192.

3-6.— Ꝑ 25· γραμμ. 14,20· 14,55· 14,80· 14,07. Ὁμοίως, ἀλλὰ μετὰ Η ΙΡ (110). — Τέσσαρα διαφόρου διατηρήσεως (καλῆς-μετρίας). Ἐπὶ τοῦ τελευταίου ἡ χρονολογία ἀφανής.= BMC. ἔ. ἀ. nº 192.

7.— Ꝑ 25, γρ. 14,47. ΝΕΡΩΝ ΚΑΙΣΑΡ Σ—ΕΒΑΣΤΟΣ Ὁμοίως.

Ὄπ. Ἀετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων πρὸς δεξ. ἐπὶ κεραυνοῦ. Πρὸ αὐτοῦ κλάδος φοίνικος, παρ' ᾧ δύο σφαιρίδια. Ἐν τῷ ἐξέργῳ ΕΤΟΥΣ (ἀντιστρόφως) καὶ ἀρ. ΑΙΡ.Θ (111). — Διατ. καλή. = BMC. ἔ. ἀ. nº 195.

8-9.— Ꝑ 26· γραμμ. 14,22· 14,79.
ΝΕΡΩΝ ΚΑΙΣΑΡ—ΣΕΒΑΣΤΟΣ Ὁμοίως.

Ὄπ. Ὅμοιον, ἀλλ' ἄνευ τῶν σφαιριδίων καὶ μετὰ ΕΤΟΥΣ—ΒΙΡ.Ι (112). = *Πίναξ* V, 2. = BMC. ἔ. ἀ. nº 198-200.

10.— Ꝑ 26, γραμμ. 14,70. Ὅμοιον καθ' ὅλα, ἀλλ' ἔχον κάτω τῆς προτομῆς τοῦ Νέρωνος σφαιρίδιον, ἕτερον δὲ σφαιρίδιον παρὰ τὸν κλάδον τοῦ φοίνικος — Διατ. καλή.

11.— Ꝑ 26, γραμμ. 14,62. ΝΕΡΩΝ ΚΑΙϹΑΡ—ϹЄ[ΒΑϹΤΟϹ] Προτομὴ Νέρωνος πρὸς δεξ. ὁμοία ταῖς ἀνωτέρω 7-10.

Ὄπ. ΕΤΟΥϹ ...ΙΡ Ἀετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων πρὸς ἀρ. ἐπὶ γραμμῆς καὶ κλάδου φοίνικος. Ἀρ. κλάδος φοίνικος. — Διατ. μετριωτάτη.

Τύρος Φοινίκης.

12.— Ꝑ 25, γραμμ. 13,90. ΝЄΡΩΝ ΚΑΙϹΑΡ ἀρ.—[ϹЄΒΑϹΤΟϹ] δεξ. Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς Νέρωνος πρὸς ἀρ.

Ὄπ. Ἀετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων πρὸς ἀρ. ἐπὶ ῥοπά-

λου. Πρὸ αὐτοῦ κλάδος φοίνικος. Δεξ. ЄΤ[ΟΥC ΑΙΡ ἢ ΔΙΡ;;]. — Διατ. μετριωτάτη. = *Πίναξ* V, 3. = Rouvier, Numismatique des villes de la Phénicie (Journal Intern. d'Arch. Numism. vol. VI nº 2261-2262).

ΓΑΛΒΑΣ. *'Αντιόχεια Συρίας.*

13-14.— Ꝛ 26· γραμμ. 14,45· 14,32. ΓΑΛΒΑΣ ΚΑΙCΑΡ ΑΥΤΟ δεξ.— ΚΡΑΤ[Ω]Ρ CΕΒΑCΤΟC ἀρ. Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς δεξ. Πρὸ αὐτῆς ἀστήρ.

"Οπ. ΕΤΟΥC—ΝΕΟΥ ΙΕΡΟΥ Β 'Αετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων ἐπὶ κεραυνοῦ πρὸς ἀρ. Πρὸ αὐτοῦ κλάδος φοίνικος.— Διατ. καλὴ καὶ μετρία. = *Πίναξ* V, 4. = BMC. nº 214.

ΟΘΩΝ. *'Αντιόχεια Συρίας.*

15.— Ꝛ 28, γρ. 15,27. [ΑΥΤΟΚΡΑΤ]ΩΡ ΜΑΡΚΟC ΟΘΩΝ ΚΑΙCΑΡ CЄΒΑCΤΟC Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς δεξ.

"Οπ. ЄΤΟVC Α. 'Αετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων, ἔχων στέφανον εἰς τὸ ῥάμφος, ἱστάμενος ἀριστ. ἐπὶ κλάδου δάφνης. Πρὸ αὐτοῦ κλάδος φοίνικος. — Διατ. καλή. = *Πίναξ* V, 5.

16.— Ꝛ 25, γραμμ. 14,35. "Ομοιον, ἀλλὰ μετὰ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ Μ. ΟΘΩΝ ΚΑΙCΑΡ CЄΒΑCΤΟC.

"Οπ. "Ομοιον, ἀλλ' ἡ ἐπιγραφὴ ἐκτὸς τοῦ πετάλου, ὑπὸ δὲ τὸν ἀετὸν μηνίσκος. — Διατ. καλή. = BMC. nº 215.

ΟΥΕΣΠΑΣΙΑΝΟΣ. *'Αντιόχεια Συρίας.*

17-18.— Ꝛ 25· γραμμ. 14,55· 14,20. ΑΥΤΟΚΡΑΤ ΚΑΙΣΑ ΟΥΕΣΠΑΣΙΑΝΟΥ Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς Οὐεσπασιανοῦ δεξ.

"Οπ. ΦΛΑΥΙ ΟΥΕΣΠ ΚΑΙΣ ΕΤΟΥΣ ΝΕΟΥ ΙΕΡΟΥ πέριξ, Β πρὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ Τίτου δαφνοστεφοῦς πρὸς δεξ. "Οπισθεν αὐτῆς ἀστήρ. — Διατ. καλή. = *Πίναξ* V, 6-7. = BMC. ἔ. ἀ. ἀρ. 224-226.

19-21.— Ꝛ 25-28· γραμμ. 15,30· 13,55· 14,05. ΑΥΤΟΚΡΑ ΟΥЄCΠΑCΙΑΝΟC—ΚΑΙCΑΡ CЄΒΑCΤΟC Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς Οὐεσπασιανοῦ πρὸς δεξ.

"Οπ. ЄΤΟΥC—ΝЄΟΥ ΙЄΡΟΥ. Β 'Αετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων, ἔχων στέφανον ἐν τῷ ῥάμφει, ἱστάμενος ἐπὶ ῥοπάλου,

πρὸς ἀρ. Πρὸ αὐτοῦ κλάδος φοίνικος. — Διατ. καλή. = *Πίναξ* V, 8. = BMC. ἔ. ἀ. ἀρ. 227-228.

22.— Ꝛ 26, γραμμ. 14,45. ΑΥΤΟΚΡΑΤ ΚΑΙΣΑ.ΟΥΕΣΠΑΣΙΑΝΟΥ Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς Οὐεσπασιανοῦ δεξ.

῎Οπ. ЄΤΟΥΣ $\overline{\text{B}}$ ΙΕΡΟΥ Ἀετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων πρὸς ἀρ. ἐπὶ ῥοπάλου. Πρὸ αὐτοῦ κλάδος φοίνικος. — Διατ. καλή. = BMC. ἔ. ἀ. ἀρ. 230.

23-24.— Ꝛ 25· γραμμ. 14,65· 14,52. Ὁμοίως, ἀλλὰ μετὰ ΕΤ.ΥΣ $\overline{\Gamma}$ ΙΕΡΟΥ. — Διατ. καλή. = BMC. ἔ. ἀ. ἀρ. 231.

25-26.— Ꝛ 24· γραμμ. 14,15· 13,90. Δύο ὅμοια, ἀλλ' ἐφθαρμένα· αἱ ἐπιγραφαὶ καὶ τὸ ἔτος ἐξίτηλα.

27.— Ꝛ 23 (παχέος πετάλου), γρ. 14,30. [ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΟΥ]ЄC—ΠΑCΙΑΝΟC ΚΑΙCΑ[Ρ CЄΒΑCΤΟC] Προτομὴ δαφνοστεφὴς πρὸς ἀρ.

῎Οπ. ЄΤΟΥC ΝЄΟΥ δεξ.—ΙЄΡΟΥ Δ ἀρ. Βωμός, ἐφ' οὗ ἀετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων πρὸς ἀρ., ἔχων κηρύκειον εἰς τὸ ῥάμφος καὶ παρὰ τοὺς πόδας κλάδον φοίνικος. — Διατ. μετριωτάτη. = *Πίναξ* V, 9.

28.— Ꝛ 27 (λεπτοῦ πετάλου), γραμμ. 14,17. Ὅμοιον μεθ' ὁμοίων εὐαναγνώστων ἐπιγραφῶν (τὸ CЄΒΑCΤΟC ὁλόγραφον), ἀλλ' ἔτους Є. — Διατ. καλή. = *Πίναξ* V, 10. = BMC. ἔ. ἀ. ἀρ. 234.

ΝΕΡΒΑΣ. *Ἀντιόχεια Συρίας.*

29.— Ꝛ 27, γραμμ. 15,25. ΑΥΤ. ΝΕΡΟΥΑΣ δεξ.—ΚΑΙΣ ΣΕΒ ἀρ. Κεφαλὴ Νερούα δαφνοστεφὴς δεξ.

῎Οπ. ΕΤΟΥΣ ἐν τῷ ἐξέργῳ, ΝΕΟΥ ΙΕΡΟΥ ἀρ., $\overline{\text{A}}$ δεξ. Ἀετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων πρὸς δεξ. ἐπὶ κεραυνοῦ. Πρὸ αὐτοῦ κλάδος φοίνικος. — Διατ. καλλίστη. = *Πίναξ* V, 11. = BMC. ἀρ. 267.

Σημ. Ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ ἕτερον νόμισμα τοῦ Τραϊανοῦ κατεγράφη ὡς του Νερούα.

ΤΡΑΪΑΝΟΣ. *Ἀπροσδιορίστου πόλεως.*

30.— Ꝛ 26, γραμμ. 15,05. ΑΥΤΟΚΡ ΚΑΙC ΝЄΡ ΤΡΑΙΑ—ΝΟC CЄΒ ΓΕΡΜ Κεφαλὴ Τραϊανοῦ δαφνοστεφὴς δεξ.

῎Οπ. ΔΗΜΑΡΧ ЄΞ ΥΠΑΤ. Β Ἀετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πτε-

ρύγων πρὸς δεξ., ἔχων στέφανον εἰς τὸ ῥάμφος, στρέφων δὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς ἀρ. καὶ ἱστάμενος ἐπὶ στάχυος (ἢ κλάδου φοίνικος;). — Διατ. καλλίστη. = *Πίναξ* V, 10.

Καισάρεια Καππαδοκίας.

31.— Ꝛ 25, γραμμ. 10,52. Ὁμοίως.

Ὀπ. ΔΗΜΑΡΧ ΕΞ ΥΠΑΤ Β Προτομὴ πωγωνοφόρος ὁλόκληρος Διὸς (;) ἐγχώριον φέροντος ἱμάτιον, ὑψηλὸν μόδιον ἢ τιάραν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, προτάσσοντος δὲ τὰς χεῖρας, ὧν ἡ ἀριστερὰ φέρει κεραυνόν.— Διατ. καλλίστη. = *Πίναξ* V, 13. = BMC. ἔ. ἀ. Caesareia ἀρ. 46.

32-35.— Ꝛ 21· γραμμ. 7 52 7,25· 7,36· 6,95. ΑΥΤΟΚΡ ΚΑΙϹ ΝΕΡ ΤΡΑΙΑΝΟϹ ϹΕΒ ΓΕΡΜ Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς Τραϊανοῦ δεξ.

Ὀπ. ΔΗΜΑΡΧ ΕΞ ΥΠΑΤ. Γ Ἀετὸς μετὰ κλειστῶν πτερύγων ἱστάμενος πρὸς ἀρ. ἐπὶ γραμμῆς, ἔχων δ' ἐπὶ τοῦ ἀρ. ὤμου κλάδον φοίνικος. Πρὸ αὐτοῦ ἐν τῷ πεδίῳ ῥόπαλον. — Διατ. τὰ τρία καλλίστης, τὸ τέταρτον καλῆς.= *Πίναξ* V, 14.= BMC. ἔ. ἀ. ἀρ. 58.

36-40.— Ꝛ 25· γραμμ. 11,10· 11,38· 10,72· 11,07· 10,67. ΑΥΤΟΚΡ ΚΑΙϹ ΝΕΡ ΤΡΑΙΑΝΟϹ ϹΕΒ ΓΕΡΜ ΔΑΚ Προτομὴ δαφνοστεφὴς Τραϊανοῦ πρὸς δεξ.

Ὀπ. ΔΗΜΑΡΧ—ΕΞ ΥΠΑΤ Ε Ἡ Ἀραβία φέρουσα χιτῶνα, πέπλον καὶ στεφάνην, ἱσταμένη ἀρ., ἔχουσα ἐν μὲν τῇ δεξ. κλάδον, ἐν δὲ τῇ ἀρ. ξίφος ἐν κολεῷ (;) ἢ δετὴν λαμπάδα (;). Πρὸ αὐτῆς κάμηλος.—Δ. καλή.= *Πίναξ* V, 15.= BMC. ἔ. ἀ. ἀρ. 59-61.

41-51.— Ꝛ 20· γραμμ. 41) 4,18· 42) 3,68· 43) 3,35· 44) 3,80· 45) 3,05· 46) 3,05· 47) 3,40· 48) 3,20· 49) 3,20 50) 3,80· 51) 3,05. ΑΥΤΟΚΡ ΚΑΙϹ ΝΕΡ ΤΡΑΙΑΝ ϹΕΒ ΓΕΡ ΔΑΚ Προτομὴ δαφνοστεφὴς Τραϊανοῦ πρὸς δ. μετὰ πτυχῆς τοῦ ἱματίου ἐπ' ὤμου.

Ὀπ. ΔΗΜΑΡΧ—ΕΞ ΙϚ ΥΠΑΤ Ϛ Ἡ Ἀραβία ἀκριβῶς ὡς ἀνωτέρω. = *Πίναξ* V, 16. = BMC. ἔ. ἀ. ἀρ. 62-64.

52-65.— Ꝛ 20· γραμμ. 52) 2,90· 53) 3,32· 54) 2,98· 55) 3,12· 56) 3,00· 57) 3,20· 58) 2,95· 59) 3,32· 60) 6,15· 61) 3,55· 62) 3,20· 63) 3,55· 64) 3,20· 65) 3,22 Ὅμοια, ἀλλὰ μετὰ ΔΗΜΑΡΧ—ΕΞ ΙΖ ΥΠΑΤ Ϛ. = *Πίναξ* V, 17.

66-73.— ℞ 20· γραμμ. 66) 2,85· 67) 2,95· 68) 2,72· 69) 3,10· 70) 2,75· 71) 3,25· 72) 2,98· 73) 2,65. Ὅμοια, ἀλλὰ μετὰ ΔΗΜΑΡΧ— ЄΞ ΙΗ ΥΠΑΤ Ϛ. = *Πίναξ* VI, 1.

74-83.— ℞ 20· γραμμ. 74) 3,15· 75) 3,22· 76) 3.16· 77) 3,10· 78) 3,00· 79) 2,80· 80) 3,21· 81) 3,16· 82) 2,95· 83) 3,05. Ὅμοια, ἀλλ' ἀτελοῦς διατηρήσεως, οὗ ἕνεκεν ἀδύνατον νὰ διακριθῇ ἡ χρονολογία ΙϚ, ΙΖ ἢ ΙΗ.

84-88.— ℞ 20· γραμμ. 84) 3,16· 85) 3,15· 86) 3,15· 87) 3,25· 88) 3,48. ΑΥΤΟΚΡ ΚΑΙC ΝЄΡ ΤΡΑΙΑΝΩ ΑΡΙCΤΩ CЄΒ ΓЄΡΜ ΔΑΚ Προτομὴ δαφνοστεφὴς μετὰ θώρακος καὶ ἐφαπτίδος πρὸς δεξ.

Ὄπ. ΔΗΜΑΡΧ ЄΞ ΥΠΑΤΟ Ϛ Κάμηλος βαδίζουσα πρὸς ἀρ. = *Πίναξ* VI, 3.

89-91.— ℞ 24· γραμμ. 89) 9,95· 90) 10,60 (ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς κεφαλῆς ἱμάτιον)· 91) 10,35 (προτομὴ μεθ' ἱματίου ἀντὶ κεφαλῆς). ΑΥΤΟΚ ΚΑΙC ΝЄΡ ΤΡΑΙΑΝΟC CЄΒ ΓЄΡΜ ΔΑΚ Κεφαλὴ Τραϊανοῦ δαφνοστεφὴς πρὸς δεξ.

Ὄπ. ΔΗΜΑΡΧ ЄΞ (ἅπαξ, δὶς δὲ ЄΞ) ΥΠΑΤΟ Ϛ Ναὸς δίστυλος ἐπὶ τριῶν βαθμίδων, ἔχων ἐν τῷ ἀετώματι ἀετόν. Ἐν αὐτῷ δὲ ἐπὶ βάθρου εἴδωλον ἀρχαϊκὸν κεκαλυμμένον. = *Πίναξ* VI, 2. = BMC. ἔ. ἀ. p. 55, 74 pl. IX, 19.

92.— ℞ 24, γραμμ. 10,25. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Κεφαλὴ πρὸς δεξ. δαφνοστεφής, ἄνευ ἱματίου.

Ὄπ. ΔΗΜΑΡΧ ЄΞ ΥΠΑΤΟ Ϛ Δέσμη σταχύων. = *Πίναξ* VI, 4. = BMC. ἔ. ἀ. ἀρ. 85 pl. IX, 23.

93.— ℞ 24, γραμμ. 10,17. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς Τραϊανοῦ πρὸς δεξ., ἐπὶ τοῦ ὤμου δὲ πτυχὴ τοῦ ἱματίου.

Ὄπ. Ὁμοίως. Ἀετὸς ῥωμ. λεγεῶνος καὶ δύο σημαῖαι, ὧν τὴν μὲν στέφει χείρ, τὴν δὲ στέφανος. = *Πίναξ* VI, 5. = BMC. ἔ. ἀ. ἀρ. 90.

94.— ℞ 24, γραμμ. 10,25. Ὁμοίως, ἀλλ' ἄνευ πτυχῆς.

95-96.— ℞ 24, γραμμ. 10,43 καὶ 10,22. Ὁμοίως, ἀλλὰ προτομὴ μετὰ ἐφαπτίδος πρὸς δεξ.

Τύρος Φοινίκης.

97-100.— ℞ 25· γραμμ. 97) 13,60· 98) 14,25· 99) 14,30· 100) 14,27. Ὁμοίως, ἀλλὰ κεφαλὴ δαφνοστεφὴς ἄνευ ἐνδύματος.

Ὄπ. ΔΗΜΑΡΧ—.ЄΞ.ΙЄ.ΥΠΑΤ.Є. Ἀετὸς ἱστάμενος κατενώπιον μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων ἐπὶ ῥοπάλου καὶ στρέφων τὴν κεφαλὴν πρὸς ἀρ. Ἐν τῷ πεδίῳ δεξ. κλάδος φοίνικος. = *Πίναξ* VI, 6. = Rouvier, Numismatique des villes de la Phénicie: Journal Intern. d'Arch. Numism. VI nº 2276.

Σημ. Τὸ τέταρτον (ἀρ. 100) ἴσως ἔχει μᾶλλον ЄΞ ΙΖ ΥΠΑΤ ΙϚ.

101.— Ꭱ 25, γραμμ. 15,25. ΑΥΤ ΚΑΙ ἀριστ., ΝΕΡΟΥΑ ΤΡΑΙ δεξ., ΑΝΟΝ κάτω. Προτομὴ δαφνοστεφὴς Τραϊανοῦ μετὰ θώρακος καὶ ἐφαπτίδος, πρὸς δεξ.

Ὄπ. CЄΒ ΓЄΡ ΔΑΚΙ—ΔΗΜ ЄΞ ΥΠ Є Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς καὶ ἀγένειος Ἡρακλέους πρὸς δεξ. μετὰ λεοντῆς περὶ τὸν τράχηλον. Ὑπ' αὐτὴν LIB. = *Πίναξ* VI, 7. = Rouvier ἔ. ἀ. ἀρ. 2284.

102.— Ꭱ 26, γραμμ. 13,80. ΑΥΤΟΚΡ ΚΑΙC ΝЄΡ ΤΡΑΙΑΝΟC CЄΒ ΓЄΡΜ ΔΑΚ Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς Τραϊανοῦ πρὸς δεξ., ἧς κάτω ῥόπαλον καὶ ἀετὸς ἱστάμενος πρὸς δεξ. μετὰ κλειστῶν πτερύγων.

Ὄπ. ΔΗΜΑΡΧ.ЄΞ ΙЄ ΥΠΑΤ Є Ὁμοία κεφαλὴ Ἡρακλέους. = *Πίναξ* VI, 8. = Rouvier ἔ. ἀ. ἀρ. 2292.

103.— Ꭱ 25, γραμμ. 14,50. ΑΥΤΟΚΡ ΚΑΙC ΝЄΡ ΤΡΑΙΑΝΟC ΑΡΙ CЄΒ ΓЄΡΜ ΔΑΚ ΠΑΡΘ Ὁμοίως.

Ὄπ. ΔΗΜΑΡΧ—[ЄΞ ΙϚ ΥΠΑΤ] Ϛ Ὁμοία κεφαλὴ Ἡρακλέους. = *Πίναξ* VI, 9. Ἐλλείπει παρὰ Rouvier.

104-105.— Ꭱ 25, γραμμ. 14,27 καὶ 14,30. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Κεφαλὴ Τραϊανοῦ δαφνοστεφής, πρὸς δεξ.

Ὄπ. ΔΗΜΑΡΧ.—ЄΞ.ΚΑ ΥΠΑΤ Ϛ Ἀετὸς ἱστάμενος ἐπὶ ῥοπάλου κατενώπιον μετ' ἀναπεπταμένων πτερύγων καὶ πρὸς τὰ ἄνω ἀριστ. ἐστραμμένης κεφαλῆς. Ἐν τῷ πεδίῳ δεξ. κλάδος φοίνικος. = *Πίναξ* VI, 10. Ἐλλείπει παρὰ Rouvier.

106.— Ꭱ 25. Ὅμοιον τῷ ὑπ' ἀρ. 103.

Ὄπ. ΔΗ[ΜΑΡΧ.—ЄΞ..ΥΠΑ]Τ Ϛ Ὁ συνήθης τύπος τῆς ἐπὶ βράχου καθημένης πρὸς δεξ. καὶ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ὀρόντου βαινούσης Ἀντιοχείας τοῦ Ὀρόντου. = *Πίναξ* VI, 11. Ἐλλείπει παρὰ Rouvier.

ΛΥΚΙΑ. *Τραϊανός.*

107.— Ꝛ 18, γραμμ. 3,30. ΑΥΤ ΚΑΙϹ ΝΕΡ ΤΡΑΙΑΝΟϹ ϹΕΒ ΓΕΡΜ Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς Τραϊανοῦ, δεξ.
῎Οπ. ΔΗΜ. ΕΞ--[ΥΠ]ΑΤ. Β Δύο κιθάραι, ὧν ἄνω πτηνόν. = *Πίναξ* VI. 12. = BMC. Lycia pl. IX, 11.

ΦΟΙΝΙΚΗ. *᾿Ασκάλων (Πτολεμαῖος ΙΔ').*

108.— Ꝛ 25, γραμμ. 12,15. Κεφαλὴ Πτολεμαίου ΙΔ' μετὰ διαδήματος, πρὸς δεξ.
῎Οπ. ΙΕΡΑΣ Α[ΣΥΛΟΥ ΑΣΚΑΛΩΝΙΤΩΝ] πέριξ. ᾿Αετὸς ἱστάμενος μετὰ κλειστῶν πτερύγων ἐπὶ κεραυνοῦ, φέρων ἐπ' ὤμου κλάδον φοίνικος. Πρὸ αὐτοῦ περιστερά. ᾿Εν τῷ πεδίῳ ΑΣ—ΗΛ. = *Πίναξ* VI, 13. ᾿Ανέκδοτον, δημοσιευόμενον νῦν καὶ ἀπεικονιζόμενον ἐν τῷ Παραρτήματι τῆς συγγραφῆς μου «Τὰ νομίσματα τῶν Πτολεμαίων» Μέρ. Δ' σελ. 437 ἀρ. 1878α πίν. Δ,24.

ΡΩΜΑΪΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ.

109.— Ꝛ δηνάριον τῆς *Αἰμιλίας* οἰκογενείας. = Babelon Mon. Rep. Rom. I p. 120-121 nº 8-9. ᾿Εφθαρμένον.

110-114.— Ꝛ δηνάρια λεγεωνικὰ τῆς *᾿Αντωνίας* οἰκογενείας. ᾿Εφθαρμένα. Μόνον ἐπὶ ἑνὸς διακρίνεται τὸ ἔτος τῆς λεγεῶνος ΙΧ.

ΡΩΜΑΙΩΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ. *Νέρων.*

115.— Ꝛ δηνάριον. [IMP NERO] CAESAR—AVG. P. P Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς δεξ.
῎Οπ. ᾿Ανεπίγραφον. Δύο σημαῖαι στρατιωτικαί, ὧν ἐν μέσῳ ῥωμ. ἀετός. — Διατ. μετρία. = Cohen Mon. Imper. I nº 356.

῎Οθων.

116.— Ꝛ δηνάριον. IMP OTHO CAE[SAR AV]G TR P Κεφαλὴ γυμνὴ δεξ.
῎Οπ. [SE]CVRI—TAS P. R ῾Η ᾿Ασφάλεια ἱσταμένη ἀρ.— Διατ. μετρία. = Cohen I nº 15.

Βιτέλλιος.

117.— Ꝛ δηνάριον. [A. VIT]ELLIVS GER IMP AVG TR. P Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς δεξ.

Ὀπ. CONCOR—DIA. P. R. Ὁμόνοια καθημένη ἐπὶ θρόνου ἀρ. — Διατ. καλή. = Cohen I 18.

118.— ꝶ δηνάριον. [A V]ITELLIVS GERMANICVS [IMP] Κεφαλὴ γυμνὴ δεξ.

Ὀπ. XV VIR—SACR FA[C] Τρίπους, οὗ ἄνω μὲν δελφίς, μεταξὺ δὲ τῶν ποδῶν κόραξ. — Διατ. καλή. = Cohen I 115.

119.— ꝶ δηνάριον. A VITELLIVS GERM. IMP TR. P Κεφαλὴ γυμνὴ δεξ.

Ὀπ. Ἄνευ ἐπιγραφῆς. Νίκη καθημένη πρὸς ἀρ. — Δ. μετρία. = Cohen I 119.

Οὐεσπασιανός.

120.— ꝶ δηνάριον. Ὀπ. ANNONA—AVG καθημένη ἀρ. — Διατ. μετρία. = Cohen 28.

121.— ꝶ δηνάριον. Ὀπ. AVGVR—TRI.POT Σίμπουλον, περιρραντήριον, ἀγγεῖον θυσιῶν καὶ ῥάβδος μάντεως. — Διατ. καλή. = Cohen 43.

122-123.— ꝶ δηνάρια. Ὀπ. COS ITER.FORT.RED Τύχη ἱσταμένη ἀρ., ἔχουσα τὴν δεξ. ἐπὶ πρῴρας, ἐν δὲ τῇ ἀρ. κέρας. — Διατ. καλή. = Cohen 82.

124-126.— ꝶ δηνάρια. Ὀπ. COS ITER—TR POT Ἄρης βαδίζων δεξ. — Διατ. καλή. = Cohen 87.

127-130.— ꝶ δηνάρια. IMP CAESAR VESPASIANVS AVG Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς δεξ.

Ὀπ. COS ITER—TR POT Θεὰ καθημένη ἐπὶ θρόνου πρὸς ἀρ., ἔχουσα ἐν μὲν τῇ δεξ. κλάδον, ἐν δὲ τῇ ἀρ. κηρύκειον. — Διατ. καλή. Ἐλλείπει παρὰ Cohen.

131.— ꝶ δηνάριον. Ὀπ. COS.V Δύο κλάδοι δάφνης. — Διατ. μετρία. = Cohen 110.

132.— ꝶ δηνάριον. Ὀπ. COS—VII Ἀετὸς ἀναπεπταμένος ἐπὶ βωμοῦ. — Διατ. καλή. = Cohen 121.

133.— ꝶ δηνάριον. Ὀπ. COS—VIII Πρῷρα, ἧς ἄνω ἀστήρ. Κεφαλὴ αὐτοκράτορος δεξ. — Διατ. καλή. = Cohen 136.

134.— ꝶ δηνάριον. Ὅμοιον, ἀλλ' ἡ κεφαλὴ τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς ἀρ. — Διατ. καλή. = Cohen 237.

135.— R δηνάριον. Ὄπ. IMP—XIX Μόδιος, ἐν ᾧ ἑπτὰ στάχυες.— Διατ. καλή. = Cohen 215.

136.— R δηνάριον. Ὄπ. IVDAEA ἐν τῷ ἐξέργῳ. Ἡ Ἰουδαία αἰχμάλωτος, καθημένη πρὸς δ. ὑπὸ τρόπαιον —Δ. καλή.=Cohen 226.

137-144.— R δηνάρια. Ὄπ. PON. MAX—TR P. COS. VI Γυνὴ γυμνὴ τὰ ἄνω τῆς ὀσφύος, καθημένη ἀρ. ἐπὶ θρόνου καὶ ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. κλάδον.— Διατ. καλή. = Cohen 366.

145-147.— R δηνάρια. Ὄπ. PONTIF—MAXIM Ὁ Οὐεσπασιανὸς καθήμενος πρὸς δεξ., ἔχων τὴν μὲν δεξ. ἐπὶ σκήπτρου, ἐν δὲ τῇ ἀρ. κλάδον. — Διατ. καλή. Ἐλλείπει παρὰ Cohen, πβλ. Cohen ἀρ. 387 *bronze*.

148.— R δηνάριον. Ὄπ. PONTIF—MAXIM Κηρύκειον πτερωτόν. — Διατ. καλή. = Cohen ἀρ. 390.

149.— R δηνάριον. IMP CAESAR VESPASIANVS AVG Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς δεξ.

Ὄπ. PON MAX—TP P COS V Κηρύκειον πτερωτόν. — Διατ. καλή. Ἐλλείπει παρὰ Cohen.

150.— R δηνάριον. IMP CAES VESP AVG P M COS IIII CEN Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς δεξ.

Ὄπ. SALVS—[AVG] Ἡ Ὑγίεια καθημένη ἐπὶ θρόνου πρὸς ἀρ., ἔχουσα φιάλην ἐν τῇ δεξ.— Διατ. μετρία.= Cohen 432.

151-154.— R δηνάρια. Ὄπ. TRI—POT Ἑστία καθημένη ἀριστ. ἐπὶ θρόνου.— Διατ. μετρία. = Cohen 561.

155.— R δηνάριον. Ὄπ. TRI POT II—COS III P. P Εἰρήνη καθημένη ἀρ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. κλάδον καὶ ἐν τῇ ἀρ. κηρύκειον. — Διατ. καλή. = Cohen 565.

156.— R δηνάριον. Ὄπ. VES—TA Ἑστία ἱσταμένη ἀρ., κρατοῦσα ἀρύταιναν καὶ σκῆπτρον.— Διατ. μετρία. = Cohen 572.

157-158.— R δηνάριον. DIVVS AVGVSTVS VESPASIANVS Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς Οὐεσπασιανοῦ δεξ.

Ὄπ. Δύο αἰγόκερῳ φέροντες ἀσπίδα, ἐφ' ἧς S. C. Κάτω αὐτῶν σφαῖρα.— Διατ. καλή. = Cohen 497.

Σημ. Δύο ἕτερα παραληφθέντα ὡς τοῦ Οὐεσπασιανοῦ, ἐφάνησαν ὄντα κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Τίτου, ὑφ' ὃν καὶ ἐτάχθησαν ὑπ' ἀριθ. 159-160.

Τίτος.

159.— ℞ δηνάριον. T. CAESAR—IMP VESPASIAN Κεφαλὴ Τίτου δαφνοστεφὴς δεξ.

"Οπ. COS—V 'Αετὸς ἐπὶ βωμοῦ, ἔχων ἀναπεπταμένας τὰς πτέρυγας καὶ στρέφων ἀρ. — Διατ. μετρία. = Cohen 60.

160.— ℞ δηνάριον. "Οπ. [COS]—VI "Αρης τροπαιοφόρος, ἱστάμενος ἀρ. — Διατ. μετρία. = Cohen 65.

161-162. — ℞ δηνάριον. "Οπ. TR. P. IX IMP COS VIII P P Σκίμπους ἐφ' οὗ στέφανος. — Διατ. μετρία. = Cohen 317.

163.— ℞ δηνάριον. "Οπ. TR. POT. VIII COS VII "Αρμα τέθριππον πρὸς ἀρ., ἐφ' οὗ ἄνθος. — Διατ. καλή. = Cohen 336.

Δομιτιανός.

164.— ℞ δηνάριον. "Οπ. CE—RES/AVGVST Δήμητρα ἱσταμένη ἀρ. μετὰ στάχυος καὶ μήκωνος ἐν τῇ δεξ. καὶ σκήπτρου ἐν τῇ ἀρ. — Διατ. καλή. = Cohen 30.

165.— ℞ δηνάριον. "Οπ. COS IIII Πήγασος βαδίζων δεξ. — Διατ. καλή. = Cohen 47.

166.— ℞ δηνάριον. IMP. CAES. DOMIT. AVG. GERM. P. M. TR. P. IIII Κεφαλὴ δαφνοστεφής, μετὰ πτυχῆς αἰγίδος ἐπ' ὤμου, πρὸς δεξ.

"Οπ. IMP VIIII COS XI CEN—SORIA POTESTAT. P. P 'Αθηνᾶ ἱσταμένη ἀριστ., στηρίζουσα τὴν δεξ. ἐπὶ τοῦ δόρατος καὶ τὴν ἀριστ. ἐπὶ τῶν ἰσχίων. — Διατ. καλλίστη.

167.— ℞ δηνάριον. IMP CAES DOMITAVG/GERM. P. M. TR. P. VII Κεφαλὴ Δομιτιανοῦ δαφνοστεφής, πρὸς δεξ.

"Οπ. IMP XIIII COS XIII CENS. P. P. P 'Αθηνᾶ ἱσταμένη πρὸς δεξ. ἐπὶ διπλῆς πρῴρας, ἐφ' ἧς γέγραπται ΕΛ. 'Εν τῇ ὑψωμένῃ δεξ. ἔχει δόρυ, διὰ τῆς προτεταμένης δ' ἀρ. φέρει ἀσπίδα. Παρὰ τοὺς πόδας αὐτῆς ἐπὶ τῆς πρῴρας γλαῦξ. — Διατ. ἀρίστη. "Αγνωστον τῷ Cohen, πβλ. Cohen I σελ. 491-492 ἀρ. 237.

168.— ℞ δηνάριον. "Οπ. IMP XV COS XIIII CENS. P. P. P 'Αθηνᾶ μετὰ κεραυνοῦ καὶ δόρατος ἱσταμένη ἀρ. Παρὰ τοὺς πόδας αὐτῆς ἀσπίς.—Δ. καλή. 'Ελλείπει παρὰ Cohen ἔνθα πβλ. ἀρ. 242.

169.— R δηνάριον. Ὀπ. IMP XVII COS XIIII CENS. P. P. P Ἀθηνᾶ ἱσταμένη ἀρ., ἔχουσα δόρυ ἐν τῇ δεξ. καὶ τὴν ἀρ. ἐπὶ τῶν ἰσχίων. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 244.

170.— R δηνάριον. Ὀπ. IMP XIX COS XIIII CENS P. P. P Ὁμοίως. — Διατ. καλή. = Cohen 250.

171.— R δηνάριον. Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ἀθηνᾶ μαχομένη ἐπὶ διπλῆς πρῴρας. Πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῆς γλαῦξ. — Διατ. καλή. = Cohen 253.

172.— R δηνάριον. IMP XXI COS XV CENS. P. P. P Ἀθηνᾶ ἱσταμένη ἀρ., ἔχουσα δόρυ ἐν τῇ δεξ. καὶ τὴν ἀρ. ἐπὶ τῶν ἰσχίων. (Ἐμπρ. TR. P. VIIII). — Διατ. καλή. = Cohen 259.

173.— R δηνάριον. Ὀπ. IMP XXI COS XV CENS P P P Ἀθηνᾶ μετὰ κεραυνοῦ καὶ δόρατος ἱσταμένη ἀρ. — Διατ. καλλίστη. = Cohen ἀρ. 260.

174.— R δηνάριον. (TR. P. X). Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ἀθηνᾶ μαχομένη ἐπὶ διπλῆς πρῴρας, ἐφ' ἧς γλαῦξ. — Διατ. καλή. = Cohen ἀρ. 266.

175.— R δηνάριον. (TR. P. XI). Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ἀθηνᾶ μετὰ δόρατος ἱσταμένη ἀρ. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 267.

176.— R δηνάριον. (TR. P. X ἢ XI). Ὀπ. IMP XXI COS XVI CENS P P P Ὁ αὐτὸς τύπος. — Διατ. καλή. = Cohen 271.

177.— R δηνάριον. (TR. P. XI). Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ἀθηνᾶ μετὰ κεραυνοῦ, δόρατος καὶ ἀσπίδος, ἱσταμένη ἀρ.— Διατ. καλή. = Cohen 272.

178-179.— R δηνάρια. (TR. P. XII). Ὀπ. IMP XXII COS XVI CENS P P P Ὁ αὐτὸς τύπος (ἐκ δύο διαφόρων σφραγίδων).— Διατ. καλή. = Cohen 279.

180.— R δηνάριον. (TR. P. XII). Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ἀθηνᾶ μαχομένη ἐπὶ διπλῆς πρῴρας, ἐφ' ἧς δύο γράμματα (ΕΛ;) καὶ γλαῦξ. — Διατ. καλή. Πβλ. Cohen 281.

181.— R δηνάριον. (TR. P. XIII). Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφὴ καὶ ὁ αὐτὸς τύπος. — Διατ. καλή. = Cohen 284.

182.— R δηνάριον. CAESAR DIVI F. DOMITIANVS COS VII Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς δεξ.

Ὀπ. PRINCEPS—IVVENTVTIS Ἀθηνᾶ μαχομένη πρὸς δεξ. Διατ. καλή. Ἐλλείπει παρὰ Cohen, ἔνθα πβλ. ἀρ. 380 καὶ 381.

183.— Ꝛ δηνάριον. Ὁμοίως.

Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Βωμὸς ἐστεμμένος καίων.— Διατ. καλή. Ἐλλείπει παρὰ Cohen, ἔνθα πβλ. ἀρ. 397.

184.— Ꝛ δηνάριον. Ὀπ. TR. P. COS VII/DES VIII P P Ἀθηνᾶ μαχομένη πρὸς δεξ. — Διατ. μετρία. = Cohen ἀρ. 560.

Νέρβας.

185.— Ꝛ δηνάριον. Ὀπ. AEQVITAS—AVGVST. Ἰσότης ἱσταμένη ἀρ. — Διατ. καλή. = Cohen ἀρ. 9.

186.— Ꝛ δηνάριον. Ὀπ. COS III PATER PATRIAE Ἀρύταινα, περιρραντήριον, πρόχους καὶ ῥάβδος οἰωνοσκόπου.— Διατ. καλή. = Cohen 48.

187.— Ꝛ δηνάριον. (TR P COS III P P). Ὀπ. LIBERTAS—PVBLICA Ἡ Ἐλευθερία ἱσταμένη ἀριστ., ἔχουσα πῖλον ἐν τῇ δεξιᾷ καὶ σκῆπτρον ἐν τῇ ἀρ. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 113.

188.— Ꝛ δηνάριον. Ὅμοιον, ἀλλὰ μετὰ TR. P. II COS III. P. P. — Διατ. καλή. = Cohen 117.

Τραϊανός.

189.— Ꝛ δηνάριον. Ὀπ. ARAB. ADQ — S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI Ἀραβία ἱσταμένη ἀρ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξιᾷ κλάδον, ἐν δὲ τῇ ἀρ. παραζώνιον; Παρ' αὐτὴν κάμηλος ἢ στρουθοκάμηλος (;). — Διατ. καλή. = Cohen 26.

190.— Ꝛ δηνάριον. Ὀπ. COS. V. P. P. S. P. Q. R. OPTIMO PRINC Ῥώμη Νικηφόρος ἱσταμένη ἀρ. — Διατ. καλή. = Cohen 68.

191-192.— Ꝛ δηνάρια. Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ῥώμη Νικηφόρος καθημένη ἀρ. — Διατ. καλή. = Cohen 69.

193-195.— Ꝛ δηνάρια. Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Νίκη ἱσταμένη ἀρ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. στέφανον καὶ ἐν τῇ ἀρ. κλάδον φοίνικος.— Διατ. καλ. = Cohen 74.

196.— Ꝛ δηνάριον. Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Νίκη βαδίζουσα ἐπ' ἀσπίδων πρὸς ἀριστ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. στέφανον καὶ ἐν τῇ ἀρ. κλάδον φοίνικος. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 76.

197-198.— Ꝑ δηνάρια. Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Εἰρήνη ἱσταμένη ἀρ. ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. κηρύκειον καὶ ἐν τῇ ἀρ. κέρας.— Διατ. καλή. = Cohen 81.

199.— Ꝑ δηνάριον. Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Εἰρήνη ἱσταμένη ἀριστ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. κλάδον, τὴν δ' ἀρ. στηρίζουσα ἐπὶ κιονίσκου. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 83.

200-201.— Ꝑ δηνάρια. Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ἰσότης ἱσταμένη ἀρ., ἔχουσα ζυγὸν καὶ κέρας.— Διατ. καλή. = Cohen 85.

202-203.— Ꝑ δηνάρια. Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ἡ αὐτὴ θεὰ καθημένη ἀρ. — Διατ. καλή. = Cohen 86.

204.— Ꝑ δηνάριον. Ὀπ. COS. V. P. P. S. P. Q. R. OPTIMO PRINC Τύχη μετὰ πηδαλίου καὶ κέρατος ἱσταμένη ἀρ. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 87.

205.— Ꝑ δηνάριον. Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ἀραβία μετὰ κλάδου καὶ δέσμης ἱσταμένη ἀρ. Πρὸ αὐτῆς κάμηλος.— Διατ. καλή. = Cohen 88.

206-207.— Ꝑ δηνάρια. Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Τρόπαιον.— Διατ. καλλίστη. = Cohen 99.

208.— Ꝑ δηνάριον. Ὀπ. DAC. CAP—COS V. P. P. S. P. Q. R. OPTIMO PRINC Δὰξ αἰχμάλωτος, ἱστάμενος ἀρ. παρὰ ἑσμὸν ὅπλων.— Διατ. καλλίστη. = Cohen 121.

209-213.— Ꝑ δηνάρια. Ὀπ. PARTHICO. P. M. TR. P. COS. VI P. P. S. P. Q. R. Εἰρήνη μετὰ κλάδου ἐλαίας καὶ κέρατος ἱσταμένη ἀρ. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 191.

214.— Ꝑ δηνάριον. Ὀπ. PIET ἐν τῷ ἐξέργῳ, S. P. Q. R. OPTIMO PRICIPI Ἡ Εὐσέβεια ἱσταμένη πρὸ βωμοῦ ἀρ. — Διατ. καλή. = Cohen 201.

215.— Ꝑ δηνάριον. Ὀπ. P. M. TR. P. COS. II. P. P. Ἑστία καθημένη ἀρ. μετὰ φιάλης καὶ λαμπάδος.— Διατ. ἀρίστη. = Cohen 203.

216.— Ꝑ δηνάριον. Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Τύχη ἢ Ἀφθονία καθημένη ἀρ. ἐπὶ θώκου, ἀποτελουμένου ἐκ δύο κεράτων ἀφθονίας. Ἐν τῇ δεξιᾷ φέρει σκῆπτρον. — Διατ. ἀρίστη. = Cohen 206.

217.— Ʀ δηνάριον. Ὄπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Νίκη καθημένη ἐπὶ θώκου πρὸς ἀρ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. φιάλην καὶ ἐν τῇ ἀρ. κλάδον φοίνικος. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 213.

218-221.— Ʀ δηνάρια. Ὄπ. P. M. TR. P. COS III P. P. Εἰρήνη ἱσταμένη ἀρ. ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. κλάδον ἐλαίας καὶ ἐν τῇ ἀρ. κέρας. — Διατ. ἀρίστη (δύο) καὶ καλὴ (δύο). = Cohen 222.

222.— Ʀ δηνάριον. Ὄπ. P. M. TR. P. COS. IIII. P. P. Ἡρακλῆς γυμνὸς ἱστάμενος ἐπὶ στρογγύλης βάσεως κατενώπιον, ἔχων ἐν τῇ δεξ. ῥόπαλον καὶ ἐν τῇ ἀρ. τὴν λεοντῆν. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 234.

223.— Ʀ δηνάριον. Ὄπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Νίκη ἱσταμένη κατενώπιον μετὰ στεφάνου καὶ κλάδου φοίνικος. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 240.

224.— Ʀ δηνάριον. Ὄπ. P. M. TR. P. COS VI. P. P. S. P. Q. R. Ἡ Ἰσχὺς ἱσταμένη δεξ., ἔχουσα τὸν ἀριστ. πόδα ἐπὶ κράνους, τὴν δ' ἀριστ. στηρίζουσα ἐπὶ δόρατος. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 274.

225.— Ʀ δηνάριον. Ὄπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ἀπόλλων (;) γυμνὸς ἱστάμενος κατενώπιον ἀρ., ἔχων ἐν τῇ δεξ. φιάλην καὶ ἐν τῇ ἀρ. στάχυς. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 276.

226.— Ʀ δηνάριον. Ὄπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Εἰρήνη ἱσταμένη ἀρ. μετὰ κηρυκείου καὶ κέρατος. — Διατ. καλή. = Cohen 278.

227-228.— Ʀ δηνάρια. Ὄπ. PONT. MAX. TR. POT. COS II. Ἑστία καθημένη ἀριστ. μετὰ φιάλης καὶ λαμπάδος. — Διατ. καλή. = Cohen 288.

229.— Ʀ δηνάριον. Ὄπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Νίκη καθημένη ἀριστ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. φιάλην καὶ ἐν τῇ ἀρ. κλάδον φοίνικος. — Διατ. καλή. = Cohen 295.

230.— Ʀ δηνάριον. IMP. TRAIANO AVG. GER. DAC. P. M. TR. P. COS. V. P. P. Κεφαλὴ δαφνοστεφὴς πρὸς δεξ.

Ὄπ. PONT. MAX. TR. PO[T COS. .] Ὁ αὐτὸς τύπος τῆς καθημένης Νίκης. — Διατ. μετρία. Ἐλλείπει παρὰ Cohen, ἔνθα πβλ. ἀρ. 295-299 καὶ ἀρ. 305.

231-232.— Ꝗ δηνάρια. Ὀπ. PONT. MAX. TR. POT. COS. II. Τύχη ἢ Ἀφθονία ἀρ. ἐπὶ θώκου σχηματιζομένου ὑπὸ δύο κεράτων ἀφθονίας. Ἐν τῇ δεξ. φέρει σκῆπτρον. — Διατ. καλή. = Cohen 301.

233-234.— Ꝗ δηνάρια. Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ὁμόνοια καθημένη ἀρ. πρὸ βωμοῦ, φέρουσα δὲ φιάλην καὶ δίκερας. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 302.

235.— Ꝗ δηνάριον. Ὀπ. S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI Ἄρης ἱστάμενος κατενώπιον, ἔχων τὴν δεξ. ἐπὶ τοῦ δόρατος καὶ τὴν ἀρ. ἐπὶ τῆς ἀσπίδος. — Διατ. καλή. = Cohen 378.

236.— Ꝗ δηνάριον. Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ἡ Ἰσχὺς ὡς ἐν ἀριθ. 224. — Διατ. καλή. = Cohen 402.

237-238.— Ꝗ δηνάρια Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Εἰρήνη ἱσταμένη πρὸ βωμοῦ πρὸς ἀριστ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. κηρύκειον καὶ ἐν τῇ ἀρ. κέρας. — Διατ. καλή. = Cohen 412.

239.— Ꝗ δηνάριον. Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Τύχη καθημένη ἀρ. μετὰ πηδαλίου καὶ κέρατος. — Διατ. καλή. = Cohen 481

240-241.— Ꝗ δηνάρια. Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ἡ Καλὴ Πίστις ἱσταμένη πρὸς ἀριστ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. στάχυς καὶ ἐν τῇ ἀρ. κάνιστρον πλῆρες καρπῶν. — Διατ. ἀρίστη. = Cohen 483.

242.— Ꝗ δηνάριον. Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Δὰξ καθήμενος αἰχμάλωτος ὑπὸ τρόπαιον, πρὸς δεξ. — Διατ. καλή. = Cohen 537.

243.— Ꝗ δηνάριον. Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Τρεῖς στρατιωτικαὶ σημαῖαι. — Διατ. καλή. = Cohen 574.

244.— Ꝗ δηνάριον. (P. M. COS). Ὀπ. VESTA ἐν τῷ ἐξέργῳ, COS. V. P. P. S. P. Q. R. OPTIMO PRINC. Ἑστία καθημένη ἀρ. μετὰ παλλαδίου καὶ σκήπτρου. — Διατ. καλή. = Cohen 644.

245.— Ꝗ δηνάριον. (P. M. COS VI. P P). Ὀπ. Ὁμοίως ἀλλὰ μετὰ PRINCIPI. — Διατ. καλή. = Cohen 646.

246-247.— Ꝗ δηνάρια. (COS. VI. P. P). Ὀπ. VIA TPAIANA (ἔξεργον), S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI Γυνὴ κατακεκλιμένη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους πρὸς ἀρ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. τροχόν, ἐν δὲ τῇ ἀρ. κλάδον. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 648.

Ἀδριανός.

248.— Ꝝ δηνάριον. Ὀπ. CONCORD (ἐν τῷ ἐξέργῳ), P. M. TR. P. COS. II Ὁμόνοια καθημένη ἀρ. ἐπὶ θρόνου, ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. φιάλην, τὸν δ' ἀριστ. ἀγκῶνα στηρίζουσα ἐπὶ ἀγαλματίου (Ἐλπίδος;) τεθειμένου ἐπὶ μικρᾶς βάσεως. Ὑπὸ τὸν θρόνον κέρας. — Διατ. καλή. = Cohen 252.

249.— Ꝝ δηνάριον. Ὅμοιον, ἀλλ' ἀντὶ προτομῆς αὐτοκράτορος μετὰ θώρακος καὶ ἱματίου φέρει προτομὴν αὐτοῦ μετὰ μόνου τοῦ ἱματίου. — Διατ. καλή. Ἐλλείπει παρὰ Cohen.

250.— Ꝝ δηνάριον. Ὀπ. COS—III Ἄρτεμις ἱσταμένη δεξ. μετὰ ποδήρους ἱματίου, ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. βέλος καὶ ἐν τῇ ἀρ. τόξον. — Διατ. ἀρίστη. = Cohen 315.

251-254.— Ꝝ δηνάρια. Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Δαίμων ἱστάμενος πρὸ βωμοῦ, ἔχων ἐν τῇ δεξ. φιάλην, ἐν δὲ τῇ ἀριστ. κέρας.— Διατ. καλλίστη. = Cohen 335.

255.— Ꝝ δηνάριον. Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ῥώμη καθημένη ἐπὶ ὅπλων πρὸς δεξ. μετὰ δόρατος καὶ παραζωνίου. — Διατ. καλή. = Cohen 337.

256.— Ꝝ δηνάριον. Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ἰσχὺς ἱσταμένη δεξ., ἔχουσα τὸν ἀρ. πόδα ἐπὶ κράνους κτλ.—Δ. καλή.=Cohen 353.

257.— Ꝝ δηνάριον. Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ἀφθονία καθημένη ἀρ. πρὸ μοδίου, ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. μήκωνα καὶ ἐν τῇ ἀριστ. κέρας· — Διατ. καλή. = Cohen 380.

258.— Ꝝ δηνάριον. Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ἐλπὶς ἱσταμένη ἀρ.— Διατ. καλλίστη. = Cohen 390.

259.— Ꝝ δηνάριον. Ὀπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Αἰδὼς καθημένη ἐπὶ θρόνου ἀρ. — Διατ. ἀρίστη. = Cohen 393.

260.— Ꝝ δηνάριον. Ὀπ. FEL—AVG ἐν τῷ πεδίῳ, P M. TR. P. COS. II. Εὐτυχία ἱσταμένη ἀρ. μετὰ κηρυκείου καὶ κέρατος. — Διατ. ἀρίστη. = Cohen 595.

261. — Ꝝ δηνάριον. Ὁμοίως, ἀλλὰ μετὰ COS III. — Διατ. ἀρίστη. = Cohen 599.

262.— Ꝝ δηνάριον. Ὀπ. FEL. P. R. (ἐν τῷ ἐξέργῳ), P. M. TR. P— COS III. Ἡ αὐτὴ θεὰ καθημένη ἀρ.—Δ. καλλίστη.=Coh. 600.

263.— Ꭱ δηνάριον. Ὄπ. FORT. RED (ἔξεργον), COS—III Τύχη καθημένη ἀρ. ἐπὶ θρόνου μετὰ πηδαλίου ἐπὶ σφαίρας ἐν τῇ δεξ. καὶ κέρατος ἐν τῇ ἀρ. — Διατ. ἀρίστη. = Cohen 724.

264.— Ꭱ δηνάριον. Ὄπ. LIBERAL. AVG / III ἐν τῷ ἐξέργῳ, P. M. TR. P.—COS III. Ὁ Ἀδριανὸς καθήμενος ἐπὶ θρόνου τεθειμένου ἐπὶ ἐξέδρας, ἔχων ὄπισθεν αὐτοῦ ἱστάμενον ῥωμαῖον ἄρχοντα. Πρὸ αὐτοῦ ἐπίσης ἱσταμένη ἡ Liberalitas. Πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἀνέρχεται πολίτης.— Διατ. καλλίστη. = Cohen 911.

265.— Ꭱ δηνάριον. Ὄπ. PIE—TAS ἐν τῷ πεδίῳ, PARTH. F. DIVI NER.—NEP P. M. TR. P. COS. Εὐσέβεια ἱσταμένη ἀρ., ἐγείρουσα ἐν δεήσει τὴν δεξιάν. — Διατ. μετρία. = Cohen 1023.

266.— Ꭱ δηνάριον. IMP CAES. TRAIAN. HADRIAN. OPT. AVG. GER DAC. Προτομὴ δαφνοστεφὴς μετὰ θώρακος καὶ ἐφαπτίδος πρὸς δεξ.

Ὄπ. PIE—TAS ἐν τῷ πεδίῳ, PARTHIC DIVI TRAIAN AVG GERM. TR. P. COS. P. P Ὁ αὐτὸς τύπος. — Διατ. καλή.. = Cohen 1025 (ἔνθα παρελείφθη τὸ HADRIAN).

267.— Ꭱ δηνάριον. Ὄπ. PIE—TAS ἐν τῷ πεδίῳ, P. M. TR. P. COS II. Ὁ αὐτὸς τύπος. — Διατ. καλή. = Cohen 1027.

268-269.— Ꭱ δηνάρια. Ὄπ. P. M. T—R—P. COS. III. Ῥώμη Νικηφόρος καθημένη ἐπὶ ὅπλων πρὸς ἀριστ. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 1099.

270-271.— Ꭱ δηνάρια. Ὄπ. P. M. TR. P.—COS III. Ἡ Αἰωνιότης ἱσταμένη ἀρ., ὑψοῦσα δ' ἐν ταῖς χερσὶ τὰς κεφαλὰς τοῦ Ἡλίου καὶ τῆς Σελήνης. — Διατ. καλή. = Cohen 1114.

272.— Ꭱ δηνάριον. Ὄπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Δικαιοσύνη ἢ Εἰρήνη ἱσταμένη ἀρ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. κλάδον, τὴν δ' ἀρ. ἐπὶ σκήπτρου. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 1123 καὶ 1140.

273-274.— Ꭱ δηνάρια. Ὄπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Νίκη τροπαιοφόρος ἀνιπταμένη πρὸς τὰ δεξ. — Διατ. καλλίστη. = Cohen 1131.

275.— Ꭱ δηνάριον. Ὄπ. P. M. TR. P—OT. COS. III. Εἰρήνη ἱσταμένη ἀριστ. μετὰ κλάδου καὶ κέρατος. — Διατ. μετρία. = Cohen 1141.

276.— ꝶ δηνάριον. Ὄπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Ὁμόνοια καθημένη ἀρ. μετὰ φιάλης καὶ κέρατος.— Διατ. μετριωτάτη.= Cohen 1149.

277-279.— ꝶ δηνάρια. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Τύχη ἱσταμένη ἀρ. μετὰ πηδαλίου καὶ κέρατος, στηρίζουσα τὸν ἀρ. ἀγκῶνα ἐπὶ μικρᾶς στήλης. — Διατ. ἀρίστη. = Cohen 1155.

280-281.— ꝶ δηνάρια. Ὄπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφὴ καὶ τύπος, ἀλλ' ἄνευ τῆς στήλης.— Διατ. καλή. = Cohen 1157.

282-284.— ꝶ δηνάρια. IMP. CAESAR TRAIAN. HADRIANVS AVG. Προτομὴ δαφνοστεφὴς μετὰ θώρακος καὶ ἐφαπτίδος.

Ὄπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Τύχη καθημένη ἀρ. μετὰ πηδαλίου καὶ κέρατος.—Διατ. καλή. Ἐλλείπει παρὰ Cohen, ἔνθα πβλ. 1158.

285.— ꝶ δηνάριον. Ὄπ. PRO—AVG ἐν τῷ πεδίῳ, P. M. TR. P. COS. III. Πρόνοια ἱσταμένη μετὰ σκήπτρου πρὸς δεξ., δεικνύουσα τῇ δ. σφαῖραν κειμένην πρὸ αὐτῆς. - Δ. ἀρίστη.=Cohen 1198.

Τέλος τῶν νομισμάτων τοῦ εὑρήματος τῆς Ἐλευθερουπόλεως. Τὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ εὑρήματος κοσμήματα ἴδε κατωτέρω ὑπ' ἀρ. 325-355.

Β'. ΕΞ ΑΛΛΩΝ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΝ.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ. *Ἀναστάσιος* (491-518).

286.— Ꭓ τριμίσσιον, γραμμ. 1,37. D. N. ANASTA—SIVS P. F. AVG Προτομὴ μετὰ διαδήματος, πρὸς δεξ.

Ὄπ. VICTORIA AVGVSTORVM Νίκη βαδίζουσα κατενώπιον, βλέπουσα πρὸς ἀρ., ἔχουσα ἐν μὲν τῇ δεξ. στέφανον, ἐν δὲ τῇ ἀριστ. σφαῖραν μετὰ σταυροῦ. Ἐν τῷ ἐξέργῳ CONOB, ἐν τῷ πεδίῳ ἀστήρ. — Διατ. καλή. = Sabatier, Monnaies Byzantines I p. 152, 5 pl. VIII, 27.

287.— Ꭓ γραμμ. 1,35 (διάτρητον). Ὅμοιον τριμίσσιον.— Διατ. καλή.

Ἰουστινιανὸς Α' (527-565).

288.— Ꭓ σόλιδος, γρ. 4,45. D N IVSTINI—ANVS P. P. AVG Προτομὴ αὐτοῦ κατενώπιον μετὰ σφαίρας, ἐφ' ἧς σταυρὸς ἐν τῇ δεξ.

Ὄπ. VICTORI—A AVGGG Δ Νίκη κατενώπιον ἱσταμένη, ἔχουσα ἐν μὲν τῇ δεξ. σκῆπτρον, ἐφ' οὗ τὸ μονογράφημα τοῦ Χριστοῦ, ἐν δὲ τῇ ἀρ. σφαῖραν, ἐφ' ἧς σταυρός. Ἐν τῷ ἐξέργῳ CONOB, ἐν τῷ πεδίῳ ἀστήρ. — Διατ. καλή.

289.— Ϗ σόλιδος, γραμμ. 4,06. Ὅμοιον, ἀλλὰ μετὰ VICTORI—A AVGGG Γ. — Διατ. καλλίστη.

Φωκᾶς (602-610).

290.— Ϗ σόλιδος, γρ. 4,42 (διάτρητον). D. N· FOCAS—PERP. AVG Προτομὴ κατενώπιον μετὰ σφαίρας, ἐφ' ἧς σταυρὸς ἐν τῇ δεξ.
Ὀπ. VICTORI—A AVGGG I. Ὁ αὐτὸς τύπος τῆς Νίκης. Ἐν τῷ ἐξέργῳ CONOB. — Διατ. καλή.

Ἡράκλειος Α' (610-641).

291.— Ϗ τριμίσσιον, γραμμ. 1,35. D. N. HERA—CLIVS P. P. AVG Προτομὴ πρὸς δεξ.
Ὀπ. VICTORIA AVGϤS—CONOB. Σταυρός.— Διατ. μετρία.= Sabatier ἔ. ἀ. I 267, 4 pl. XXVIII, 10.

Ἡράκλειος καὶ Ἡράκλειος Κωνσταντῖνος (613-641).

292.— Ϗ σόλιδος, γραμμ. 4,50. DD NN [hERACLI]VS ET hERA CONST. P. P. Προτομαὶ αὐτῶν κατενώπιον. Ἄνω σταυρός.
Ὀπ. VICTORIA AVGϤS. Σταυρὸς ἐπὶ βάσεως. Ἐν τῷ ἐξέργῳ CONOB (δίπαιστον).— Διατ. μετρία.= Sabatier ἔ. ἀ. I 274, 48bis pl. XXIX, 18.

Ἡράκλειος, Ἡράκλειος Κωνσταντῖνος καὶ Ἡρακλεωνᾶς (638-641).

293.— Ϗ σόλιδος, γραμμ. 4,40. Ἄνευ ἐπιγραφῆς. Οἱ τρεῖς Αὔγουστοι ἱστάμενοι κατενώπιον.
Ὀπ. VICTORIA—AVGϤ Θ Σταυρὸς ἐπὶ τριβάθμου βάσεως. Ἐν τῷ πεδίῳ τὸ μονογράφημα XPh καὶ τὸ γράμμα Є. Ἐν τῷ ἐξέργῳ CONOB. — Διατ. καλή.= Sabatier ἔ. ἀ. I 285, 106 pl. XXXI.

ΚΟΥΦΙΚΑ ΑΡΑΒΙΚΑ, ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΦΑΤΙΜΙΔΑΙ.

294-316.— Ϗ νομίσματα εἴκοσι καὶ τρία ἕλκοντα γραμμάρια:

294 = 4,15	300 = 3,80	306 = 4,20	312 = 4,00
295 = 3,95	301 = 3,85	307 = 4,02	313 = 3,80
296 = 4,05	302 = 4,05	308 = 3,60	314 = 4,02
297 = 3,75	303 = 4,12	309 = 3,87	315 = 3,92
298 = 3,85	304 = 3,60	310 = 4,12	316 = 3,95
299 = 4,02	305 = 4,02	311 = 4,10	

Τὰ νομίσματα ταῦτα, ἐλλείψει τῶν ἀπαιτουμένων εἰδικῶν γνώσεων, ἀδυνατῶ νὰ κατατάξω. Ἐκ παραβολῆς πρὸς τὰς φωτογραφίας τοῦ καταλόγου τοῦ Βρεττανικοῦ Μουσείου (Catalogue of Oriental coins vol. IV) εὗρον ὅτι ταυτίζονται ἢ μεγάλως ὁμοιάζουσί τινα πρὸς τὰ ἑξῆς:

294	= pl. I, 29	El-Mo'izz	A. H.	343—365
299	= pl. I, 74	El-Hạkim	»	391—412
296	= pl. II, 107	Edh-Dháhir	»	412—426
295	= pl. II, 125	El-Mustansir	»	427—486
298	= pl. II, 135	»	»	427—486
297	= pl. II, 220	El-Amir	»	495—519

Καὶ τὰ λοιπὰ δὲ πάντα φαίνονται ἀνήκοντα εἰς τὴν αὐτὴν δυναστείαν τῶν Φατιμιδῶν καλιφῶν τῆς Αἰγύπτου. Ἡ διατήρησις αὐτῶν εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον καλλίστη ἢ καλή.

ΑΙΓΥΠΤΟΥ. ΔΥΝΑΣΤΕΙΑ ΤΩΝ ΑΥΥΟΟΒΕΕS.

Edh-Dháhir Ghâzee? (590-620 A. H).

317.— Ꝛ 22 χιλμ. (διάτρητον). Παρόμοιον πρὸς τὸ τοῦ B. M. Cat. of Oriental coins n° 304 pl. III, 304. — Διατ. καλή.

AMAWEE *καλίφαι τῆς Ἀνατολῆς.*

318-323.— Ꝛ 27 χιλμ. Ἓξ νομίσματα παρόμοια πρὸς τὰ ἐν B.M.C. of Oriental coins tom. I pl. III, 48 κἑξ. — Δ. μετριωτάτη.

ΟΛΛΑΝΔΙΑΣ, ZWOLL *πόλις.*

324.— Ꝛ τάλληρον τοῦ 1641. — Διατ. καλή.

ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ ΧΡΥΣΑ ΕΚ ΤΟΥ ΑΝΩΤΕΡΩ ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΝΤΟΣ ΕΥΡΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΕΩΣ.

325.— Χρυσῆ ἅλυσις (περιδέραιον) μήκους 0,42, ἔχουσα εἰς τὸ ἄκρον κόσμημα ἀσπίδος ὀμφαλωτῆς, παρὰ τὴν στεφάνην τῆς ὁποίας κύκλος μικρῶν ἀσπίδων. Τὸ κέντρον ἐπίσης τῆς ἀσπίδος κοσμεῖται ὑπ' ἀσπιδίου, περιβαλλομένου ὑπὸ στεφάνης κρικίσκων. Εἰς τὸ μέσον τῆς ἁλύσεως κρίκος, ὑπὸ τεσσάρων σφαιριδίων κεκοσμημένος. Ὁλκὴ γραμμ. 27,95. = *Πίναξ* VII, 1.

326.— Χρυσῆ ἅλυσις (περιδέραιον) μήκους 0,36, ἔχουσα εἰς τὸ ἄκρον κόσμημα σχήματος τροχοῦ. Ὁλκὴ γρ. 13,85. = *Πίναξ* VII, 2.

327.— Δακτύλιος χρυσοῦς διπλοῦς, οὗ ἡ ἕνωσις κοσμεῖται ὑπὸ σειρᾶς σφαιριδίων, ἀποληγόντων εἰς δύο σταφυλάς. Οἱ δύο λίθοι, οἵτινες ἐκόσμουν ποτὲ τὸν δακτύλιον, ἐξέπεσον. Γραμμ. 2,76. = *Πίναξ* VII, 6.

328.— Δακτύλιος ἐκ λεπτοῦ σφυρηλάτου φύλλου χρυσοῦ, κοσμουμένου ὑπὸ σχοινιομόρφου σειρᾶς. Γραμμ. 1,51. = *Πίναξ* VII, 5.

329.—Ὅμοιος δακτύλιος. Γραμμ. 1,44. = *Πίναξ* VII, 4.

330.— Δακτύλιος ἐκ παχέος φύλλου χρυσοῦ, κοσμούμενος ὑπὸ ὁμοίου σχοινιομόρφου σειρᾶς, ἧς κατὰ μῆκος μὲν τέσσαρα ζεύγη σφαιριδίων, κατ' ἀμφότερα δὲ τὰ ἄκρα ἀνὰ τρία σφαιρίδια βοτρυδὸν διατεθειμένα. Γραμμ. 2,45. = *Πίναξ* VII, 3.

331.— Δακτύλιος ὅμοιος, οὗ ὅμως ἡ σειρὰ κοσμεῖται ὑπὸ τεσσάρων ζευγῶν σφαιριδίων καὶ τὰ ἄκρα ὑπὸ ἑνός. Γραμμ. 1,65 = *Πίναξ* VII, 9.

332.— Δακτύλιος ἐκ σφυρηλάτου παχυτάτου φύλλου χρυσοῦ, οὗ ἡ σφενδόνη κοσμεῖται ὑπὸ δύο σφαιριδίων καὶ ὑπὸ ἐγχαράκτου κλαδίσκου, ἐξ ἁπλῶν γραμμῶν εἰς σφαιρίδια ἀποληγουσῶν ἐσχηματισμένου. Γραμμ. 3,56. = *Πίναξ* VII, 8.

333-334.— Ζεῦγος ἐνωτίων σχήματος ἡμισφαιρίων, ὧν ἡ ἐπιφάνεια κοσμεῖται ὑπὸ σφαιριδίων, εἰς ῥομβοειδῆ σχήματα διατεθειμένων. Ἡ ἕνωσις τῆς ἐξαρτήσεως ἀμφοτέρων κοσμεῖται ὑπὸ δίσκου πρασίνης ὑάλου. Γραμμ. 14,73. = *Πίναξ* VII, 7.

335-336.— Ζεῦγος ἐνωτίων τοῦ αὐτοῦ σχήματος ἡμισφαιρίων, ὧν ὅμως ἡ ἐπιφάνεια ἐντελῶς ἀκόσμητος, ἡ δ' ἕνωσις τῆς ἐξαρτήσεως ἀποτελεῖται ἐκ δίσκων ἀσπιδοειδῶν. Γρ. 14,00. = *Πίναξ* VII, 12.

337-338.— Ζεῦγος ὅμοιον τῷ προηγουμένῳ, ἀλλὰ σχήματος τετάρτου σφαίρας. Γραμμ. 7,35. = *Πίναξ* VII, 11.

339-340.—Ὁμοίως τῷ προηγουμένῳ. Γραμμ. 4,65. = *Πίναξ* VII, 13.

341-342.—Ὁμοίως. Γραμμ. 3,60. = *Πίναξ* VII, 15.

Σημ. Τὰ πέντε προηγούμενα ζεύγη εἶναι ἐσωτερικῶς κοῖλα καὶ πεπληρωμένα ὑπὸ γυψοειδοῦς τινος ὕλης.

343-344.— Ζεῦγος ἐνωτίων σχήματος τετραγώνων πλαισίων, ὧν τὸ ἐσωτερικὸν πεδίον, διαιρούμενον εἰς δύο μέρη κατὰ μῆκος διὰ διπλῆς χρυσῆς μηρίνθου, πλέγμα φυλλοειδὲς περιβαλλούσης,

κοσμεῖται ὑπὸ ἓξ ἀσπίδων, ὧν ἑκάστη πάλιν κοσμεῖται ὑπὸ τεσσάρων σφαιριδίων. Μικροτέρα ἑβδόμη ἀσπὶς κοσμεῖ τὸ κάτω μέρος τοῦ χωρίσματος. Τὸ ὅλον περιβάλεται ὑπὸ πλαισίου χρυσῆς μηρίνθου. Αἱ ἑνώσεις τέλος τῶν ἐξαρτήσεων ἀποτελοῦνται ὑπὸ ἀσπίδος, ἧς τὸ κέντρον κοσμεῖ σφαιρίδιον. Γραμμ. 7,00. = *Πίναξ* VII, 14.

345-346.— Ζεῦγος μικρῶν ἐνωτίων, ἀποτελουμένων ἐξ ἡμισφαιρίων, ἀφ' ὧν κρέμαται ῥαβδίον, ἀνέχον μαργαρίτην (ὁ ἕτερος τῶν μαργαριτῶν ἐξέπεσεν). Γραμμ. 1,38. = *Πίναξ* VII, 18.

347-348.—Ἕτερον ζεῦγος τοῦ αὐτοῦ μεγέθους, ἀποτελούμενον ἐξ ἀσπιδίων, ἀφ' ὧν κρέμανται σφαῖραι. Γρ. 1,70.=*Πίναξ* VII, 16.

349-350.— Ζεῦγος ἐνωτίων ἢ φαλάρων (;), ἀποτελουμένων ἐκ φύλλων λεπτῶν χρυσοῦ σχήματος ἀσπίδος, ἧς τὸ μὲν κέντρον πληροῖ ἀστήρ, τὴν δὲ στεφάνην διπλοῦς κύκλος σφαιριδίων. Γρ. 1,55. = *Πίναξ* VII, 22.

351.—Ἓν ἐνώτιον σχήματος ἀσπίδος, ἧς τὸ κέντρον κοσμεῖ ῥόδαξ. Γραμμ. 0,52. = *Πίναξ* VII, 20.

352.—Ἓν ἐνώτιον σχήματος ὄφεως. Γραμμ. 0,98. = *Πίναξ* VII, 10.

353 —Ἐνώτιον (;) σχήματος ἄνθους, οὗ τὸ κέντρον κοσμεῖ τεφρόχρους λίθος στρογγύλος. Γραμμ. 1,27. = *Πίναξ* VII, 17.

354-355.— Δύο τεμάχια χρυσῶν κοσμημάτων (τὸ ἕτερον σχήματος σμικροτάτου δακτυλίου). Ὁλκὴ ἀμφοτέρων ὁμοῦ γραμμ. 0,75. = *Πίναξ* VII, 19.

ΛΔ΄.

Δῶρον Κ. Χ. Μαραϊτοπούλου ἐκ Θεσσαλονίκης.

ΡΩΜΑΪΚΟΝ. *Διοκλητιανός.*

1.— Æ 22. IMP. C. C. VAL. DIOCLETIANVS AVG Προτομὴ μετ' ἀκτινωτοῦ διαδήματος, θώρακος καὶ ἐφαπτίδος, πρὸς δεξ.
Ὄπ. CONCORDIA MILI—TVM Ζεὺς Νικηφόρος καὶ Διοκλητιανὸς ἱστάμενοι κατενώπιον. Μεταξὺ αὐτῶν HA. — Δ. καλή.

ΛΕ΄.

Δῶρον 'Αλ. Βερέτα.

ΒΙΘΥΝΙΑ. *Προυσίας Β΄.*

1.— Æ 24, γραμμ. 5,72. Κεφαλὴ Ἑρμοῦ ἀγένειος μετὰ πετάσου, πρὸς δεξ. Ἐπ' αὐτῆς δύο ὑστερόσημα, περιέχοντα τὸ μὲν μικρότερον τρίποδα, τὸ δὲ μεγαλύτερον κηρύκειον.

Ὄπ. ΒΑΣΙΛΕ[ΩΣ] δεξ. ΠΡΟΥΣΙΟΥ ἀρ. ἐκ τῶν ἄνω. Λύρα (χελώνιον) πεντάχορδος. Ὑπ' αὐτὴν ϞΣ Α ϞΚΑ. — Διατ. καλή. = *Πίναξ* IV, 18.

Ἀνέκδοτον. Τοῦ αὐτοῦ τύπου, ἀλλὰ μετὰ διαφόρων μονογραφημάτων καὶ ὑστεροσήμου νόμισμα ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τῆς Agnes Baldwin ἐν Διεθν. Ἐφημ. Νομισμ. Ἀρχαιολ. τόμ. Δ΄ σελ. 68.

ΛϚ΄.

Δῶρον James Anderson, *διευθυντοῦ τῶν ἀγγλικ. τηλεγράφων.*

ΘΡᾼΚΗ ἢ ΒΙΘΥΝΙΑ.

ΤΛΗ... *Ἄγνωστος πόλις ἢ δυνάστης τῆς Ἑλλησποντίας.*

1.— Ꝗ 15, γραμμ. 1,90. ΤΛΗ ἄνω βοὸς βαδιζούσης πρὸς ἀριστ. ἐπὶ γραμμῆς (;), ἧς κάτω λείψανα γραμμάτων ..ΟΑ (;) ἢ ..ΕΑ.

Ὄπ. Ἔγκοιλον σχήματος τεσσάρων πτερῶν μύλου (σταυροῦ μαιανδρομόρφου), οὗ ἡ ἐπιφάνεια κοκκιδωτή. — Διατ. καλή. = *Πίναξ* IV, 3.

Ἀνέκδοτον. Ἴδε τὴν περὶ τούτου μελέτην μου ἐν τῇ Διεθνεῖ Ἐφημ. τῆς Νομισμ. Ἀρχαιολ. τόμ. Ι΄ σελ. 159.

ΛΖ΄.

Δῶρον Β. Νοστράκη.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ. *Δημήτριος ὁ Πολιορκητής.*

1.— Ꝗ 27 (ὑπόχαλκον), γραμμ. 15,22. Κεφαλὴ Δημητρίου κερασφόρος καὶ μετὰ διαδήματος πρὸς δ. Ὄπισθεν αὐτῆς Α πλαγίως, χαραχθὲν ἴσως ἐκ παρανοήσεως τῶν ἄκρων τοῦ διαδήματος.
Ὄπ. ΒΑΣΙΛΕ[ΩΣ] δεξ. ΔΗΜΗΤΡΙ[ΟΥ] ἀρ. Ποσειδῶν γυμνὸς ἱστάμενος ἀρ., ἔχων τὴν μὲν δεξ. ἐπὶ τοῦ μηροῦ τοῦ δεξιοῦ ποδὸς τεθειμένου ἐπὶ πέτρας, τὴν δ' ἀριστ. στηρίζων ἐπὶ τριαίνης. Ἐν τῷ πεδίῳ ἀρ. ΔΙ (;). — Διατ. μετρία. = *Πίναξ* IV, 5.
Ἀνέκδοτον καὶ περίεργον διὰ τὴν ἔκφρασιν τῆς κεφαλῆς τοῦ βασιλέως.

ΛΗ΄.

Δῶρον Δημ. Κεραϊτίδου, ἐμπόρου ἐκ Σωζοπόλεως τῆς Θρᾴκης.

ΘΡᾼΚΗ. *Ἀπολλωνία.*

1.— Æ 17, γραμμ. 4,12. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δαφνοστεφής, πρὸς δεξ.
Ὄπ. Ἄγκυρα, ἧς δεξιὰ ἀστακός, ἀριστερὰ δὲ ΙΗ καὶ κάτω Λ—Α. — Διατ. καλή. = *Πίναξ* IV, 2.
Ἀνέκδοτον. Πβλ. Rev. Numismatique 1898 σελ. 211, 6 καὶ σελ. 225.

ΛΘ΄.

Δῶρον κ. Γεωργ. Μπουφέτη ἐκ Καβάλλας τῆς Μακεδονίας (δοθέν μοι ἐν Θεσσαλονίκῃ).

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ. *Ἐν γένει.*

1.— Æ 25. Κεφαλὴ Σειληνοῦ κατενώπιον. Κύκλος σφαιριδίων.
D
Ὄπ. ΜΑΚΕ ΔΟΝΩΝ ἐν στεφάνῳ κισσοῦ. — Διατ. καλή.

Αἰγαί.

2.— Ⓡ 12, γραμμ. 0,98. Τράγος γονατίζων πρὸς δεξ. καὶ στρέφων τὴν κεφαλὴν πρὸς ἀριστ. Ἄνω καὶ δεξιᾷ ἐν τῷ πεδίῳ ἀνὰ ἓν σφαιρίδιον.
Ὄπ. Μαιανδρομόρφου σταυροῦ σχήματος τετράγωνον. — Διατ. μετρία.

Ἀμφίπολις.

3.— Ⓐ 22. ΘΕΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕ δεξ.—ΒΑΣΤΟΣ ἀρ. Κεφαλὴ Αὐγούστου δεξ.
Ὄπ. ΑΜΦΙΠΟΛΙΤΩΝ κάτω. Ἄρτεμις ἐπὶ ταύρου πρὸς δεξ. μετ' ἠνεμωμένου πέπλου. — Διατ. καλή.

4.— Ⓐ 19. ΑΥΤ. ΚΑΙCΑΡ ΔΟΜΙΤΙΑΝΟC Κεφαλὴ Δομιτιανοῦ δαφνοστεφὴς δεξ.
Ὄπ. ΑΜΦΙΠ—ΟΛΙΤΩΝ Ἄρτεμις ἱσταμένη ἐν μακρῷ χιτῶνι πρὸς ἀρ., ἔχουσα τὴν δεξ. ἐπὶ μεγάλης λαμπάδος, κλάδον δὲ ἐν τῇ ἀρ. Παρ' αὐτῇ ἀσπίς. — Διατ. καλή.

5.— Ⓐ 20. ΑΥ. ΚΑΙ.—ΚΟΜΟΔΟC Προτομὴ ἀστεφὴς Κομόδου πρὸς δ.
Ὄπ. Α—Μ—ΦΙΠ—Ο[ΛΙΤΩΝ] Ἄρτεμις ἐπὶ ταύρου πρὸς δεξ., τὴν μὲν δεξ. ἔχουσα ὑπὲρ τὴν φαρέτραν, τῇ δ' ἀριστ. κρατοῦσα ἓν τῶν κεράτων τοῦ ταύρου. — Διατ. καλή.

Θεσσαλονίκη.

6.— Ⓐ 20. Κεφαλὴ Διονύσου ἀγένειος καὶ κισσοστεφής, δεξ.
Ὄπ. [Θ]ΕΣΣΑ—ΛΟ / Ν—ΙΚΗ—Σ Αἲξ ἱσταμένη δεξ. Ἄνω ἐν τῷ πεδίῳ Δ ΚΑΙ—Λ, ἀρ. ; δεξιᾷ ΧΙΔ. — Διατ. μετρία.

7.— Ⓐ 26. ΚΑΙCΑΡ—ΤΡΑΙΑΝΟC Κεφαλὴ δαφνοστεφής, δεξ.
Ὄπ. ΘΕCCΑΛΟΝΙ δεξ.—ΚΕѠΝ ἀριστ. Νίκη βαδίζουσα δεξ., ἔχουσα ἐν τῇ δεξ. στέφανον. Ἐν τῷ πεδίῳ δεξ. μηνίσκος. — Διατ. μετρία.

Οὐρανόπολις.

8.— Ⓐ 17. Ἀστὴρ ὀκτὼ ἀκτίνων. Ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.
Ὄπ. ΟΥΡΑΝΙΔΩΝ δεξ.—ΠΟΛΕΩΣ ἀρ. Ἀφροδίτη Οὐρανία καθημένη ἐπὶ σφαίρας. — Διατ. μετρία.

Τραίλιον.

9.— Æ 9. Κεφαλὴ Ἑρμοῦ (;) μετὰ στροφίου καὶ ἄνευ πετάσου, ἔχουσα τὴν κόμην καταπίπτουσαν εἰς πλοκάμους, πρὸς δεξ.

Ὄπ. [Τ] | Ρ / [Α] | Ι. — Διατ. μετρία.

Χαλκιδεῖς.

10.— Æ 12. Κεφαλὴ Ἀπόλλωνος δαφνοστεφής, δεξ.

Ὄπ. ΧΑΛΚΙ δεξ.—ΔΕΩ[Ν] ἀρ. Τρίπους. — Διατ. μετρία.

11.— Æ 12. Ὅμοιον.

Ὄπ. ΧΑ[ΛΚΙ] ἀρ.—ΔΕΩΝ δεξ. Τρίπους. — Διατ. μετρία.

ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ. *Κάσσανδρος.*

12.— Æ 18. Κεφαλὴ ἀγένειος Ἀλεξάνδρου ἐν λεοντῇ, πρὸς δεξ.

Ὄπ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ἄνω, ΚΑΣΣΑΝΔΡΟΥ ἐν τῷ ἐξέργῳ. Λέων ἱστάμενος ἀρ. καὶ δάκνων δόρυ. Ὑπ' αὐτὸν ⩚, πρὸ αὐτοῦ Α; — Διατ. καλή.

Πάτροκλος στρατηγὸς τῶν Πτολεμαίων τῆς Αἰγύπτου ἐν Μακεδονίᾳ (;).

13.— Æ 22. Κεφαλὴ Διὸς δαφνοστεφὴς δεξ.

Ὄπ. Ἀετὸς ἐπὶ κεραυνοῦ δεξ. Πρὸ αὐτοῦ ⩚Ρ, ὄπισθεν λαμπάς. — Διατ. μετρία. Ἴδε Σβορώνου Τὰ νομίσματα τοῦ Κράτους τῶν Πτολεμαίων τόμ. Α΄ σελ. σλη΄.

ΜΥΣΙΑ. *Πάριον.*

14.— Æ 17. [ΗΑ]ΜΜΟ[Ν] Κεφαλὴ κερασφόρος Διὸς Ἄμμωνος δεξ.

Ὄπ. [Η]ORT ἀρ. COL[P;] δεξ. ἐκ τῶν κάτω. Δύο στάχυες. — Δ. καλή. Πβλ. Imhoof-Blumer, Griechische Münzen, σελ. 92.

Μ΄.

Δῶρον Δημ. Ταβανιώτου ἐκ Ροστοβίου τῆς Ρωσίας.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ. *Ἰωάννης ὁ Τσιμισκῆς.*

1.— Æ 26. ΙC—ΧΡ Προτομὴ Χριστοῦ κατενώπιον.

Ὄπ. ΜΗ—ΘΥ Προτομὴ τῆς Παναγίας κατενώπιον.—Δ. μετρία.

ΝΕΩΤΕΡΙΚΑ.

ΓΑΛΛΙΑ. *Ναπολέων Γ'.*

2-3.— Æ 10 ἑκατοστῶν τῶν ἐτῶν 1853 καὶ 1864.

ΙΤΑΛΙΑ. *Βίκτωρ 'Εμμανουὴλ Β'.*

4.— Æ 5 ἑκατοστῶν τοῦ 1861.

ΒΑΥΑΡΙΑ. *Μαξιμιλιανὸς 'Ιωσὴφ* (1745-1777).

5.— AR 42. D. G. MAX. IOS. U. B. ET P. S. D. C. P. R. S. R. I. A. ET EL. L. L. (=Utriusque Bavariae et Palatinus Superioris Dux Comes Palatinus Rheni Sacri Romani Imperii Archidapifer et Elector Langravius Leuchtenbergensis) Προτομὴ αὐτοῦ δεξ.

"Οπ. 'Ο Βαυαρικὸς θυρεὸς φερόμενος ὑπὸ λεόντων. Κάτω 1756. — Διατ. καλή.

ΑΥΣΤΡΙΑ.

6.— Æ "Εν γροσάριον τοῦ 1900.

ΡΩΣΙΑ. *'Ιωάννης Γ' 'Αντώνοβιτς* (1740-1741).

7.— Æ. Δέγγα τοῦ 1740. — Διατ. μετρία.

'Ελισάβετ Πετρόβνα (1741-1762).

8.— Æ Δέγγα τοῦ 1748. — Διατ. καλή.

9.— Æ Δέγγα τοῦ 1753 (;). — Διατ. μετριωτάτη.

10.— Æ Δύο καπήκια τοῦ 1757. — Διατ. καλή.

Αἰκατερῖνα Β' 'Αλεξιέβνα (1762-1796).

11.— Æ Πέντε καπήκια τοῦ 1770. Ε. Μ. — Διατ. καλή.

Παῦλος Α' Πέτροβιτς (1796-1801).

12.— Æ Δύο καπήκια τοῦ 1797. Α. Μ. — Διατ. καλή.

13.— Æ » » » 1798. Ε. Μ. — Διατ. καλή.

'Αλέξανδρος Α' Παύλοβιτς (1801-1825 24 Δεκεμβρ.).

14-15.— AR Πολτῖνα (1/2 ῥουβλίου) τοῦ 1817. Π—С С. П. Б. — Δ. καλή.

16.— AR Πολτῖνα τοῦ 1819. Π—С С. П. Б. — Διατ. καλή.

17.— Æ Δύο καπήκια τοῦ 1819. Н—М Н. М. — Διατ. κακή.

18.— AR Ρούβλιον τοῦ 1820. П—Д С. П. Б. — Διατ. καλλίστη.

19.— Æ "Εν καπήκιον τοῦ 1821. А—Б ; — Διατ. κακή.

20.— AR	Ρούβλιον τοῦ 1822.	Π—Δ	C. Π. Β.	— Διατ. καλλίστη.
21.— AR	Εἴκοσι καπήκια τοῦ 1822.	»	»	— Διατ. μετρία.
22-23.— AR	» » » 1823.	»	»	— Διατ. καλή.
24.— AR	Δέκα » » »	»	»	— »
25.— AR	» » » 182;.	»	»	— Διατ. κακή.
26.— AR	Πέντε » » . 1824.	»	»	— Διατ. μετρία.
	Νικόλαος Α΄ Παύλοβιτς (1825-1855 9 Φεβρ.).			
27.— AR	Ρούβλιον τοῦ 1832.	Η—Γ	C. Π. Β.	— Διατ. ἀρίστη.
28.— AR	Πέντε καπήκια τοῦ 1835.	»	»	— Διατ. καλή.
29.— AR	Εἴκοσι » » 1836.	»	»	— »
30.— AR	Πέντε » » 1838.	»	»	— »
31.— AR	Πολτῖνα τοῦ 1839.	»	»	— Διατ. καλή.
32.— AR	Εἴκοσι καπήκια τοῦ 1839.	»	»	— »
33.— Æ	Δύο καπήκια τοῦ 1840.	—	Ε. Μ.	— »
34.— Æ	Ἓν καπήκιον τοῦ 1840.	;	;	— Διατ. κακή.
35.— AR	15 καπήκια 1 ζλότυ τοῦ 1841 (;)	Μ—W	;	— Δ. κακή
36.— Æ	Ἓν καπήκιον τοῦ 1841.	—	Ε. Μ.	— Διατ. καλή.
37.— AR	Ρούβλιον τοῦ 1842.	Α—Ч	C. Π. Β.	— Διατ. καλλίστη.
38.— Æ	Τρία καπήκια τοῦ 1842.	—	Ε. Μ.	— Διατ. καλή.
39-40.— Æ	Ἓν καπήκιον τοῦ 1842.	—	»	— »
40α.— Æ	» » » »	;	C. Π. Μ.	— Διατ. κακή.
41.— AR	Ρούβλιον τοῦ 1843.	Α—Ч	»	— Διατ. καλλίστη.
42.— AR	Δέκα καπήκια τοῦ 1843.	»	»	— Διατ. ἀρίστη.
43.— Æ	Ἓν καπήκιον » »	—	Ε. Μ.	— Διατ. μετρία.
44.— Æ	Τρία καπήκια τοῦ 1844.	—	;	— Διατ. κακή.
45.— Æ	Δύο » » »	—	Ε. Μ.	— »
46.— AR	Πέντε καπήκια τοῦ 1847.	Π—Α	C. Π. Μ.	— Διατ. καλλίστη
47.— AR	Πολτῖνα τοῦ 1848.	Η—Ι	»	— »
48.— AR	Ρούβλιον τοῦ 1851.	Π—Α	»	— Διατ. ἀρίστη.
49.— AR	Εἴκοσι καπήκια τοῦ 1851.	»	»	— Διατ. καλλίστη.
50.— AR	Δέκα » » »	»	»	— Διατ. καλή.
51.— Æ	Καπήκιον τοῦ 1852.	—	Ε. Μ.	— »
52.— AR	25 καπήκια τοῦ 1853.	Η—Ι	C. Π. Β.	— Διατ. καλλίστη.
53.— AR	10 » » 1855.	»	»	— Διατ. μετρία.

54.— Æ Καπήκιον τοῦ 1855. — ; — Διατ. κακή.

Σημ. Τὰ δύο τελευταῖα δυνατὸν νὰ ἀνήκωσιν εἰς τὸν ἑπόμενον αὐτοκράτορα.

Ἀλέξανδρος Β΄ (1855 9 Φεβρ.-1881 1 Μαρτίου).

55.— Æ Τρία καπήκια τοῦ 1856. — Ε. Μ. — Διατ. καλή.

56.— Æ Δύο » » » — » — Διατ. μετρία.

57.— Æ Καπήκιον τοῦ 1856. — » — Διατ. καλή.

58.— AR Ρούβλιον τοῦ 1858. Φ—Β С. П. В. — Διατ. καλλίστη.

59.— AR Εἴκοσι καπήκια τοῦ 1858. » » — Διατ. καλή.

60.— AR Δέκα » » » » » — »

61.— Æ Δύο » » » — Ε. Μ. — »

62.— Æ Καπήκιον τοῦ 1858. — » — »

63.— Æ Πέντε καπήκια τοῦ 1860. — Ε. Μ. — Διατ. καλή.

64-65.— Æ Καπήκιον τοῦ 1860. — » — »

66.— AR Δέκα καπήκια τοῦ 1861. — С. П. В. — Διατ. καλλίστη.

67.— Æ Δενέγκα τοῦ 1861. — Ε. Μ — Διατ. καλή.

68-69.— Æ Καπήκια τοῦ 1862. — » — Διατ. μετρία.

70.— AR 15 καπήκια τοῦ 1863 Α—Β С. П. В. — Διατ. καλή.

71.— AR 20 καπήκια τοῦ 1864. Η—Φ » — Διατ. καλλίστη.

72.— AR Δέκα καπήκια τοῦ 1866. » » — »

73.— Æ Δύο καπήκια τοῦ 1866. — Ε. Μ. — Διατ. καλή.

74.— AR Ρούβλιον τοῦ 1872. Η—Ι С. П. В. — Διατ. καλλίστη.

75.— AR Ρούβλιον τοῦ 1877. » » — Διατ. ἀρίστη.

76.— AR Πολτῖνα τοῦ 1877. » » — Διατ. μετρία.

77.— AR Ρούβλιον τοῦ 1878. Η—Φ » — Διατ. καλή.

Ἀλέξανδρος Γ΄ (1881 1 Μαρτίου-1894).

78.— AR Πεντήκοντα καπήκια τοῦ 1894. — Διατ. καλή.

79.— AR Ὅμοιον.

Νικόλαος Β΄ (1894-19 ;).

80-82.— AR Εἴκοσι πέντε καπήκια τοῦ 1896. — Διατ. καλή.

83.— AR Πέντε καπήκια τοῦ 1897. — Διατ. καλή.

84.— Æ Ἥμισυ καπήκιον τοῦ 1898. С. П. В. — Διατ. καλλίστη.

ΡΩΣΙΑΣ ΚΙΒΔΗΛΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ.

85.— AR Ρούβλιον Αἰκατερίνης τῆς Β΄ τοῦ 1769 (;) С. П. В. С—А.
— Ἐφθαρμένον.

ΡΩΣΙΑΣ ΜΕΤΑΛΛΙΑ.

86.— Ⱥ 27. Μετάλλιον ἀναμνηστικὸν τοῦ πολέμου 1877-1878 μετὰ κρίκου πρὸς ἀνάρτησιν, ἔχον ἐφ' ἑνὸς ἄγκυραν μετὰ σταυροῦ καὶ τὴν χρονολογίαν, ἐφ' ἑτέρου δὲ τετράστιχον ἐπιγραφήν. — Διατ. καλή.

ΦΙΛΛΑΝΔΙΑ *ὑπὸ τοὺς Ρώσους.*

87.— Ꝑ 25 penniae τοῦ 1873 (Ἀλεξάνδρου Β΄). — Διατ. καλή.

88.— Ⱥ Ἓν penni τοῦ 1888 (Ἀλεξάνδρου Γ΄). — Διατ. καλή.

ΠΟΛΩΝΙΑ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ. *Ἰωάννης Κασιμίριος* (1648-1668).

89-90.— Ⱥ 17. IOAN—CAS. REX Κεφαλὴ δεξ.
Ὄπ. SOLID. REGNI POL 1664 Ἀετός. — Διατ. μετρία.

ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ. *Ἰωάννης Κασιμίριος* (1648-1669).

91.— Ⱥ 17. Ὁμοίως.
Ὄπ. SOL I. MAG. DVC. LIT 1665 Ὁ Λιθουανὸς ἱππεὺς ἀρ. Ἄνω στέμμα, κάτω μονογράφημα KHLP. — Διατ. καλή.

ΠΟΛΩΝΙΑ *ὑπὸ τοὺς Ρώσους.*

92.— Ⱥ 5 γρόσσια τοῦ 1840. — Διατ. μετρία.

ΡΟΥΜΑΝΙΑ.

93.— Ⱥ Δύο μπάνι τοῦ 1880. — Διατ. καλή.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ.

94.— Ⱥ Δύο στοτνίκια τοῦ 1881. — Διατ. καλή.

ΤΟΥΡΚΙΑ.

95-96.— Ꝑ Δύο σμικρὰ τουρκικὰ νομίσματα 17 καὶ 15 χιλ. — Διατ. καλὴ καὶ μετρία.

ΑΝΑΤΟΛΗ.

97.— Ⱥ 18. Ἓν ἀραβικὸν νόμισμα, φέρον ἐφ' ἑνὸς κόσμημα ῥόδακος καὶ ἐφ' ἑτέρου ἐπιγραφήν. — Διατ. μετρία.

ΠΕΡΣΙΑ.

98.— Ꝑ Τάλληρον νεώτατον τοῦ ἔτους τῆς Ἐγείρας 1325.—Δ. ἀρίστη.

99.— Νίκελ 22 χιλ. τῶν αὐτῶν τύπων. Ὑπὸ τὸν λέοντα χρονολογία. — Διατ. καλή.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ.

100.— Ⱥ Εἴκοσι παράδες τοῦ ١٣٠٠. — Διατ. καλή.

ΜΕΞΙΚΟΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ.

101.— Ꭿ Τάλληρον τοῦ 1894. — Διατ. καλή.

ἈΡΓΕΝΤΙΝΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ.

102.— Ꭺ Ἓν ἑκατοστὸν τοῦ 1884. — Διατ. καλή.

103.— Ꭺ Δύο ἑκατοστὰ τοῦ 1889. — Διατ. καλή.

ΜΑ΄.

Δῶρον τοῦ πανοσιολογιωτάτου ἀρχιμανδρίτου Φιλιππουπόλεως Φωτίου Μανιάτου (διὰ τοῦ κ. Γεωργίου Κύρου).

ΘΡΑΚΗ. *Φιλιππούπολις.*

1.— Ꭺ 18. ΑΔΡΙΑΝΟϹ—ϹΕΒΑϹΤΟϹ Κεφαλὴ Ἀδριανοῦ δεξ.
Ὄπ. ΦΙΛΙΠΠΟΠ—ΟΛΕΙΤΩΝ Ἄρης ἱστάμενος γυμνὸς ἀρ., φέρων κράνος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, φιάλην ἐν τῇ προτεταμένῃ δεξ. καὶ δόρυ ἐν τῇ ἀρ. — Διατ. μετρία.

ΜΒ΄.

Δῶρον Ἰωάννου Ν. Μεταξᾶ, διευθυντοῦ τῶν καταστημάτων ἀδελφῶν Ράλλη ἐν Βομβάῃ τῶν Ἰνδιῶν.

ΑΓΓΛΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

1-3.— Νίκελ. 1 anna τοῦ 1907 (ἔχοντα ἑλικοειδῆ στεφάνην). Ἀκμαίου κόμματος.

ΜΓ΄.

Δῶρον ἀνωνύμου.

Σφραγὶς Καλύμνου ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821.

1. — Ꭺ Σφραγὶς διαμέτρου 35/28 χιλμ. φέρουσα τὴν ἐπιγραφὴν ΔΙΟΙΚΗΤΗΡ:—ΚΑΛΥΜΝΟΥ πέριξ Ἀθηνᾶς ἱσταμένης κατε-

νώπιον, ἐχούσης τὴν μὲν ἀριστ. ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τὴν δὲ δεξ. ἐπὶ τοῦ δόρατος. Κάτω διπλοῦς κλάδος φοίνικος, ἐφ' οὗ γλαῦξ. — Διατ. καλή.

ΜΔ'.

Παρὰ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἑλληνικῆς Καλλιτεχνικῆς Ἑταιρείας καὶ τοῦ σφραγιδογλύφου Α. Λαΐου.

1-9.— Πλαίσιον, ἐν ᾧ δύο ἀργυρᾶ νομισματόσημα τοῦ αὐτοῦ τύπου ἀλλὰ διαφόρων μεγεθῶν, εἰκονίζοντα νεαρᾶς γυναικὸς προτομήν, καὶ ὀκτὼ ἐκμαγεῖα νομισματοσήμων, ἔργων τοῦ ἕλληνος σφραγιδογλύφου Α. Λαΐου.

ΣΥΛΛΑΒΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΚΤΗΜΑΤΩΝ

ΤΟΥ ΑΚΑΔ. ΕΤΟΥΣ 1906—1907.

Α΄.

ΑΡΧΑΙΟΣ ΚΟΣΜΟΣ.

Β´.

ΡΩΜΑΪΚΑ.

Γ΄.

ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΑ.

Δ΄.

ΝΕΩΤΕΡΙΚΑ.

Ε′.

ΑΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΑ ἢ ΕΦΘΑΡΜΕΝΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ.

Ϛ′.

ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ ΧΡΥΣΑ.

UNE MONNAIE DE FER

ATHÈNES OU MÉGARE ?

En 1882, Ulrich Koehler signalait plusieurs monnaies de fer, émises par les Grecs et dont voici une brève description.

1.— *Tégée.* Gorgoneion. Rs ΤΕΓΕ(ατᾶν), de droite à gauche ; chouette sur un objet indéterminé (massue et branche d'olivier (?)).— 10 gr. 02.

2.— Autre ; fruste.

3.— Autre, usée.— 8 gr. 8. (Athènes. Autrefois à la Société Archéologique d'Athènes) [=vignette, 3].

4.— *Argos.* Demi-loup à droite. Rs A.— 10 gr. 96.

5.— Demi-loup à gauche. Rs A.— 12 gr. 80. (Collection Mélétopoulos au Pirée, décrite et figurée dans A. Μελετόπουλος, Κατάλογος τῆς Συλλογῆς αὐτοῦ, pag. 90, nº 44, pl. III).

6.— Demi-loup. Rs A. (Cab. de Berlin [1], de la coll. v. Prokesch).

7.— *Heraia* (Arcadie occidentale). Tête d'Athéna à gauche. Rs HPAΘAI écrit circulairement (Ἡραοαῖ[ον]); point au centre.— 9 gr. 62. (Cab. de Berlin) [2].

Le Cabinet de France possède aussi une pièce d'Argos, en fer (= vignette, 2), avec protomé de loup et A au Rs.— 8 gr. 85 (nº 2012, donné par Napoléon III avec la collection Saïd Pacha) [3].

Koehler a naturellement rappelé les ὀβελοὶ et ὀβελίσκοι de fer d'Argos [4], le πέλανορ de Sparte, les σιδάρεοι de Byzance, et enfin la communauté de Clazomène frappant du fer comme monnaie obsidionale [5].

Koehler pensait que dans l'ouest du Péloponnèse, le monnayage du fer avait précédé celui du bronze; mais qu'il ne s'agissait pas d'une imitation de la monnaie de Sparte, qu'on ne saurait guère en effet considérer comme une véritable monnaie. Selon Koehler encore, les monnaies de fer de Tégée et d'Argos furent fabriquées vers le milieu

1. Pour les six pièces précédentes, voy. l'article *Zur Geschichte des griechischen Münzwesens* dans *Mittheil. des deutschen archäologischen Institutes in Athen*, t. VII, 1882, p. 1 à 7, 2 fig.

2. Ulrich Koehler, *Peloponnesisches Eisengeld*, dans le même vol., p. 377-379, fig.

3. C'est M. J. Svoronos, qui me signala cette pièce, il y a quelques années, lorsque je lui parlai de la pièce dont il est question plus loin.

4. Voy. en dernier lieu, sur ces broches de fer, l'article de M. Svoronos dans le *Journal internat. d'Archéol. numism.* 1906, p. 147 et s (pl. X-XII reproduisant le faisceau de broches (ὀβελίσκοι) de fer, dédiées par le roi Pheidon au temple d'Héra d'Argos et trouvées dans les fouilles de M. Ch. Waldstein, au temple même d'Héra, *l'Héraion*).

5. Cf. Aristote, *Œconom.*, II, 2; Fr. Lenormant, *La Monnaie dans l'Antiq.*, t. 1er, p. 216.

du IVe siècle avant J. C., après la bataille de Leuctres (371).

Depuis lors quelques auteurs ont cité la monnaie de fer, sans apporter d'éléments nouveaux pour l'étude de la question[1]. J'ai trouvé, il y a quelques années, chez un marchand de monnaies anciennes à Paris, dans un lot de pièces données comme venant d'Athènes, indication qui ne fournit malheureusement pas une provenance précise, la pièce dont voici la figure (vignette, 1) et la description :

Cheval libre (?) à droite. Rs Roue à quatre rais.— 7 gr.97.

Bien que le cheval (à gauche et à droite) paraisse sur des pièces d'argent archaïques attribuées à Athènes[2], et qu'une roue, assez semblable à celle de la pièce de fer, marque d'autres espèces données à cette cité[3], je ne propose la même attribution que timidement. Je remarque pourtant que M. Svoronos, s'appuyant sur divers passages d'auteurs anciens, a déjà émis l'hypothèse qu'Athènes avait fait usage de la monnaie primitive de fer (ὀβελίσκοι), comme d'ailleurs Mégare, la métropole de Byzance où les σιδάρεοι eurent cours[4]. D'autre part, comme le même érudit a déjà proposé, avec de bonnes raisons, de classer à Mégare[5] les pièces archaïques, au type de la roue, attribuées généralement à Athènes, on peut placer ma monnaie de fer, avec autant de probabilité, à Mégare ou Athènes : types, métal et provenance conviennent fort bien à ces deux villes.

1. A. Engel, dans la *Rev. numism.*, 1887, p. 399 - 401 ; G. F. Hill, *A Handbook of Greek and Roman coins*, 1899, p. 17, fig. (Argos) ; E Babelon. *Traité des mon. gr. et rom*, I, 1901, col. 295 et 467 ; Julius Graf. *Münzverfälschungen im Altertum* dans *Numism. Zeitschrift*, 1903 (Vienne 1904) p. 6 et 7.

2. E. Babelon, *Traité des mon. gr. et rom., Descr.*, t. Ier, 1907, n° 1904 et cf. 1097, pl. XXXIII, nos 3 et 7.

3. *Ibid.*, nos 1103 et 1105, pl. XXXIII, nos 16 et 17.

4. *Journ. intern. d'archéol. numism.*, t. IX, 1906, p. 195.

5. Même recueil, t. I, 1898, p. 373. Lermann, *Athenatypen*, p. 25. E. Babelon, dans *Journ. intern. d'archéol. numism.*, t. VII, 1904, p. 247.

Essayé sur la tranche, le flan a donné un métal qui, attaqué seulement par la lime, a l'aspect brillant et gris du fer. D'ailleurs la pièce est entièrement recouverte d'une couche rouge-noirâtre, plus ou moins épaisse, dont l'aspect est bien celui du sesquioxyde de fer hydraté, dit vulgairement «rouille» [1]. Cette couverte empâte beaucoup les types et il est difficile de dire par quels procédés ces types ont été obtenus.

Koehler, qui s'est servi du mot *geschlagen* (frappé), à propos des pièces de fer de Tégée et d'Argos, ne paraît pas avoir soupçonné que la fabrication des monnaies de fer soulevait une question intéressante. Si les procédés actuels permettent de frapper le fer en relief, on peut s'étonner que les Grecs, avec des coins de bronze, aient pu frapper des monnaies de fer. Je sais bien que quelques érudits croient aujourd'hui que les Anciens ont employé aussi des coins d'acier [2]. Mais je n'en ai pas encore vu moi-même de cette nature. Il est probable d'ailleurs que les flans de fer, frappés à chaud, ont pu recevoir une empreinte sans finesse comme est celle des monnaies antiques de fer qui nous sont parvenues.

Ces monnaies de fer sont trop rares pour qu'on puisse en étudier la technique; si rares que beaucoup de numismates, des plus experts, n'en ont jamais eu entre les mains [3].

Adrien Blanchet

1. D'ailleurs la pièce s'attache parfaitement à l'aimant qui en est approché. (L'expérience a été faite par mon ami, M. F. de Villenoisy). Elle n'est donc pas d'argent ni de bronze. Elle n'est pas non plus de nickel, métal qui obéit à l'aimant, mais qui ne se recouvre pas de rouille.

2. Voy sur la question V. Lemaire, dans *Revue belge de num*, 1892, p. 99 et 107, et Fr. de Villenoisy, dans *Congrès internat de Numism. réuni à Paris, en 1900*, p. 57.

3. C'est ce que m'assure aussi M. G. Froehner.

LES SIGLES LITTÉRALES

DES MONNAIES D'ANTIOCHE ET AUTRES VILLES DE SYRIE A L'ÉPOQUE IMPÉRIALE

Les monnaies frappées à Antioche sous le haut empire romain se répartissent en plusieurs catégories :

1°. Aurei ou deniers latins frappés par les empereurs généralement au départ de leurs expéditions guerrières, mais impossibles à distinguer dans la série impériale romaine, sauf pour certains usurpateurs qui ne purent se faire reconnaître qu'en Orient [1].

2°. Monnaies grecques d'argent avec la tête et le nom de l'empereur, et quelquefois mais rarement celui de son légat ; bien qu'elles présentent au revers le nom des Antiochéens et un symbole local, Tyché ou l'aigle hérité de l'époque séleucide, ces monnaies étaient frappées par ordre du *gouvernement impérial*. Leur légende grecque et leur taille n'avaient d'autre but que de les destiner à la circulation dans la partie orientale de l'empire.

3°. Monnaies latines ou gréco-latines de bronze, frappées sans allusion aucune à la ville d'Antioche, avec la marque SC (*Senatusconsulto*). Elles provenaient de l'atelier que le *sénat romain* avait installé à Antioche comme succursale

1. E. Babelon, *Traité des m. gr. et rom.*, t. I, p. 968-9 et 988, d'après Fr. Lenormant.

de son atelier métropolitain. (On sait que la frappe des monnaies de bronze à Rome avait été réservée au sénat.)

4°. Monnaies pseudo-autonomes de bronze, de plus petit module que les sénatoriales, avec ou sans le nom du légat, mais toujours sans le nom de l'empereur. Ces monnaies étaient frappées évidemment au bénéfice de la *ville d'Antioche.*

5°. Monnaies impériales de bronze, qui n'étaient frappées qu'à intervalles irréguliers. Elles portent la tête de l'empereur, mais, sauf cette particularité, sont plutôt assimilables aux autonomes. C'étaient les Antiochéens qui les frappaient, sauf à manifester leur loyalisme par l'apposition de la tête de l'empereur, comme dans toutes les villes grecques. Ces monnaies, sous Auguste, portent la mention expresse d'une dédicace faite au prince à l'occasion de son pontificat [1].

Quand on veut étudier les lettres et sigles diverses qui se rencontrent sur les monnaies d'Antioche à cette époque, il faut les observer d'abord séparément dans chaque catégorie et ne pas oublier qu'il existait plusieurs sortes de monnayeurs appartenant à l'empereur, au sénat, à la ville, ou que du moins les errements pouvaient varier suivant le maître pour qui on travaillait [2].

Sous Auguste, les monnaies grecques d'argent sont datées de l'ère impériale d'Actium, ΕΤΟΥΣ ϛΚ ΝΙΚΗΣ (an 26 de la Victoire, et à la suite jusqu'à 42); elles portent parfois accessoirement la marque du consulat ΥΠΑ (=ΥΠΑ) ΙΒ ou

1. Sur ces catégories de monnaies, cf. B. Pick, *Zur Titulatur der Flavier,* dans *Zeitsch. für Num.,* t. XIII et XIV.

2. E. Babelon (*Traité des m. gr. et rom.* t. I, p. 971-3) expose comment à Rome, bien que les revenus de la frappe de la monnaie d'or et d'argent fussent à l'empereur et ceux de la monnaie de bronze au sénat, et qu'il existât des ateliers distincts, une même direction les régissait, qui tendait à faire pénétrer dans l'un toute pratique reconnue bonne dans l'autre. Sans doute il en fut ainsi à Antioche.

ΙΓ et deux fois en surplus la date de l'ère césarienne locale d'Antioche[1] (ϚΛ d'Actium avec ΔΝ ; et ΒΜ avec Ξ). Les monnaies de bronze avec la tête de l'empereur sont datées de l'ère d'Actium, mais sans la formule rapportée ci-dessus (on en a de ΖΚ à Λ); ce sont les pièces votives à la légende ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΟΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΣ, dont le sens complet s'interprète : « *Caesari Augusto pontifici maximo ob susceptum pontificatum coronam Antiocheni dedicaverunt* ». Elles ont dû être frappées par les monnayeurs de la ville, comme les pseudo-autonomes sans tête impériale qui portent aussi l'ère d'Actium (de ΕΚ à ΔΜ).

L'ère d'Actium, personnelle à Auguste, et qui sous son règne s'était étendue des monnaies impériales aux autonomes, fut encore employée la première année de Tibère (ЄΜ= an 45), puis disparut sans retour. Encore la monnaie dont nous parlons porte-t-elle concurremment un Α, qui paraît désigner la première année du règne de Tibère. Les autres impériales, argent (par exception) ou bronze, portent l'ère locale césarienne.

Caligula, sur sa monnaie d'argent frappée à l'effigie de sa mère, adopte l'année de règne : ΕΤ Γ. Claude ne date que le bronze, d'après l'ère césarienne.

Néron frappe des monnaies d'argent avec deux dates concurrentes dont l'une appartient à l'ère césarienne, dont l'autre ne peut être que celle de ses années de règne, tandis que les monnaies de bronze avec ou sans effigie impériale et les autonomes portent uniquement la date césarienne antiochéenne.

Galba, Othon ont des impériales d'argent datées de leur règne, avec la formule qui apparaît alors : ЄΤΟΥϹ ΝЄΟΥ ΙЄΡΟΥ Α, Β et des impériales de bronze datées de l'ère césarienne.

1. Ère remontant à la bataille de Pharsale, mais faisant commencer l'année comme l'ère des Séleucides, au 1er octobre.

Vespasien, Titus et Domitien font de même pour l'argent, et leurs impériales de bronze, quond il y en a, ne sont pas datées.

Nerva n'a que des impériales d'argent datées de son règne.

Trajan, après avoir daté l'argent quelque temps de l'année de règne avec la formule ordinaire, y renonce tout à coup — à l'époque où on décida de faire concorder le renouvellement de la puissance tribunice avec celui de l'année — et adopte le système, plus conforme aux vieilles traditions, de mentionner le numéro d'ordre de ses magistratures : puissance tribunice et consulat. Les autonomes, sous Vespasien et Trajan, ont bien entendu l'ère césarienne.

Quant aux monnaies sénatoriales, jusqu'à Titus inclusivement, elles ne portent aucune date, aucune lettre numérale ; la mention de la puissance tribunice ou du consulat du prince, mention conforme à l'esprit traditionnellement républicain des Pères Conscrits, peut servir pour quelques-unes à fixer leur chronologie.

Sous Domitien apparaît quelquefois dans le champ, sous les lettres SC, une petite lettre : A, B, Δ, Є ou Θ. La première idée qui se présente à l'esprit, est de supposer que cette numérotation était empruntée à l'une des autres catégories de monnaies, impériales ou autonomes, c'est-à-dire dans l'espèce se rapportait aux années de règne.

Mais, sous Nerva, les monnaies sénatoriales ont chacune une lettre de l'alphabet grec, de A à K ; cette numérotation ne peut désigner les années de règne du prince, puisqu'il ne resta pas au pouvoir plus d'un an et quelques mois. Force nous sera donc de chercher une autre explication à ces sigles littérales, apparues sous Domitien, probablement à la fin de son règne, et dont la multiplication paraît concorder sous Nerva avec un renouvellement d'activité de l'atelier

sénatorial qui s'explique par la bienveillance connue du premier des Antonins à l'égard du sénat[1].

Sous Trajan, les monnaies sénatoriales portent les lettres grecques de A à I, puis A', BI, ΓI et X, ΓA, ЄK, BΔ. Sous Hadrien, mêmes lettres de A à I, puis AB, ΓΔ, ЄϚ; sous Antonin, de A à I, puis IA, IB, étoile; sous Marc Aurèle et Caracalla, numérotage analogue, moins complet.

Lorsque, d'autre part, nous voyons, sur les impériales de bronze d'Hadrien, apparaître quelques-unes de ces lettres, A, B, Γ, nous avons tout lieu de croire qu'elles ne désignent pas les années de règne — dont l'usage, toujours exceptionnel sur les bronzes, avait été aboli pour l'argent même par Trajan — mais qu'elles sont empruntées au genre de numérotation inauguré par les monnaies sénatoriales. Cette présomption devient l'évidence même pour les autonomes du temps d'Hadrien et d'Antonin à chronologie césarienne, où la série littérale recommence chaque année.

Evidemment nous devons distraire de ce système les lettres K—A, qui se rencontrent ensemble pour la première fois sous Marc Aurèle en plus de la marque SC et de la lettre d'exergue; on les retrouve sous Elagabale, et elles doivent être l'abréviation par initiales d'une formule analogue, sinon équivalente au ΔЄ (Δημαρχικῆς Ἐξουσίας) qui prend possession des monnaies à partir de Caracalla. A cette époque, la distinction entre monnaies impériales et sénatoriales disparaît; ΔЄ, marque de l'empereur, et SC, marque du sénat, fusionnent; l'argent, de plus en plus altéré, va d'ailleurs se confondre avec le bronze.

A partir d'Elagabale, en distingue deux séries, celle des monnaies de potin à l'aigle, celle des monnaies coloniales de bronze. Ni les unes ni les autres ne sont numérotées; tout ce qu'on peut signaler, c'est une impériale d'Elagabale avec

1. M. A. Merlin l'a mise en pleine lumière dans sa récente thèse : *Les revers monétaires de l'empereur Nerva*. Paris, Fontemoing, 1906, in 8°.

un globule et une coloniale d'Alexandre Sévère portant un A. Les monnaies coloniales de ce prince ont souvent, en plus des marques ΔЄ et SC, la lettre H, qui demeure inexpliquée.

Mais, par la suite, une nouvelle période commence. Avec Philippe on voit reparaître une série de lettres : A, B, Γ, Δ, sur les impériales à la légende MON VRB, c'est-à-dire sur les espèces destinées en principe à une circulation universelle, par opposition à celles qui portent ANTIOCHIA. C'est que dans l'intervalle un fait nouveau s'est produit ; l'atelier de Rome a inauguré, sous Gordien le Pieux, les marques d'officines [1], et ce sont bien les marques de quatre officines antiochéennes que nous devons, au temps de Philippe, reconnaître sur nos médailles [2].

Sous Trajan Dèce, le nombre en est porté à sept, désignées, non plus au revers mais au droit de la pièce, soit par des globules en nombre approprié, soit par des lettres grecques jusqu'à Z Cette numérotation persiste sous Trébonien Galle et Volusien, où, par un surcroît de raffinement elle se répète au droit et au revers. Puis le monnayage des villes grecques s'éteint, et la monnaie grecque d'Antioche en même temps. Les empereurs, qui depuis Auguste, ont dû frapper fréquemment de l'or et de l'argent à coins latins dans l'atelier d'Antioche, se contentent alors de ce monnayage, mais il est difficile de le distinguer.

Une nouvelle règlementation devient nécessaire, du moment que les progrès de la latinisation imposent l'uniformité aux espèces, et, de fait, sous Claude le Gothique apparaissent à l'exergue des monnaies latines d'Antioche les lettres grecques A, B etc.... jusqu'à H Nous reconnaissons là les officines de notre atelier, portées de sept à huit. Une neuvième officine est créée sous Probus ; une dizième en

1 E Babelon, *Traité des m. gr. et rom.*, t. I, p. 970 ; cf. Cohen et les travaux de O. Voetter.

2. Ce fait n'a pas encore été signalé.

307; le nombre en est porté en 314 à quinze, chiffre qui ne fut pas maintenu A partir de Dioclétien, les monnaies d'Antioche étaient désignées par les initiales ANT ou SMA à l'exergue[1]. Tel est le cas des petits bronzes à la légende GENIO ANTIOCHENI ou IOVI CONSERVATORI, qui ont été attribués à l'époque de Julien et que nous croyons contemporains de la tétrarchie[2]: ils se repartissent entre dix officines (de A à I).

Je me résume. Entre l'époque de Néron, de Vespasien, où les lettres placées dans le champ des monnaies antiochéennes désignent des *années de règne* et celle de Philippe où nous sommes autorisés, je crois, à reconnaître des *officines*, se placent des monnaies, de Domitien à Caracalla qui ont aussi des lettres à l'exergue. Quelle en est la signification? Apparemment la même que dans le monnayage d'un certain nombre de villes syriennes, dont M. Macdonald dans sa récente étude[3] a dressé le tableau.

Si nous ne pouvons accorder ces lettres avec les années de règne à Antioche pour les motifs qui ont été déduits ci-dessus, nous ne devons non plus leur reconnaître cette signification à Doliché, à Germanicia Cæsarea, à Beroia, à Cyrrhus, à Chalcis, tant pour des raisons d'analogie que parce que, voisines du commencement de l'alphabet, elles ne correspondent pas au nombre élevé des années de règne d'un Trajan ou d'un Hadrien et supposeraient des interruptions trop longues[4]. D'autre part, il serait imprudent, semble-t-il, d'admettre dès cette époque des marques d'officines; et cette fois, c'est le chiffre de 9 à Zeugma, de 11 à

1 E. Babelon, *ibid.*, p 990 et suiv., d'après A Markl, Th. Rohde et J. Maurice.

2. A. Dieudonné, dans *Bull de la Soc. des antiq. de France*, 1904.

3. G Macdonald, *The numerical letters on imperial coins of Syria*, dans *Num. Chron.*, 1903, p. 105 et suiv.—C'est cette curieuse étude de M. Macdonald qui a été le point de départ de nos recherches.

4. La remarque est de Eckhel, *Doct. num.*, t. III, p. 259.

Hieropolis, de 12, 13, 15 ou 16 à Antioche[1], qui serait trop élevé, pour une époque où un si grand nombre de villes avaient conservé leur monnayage.

Au reste, voici le tableau complet[2] des lettres servant de différents dans la période qui nous occupe, à Antioche.

Liste des lettres grecques apparaissant dans le champ ou à l'exergue des monnaies d'Antioche, de Domitien à Caracalla.

Domitien	M. sénatoriales	Α, Β, Δ, Є, ⊙
Nerva	»	Α, Β, Γ, Δ, Є, Ϛ, Ζ, Η, Θ, Ι, Κ
Trajan	»	Α, Β, Γ, Δ, Є, Ϛ, Ζ, Η, Θ, Ι, ΑΙ, ΒΙ, ΓΙ, Χ, ΓΑ, ЄΚ, ΒΔ
Hadrien	»	Α, Β, Γ, Ζ, Η, Θ, Ι, ΑΒ, ΓΔ, ЄϚ
»	Très petit module	Γ, Ζ, Θ
»	M. impériales br.	Α, Β, Γ
»	M autonomes an 170	Α
»	» an 172	*s. l.*
»	» an 177	Α, Β, Γ
Antonin	M. sénatoriales	Α, Β, Γ, Δ, Є, Ϛ, Ζ, Η, Θ, Ι, ΙΑ, ΙΒ, ✳
»	» (petit aigle)	Α, Β, Γ, Δ, Є, Ϛ, Ζ, Η, Θ, Ι (quelquefois, étoile en plus)
»	Très petit module	Γ, Δ
(Avec M.Aurèle)	M. sénatoriales	Α, Β, Γ, Δ, Η
(M.Aurèle seul)	M. sénatoriales	Α, Є, Ζ, Θ, ΓΙ
»	» (petit aigle)	Α, Є (quelquefois, étoile en plus)
Antonin	M. autonomes an 190	Θ
»	» 194	Α, Β, Γ, Δ, Η
»	» 195	Α, Β, Δ, Є, Ζ, Η, Θ, Ι
»	» 207	palme, caducée
M. Aurèle	M. sénatoriales	Є, Ϛ, Θ, Ι, ΒΙ (en plus qqf. Κ—Α palme)
L. Verus	»	Α, Δ, Є, Η, ΑΙ, ΒΙ (celle-ci avec deux étoiles en plus)
»	M. autonomes an 212	ΒΙ
Commode	M. sénatoriales	Α
Caracalla	»	Α, Δ
»	» (petit aigle)	Β

1 G. Macdonald, *ibid.*, p. 106 et 107.

2. Il est dressé d'après les trois collections du Cabinet des médailles, du British Museum et du Musée Hunter.

Quoique ces chiffres n'indiqnent pas des années de règne, ne sont-ils pas néanmoins des marques *d'émissions successives*, de durée plus ou moins variable ? Le rédacteur du Catalogue du British Museum a adopté cette solution [1]. Les émissions sénatoriales de Trajan se répartiraient ainsi :

de 98 à 102 ap. J. C. néant,
de 102 à 104 » (titre ΔΑΚΙΚΟϹ) de Α à Γ, trois en 3 ans,
de 105 à 114 » (ΔΑΚΙΚΟϹ ΑΡΙϹΤΟϹ) de Δ à ΑΙ, huit en 10 ans,
de 115 à 117 » (ΔΑΚ. ΑΡΙϹΤ. ΠΑΡΘ) de ΒΙ à ΓΙ et Χ, ΓΑ, ЄΚ, ΒΔ (?).

Hadrien n'ayant pas reçu d'épithètes variées, ce mode de contrôle lui est inapplicable. Cependant on s'étonnera que les monnaies portant ce rappel de titres : ΘЄ. ΤΡΑ ΠΑΡ. ΥΙ. ΘЄ. ΝЄΡ. ΥΙ (ϑεοῦ Τραϊανοῦ Παρϑικοῦ υἱός, ϑεοῦ Νερούα υἱωνός), qui, semble-t-il, doivent figurer au commencement du règne, manquent aux émissions Α—Ϛ et se remontrent à partir de l'émission Ζ ! Enfin, et cela est décisif, Marc Aurèle «consul désigné» se rencontre avec la lettre Η, tandis qu'à son titre de «consul» effectif sont associées Α, Є, Ζ etc.

Concluons : les lettres des monnaies sénatoriales ne désignent pas des émissions se succédant d'un seul tenant dans l'ordre alphabétique ; elles ont la même signification que les lettres correspondantes des autonomes de la période antonine, pour lesquelles la preuve n'est pas à faire.

M. Macdonald, frappé de ces coïncidences, a proposé de voir dans les lettres grecques des numéros de *mois*. Le système est des plus ingénieux. Chronologique par essence, il ne l'est pas pour nous, et il défie ce que j'appellerai «l'art de vérifier les dates», car la lettre Β par exemple peut aussi bien être consécutive à l' Α si elle appartient à la même année ou antérieure si elle est de l'année précé-

1. *Brit. Mus Catal. Syria*, p. 182, note.

dente, ce que nous ne pouvons contrôler. Mais, sans ruiner directement cette hypothèse, on peut y faire plus d'une objection :

1°. Quel autre exemple avons-nous dans l'histoire d'une monnaie ainsi désignée par le mois sans mention de l'année? C'est chez les Athéniens seulement que les tétradrachmes de nouveau style ont été datés du mois exclusivement; mais cette indication mensuelle était la marque du magistrat qui entrait alors en fonction, et d'ailleurs elle était accompagnée d'une marque d'atelier, sans compter les noms propres de trois fonctionnaires [1].

M. Macdonald a reconnu des numéros de mois sur certaines monnaies de Tigrane [2]; il y en a sur les monnaies de Mithridate [3], mais toutes ces pièces sont pourvues de la date de l'année. On citera l'exemple des Parthes, qui habitaient la frontière voisine d'Antioche et contre qui mainte expédition fut dirigée au départ de cette ville, mais chez les Parthes encore le nom du mois — car il est exprimé en entier — ne faisait que préciser la mention de l'année. Il y a plus. On trouve sous Pacorus II (78-109 ap. J. C.), sous Volagasès II, III, IV, V (78-221 ap. J. C.) une numérotation par Α, Β, Γ, Δ, Ε pour les deux premiers; Α, Β pour le troisième;

1. E. Babelon, *Traité des m. gr. et rom.*, t. I, p. 839, d'après G. Macdonald, *Num. Chron*, 1899. — M. Svoronos nous informe qu'il y a deux dans une séance publique de l'Ecole Française d'Athènes, il a soutenu que les lettres sons l'amphore des monnaies d'Athènes ne sont pas des marques d'atelier, mais bien les initiales des noms connus des différentes mines du Laurion (p. ex. 'Αρτεμισιακόν. Δημητριακόν, Διφίλειον, Προσπαλτιακόν, Κτησιακόν, 'Ερμαϊκόν, Φιλημονιακὸν etc.), servant à indiquer de quelle mine est tiré le métal qui a servi pour chaque frappe. Comme cette étude fait partie de son *Corpus* des monnaies d'Athènes, elle paraîtra seulement avec ce *Corpus*. Un sommaire de la théorie de Mr Svoronos est donné par les journaux d'Athènes le 22 Fevrier 1906.

2. G. Macdonald, *The coinage of Tigranes I*, dans *Num. Chron.*, 1902, p. 193 et suiv.

3. E Babelon et Th. Reinach, *Recueil général des m. gr. de l'Asie Mineure*, t. I.

A pour le quatrième; B pour le cinquième, numérotation indépendante de la date de l'année et du mois, qui, Longpérier l'a conjecturé [1], serait une indication d'officine. Par conséquent, l'exemple des Parthes se tourne en argument contre la thèse de Mr Macdonald.

Et enfin à quoi, à quel contrôle pouvait bien servir une marque mensuelle commune pour le même type à plusieurs années différentes ?

2°. M. Macdonald explique le chiffre 13 (IΓ ou étoile) en disant que les Syriens avaient conservé l'usage du calendrier macédonien, adopté par les Parthes, où un treizième mois s'intercalait tous les deux ou trois ans [2]. Il est certain que l'année ne commençait pas dans cette région à la même saison qu'à Rome [3]; certain aussi que les noms des mois macédoniens avaient été conservés, mais on a conjecturé que, les mois désignés par les noms macédoniens étant devenus solaires avaient été mis d'accord avec le calendrier julien et que par suite le mois intercalaire avait dû nécessairement disparaître [4]. Le système qui admet sans restriction la persistance du calendrier macédonien et séleucide à l'époque impériale à Antioche paraît plus soutenable [5].

Nous admettrons donc le 13e mois, mais d'autres lettres ou combinaisons de lettres de nos monnaies ne sauraient

1. *Brith. Mus. Cat.*, *Parthia*, p. 193 ; A de Longpérier, *Mémoires sur la chronologie et l'iconographie des rois parthes arsacides*, p. 121.

2. Trois fois dans une période de huit ans (octaétéride) ou sept fois en dix-neuf ans (cycle de Méton).

3. Elle commençalt à Antioche au 1er octobre

4. H Martin. *Le calendrier chaldéo-macédonien*, dans *Rev archéol.*, 1853, p. 206 et 339. — Ruelle, art *Calendarium* du *Dict des antiq*. p. 829 et 831 — Ideler (*Handbuch der Chronologie*) est hésitant (cf. p. 359 et p. 397).

5. Unger, dans Müller (Iwan), *Handbuch der klass Altertumswissenschaft*, 2e éd., t I, *Hilfs Disziplinen*, p. 770. — Voy. aussi Th Reinach, *Les m. arsacides et l'origine du calendrier juif*, dans *Rev. num.*, 1889, p. 386.

rentrer dans le cadre des mois. Pour la jonction de deux lettres consécutives, ΑΒ, ΓΔ, ЄϚ (sous Hadrien), M. Macdonald l'explique en disant que la frappe, ayant duré deux mois, porte une double marque; j'aimerais mieux, pour ma part, entrant dans son idée, faire la supposition suivante qui explique plusieurs anomalies. Le numérotage par lettres de l'alphabet s'échelonnant comme des unités, et à partir de la lettre Ι comme des dizaines, n'était pas absolument entré dans les mœurs à la Monnaie d'Antioche. On l'applique sous Trajan (les combinaisons de Ι (10) avec Α, Β, Γ (1, 2, 3), donnent 11, 12, 13); mais sous Nerva on préféra continuer l'alphabet et donner à la lettre Κ la valeur 11 (ce système a été employé parfois dans l'antiquité grecque — seulement en ce cas on négligeait le Ϛ et Κ valait 10 — par exemple par les rédacteurs de l'Iliade et par les monnayeurs de Ptolémée II [1]); enfin sous Hadrien, on usa d'un autre artifice, on créa des groupes numéraux après Ι en accouplant deux à deux les premières lettres de l'alphabet (ΑΒ=11; ΓΔ=12; ΕϚ=13). Quant à Χ, ce serait un double de Ι (10). Mais, même avec cette explication, on ne rend pas compte de ΓΑ, ЄΚ (25?). M. Macdonald insinue qu'il y aurait là une tentative pour introduire les noms des monnayeurs; mais, pour des sigles si manifestement identiques et identiquement placées, une pareille différence d'interprétation est peu scientifique.

3°. Beaucoup de séries n'ont de représentées que les premières lettres de l'alphabet, hors d'Antioche principalement, et cette coïncidence ne peut dépendre du hasard des trouvailles. Il faudrait supposer que chaque année, on reportait le monnayage au début de l'exercice et qu'on s'arrêtait aussitôt qu'on jugeait la circulation suffisamment pourvue. Hy-

1. J. N. Svoronos, *Les m de Ptolémée II qui portent des dates*, dans *Revue belge de numism*, 1901, p. 27 du tir. à part.

pothèse sur hypothèse ! Et cela sans tenir compte des changements de règne.

Bref, la critique du système est aisée, il est loin de satisfaire l'esprit; mais, dès qu'il s'agit d'y substituer une autre explication, la difficulté commence.

Les lettres en question ont dû marquer les produits des diverses équipes de monnayeurs ; dès qu'elles ne fixent pas une date précise ou un numéro d'émission, c'est leur seule raison d'être ; mais elles ne correspondent pas purement et simplement aux officines, elles sont en plus grand nombre. Pourquoi n'auraient-elles pas désigné les *coins* ?

Partout où l'indication de l'année permet de reproduire sans inconvénient les mêmes marques, ou bien lorsque la frappe interrompue se trouve reprise avec une légère variante, on ne dépasse pas les premières lettres de l'alphabet ; si au contraire la date est omise ou si par exemple la matrice reste la même indépendamment du poinçonnage des lettres, alors on cherche des combinaisons quelconques, prises au hasard d'une circonstance que nous ignorons, ΓA, ЄK, BϚ, pour varier la numération, et même en ce cas l'emploi d'un K (pour 11) de préférence à AI, et des combinaisons AB, ΓΔ, ЄϚ qui ne correspondent pas à des nombres, s'explique mieux que par rapport à des mois dont le numéro d'ordre était établi par le calendrier.

Rappelons-nous aussi que les coins d'une monnaie étaient au nombre de deux. Le plus important n'était pas celui qui portait la marque banale SC, mais la tête de l'empereur ; et cependant on jugeait peu convenable d'affubler d'une lettre de monnayeur l'image respectée, on la mettait au revers. Dès que cassait l'un des coins, celui à la marque SC fût-il intact, peut-être le refaisait-on avec un numéro nouveau puisque la combinaison était nouvelle, et ainsi s'explique le nombre élevé que nous atteignons. Les formes V ou Λ pour A, 8 pour B, ⅃ pour Γ, Ϛ pour Ϛ, Σ pour Z, BI pour IB, cons-

titueraient autant de différents qui avaient leur valeur. Au reste, beaucoup de combinaisons peuvent s'imaginer ; nous ne prétendons pas les décrire par le menu, mais indiquer seulement dans quel ordre d'idées se trouve, selon nous, la solution du problème.

Numéroter des coins était plus compliqué que numéroter des officines, et l'humanité procède en général du simple au composé ; mais cette règle n'est pas absolue : on peut avoir créé un système trop compliqué et l'abandonner pour un plus simple.

Cette pratique avait été inaugurée par les monnayeurs du Sénat ; elle s'étendit de proche en proche sous les empereurs amis du Sénat, puis fut abandonnée au temps de Caracalla, lorsque prévalut un esprit nouveau Cependant si elle n'avait pas eu ses inconvénients, il est peu probable qu'on y eût renoncé. Quant à la réapparition des lettres sous Philippe, elle avait été précédée d'une innovation différente introduite à Rome : le numérotage des officines, moins parfait que celui des coins, mais seul applicable à un monnayage de plus en plus actif, comme celui qui, à l'époque de la tétrarchie, dut approvisionner de monnaies uniformes l'empire entier.

A. DIEUDONNÉ.

ΕΥΡΗΜΑ ΣΟΦΙΚΟΥ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΑΛΙΕΩΝ ΤΩΝ ΕΚ ΤΙΡΥΝΘΟΣ (1—38α),
ΕΡΜΙΟΝΗΣ (39—41) ΚΑΙ ΑΙΓΙΝΗΣ (42—43).

A.

B.

ΤΟ ΜΟΛΥΒΔΟΒΟΥΛΛΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡ. ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ ΔΑΒΙΔ

ΠΡΟΣΚΤΗΜΑΤΑ ΕΘΝ. ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ
ΕΝ ΕΤΕΙ 1906/7.

ΠΡΟΣΚΤΗΜΑΤΑ ΕΘΝ. ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

ΕΝ ΕΤΕΙ 1906/7.

ΠΡΟΣΚΤΗΜΑΤΑ ΕΘΝ. ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ
ΕΝ ΕΤΕΙ 1896/7.

ΧΡΥΣΑ ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΠΡΟΣΚΤΗΜΑΤΑ ΕΘΝ. ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

ΕΝ ΕΤΕΙ 1896/7.

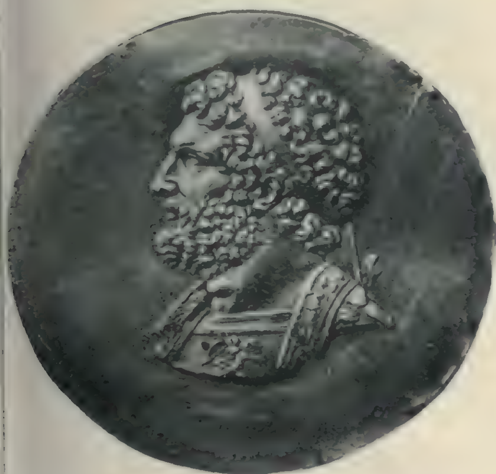

1

2

3

ΧΡΥΣΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣΗΜΑ ΕΚ ΤΑΡΣΟΥ

1

2

3

ΧΡΥΣΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣΗΜΑ «ΑΒΟΥΚΙΡ»

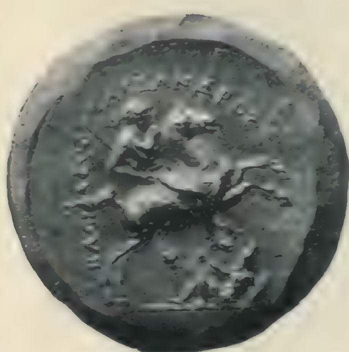
1

2

3

ΧΡΥΣΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣΗΜΑ «ΑΒΟΥΚΙΡ»

1

2

3

ΧΡΥΣΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣΗΜΑ «ΑΒΟΥΚΙΡ»

1

2

3

4

ΧΡΥΣΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣΗΜΑ «ΑΒΟΥΚΙΡ»

1

2

3

ΧΡΥΣΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣΗΜΑ «ΑΒΟΥΚΙΡ»

DIE SPIESSE DER RHODOPIS

Herodot erzählt, dass die Pyramide des Mykerinos von Einigen der Hetäre Rhodopis zugeschrieben werde. Er widerlegt diese Sage ausführlich (II 134-135): eine Hetäre könnte kein solches Riesenwerk schaffen, das Tausende von Talenten erforderte; und zudem habe Rhodopis lange Jahre nach den Erbauern der Pyramiden gelebt, zur Zeit des Amasis.

Sie stammte aus Thrakien, war Sklavin des Iadmon von Samos, der auch den Fabeldichter Aesop besass. Ein anderer Samier, Xantheus, soll die Rhodopis nach Aegypten gebracht haben, wo sie Charaxos, Sapphos Bruder, um eine hohe Summe freikaufte. So blieb die anmutige Hetäre in Aegypten und erwarb grosse Reichtümer, deren Zehnten zu Herodots Zeiten noch Jeder sehen konnte. Denn sie wollte in Hellas ein Denkmal hinterlassen, wie es kein Anderer ersonnen und geweiht hatte, und stiftete daher, soweit der Zehnte ihres Erwerbs reichte, viele eiserne 'Rinderspiesse' (ὀβελοὺς βουπόρους πολλοὺς σιδηρέους) nach Delphi, wo sie zwischen Altar und Tempel vereinigt wurden (οἳ καὶ νῦν ἔτι συννενέαται ὄπισθε μὲν τοῦ βωμοῦ, τὸν Χῖοι ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ αὐτοῦ τοῦ νηοῦ). So berühmt ward Rhodopis, dass alle Hellenen ihren Namen kannten.

So weit Herodot, und es ist zunächst einleuchtend, dass nur einer einflussreichen Frau die seltene Ehre zu Teil werden konnte, ihr Weihgeschenk an der vornehmsten Stelle des delphischen Heiligtums aufstellen zu dürfen.

Dass sie eine Hetäre war, macht dabei keine Schwierigkeit. Konnte doch noch Praxiteles seine Statue der Phryne ganz in der Nähe aufrichten.

Erst eine späte Zeit nahm daran Anstoss (Plutarch, de Pythiae orac. 14, p. 39 f. Paton); damals war das Weihgeschenk der Hetäre schon verschwunden, aber die Fremdenführer zeigten noch seine Stelle: ἔδειξεν ὁ περιηγητὴς χωρίον, ἐν ᾧ Ῥοδώπιδος ἔκειντό ποτε τῆς ἑταίρας ὀβελίσκοι σιδηροῖ. Es muss ein bedeutendes Monument gewesen sein; Ῥοδώπιδος ἀνάθημα war zur sprichwörtlichen Wendung geworden (Suidas s. v., vgl. Αἴσωπος und Ἰάδμων; Hesych s. v.), der Komiker Kratinos hatte es erwähnt (Athen. XIII 596 c: τοὺς περιβοήτους ὀβελίσκους..., ὧν μέμνηται Κρατῖνος διὰ τούτων; das Citat ist leider ausgefallen). Vgl. auch die sehr verderbten Verse Epicharms bei Athen. VIII 362 b.

War Rhodopis blos eine siegreich schöne Hetäre von Naukratis? Nach einer anmutigen Geschichte, die Strabon (XVII 808) und nach ihm Aelian (Var. hist. XIII 33) bewahrt haben, entführt ein Adler der Badenden eine Sandale, trägt sie zu König Psammetich (der Name nur bei Aelian) und lässt sie in dessen Schoss fallen. Der König, überrascht durch dieses wunderbare Geschenk, befiehlt die Herrin der Sandale, die den lieblichsten Fuss ahnen lässt, im ganzen Lande zu suchen, und erhebt die endlich Gefundene zu seiner Gemahlin.

Wenn sich unter diesem Märchen ein Kern von Wahrheit verbirgt, wäre Rhodopis wohl eine Hetäre, aber eine vom Range der Theodora, und man verstände, warum die delphische Priesterschaft ihrem Anathem so viel Ehre erwiesen hat. Herodots Erzählung von ihrem Verhältnis zu

Charaxos mag auf einem Missverständnis beruhen. Denn, wie Athenaeus bemerkt, schmähte Sappho (fr. 138, vgl. 148) nicht Rhodopis, sondern eine Doriche als Geliebte ihres Bruders. Ich nehme mit Wiedemann (Herodots zweites Buch S. 488) an, dass sie ῥοδῶπις als Adjectiv gebrauchte, Herodot aber das Epitheton als Namen der berühmten, zu Sapphos Zeit wohl schon verstorbenen Hetäre fasste. Jedenfalls könnte die angebliche Gemahlin des Psammetich nicht zur Zeit des Amasis 'geblüht' haben (Herod. II 134: κατὰ Ἄμασιν βασιλεύοντα ἦν ἀκμάζουσα Ῥοδῶπις); denn die beliebte Verdoppelung zu zwei gleichnamigen Personen wird man in diesem Falle doch nicht anwenden wollen.

Über die sonderbare Weihung eiserner Spiesse, die einem Rinderhirten oder Handwerker besser zu ziemen schien als einer Hetäre, hat man sich vergebens den Kopf zerbrochen, bis Svoronos den rechten Weg wies. In einem lichtvollen Vortrag in unserem Institut (27. 2. 1907), der stark erweitert in dieser Zeitschrift erschienen ist (IX 1906, 192 Taf. 10) hat er ein vergessenes Weihgeschenk des argivischen Heraion uns erst verstehen gelehrt: ein Bündel eiserner Spiesse, Obeloi, die nichts geringeres sind als das berühmte Anathem Pheidons von Argos, die Vorfahren der Obolen, zu einer Zeit da es noch keine Münze gab. Solch' eisernes Geld muss auch Rhodopis nach Delphi geweiht haben, viele Spiesse, wie Herodot bezeugt, gross genug um Rinderstacheln zu gleichen, den Zehnten des Besitzes einer reichen Frau. Damit ist auch bewiesen, dass sie eher zur Zeit des Psammetich als des Amasis gelebt hat, denn als dieser regierte (von 569 an), war gemünztes Geld in Griechenland schon allbekannt.

Wir können auch mit grosser Wahrscheinlichkeit be-

stimmen wann das Weihgeschenk der Rhodopis zerstört worden ist. Raubgier oder Kunstsinn der Römer, der Sulla und Nero, konnte es nicht reizen, wohl aber die Not der Phoker im dritten heiligen Kriege. Als Philomelos die goldenen und silbernen Anatheme zu Münzen, die ehernen zu Waffen einschmelzen liess, mag er die eisernen Spiesse als willkommene Lanzen verwendet haben. So könnte Kratinos sie noch aus eigener Anschauung geschildert haben, zu Plutarchs Zeiten waren sie längst verschwunden. Pausanias erwähnt sie überhaupt nicht mehr, ein neues Zeichen dafür, dass er in Delphi nur Selbstgesehenes anführt.

Abb. 1.

Seit Jahren schon, lange bevor ich das Wesen dieses Weihgeschenks erfasst hatte, glaubte ich die Basis der Spiesse wiedergefunden zu haben, glaubte es um so mehr, als ich vor kurzem erfuhr, dass ein so vorzüglicher Kenner wie E. Bourguet zu demselben Schlusse gelangt war. Es handelt sich um die beiden, auf Abb. 1 wiedergegebenen Steine. Als ich im Jahre 1901, dank Herrn Homolle's freundlicher Erlaubnis, den einen photographieren durfte, stand er mitten unter den Baugliedern des Tempels geschichtet, an dessen Ostfront—also ungefähr an der Stelle,

wo das Anathem der Rhodopis anzusetzen wäre; jetzt sind beide Blöcke am Eingang zum 'Temenos des Neoptolemos' (Fouilles de Delphes II 56; Luckenbach, Olympia und Delphi 45) neben einander gelegt.

Es sind zwei ungleich grosse Platten aus hartem, grauem Kalkstein vom H. Elias (vgl. zum Gestein Pomtow-Lepsius, Philologus LXVI 1907, 264). Sie passen nicht aneinander, wie man nach der Oberansicht (Abb. 1) annehmen sollte. Abb. 2 und 3 geben Unteransichten und die jetzt zusammen gelegten Schmalseiten der beiden Steine, in Zeichnungen von P. Sursos nach meinen Aufnahmen. Man sieht, dass der halben Schwalbenschwanzklammer auf der Unterseite des grossen Blocks (A) keine auf dem kleineren (B) entspricht, dass ferner die Dübellöcher auf den Seiten von A und B nicht zu einander passen. A hat auf beiden Schmalseiten solche Dübellöcher, B nur auf einer. Die ganze Basis bestand also aus mindestens vier Blöcken, vorausgesetzt, dass jene Löcher nicht von einer späteren Benutzung der Blöcke stammen; an den Langseiten stiessen keine weiteren Steine an. Die Hohlkehle, welche den Unterkanten der Langseiten entlang läuft, kann, ebenso wie die mächtigen Dübellöcher der Unterseiten, zu einer Neuverwendung der Steine gehören; eine solche wird wenigstens für A sicher bewiesen durch jene Klammerspur auf seiner Unterseite.

Kehren wir zur Oberfläche der mächtigen Basis zurück, die 1,07 m breit und jetzt noch 1,77 (1,21 + 0,56) m lang ist. Da fallen zunächst die zahlreichen Einsatzlöcher auf, die über die ganze Fläche verstreut sind: meist quadratisch, etwa 1,5 cm im Geviert, mit Blei gefüllt, in dem noch die Reste eiserner Stäbe stecken. Die Stärke des Bleivergusses deutet darauf, dass hohe oder schwere Ge-

genstände hier aufgepflanzt waren. Man denkt sofort an die Spiesse der Rhodopis. Aber eine nähere Betrachtung stellt dieser Lösung Schwierigkeiten entgegen. Auf dem kleineren Blocke (B) stehen die Löcher am Rande so ziem-

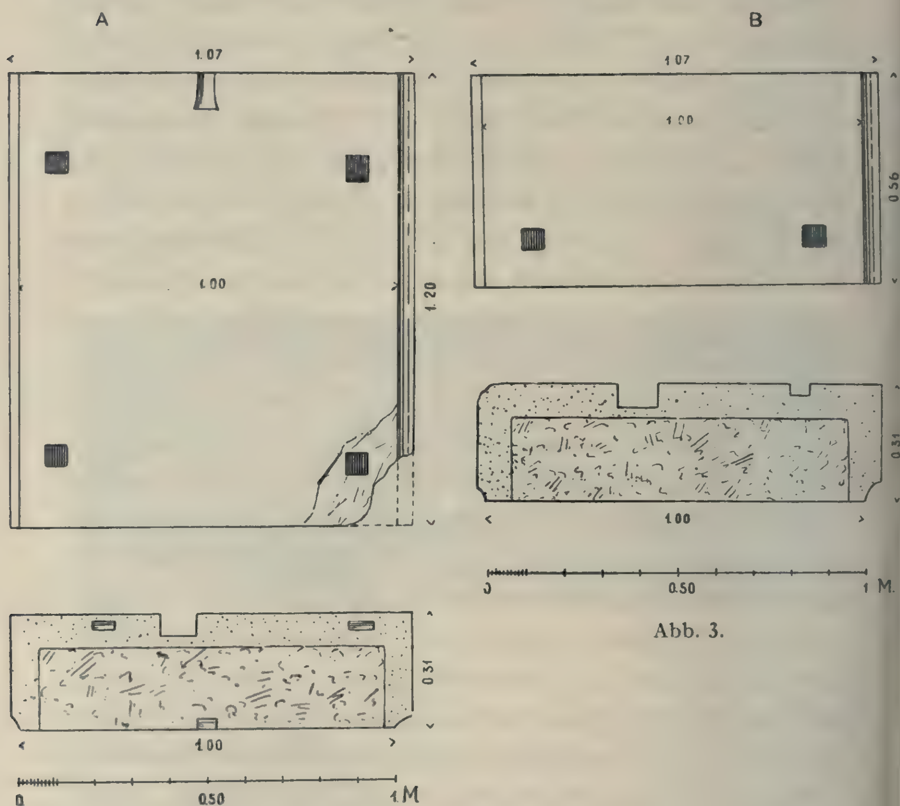

Abb. 2.

Abb. 3.

lich in regelmässigen Abständen und geraden Linien; nach innen zu wird ihre Anordnung zwar freier, aber die ganze Fläche war doch mit ihnen übersät. Die unregelmässige Höhlung, auf der sie jetzt zu fehlen scheinen, ist nur eine spätere Verletzung des Steins.

Anders bei A: da fallen zunächst zwei mächtige Höhlungen auf, die beide dicht am äusseren Rande der Platte liegen. Sie enthalten noch einen dicken Bleiverguss, ihre Ränder sind ausgebrochen, als hätte man gewaltsam einen schweren, fest mit der Basis verbundenen Gegenstand herausgerissen. Leider lässt sich nicht mehr erkennen, ob diese Gegenstände aus Bronze oder Eisen bestanden. Neben den beiden Höhlungen treten dann die quadratischen Einsatzlöcher auf beiden Seiten wieder auf; aber sie sind zunächst spärlich, viel weniger dicht gedrängt als auf der Platte B; und zwischen jenen beiden Höhlungen ist ein weiter, unregelmässiger Raum ganz frei geblieben; die Oberfläche ist hier rauh gelassen, war also wohl nicht sichtbar.

Man denkt zunächst an die Basen grosser Vierfüssler, des Stiers von Korkyra, des δούρειος ἵππος (Pomtow-Bulle, AM. XXXI 1906, 459; Klio VIII 1908, 111). Wir hätten auf A etwa die Vorderhufe des Tieres anzusetzen, auf einer anstossenden, jetzt verlorenen Platte die hinteren. Einen Stier im Aehrenfeld möchte man sich vorstellen; hatten doch Apollonia, Myrina, Metapont je ein χρυσοῦν θέρος nach Delphi gesandt (Plut. de Pyth. orac. 16; Hiller v. Gaertringen bei Pauly-Wissowa IV 2541. 2547; vgl. das λήϊον χρυσοῦν der Tempelinventare des Parthenon, IG. I 161 ff.). Diese reicheren Weihgeschenke werden aus goldenen Aehren (und Reben) bestanden haben, die auf Steinen wie den unseren oder auf bronzenen Platten aufgepflanzt waren.

Aber diese Lösung wird dadurch ausgeschlossen, dass sich zwar an der äusseren Schmalseite von A wiederum Löcher finden, also gerade unter dem Leibe des vermuteten Stiers, dass sie aber dann ganz unmotiviert zwischen

den 'Hufen' fehlen würden. Viel eher liesse sich diese sonderbare Disposition durch die Annahme einer bekleideten Colossalstatue erklären, deren Sohlen in jenen Höhlungen durch dicke Bronzezapfen befestigt waren, während ihr Gewand die leer gelassene, rauhe Fläche bedeckte. Allerdings ständen dann die Füsse auffallend nahe am Rande. Die Form der Höhlungen stützt leider diese Erklärung nicht, schliesst sie aber auch nicht aus, denn dass Fussspuren von Bronzestatuen nicht immer dem Umriss der Sohle folgen, ist bekannt. Ich möchte daher annehmen, dass wir doch in diesen Steinen einen Teil der Basis besitzen, auf der Rhodopis ihr eigenes Bild, oder eine langgewandete Götterstatue, mitten unter den Spiessen aufgestellt hätte. Dass man nur diese im Altertum beachtet hätte, darf nicht wunder nehmen: Statuen gab es genug zwischen Tempel und Altar, aber dieser sonderbare Wald eiserner Stacheln war ein Unicum [1].

Ich verhehle mir keineswegs, dass ich nicht das abgerundet sichere Resultat zu bieten vermag, das ich erhoffte. Aber diese Steine bilden ein so eigenartig interessantes Monument, und das Weihgeschenk der Rhodopis ist so altertümlich und bedeutsam, dass ich glaube, Herrn Svoronos' freundlicher Aufforderung zur Publication folgen zu dürfen, auch wenn ich nur Wahrscheinlichkeiten, keine Beweise, aneinanderreihen kann.

GEORG KARO

[1] Ich muss allerdings erwähnen, dass ein kleiner gerundeter Brecciablock, in ähnlicher Weise mit kleinen bleigefüllten Löchern übersät, im Pflaster der Heiligen Strasse, am östlichen Ende der Stoa der Athener, steckt. In seiner jetzigen Lage entzieht er sich der Untersuchung.

ΑΝΑΘΗΜΑ ΑΜΠΕΛΙΩΤΩΝ ΚΥΡΗΝΑΙΩΝ ΕΝ ΔΕΛΦΟΙΣ

ΚΑΥΛΟΣ ΣΙΛΦΙΟΥ

(Πίναξ XV.)

Τῷ 1894 ἀνευρέθησαν ἐν Δελφοῖς κατὰ τὴν κορυφὴν τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ πλησίον τοῦ μεγάλου βωμοῦ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῶν βάσεων τῶν ἀναθημάτων τοῦ Γέλωνος καὶ τῶν λοιπῶν Δεινομενειδῶν «τρεῖς γυναικεῖαι μορφαί, αἵτινες χορεύουσι κρατούμεναι ἐκ τῶν χειρῶν περὶ κίονα ἔχοντα εἶδος καυλοῦ φυτοῦ. Φοροῦσι βραχὺν καὶ ἀνεμούμενον χιτῶνα, πόλον διευρυνόμενον (évasé) εἰς σχῆμα κάλυκος καὶ κοσμούμενον ὑπὸ φύλλων ὀξυκορύφων ὡς εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν ὀρχηστρίδων τοῦ Τζιόλπασι (Benndorf und Niemann, *das Heroon* von Gjölbaschi-Trysa, Wien 1899. Collignon, Hist. de la Sculpt. gr. II, σ. 205). Φαίνεται ὅτι τὸ ὅλον ἦτο βάσις τρίποδος» (BCH, 1894 σ. 180 Homolle). Προσέτι εὑρέθησαν πολυάριθμα θραύσματα «κιόνων» ἐν σχήματι καυλοῦ σιλφίου, ἅτινα ἐνόμισεν ὁ κ. Homolle (αὐτόθι), ὅτι ἠδύνατο νὰ ἀναγάγῃ εἰς τὸν θησαυρὸν τῶν Κυρηναίων. Ἀλλὰ τοιοῦτος θησαυρὸς δὲν ὑπῆρξεν ἐν Δελφοῖς, ὅσον εἶναι γνωστόν, ὁ δὲ ἐννοούμενος ἐνταῦθα εἶναι ὁ τῶν Μασσαλιωτῶν καὶ τῶν Ῥωμαίων, (ὅρα τὸν ἐμὸν Ὁδηγὸν τῶν Δελφῶν 1908 σ. 49 καὶ τὸν συνημμένον χάρτην τοῦ τεμένους τοῦ Ἀπόλλωνος), ὡς θὰ ἀποδείξω ἀλλαχοῦ.

Τῷ 1897 δημοσιεύων ἐκτενεστέραν μελέτην περὶ τοῦ εὑρήματος ὁ κ. Homolle (BCH, 1897 σ. 603-614) λέγει, ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ εὑρέθησαν καὶ ἄλλα ὅμοια θραύσματα, ἅτινα συγκολλώμενα ἀπετέλουν ἕνα φυτικὸν κίονα μέγαν (ὕψ. 8 μέτρων περίπου), ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου ἦσαν τεθειμέναι αἱ τρεῖς ὀρχηστρίδες, ἃς ὀνομάζει καρυάτιδας. Ἐγκαταλείπει ἑπομένως τὴν γνώμην, ὅτι τὸ ὅλον ἦτο κίων ἢ κίονες τοῦ «θησαυροῦ τῶν Κυρηναίων», δέχεται αὐτὸ ὡς

ὑποβαστάζον ποτὲ τρίποδα καὶ ἀποφαίνεται, ὅτι ὁ φυτικὸς καυλὸς δὲν εἶναι καυλὸς σιλφίου, ἀλλὰ ἀκάνθου, λαλοῦντος συμβόλου τῆς Μακεδονικῆς πόλεως Ἀκάνθου, ἀνάθημα δὲ τῶν Λακεδαιμονίων εἰς ἀνάμνησιν τῆς νικηφόρου δράσεως τοῦ Βρασίδου ἐν Μακεδονίᾳ (424-422 π. Χ., Θουκ. 4, 84-88). Αἱ «Καρυάτιδες» τότε κατὰ τὴν γνώμην τοῦ κ. Homolle εἶναι Lacaenae saltantes ἐκ τῆς λακωνικῆς κώμης Καρυαί. Βραδύτερον ὅμως (Comptes Rend. de l'Académ. d. inscr. et belles lettres 1904 σ. 473) ἐχώρισεν ὁ κ. Η. τὸ σύμπλεγμα τῶν ὀρχουμένων κορῶν ἀπὸ τοῦ λοιποῦ κίονος δεχθεὶς δύο ἀναθήματα σύγχρονα, ἔργα τοῦ αὐτοῦ ἴσως τεχνίτου: τὸν *ἀκάνθινον* κίονα καὶ τὸ σύμπλεγμα τῶν *Καρυατίδων*.

Εἰς τὴν ἔρευναν ὁλοκλήρου τῆς μελέτης τοῦ κ. Homolle δὲν θὰ εἰσέλθω. Θὰ ἀσχοληθῶ ὅμως νὰ καταδείξω διὰ βραχέων, ὅτι ἡ ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκ τοῦ φυτοῦ ἐντυπώσεως αὐτοῦ ἀπομάκρυνσις καὶ ἡ προσφυγὴ πρὸς θεωρίαν ῥιψοκίνδυνον καὶ ἥκιστα δυναμένην νὰ στηριχθῇ διὰ πραγματικῶν ἐπιχειρημάτων, δὲν ἦτο ὀρθή, ἀγαγοῦσα διὰ τῆς ἀποπλανήσεως εἰς τοιαύτην ἀβεβαιότητα, ὥστε τὸ μνημεῖον τοῦτο νὰ ὑπολαμβάνηται ἐντελῶς ἀγνώστου προελεύσεως (ὅρα τὸν ἐμὸν Ὁδηγὸν τῶν Δελφῶν σ. 21-22).

Δημοσιεύω ἐν τῷ φωτοτυπικῷ πίνακι XV, A εἰκόνα[1] τῆς ἐν τῷ μουσείῳ τῶν Δελφῶν γυψίνης ἀναπαραστάσεως τοῦ ἀποτελεσθέντος, μακρὰν πάσης περὶ σιλφίου σκέψεως, κίονος, ὡς καί τινας εἰκόνας κυρηναϊκῶν νομισμάτων πρὸς σύγκρισιν. Τὰ νομίσματα ταῦτα δεικνύουσι τὸ σπάνιον καὶ κατ' ἐξαίρεσιν ἐν Κυρήνῃ ποτὲ φυόμενον, ἐντεῦθεν δὲ καθ' ὅλον τὸν κόσμον διὰ τοῦ Πειραιῶς μάλιστα (Θεοφρ. φυτ. ἱστ. 6, 3, 2) ἀποστελλόμενον σίλφιον, οὗτινος «ἥ τε ῥίζα καὶ ὁ καυλὸς καὶ τὸ φύλλον καὶ ὁ ὀπὸς καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν ἅπαν πολυτιμότατόν ἐστιν», — «ἐκτετίμηται δὲ παρ' αὐτοῖς (τοῖς Κυρηναίοις), ὥστε καὶ ἐν τῷ νομίσματι ὅπου μὲν Ἄμμωνα, ὅπου δὲ σίλφιον ἐγκεχαράχθαι».

[1] Τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Κεραμοπούλου δοθεῖσαν ἡμῖν εἰκόνα τοῦ δελφικοῦ γυψίνου ἐκμάγματος, ἥτις κυκλοφορεῖ καὶ ἐν εἰκονογραφημένοις δελταρίοις, μὴ δεικνύουσαν τὸ κάτω μέρος τοῦ φυτοῦ, ἀντικατεστήσαμεν διὰ τῆς δημοσιευομένης ἐν τῷ πίνακι πληρεστέρας.

Σημ. τῆς διευθ. τῆς Διεθν. Νομ. Ἐφημ.»

Ἰδοὺ ἡ περιγραφὴ τούτων τῶν σιλφιοφόρων νομισμάτων τῆς Κυρηναϊκῆς, ὧν τὰ ἐκμαγεῖα ἐκλέξας διέθεσεν ἐπὶ τοῦ πίνακος ἡμῶν ὁ κ. Σβορῶνος. Προσέθηκα ἓν ἐν ἰδίᾳ εἰκόνι (1).

1.—Ἀργ. τετράδραχμον ἀττικόν. Γραμμ. 18.35.
Σίλφιον.
Ὄπ. Δένδρον, οὗ ἑκατέρωθεν ἵστανται ἀντιμέτωποι ὁ Ἡρακλῆς φέρων λεοντῆν καὶ νύμφη προσφέρουσα τῷ Ἡρακλεῖ καρποὺς ἐκ τοῦ δένδρου. *Εἰκὼν 1*=Müller ἔ. ἀ. I σελ. 11 εἰκ. 23.

2.—Ἀργ. τετράδραχμον. Ἀριστ. σίλφιον, δεξ. ἄνω μὲν κεφαλὴ λέοντος πρὸς ἀριστερά, κάτω δὲ εἷς καρπὸς σιλφίου. Περὶ τὸ ὅλον κοκκιδωτὴ περιφέρεια.
Ὄπ. Κεφαλὴ ἀετοῦ πρὸς δ. κρατοῦσα ἐν τῷ ῥάμφει ὄφιν. Ἄνω δεξιὰ κόσμημά τι Τὸ ὅλον περιβάλλεται ὑπὸ κοκκιδωτοῦ τετραγώνου καὶ κεῖται ἐν τετραγώνῳ ἐγκοίλῳ. (Βρεττ. Μουσ. Ὅρα L. Müller ἔ. ἀ. I σ. 11, ἀριθ. 22 καὶ Head-Σβορώνου Ἱστ. τῶν νομ. πίν. ΛΔ', 1). — *Πίναξ XV*, 1.

Εἰκ. 1.

3.—Ἀργ. Γρ. 13.85. Κεφαλὴ Διὸς Ἄμμωνος πωγωνοφόρος καὶ κερασφόρος, πρὸς δεξ., μετὰ κόμης διαδεδεμένης. Ἔμπροσθεν ΒΑΡΚΑΙ (ων).
Ὄπ. σίλφιον μετὰ δύο παραφυάδων ἑκατέρωθεν κατὰ τὴν ῥίζαν. (Πρβλ. L. Müller ἔ. ἀ. σελ. 79 ἀριθ. 307). Μουσεῖον Πάρμας ἀριθ. 224. — *Πίναξ XV*, 2.

4.—Ἀργ. Γραμμ. 13.00. Κεφαλὴ ὁμοία πρὸς ἀριστ. Ἡ κόμη ἄνευ διαδήματος καὶ ἐκτενισμένη πρὸς τὰ ἄνω. Ἔμπροσθεν ϟΟΙΚΙΝ.
Ὄπ. σίλφιον μετὰ δύο παραφυάδων ἑκατέρωθεν τῆς ῥίζης διευρυνομένης ὀλίγον. Φύλλα τινὰ ἄωρα καὶ κεκλεισμένα. Ἐπιγρ. Υ—Κ (=ΚΥΡΑ[ναίων]) (Πρβλ. Müller σελ. 44, ἀριθ. 137). Α—Ϙ Μουσεῖον Πάρμας ἀρ. 231. — *Πίναξ XV*, 3.

5.—Ἀργ. Γραμμ. 13.00. Κεφαλὴ ὁμοία πρὸς δεξ., δαφνοστεφής.
"Οπ. σίλφιον. Ἐπιγραφή: ϘΥ— Ж
IA—NA
N—O
Μουσεῖον Πάρμας, ἀριθμὸς 232, *Πίναξ XV*, 4.

6.—Ἀργ. δίδραχμον φοινικικῆς ὁλκῆς. Κεφαλὴ λιβυκοῦ Διονύσου ἀπώγων καὶ φέρουσα κέρατα κριοῦ, πρὸς δεξιά.
"Οπ. σίλφιον μετὰ ῥίζης διευρυνομένης. Ἑκατέρωθεν αὐτοῦ ἡ ἐπιγραφὴ KY—PA καὶ ἀριστερὰ μὲν τρίπους, δεξιὰ δὲ τὸ μονογράφημα ΕΠ. (Head-Σβορώνου ἔ. ἀ. ἀριθ. 5.—*Πίναξ XV*, 5. Müller, σ. 47 ἀριθ. 168).

7.—Ἀργ. τετράδραχμον ἀττικῆς ὁλκῆς. Κεφαλὴ "Αμμωνος παραπλησία, πρὸς δεξ. Ἡ κόμη ἀρχαϊκῶς ἐσχηματισμένη εἰς πλοκάμους ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ κατὰ τὸν τράχηλον. "Εμπροσθεν KVPA. Τὸ πεδίον ἔγκοιλον, πέριξ δὲ δακτυλιοειδὴς κρίκος ἀστραγαλοειδής, περιθεόμενος ἑκατέρωθεν ὑπὸ περιφερικῆς γραμμῆς.
"Οπ. σίλφιον μετὰ παχείας ῥίζης καὶ δύο παραφυάδων ἑκατέρωθεν. (Müller, ἔ. ἀ. σ. 43, ἀριθ. 120. Head-Σβορώνου ἔ. ἀ. ἀριθ. 2)—*Πίναξ XV*, 6.

8.—Ἀργ. Γραμμ. 13,20: Κεφαλὴ "Αμμωνος ἀντωπὸς, ὀλίγον πρὸς ἀρ. ἐστραμμένη. Ἐπὶ τοῦ μετώπου διάδημα σχηματίζον κόσμημα αἰγυπτιάζον ἐν τῷ μέσῳ. Τὸ ὅλον ἐντὸς στεφάνου δάφνης.
"Οπ. σίλφιον, οὗ φύλλα τινὰ ἄωρα καὶ κεκλεισμένα. Ἐπιγρ.:
V—Ж
P—A
Α—Ν ("Ορα Müller, ἔ. ἀ., Supplement σελ. 9, ἀριθ. 141, Pl. I. καὶ Head-Σβορῶνος ἔ. ἀ. ἀριθ. 4=*Πίναξ XV*, 7).

9.—Ἀργ. Γραμμ. 13,00. Κεφαλὴ "Αμμωνος πρὸς ἀριστ. μετὰ κοσμήματός τινος ὑπὲρ τὸ μέτωπον· ὄπισθεν τοῦ τραχήλου δύο φύλλα δάφνης.
"Οπ. σίλφιον ἀρράβδωτον, φέρον ὡς παραφυάδας δύο ἕτερα μικρὰ σίλφια κατὰ τὴν ῥίζαν. Ἐπιγραφὴ δυσδιάγνωστος μεταξὺ τῶν φύλλων τοῦ σιλφίου: O|TA|ϘT—≥|VB I|Λ (Müller ἔ. ἀ. σ. 23, ἀριθ. 41. Πρβλ. Imhoof-Keller, Tier- und Pflanzenbilder, Taf. X, 14). Μουσεῖον Πάρμας, ἀριθ. 230.—*Πίναξ XV*, 8.

10.—Ἀργ. Γραμμ. 12,80. Κεφαλὴ Ἄμμωνος δαφνοστεφής, πρὸς δεξ. Ἔμπροσθεν ὄνομα δυσδιάγνωστον.

Ὀπ. σίλφιον ὑπὸ τὴν ῥίζαν τοῦ ὁποίου κάθηται δορκάς. Ἀριστερὰ ἐν τῷ πεδίῳ μεταξὺ τῶν φύλλων τοῦ σιλφίου [ΒΑΡΚΑ;]ΟΙΝ. Μουσεῖον Πάρμας ἀριθ. 229. Πρβ. Müller I, 81,322.—*Πίναξ XV*, 9.

11.—Ἀργ. Κεφαλὴ Ἄμμωνος διαδεδεμένη, πρὸς δεξιά. Πέριξ κύκλος κοκκιδωτός.

Ὀπ. σίλφιον, οὗ ἑκατέρωθεν ὁριζοντίως ΚΟΙ—ΝΟΝ. Ἀριστ. ἄνω κέρας δορκάδος (ἀντιλόπης). Τὸ ὅλον ἐν κύκλῳ κοκκιδωτῷ. (Head-Σβορ. ἔ. ἀ. ἀριθ. 6. — *Πίναξ XV*, 10. Πρβλ. Müller σ. 37 ἀριθ. 103).

Ἡ περιφερικὴ βάσις (ἀφανὴς ἐν τῇ εἰκόνι), ἣν ἔχει τὸ γύψινον δελφικὸν μνημεῖον ὑπὸ τὰ κατώτατα ἐλευθέρως γεγλυμμένα καὶ προπετῆ φύλλα (ἐλλιπῆ τὰ ἄκρα ἐν τῇ ἀπεικονίσει), δὲν φαίνεται ἐσχηματισμένη ἐκ λειψάνων παλαιῶν, ἀλλ᾽ εἶναι φανταστική. Τὰ κατώτατα δὲ ἐκεῖνα φύλλα ἔπρεπε πάντως νὰ ἐρείδωνται ἐπί τινος ἐπιπέδου ἐδάφους, ἐπειδὴ ὑπὸ τὰς πρὸς τὰ κάτω καμπτομένας κορυφὰς τὰ πρωτότυπα ἔχουσιν ἐπίπεδον τομὴν ἐρειδομένην ποτὲ ἐπὶ ἐπιπέδου ἐπιφανείας. Τοῦτο δὲ ἦτο καὶ ἀναγκαῖον πρὸς στερεότητα τῶν φύλλων τούτων. Ἴσως ὅμως ὑποκάτω αὐτῶν ἡ βάσις τοῦ ὅλου κίονος ἐξεῖχε περίκυρτος μικρὸν ὑπὲρ τὴν γῆν, ἂν ὁ καλλιτέχνης τοῦ μνημείου εἶχε μιμηθῆ τὴν ἀληθῆ ὄψιν τοῦ σιλφίου, ὡς περιγράφει αὐτὸ ἐν τούτῳ τῷ μέρει ὁ Θεόφραστος (ἔ. ἀ. 6, 4) λέγων «ταύτην δὲ (τὴν ῥίζαν) ἔχειν ἐπὶ τοῦ μέσου κεφαλήν, ὃ καὶ μετεωρότατόν ἐστι καὶ σχεδὸν ὑπὲρ γῆς, καλεῖσθαι δὲ *γάλα*». Καὶ πολλὰ δὲ τῶν νομισμάτων τῆς Κυράνης, τῆς Βάρκης καὶ ἐν γένει τῆς Κυρηναϊκῆς (Πίν. XV ἀριθ. 3, 5, 6, 7, 10) δεικνύουσι τὴν ῥίζαν (τὸ γάλα) ἐν μέρει φανεράν. (Πρβλ. L. Müller, Numismatique de l'ancienne Afrique I σελ. 31).

Ἡ ὁμοιότης τοῦ δελφικοῦ καλλιτεχνήματος πρὸς τὰ σίλφια τῶν κυρηναϊκῶν νομισμάτων εἶναι τόσον προφανής, ὥστε νὰ μὴ εἶναι ἀνάγκη πολλῶν λόγων πρὸς ἀπόδειξιν αὐτῆς. Ὡς ἐκφύονται τὰ φύλλα τὰ καλούμενα *μάσπετα*, (Θεοφρ. ἔ. ἀ. 6, 1), κατ᾽ ἀποστάσεις ἐκ τῶν καυλῶν τῶν νομισμάτων, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ δελφικοῦ (εἰς ἕκαστον κόμβον ἓξ μάσπετα, τρία ἄωρα ἐσωτερικῶς καὶ τρία σχετικῶς ὡριμώτερα

ἐξωτερικῶς), ὁ δὲ ῥαδινὸς κορμὸς αὐλακοῦται ἑκατέρωθι καθ' ὅμοιον τρόπον.[1] Ἂν αἱ εἰκόνες τῶν νομισμάτων δὲν ἦσαν μικροτεχνήματα ἢ ἂν ἦσαν περιφερῆ ἔργα, θὰ ἐδηλοῦτο κάλλιον καὶ ἡ τελεία ὁμοιότης τῶν φύλλων· ἀλλ' ὅμως καὶ ταῦτα, ὁσάκις μάλιστα ἔχουσι τὰς κορυφὰς κεκαμμένας πρὸς τὰ κάτω, ὁμοιάζουσιν ἀπαραγνωρίστως πρὸς τὰ χαμηλότατα ἢ τὰ ὑψηλότατα φύλλα τοῦ δελφικοῦ καυλοῦ. Ὁ κόμβος, ἐξ οὗ ἐκφύονται ἑκάστοτε αἱ ὁμάδες τῶν φύλλων τοῦ δελφικοῦ καυλοῦ, εἶνε ὁρατὸς ἔν τισι μόνον νομίσμασιν (εἰκ. 1 καὶ Müller σελ. 44 ἀριθ. 135, σ. 46 ἀ. 153, σ. 47 ἀ. 159, σ. 130 ἀ. 344). Ὅτι ἐλλείπουσιν ἐν Δελφοῖς κατὰ τὰς ἐκφύσεις τῶν φύλλων οἱ εἰς τὸ ἄκρον μακροῦ καὶ λεπτοῦ μίσχου καρποί, ἡ *μαγύδαρις*, (Θεοφρ. ἔ. ἀ. 6, 4) προέρχεται βεβαίως ἐκ φυσικῶν λόγων, τοῦ τεχνίτου ἀπεικονίζοντος καυλὸν σιλφίου μὴ διανοίξαντα τὰ μάσπετα μηδὲ παραγαγόντα εἰσέτι καρποὺς ἕνεκα τῆς ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, καθ' ἣν ἔλαβεν αὐτὸ πρὸς ἀπεικόνισιν (τοιαύτας εἰκόνας ἀώρου σιλφίου δεικνύουσι καὶ τὰ νομίσματα ἔν τινι βαθμῷ. Müller ἔ. ἀ. σ. 31). Ἔλαβε δ' αὐτὸ τοιοῦτον ἕνεκα λόγων τεχνικῶν, ἐπειδὴ θὰ ἦτο οὐ μόνον δυσχερὲς ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβὲς εἰς τὴν στερεότητα τοῦ μαρμαρίνου ἔργου νὰ γλυφῶσι λεπτουργικῶς ἐξέχοντα τὰ μάσπετα καὶ ἡ εἰς τὸ ἄκρον λεπτοῦ μίσχου μαγύδαρις. Τὰ μάσπετα ὅμως τὰ ἐντελῶς κλειστὰ καὶ ἀδιαμόρφωτα, ἅτινα δεικνύει ὁ δελφικὸς καυλὸς ὑπὸ τὸν φυλλομανοῦντα κόμβον, ἐφ' οὗ ἵστανται αἱ τρεῖς κόραι, εἶναι ἐντελῶς ὅμοια πρὸς τὰ ὁμοίως κεκλεισμένα μάσπετα τῶν νομισμάτων ὑπ' ἀριθ. 3 καὶ 7, ἂν καὶ εἶνε διατεθειμένα ἔνδον τῶν μειζόνων φύλλων. Εἶνε δὲ ζήτημα καθαρῶς βοτανικόν, τίς παράστασις ἀποδίδει ἀληθέστερον τὴν φύσιν.

Ὁ Θεόφραστος καὶ ὁ Πλίνιος (Müller ἔ. ἄ. σ. 15) λέγουσιν, ὅτι τὰ μάσπετα τοῦ σιλφίου εἶναι προσόμοια πρὸς τὰ φύλλα τοῦ σελίνου. Ὁ Müller ἐξαίρει τὰς ὁρωμένας διαφορὰς τῶν φύλλων τούτων, ὡς παριστάνονται ἐπὶ τῶν νομισμάτων τοῦ Σελινοῦντος, ἀλλὰ ὁμολογεῖ

[1] Τὸ νόμισμα πίν. XV ἀριθ. 8 εἶναι ἀρράβδωτον ἕνεκα ἀμελείας τοῦ τεχνίτου βεβαίως. Παρομοία ἀμέλεια παρατηρεῖται συνήθως εἰς μικρὰ νομίσματα, ἔνθα ἦτο δυσχερὲς νὰ χαραχθῶσι πᾶσαι αἱ λεπτομέρειαι. Πρβλ. Müller, ἔ. ἀ. σ. 27 ἀριθ. 84, 89, σ. 45 ἀριθ. 147, σ. 48 ἀριθ. 180, σ. 79 ἀριθ. 296. Εἶναι ὅμως δυνατόν, τινῶν ἐκ τῶν νομισμάτων τούτων ἡ ὄψις νὰ προῆλθεν ἕνεκα ἀποτριβῆς ἢ καὶ ἕνεκα τῆς ἐκ τῆς θερμότητος βλάβης τῆς κηρίνης μήτρας τοῦ ἐκμαγείου τοῦ ἐνταῦθα ἀπεικονιζομένου νομίσματος.

Εἰκ. 2.

Εἰκ. 3.

τὴν συγγένειαν αὐτῶν πρὸς τὰ τοῦ σιλφίου ἔν τισι χρόνοις τῆς βλαστήσεως. Αἱ ἀνωτέρω παρατιθέμεναι εἰκόνες (2 - 3) φύλλων σελίνου, εἰλημμέναι ἐκ τοῦ φυσικοῦ, δεικνύουσι μείζονα τὴν ὁμοιότητα τῶν λοβίων τῶν νεαρῶν αὐτοῦ φύλλων πρὸς τὰ μάσπετα τοῦ δελφικοῦ μνημείου· ἡ δὲ παρατήρησις αὕτη ἄγει νὰ δεχθῶμεν ἢ ὅτι ἡ γνῶσις τῶν ἀρχαίων ἦτο ἀκριβεστέρα ἐκείνης, ἣν ποριζόμεθα ἐξ ἀτελῶν καὶ κατὰ διαφόρους χρόνους τῆς βλαστήσεως εἰλημμένων εἰκόνων τῶν νομισμάτων, ἢ ὅτι ὁ τεχνίτης τοῦ δελφικοῦ μνημείου, γινώσκων τὴν ὑπάρχουσαν συγγένειαν τῶν δύο φυτῶν μὴ ἰδὼν δὲ αὐτὸ τοῦτο τὸ φυσικὸν σίλφιον, ἀπεμιμήθη περισσότερον τοῦ προσήκοντος τὰ φύλλα τοῦ γνωστοῦ αὐτῷ σελίνου. Ἐν ἑκατέρᾳ περιπτώσει ποριζόμεθα τεκμήριον, ὅτι ὁ τεχνίτης ἀληθῶς ἤθελε νὰ εἰκονίσῃ σίλφιον.

Ὁ καυλὸς τοῦ φυτοῦ ἐξακολουθεῖ καὶ μεταξὺ τῶν σωμάτων τῶν ὀρχουμένων κορῶν, παρὰ τοὺς μηροὺς δ᾽ αὐτῶν καὶ εἰς τὸ ὕψος τῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πόλων προέχουσι μικρὸν αἱ κορυφαὶ τῶν τελευταίων τρυφερῶν ἡμικλείστων μασπέτων. Ἐπ᾽ αὐτῶν θὰ ἦτο φυσικὸν νὰ

ὑποθέσωμεν, ὅτι ἦτο ἡ κορυφαία μαγύδαρις ἢ τὸ ἄνθος τοῦ σιλφίου. Ἀλλὰ φυτὸν εἰκονιζόμενον ἐν οὕτω τρυφερᾷ καταστάσει καὶ οὐδαμοῦ τοῦ λοιποῦ καυλοῦ ἔχον καρπούς, οὓς βλέπομεν ἐπὶ τῶν νομισμάτων, βεβαίως οὐδ' ἐπὶ τῆς κορυφῆς εἶχε μαγύδαριν. Τρεῖς δὲ ὀπαὶ (διαστάσεις 0,135×0,075×0,065 βάθ.), εὑρισκόμεναι ἐπὶ τῶν τριῶν ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν κορῶν καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἐξεχόντων φύλλων τοῦ καυλοῦ (ἡ διατήρησις τῆς ὀπῆς εἶναι ἀρτία ἐπὶ τοῦ ἑνός), μαρτυροῦσιν, ὅτι ἐνταῦθα ἱδρύετο ὑψίπους τρίπους μετάλλινος ἐξικνούμενος μέχρι τῆς ἄκρας κορυφῆς τοῦ μνημείου. Ἐνταῦθα ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς τῶν κορῶν ἡ ἐπιφάνεια τοῦ μαρμάρου ὅλου σχηματίζει ἐλαφρὰν κοιλότητα φέρουσα προσέτι ἀτάκτως διατεθειμένας τέσσαρας ὀπάς, ὧν ἡ μία, ἡ «κεντρική», μείζων (βάθ. 0,10×0,11×0,065). Αἱ ὀπαὶ αὗται ἐχρησίμευον βεβαίως πρὸς στερέωσιν τοῦ λέβητος, ὅστις ἐκορύφου τὸν τρίποδα καὶ τὸ ὅλον ἀνάθημα.

Παρὰ πᾶσαν τὴν δυνατὴν ἐν τῇ μαρμαρίνῃ δελφικῇ ἀπεικονίσει κυρηναϊκοῦ φυτοῦ σχηματοποίησιν, ἧς ὁ βαθμὸς δὲν εἶναι εὐχερὲς νὰ ὁρισθῇ, ὑπολαμβάνω ὡς δεδομένην οὕτω ἢ αὐταπόδεκτον τήν τε ἀλήθειαν, ὅτι περὶ σιλφίου πρόκειται ἐν τῷ δελφικῷ καλλιτεχνήματι, καὶ τὴν ὁμοιότητα αὐτοῦ πρὸς τὰς ἀπεικονίσεις τοῦ φυτοῦ ἐπὶ τῶν κυρηναϊκῶν νομισμάτων. Ἡ ὁμοιότης αὕτη εἶναι ἀσυγκρίτως μείζων ἐνταῦθα ἢ μεταξὺ τῶν νομισμάτων καὶ τῆς κυρηναϊκῆς κύλικος Studniczka, *Kyrene* σ. 18· πορίζομαι δέ, ὅτι μνημεῖον τοιοῦτον, εἰκονίζον τὸ «ἐθνικὸν» κυρηναϊκὸν φυτόν, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀνατεθῇ εἰς Δελφοὺς ὑπὸ ἄλλου τινὸς ἢ ὑπὸ τῶν Κυρηναίων. Οὕτω καὶ οἱ Σελινούντιοι εἶχον ἀναθέσει ποτὲ εἰς Δελφοὺς χρυσοῦν σέλινον, ὃ ἀπεικόνιζον καὶ ἐπὶ τῶν νομισμάτων αὐτῶν, οἱ δὲ Τενέδιοι πέλεκυν, ὅστις ἦτο ἐπίσης νομισματικὸς τύπος τῆς Τενέδου, (Πλουτ. de Pyth. or. 12. Παυσ. 10, 14.)

Τὴν γνώμην ταύτην βεβαιοῖ ἀρχαία μαρτυρία ῥητή, ἣν ὑπολαμβάνω ὡς ἀναμφισβητήτως ἀναφερομένην εἰς τὸ μνημεῖον τοῦτο. Ἡ μαρτυρία αὕτη, ἀναγομένη εἰς τὸν δελφὸν Ἀναξανδρίδαν (ζήσαντα περίπου ἐν τοῖς χρόνοις 225-182 π.Χ. πρβλ. Pauly-Wirsowa's R.E. ἄρθρ. Delphoi σ. 2523, 2630 Hiller von Gärtringen - Pomtow) καλῶς τοὺς Δελφοὺς γινώσκοντα καὶ «περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς χρηστηρίου» καὶ «περὶ τῶν συληθέντων ἐν Δελφοῖς ἀναθημάτων» (Müller, Fr. Hist. Gr. III, 106, 1 καὶ 2.) γράψαντα, κεῖται ἐν τοῖς σχολίοις

(Dindorf σελ. 592. Πρβλ. καὶ Rose, Aristoteles pseudepigraphus σελ. 485 καὶ *Thrige,* Res Cyrenensium σελ. 284 καὶ 312.) εἰς Ἀριστοφάνους Πλοῦτον στ. 925. Ἐνταῦθα, ὅθεν ἐλήφθησαν καὶ τὰ ἀνωτέρω παρατεθέντα περὶ τοῦ σιλφίου χωρία, γινομένου λόγου περὶ τῆς μέγαν πλοῦτον αἰνιττομένης γνωστῆς φράσεως «*Βάττου σίλφιον*» λέγει εἷς σχολιαστὴς «... *Καὶ οἱ Ἀμπελιῶται δέ, ἔθνος Λιβύης, εἰς Δελφοὺς ἀνέθεσαν καυλὸν σιλφίου, ὥς φησιν Ἀλεξανδρίδης* (γρ. Ἀναξανδρίδας)» Ἕτερος δὲ σχολιαστὴς λέγει: «... *Καὶ εἰς Δελφοὺς δὲ Ἀπόλλωνι Λίβυες καυλὸν σιλφίου ἀνέθεσαν.*» Καὶ ὁ Σουΐδας δὲ λέγει ἐν λέξει «*Βάττου σίλφιον*... *Οἱ δὲ ἐπὶ Λιβύης Ἀμπελιῶται εἰς Δελφοὺς ἀνέθεσαν καυλὸν σιλφίου*», ἐν δὲ λέξει «*σίλφιον*... *Καὶ οἱ Ἀμπελιῶται, ἔθνη Λιβύης, εἰς Δελφοὺς ἀνέθεσαν καυλὸν σιλφίου*». Ὅτι Λιβύην ἔλεγον καὶ τὴν Κυρηναϊκὴν πρβλ. Παυσ. 6, 12, 7 κλ.

Οἱ *Ἀμπελιῶται* ἐκαλοῦντο οὕτω ἐκ τῆς Ἀμπέλου, ἥτις ἦτο ἀκρωτήριον καὶ πόλις (;) τῆς Κυρηναϊκῆς. Ὁ Στέφανος ὁ Βυζάντιος λέγει ἐν λ. *Ἄμπελος* (πρβλ. καὶ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Aug. Meinek αὐτόθι) «...καὶ ἄλλη (ἄκρα) ἐν Κυρήνῃ» ὁ δὲ Ἡσύχιος «...Κυρηναίας δὲ αἰγιαλός». Ἄλλας μαρτυρίας ἐκ τοῦ Σουΐδα καὶ τοῦ Σκύλακος (Müller, Geogr. gr. min. I, σ. 83) περὶ τῆς Ἀμπέλου, κειμένης μεταξὺ Κυρήνης καὶ Ἑσπερίδων, ἀναφέρει καὶ ὁ Pietschmann ἐν Pauly-Wirsowa's R. E. λ. Ἄμπελος 4.

Ἐπειδὴ τὸ ἀνάθημα τοῦτο, μέγα καὶ πολυτελὲς ὄν, ἀνετέθη ὑπὸ τῶν Ἀμπελιωτῶν *ὡς ἔθνους* κατὰ τὰς ἀρχαίας μαρτυρίας, συμπεραίνομεν, ὅτι θὰ ἀνήκῃ εἰς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς αἱ δημοκρατικαὶ ἀρχαί, διαδοθεῖσαι εὐρέως ἐν τῇ Κυρηναϊκῇ, διέσχισαν τὰ συμπαγῆ ὁπωσδήποτε κράτη, ἅτινα εἶχον ἀποτελεσθῆ ἤδη περί τινας ἰσχυρὰς πόλεις, οἷα ἡ Κυρήνη, ἡ Βάρκη, καὶ οἱ Εὐεσπερίδαι. Ὁ δημοκρατικὸς οὗτος τεμαχισμὸς ἐγένετο περὶ τὸ 400 π. Χ. (Πρβλ. Thrige, Res Cyrenensium σ. 186 ἑξ. L. Müller ἔ. ἀ. σ. 4 καὶ 30). Εἰς τοὺς χρόνους δὲ τούτους ἀνάγεται τὸ μνημεῖον τῶν Δελφῶν καὶ διὰ τὸν τεχνικὸν αὐτοῦ τρόπον, συγγενὲς ὂν πρὸς τὸ ἐν Βιέννῃ μνημεῖον τῆς Τρύσης (Τζιόλπασι) καὶ πρὸς τὸ ἐν τῷ Βρεττανικῷ Μουσείῳ «μνημεῖον τῶν Νηρηΐδων» ἐκ Ξάνθου τῆς Λυκίας. Φαίνεται λοιπόν, ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἡ Ἄμπελος εἶχεν ἀποσπασθῆ εἰς ἴδιον κράτος, τὸ κατόρθωμα δὲ τοῦτο ἢ ἄλλο τι ἀποκλειστικῶς ἴδιον εὐτύ-

χημα ἔδωκεν ἀφορμὴν πρὸς ἀνεξάρτητον ἀνάθεσιν εἰς Δελφοὺς τοῦ χαρίεντος καλλιτεχνήματος. Ὅταν δ᾽ οὕτω ὡς *ἔθνος* ἐμφανίζωνται οἱ Ἀμπελιῶται, γίνεται πιθανόν, ὅτι τὰ φέροντα τὸ γράμμα Α κυρηναϊκὰ νομίσματα τῶν Μακῶν (Ἡροδ. 4,176. L. Müller ἔ. ἀ. σ. 133 ἑξ. καὶ τόμ. IV Suppl. σ. 23) εἶναι ἀληθῶς κοινὰ καὶ τῆς Ἀμπέλου (πρβλ. Σουΐδ. λ. σίλφιον «Ἀμπελιῶται, *ἔθνη*—οὐχὶ *ἔθνος*— Λιβύης). Ἡ πιθανότης στενῆς σχέσεως μεταξὺ τῶν δημοκρατιῶν τῆς Κυρηναϊκῆς ἐξαίρεται ὑπὸ τοῦ Müller (σελ. 30) δεόντως.

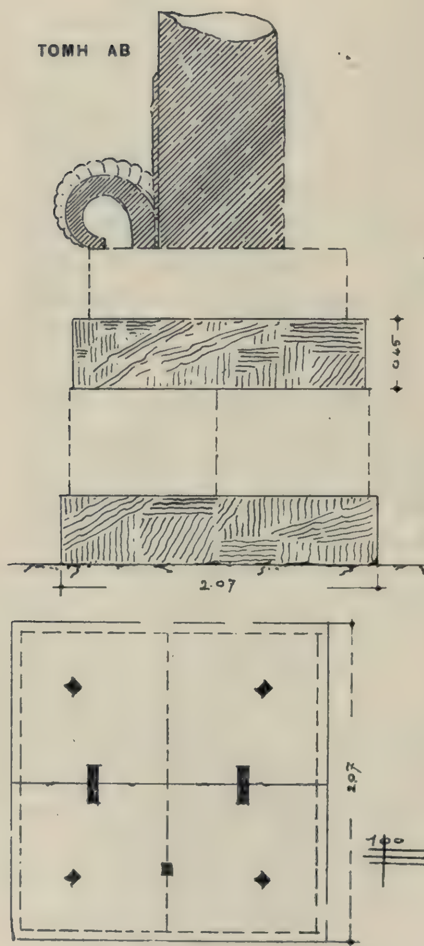
Ἡ κορυφὴ τοῦ Ἀμπελιωτικοῦ μαρμαρίνου ἀναθήματος ἡ φέρουσα τὰς τρεῖς ὀρχουμένας κόρας, ὡς καὶ ἄλλα τεμάχια αὐτοῦ εὑρέθησαν, ὡς ἐρρήθη ἀνωτέρω, πρὸς Α. τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος παρὰ τὰς βάσεις τῶν Δεινομενειδῶν. Ἀδιαφοροῦντες πρὸς τὸν ταπεινότερον χῶρον, εἰς ὃν εὑρέθησαν κατακυλισθέντα τινὰ ἕτερα τεμάχια τοῦ αὐτοῦ ἀναθήματος, δυνάμεθα νὰ ἰσχυρισθῶμεν, ὅτι τὸ ὅλον μνημεῖον ἵστατο παρὰ τὸν τρίποδα τοῦ Γέλωνος καὶ παρὰ τὸ κυρηναϊκὸν ἀνάθημα τοῦ Βάττου (Παυσ. 10, 15, 6. Κεραμοπούλλου, Ὁδηγὸς τῶν Δελφῶν σελ. 56). Ἂν δ᾽ ἀναμνησθῶμεν, ὅτι ἐκεῖ που ἀπέναντι τοῦ Μεγάλου Βωμοῦ ἢ παρ᾽ αὐτὸν ἦτο τὸ ἐπίχρυσον ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς ἐπὶ χαλκοῦ φοίνικος, ἀνάθημα τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῶν ἐπ᾽ Εὐρυμέδοντι ποταμῷ μαχῶν (Παυσ. 10, 15, 4·), ὁ ἐπίχρυσος τρίπους τῶν Πλαταιῶν (Παυσ. 10, 13, 9), ἡ ἐπίχρυσος εἰκὼν τῆς Φρύνης (Παυσ. 10, 15, 1·), οἱ χρυσοῖ τρίποδες τῶν Δεινομενειδῶν (Διογ. Λαερτ. 4, 58, πρβλ. Διοδ. 11, 67, 7. Homolle ἐν *Mélanges Weil,* σ. 207), ὁ χρυσοῦς ἀνδριὰς τοῦ Μακεδόνος Ἀλεξάνδρου τοῦ «Φιλέλληνος» (Ἡροδ. 8, 121· Δημοσθ. 12, 21·) καὶ ὁ ἀργυροῦς κρατὴρ τοῦ Ἀλυάττου, οὗτινος μόνον τὸ σιδηροῦν ὑποκρητηρίδιον ὑπῆρχε μετὰ τὸν γ´ ἱερὸν πόλεμον (Ἡροδ. 1, 51. Παυσ. 10, 16, 1), ἂν ἀπίδωμεν πρὸς τὸ ὕψος τοῦ Ἀμπελιωτικοῦ ἀναθήματος καὶ πρὸς τὴν ὁμοιότητα μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀπὸ τοῦ Εὐρυμέδοντος (ἀμφοτέρων ὁ κορμὸς ἦτο φυτόν), ἀγόμεθα νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἐλλείπων τρίπους ἦτο ἴσως χρυσοῦς ἢ ἐπίχρυσος. Τὴν πίστιν ταύτην ἐνισχύει τὸ ὅτι ἡ περὶ τοῦ ἀναθήματος τούτου ἀρχαία μαρτυρία προέρχεται ἐκ τοῦ Ἀναξανδρίδου καὶ δὴ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐκ τοῦ «περὶ τῶν συληθέντων ἐν Δελφοῖς ἀναθημάτων» βιβλίου αὐτοῦ. Ἂν δ᾽ ἀληθῶς ὁ Ἀναξανδρίδας περιελάμβανε τὸ ἀνάθημα τοῦτο μεταξὺ τῶν συληθέντων, τότε, ὡς ἐκ τῆς φύσεως

τῶν σωθέντων λειψάνων ἐξάγεται (πάντα εἶναι πεντελήσιον μάρμαρον), οὐδὲν ὑπῆρχεν ἐν τῷ μνημείῳ πολύτιμον μέρος ἄξιον συλήσεως πλὴν τοῦ ἐλλείποντος ἐκ τῆς κορυφῆς πολυτίμου ἐπιθήματος. Τὸ χρῶμα τοῦ χρυσοῦ συνεδυάζετο ἁρμονικῶς πρὸς τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα, δι᾽ οὗ ἦτο κεχρωσμένος ὁ καυλὸς καὶ τὰ φύλλα τοῦ μαρμαρίνου σιλφίου. Τὸ χρῶμα τοῦτο κατεστράφη κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀλλ᾽ ὑπελείφθησαν μικρὰ λείψανα αὐτοῦ καθ᾽ ὅλον τὸν καυλὸν καὶ τὰ φύλλα.

᾿Αφ᾽ οὗ τὰ τεμάχια τοῦ ἀναθήματος εὑρέθησαν κατὰ μέγα μέρος ἐπὶ τοῦ πλακοστρώματος τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ, ἀναγομένου γενικῶς εἰς τοὺς αὐτοκρατορικοὺς ῥωμαϊκοὺς χρόνους, συμπεραίνομεν, ὅτι τὸ μνημεῖον ἵστατο ὄρθιον μέχρι σχεδὸν τῶν νεωτάτων χρόνων τῆς ἐνεργείας τοῦ δελφικοῦ ἱεροῦ, ἡ δὲ περὶ αὐτοῦ σιωπὴ τοῦ Παυσανίου πρέπει νὰ ἑρμηνευθῇ ὡς καὶ ἡ περὶ πλείστων ἄλλων δελφικῶν μνημείων ὁμοία σιωπή.

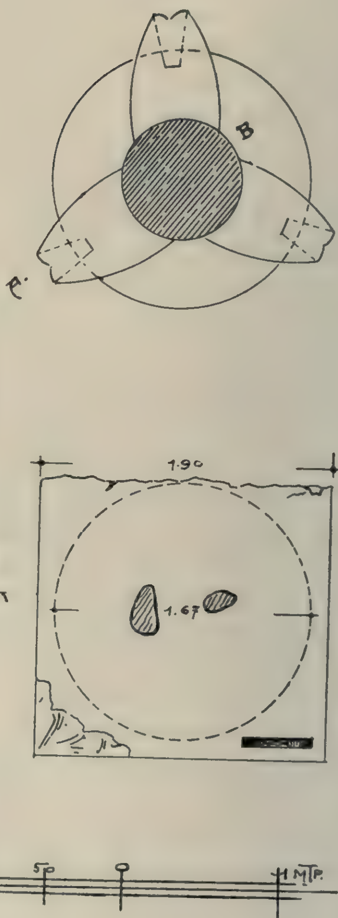
῾Η ἀκριβὴς θέσις, ἐφ᾽ ἧς ἵστατο τὸ ἀνάθημα, εἶνε δυσχερὲς νὰ ὁρισθῇ. Πρὸ τῆς βάσεως ὅμως τοῦ τρίποδος καὶ τῆς Νίκης τοῦ Γέλωνος εἶναι βάσις τις (πλ. καὶ μῆκ. 2,07 μ.), ἧς οἱ δύο τιτανώδεις ἐγχώριοι λίθοι συνδέονται διὰ συνδέσμων ⊓ σῳζομένων τελείως καὶ ἀποκλινόντων ἕνεκα τοῦ περικεχυμένου μολύβδου πρὸς τὸ σχῆμα τῶν πελεκίνων. ῾Ως ἐμφαίνεται ἐκ τῆς κατόψεως τῆς βάσεως ταύτης (εἰκ. 4) σῳζούσης κατὰ τὰς ἀκμὰς τῶν πλευρῶν τὸ ἴχνος περιθωρίου πλ. 0,06 ἐν μέσῳ δὲ ἴχνος ἁρμοῦ ΒΝ διευθυνομένου, ἀπώλετο μία σειρὰ ἐκ λίθων δύο ὑπερκειμένων καὶ συνδεομένων διὰ γόμφων πρὸς ἀλλήλους τε καὶ πρὸς τὰς ὑποκειμένας κατὰ χώραν δύο πλάκας. ᾿Επὶ τῶν ἀπολομένων τούτων λίθων νομίζω, ὅτι ἔκειτο μεγάλη τετράγωνος πλὰξ λίθου τιτανώδους (πάχ. 0,45 × 1,90 πλ.) ἀποκειμένη νῦν μεταξὺ τῆς βάσεως τοῦ τρίποδος τῶν Πλαταιῶν καὶ τοῦ κτιρίου τοῦ φέροντος τὸ ὄνομα τοῦ θησαυροῦ τῶν Κλαζομενίων ἐν τῷ χάρτῃ Ι τοῦ ἐμοῦ ῾Οδηγοῦ τῶν Δελφῶν. Τῆς πλακὸς ταύτης τὸ πρόσωπον καθορίζεται ὑπὸ ὀπῆς ὀρθογωνίου ἐπιμήκους ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας (εἰκ. 5) πρὸς ἔνθεσίν ποτε στήλης. ῾Η ἀντίθετος πλευρὰ εἶναι κάκιστα εἰργασμένη ἢ ἀποκεκρουσμένη καὶ ἐλλιπής, βεβαίως δὲ δὲν ἦτο ὁρατή ποτε, προσκολλωμένη εἰς τὰ ἀκατέργαστα κρηπιδώματα τῆς βάσεως τοῦ Γέλωνος. ῾Η ἐπάνω ἐπιφάνεια δεικνύει προσέτι τὸ ἐλαφρῶς βεβαθυσμένον ἴχνος μεγάλου κύκλου ἐξικνουμένου μέχρι σχεδὸν τῶν τριῶν καλῶς εἰργασμένων πλευρῶν τῆς πλακός, βεβαίως δὲ

Εἰκ. 7.

Εἰκ. 4.

Εἰκ. 6.

Εἰκ. 5.

μέχρι τῆς ὀπισθίας κακῶς εἰργασμένης πλευρᾶς. Ὁ κύκλος οὗτος οὐδεμίαν ὀπὴν συνδέσμου δεικνύων ἔχει περίπου 5 μ. περίμετρον, ἣν ἀποδίδω εἰς περιφερικὴν πλάκα ἀπολομένην, κειμένην δέ ποτε ἐπ᾽ αὐτοῦ. Ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης ἐξεφύετο, νομίζω, ὁ καυλὸς τοῦ σιλφίου τῶν Ἀμπελιωτῶν, οὗτινος ἡ μεγίστη κατωτάτη περίμετρος εἶναι 3,47 μ. Ἐπὶ τῆς περιφερικῆς ἐκείνης πλακὸς ἠρείδοντο αἱ ἄκραι κορυφαὶ τῶν κάτω πρώτων προπετῶν μεγάλων φύλλων τοῦ καυλοῦ.

Τοιουτοτρόπως ἡ ὅλη βάσις τοῦ μνημείου κατ᾽ ἐλεύθερόν πως σχεδιογράφημα τοῦ φίλου μου ἀρχιτέκτονος κ. Ἀριστοτέλους Ζάχου βασισθέντος εἰς τὰ μέτρα ἃ παρέσχον αὐτῷ, εἶχε τὴν διαμόρφωσιν, ἣν δεικνύει ἡ εἰκ. 6 καὶ 7. Ἡ φέρουσα τὸ κυκλικὸν ἴχνος πλὰξ (εἰκ. 5) φέρει ἐν μέσῳ καὶ τὰ κακόπλαστα ἐπιπόλαια ἴχνη δύο ποδῶν ἀγάλματος, ἱδρυθέντος ἐπ᾽ αὐτῆς κατὰ τοὺς ἐσχάτους χρόνους προφανῶς τοῦ μαντείου, ὅτε τὸ μνημεῖον θὰ εἶχε καταστραφῇ.

Χάριν συγκρίσεως μνημονεύω, ὅτι ἡ τετράγωνος γυψίνη βάσις τοῦ ἐν τῷ δελφικῷ μουσείῳ σταθέντος καυλοῦ ἔχει πλευρὰς 1,93 μ. (ἀπέναντι 1,90 τῆς ἀνωτέρω πλακὸς τῆς φερούσης τὸ κυκλικὸν ἴχνος), ὁ δὲ γύψινος ἐχινοειδὴς ὄγκος ἔχει περίμετρον 5,97 μ. (ἀπέναντι 5 περίπου μ. τοῦ κύκλου τῆς ἀνωτέρω πλακός).

Καταλήγων λέγω, ὅτι μέχρι κρείσσονος γνώμης δυνάμεθα νὰ ὑπολαμβάνωμεν τὴν πρὸ τοῦ τρίποδος τοῦ Γέλωνος βάσιν ὡς βάσιν τοῦ ἀναθήματος τῶν Ἀμπελιωτῶν, γειτνιάζοντος οὕτω πρὸς τὸ ἕτερον κυρηναϊκὸν ἀνάθημα, τὸ τέθριππον τοῦ Βάττου.

Αἱ ὀρχούμεναι κόραι, ἃς ὁ κ. Homolle καλεῖ Καρυάτιδας, πρέπει νὰ εἶναι νύμφαι τινές, νομίζω, Ἑσπερίδες, αἵτινες δὲν θὰ εἶχον μόνον τὰ ἑσπεριδοειδῆ δένδρα ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῶν. Ὅτι ἐτέλουν χοροὺς αἱ Ἑσπερίδες ὅρα Ἀριστοφ. νεφ. 271. Ὅτι δὲ αἱ νύμφαι αὗται δὲν ἦσαν ξέναι πρὸς τὴν κυρηναϊκὴν λατρείαν, εἶναι γνωστὸν ἄλλως τε καὶ ἐκ τῶν νομισμάτων, ἐφ᾽ ὧν παρίσταται ὁ Ἡρακλῆς καὶ μία τούτων ἑκατέρωθεν δένδρου ὀπωροφόρου (Müller ἔ. ἀ. ἀρ. 23, σ. 18) ἢ ἐφ᾽ ὧν αὕτη κάθηται ἔχουσα ἔμπροσθεν σίλφιον. Ὁ Studniczka (Kyrene σελ. 20, 22) καλεῖ αὐτὴν Κυρήνην Ἑσπερίδα. Ἴσως δὲ συνηριθμοῦντο αἱ Ἑσπερίδες μεταξὺ τῶν Νυμφῶν τῶν λατρευομένων μετὰ τοῦ Διονύσου ἐν τῇ Λιβύῃ (Κυρηναϊκῇ) κατὰ τὴν αὐτόθι ἑορτὴν τὰ Θεοδαίσια (Σουΐδ. «Ἀστυδρόμια· παρὰ

Λίβυσιν οἱονεὶ τῆς πόλεως γενέθλια καὶ Θεοδαίσια ἑορτή, ἐν ᾗ ἐτίμων Διόνυσον καὶ Νύμφας»).

Προσέτι κυρηναϊκὴ πόλις ἦτο ἡ Ἑσπερὶς ἢ Ἑσπερίδες ἢ Εὐεσπερίδες (ἡ ὕστερον Βερενίκη), ἔνθα εὑρεῖα παλαιὰ (Müller ἔ. ἀ. σ. 90 σημ. 1. Gruppe, Griech. Myth. σ. 385,2) παράδοσις ἐτοποθέτει τὸν κῆπον τῶν Ἑσπερίδων. Τὴν παράδοσιν ταύτην συνεμερίζοντο καὶ οἱ Κυρηναῖοι, ἀντιφιλοτιμούμενοι μάλιστα εἰς τὴν προσοικείωσιν τοῦ ἀμφιδηρίτου (πρβλ. Roscher, Lex. mythol. ἄρθ. Herperiden σ. 2598) κήπου τῶν Ἑσπερίδων (Müller ἔ. ἀ. σ. 22). Ὁ δὲ Σκύλαξ (ἔ. ἀ.) ἀκριβῶς ἐν τῷ χώρῳ, ὃν ἐκάλουν Κῆπον τῶν Ἑσπερίδων, τοποθετεῖ τὴν Ἄμπελον λέγων: «Φυκοῦς κόλπος· ἄνω δὲ ἐνταῦθά ἐστιν ὁ κῆπος τῶν Ἑσπερίδων. Ἔστι δὲ τόπος βαθὺς ὀργυιῶν ιη´ ἀπότομος κύκλῳ, οὐδαμοῦ ἔχων κατάβασιν. Ἔστι δὲ δύο σταδίων πανταχῇ, οὐκ ἔλαττον, εὖρος καὶ μῆκος. Οὗτός ἐστι σύσκιος δένδρεσιν ἐμπεπλεγμένοις ἐν ἀλλήλοις ὡς ὅτι μάλιστα πυκνοτάτοις· τὰ δένδρα ἐστὶ λωτός, μηλέαι παντοδαπαί, ῥοαί, ἄπιοι, μιμαίκυλα, συκάμινα, ἄμπελοι, μυρσίναι, δάφναι, κισσός, ἐλαῖαι, κότινοι, ἀμυγδαλαῖ, καρύαι. *Τῶν δὲ χωρίων, ἃ οὐκ εἴρηται, ἔστι κατὰ τὸν κῆπον Ἄμπελος, Ἄπιος*»... Καὶ ὁ ἀριθμὸς δὲ τῶν Ἑσπερίδων νυμφῶν περιορίζεται ὑπό τινων ἀρχαίων εἰς τρεῖς, ὧν ὀνόματα φέρονται Ἑσπέρη, Ἐρυθηίς, Αἴγλη (Ἀπολλων. 4, 1427 πρβλ. Unger, Philol. 46, 188 σ. 238) ἢ Ἐρυθία, Ἑστία, Ἐρέθουσα. (Ἀπολλοδ. 2, 114). Ἀλλὰ καὶ ἂν δεχθῶμεν, ὅτι ἡ παράδοσις αὕτη δὲν εἶναι ἀκριβής, καὶ ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἑσπερίδων ἦτο μείζων (ἡ κύλιξ τοῦ Ἀσστέα φέρει ἓξ ὀνόματα Ἑσπερίδων: Kretschmer, Griech. Vaseninschr. 221, Roscher's *Lex. mythol.* ἄρθ. Hesperiden σ. 2597), πάλιν τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἀποτρέψῃ ἡμᾶς ἐντελῶς ἀπὸ τῆς γνώμης, ὅτι Ἑσπερίδες εἶναι αἱ τρεῖς ἐπὶ τοῦ δελφικοῦ καυλοῦ κόραι· διότι ὅπως ἐπὶ τοῦ νομίσματος καὶ τῆς γνωστῆς μετόπης τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐτέθη μία μόνη Ἑσπερίς, οὕτω ἐπὶ τοῦ σιλφίου τῶν Δελφῶν ἠδύναντο νὰ τεθῶσι τρεῖς. Ὅπως ἡ παράλειψις πλειόνων Ἑσπερίδων ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει δὲν ἦτο πρόσκομμα οὕτω καὶ κατὰ ἥττονα λόγον προσέκρουεν ἡ παράλειψις ὀλιγωτέρων ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει.

Ἐν Θήβαις 1908.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Δ. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΛΟΣ

P. S. Εἶχε παραδοθῆ τὸ χειρόγραφον τῆς ἀνωτέρω μελέτης τῇ Διευθύνσει τῆς Διεθνοῦς ἐφημερίδος τῆς νομισματικῆς ἀρχαιολογίας, πρὶν κυκλοφορήσῃ ἐν τῷ BCH, 1908 σ. 205-235 τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Homolle «la colonne d'acanthe». Ἡ ἀπουσία ὅμως τοῦ μὲν κ. Σβορώνου ἔξω τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐμοῦ δ' ἐν Δήλῳ ἐγένετο αἰτία, ὥστε νὰ προφθάσω τὴν ἀνωτέρω μελέτην μόλις κατὰ τὴν τρίτην διόρθωσιν τῆς τυπώσεως αὐτῆς. Προσθέτω λοιπὸν ἐνταῦθα, ὅτι εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Homolle συλλεχθέντα ἐκ τῆς ἀγγειογραφίας καὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ὅμοια πρὸς τὸν δελφικὸν καυλὸν ἔργα πρέπει νὰ συναριθμηθῇ ὁ ἐν Δήλῳ εὑρεθεὶς Β τῆς ἀγορᾶς τοῦ Θεοφράστου κατώτατος σπόνδυλος μετὰ συναφοῦς ἀποκεκρουσμένης βάσεως ὁμοίου πρὸς τὸν δελφικὸν μαρμαρίνου κίονος ἀλλὰ λεπτοτέρου καὶ ἔχοντος τὰς ῥαβδώσεις ἑλικοειδεῖς. Δὲν ἀνήκει εἰς ἐμὲ ἡ δημοσίευσις τοῦ ἔργου τούτου, ἀλλ' ἐμνημόνευσα αὐτοῦ ἐνταῦθα, πεποιθὼς ὅτι δὲν θὰ προσκρούσω οὐδαμοῦ.

Πάντα ὅμως τὰ ἔργα ταῦτα δεικνύουσι καυλὸν σιλφίου (ἀμφιβάλλω μόνον περὶ τῶν ἐν BCH ἔ. ἀ. σ. 218, 221) κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐσχηματοποιημένον οὐχὶ δ' ἄκανθον. Ὡς πρὸς τοῦτο παραθέτω τὴν εἴδησιν, ἣν ὀφείλω τῷ κ. Σ. Μηλιαράκῃ καθηγητῇ τῆς Βοτανικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ὅτι ἡ ἄκανθος δὲν ἔχει καυλὸν μετὰ συστημάτων φύλλων ἐκφυομένων ἐκ διαφόρων κόμβων, ἐν ᾧ τὸ σίλφιον ἔχει. Τὰ λοιπὰ θὰ εἴπωσι τὰ πράγματα (ὡς ἐκτίθενται ἐν τῷ ἄρθρῳ τοῦ κ. Homolle καὶ τῷ ἐμῷ) καὶ ἡ κρίσις τοῦ ἀναγνώστου καὶ τοῦ μελετητοῦ. Βεβαίως ὅμως δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν, ὅτι πρόκεινται ἡμῖν δύο ἐρωτήσεις, πρὸς ἃς πρέπει νὰ ἀπαντήσωμεν· αἱ ἐρωτήσεις αὗται εἶναι: 1. Τί εἶναι τὸ δελφικὸν μνημεῖον, οὗτινος τὰ λείψανα εὑρέθησαν παρὰ τὴν βάσιν τοῦ ἅρματος τοῦ Βάττου, ἡ δὲ πρὸς τὰ σίλφια τῶν κυρηναϊκῶν νομισμάτων ὁμοιότης εἶναι ἀπαραγνώριστος; 2. Τί ἀπέγινε τὸ ἐν Δελφοῖς ἀνάθημα τῶν Ἀμπελιωτῶν τὸ παριστάνον καυλὸν σιλφίου;[1] Εἰς τὰς ἐρωτήσεις

[1] Δὲν πρέπει νὰ ὑποτεθῇ ὅτι τὸ ἀνάθημα τοῦτο ἦτο αὐτούσιος καυλὸς σιλφίου, ἐπειδὴ τὸ σίλφιον, φυτὸν ἐπετειόκαυλον τρυφερόν, δὲν συνετηρεῖτο φυλαττόμενον ὁλόκληρον, ἀλλὰ μόνον ὁ ὀπὸς αὐτοῦ ζυμούμενος μετ' ἀλεύρων καὶ καθιστάμενος οὕτω ἄσηπτος (πρβλ. Θεόφρ. ἔ. ἀ. 6,3)· ἂν δ' ἀνετίθετο ὁλόκληρον φυσικὸν σίλφιον, οὔτε θὰ ἐσῴζετο ἐπὶ μακρόν, ὥστε νὰ καταλάβῃ θέσιν ἐν βιβλίοις γράφουσι τὰ συληθέντα ἀναθήματα τῶν Δελφῶν ἐν χρόνοις νεωτέροις, οὔτε θὰ ἦτο ἀνάθημα ἀντάξιον ἔθνους ὁλοκλήρου.

ταύτας ἀμφοτέρας δίδει ἀπάντησιν, νομίζω, μόνη ἡ ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσα ἑρμηνεία.

Περὶ τῶν ὀρχουμένων νυμφῶν πρέπει νὰ μνημονεύσωμεν τοῦ ἐν Zeitschr f. bildende Kunst N. F. VI σ. 36 ἑξ. ἄρθρου «Karyatiden» τοῦ κ. P. Wolters. Περὶ τοῦ πόλου ἢ καλαθίσκου τῶν «χορευουσῶν Καρυατίδων» γίνεται λόγος ἐν σελίδι 43· βεβαίως ὅμως ὁ καλαθίσκος οὗτος ἐσχηματισμένος ἐκ φύλλων φοίνικος, δένδρου κατ᾽ ἐξοχὴν αἰγυπτιακοῦ, προσόμοιος δὲ σφόδρα πρὸς τὰς ἐκ πτερῶν ἢ τὰς ἀκτινωτὰς τιάρας τῆς Ἀνατολῆς (πρβλ. *Menant,* Rech. sur la glyptique orientale I, σ. 249 καὶ 32 - 33, II, σ. 29 καὶ 55 καὶ 144 - 5) καὶ πρὸς τὸν πῖλον τοῦ αἰγυπτιακοῦ θεοῦ Βησᾶ καταγομένου ἐξ Ἀραβίας (πρβλ. καὶ τὴν τιάραν τοῦ Χέοπος ἐν Primitive art in Egypt by Capart - Griffith εἰκ. 204 σ. 269), εἶνε παλαιὸν ἀνατολικὸν κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἐπίσημον, διατηρηθὲν καὶ ἔπειτα, ὡς διετηρήθη μέχρις ἡμῶν τὸ σχῆμα τῶν καλυμμάτων τῶν ἱερέων τῆς ἰουδαϊκῆς καὶ τῶν χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Ἀθήνησι 31/X/08. Α. Δ. Κ.

PRÄGSTÄTTEN UNTER SEVERUS ALEXANDER.

Bei einer Untersuchung über Severus Alexander, die demnächst in Berlin im Druck erscheinen wird, habe ich mir ein Verzeichnis der Prägstätten angelegt. Dabei stellte sich heraus, dass das von Cohen Bd. IV S. 476 ff gegebene nach dem heutigen Stande der Veröffentlichungen nicht mehr ausreicht. Vielleicht wird daher die folgende Sammlung nicht unwillkommen sein.

Abonotichus-Ionopolis Paphlagoniae: Inv. Wadd. 142 Recueil S. 132, 16.

Abydus: Mt II n. 59 ff s. V n. 66 Friedlaender Rep. S. 254 Imhoof Kl M S. 33, 4 JW 1078 f.

Acmonea Phrygiae: Mt IV n. 38 Friedlaender S. 313 Kl M S. 194, 7 IW 5514 ff BM Phrygia S. 16 ff n. 78 ff.

Acrasus Lydiae: Mt II n. 20 ff s. III n. 17 ff IW 4856 ff BM Lydia S. 14 ff n. 31 ff; Rev. 1852 S. 25; 1883 S. 387; 1884 S. 22.

Adramytium: Mt II n. 21 s. V n. 37 ff Friedlaender S. 246 IW 619 ff Mus. Tor. 3661 BM Mysia S. 6, 20 Leake S. 3.

Aegae Aeolidis: Mt III n. 26 s. VI n. 15 BM Troas S. 99, 28 f.

Aegae Ciliciae: Mt III n. 36 ff s. III n. 52 ff Imhoof Gr M 549 M gr. S. 349, 9 Leake S. 4 Moustier 2661 NZ 16, 1884 S. 280 n. 121 IW 4079 ff BM Lycaonia S. 26, 36 f.

Aelia Capitolina: Saulcy S. 103 Coh. n. 715.

Aezani: IW 5585 BM Phrygia S. 41, 129 f.

Agrippaeum-Anthedo: Saulcy S. 235.

Alexandria *Caesar:* Mt VI n. 2580 ff s. IX n. 499 f Moustier 2679 f Hunter 3 S. 493 f n. 627 ff Mus. Tor. 7753 ff BM Alexandria S. 204 f n. 1581 f Feuardent 2392 ff Dattari 4239 ff.

Augustus: Mt VI n. 2596 ff s. IX n. 501 ff Friedlaender S. 371 Hunter 3 S. 494 ff Mus. Nap. 11941 ff Mus. Tor. 7757 ff ZfN 13, 1885 S. 245 BM Alexandria S. 205 ff Feuardent n. 2401 ff Dattari 4251 ff Chaix 1044 f Moustier 2681 ff.

Alexandria ad Issum: IW 4095.

Alexandria Troas: Mt II 140 ff s. V n. 238 ff Coh. 641 ff Gr M 213 Hunter 2 S. 294 f IW 1098 f Mus. Tor. 3822 ff BM Troas S. 23 ff Chaix 443 f Moustier 2656 Leake S. 7 Friedlaender S. 254. Über die Darstellung Silens auf einigen Münzen vgl. Drexler ZfN 15, 85.

Amasia: Mt II n. 25 ff s. IV n. 82 ff IW 19 f Leake S. 8 Recueil S. 41, 101 ff Moustier 2643 cf. ZfN 21, 1889 S. 18 Friedlaender S. 227.

Amastris: Recueil S. 155, 167.

Amblada Pisidiae: Rev. 1883 S. 379.

Amisus: BM Pontus S. 12, 38 ff Recueil S. 69, 128.

Amphipolis: Mt I n. 157 s. II n. 306 Mus. Tor. 2269 Chaix 155 Friedlaender S. 140 Leake European Grece S. 13; über dort gefundene Münzen Alexanders cf. Rev. 1892 S. 94.

Anazarbus Ciliciae: Mt III n. 83 f s. VII n. 100 ff Friedlaender S. 298 Hunter 2 S. 529 n. 9 IW 4139 BM Lycaonia S. 36, 26 ff Leake S. 11 Rev. 1854 S. 10 n. 5.

Anchialus Thraciae: Mt s. II n. 115.

Andeda Pisidiae: Friedlaender S. 290 IW 3562 BM Lycaonia S. 174, 3 f n. chr. 1840 S. 1. 3.

Anemurium Ciliciae: Mt s. VII n. 151 ff.

Antiochia ad Maeandrum: BM Caria S. 21,46 Chaix 622.

Antiochia Pisidiae: Mt III n. 43 ff s. VII n. 64 ff Kl M S. 361, 22 Hunter 2 S. 516 n. 11 f Leake S. 143 Suppl. S. 18 BM Lycaonia S. 187, 65 f Chaix 660 Coh. 684 ff.

Antiochia Syriae: Mt V n. 477 ff s. VIII n. 124 f Friedlaender S. 335 Hunter 3 S. 178 f Mus. Nap. 11541 Mus. Tor. 5169 ff BM Galatia S. 207 ff Chaix 861 ff Moustier 2668 f Leake S. 18.

Apamea Bithyniae: BM Pontus S. 114, 37 Coh. 634.

Apamea Phrygiae: Mt IV n. 258 IW 5730 BM Phrygia S. 101, 179 f.

Aphrodisias Cariae: IW 2217 Mt III n. 328 BM Caria S. 46, 123; S. 53, 162.

[Apollonia Joniae: Mt s. VI n. 9 aus Vaillant und daher zweifelhaft].

Apollonia Lydiae: Mt IV n. 48 s. VII n. 38 IW 4869 Rev. 1883 S. 388 Imhoof Lyd. Stadtm. S. 27, 5.

Apollonia ad Rhyndacum: Mt s. V n. 77 IW 653; Leake suppl. S. 23 'Σευῆρος Σεβ', von Leake kaum mit Recht dem Severus Alexander gegeben.

Apollonia Salbace: Mt IV n. 30 s. VI n. 190 kl M S. 122, 11.

Ariassus Pisidiae: Kl M S. 365, 2.

Ascalon: Mt V n. 102 Saulcy S. 207, 4 Berl. Bl. 6 S. 134.

Aspendus Pamphyliae: Mt III n. 8 f Kl M S. 321, 46 IW 3242 Journ. int. 6 S. 196 n. 178 f BM Lycia S. 105, 88 ff.

Assus Mysiae: Mt II n. 65 s. V n. 92 Friedlaender S. 247.

Attalea Lydiae: Mt s. VII n. 48 IW 3284 BM Lycaonia S. 29, 23.

Attalea Pamphyliae: Caesar: Mt s. VII n. 50; Augustus: Gr M 589.

Attuda Phrygiae: Mt s. VII n. 207.

Augusta Ciliciae: BM Lycaonia S. 47, 3.

Bargasa Cariae: Mt III n. 184 s. VI n. 195.

Bargylia Cariae: IW 2285.

Baris Pisidiae: Mt s. VII n. 62 (bei Bagis Lydiae) cf Friedlaender S. 307 Kl M 367, 6 IW 3643 ff Journ. int. 6 S. 224 n. 454 ff Mt s. VII n. 132 BM Lycia S. 207, 4 S. 300, 4 a.

[Beroea: Ngr M III 1 n. 864].

Bithynium: Mt II n. 51 s. V n. 119 Hunter 2 S. 240 n. 1 IW 248 BM Pontus S. 120, 16 f Friedlaender S. 239.

Bostra Arabiae: Coh. IV S. 475 f Hunter 3 S. 299 Saulcy S. 367 ff Mus. Tor. 5485 Chaix 926 ff Belfort 5485; über den Ammonskult der legio Cyrenaica cf. ZfN 13, 1885 S. 282. Dass Bostra unter Alexander Kolonie geworden sei, hat festgestellt Benzinger bei Pauly-Wissowa RE 3, 790. Aber da unter Caracalla Bostra 'col. met. Antoniniana' genannt wird (Coh. IV S. 238 f Chaix 922 ff), unter Alexander auf allen Münzen colonia, auf den meisten auch 'Alexandriana', so sind unter diesem die Verhältnisse neu geordnet worden. Daher ist Leake S. 35 nicht zuzugeben, dass eine neue Kolonie gegründet sei.

Botrys Phoeniciae: Caesar: Journ. int. 4, 1901 S. 37 n. 627.

Byblus Phoeniciae: Caesar: Babelon Cat. m. gr. 1411 f Journ. int. 4 S. 58 n. 717.

Bruzus Phrygiae: Rev. 1851 S. 163.

Byzantium: Mt I n. 121 f s. II n. 379 ff Ant. M. I S. 155 ff Friedlaender S. 119 Hunter 1 S. 397 n. 31 ff Lischine

346 ff Mus. Tor. 2020 Chaix 58 f Moustier 2640 Leake Suppl. S. 118 Rev. 1891 S. 243 n. 22; über Götter- und Menschennamen auf Byzantiner Münzen Alexanders vgl. Pick NZ 27, 1896 S. 46 ff.

Cadi Phrygiae: Mt IV n. 345 Friedlaender S. 316 IW 5790 BM Phrygia S. 123, 34.

Caesarea Cappadociae: Mt IV n. 180 ff s. VII n. 265 ff IW 6788 ff BM Galatia S. 86 ff Chaix 750 Moustier 2663 ff Mus. Tor. 4504 ff Hunter 2 S. 593 n. 82 ff Leake S. 39 Suppl. S. 32 Rev. 1895 S. 74 n. 26 = Blanchet Études II S. 70 n. 26 Friedlaender S. 328.

Caesarea Paneas Phoeniciae: Caesar: Mt V n. 146 s. VIII n. 91 f Moustier 2670 Friedlaender S. 340 ZfN 24, 1904 S. 133 (seit Elagabals Regierung Kolonie nach dem Nachweise Reglings); Augustus: Saulcy S. 131, 1 Journ. int. 4, 1901 S. 62 f

Caesarea Samariae: Mt V n. 32 f Coh. n. 713 f Friedlaender S. 342.

Caesarea Germanica: Mt V n. 31 s. VIII n. 19 f Leake S. 56 fälschlich bei Caes. Germ. Commagenae, vielmehr zu geben nach Caes. Germ. Bithyniae, cf. im allgemeinen Head Historia numorum S. 653.

Calchedo: Mt II n. 92 s. V n. 162.

Callatia Moes. inf.: Ngr M I 1 n. 330 ff, NZ 33, 1902 S. 19 n. 2 Rev. 1903 S. 207 n. 14.

Carallia Ciliciae: Rev. 1883 S. 26 n. 8.

Carrhae: Caesar: Mt V n. 33; Augustus: Mt V n. 34 ff s. VIII n. 40 ff Friedlaender S. 348 Chaix 937 f Hunter 3 S. 303 n. 18 f.

Casae Ciliciae: Journ. int. 6, 1903 S. 252 n. 710.

Cassandrea Macedoniae: Mt s. III n. 376 f Coh. 620 f.

Celenderis Ciliciae: IW 4217.
Cerasus: Friedlaender S. 228 Kl M S. 3, 2 Recueil S. 76, 11 ff n. chr. 1893 S. 7 n. 12.
Cibyra: Mt IV n, 396 Gr. M 161 Kl M S. 255, 23 S. 258, 32 IW 5839 Journ. int. 6, 1903 S. 261 n. 765 BM Phrygia S. 142 f Rev. 1851 S. 165 n. 6. Die für Eckhel IV S. 292 unsichere Neokorie findet sich auf einer Münze Alexanders, BM Phrygia S. 148, 94. Über die 'concordia' zwischen Ephesus und Cibyra cf auch Rev. 1884 S. 30 n. 29
Cius Bithyniae: Mt s. V n. 1478 ff ZfN 7 S. 55 IW 304 BM Pontus S. 135, 43 f Annali dell' Instituto archeologico 1847 S. 280, jetzt in Berlin, vgl. ZfN 7 S. 60.
Clazomenae: IW 1479 BM Jonia S. 35, 134.
Codrula Pisidiae: Journ. int. 6, 1903 S. 229 n. 501.
Coela Chers. Thrac.: Mt s. II n. 37 ff Ant. M. I S. 261 n. 10 ff Coh. 617 ff Friedlaender S. 129.
Colbasa Pisidiae: Friedlaender S. 293 IW 3672 Rev. 1893 S. 339 n. 32 n chr 1900 S. 22 f Berl. Bl. 2, 1865 S. 184 n. 14 (diese Münze allein war bekannt Head Hist. num. S. 590). Κολβασέων steht auf den Münzen des Antoninus Pius und des Septimus Severus, Κολβασσέων auf denen Alexanders und Mamaeas, cf Dressel ZfN 21, 223.
Colopho: Mt III n. 129 s. VI n. 153 f.
Colybrassus Pisidiae: IW 4223 f BM Lycaonia S. 61 n. 4 f Rev. archéol. 1901 S. 291 Oesterr. Jahreshefte 7, 1904 S. 11 cf. S. 38 f.
Comana Ponti; Mt II n. 11 Leake Suppl. f. 41.
Conana Pisidiae: n. chr. 1861 S. 221 Kl M S. 381, 4 IW 3685 Rev. 1893 S. 339 n. 33.
Coracesium Ciliciae: Kl M S. 461, 4 ff.

Corcyra Epiri: Mt II n. 86 s. III n. 209.

Corycus Ciliciae: Mt III n. 188 s. VII n. 226 f IW 4255 BM Lycaonia S. 68, 14 f.

Corydalla Lyciae: Friedlaender S. 284.

Cotiaeum Phrygiae: Mt IV n. 468 ff s. VII n. 295 Leake S. 47 Friedlaender S. 318 BM Phrygia S. 170 ff IW 5106 ff; Rev. 1903 S. 226 ʽΣεβαστὴ Μαμαία’ gehört nach Imhoof der Matidia, cf. Rev. 1905 S. 451.

Cyme: Mt III n. 74 s. VI n. 149 Friedlaender S. 259 Journ. int. 6, 1903 S. 181 n. 25 IW 1301 ff BM Troas S. 120, 139 ff Moustier 2712.

[Cyparissias Messeniae: NZ 33, 1902 S. 27 n. 28, aber an der Lesung ist wegen der sonstigen Irrtümer desselben Verfassers stark zu zweifeln, vgl Regling ZfN 24, 1904 Jahresbericht S. 34 ff].

Cyzicus: Mt II n. 229 s. V n. 399 ff Friedlaender S. 249 Leake S. 146 BM Mysia S. 55 f IW 755; über die beiden Neokorien cf. Reinach Rev. 1890 S. 242 ff.

[Cyrene: Leake African Greece S. 3: das sind Alexandriner Münzen].

Damascus: Mt V n. 60 f s. VIII n. 26 f Saulcy S. 43 f; die Stadt wurde nach seinem Nachweis, dem sich Benzinger R. E. 4, 2047 angeschlossen hat, unter Alexander Kolonie und wird so genannt auf Münzen der Philippi, der Otacilia, des Trebonianus Gallus, Volusian und des älteren Valerian, cf. BM Syria S. 286 ff.

Dardanus Troadis: IW 1138.

Deultum Thraciae: Mt I n. 129 s. II n. 479 ff Coh. 600 ff Friedlaender S. 120 Ant. M. 1 S. 159 ff Hunter 1 S. 439 n. 2 f Lischine 361 ff Mus. Tor. 2024 ff Rev. 1892 S. 94 cf. 1893 S. 75 n. 32; 1900 S. 408 n. 6 ff; 1885 S. 216.

Dionysopolis Phrygiae: Mt s. VII n. 313.
— Moes. inf.: Ngr M 1, 380 ff Rev. 1903 S. 209 n. 29 f.
Dioshieron Lydiae: Mt IV n. 196 ff s. VII n. 135 Rev. 1883 S. 396.
Dium Macedoniae: Mt s. III n. 414 cf. Riggauer ZfN 8, 1880 S. 90 Coh. 622 Friedlaender S. 142.
Dorylaeum Phrygiae: Mt IV n. 531 Friedlaender S. 320 IW 5973.
Edessa Macedoniae: Mt s. III n. 454 ff Friedlaender S. 142 Chaix 163.
Edessa Mesopotamiae: Caesar: Mt V n. 68. 75; n. 73 s. VIII n. 38 (aus Sestini Descriptio numorum veterum S. 551) ‘M. Ἀλέξανδρος Κα’, an dem belorbeerten Kopfe wird zu zweifeln sein; Augustus: Mt V n. 69 ff s. VIII n. 37 ff Friedlaender S. 348 Hunter 3 S. 310 ff Mus. Nap. 11591 ff Mus. Tor. 5511 ff Chaix 947 ff Moustier 2671 f 2702 Leake S. 53 Suppl. S. 48.
Elaea Aeolidis: Mt III n. 116.
Ephesus: Caesar: Kl M 1 S. 61, 72 f; Augustus: Mt III n. 389 ff s. VI n. 649 ff Imhoof Münzb. S. 294, 1 Hunter 2 S. 335 n. 60 ff BM Ionia S. 93 ff Chaix 503 Moustier 2657 Leake S. 57. 147 Suppl. S. 51 Friedlaender S. 264 ZfN 23 S. 192 f.
[Epidaurus: Mt II n. 73 s. IV n. 157, auf beiden ganz falsche Lesung].
Epiphanea Ciliciae: Mt V n. 622 (irrtümlich bei E. Syriae) Kl M S. 444, 2 f BM Lycaonia S. 76, 2 f.
Erythrae: Mt s. VI n. 962 Gr M 296 Chaix 524 BM Ionia S. 148, 266 ff IW 1687.
Etenna Pamphyliae: Mt s. VII n. 63 Friedlaender S. 288 Gr M 491 IW 3726 BM Lycia S. 221, 7.

Flaviopolis Ciliciae: Hunter 2 S. 533, 5.

Gerasa Decapoleos: Mt s. VIII n. 30 Saulcy S. 385 Friedlaender S. 338.

Germe: Mt s. V n. 523 N. journ. 1837 S. 43; nicht in Mysien (so Head Hist. num. S. 455), sondern in Lydien, cf Imhoof Lyd. Stadtm. S. 66 ff.

Gordus Iulia: Mt IV n. 223 f s. VII n. 145 BM Lydia S. 97, 42 f Rev. 1883 S. 397 IW 4982 f n chr 1852 S. 120.

Hadrianea Mysiae } cf. Hill Journ. int. 1, 1898 S. 249.
Hadriani » }

Hadrianopolis: Gr M 687 Kl M S. 233, 5 f BM Phrygia S. 226, 6 ff Rev. 1892 S. 84 n. 50 IW 6074 ff.

Harpasa: BM Caria S. 115, 12 IW 2396.

Heliopolis Coelesyriae: Mt s. VIII n. 71 gehört Philipp dem Vater nach Saulcy S. 12; Coh. 693.

Heraclea Bithyniae: Caesar: Mt II n. 173; Augustus: s. V n. 342 ff Friedlaender S. 241 IW 352.

Hierapolis Phrygiae: Caesar: Mus. Tor. 4452 ZfN 26, 1907 S. 166. 177; Augustus: Mt IV n. 639 f Gr M 703 Moltheim 2780 f Chaix 704 IW 6170.

Hierocaesarea: BM Lydia S. 107, 28.

Hieropolis Syriae: Mt V n. 55 f s. VIII n. 58 f Gr M 773 ff Chaix 800 n chr 1878 S. 119 Hunter 3 S. 139 n. 30 f BM Galatia S. 145, 55 f.

Hydisus Cariae: Kl M S. 135, 3.

Hyrgalea: Gr M 708 n chr 1846 S. 29 BM Phrygia S. 275, 10 ff.

Ilium: Mt s. V n. 488 BM Troas S. 71, 98 Fritze, Die Münzen von Ilion (bei Dörpfeld, Troja und Ilion) S. 500 n. 107 IW 1181 ff Rev. 1897 S. 531.

Ionopolis: cf. Abonotichos.

Iotape Ciliciae: ZfN 10, 1883 S. 80 n. 39.
Irenopolis Ciliciae: Mt s. VII n. 267 Leake Suppl. S. 61.
Isaura: BM Lycaonia S. 14, 6.
Isindus Pisidiae: Caesar: Rev. 1891 S. 247 n. 36.
Istrus Moes. inf.: Ngr M I 1 S. 516 ff.
Iuliopolis Bithyniae: Mt II n. 196 s. V n. 377 ff BM Pontus S. 150, 9 IW 379.
Lampsacus Mysiae: Kl M S. 28, 6 IW 902.
Laodicea ad Lycum Phrygiae: IW 6317 f.
— Syriae: Mt V n. 801 s. VIII n. 260 Mus. Tor. 5258 Coh. 691 f.
Lesbus: Mt s. VI n. 24.
Macedonia κοινόν: Ngr M III 1 S. 90 ff.
Maeonia: Mt IV n. 358 s. VII n. 241 Rev. 1883 S. 404 BM Lydia S. 135, 52 IW 5070.
Magnesia ad Maeandrum: Mt III n. 669 ff s. VI n. 1069 ff Gr. M 319 f Kl M S. 81, 33 f Hunter 2 S. 349 n. 18 Molthein 2198 IW 1749 ff Mus. Tor. 4009 BM Ionia S. 167, 67 ff Chaix 527 Leake Suppl. S. 67 ZfN 15 S. 76 Friedlaender S. 266.
Magnesia ad Sipylum: Mt IV n. 421 ff s. VII n. 306 Friedlaender S. 309 Hunter 2 S. 456 n. 10 BM Lydia S. 148 f Rev. 1883 S. 406 f.
Magnesia Thessaliae: BM Ionia S. 167, 66, irrtümlich bei M. Ioniae, cf Wace Journ. of Hellen. studies 26, 1906 S. 165 ff.
Magydus Pamphyliae: BM Lycia S. 116, 7 Journ. int. 6, 1903 S. 203 n. 244.
Marcianopolis Moes. inf.: Ngr M I 1 S. 293 ff Hunter 1 S. 412 n. 9 ff Journ. int. 7, 1904 S. 10 n. 13 Rev. 1902 S. 371; 1903 S. 212; 1900 S. 404 NZ 33, 1902 S. 20 n. 6; 35, 1904 S. 215.

Maronea Thraciae: Mt s. II 844 Friedlaender S. 121.
Mastaura: Mt IV n. 465 f s. VII n. 342 BM Lydia S. 158, 12 f IW 5092.
Methymna: Mt III n. 66 ff s. VI n. 36 Friedlaender S. 261 BM Troas S. 183, 48 f ZfN 12 S. 315.
Metropolis Ioniae: Mt III n. 712 s. VI n. 1151 f IW 1770 f BM Ionia S. 176 f Hunter 2 S. 352 n. 3.
Metropolis Phrygiae: Mt IV n. 812 ff.
Midaeum: Mt IV n. 859 Friedlaender S. 322 BM Phrygia S. 337, 14 f Leake S. 82 IW 6343.
Miletus: Mt III n. 802 BM Troas S. 211, 220 ff IW 1876.
Minoa Amorgi: Rev. 1853 S. 250 NZ 2, 1870 S. 383.
Mylasa Cariae: Kl M S. 146, 12.
Mytilene: Mt III n. 179 n chr 1845 S. 59 IW 1402.
Neapolis Cariae: ZfN 15 S. 43 irrtümlich bei N. Ioniae, das es nicht gibt, vgl. von Wilamowitz, Berliner Sitzungsberichte 1906 S. 45 Anm. 1; IW 2483.
Neapolis Samariae: Mt V n. 115 s. VIII n. 87 f Saulcy S. 264 Mus. Tor. 5444 M gr S. 294, 111.
Neocaesarea Ponti: Mt II n. 128 s. IV n. 199 Friedlaender S. 228 IW 76 Hunter 2 S. 225 n. 8 Recueil S. 91, 40 ff.
[Neoclaudiopolis Paphlagoniae: Mt s. IV n. 107 ganz unsicherer Lesung].
Nicaea: Mt II n. 279 ff s. V n. 770 ff Friedlaender S. 242 Hunter 2 S. 250 n. 26 ff n chr 1846 S. 41 Mus. Nap. 11267 ff Mus. Tor. 3622 ff IW 432 ff BM Pontus S. 167 ff Chaix 347 ff Moustier 2651 Leake S. 89 Suppl. S. 74.
Nicomedia: Mt II n. 354 f (cf. Pick Oesterr. Jahreshefte 7, 1904 S. 27 Anm. 47 S. 7 n. 5) s. V n. 1211 ff Bith. M. 52 Mus. Tor. 3637 BM Pontus p. 189, 57 ff Chaix 374 ff Moustier 2652 f IW 483 f.

Nicopolis Epiri: Mt s. III n. 299 Friedlaender S. 171 Schlosser S. 89, 91.

[Nicopolis Moes. inf.: irrtümlich wurden von älteren Autoren Münzen hierher gegeben, vgl. Pick NZ 23, 1891 S. 38 und Ngr M I 1 S. 504 Anm.].

Nicopolis Seleucidis: Mt V n. 822 ff s. VIII n. 270 f Friedlaender S. 336 BM Galatia S. 265, 2.

Ninica Ciliciae: cf. Kubitschek NZ 34, 1903 S. 18 ff, dazu Rev. 1903 S. 342.

Ninive: ist Ninica, cf. Kubitschek a. a. O.

Nisibis: Mt V n. 170 s. VIII n. 76 ff Mus. Tor. 5567 Chaix 962 ff Leake S. 88 Friedlaender S. 348.

Nysa: Mt III n. 386 s. VI n. 429 BM Lydia S. 180, 53.

Odessus Thraciae: Mt I n. 228 s. II n. 918 ff Ant. M. 1 S. 195, 13 ff Lischine 630 f Hunter 1 S. 419 n. 4.

Olbasa Pisidiae: IW 3761 BM Lycia S. 229 n. 23.

Olbia Sarmatiae: Mt I n. 7 s. II n. 106 ff Ant. M. 1 S. 29 f Chaix 3 Friedlaender S. 107 f.

Orthosia Phoeniciae: Caesar: Cat. m. gr. 1501; Augustus: Mt V n. 189 ff Cat. m. gr. 1500 Journ. int. 4, 1901 S. 152 n. 882 ff.

Palaeopolis Pisidiae: Kl M S. 386, 3 Journ. int. 6, 1903 S. 233 n. 528.

Paltus Syriae: Imhoof Gr. Münzk. S. 46, 1. 2.

Panemotichus Pisidiae: Kl M S. 387, 2.

Parium Mysiae: Mt s. V n. 767 ff Coh. 635 ff.

Pednelissus Pisidiae: n chr 1848 S. 95 n. 3.

Pella: Mt s. III n. 586 ff Friedlaender S. 144 Mus. Nap. 9997 Mus. Tor. 2333 Coh. n. 623 ff Hunter 1 S. 364 n. 20 f.

Peltae Phrygiae: Mt IV n. 885 Mus. Tor. 4458 IW 6389 f Kl M S. 284, 11 f BM Phrygia S. 351, 29 ff.

Perga: Mt III n. 104 ff s. VII n. 130 Berl. Bl. 6, 1873 S. 133 Chaix 650 IW 7150 Friedlaender S. 290 Kl M S. 329, 17 Journ. int. 6, 1903 S. 209 n. 327 BM Lycia S. 128, 45 ff.

Pergamum: Mt s. V n. 1143 ff Chaix 430 Gr M 184 BM Mysia S. 158 f.

Pergamum und Sardes: n chr 1852 S. 118.

Perinthus: Mt I n. 318 ff s. II n. 1347 ff (cf. Pick Oesterr. Jahreshefte 7, 1904 S. 9 n. 7) Friedlaender S. 125 Rev. 1868 S. 315 NZ 16, 1884 S. 235 n. 8 (durch diese Münze wurde die schlafende Ariadne erklärt) Lischine 802 ff Ant. M. 1 S. 215 n. 45 ff Leake Suppl. S. 139 Hunter 1 S. 403 n. 24 ff.

Perperene Mysiae: n chr 1844 S. 187 IW 979 Hunter 2 S. 286 n. 2.

Philadelphia Decapoleos: Mt s. VIII n. 46 Saulcy S. 392 Friedlaender S. 339.

Philadelphia Lydiae: Mt IV n. 591 s. VII n. 406 ff Molthein 2686 ff IW 5151 ff Imhoof Lyd. Stadtm. S. 126, 41 M gr S. 387, 23 Hunter 2 S. 461 n. 11 BM Lydia S. 204 ff.

Philomelium: Mt IV n. 897 ff Friedlaender S. 323 Leake S. 100 Suppl. S. 81 IW 6401 ff Gr M 722 f Rev. 1851 S. 179; 1903 S. 231 n. 113 NZ 23, 1891 S. 16 n. 23 BM Phrygia S. 356 ff.

Phocaea: Mt III n. 870 ff s. VI n. 1353 ff Chaix 539 IW 1907 BM Ionia S. 224 f NZ 33, 1902 S. 36 n. 58.

Pitane: Mt s. V n. 1240 Friedlaender S. 260 BM Mysia S. 170, 12 f.

Pogla Pamphyliae: Journ. int. 6, 1903 S. 234 n. 535.

Priena: Mt s. VI n. 1387 Friedlaender S. 268 Kl M S. 95, 7 BM Ionia S. 234, 55.

Prostanna Pisidiae: Kl M S. 391, 8.

Prusa ad Olympum Bithyniae: Moustier 2654. 2711 IW 511 BM Pontus S. 198, 30.

Prusias ad Hypium Bithyniae: Mt II n. 404 s. V n. 1364 ff.

Prymnessus Phrygiae: Mt IV n. 919.

Ptolemais-Ace: Mt V n. 26 ff s. VIII n. 33 Saulcy S. 165 f Coh. 708 ff Cat. m. gr. 1550 Journ. int. 4, 1901 S. 224 ff Friedlaender S. 342.

Raphanea Seleucidis: Mt V n. 833 s. VIII n. 278 BM Galatia S. 267, 4.

Raphia: n chr 1862 S. 122 Saulcy S. 239.

Rhesaena Mesopotamiae: Mt V n. 186 f Leake S. 104 Moustier 2673 Chaix 969 Hunter 3 S. 317 n. 2.

Saettae ad Hermum: Mt IV n. 621 IW 5190 f BM Lydia S. 223, 56.

Sagalassus Pisidiae: Mt III n. 127 Berl. Bl. 2, 1865 S. 186 n. 22 Friedlaender S. 295 BM Lycia S. 246, 32 ff Journ. int. 7, 1904 S. 389 n. 273.

Sala Phrygiae: Mt IV n. 942 IW 6465 Friedlaender S. 324.

Samosata: Mt V n. 67 s. VIII n. 55 n. journ. 1 S. 45.

Samus: Mt III n. 211 ff s. VI n. 231 Leake Insular Greece S. 39 Chaix 589 ff Mus. Tor. 4173 ff ZfN 9, 1882 S. 122 Hunter 2 S. 407 f Journ. int. 6, 1903 S. 183 n. 34 BM Ionia S. 379 ff.

Sardes: Mt IV n. 762 ff s. VII n. 514 ff Molthein 2707 IW 5267 ff Rev. 1884 S. 25 Hunter 2 S. 466 n. 26 BM Lydia S. 266 ff.

Scepsis: Mt II n. 258 f Rev. 1852 S. 96 Gr M 234 f M gr S. 268, 201 IW 1232 ff Friedlaender S. 257 BM Troas S. 85, 34 ff.

Sebaste Phrygiae: IW 6484 BM Phrygia S. 376, 38.

Sebaste Samariae: Saulcy S. 281.
Sebastopolis Cariae: Gr M 446.
Seleucia ad Calycadnum Ciliciae: Mt III n. 306 f s. VII n. 336 Moustier 2662 IW 4466 ff Kl M S. 484 f BM Lycaonia S. 135, 33 ff Hunter 2 S. 541 n. 5.
Seleucia Pieriae: Mt V n. 913 ff s. VIII n. 301 IW 7269 BM Galatia S. 277, 58.
Seleucia Pisidiae: n chr 1848 S. 99 n. 4 Kl M S. 399, 5. 6 BM Lycia S. 253, 6 Journ. int. 6, 1903 S. 243 n. 614.
Selge Pisidiae: Leake S. 112 Moustier 2660 IW 3972 ff Kl M S. 406 f BM Lycia S. 266, 78 f Journ. int. 6,1903 S. 241 n. 598 ff.
Selinus-Traianopolis Ciliciae: (Journ. of hell. studies 1898) Coin-Types S. 164, 8 BM Lycaonia S. 143, 2.
Sibidunda Phrygiae: Journ. int. 6, 1903 S. 263 n. 777.
Side Pamphyliae: Mt III n. 207 ff s. VII n. 219 ff ZfN 10, 1883 S. 80 n. 37 Friedlaender S. 291 Kl M S. 340, 23 f IW 3469 ff Journ. int. 6 S. 216 n. 394 BM Lycia S. 156, 90.
Sidon: Caesar: NZ 1, 1869/70 S. 385; Augustus: Mt V n. 367 ff s. VIII n. 189 ff Rev. 1861 S. 102 n. 6 Friedlaender S. 341 NZ 1 S. 296 Anm. 2. S. 386 Cat. m. gr. 1849 ff Coh. 696 ff Journ. int. 5, 1902 S. 259 ff.
Sillyum Pamphyliae: Kl M S. 352, 15.
Singara Mesopotamiae: Mt V n. 216.
Sinope: Mt s. IV n. 175 f Moustier 2649 Coh. 631 (cf NZ 21, 1889 S. 9 ff) BM Pontus S. 102, 60 Friedlaender S. 238 Recueil S. 206, 145 ff.
Smyrna: Mt III n. 1391 ff s. VI n. 1822 ff Moltheim 2302 ff Mus. Tor. 4118 Kl M S. 97, 5 Hunter 2 S. 385 f n. 246 ff IW 1957 f BM Ionia S. 292 ff Leake S. 122

Suppl. S. 94 n chr 1900 S. 208 n. 24 Oest. Jahreshefte 7 S. 4 Chaix 567.

Soli-Pompeiopolis Ciliciae: IW 4523.

Stectorium: Rev. 1851 S. 182 IW 6504 BM Phrygia S. 385, 11 ff.

Stratonicea Cariae: Mt s. VI n. 502 Friedlaender S. 279 Gr M 628 IW 1003 BM Caria S. 159, 72.

Stratonicea Lydiae: Imhoof Lyd. Stadtm. S. 36, 17 ff BM Lydia S. 287, 14.

Syedra Ciliciae: Mt III n. 376.

Syrus (im ägäischen Meer): Mt s. IV n. 308 Friedlaender S. 224.

Tabae: Mt III n. 482 f BM Caria S. 172, 90.

Tabala: Mt s. VII n. 551 Rev. 1884 S. 405 n. 15 Lyd. Stadtm. S. 146, 3. 4 IW 5303 ff BM Lydia S. 291 15 ff.

Tarsus: Mt III n. 494 ff s. VII n. 469 ff BM Lycaonia S. 202 ff ZfN 3, 1876 S. 338 Friedlaender S. 304 Coin-Types S. 173, 33 S. 177, 48 Hunter 2 S. 550 n. 30 IW 4654 ff 7168 Mus. Tor. 4347 Leake S. 129 Rev. 1859 S. 291 n chr 1900 S. 101.

Temenothyrae Lydiae: Mt IV n. 841 f IW 5325 f 7061 f.

Temnus: Mt III n. 176 ff s. VI n. 275 IW 1352 BM Troas S. 148, 34 ZfN 20, 1897 S. 283 n. 2.

[Tenus (im ägäischen Meer): Mt s. IV n. 330 aus Gessner, ganz verkehrter Lesung].

Themisonium Phrygiae: Mt s. VII n. 606 f IW 6569.

Thessalia κοινόν: Mt s. III n. 105.

Thessalonice: Caesar: Mt s. III n. 972 Leake Suppl. S. 148 Chaix 191; Augustus: Mt s. III n. 970 ff Mus. Tor. 2409 ff Chaix 192 Hunter 1 S. 374 n. 68 Friedlaender S. 148.

Thyatira: Eckhel III S. 122 irrtümlich unter Cararalla cf.

Friedlaender S. 32; Mt IV n. 983 ff s. VII n. 634 ff Leake Suppl. S. 104 NZ 23, 1891 S. 80 n. 1 Lyd. Stadtm. S. 159, 30 ff M gr S. 390, 37 IW 5372 ff BM Lydia S. 314 ff; Mt IV n. 878 ist unter Alexander geprägt nach Imhoof Lyd. Stadtm. p. 156.

Timbrias Pisidiae: ZfN 6, 1879 S. 11 IW 4031.

Tium Bithyniae: n chr 1844 S. 121 NZ 2, 1870 S. 314 n. 9 ff IW 560 ff BM Pontus S. 206, 18 f.

Tomi: Mt s. II n. 803 ff Leake Eur. Greece S. 107 Suppl. S. 150 Ant. M. 1 S. 93 n. 18 ff Chaix 43 Hunter 1 S. 417 n. 8 n chr 1869 S. 161 Rev. 1892 S. 78 n. 72; 1893 S. 61 n. 67 ff; 1900 S. 406 n. 19 NZ 23, 1891 S. 58 n. 14 Friedlaender S. 115.

Tralles: Mt IV n. 1107 s. VII n. 739 Kl M S. 187, 4 IW 5449 BM Lydia S. 353 f.

Trapezus: IW 100 ff Gr M 76 BM Pontus S. 40, 3. 4 ZfN 20, 1897 S. 266 Recueil S. 112, 33 ff Rev. arch. 1901 S. 291.

Tripolis: (nicht Carien, sondern Lydien, cf Imhoof-Blumer Lyd. Stadtm. S. 37 f); Mt III n. 529 f s. VI n. 584 Moustier 2659 IW 2687 f 7053 BM Lydia S. 375, 67.

Tripolis Phoeniciae: Caesar: Journ. intern. 6 S. 46 n. 1774; Augustus: Mt V n. 470 Friedl. S. 341 Cat. m. gr. 1978.

Tyra Sarmatiae: Berl. Bl. 6, 1871-73 S. 43 f cf. Friedlaender S. 108.

Tyrus: Caesar: Mt V n. 673 f s. VIII n. 333 ff Cat. m. gr. 2260 f Mus. Tor. 5406 Journ. int. 7 S. 84 n. 2416 ff Coh. 703 ff; Augustus: Cat. m. gr. 2262 Journ. int. 6 S. 322 n. 2205, S. 84 f n. 2421 ff 2413 ff Mus. Tor. 5407 Coh. 707.

Verbia Pamphyliae: Friedlaender S. 292.

Verbis Pisidiae: Kl M S. 415, 2 IW 4036 f Journ. int. 6 S. 233 n. 525.

Zeugma Commagenae: Mt V n. 99.

Bosporus – Könige, Tib. Julius (cf. Prosop. III S. 129) Rhescuporis IV. Cotys III. Cotys IV. Sauromates III. Rhescuporis V. (a. 521-531 = p. Chr. 224-5 — 234-5): Mt II S. 380 ff s. IV S. 528 ff, dessen Irrtümer längst verbessert sind, cf. Koehne Musée Kotschoubey (Petersburg 1857) II S. 307 ff Moustier 2644 BM Pontus S. 71 ff. Ausserdem sind veröffentlicht Münzen des Rhescuporis III. Rev. 1900 S. 134 n. 20 Bachofen 1891; Sauromates III. der zur Zeit des Perserkriegs regierte, Hunter 2 S. 232 n. 1. Endlich gibt es Inschriften, die gesetzt sind dem Rhescuporis in Prusias am Hypius a. 222 (Cagnat I 869), in Panticapaeum a. 223 (ibid. 888), dem Cotyis in Tanais (ibid. 920 a. 228. 921. 924). Ein unbestimmter Sauromates begegnet in einer Inschrift von Panticapaeum (ibid. 870).

Münzen Alexanders

Europa. Sarmatia: Olbia, Tyra.

Moes. inf.: Callatia Dionysopolis Istrus Marcianopolis Odessus Tomi.

Thracia: Anchialus Byzantium Deultum Maronea Perinthus.

Macedonia: κοινόν Amphipolis Cassandrea Dium Edessa Pella Thessalonice.

Thessalia: κοινόν Magnesia.

Epirus: Nicopolis.

Cherson. Thrac.: Coela.

Inseln des äg. Meeres: Samus Syrus.

Asia. Pontus: Amasia Amisus Cerasus Comana Neocaesarea Trapezus.

Paphlagonia: Abonotichus-Ionopolis Amastris Sinope.

Bithynia: Apamea Bithynium Caesarea Germanica Chalcedon Cius Heraclea Iuliopolis Nicaea Nicomedia Prusa ad Olympum Prusias ad Hypium Tium.

Mysia: Adramytium Apollonia ad Rhyndacum Cyzicus Hadrianea Hadriani Lampsacus Parium Pergamum Perperene Pitane.

Troas: Abydus Alexandria Assus Dardanus Ilium Scepsis.

Aeolis: Aegae Cyme Elaea Temnus; Lesbus Methymna Mytilene.

Ionia: Clazomenae Colopho Ephesus Erythrae Magnesia ad Maeandrum Metropolis Phocaea Priene Smyrna.

Caria: Antiochia ad Maeandrum Aphrodisias Apollonia Salbace Bargasa Bargylia Harpasa Hydisus Mylasa Stratonicea Tabae.

Lydia: Acrasus Apollonis Attalea Dioshieron Germe Gordus Iulia Hierocaesarea Maeonia Magnesia ad Sipylum Mastaura Nysa Saettae Sardes Stratonicea Tabala Temenothyrae Thyatira Tralles Tripolis.

Phrygia: Acmonea Aezanis Apamea Attuda Cadi Cibyra Cotiaeum Dionysopolis Dorylaeum Hadrianopolis-Hierapolis Hyrgalea Laodicea ad Lycum Metropolis Midaeum Peltae Philomelium Prymnessus Sala Sebaste Stectorium Themisonium.

Pamphylia: Aspendus Attalea Corydalla Magydus Perga Pogla Side Verbia.

Pisidia: Andeda Antiochia Ariassus Baris Codrula Colbasa Conana Etenna Olbasa Palaeopolis Panemotichus Prostanna Sagalassus Seleucia Selge Timbrias Verbis.

Cilicia: Aegae Alexandria ad Issum Anazarbus Anemurium Augusta Casae Celenderis Colybrassus Coracesium Corycus Epiphanea Flaviopolis Iotape Irenopolis Ninica Seleucia Selinus-Traianopolis Soli-Pompeiopolis Syedra Tarsus.

Cappadocia: Caesarea.

Syria: Commagene: Samosata Zeugma; Cyrrhestica: Hieropolis.

Seleucis: Antiochia Laodicea Nicopolis Paltus Raphanea Seleucia.

Coelesyria: Damascus Heliopolis.

Phoenicia: Botrys Byblus Caesarea Paneas Orthosia Sido Tyrus Tripolis.

Decapolis: Gerasa Philadelphia.

Iudaea: Aelia Capitolina Agrippaeum — Anthedo Ascalon Raphia.

Samaria: Caesarea Neapolis Sebaste.

Arabia: Bostra.

Galilaea: Ptolemais-Ace.

Mesopotamia: Carrhae Edessa Nisibis Rhesaena Singara.

Aegyptus: Alexandria.

Münzen Mamaeas

Europa. Sarmatia: Olbia Tyra.

Moes. inf.: Callatia Istrus Marcianopolis Tomi.

Thracia: Amphipolis Anchialus Byzantium Deultum Perinthus.

Macedonia: κοινόν Pella Thessalonice.

Epirus: Nicopolis.

Inseln des äg. Meeres: Amorgus: Minoa.

Asia. Pontus: Comana Trapezus.
Paphlagonia: Sinope.
Bithynia: Caesarea Germanica Heraclea Nicaea Nicomedia Prusias ad Hypium Tium.
Mysia: Cyzicus Hadriani.
Troas: Abydus Alexandria Ilium Scepsis.
Aeolis: Cyme Temnus; Mytilene.
Ionia: Clazomenae Ephesus Erythrae Magnesia Metropolis Phocaea Smyrna; Samus.
Caria: Aphrodisias Apollonia Neapolis Sebastopolis Stratonicea Tralles Tripolis.
Lydia: Acrasus Attalea Dioshieron Gordus Iulia Magnesia Mastaura Philadelphia Tabala Temenothyrae Tripolis.
Phrygia: Acmonea Cadi Cibyra Cotiaeum Dorylaeum Peltae Philomelium Sibidunda Themisonium.
Pamphylia: Aspendus Magydus Perga Side Sillyum Verbia.
Pisidia: Amblada Andeda Ariassus Baris Colbasa Comana Etenna Pednelissus Prostanna Sagalassus Selge Verbis.
Cilicia: Aegae Anazarbus Coracesium Flaviopolis Ninica Seleucia Tarsus.
Syria: Cyrrhestica: Hieropolis.
Seleucis: Antiochia Apamea Nicopolis Seleucia.
Coelesyria: Damascus.
Samaria: Neapolis.
Arabia: Bostra.
Mesopotamia: Edessa Nisibis.
Aegyptus: Alexandria.

Münzen Alexanders und Mamaeas.

Europa: Moesia inferior: Marcianopolis.
Asia: Bithynia: Caesarea Germanica Nicaea Nicomedia.

Mysia: Cyzicus.
Ionia: Smyrna. Lydia: Maeonia Magnesia.
Pamphylia: Aspendus. Cilicia: Ninica.
Iudaea: Aelia Capitolina. Mesopotamia: Edessa Nisibis.
Aegyptus: Alexandria.

Münzen Orbianas.

Pontus: Trapezus.
Bithynia: Cius Nicaea Prusa ad Olympum Prusias ad Hypium.
Aeolis: Cyme. Ionia: Ephesus Priene.
Caria: Aphrodisias. Lydia: Apollonis Hierocaesarea.
Phrygia: Sala. Pamphylia: Aspendus Side.
Cilicia: Carallia Colybrassus Flaviopolis. Cappadocia: Caesarea.
Arabia: Bostra.
Aegyptus: Alexandria.

Severus Alexander hat also in Achaia, Lycien, Galatien überhaupt nicht, in Thracien, Macedonien, Moesia inferior, Kleinasien, Pontus und Bithynien, Pamphylien, Pisidien, Cappadocien, Syrien und Aegypten sehr stark geprägt. Dasselbe Bild ergibt die Prägung der Kaiser von 218-263 in den Provinzialstädten, abgesehen davon, dass weder zu Nicopolis in Thracien noch zu Philippopolis unter Alexander Münzen geschlagen wurden.

Dr. Walther Thiele

ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΟΝ ΦΥΛΑΚΤΗΡΙΟΝ

Ἐν τῷ καταλόγῳ τῆς συλλογῆς βυζαντιακῶν νομισμάτων Φωτιάδου πασσᾶ, τῷ συνταχθέντι ὑπὸ W. Froechner[1] ἐδημοσιεύθη ὑπ᾽ ἀριθ. 679, καὶ ἀπεικονίσθη ἐν φωτοτυπικῷ πίνακι II, χαλκοῦν νομισματόμορφον κέρμα, ἔχον ἐφ᾽ ἑνὸς μὲν προτομὴν τοῦ Θεοῦ Πατρὸς μετὰ τῶν λέξεων πέριξ ΑΓΙΟС, ΑΓΙΟС, ΑΓΙΟС, ἐφ᾽ ἑτέρου δὲ σταφυλὴν καὶ ἐπιγραφὴν ἑκατέρωθεν ταύτην:

V СV
Γ ΟΔ Ὁ
ΗΑ ΙΡ
ЄΤ

Froechner περιωρίσθη εἰς τὴν ἁπλῆν δημοσίευσιν τοῦ κέρματος, μὴ ἐπιχειρήσας οὔτε τὴν ἐπιγραφὴν τῆς ὄπισθεν ὄψεως νὰ ἑρμηνεύσῃ, οὔτε νὰ ὁρίσῃ ποίας χρήσεως ἦτο τὸ μικρὸν τοῦτο μνημεῖον. Βραδύτερον ὁ G. Schlumberger ἀνεδημοσίευσεν αὐτὸ μετὰ καί τινος ἄλλου μικροτέρου, ἀνήκοντος εἰς τὸ Νομισματικὸν Μουσεῖον τῶν Παρισίων, διαφέροντος τοῦ προκειμένου κατὰ τοῦτο, ὅτι δὲν ἔχει τὴν ὄπισθεν ἐπιγραφήν, ἢ μᾶλλον αὕτη ἐγένετο ἐξίτηλος[2]. Ὁ κ. Schlumberger πειρώμενος ν᾽ ἀναγνώσῃ τὴν ὄπισθεν ἐπιγραφὴν νομίζει μετὰ δισταγμοῦ ὅτι τὸ

ΟΔ
ΙΡ
ЄΤ

δέον ν᾽ ἀναγνωσθῇ ΑΙΡЄΤЄ· θέλων

---

[1] Collection Photiades-pacha, Monnaies byzantines, σελ. 49.

[2] Melanges d'archéologie byzantine, Première serie, σελ. 307 - 308, μετὰ τζιγκογραφικῶν εἰκόνων τῶν δύο κερμάτων.

δὲ νὰ ὁρίσῃ τὴν χρῆσιν τοῦ κέρματος ἐρωτᾷ μήπως τοῦτο ἔχει σχέσιν τινὰ πρὸς τὸν ὕμνον τοῦ Τρισαγίου ἢ μήπως ἦτο προωρισμένον διὰ τὴν ἀμοιβὴν τῶν ψαλτῶν. Προσθέτει δ' ἐν σχέσει πρὸς τὸν τύπον τῆς σταφυλῆς ὅτι κατὰ τὸ φθινόπωρον εἴς τι τῶν ἀνακτόρων, ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς ὄχθης τοῦ Βοσπόρου, ἐτελεῖτο ἑορτὴ τοῦ τρυγητοῦ, καθ' ἣν ὁ βασιλεὺς διένειμεν εἰς τοὺς αὐλικοὺς σταφυλάς.

Τὴν ἐξήγησιν ὅμως ποίας χρήσεως ἦτο τὸ κέρμα, παρέχει, φρονοῦμεν, ἡ ἐπιγραφὴ τῆς ὄπισθεν αὐτοῦ ὄψεως, ὀρθῶς ἀναγινωσκομένη, διότι ὡς ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ κ. Schlumberger οὐδὲν νόημα σαφὲς παρέχει. Τὸ πρὸς ἀριστερὰ πρῶτον ἥμισυ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ἀναγινώσκεται εὐχερῶς VΓΗΑ, τὸ ἕτερον ὅμως ἥμισυ ὡς ἔχει CVΟΔΙΡΕΤ ἤ, ὡς διορθώθη ὑπὸ τοῦ κ. Schlumberger, CV ΑΙΡΕΤΕ εἶναι ἀκατάληπτον. Εἶναι ὅμως βέβαιον ὅτι ὁ χαράκτης τοῦ κέρματος ὡς ἐν τῇ ἔμπροσθεν ὄψει τῆς δευτέρας λέξεως ΑΓΙΟC τὰ γράμματα ἐχάραξεν ἀντιστρόφως οὕτω καὶ ἐνταῦθα πλὴν τῶν δύο πρώτων τὰ ἄλλα ἐχάραξεν ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀριστερά, ἑπομένως δέον νὰ ἀναγνωσθῶσι ταῦτα ΔΟΡΙΤΕ ἡ δὲ ὅλη ἐπιγραφὴ VΓΗΑ CV ΔΟΡΙΤΕ. ὀρθογραφουμένη δέ: *Ὑγιεία[ν] σοὶ δωρεῖται·* δηλαδὴ τὸ κέρμα παρέχει ὑγιείαν εἰς τὸν φέροντα. Εἶναι λοιπὸν τοῦτο *φυλακτήριον* προφυλάσσον ἀπὸ ἀσθενειῶν ἢ θεραπεῦον τοιαύτας. Κατὰ τοὺς βυζαντιακοὺς χρόνους ἦσαν ἐν μεγάλῃ χρήσει τοιαῦτα νομισματόμορφα φυλακτήρια. Τῆς κατηγορίας τῶν θεραπευτικῶν, εἰς ἣν ἀνήκει καὶ τὸ προκείμενον, περιεσώθησαν ἱκανά. Τὴν ἰδιότητα τοῦ κέρματος ἡμῶν ὡς φυλακτηρίου ἀποδεικνύει καὶ ἡ ἔμπροσθεν ἐπιγραφὴ ΑΓΙΟC, ΑΓΙΟC, ΑΓΙΟC, ἥτις ἀπαντᾷ καὶ ἐπὶ ἄλλων νομισματομόρφων φυλακτηρίων [1].

Κ. Μ. Κωνσταντοπουλος

---

[1] Φυλακτήριον πρὸς θεραπείαν ὑστερικῆς νόσου ἐδημοσιεύθη παρ' ἡμῶν, (Βυζαντιακὰ μολυβδόβουλλα κλ. Διεθν. Ἐφημ. τῆς Ν. Ἀρχ. Τόμ. Η' σελ. 219) φέρον ἐπὶ τῆς ἔμπροσθεν ὄψεως τὴν ἐπιγραφήν· *πρὸς ὠφέλιαν ὑστέρας* καὶ ἐν μέσῳ τὰς λέξεις *Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κ(ύριο)ς.*

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΤΑΞΕΙΣ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΜΟΛΥΒΔΟΒΟΥΛΛΩΝ

(ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΠΡΩΤΗ)

1

Ὁ κ. Schlumberger ἐν τῇ *Βυζαντινῇ Σιγιλλογραφίᾳ*[1] αὐτοῦ ἐξέδωκε κατ᾽ ἀνακοίνωσιν τοῦ μακαρίτου Παύλου Λάμπρου ἀρίστης διατηρήσεως καὶ πολλῆς προσοχῆς ἄξιον μολυβδόβουλλον, ἐναποκείμενον τανῦν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Νομισματικῷ Μουσείῳ Ἀθηνῶν, οὗτινος ἡ ἑτέρα τῶν ὄψεων φέρει τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν:

ϹΟΦΡΑ
ΓΙϹΠΑΝΑ
ΓΝΕΘΕΟ
ΦΥΛΑΚ
—Τ′—

Ταῦτα μεταγράφει: «.... ϹΟΦΡΑΓΙϹ ΠΑΝΑΓΝΕ ΘΕΟΦΥΛΑΚΤ'(ω)»[2]. Ἐν πρώτοις παρατηροῦμεν ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι πλήρης καὶ δὲν ἐλλείπει τι ἐν ἀρχῇ, ὡς ὑπονοεῖ ὁ ἐκδότης διὰ τῶν ἐν τῇ μεταγραφῇ συνεχῶν γραμμῶν. Ἔπειτα μεταγραπτέον μᾶλλον

[1] **Gus. Schlumberger,** Sigillographie de l'Empire Byzantin. Ἐν Παρισίοις 1884, σ. 724 c.

[2] Ὁ κ. Κ. Κωνσταντόπουλος ἐν τῷ πολυτίμῳ καταλόγῳ του τῶν βυζαντιακῶν μολυβδοβούλλων τοῦ ἡμετέρου Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου ἀναγινώσκει τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπιγραφήν:

ϹΟ+ΡΑ —.ΙϹΠΑΝΑ — ΓΝΕΘΕΟ — ΦΥΛΑΚ — —Τ,—

= *Σ(φ)ρα[γ]ὶς Πάναγνε Θεοφυλάκτ(ῳ).* Ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ παραδεχθῶ τὴν ἀνάγνωσιν ταύτην αὐτὸ τοῦτο τὸ μνημεῖον ἐξετάσας. (Πρβλ. Ἐφημερὶς τῆς Διεθνοῦς Νομισματικῆς Ἀρχαιολογίας. Journal International d'Archéologie Numismatique. Τόμ. VIII, 1905, σ. 84, ἀριθ. 965).

ΘΕΟΦΥΛΑΚΤ(*ου*) καὶ οὐχὶ ΘΕΟΦΥΛΑΚΤ(*ω*). Ὡς πρὸς δὲ τὸ ΣΟΦΡΑΓΙΣ ἐπάγεται κατὰ λέξιν ὁ κ. Schlumberger ὅτι «*doit être une erreur pour* ΣΦΡΑΓΙΣ, *ce qui paraît toutefois étrange sur un sceau d'une exécution aussi soignée*». Ἀλλὰ δὲν πρόκειται περὶ λάθους. Ἁπλούστατα τὸ *σοφραγὶς* εἶναι ἀνεπτυγμένος τύπος τῆς λέξεως *σφραγίς*. Ὡς γνωστόν, καὶ ἐξ ἰδίας ἴσως ἀντιλήψεως ἑκάστου, διὰ λόγους ψυχολογικοὺς ἅμα καὶ φυσιολογικοὺς ἐν τῇ ἐκφορᾷ ἐπαλλήλων συμφώνων, δύο εἴτε καὶ πλειόνων, ἀναπτύσσεται πολλάκις μεταξὺ τούτων ἀσθενής τις συνοδίτης φθόγγος, συνηθέστατα μὲν *ι* (π. χ. *καπνὸς = καπ-ι-νός* [1], *ἀτμόπλοιον = ἀτ-ι-μόπλοιον, πνίγω = π-ι-νίγω, ψαλτήρι = ψαλ-ι-τήρι, στάμνα = στάμ-ι-να, βιβλίον = βιβ-ι-λίον* [2] κλ.), σπανιώτερον δὲ *ο* ἢ *ι* [=ου]. Ἱκανὰς δὲ τοιαύτας λέξεις τῆς νέας ἑλληνικῆς, ἀνεπτυγμένας διὰ *ο* ἢ *υ*, ἀναγράφει ὁ κ. Γ. Χατζιδάκις [3] καὶ ὁ κ. Dieterich [4] εἰς ἃς προσθετέον ἀκριβῶς καὶ τὸ *σοφρα(γ)ῖδα* καὶ *σουφρα(γ)ῖδα*, τύπους κοινοτάτους ἐν τῇ ζώσῃ γλώσσῃ τῶν Πελοποννησίων καὶ τῶν Ἠπειρωτῶν [5], ἴσως δὲ

---

[1] ***Θ. Ν. Φιλαδελφέως***, Ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Τόμ. Α'. Ἐν Ἀθήναις 1902, σ. 272. Κλ. κλ. κλ.

[2] Πρβλ. ***Νίκου Ἀ. Βέη***, Ἑλληνίδες βιβλιογράφοι καὶ κύριαι κωδίκων κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Ἐν Ἀθήναις 1905, σ. 9 καὶ 14 ἐν ὑποσημ. 2.—Κῶδίξ τις τοῦ Θουκυδίδου, ἐν βιβλ. Δ', 70.1, ἔχει *Φιλιασίων*. Μὴ ἀνάπτυξις *ι* μεταξὺ *φ* καὶ *λ*; Ἢ πρόκειται περὶ ἁπλοῦ βιβλιογραφικοῦ σφάλματος;

[3] **G. N. Hatzidakis,** Einleitung in die neugriechische Grammatik (Ἐν τῇ Bibliothek indogermanischer Grammatiken. Τόμ. V). Ἐν Λειψίᾳ 1892, σ. 109. — ***Γ. Ν. Χατζιδάκι,*** Ἀκαδημεικὰ ἀναγνώσματα εἰς τὴν Ἑλληνικήν, Λατινικὴν καὶ μικρὸν εἰς τὴν Ἰνδικὴν γραμματικήν. Τόμ. Β'. Ἐν Ἀθήναις 1904, σ. 546.

[4] **Karl Dieterich,** Untersuchungen zur Geschichte der griechischen Sprache von der hellenistischen Zeit bis zum 10. Jahrhundert N. Chr. (Ἐν τοῖς Byzantinisches Archiv. Τεῦχ. I). Ἐν Λειψίᾳ 1898, σ. 277.

[5] Καὶ παροιμιώδης φράσις ἐν Πελοποννήσῳ: «*ὁ ἄνθρωπος εἶναι σουφραῖδα τοῦ θεοῦ*». Ἰδὲ π. χ. ταύτην ἐν δημοτικῷ θρύλλῳ, ἐξ Ἀλωνισταίνης τοῦ δήμου Φαλάνθου, ἀποτεθησαυρισμένῳ παρὰ ***Ν. Γ. Πολίτῃ*** (Μελέται περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς γλώσσης τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Παραδόσεις. Μέρος Α'. Ἐν Ἀθήναις 1904, σ. 454, ἀριθ. 766).— Εἰς τὰς ὑπὸ Χατζιδάκι καὶ Dieterich (ἰδὲ ἀνωτέρω) συνηγμένας λέξεις μετ' ἀναπτύξεως διὰ τοῦ *υ [=ου]* ἠδυνάμην νὰ προσθέσω καὶ τὸ *Κουλαρέντζα*=Κλαρέντζα (ἡ γνωστὴ καὶ δὴ ἐκ τῆς μεσοχρονίου ἱστορίας κώμη

καὶ ἀλλαχοῦ. Ἐν Ἠπείρῳ μάλιστα κατὰ τὴν προφορικὴν πρός με ἀνακοίνωσιν τοῦ Δ^ρος κ. Μάρκου Αὐγέρη Παπαδοπούλου συνήθεις εἶναι καὶ οἱ τύποι *σφουραΐδα* καὶ *σφοραΐδα*.

Τὸ ἀνωτέρω μολυβδόβουλλον εἶναι πάντως τοῦ ΙΑ′ ἢ ΙΒ′ αἰῶνος. Ὥστε κάλλιστα δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι ἔκτοτε τοὐλάχιστον — εἰ μὴ καὶ πρότερον — εἶναι ἐν χρήσει ὁ ἀνεπτυγμένος οὗτος τύπος *σοφρα(γ)ῖδα* [1].

2—5

Μολυβδόβουλλον ἀνῆκον εἰς Ἰωάννην Ἀρβαντηνόν. Ἐξ ἑνὸς ἡ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου· ἐξ ἑτέρου ἡ ἐπιγραφή:

ΙΩΑΝΝΗΝ ΜΕ ΤΟΝ ΑΡΒΑΝΤΗΝΟΝ CΚΕΠΟΙC.

Ἂν δεχθῶμεν τονισμόν: *Ἀρβαντῖνον*, τότ' ἔχομεν τρίμετρον ἰαμβικὸν κανονικώτερον στίχον:

Ἰωάννην μὲ τὸν Ἀρβαντῖνον σκέποις.

Ὁ κ. Schlumberger [2], ἐκδοὺς μετὰ πανομοιοτύπου τὸ μολυβδόβουλλον, ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς ἐπιγραφῆς μετά τινος ἀμφιβολίας εἰκάζει [ΚΕ = Κ(ύρι)ε], ὅπερ εἶναι τελείως περιττὸν τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον καταστρέφει καὶ τὸ ἰαμβικὸν μέτρον, τὸ δ' ἐπώνυμον τοῦ κατόχου τῆς σφραγῖδος ἀναγινώσκει ΑΡΑΒΑΝΤΗΝΟΝ. Ἀλλὰ τὸ πανομοιότυπον ἔχει σαφῶς ὡς ἡμεῖς ἀνωτέρω γράφομεν ΑΡΒΑΝΤΗΝΟΝ, ὅστις τύπος εἶναι ἄλλως τε γνωστὸς καὶ ἐξ ἄλλων κειμένων καὶ δὴ ἐκ μολυβδοβούλλων [3].

Ὁ ἐκδότης ἀνάγει τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μολυβδόβουλλον εἰς τὸν ΙΑ′-ΙΒ′ αἰῶνα. Κατ' ἐμὲ δὲ κριτὴν πρέπει νἀποδώσωμεν τοῦτο

τῆς Ἤλιδος). Εὕρηται δὲ ὁ τύπος οὗτος ἐν σ. 471 τῆς ἐκδόσεως τοῦ 1750 τοῦ *Χρονογραφικοῦ Βιβλίου* τοῦ ***[Ψευδο]Δωροθέου Μονεμβασίας***. Ἀλλ' ὑποθέτω ὅτι πρόκειται περὶ τυπογραφικοῦ σφάλματος καὶ οὐχὶ πραγματικῶς λαλουμένου τύπου. Τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον τὸ προμνημονευθὲν Χρονογραφικὸν Βιβλίον εἶναι πλῆρες σφαλμάτων περὶ τὰ τοπωνυμικὰ καὶ μάλιστα ἡ ἔκδοσις αὕτη τοῦ 1750.

[1] Πρβλ. ***Νίκου Ἀ. Βέη***, Σημειώματα γιὰ τὴ γλῶσσα. Ἐν τῷ *Νουμᾷ*. Χρόνος Δ′ (1906). Ἀριθ. 208, σ. 4.

[2] Sigillographie de l'Empire Byzantin, σ. 619, ἀριθ. 2.

[3] Αὐτόθι (ἀριθ. 1), σ. 620 (ἀριθ. 4 καὶ 5), σ. 490 (ἀριθ. 1).

εἰς τὸν *πανσέβαστον σεβαστὸν Ἰωάννην Ἀρβαντηνὸν* τὸν ἐπ᾽ ἀνεψιᾷ γαμβρὸν τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ. Εἰδήσεις τινὰς περὶ τούτου παρέχει τὸ πολύτιμον ἐκεῖνο κτητορικὸν τυπικὸν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μονῆς τοῦ Παντοκράτορος Χριστοῦ, ὅπερ κατὰ τὸ ἔτος ,ϚΧΜΕ′ (=1136) διετύπωσεν ὑπὲρ αὐτῆς ὁ προμνημονευθεὶς εὐσεβὴς αὐτοκράτωρ. «Ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ *ἐπ᾽ ἀνεψιᾷ γαμβρὸς τῆς βασιλείας μου* — ἀντιγράφω αὐτολεξεὶ ἐκ τοῦ τυπικοῦ — *ὁ πανσέβαστος σεβαστὸς κῦρις Ἰωάννης ὁ Ἀρβαντηνός,* θελήσας ἐν τῇ τοιαύτῃ τῆς βασιλείας μου ἰδιοκτήτῳ μονῇ ταφῆναι, διάφορα ἀπὸ τῶν οἰκείων ἀκινήτων ταύτῃ ἀφιέρωσεν, οἶκόν τε καὶ κτήματα, ἔχοντα προσόδους ἱκανάς, ἐφ᾽ ᾧ γίνεσθαι καθ᾽ ἡμέραν παννυχίδα ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ Τρισάγιον ὀρθρινόν τε καὶ ἑσπέριον παρά τινων μοναχῶν ἀπὸ τῆς μονῆς, εἰ μὴ πλειόνων τέως τεσσάρων· πρὸς τούτοις δὲ ἠθέλησεν ὁ αὐτὸς ἀπὸ τῶν προσόδων τῶν αὐτῶν ἀκινήτων δίδοσθαι κατὰ τοὺς καιροὺς τῶν μνημοσύνων αὐτοῦ εἰς ψυχικὰς διαδόσεις τὸ τρίτον μέρος τῶν προσόδων τῶν ἀφιερωθέντων παρ᾽ αὐτοῦ ἀκινήτων, τυποῖ ἡ βασιλεία μου ταῦτα οὕτω γίνεσθαι, ὥς τε καὶ Τρισάγιον ὑπὲρ αὐτοῦ ἐκτελεῖσθαι ἑκάστης ἡμέρας παρά τινων μοναχῶν κατὰ δὲ τὸν ὄρθρον, καὶ μετὰ τὸ λυχνικόν, καὶ παννυχίδα ὁμοίως παρ᾽ αὐτῶν ψάλλεσθαι παρακλητικὴν ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ κηρίον ἀκοίμητον καὶ κανδήλαν ὁμοίως ἀκοίμητον ἐν τῷ τάφῳ τούτου διηνεκῶς ἅπτειν, καὶ ψυχικὰς διαδόσεις πρὸ τῶν μνημοσύνων αὐτοῦ καὶ μετὰ τὰ μνημόσυνα γίνεσθαι προσεχῶς, ὡς συμποσοῦσθαι τὰ δι᾽ ἀμφοτέρων διδόμενα εἰς τὸ τρίτον τῶν προσόδων τῶν ἀκινήτων αὐτοῦ, καὶ ταύτην τὴν ἀκολουθίαν οὕτω προβαίνειν ἀναλλοίωτον ἐς ἀεί, διὰ τὸ καὶ τοῦτον ἐπὶ τοιαύτῃ ἐλπίδι ἀφιερῶσαι τὰ διαφέροντα αὐτῷ τῇ τοιαύτῃ μονῇ τῆς βασιλείας μου... [1]»

---

[1] **A. Dmitrijevskij,** Τυπικά. Ἐν Κιέβῳ 1895, σ. 663 κ. ἑ., ὅπου τὸ κείμενον ἐκδίδεται κυρίως κατὰ τὸν ὑπ᾽ ἀριθ. 85 κώδικα τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς σχολῆς. Μᾶλλον ἐφθαρμένον εἶναι τὸ κείμενον ὡς ἀνεκοινώθη ἐν περιλήψει ὑπὸ τοῦ κ. **P. Bezobrazow** (ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ Ῥωσσικοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, 1887, τόμ. 254, Νοέμβριος σ. 64 κ. ἑ.—Πρβλ. καὶ **E. Kurtz** ἐν τῇ Byzantinische Zeitschrift, τόμ. II, 1893, σ. 627 κ. ἑ.) κατὰ τὸν ἐν Ζακύνθῳ κώδικα, τὸν νῦν ἐν τῇ Φωσκολιανῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς πόλεως ταύτης ἐναποκείμενον, ἔνθα καὶ ἐμελέτησα αὐτόν, δοὺς τούτῳ ἀριθμὸν 3 [67], κατὰ τὴν ὑπ᾽ ἐμοῦ γενομένην ταξινόμησιν καὶ καταγραφὴν τῶν χειρογράφων κωδίκων τῆς Βιβλιοθήκης.

Εἰς τὸν αὐτὸν Ἰωάννην Ἀρβαντηνὸν ἀποδοτέα, νομίζω, καὶ τὰ ἑξῆς μολυβδόβουλλα, τῆς αὐτῆς περιόδου πρὸς τἀνωτέρω, ἐναποκείμενα ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ κ. Schlumberger, καὶ ἐκδοθέντα ὑπὸ τοῦ ἰδίου:

1) Ἐξ ἑνὸς κεφαλὴ Παναγίας τῆς Βλαχερνιωτίσσης μετὰ τῶν συνήθων μονογραφημάτων. Ἐξ ἑτέρου: + CΦΡΑΓ(*ις*) ΙΩ [=***Ἰω(άννου)***] ΤΟΥ ΑΡΒΑΝΤΗΝΟΥ. Οὕτω κατὰ τὸ πανομοιότυπον τὸ συνοδεῦον τὴν ἔκδοσιν. Ὁ κ. Schlumberger [1] ἀναγινώσκει: ΑΡ[Α]ΒΑΝΤΗΝΟΥ.

2) Ἐξ ἑνὸς ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στρατηλάτης κατ' ἐνώπιον, ὄρθιος μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΟΑ(*γιος*) ΘΕΩΔΟΡΟϹ. Ἐξ ἑτέρου +ΚΕ ΒΘ [=***Κ(ύρι)ε β(οή)θ(ει)***] ΙΩ [=***Ἰω(άννῃ)***] ΚΟΥΡΟΠΑΛΑΤΗ ΤΩ ΑΡΒΑΝΤΙΝΩ [2]. Κατὰ τοῦτο δὲ τὸ μολυβδόβουλλον ἐπανορθωτέα ἡ ἀνάγνωσις ἑτέρου ὡς ἑξῆς περιγραφέντος ὑπὸ τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου ἐν τῷ καταλόγῳ του τῶν βυζαντιακῶν μολυβδοβούλλων τοῦ Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν: [3]

«[Ἀριθ.] 387α —....— ΔΟΡΟϹ. Ὁ ἅγιος Θεόδωρος ἱστάμενος. Ὄπ. +ΚΕRΘ,—.ΩΚΟΟΥΡΟ—.ΑΛΑΤΗ—.ΩΑΡΒΙ...=***Κ(ύρι)ε β(οή)θ(ει) [Ἰ]ω(άννῃ) κουρο[π]αλάτῃ [τ]ῷ Ἀρβι...*** Ἀλλὰ προφανῶς ἀνάγνωθι: ***τ[ῷ] Ἀρβ[αντινῷ]***.

(Πρβλ. ***Νίκου Ἀ. Βέη***, Ἔκθεσις ἱστοριοδιφικῶν καὶ παλαιογραφικῶν ἐρευνῶν ἐν Ζακύνθῳ. Ἐν τοῖς «Παναθηναίοις» 1907, ἀριθ. 161-162, σ. 161). Τὸ ἀρχέγραφον ὅμως κείμενον τοῦ τυπικοῦ διέσωσε, πλὴν ἀκέφαλον δυστυχῶς, κῶδιξ τῆς μονῆς Μεγάλου Σπηλαίου, εἰς ὃν ἔδωκα ἀριθμὸν 26 ἐν τῷ ἡμετέρῳ καταλόγῳ τῶν χειρογράφων κωδίκων τῆς μονῆς ταύτης (Πρβλ. ***Νίκου Ἀ. Βέη***, Ἔκθεσις παλαιογραφικῆς καὶ ἱστοριοδιφικῆς ἐκδρομῆς εἰς τὴν ἐπαρχίαν Καλαβρύτων. Ἐν τοῖς «Παναθηναίοις». Τόμ. Θ', 1904-1905, σ. 139.—Πρβλ. καὶ ***Νίκου Ἀ. Βέη***, Προσθῆκαι καὶ διορθώσεις εἰς τὸ «Plan eines Corpus der griechischen Urkunden des Mittelalters und der neuren Zeit» [Sonderabdruck aus der «Byzantinischen Zeitschrift» XV Band, 1 und 2]. Leipzig 1906, σ. 448). Ἀλλὰ τὸ ἀρχέγραφον κείμενον πρὸς τὰ ἐκδεδομένα παραβαλλόμενον ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀνωτέρω παρατεθεῖσαν περικοπὴν δὲν παρέχει οὐσιώδη τινὰ διαφοράν.

[1] Sigillographie de l'Empire Byzantin, σ. 619, ἀριθ. 1.

[2] Αὐτόθι, σ. 490, ἀριθ. 1.

[3] Journal International d' Archéologie Numismatique. Τόμ. IX (1906) σελ. 102.

Ὁ βυζαντινὸς οἶκος *Ἀρβαντηνοῦ*, εἴτε *Ἀραβαντηνοῦ* (καὶ *Ἀλαβαντηνοῦ* [1] κατ' ἐναλλαγὴν τοῦ ρ καὶ λ [2]) κατά τινα εἰκασίαν τοῦ κ. Schlumberger [3] ἔσχε τὸ ἐπώνυμον ἐκ τῆς Ἀρμενικῆς πόλεως *Araventan* [4], ὅπερ δὲν θεωρῶ καὶ τελείως ἀπίθανον.

6

Ὁ διδάκτωρ κ. Mordtmann [5] υἱὸς ἐξέδωκε πρῶτος ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ συλλογῆς μολυβδόβουλλον, ἐν ᾧ ἐξ ἑνὸς μὲν ἡ Παναγία ἡ ὁδηγήτρια ὄρθιος μετὰ τῶν συνήθων μονογραφημάτων ΜΡ—ΘΥ. Ἐξ ἑτέρου δὲ ἡ ἐπιγραφή: +ΚЄΒ,Θ,
μΑΝUΗΛ
σεRΑCΤꙌ
τꙌRꙌΤꙌ
ΝЄΙΑΤ,

Τοῦτ' αὐτὸ συμπεριέλαβε καὶ ὁ κ. Schlumberger ἐν τῇ *Βυζαντινῇ Σιγιλλογραφίᾳ* [6] του μεταγράφων τὴν κυρίως ἐπιγραφήν:

ΚЄ Β'Θ' ΜΑΝȢΗΛ CЄΒΑCΤꙌ ΤꙌ ΒꙌΤꙌΝЄΙΑΤ(η)

Ὁ Mordtmann συνοδεύει τὴν ἔκδοσιν μετὰ τοῦ ἀκολούθου ὑπομνήματος: «Σημειωτέον τὴν γραφὴν *Βωτωνειάτης* ἀντὶ *Βοτανειάτης*. Οὐδαμοῦ εὗρον μνείαν τινὰ περὶ Βοτανιάτου Μανουήλ. Εἶναι ἴσως ὁ ἔγγονος Νικηφόρου τοῦ Βοτανιάτου μνημονευόμενος

---

[1] **Miklosich** et **Müller**, Acta et Diplomata. Τόμ. VI, σ. 171 (τῷ 1214).

[2] Περὶ τοῦ φαινομένου τούτου ἐν τῇ ἀρχαίᾳ, μεσοχρονίῳ καὶ τῇ καθ' ἡμᾶς ἑλληνικῇ ἰδὲ προχείρως **Jean Psichari**, Essai de grammaire historique sur le changement de λ en ρ devant consonnes en grec ancien, médiéval et moderne. Extrait *des Mémoires Orientaux.—Congres de 1905* (publiés par l'École nationale des Langues orientales vivantes). Ἐν Παρισίοις 1905, σ. 295 κ. ἑ. (σ. 7 τοῦ χωριστοῦ τεύχους).

[3] Ἔνθ' ἀνωτέρω, σ. 619 ἐν ὑποσημειώσει.

[4] **Ed. Muralt**, Essai de chronographie Byzantine 1057-1453. Ἐν Πετρουπόλει 1871, σ. 119.

[5] **Dr Mordtmann** Fils, Περὶ βυζαντινῶν μολυβδοβούλλων (ἑλληνιστὶ κατὰ μετάφρασιν *Α. Διούμα*). Ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως. Τόμ. Ζ' (1872-73) σ. 78, ἀριθ. 31.

[6] Σελ. 626, ἀριθ. 4.

ἐν τῇ Ἀλεξιάδι, καὶ ὅστις προώριστο ὡς σύζυγος μιᾶς τῶν θυγατέρων Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ». Ἡ εἰκοτολογία περὶ ταυτισμοῦ τοῦ σεβαστοῦ Μανουὴλ Βοτα(ω)νειάτου πρὸς τὸν ἐν τῇ χρονογραφίᾳ τῆς Ἄννης Κομνηνῆς [1] ἀναφερόμενον, ἄνευ βαπτιστικοῦ ὀνόματος, ἔγγονον τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου Βοτανειάτου δὲν ἔχει τι ἑδραῖον ἔρεισμα. Ὅπως δήποτε ὅμως τὸ μολυβδόβουλλον δέον νἀποδοθῇ πρὸς τὸν *σεβαστὸν Μανουὴλ Βοτανειάτην* τὸν μνημονευόμενον ἐν τῷ ἀνωτέρω προμνημονευθέντι κτητορικῷ τυπικῷ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μονῆς τοῦ Παντοκράτορος (τῷ 1136). Ἀναγράφων ἐν αὐτῷ ὁ κτίστης τῆς μονῆς αὐτοκράτωρ Ἰωάννης Κομνηνὸς τὰ εἰς ταύτην ὑπὸ διαφόρων γενόμενα ἔγγεια ἀφιερώματα λέγει πρὸς τοῖς ἄλλοις: «Ἐπεὶ δὲ καὶ κτήματα διάφορα ἀφωρίσθησαν τῇ τοιαύτῃ μονῇ παρ᾽ αὐτῆς τε τῆς βασιλείας μου, καὶ παρὰ τῆς μακαριωτάτης δεσποίνης καὶ περιποθήτου συζύγου μου, παρὰ μὲν τῆς βασιλείας μου ἐν τῷ χωρίῳ τῶν Διαβενέτων, τὸ προάστειον τοῦ Ἀνθεμιώτου καὶ τὸ προάστειον τοῦ Κοστομύρη· ...... τὸ προάστειον ἡ ἁγία Γαλακτερή, τὸ ἀπὸ δωρεᾶς τινων Θεσσαλονικέων περιελθὸν τῇ μονῇ, ἡ ἐν Βεῤῥοίᾳ περιελθοῦσα ἐπίσκεψις τῇ βασιλείᾳ μου ἀπὸ δωρεᾶς τοῦ *σεβαστοῦ κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Βοτανειάτου,* μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ πλανηνῶν καὶ λοιπῶν δικαίων ... βούλομαι καὶ ταῦτα πάντα ἀνεκποίητα παρὰ τῇ μονῇ συντηρεῖσθαι ἀεί» [2]. Ὥστε κατὰ ταῦτα τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μολυβδόβουλλον ἀνακτέον εἰς τὸν ΙΒ΄ αἰῶνα, μᾶλλον δὲ ἀσφαλέστερον εἰς τὸν ΙΑ΄ - ΙΒ΄.

7

Ὁ κ. Κ. Α. Κωνσταντόπουλος ἐν τῷ καταλόγῳ αὐτοῦ τῶν βυζαντιακῶν μολυβδοβούλλων τοῦ καθ᾽ ἡμᾶς Ἐθν. Νομισματικοῦ Μουσείου συμπεριέλαβε καί τι φέρον ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν ὄψεων τὴν ἐπιγραφήν:

+ΣΦ
PA ... ΙΩ̄
ΑΝȢΣ.ΒΑΣ
ΤȢΤȢΑΛ
VΛ.Ȣ+

[1] Ἔκδοσις Βόννης σ. 45 κ. ἑ. Ἔκδοσις *Reifferscheidii* σ. 69 κ. ἑ.
[2] **A. Dmitrijevskij,** Τυπικά, σ. 697 κ. ἑ.

Ὁ κ. Κωνσταντόπουλος ἀνέγνω καὶ συνεπλήρωσε:

«Σφρά[γ(ισ)μα] Ἰωάννου σ[ε]βαστοῦ τοῦ Ἀλυλ.ου» [1].

«Ἀλλ' ἐπειδὴ — καθ' ἃ παρετήρησεν εὐφυῶς ὁ κ. Ἀ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς—μετὰ τὸ Α τῆς δευτέρας σειρᾶς ὑπάρχει ἔλλειμα τριῶν στοιχείων, προτιμώτερον θὰ εἶναι νἀναγνώσωμεν *Σφρα[γίς]*» [2]. Παρετήρησε δὲ πρὸς τούτοις ὁ κ. Ἀ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς ὅτι ἐὰν προσεκτικώτερον ἐξετασθῇ τὸ μνημεῖον νὰ φανερώσῃ «ὡς ἐπωνύμιον τοῦ σεβαστοῦ Ἰωάννου τὸ σαφὲς καὶ πολὺ γνωστὸν *Ἀλυά[τ]ου*» [3]. Καὶ πράγματι ἡ μελέτη αὐτοῦ τούτου τοῦ μολυβδοβούλλου, ὑπ' ἐμοῦ γενομένη, ἀπέδειξε τρανῶς πόσον στοχαστικὴ ὑπῆρξεν ἡ παρατήρησις τοῦ σοφοῦ βυζαντινολόγου καὶ ὡς πρὸς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μολυβδόβουλλον.

Ἡ τέχνη τῆς σφραγῖδος κατὰ τὴν γνώμην τοῦ κ. Κωνσταντοπούλου εἶναι τοῦ ΙΑ'-ΙΒ' αἰῶνος [4]. Εἰς ἐμὲ ὅμως φαίνεται ἔτι μεταγενεστέρα, τοῦ ΙΒ'-ΙΓ' αἰῶνος. Κατὰ ταῦτα ὁ σεβαστὸς *Ἰωάννης Ἀλυάτης,* ὁ τῆς σφραγῖδος, δύναται νὰ ταυτισθῇ πρὸς τὸν *Ἰωάννην Ἀλυάτην,* ὃν ἀναφέρει σημείωμά τι ἐπὶ τοῦ νώτου (a tergo) παλαιοῦ ἀπογράφου χρυσοβούλλου λόγου τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Γ' Ἀγγέλου Κομνηνοῦ πρὸς τὴν ἐν Πάτμῳ μονὴν τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, τοῦ ἔτους ,ϛΨϚ' [=1197] [5]. Παραθέτω πλῆρες τὸ σημείωμα τοῦτο: «*+Κατεστρώθη ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ μεγάλου λογαριαστοῦ, μηνὶ νοεμβρίῳ, ἰνδικτιῶνος α', ἔτους ,ϛΨϚ' διὰ τοῦ Ἀλυάτου Ἰωάννου. πλὴν ἡ ἐντὸς [τοῦ χρυσοβούλλου λόγου] δηλουμένη ἐξκουσσεία ἐπὶ τοῖς κεκωλυμένοις εἴδεσιν οὐκ ἐξακουσθήσεται*» [6].

---

[1] Journal Internatîonal d'Archéologie Numismatique. Τόμ. VII (1904), σ. 165, ἀριθ. 495. (Πρβλ. καὶ τόμ. X, 1907 σελ. 81).

[2] ***Ἀ. Παπαδοπούλου Κεραμέως,*** Διορθωτικὰ εἰς χριστιανικὰς ἐπιγραφάς. (Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Δελτίου τοῦ Ῥωσσικοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας. Νέα σειρά. Nº XII, 1907) σ. 509, ἀριθ. 83.

[3] Αὐτόθι.

[4] Ἔνθ' ἀνωτέρω.

[5] Ἰδὲ τοῦτο παρὰ **Miklosich** et **Müller,** Acta et Diplomata. Τόμ. VI, σ. 137 κ. ἑ., ἀριθ. XXXIII.

[6] Αὐτόθι, σ. 138 κ. ἑ.

Ἕτερος *Ἰωάννης Ἀλυάτης* ἀναφέρεται ἐν πράξεσι τοῦ ἔτους 1357 [1]. Πλὴν εἰς αὐτὸν δὲν δυνάμεθα νἀποδώσωμεν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μολυβδόβουλλον, διότι πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ τέχνη αὐτοῦ δὲν ἐπιτρέπει νὰ κατέλθωμεν εἰς τὸν ΙΔ΄ αἰῶνα.

8—9

Ὁ κ. Schlumberger ἐν τῷ τμήματι τῆς *Βυζαντινῆς Σιγιλλογραφίας* [2] αὐτοῦ τῷ περιλαμβάνοντι τὰ οἰκογενειακὰ καλούμενα μολυβδόβουλλα περιγράφει ὡς ἑξῆς σφραγῖδα τῆς ἰδίας αὐτοῦ συλλογῆς:

«Buste de l' archange Michel.

Rev. +ΦΥΛ[ΑΞ?] ΜΙ (pour ΜΙΧΑΗΛ) Τ8 ΠΑΝΑΓΙΟΤ. . .
. . . .»

Ὁρίζει δὲ τὸ μὲν ἐπώνυμον τοῦ κυρίου τῆς σφραγῖδος *Παναγιώτης*, ὡς ἡλικίαν δὲ ταύτης τὸν ΙΒ΄- ΙΓ΄ αἰῶνα.

Ἐπ' ἐσχάτων ὁ κ. Ν. Ι. Γιαννόπουλος ἀνεκοίνωσεν [3] ἕτερον μολυβδόβουλλον προερχόμενον ἐκ τοῦ Νοτίου Μεσαιωνικοῦ Ἁλμυροῦ τῆς Θεσσαλίας, ὅπερ «Ἔμπροσθεν μὲν —λέγει— παρίστησι τὸν Ἀρχάγγελον Μιχαὴλ κατ' ἐνώπιον, φέροντα στιχάριον μετὰ λώρου, ὡς οἱ τῶν Βυζαντιακῶν αὐτοκρατορικῶν σάκκων λῶροι, καὶ πτέρυγας ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ὄπισθεν δὲ ἐπιγραφὴν ἀποτελοῦσαν, ὡς εἰκάζομεν, στίχον τρίμετρον ἰαμβικόν. Ὁ Ἀρχάγγελος—ἐξακολουθεῖ ὁ κ. Γιαννόπουλος—φέρει ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ χειρὶ μακρὰν ῥάβδον τελευτῶσαν εἰς τρεῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἐξερχομένας γραμμὰς ἐν εἴδει Ψ, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ σφαῖραν, ὡς εἰκονίζονται καὶ σήμερον ἐν τοῖς Ὀρθοδόξοις ναοῖς οἱ Ἀρχάγγελοι, ἰδίως ὁ Γαβριήλ, ἐν ᾧ ὁ

[1] Αὐτόθι. Τόμ. Ι, σ. 370 καὶ 371. Ἐν σ. 370 ἀναγινώσκομεν: «+ *ὁ ἔκδικος, ἔξαρχος καὶ ταβουλλάριος Ἰωάννης ὁ Ἀθυάτης τὰ κυρωθέντα καὶ ἀποφανθέντα στέργων ὑπέγραψα*». Τὸ *Ἀθυάτης* ἀντὶ *Ἀλυάτης* εἶναι παρανάγνωσις. Ἐν σ. 371 κεῖται ὀρθῶς «*Ἰωάννης ὁ Ἀλυάτης*».

[2] **G. Schlumberger,** Sigillographie de l'Empire Byzantin, σ. 685, ἀριθ. 1.

[3] ***Ν. Ἰ. Γιαννοπούλου,*** Μολυβδόβουλλα προερχόμενα ἐκ τοῦ Νοτίου Μεσαιωνικοῦ Ἁλμυροῦ. Ἐν τῇ Byzantinische Zeitschrift. Τόμ. XVII (1908) σ. 139 κ. ἑ., ἀριθ. Ε΄.

Μιχαὴλ παρίσταται πάντοτε στρατιωτικὴν στολὴν ἐνδεδυμένος κρατῶν μάχαιραν καὶ ῥομφαίαν. Πιθανῶς δ' ἐν τῷ ἡμετέρῳ μολυβδοβούλλῳ ἡ μακρὰ ῥάβδος, ἣν φέρει ὁ Ἀρχάγγελος ἐν εἴδει Ψ παρίστησι ῥομφαίαν (;). Τοῦτο ἄλλοι διευκρινέτωσαν. Ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν τοῦ Ἀρχαγγέλου φέρεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ:

Χ Χ
ΑΡ — ΜΙ
(ὁ Ἀρχάγγελος) — (Μιχαὴλ)

ὄπισθεν δὲ

[ΣΦΡΑ]
ΓΙΣΜΙΧ[Α]
ΗΛΤΛΥΓ
ΠΑΝΑΓ[Ι]
ΩΤΟΥ

ἤτοι: ***[Σφρα]γὶς Μιχ[α]|ὴλ τοῦ γέ[νους]|Παναγιώτου.***

Ὁ δεύτερος στίχος — ἐπάγεται ὁ κ. Γιαννόπουλος — μετὰ τὴν συλλαβὴν ΗΛ ἔχει ΤΛ(;)Γ, τοῦθ' ὅπερ ἐδυσχέρανε ἡμᾶς πολὺ εἰς τὴν συμπλήρωσιν αὐτοῦ, καθ' ὅσον ἡ ἀνάγνωσις *ταὐγ[ούστου] Παναγ[ι]ώτου* ἐφαίνετο ἡμῖν λίαν ἀπίθανος, καίτοι τὸ μολυβδόβουλλον φέρει ἓν γράμμα μετὰ τὸ Τ παρεμφερὲς πρὸς Λ καὶ οὐχὶ πρὸς Ο. Ἐπειδὴ ὅμως γνωρίζομεν καὶ ἐξ ἄλλων μολυβδοβούλλων ἰδίως δὲ τοῦ Σεβαστοκράτορος Ἰωάννου Ἀγγέλου Δούκα Κομνηνοῦ ἐχόντων ΣΦΡΑΓΙΣ ΣΕΒΑΣΤΟΚ. ΙΩΑΝΝȢ ΤȢ ΔȢΚΑ ΡΙΖΑΝ ΓΕΝȢΣ ΕΧΟΝΤΟΣ ΕΚ ΒΑΣΙΛΕΩΝ[1], νομίζομεν καὶ ἡμεῖς ὅτι ΤΑΥΓ= ἀναγνωστέον ΤΟΥ Γ[ένους] ἵνα οὕτω ἀποτελεσθῇ καὶ ὁ τρίμετρος ἰαμβικὸς στίχος πλήρης, ἐνῷ ΤΑΥΓ φαίνεται ἡμῖν ἀκατάλληλον καὶ ἀκατανόητον. Ὁποῖος δέ τις ἦν ὁ Μιχαὴλ οὗτος; Εἶναι γνωστὸς ἡμῖν κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ἐπίσκοπός τις Δημητριάδος Μιχαὴλ ὁ Πανάρετος, ἀλλ' ἐν τῷ μολυβδοβούλλῳ ἡμῶν λείπει ὁ τίτλος *Δημητριάδος*. Ἐὰν συνεπληροῦμεν τὸ τοῦ μολυβδοβούλλου ΠΑΝΑΓ[Ι]|ΩΤΟΥ εἰς ΠΑΝΑΡ|ΕΤΟΥ, θὰ ἐδικαιούμεθα νὰ νομίσωμεν ὅτι τὸ μολυβδόβουλλον τοῦτο ἀνήκει εἰς Μιχαὴλ τὸν Πανάρετον

---

[1] Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος. Τόμ. Δ', σ. 108, σημ. 1. (Ἡ παραπομπὴ αὕτη εἶναι τοῦ κ. Γιαννοπούλου. Ἀλλ' ἡ σφραγὶς πράγματι ἔχει ΣΕΒΑϚΟΥ = *σεβαστοῦ* καὶ οὐχὶ ΣΕΒΑΣΤΟΚ = *σεβαστοκράτορος*.—Πρβλ. προχείρως **G. Schlumberger**, ἔνθ' ἀνωτέρω, σ. 428).

ἐπίσκοπον Δημητριάδος. Ἀλλ' ἐν τῷ μολυβδοβούλλῳ εὐκρινῶς ἀναγινώσκεται ΠΑΝΑΓ[Ι]ΩΤΟΥ: καὶ ἑπομένως τὸ μολυβδόβουλλον τοῦτο ἀνήκει μᾶλλον εἰς λαϊκόν, οὗτινος ἡ ἰδιότης, τό γε νῦν ἔχον, εἶναι ἄγνωστος ἡμῖν. Ὡς πρὸς τὸν χρόνον δὲ καὶ τὴν καθόλου τεχνοτροπίαν τοῦ μολυβδοβούλλου τούτου φρονοῦμεν, ὡς ἐκ τῆς παρουσίας εἰκόνος ἐν αὐτῷ ἐξάγεται, ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν ΙΑ΄ ἢ ΙΒ΄ ἑκατονταετηρίδα».

Πρὸς τἀνωτέρω—παραλείπων τὰς τυχὸν καθαρῶς τεχνικὰς ἀντιρρήσεις μου—παρατηρῶ τὰ ἑξῆς. Ἐὰν παραδεχθῶμεν τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ κ. Γιαννοπούλου:

[Σφρα]γὶς Μιχ[α]ὴλ τοῦ γ[ένους Παναγ[ι]ώτου,

τότ' ἔχομεν ἀσφαλῶς τρίμετρον ἰαμβικὸν στίχον ἀναγινωσκομένης τῆς λέξεως *Παναγιώτου* μετὰ συνιζήσεως. Ἀλλὰ κατὰ τὸ φωτοτυπικὸν πανομοιότυπον, ὅπερ παρέσχεν ὁ κ. Γιαννόπουλος, ἐγὼ ἀναγινώσκω ἁπλῶς:

[ΣΦΡΑ] | ΓΙCΜΙΧ[Α] | ΗΛΤΟΥ | ΠΑΝΑΓ[Ι] | ΩΤΟΥ

ἤτοι:

[Σφρα]γὶς Μιχ[α]ὴλ τοῦ Παναγ[ι]ώτου.

Ὁ δὲ Μιχαὴλ Παναγιώτης, εἰς ὃν ἀναμφηρίστως ἀνήκουσιν ἀμφότερα τἀνωτέρω μολυβδόβουλλα, τὸ ὑπὸ Schlumberger καὶ τὸ ὑπὸ Γιαννοπούλου ἐκδοθέν, δύναται κάλλιστα νὰ ταυτισθῇ πρὸς Μιχαὴλ τὸν Παναγιώτην, ὃν ἀναφέρει σημείωμα ἐπὶ τοῦ νώτου (a tergo) χρυσοβούλλου λόγου τοῦ αὐτοκράτορος Ἰσαακίου Ἀγγέλου ὑπὲρ τῆς ἐν Πάτμῳ μονῆς τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου [1]. Τὸ σημείωμα τοῦτο ἔχει ὡς ἑξῆς: « + *Κατεστρώθη ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ μεγάλου λογαριαστοῦ, μηνὶ ἰαννουαρίῳ ἰνδικτιῶνος δ', κατεστρώθη δὲ διὰ Μ ι χ α ὴ λ τ ο ῦ Π α ν α γ ι ώ τ ο υ καὶ διὰ τοῦ Λιβαδᾶ Δημητρίου. Κατεστρώθη ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ γενικοῦ, μηνὶ ἰαννουαρίῳ, ἰνδικτιῶνος δ', ἔτους ,ςχϟδ' [=1186] διὰ Θεοδώρου τοῦ Μαντζαρηνοῦ* [2] + ». Κατὰ τὸ παρατεθὲν σημείωμα ὁ Μιχαὴλ Παναγιώτης ἦτο ἀξιωματικὸς ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ μεγάλου λογαριασμοῦ, ἴσως

---

[1] Ἰδὲ τοῦτο παρὰ **Miklosich** et **Müller**. Acta et Diplomata. Τόμ. VI, σ. 119 κ. ἑ., ἀριθ. XXXI.

[2] Αὐτόθι, σ. 120.

δὲ καὶ αὐτὸς οὗτος μέγας λογαριαστής[1], ἀκμάσας κατὰ τὸν ΙΒ´ αἰῶνα. Ὥστε κατὰ ταῦτα καὶ τἀνωτέρω δύο μολυβδόβουλλα ἀνακτέα εἰς τὸν αἰῶνα τοῦτον καὶ μάλιστα ὑπερμεσοῦντα.

Τὸ ἐπώνυμον *Παναγιώτης* προῆλθε βεβαίως ἐκ τῆς ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ πρὸ πάντων λόγῳ εὐχρήστου λέξεως: ἡ *παναγιότης* (ὅθεν προφανῶς τὸ νεοελληνικὸν βαπτιστικὸν *Παναγιώτης*). Ἀλλὰ οὐχὶ ἀστόχως δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν τοῦτο καὶ εἰς ἐκεῖνα τὰ βυζαντινὰ ἐπώνυμα ἅτινα προῆλθον ἐκ μονῶν, ναῶν, ἐνοριῶν, ὡς τὸ *Ἁγιοπετρίτης*, *Ἁγιοχριστοφορίτης*, *Βλαχερνίτης*, *Περιβλεπτίτης*, *Στουδίτης*[2] κλ. κλ. Οὕτω καὶ *Παναγιώτης*=ὁ ἐκ τῆς μονῆς *Παναγίου* (περὶ ἧς κατωτέρω διεξοδικώτερον). Τὰ τοιαῦτα ἐπώνυμα συνήθως καταλήγουσιν εἰς *-ίτης*, ἀλλὰ καὶ εἰς *-άτης, -ανός, -ώτης, -ηνός, -ώτης*[3].

10

Μολυβδόβουλλον ἐκδοθὲν μετὰ πανομοιοτύπου ὑπὸ τοῦ κ. Schlumberger[4], ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ συλλογῆς. Ἐξ ἑνὸς ἡ Παναγία κατ᾿ ἐνώπιον ὀρθία καὶ δεομένη· ἑκατέρωθεν αὐτῆς: M—P — ΘΥ. Ἐξ ἑτέρου ὁ ἅγιος Νικόλαος ὄρθιος· ἑκατέρωθεν ἡ ἐπιγραφή: Ο Α(*γιος*) ΝΙΚΟΛΑΟC· πέριξ ἡ ἐπιγραφή: ΚШΝCΤΑΝΤΙΝ(*ω*) ΤШ ΠΑΝΑΓΙΟΤ(*η*).

Ὁ ἐκδότης ἀνάγει τὸ μνημεῖον εἰς τὸν ΙΒ´-ΙΓ´ αἰῶνα. Κατ᾿ ἐμὲ εἶναι μεταγενέστερον, ὡς ἐξάγω ἐκ τῆς μελέτης τῶν ἐπ᾿ αὐτοῦ ἁγιογραφικῶν τύπων. Πιθανῶς τὸ μολυβδόβουλλον ἀνήκει εἰς *Κωνσταντῖνον τὸν Παναγιώτην*, ὅστις κατ᾿ ἐπανάληψιν μνημονεύεται ἐν πράξεσι τοῦ ἔτους 1357[5]. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ μνημεῖον ἀνακτέον εἰς τὸν ΙΔ´ αἰῶνα.

---

[1] Περὶ τοῦ ἀξιώματος ἰδὲ προχείρως **Du Cange,** Glossarium ad scriptores mediae et infimae graecitatis, σ. 819.

[2] Περὶ τούτων ἰδὲ **H. Moritz,** Die Zunamen bei den byzantinischen Historiken und Chronisten. Theil I - II (Programm des humanistischen Gymnasiums 1896/97, 1897/1898). Passim.—Πρβλ. καὶ ***Συν. Παπαδημητρίου*** ἐν Vizantiniskij Vremnnik (Βυζαντινὰ Χρονικά). Τόμ. Ε´ (1898), σ. 728.

[3] Πρβλ καὶ τὰ λεγόμενα ὑπὸ ***Συν. Παπαδημητρίου,*** ἔνθ᾿ ἀνωτέρω, σ. 729.

[4] Sigillographie de l'Empire Byzantin, σ. 686.

[5] **Miklosich et Müller,** Acta et diplomata, Τόμ. I σελ. 373, 374, 375 (αὐτόθι μνημονεύεται καί τις «*Γεόργιος ὁ Παναγιώτης*»).

11

Μολυβδόβουλλον *Κωνσταντίνου Ῥογερίου,* σεβαστοῦ τὴν ἀξίαν, ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἰατροῦ κ. Κ. Μακρίδου, ἥτις ἐπ᾿ ἐσχάτων περιῆλθεν εἰς τὸ ἡμέτερον Ἐθνικὸν Νομισματικὸν Μουσεῖον καταγραφεῖσα μετ᾿ ἐπιστήμης ὑπὸ τοῦ ἐμπειροτάτου περὶ τὴν βυζαντινὴν σιγιλλογραφίαν κ. Κωνσταντοπούλου. Ἰδοὺ ἡ περιγραφὴ τούτου:[1]

Ἀριθμὸς «493α — ΘCΕΡΓΙΟC — ΘΡΑ.ΧΟC = ***ὁ ἅγιος Σέργιος — ὁ ἅγιος Βά[κ]χος.*** Σέργιος καὶ Βάκχος ἱστάμενοι.

Ὀπ. + ΤΟV — ΡWΓΕΡΙΟ — CΕRΑCΤΟV — ΚWΝCΤΑ — ΤΙΝΟV = ***Τοῦ Ρωγερίο(υ) σεβαστοῦ Κωνσταντίνου.*** Τρ. ἰαμβ.».

Καὶ διὰ τὴν κατάταξιν τούτου ἔχομεν καὶ πάλιν ἀσφαλῆ ὁδηγὸν τὸ πράγματι πολύτιμον κτητορικὸν τυπικὸν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μονῆς τοῦ Παντοκράτορος Χριστοῦ. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχει διάταξις περὶ τῶν ἑκάστοτε μνημοσύνων, καθ᾿ ἣν ὁ ἱδρυτὴς τῆς μονῆς Ἰωάννης Κομνηνός, ὁ αὐτοκράτωρ, παραγγέλλει «Γενέσθωσαν δὲ κοινῶς ὑπὲρ πάντων[2] ὁμοίως κατὰ σάββατον καὶ διὰ κολύβων κανίσκια τρία. Μνημονευθήσονται οὖν διὰ τοῦτο αἱ δηλωθεῖσαι[3] ὀνομασίαι τῶν κεκοιμημένων· κατὰ δὲ τὸ σάββατον τῆς ἀπόκρεω, τὸ σάββατον τῆς τυροφάγου καὶ σάββατον τῆς Πεντηκοστῆς μνημονευθήσονται καὶ οὗτοι· ὁ ἀποιχόμενος ἐκεῖνος εὐνοῦχος Ἰωάννης ὁ Μυστικός, ... ὁ *σεβαστὸς κῦρις Κωνσταντῖνος ὁ Ῥογέρης,* ... καὶ ὁ βεστιαρίτης τῆς τῆς βασιλείας μου Θεόδωρος ὁ Βεροΐτης, διδομένης καὶ ὑπὲρ ἑκάστου τούτων προσφορᾶς μιᾶς»[4]. Κατὰ τὸ ἔτος λοιπὸν 1136, καθ᾿ ὃ διετυπώθη καὶ *ὑπεσημάνθη* τὸ τυπικόν, ὁ *σεβαστὸς Κωνσταντῖνος Ῥογέριος,* ὁ τῆς σφραγῖδος κάτοχος, διότι πάντως περὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου πρόκειται, εἶχεν ἀποθάνει. Λοιπὸν ἀνακτέον τὸ μολυβδόβουλλον εἰς τὸν ΙΑ΄-ΙΒ΄ αἰῶνα. Ὑπὸ σημείωσιν ὅτι ὁ κ. Κωνσταντόπουλος εἶχεν ἐπιφυλαχθῇ ἀπολύτως νὰ ἐκφράσῃ γνώμην τινὰ περὶ τῆς ἡλικίας τοῦ μνημείου.

---

[1] Journal International d'Archéologie Numismatique. Τόμ. IX (1906) σ. 115.

[2] Τῶν βασιλικῶν συγγενῶν, λέγει.

[3] Προαναφέρονται ἀμέσως.

[4] **Dmitrijevskij,** Τυπικά, σ. 663.

12

Ἐν τῇ *Βυζαντινῇ Σιγιλλογραφίᾳ* τοῦ κ. Schlumberger [1] δημοσιεύεται, μετὰ πανομοιοτύπου, μολυβδόβουλλον ἀνῆκον εἰς ἀξιωματικὸν τοῦ θέματος Δυῤῥαχίου. Τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ μνημείου τούτου μεταγράφει ὁ ἐκδότης ὥς ἑξῆς:

ΚΥΡΙЄ ΒΟΗΘЄΙ (σταυροειδὲς μονογράφημα) ΤѠ CѠ ΔȣΛѠ ΚѠΝCΤΑΝΤΙΝѠ Β'(***ασιλικῷ***) CΠΑΘ'(***αρίω***) S (=καὶ) STPA-ΤΙΓ'(***ω***) ΔȣΡΡΑΧ'(***ίου***).

ἀλλὰ γράφε ΔΥΡΡΑΧ(***ίου***), ὥς δῆλον ὅτι ἔχει τὸ πανομοιότυπον τοῦ μολυβδοβούλλου καὶ ὥς ἐλέγετο κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ἡ πόλις [2]. Οὕτω δέ, ΔΥΡΡΑΧ(***ίου***), ἀναγινώσκει ὀρθῶς καὶ ὁ κ. Κωνσταντόπουλος [3].

13

Μολυβδόβουλλον ἐφθαρμένον ὀλίγον κατὰ τὴν κυρίως πλευράν, τὴν ἔχουσαν δῆλον ὅτι τὴν ἐπιγραφήν. Ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ κ. Schlumberger [4] ἀναγνόντος ὥς ἑξῆς:

ΜΙΧΑΗΛ ΔΙȣΚΙΤΗ'(ς) ΧΙȣ.

Περὶ τῆς ἀναγνώσεως ταύτης παρατηρεῖ ὁ κ. Ἀ. Παπαδόπουλος Κεραμεύς [5]. «Ἀλλὰ τί σημαίνει διουκιτής; ἀναμφιβόλως οὐδέν· ἔχομεν δ' ἐνταῦθα ἁπλῶς τὴν λέξιν *διοικητὴς* (ἀλλ' ἀνορθόγραφον) ἐν γενικῇ πτώσει μορφῆς νεοελληνικῆς· ὅθεν ἀναγνωστέον:

[+]Μι-
[χα]ὴλ δι-
[οι]κιτῆ
Χίου »

---

[1] Σελ. 734, 9.

[2] Πρβλ. **Tafel**, Via militaris Romanorum Egnatia. Ἐν Τυβίγκῃ 1841, σ. 16 κ. ἑ.

[3] Journal International d' Archéologie Numismatique. Τόμ. V (1902) σ. 203 κ. ἑ., ἀριθ. 106 καὶ 107.

[4] Sigillographie de l'Empire Byzantin, σ. 196.

[5] Διορθωτικὰ εἰς χριστιανικὰς ἐπιγραφάς. Ἔνθ' ἀνωτέρω, σελ. 506 κ. ἑ., ἀριθ. 80.

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ κ. Α. Παπαδόπουλος Κεραμεύς. Ἀλλὰ ὁ τύπος ΔΙȢΚΗΤΗϹ καὶ συντομογραφικὸς ΔΙȢΚ'ΤΗϹ εἶναι μεμαρτυρημένος ἐκ μολυβδοβούλλων καὶ μάλιστα ἀσφαλοῦς ἀναγνώσεως [1]. Ἂν λοιπὸν ἐν ἀρχῇ τοῦ τρίτου στίχου ὑπάρχει χῶρος δι' ἓν μόνον γράμμα —ὡς φαίνεται πράγματι συμβαῖνον —τότε ἀναγνωστέον ΔΙ|[Ȣ]ΚΙΤΗ, τοῦ *ου* λαμβανομένου πάντοτε συντομογραφικῶς (δῆλον ὅτι Ȣ). Κατὰ τὰ λοιπὰ ἀποδέχομαι τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Παπαδοπούλου Κεραμέως παρατηρηθέντα. Ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπιγραφῆς πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν βεβαίως τὸ *Σφραγίς*.

14

Ὁ κ. Dr Mordtmann υἱὸς [2] ἀνεκοίνωσεν ἐκ τῆς ἰδίας αὑτοῦ συλλογῆς μολυβδόβουλλον, ἐφ' οὗ ἔμπροσθεν μὲν φέρεται ὁ Ἅγιος Γεώργιος ὄρθιος μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς Ο ΑΓΙΟϹ — ΓЄѠΡΓΙΟϹ [3], ὄπισθεν δὲ τάδε:

..ΡΗΓΟ
ΟϹϹЄRΑ
ΟϹSΔȢΞ
ΠΑΚȢΡΙ
. ΝΟϹ

ἅτινα ὁ ἐκδότης μεταγράφει:

«Γρηγόριος σεβαστὸς καὶ δοὺξ ὁ Πακουριανός»,

ἀλλὰ πιστότερον μεταγραπτέον:

«[+Γ]ρηγό[ρι]ος σεβα[ς]ὸς καὶ δοὺξ [ὁ] Πακουρι[ά]νος».

Περὶ τοῦ τύπου *Πακουριάνος*, δι' οὗ ἀντεκατέστησα τὸ *Πακουριανός*, λέγονται τὰ δέοντα κατωτέρω.

---

[1] **G. Schlumberger,** Sigillographie de l'Empire Byzantin σ. 496. σ. 498, ἀριθ. 14 καὶ 17, σ. 499, ἀριθ. 18.

[2] Πρβλ. τὸ περιοδικὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως. Τόμ. Ζ' σ. 79, ἀριθ. 33.

[3] Ὁ κ. Dr Mordtmann υἱὸς γράφει, ἔνθ' ἀνωτέρω, ΓΕΩΡΓΙΟϹ, ἀλλὰ τὸ Ω εἶναι προφανῶς τυπογραφικὸν ἀβλέπτημα.

Τὸ αὐτὸ δὲ μολυβδόβουλλον ἀνεδημοσίευσε καὶ ὁ κ. Schlumberger [1] μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς:

ΓΡΗΓΟΡΙΟϹ ϹΕΒΑϹΤΟϹ S ΔΟΥΞ Ο ΠΑΚȣΡΙΑΝΟϹ *[= Πακουριανός]*.

Ἀλλὰ εἰς τίνα ἀνήκει ἡ προκειμένη σφραγίς; Ὁ κ. Dr Mordtmann υἱὸς λέγει ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου τὰ ἑξῆς: [2] «Ἐπιστολή τις τοῦ Θεοφυλάκτου ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας ἐπιγράφεται: «*Γρηγορίῳ τῷ Πακουριανῷ τῷ γαμβρῷ τοῦ μεγάλου δρογγαρίου Νικηφόρου τοῦ Κομνηνοῦ*». Ἡ ταυτότης μετὰ τοῦ ἐπὶ τῆς σφραγῖδος ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Πακουριανοῦ εἶναι τόσῳ πιθανωτέρα καθ' ὅσον ὀνομάζεται δούξ, ἀξίωμα ὅπερ συχνάκις δηλοῖ ἔξοχον ἀρχηγίαν εἰς τὸ ναυτικὸν αὐτῆς τῆς ἐποχῆς. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ πρόκειται περί τινος υἱοῦ τοῦ πολυθρυλλήτου δομεστίκου Πακουριανοῦ [3] ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ μνημονευομένου πολλάκις ἐν τῇ Ἀλεξιάδι (σ. 50. 183). Ὁ σχηματισμὸς τοῦ ὀνόματος Πακὸρ μετὰ τῆς πατρωνυμικῆς καταλήξεως *ιαν*, ἐμφαίνει ἀρκούντως ἀρμενικὴν καταγωγὴν τῆς οἰκογενείας ταύτης . . . .» Ἐπίσης καὶ ὁ κ. Schlumberger ἑπόμενος εἰς τἀνωτέρω ὑπὸ τοῦ κ. Dr Mordtmann υἱοῦ ἐξενεχθέντα σημειοῖ ὅτι *Γρηγόριος σεβαστὸς καὶ δοὺξ ὁ Πακουριάνος*, ὁ ἐν τῇ σφραγῖδι ἡμῶν, ὑπῆρξε «Fils du fameux Pakourianos, qui fut domestique sous Alexis Comnène et qui est fréquemment cité dans l'*Alexiade*». Περὶ δὲ τῶν *Πακουριάνων* καθ' ὅλου ὑποσημειοῖ: «Famille arménienne, *Pakourian*» [4]. Πρὸς ταῦτα παρατηρῶ ὅτι οὐδαμοῦ τῶν κειμένων ἀναφέρεται ῥητῶς υἱὸς «τοῦ πολυθρυλλήτου δομεστίκου Πακουριανοῦ ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ μνημονευομένου πολλάκις ἐν τῇ Ἀλεξιάδι . . .». Ἀπορῶ μάλιστα ποῦ στηρίζεται ὁ ταῦτα λέγων κ. Dr Mordtmann υἱὸς (καὶ κατ' αὐτὸν καὶ ὁ κ. Schlumberger), ἐκτὸς ἂν ἐκφράζῃ ἁπλῆν εἰκασίαν, ὁπότε ὁ τρόπος τῆς ἐκφράσεώς του εἶναι δὸς εἰπεῖν ἀδόκιμος. Ἡ σφραγὶς ἀνήκει εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν μέγα δομέστικον Γρηγόριον Πακουριάνον, ὃν κατ' ἐπανάληψιν,

---

[1] Sigillographie de l'Empire Byzantin σ. 684.

[2] Ἔνθ' ἀνωτέρω.

[3] Πρβλ. αὐτόθι καὶ σ. 78, ἀριθ. 31.

[4] Ἔνθ' ἀνωτέρω.

πλὴν ὅμως διὰ τοῦ ἐπωνύμου μόνου, ἀναφέρει ἡ Ἄννα Κομνηνή [1]. Ὁ μέγας οὗτος δομέστικος εἶχε βαπτιστικὸν ὄνομα *Γρηγόριος* (ὥστε ἀναντιλέκτως δύναται νὰ ταυτισθῇ πρὸς τὸν *Γρηγόριον* ἐκεῖνον *Πακουριανόν*, πρὸς ὃν ἐπιστέλλει ὁ ἀρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας Θεοφύλακτος), πρὶν ἢ ἀνέλθῃ δὲ εἰς ὑψηλότερα ἀξιώματα διετέλεσε *δούξ*, ἤτοι διοικητής, *Θεοδοσιουπόλεως* καὶ ὡς τοιοῦτος βεβαίως μετεχειρίζετο καὶ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος σφραγῖδα. Τὰς εἰδήσεις ταύτας καὶ ἄλλας πολλὰς καὶ λίαν ἐνδιαφερούσας περὶ αὐτοῦ διέσωσε «*Τὸ τυπικὸν τὸ ἐκτεθὲν παρὰ τοῦ μεγάλου δομεστίκου τῆς Δύσεως κυροῦ Γρηγορίου τοῦ Πακουριάνου*», ἤτοι ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἥρωος ἡμῶν, «*πρὸς τὴν παρ' αὐτοῦ κτισθεῖσαν μονὴν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Πετριτζονιτίσσης*» ἐπὶ τῆς Ῥοδόπης, οὐχὶ μακρὰν τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ παρὰ τὴν Στενήμαχον, κοινῶς δὲ τανῦν καλουμένην μονὴν τοῦ *Μπατζκόβου*. Τοῦ τυπικοῦ τῆς μονῆς ταύτης — ὅπερ ἐξετέθη τῷ ͵ϛΦηΒ (=1083) εἰς τρεῖς γλώσσας, ἑλληνικήν, ἰβηρικὴν καὶ ἀρμενικὴν — πρὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν ὁ Στενημαχίτης Δρ κ. Γεώργιος Μουσαῖος εἶχεν ἐκδώσει νεοελληνικὴν μετάφρασιν ὑπ' ἀδήλου τινὸς φιλοπονηθεῖσαν κατὰ τὸ ἔτος 1782 [2], ἐσχάτως δὲ ὁ κ. Louis Petit ἐξέδωκε καὶ τὸ ἀρχέγραφον κείμενον αὐτοῦ [3]. Μία δὲ τῶν πολυτιμοτέρων καὶ αὐθεντικωτέρων εἰδήσεων, ἃς ἔχομεν ἐκ τοῦ τυπικοῦ τῆς μονῆς τῆς Πετριτζονιτίσσης, εἶναι ὅτι ὁ Γρηγόριος Πακουριάνος δὲν ἦτο *ἐξ Ἀρμενίων*, ὡς λέγει περὶ αὐτοῦ ἡ Ἄννα Κομνηνή [4] (καὶ κατ' αὐτὴν καὶ ὁ κ. Schlumberger), ἀλλ' *ἐκ τῆς*

[1] Ἔκδοσις *Reifferscheidii* (ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Teubner) τόμ. I, σ. 67, 13 κ.ἑ., σ. 137, 2 κ. ἑ., σ. 144, 25, σ. 160, 18, σ. 223, 12 κ. ἑ.

[2] ***Γεωργίου Μουσαίου Στενημαχίτου***, Γρηγόριος Πακουριανὸς μέγας δομέστικος τῆς Δύσεως καὶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ τυπικὸν τῆς μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς Πετριτζονιτίσσης. Ἐν τῷ *Dissertationes Jenenses*. Τόμ. IV. Ἐν Λειψίᾳ 1888, σ. 135-210 (καὶ ἐν ἰδίῳ τεύχει).

[3] Typikon de Grégoire Pacourianos pour le monastère de Pétritzos (Backovo) en Bulgarie. Texte original publié par le **R. P. Louis Petit**. (Vizantiniskij Vremennik, Βυζαντινὰ Χρονικά. Παράρτημα ὑπ' ἀριθ. 1 τοῦ ΙΑ' τόμου). Ἐν Πετρουπόλει 1904. Ἐν σ. 13, στίχ. 14-15, γίνεται λόγος περὶ τῆς προαγωγῆς εἰς δοῦκα Θεοδοσιουπόλεως τοῦ Γρηγορίου Πακουριάνου. Ἐν δὲ τῇ σ. IX, 1 τῶν προλεγομένων ὁ ἐκδότης κ. Petit σημειοῖ: «M. A. Mordtmann possède un sceau d'un Γρηγόριος σεβαστὸς καὶ δοὺξ ὁ Πακουριανός, qui provient évidement de notre héros...»

[4] I, 67, 15.

τῶν Ἰβήρων παμφαεστάτης φυλῆς [1], ὅπερ ἐξάγεται καὶ ἔκ τινος χωρίου τῆς χρονικῆς συνόψεως τοῦ Γεωργίου Κεδρηνοῦ [2] Ἡ Ἄννα Κομνηνὴ συγχύζει φαίνεται Ἀρμενίους καὶ Ἴβηρας, ἥτις σύγχυσις εἶναι συνήθης παρὰ τοῖς Βυζαντίνοις, ἂν καὶ οὗτοι μὲν εἶναι ὀρθόδοξοι, ἐκεῖνοι δὲ αἱρετικοί [3]. Πανταχοῦ δὲ τοῦ ἀρχεγράφου κειμένου τοῦ πολυτίμου τυπικοῦ τὸ ὄνομα τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς μονῆς καὶ μεγάλου δομεστίκου τῆς Δύσεως τονίζεται κατὰ σύστημα *Πακουριάνος* (ὅστις τύπος ἀπαντᾷ καὶ παρὰ Κεδρηνῷ [4] καὶ ἐν γράμματι τοῦ ΙΔ΄ αἰῶνος τῆς ἁγιορειτικῆς Μονῆς Ἐσφιγμένου [5]) ἀντὶ *Πακουριανός*, ὅπερ ἀπαντᾷ ἐν τῇ Ἀλεξιάδι καὶ ἄλλοις βυζαντιακοῖς κειμένοις. Εἶναι δὲ ὁ τύπος *Πακουριάνος* αὐθεντικώτερος τοσούτῳ μᾶλλον καθ᾽ ὅσον τὸ τυπικόν, ἐν ᾧ ἀπαντᾷ, ἐγράφη ἐπιστασίᾳ αὐτοῦ τούτου τοῦ Γρηγορίου Πακουριάνου καὶ ὑπεγράφη μάλιστα δι᾽ ἀρμενικῶν γραμμάτων ἰδίᾳ χειρὶ αὐτοῦ, ὡς ῥητῶς ἐν τέλει τοῦ τυπικοῦ μνημονεύεται. Καὶ νἀντικαταστήσωμεν μὲν ἐν τοῖς βυζαντιακοῖς κειμένοις τὸν τύπον *Πακουριανὸς* διὰ τοῦ *Πακουριάνος* δὲν τολμῶ νὰ προτείνω, διότι βεβαίως τοιαύτη ἀντικατάστασις δὲν ἐπιτρέπεται, ἀλλὰ προκειμένου περὶ τῆς σφραγῖδος τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς μονῆς Πετριτζονιτίσσης ἀναντιλέκτως πρέπει νἀποκαταστήσωμεν τὴν ἐκδοχὴν ἐκείνην τοῦ ὀνόματος, ἣν αὐτὸς οὗτος ἀπεδέχετο καὶ μετεχειρίζετο, ἀναγινώσκοντες ὡς ἀνωτέρω *Πακουριάνος* καὶ οὐχὶ *Πακουριανός*, ὡς μέχρι τοῦδε ἀνεγινώσκετο.

Καὶ περαίνομεν ἐνταῦθα τὴν ζήτησιν δι᾽ ὅσων λέγει περὶ τοῦ ὀνόματος *Πακουριάνος* βαθὺς γνώστης τῶν ἀνατολικῶν φιλολογιῶν,

---

[1] Τυπικὸν Γρηγορίου Πακουριάνου, ἔκδοσις **L. Petit,** σ. 2. Παρ᾽ ὅλην ὅμως τὴν ῥητὴν αὐτὴν μαρτυρίαν τὸν Γρηγόριον Πακουριάνον παραδέχεται ὡς *Χαλκηδονίτην Ἀρμένιον* ὁ γεωργιανὸς ἐρευνητὴς κ. **N. Marr,** ἐν τοῖς Vizantiniskij Vremennik (Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς), τῆς Πετρουπόλεως, τόμ. XII (1906) σελ. 17 κ. ἑ.—Πρβλ. «*Νέα Σιών*, ἐκκλησιαστικὸν περιοδικὸν σύγγραμμα». Ἔτος Δ΄. Τόμ. Ε΄ (1907) σ. 182.—Byzantinische Zeitschrift. Τόμ. XVI (1907) σ. 370.

[2] Ἔκδοσις Βόννης, τόμ. II, σ. 447, 22.

[3] Πρβλ. ***Π. Καρολίδου,*** Τὸ τυπικὸν τῆς μονῆς Πετριτζοῦ —Ἕλληνες καὶ Ἴβηρες. Ἐν τοῖς *Παναθηναίοις*, τόμ. ΙΑ΄ (1905 - 1906) σ. 290, ἐν ὑποσημ. 1.

[4] Ἔκδοσις Βόννης, τόμ. II, σ. 447, 22.

[5] Πρβλ. **Louis Petit** et **W. Regel,** Actes de l'Athos. III. Actes d'Esphigménou. (Παράρτημα ὑπ᾽ ἀριθ. 1 τοῦ ΙΒ΄ τόμου τῶν *Vizantiniskij Vremennik*, Βυζαντινῶν Χρονικῶν). Ἐν Πετρουπόλει 1906, σ. XVI.

ὁ κ. Παῦλος Καρολίδης: «Τὸ ὄνομα.... [Πακουριάνος] — λέγει ὁ σοφὸς καθηγητής μου — πάντως εἶναι παράγωγον τοῦ ἀπὸ τοῦ Γ´ ἤδη αἰῶνος γνωστοῦ Ἰβηρικοῦ ὀνόματος Βακοὺρ (ἡγεμόνος Ἀρσακίδου τῆς Ἰβηρίας) ἢ Βακούριος (ὡς καλεῖται... ὁ περὶ τὰ τέλη τοῦ Δ´ αἰῶνος εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀφικόμενος «βασιλίσκος Ἰβήρων»[1]), ὑπάρχει δὲ καὶ ὄνομα Ἀρμενικὸν τῶν αὐτῶν χρόνων Παγ(κ)ούρ. Εἰς τὸ Πακουριάνος ἡ κατάληξις *ιανος* δὲν εἶναι Λατινικὴ (κατὰ τὸ Ἰουστῖνος, Ἰουστινιανὸς) ἀλλὰ Περσοαρμενικὴ καὶ Ἰβηρικὴ (πρβλ. τὸ Ἰβηρ. Χοσριάνης ἐκ τοῦ Χοσροῦ, Χοσρόης). Εἶναι δὲ περίεργον ὅτι ὁ Βυζαντινὸς τύπος τοῦ ὀνόματος συνᾴδει πρὸς τὸν Ἀρμενικὸν καὶ οὐχὶ πρὸς τὸν Ἰβηρικόν...»[2]

ΙΒ

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνωτέρω σφραγῖδα *Γρηγορίου σεβαστοῦ καὶ δουκὸς τοῦ Πακουριάνου* ἐκδίδει ὁ κ. Schlumberger[3] ἑτέραν, τοῦ ΙΒ´-ΙΓ´ αἰῶνος, ἧς ἡ ἐπιγραφὴ ἔχει ὧδε:

Θ(***εοτό***)ΚЄ Β(***οή***)Θ(***ει***) ΒΛΑϹΤΟΝ ΜЄ ΤΟΝ ΠΑΚΟΥΡΙΑΝΟΝ

Νομίζει δὲ ὁ ἐκδότης τὸ *βλαστὸς* τῆς σφραγῖδος ταύτης ὡς ὄνομα βαπτιστικόν, ὅπερ δὲν εἶναι προφανῶς ἀληθές, καθ᾽ ὅσον βεβαίως ἡ λέξις ἐτέθη πρὸς δήλωσιν τοῦ ὅτι ὁ κάτοχος τῆς σφραγῖδος ὡρμᾶτο ἐκ τοῦ οἴκου τῶν *Πακουριάνων*. Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς λέξεως παρὰ τοῖς Βυζαντίνοις ἦτο ἐξαιρέτως ἀγαπητὴ καὶ μάλιστα ἐν συνθέσει. Οὕτω — ἵνα ἀναφέρω παραδείγματα ἐκ τῶν προχειροτάτων μοι — στίχοι τινὲς ἐκ τῶν προσγραφομένων μὲν εἰς Θεόδωρον Πτωχοπρόδρομον, ἀπευθυνόμενοι δὲ πρὸς Μανουὴλ Κομνηνόν, ἄρχονται:

Μόλις τολμήσας, βασιλεῦ, δέσποτα στεφηφόρε
σκηπτοῦχε Κομνηνόβλαστε, κράτιστε κοσμοκράτωρ[4].

---

[1] [***Σωκράτους Σχολαστικοῦ***, Ἐκκλησ. Ἱστορία, (ἔκδοσις **H. Valesii**) σ. 43].

[2] ***Π. Καρολίδης***, ἔνθ᾽ ἀνωτέρω, σ. 291 ἐν ὑποσημ. 1.

[3] Sigillographie de l'Empire Byzantin, σ. 684.

[4] **E. Legrand**, Bibliothèque grecque vulgaire. Τόμ. Ι. Ἐν Παρισίοις 1880, σ. 107. (Πρβλ. ***[Α. Κοραῆ]***, Ἄτακτα. Τόμ. Α´. Ἐν Παρισίοις, 1828, σ. 1. ***Δ. Μαυροφρύδη***, Ἐκλογὴ μνημείων τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἐν Ἀθήναις 1866, σ. 17).

Ἔπειτα ἐπιγραφὴ ἐπὶ τοῦ τάφου ποτὲ Ἀνδρονίκου, καὶ ἐν μοναχοῖς Ἀντωνίου, Κοντοστεφάνου, ἄρχεται:

Ἐνταῦθα κεῖται π ο ρ φ υ ρ υ ρ ό β λ α σ τ ο ς κλάδος
Κομνηνόφυτος, ἀρετῶν πασῶν τύπος [1],

Ἐν τέλει πάλιν τῶν διαφόρων διπλωμάτων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰ μοναστήρια τῆς Παναγίας τῆς Μακρινιτίσσης (*«περὶ τὸ ὄρος τοῦ Δρόγγου .... ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Δημητριάδος»*) καὶ τοῦ Προδρόμου τῆς Νέας Πέτρας (*«ἐν τῷ τῆς Δρυανουβαίνης ὄρει»*), ἅτινα διπλώματα περιεῖχε κῶδιξ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Τουρίνου [2]—ὁλοκαυτωθείς, φεῦ!, κατὰ τὴν ἀπαισίαν ἐκείνην πυρκαϊὰν τῆς 13/26 Ἰανουαρίου 1904— στίχοι τινές, γεγραμμένοι κατὰ δύο σελίδας, ἄρχονται:

Ἐκ βασιλικῆς προσταγῆς εὐσυνέτου—Μιχαὴλ τρισάνακτος
[Ἀγγελωνύμου
Παλαιολόγου Κ ο μ ν η ν ο β λ ά σ τ ο υ κλάδου—Μαλιασηνὸς
[Κομνηνὸς Ἰωάσαφ [3],

Ἀλλὰ καὶ ἐν μολυβδοβούλλῳ τῆς συλλογῆς τοῦ κ. Schlumberger κεῖται κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν (ὕποπτον ἔν τισι) τοῦ αὐτοῦ:

Σφρα[γὶς] τῶν γραφ[(ῶν) τοῦ] σεβαστοῦ Γ[εωρ]γίου
π ο ρ φ [υ ρ ο] β λ ά σ τ ο υ Π[αλαιολ(όγου)] Κομνηνο[ῦ Δού]κας [4].

Κλ.— Συνηθέστερον δ' ὅμως, εἰρήσθω καὶ τοῦτο, μετὰ σημασίας τοιαύτης, πρὸς δήλωσιν δῆλον ὅτι τῆς ἐξ οἴκου τινὸς καταγωγῆς, κεῖται ἐν ταῖς βυζαντιακαῖς σφραγῖσιν ἡ λέξις *κλάδος* [5].

---

[1] *«Πανδώρα»* τόμ. ΙΔ' (1864) σ. 436 κ. ἑ. — *Ι. Σακκελίων.* αὐτόθι τόμ. ΙϚ' (1866) σ. 284 κ. ἑ. καὶ τόμ. ΙΖ' (1867) σ. 496.— ***Ἐμ. Ἰωαννίδης [Ἀμοργῖνος]*** ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλλην. Φιλολογικοῦ Συλλόγου. Τόμ. Γ' (1867) σ. 83. — (Πρβλ. *Ι. Σακκελίων,* αὐτόθι, παράρτημα τοῦ ΙΓ' τόμου, 1880, σ. 42 κ. ἑ.) — **A. Dmitrijevskij,** Τυπικά, σ. XCVI, ἐν ὑποσημ. 1.

[2] **S. Pasini,** Codices manuscripti Bibliothecae regii Taurinensis Athenaei. Τόμ. I. Ἐν Τουρίνῳ 1749, σ. 319. Κῶδιξ CCXXXVI.

[3] **Miklosich - Müller,** Acta et Diblomata. Τόμ. IV, σ. 429.

[4] **G. Schlumberger,** Sigillographie de l'Émpire Byzantin, σ. 582, ἀριθ. 3.

[5] Αὐτόθι, σ. 585, ἀριθ. 2-3, σ. 643, ἀριθ. 18 καὶ 21. — ***Κ. Κωνσταντόπουλος*** ἐν τῷ Journal International d'Archéologie Numismatique. Τόμ. IX (1906) σ. 141, ἀριθ. 670α. Κλ. κλ. κλ.

16—17

Ὁ κ. Schlumberger [1] ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ συλλογῆς ἐξέδωκε μετὰ πανομοιοτύπου μολυβδόβουλλον, οὗτινος ἡ ἑτέρα τῶν ὄψεων φέρει τὴν ἐπιγραφήν: CΦΡΑΓ΄ ΤΙC ΠΑΝΑΓ΄ ΘЄ ΤΙC ΔΙΑΚ΄ Τ΄ ΡЄΟΒΙΝΤ΄ = ***σφραγ(ὶς) τῖς Παναγ(ίας) Θε(οτόκου) τῖς δια(κονίας) τ(οῦ) Ρεοβίντ(ου;).*** Ὁ ἐκδότης ἀνάγει τὸ μνημεῖον εἰς τὸν Θ΄-Ι΄ αἰῶνα, ἀλλὰ κατ' ἐμὲ κριτὴν εἶναι ἔτι μεταγενέστερον, τοῦ ΙΑ΄-ΙΒ΄ αἰῶνος. Τὸ ΔΙΑΚ΄ ὁ κ. Schlumbeger προτιμᾷ νὰ ἀναγνώσωμεν μᾶλλον: ***διακ(ονίσσης),*** ἀλλ' ἡ ἀνάγνωσις αὕτη δὲν εὐοδοῦται· διότι ὁ θεσμὸς τῶν διακονισσῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, καθ' οὓς χρόνους ἐτυπώθη τὸ προκείμενον μολυβδόβουλλον, εἶχε πλέον καταργηθῇ [2].

Ἔπειτα προτιμητέα ἡ ἀνάγνωσις τῆς ***διακονίας τ(οῦ) Ροεβίντ(ου),*** διότι ἀνάλογοι ἐκφράσεις ἀπαντῶσι καὶ ἐν τοῖς διαφόροις κειμένοις· οὕτω π. χ. ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου Κρήτης τοῦ Ἱεροσολυμίτου, τῷ *παρὰ Νικήτα τοῦ πανευφήμου Πατρικίου καὶ κυέστορος* συγγραφέντι, ἀναγινώσκομεν: «*καὶ μετ' ὀλίγον ὁ πολὺς ἐν διδασκαλίαις πατὴρ γίνεται πατὴρ ὀρφανῶν, τὴν τοῦ εὐαγοῦς Ὀρφανοτροφείου ἐμπιστευθεὶς φροντίδα... καὶ τὴν τῆς εὐσεβοῦς διακονίας τῶν Εὐγενίου διοίκησιν*» [3]. Ἐν γράμματι δὲ διαγνωστικῷ, τοῦ ἔτους ,ϛωκδ΄ (=1316), τῆς ἁγιορειτικῆς μονῆς τοῦ Ἐσφιγμένου ἀναφέρεται κατ' ἐπανάληψιν *ἡ ἱερὰ τῆς Μέσης διακονία* [4].

Κατὰ ταῦτα καὶ ἕτερον μολυβδόβουλλον τῆς μονῆς Δεξικράτου, ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Schlumberger [5], ἀναγνωστέον +ΔΙΑΚ(***ονία***) ΤѠΝ ΔЄΞΙΚΡΑΤȢ καὶ μόνον οὕτω.

---

[1] Sigillographie de l'Empire Byzantin, σ. 141.

[2] Πρβλ. **Abbe Martigny,** Dictionnaire des antiquités chrétiennes. Ἐν Παρισίοις 1877, σ. 243. Κλ. κλ. κλ.

[3] ***Ἀ. Παπαδοπούλου Κεραμέως,*** Ἀνάλεκτα ἱεροσολυμιτικῆς σταχυολογίας. Τόμ. Ε΄. Ἐν Πετρουπόλει 1908, σ. 174. στίχ. 16-20.

[4] **Louis Petit** et **W. Regel,** Actes de l'Athos. III. Actes d'Esphigménou. (Παράρτημα ὑπ' ἀριθ. 1 τοῦ ΙΒ΄ τόμου τῶν *Vizantiniskij Vremennik, Βυζαντινῶν Χρονικῶν*). Ἐν Πετρουπόλει 1906, σ. 18, στίχ. 120, σ. 19, στίχ 182, σ. 20, στίχ. 184-190.

[5] Ἔνθ' ἀνωτέρω, σ. 136.

18

Ἐπίσης ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ συλλογῆς ἐξέδωκε μετὰ πανομοιοτύπου ὁ κ. Schlumberger[1] μολυβδόβουλλον (τοῦ ΙΑ'-ΙΒ' αἰῶνος), οὗτινος τὴν ἐπιγραφὴν ἀναγινώσκει: +ΘΚΕ ΒΟΗΘΕΙ [ΤΩ CΩ ΔΟΥΛ'(**ω**)]–ΝΙΚΙΤ'(**α**) ΜΟΝΑΚ'(**ω**) ΠΡΕCΒΥΤ'(**ερω**) Τ8 ΜΟΝ' (**αστερίου**) ΤΟΥ ΔΥΔΥ'(**μου**). Ἀλλὰ κατὰ τὸ πανομοιότυπον ἀνάγνωθι: +ΘΚΕ RΟΗΘΕΙ Τ[Ω CΩ ΔΟΥΛ(**ῳ**)] — ΝΙΚΙΤ(**ᾳ**) ΜΟΝΑΧ(**ῷ**) ΠΡΕCRΥΤ(**έρῳ**) Τ8 ΜΟΝ(**αστηρίου**) Τ8 ΔΥΔΥ(**μου**).

19—21

Ὁ κ. Σπ. Π. Λάμπρος ἐν συνεδριάσει τοῦ φιλολογικοῦ καὶ ἀρχαιολογικοῦ τμήματος τοῦ ἐν Ἀθήναις συλλόγου Παρνασσοῦ — κατὰ μῆνα Ἰανουάριον τοῦ 1885 — «ἐπέδειξε μολυβδίνην σφραγῖδα Θεοδώρου ἡγουμένου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μονῆς τῶν Στουδίων, ἣν ἀνήγαγεν ὡς ἐκ τοῦ χρόνου καὶ τῆς τεχνοτροπίας εἰς τὸν γνωστὸν ἐκκλησιαστικὸν συγγραφέα καὶ ὁμολογητὴν Θεόδωρον τὸν Σουδίτην»[2]. Τὸ μολυβδόβουλλον τοῦτο ἐδημοσίευσε μετὰ πανομοιοτύπου ὁ κ. Schlumberger[3] ἀναγνοὺς τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιγραφήν: ΠΡΟΔΡΟΜΕ ΒΟΗΘΗ — ΘΕΟΔΩΡ'(**ω**) ΗΓ8ΜΕΝ'(**ω**) ΤΩΝ CΤ8Δ'(**ίου**) ἢ CΤ8Δ(**ιτῶν**) καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸ εἰς ΙΑ'-ΙΒ' αἰῶνα, οὕτως ὥστε νὰ μὴ δύναται νἀληθεύῃ ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Λάμπρου ἀπόδοσις τοῦ μνημείου εἰς τὸν συγγραφέα καὶ ὁμολογητὴν Θεόδωρον τὸν Στουδίτην, ὅστις ὡς γνωστὸν ἤκμασε πολὺ πρότερον, ἀποθανὼν τῷ 826[4]. Ὁ κ. Κωνσταντόπουλος[5] ἐκδοὺς τὸ αὐτὸ μνημεῖον

---

[1] Ἔνθ' ἀνωτέρω, σ. 142 κ. ἑ., ἀριθ. 2.

[2] Παρνασσός. Τόμ. Θ' (1885) σ. 78.

[3] **G. Schlumberger,** Sceaux byzantins inédits. Ἐν τῇ Revue des Études grecques. Τόμ. IV (1891) σ. 115 κ. ἑ., ἀριθ. 36. (Πρβλ. Mélanges d'archéologie Byzantine. Première série. Ἐν Παρισίοις 1895, σ. 220, ἀριθ. 36.

[4] Πρβλ. **K. Krumbacher,** Geschichte der byzantinischen Litteratur. Ἔκδοσις Β'. Ἐν Μονάχῳ 1897, σ. 148. — **S. Pargoire,** Saint Théophane le Chronographe et ses rapports avec Saint Théodore Studite. Ἐν «*Vizantiniskij Vremennik, Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς*». Τόμ. IX (1902), σ. 91 (καὶ ἐν ἰδίῳ τεύχει, σ. 60).

[5] Jonrnal International d'Archéologie Numismatique. Τόμ. V (1902) σ. 158 κ. ἑ., ἀριθ. 28.

μετὰ πολὺ λεπτομερεστέρας περιγραφῆς ἀναγινώσκει τὴν ἐπ᾽ αὐτοῦ ἐπιγραφήν: ... ***ἡγουμέν(ῳ) τῶν Στουδ(ιτῶν).*** Προτιμητέαν νομίζω τὴν ἀνάγνωσιν: ... ***ἡγουμένῳ τῶν Στουδ(ίων)*** ἢ ***Στουδ(ίου),*** διότι ἐν τοῖς κειμένοις ἀδιαφόρως φέρεται *μονὴ* ***Στουδίου*** εἴτε ***Στουδίων.***

Εἶναι δὲ τἀνωτέρω μολυβδόβουλλον τὸ μόνον μέχρι τοῦδε γνωστόν, ὅπερ μετ᾽ ἀσφαλείας δυνάμεθα νἀποδώσωμεν εἰς τὴν περίφημον κατὰ τοὺς βυζαντιακοὺς χρόνους μονὴν τοῦ Στουδίου. Διότι ἕτερον μολυβδόβουλλον τοῦ ΙΑ΄- ΙΒ΄ αἰῶνος, φέρον ἐφ᾽ ἑνὸς μὲν τὴν βάπτισιν τοῦ Σωτῆρος, ἐφ᾽ ἑτέρου δὲ τὴν ἐπιγραφήν: ΣΦΡΑΓΗΣ ΜΟΝΗΣ ΠΡΟΔΡΟΜȢ ΘΕΟΥϹΕΒΕϹ(***τάτου***) ΤΩ ΤΟϹ$^{X}_{α}$ ΙΩ(***αννου***), ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀπολύτως ἐνδείξεως ὁ κ. Schlumberger [1] ἀποδίδει εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μοναστήριον. Ἄλλο δὲ πάλιν μολυβδόβουλλον, τοῦ ΙΑ΄ ἢ μᾶλλον κατ᾽ ἐμὲ τοῦ ΙΒ΄ αἰῶνος, φέρον τὴν ἐπιγραφήν: +ΚΕ [ΒΘ] ΤΩ ϹΩ ΔΟΥΛ(*ω*)] ... [ΔΕΚ]ΑΝΟ S Η[Γ]ȢΜΕΝΟ ΜΟΝΙϹ Τ(***οῦ***) ΣΤΥΛ(***ου***) = ... ***μονῖς τ(οῦ) Στύ(λου)*** κακῶς ἀπεδόθη εἰς τὴν μονὴν Στουδίου ὑπὸ τοῦ κ. Schlumberger [2], ἀναγνόντος ἐσφαλμένως τὸ τέλος τῆς ἐπιγραφῆς: ... ***μονῖς τοῦ Στυδή(ου) = Στουδίου.*** Ἡ ὀρθὴ ἀνάγνωσις: ***μονῖς τ(οῦ) Στύλ(ου)*** ἐγένετο ἤδη ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Κωνσταντοπούλου [3], ὅστις ὅμως ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν μολυβδοβούλλων τοῦ Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου συμπεριέλαβε τὸ προκείμενον μνημεῖον εἰς τὰ *«Μολυβδόβουλλα μὴ ἀσφαλοῦς κατατάξεως»*, ἐνῶ ἔπρεπε ὡρισμένως νὰ κατατάξῃ αὐτὸ μετὰ τῶν μολυβδοβούλλων τοῦ θέματος Καλαβρίας. Διότι ἡ μονὴ Στύλου εἰς ἣν ἀνήκει τοῦτο εἶναι ἡ ἐν τῇ διοικήσει Σκύλλακος (Squillace) τοῦ προμνημονευθέντος θέματος, μονὴ τοῦ τάγματος τῶν Βασιλειανῶν [4]. Περὶ τούτου ἀμέσως πείθεταί τις, ἂν λάβῃ ὑπ᾽ ὄψιν ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μολυβδόβουλλον ἐπὶ τῆς προσθίας ἐπιφανείας αὐτοῦ φέρει κεφαλὴν ἁγίου, παρισταμένου ἐν ἱερατικῇ περιβολῇ μετὰ μακρᾶς κόμης καὶ γενείου, καὶ φέρει καὶ τὴν ἐπι-

---

[1] **G. Schlumberger,** Sigillographie de l'Empire Byzantin, σ. 139.

[2] Αὐτόθι.

[3] Ἔνθ᾽ ἀνωτέρω, τόμ. V (1902) σ. 227, ἀριθ. 181.

[4] Πρβλ. **J. Gag,** Notes sur la conservation du rite grec dans la Calabre et dans la terre d'Otrante an XIVe siècle; listes de monastères basiliens (d'après les archives du Vatican). Ἐν τῇ Byzantinische Zeitschrift, τόμ. IV (1893) σ. 63.

γραφὴν Ο Α(γιος) Ι(ωάννης)[1]. Ἀκριβῶς δὲ καὶ ἡ μονὴ τοῦ Στύλου τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἱδρύσαντος αὐτὴν Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεριστοῦ, οὗτινος τὸν βίον ἔγραψε μοναχός τις βασιλειανὸς ἑλληνιστί, μετέφρασε δὲ λατινιστὶ ὁ Στέφανος Cardaro, μοναχὸς ἐκ τῆς τάξεως τῶν Frères Mineurs, καὶ ἐξέδωκαν οἱ Βολλανδισταί[2].

Ἡ μονὴ τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεριστοῦ ἐν Στύλῳ ἤκμαζεν ἐξόχως μέχρι τοῦ ΙϚ' αἰῶνος, συμπεριλαμβανομένου, ὡς τὸ πρῶτον τῶν ἐν Καλαβρίᾳ σεμνείων τοῦ τάγματος τοῦ Ἁγ. Βασιλείου[3]. Διάφορα διπλώματα ἀναφερόμενα εἰς αὐτήν, ἑλληνιστὶ γεγραμμένα τῶν ἐτῶν 1099, 1144 καὶ 1165, καὶ λατινιστὶ τῶν ἐτῶν 1320, 1382 καὶ 1473 ἐξέδωκεν ὁ Montfaucon[4]. Ἐπ' ἐσχάτων δὲ λίαν ἐνδιαφερούσας εἰδήσεις περὶ τῆς μονῆς Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Στύλου παρέσχεν ὁ κ. Edouard Jordan[5] ἐκδοὺς ἅμα ἐκ τῶν ἀρχείων τοῦ Βατικανοῦ καὶ δύο πολύτιμα διπλώματα αὐτῆς, τῶν ἐτῶν 1101 καὶ 1106, περισωθέντα μέχρ' ἡμῶν ἐν ἰταλικῇ παραφράσει τοῦ ΙϚ' αἰῶνος, ἀπολομένου δυστυχῶς τοῦ ἀρχετύπου λατινικοῦ κειμένου αὐτῶν. Ἕτερον δὲ γράμμα εἰς τὴν αὐτὴν μονὴν ἀναφερόμενον λατινιστὶ τοῦ ἔτους 1144, διασωθὲν ἐν τῷ δημοσίῳ ἀρχείῳ Νεαπόλεως, ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ κ. Karl And. Kehr[6].

Σποράδην δὲ μνεῖαι περὶ τῆς αὐτῆς μονῆς, τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεριστοῦ τοῦ Στύλου, κεῖνται ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν ἰταλιωτικῶν γραμμάτων τοῦ Trinchera[7] καὶ τοῦ Ζαμπελίου[8]. Ἡ δὲ ἀναγωγὴ

---

[1] Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ κ. Schlumberger (ἔνθ' ἀνωτέρω): [Ο Α(γιος)] ΙΩ(αννης) Ο Π[ΡΟΔΡΟΜΟΣ] εἶναι ἐσφαλμένη.

[2] Φεβρουάριος, τόμ. III, σ. 484 κ. ἑ.

[3] Πρβλ. **B. de Montfaucon,** Palaeographia graeca. Ἐν Παρισίοις 1708, σ. 112 κ. ἑ. 388.

[4] Αὐτόθι, σ. 391 κ. ἑ., 410 κ. ἑ., 413 κ. ἑ. (πρβλ. καὶ σ. 381 καὶ 388 κ. ἑ.) σ. 428-432 (πρβλ. καὶ 390).

[5] **Edouard Jordan,** Monuments Byzantins de Calabre. Ἐν τοῖς Mélanges d'Archéologie et d'Histoire (τῆς École Française de Rome). Τόμ. IX (1889), σ. 331 κ. ἑ.

[6] **K. A. Kehr,** Die Urkunden der normannisch-sicilischen Könige. 1902, σ. 424 κ. ἑ.

[7] **Francisco Trinchera,** Sullabus graecarum membranarum. Ἐν Νεαπόλει 1860.

[8] ***Σπ. Ζαμπελίου,*** Ἰταλοελληνικά, ἤτοι κριτικὴ πραγματεία περὶ τῶν ἐν τοῖς ἀρχείοις Νεαπόλεως ἀνεκδότων ἑλληνικῶν περγαμηνῶν. Ἐν Ἀθήναις 1864.

τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος μολυβδοβούλλου εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Στύλου εἶναι κατ' ἐμὲ ἀναντίλεκτος. Ἐν τούτοις ὅμως ἐπιτραπήτω μοι νὰ σημειώσω ἐν παρόδῳ ὅτι καὶ ἀλλαχοῦ ἔχομεν μοναστήρια ἐπιλεγόμενα τοῦ Στύλου. Οὕτω ἐν αὐτῇ τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ Σκύλλακος οὐχὶ μακρὰν τῆς μονῆς τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεριστοῦ ἵδρυται ἡ μονὴ τοῦ *ἁγίου Λεοντίου τοῦ Στύλου*, εἰς ἣν ἀναφέρονται ἱκανὰ ἔγγραφα τῶν ἐτῶν 1059-1184[1]. Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπαντᾷ *μονὴ τοῦ Ἁγίου Δανιὴλ τοῦ ἐν τῷ Στύλῳ* καὶ τοῦ *Ἁγίου Ἀνδρέου πλησίον τοῦ Στύλου*[2]. Παρὰ δὲ τὴν ἀρχαίαν Μίλητον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους *Λάτρου(ς)* (τοῦ *Λάτμου* τῶν ἀρχαίων[3], τανῦν *Μπὲς-παρμὰκ* = Πενταδάκτυλον) ἵδρυτο ἡ *Λαύρα τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ ἐπονομαζομένης τοῦ Στύλου* ἢ *Στυλιωτίσσης*, συνηθέστερον καλουμένη τοῦ *Ἁγίου Παύλου* ἐκ τοῦ ἱδρύσαντος αὐτὴν Πατρός[4]. Ἡ ἱστορία τῆς μονῆς ταύτης εἶναι μακρὰ καὶ περὶ αὐτῆς ὡς καὶ τῶν λοιπῶν μονῶν τοῦ Λάτρου διέλαβε ὁ *Hip. Delehaye*[5]. Ὁ βατικανὸς κῶδιξ Urbinas 80 διέσωσεν ἱκανὰ γράμματα ἀναφερόμενα εἰς ταύτην[6], ἐπίσης σποράδην περιέχουσιν εἰδήσεις περὶ αὐτῆς τὰ γράμματα τῆς μονῆς Λέμβων[7] καὶ τῆς ἐν Πάτμῳ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου[8]. Ὁ κτίστης μάλιστα τῆς ἐν Πάτμῳ μονῆς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ὁ μοναχὸς Χριστόδουλος, ἐν τῇ Λαύρᾳ ταύτῃ τοῦ Ἁγίου Παύλου τοῦ Στύλου ἐφησύχαζεν[9],

---

[1] Πρβλ. [**Paul Marc**] Plan eines Corpus der griechischen Urkunden des Mittelalters und der neueren Zeit. ... Ἐν Μονάχῳ 1903, σ. 72.

[2] **Du Cange,** Constantinoupolis Christiana. Ἐν Παρισίοις 1680, σ. 156 κ. ἑ.

[3] ***Στράβων,*** 635.

[4] Περὶ τοῦ Ἁγίου Παύλου, τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς μονῆς Στύλου τοῦ Λάτρου ἰδὲ **P. Martinov,** Annus ecclesiasticus Graecorum. Acta Sanctorum Bollandi, Ὀκτώβριος, τόμ. XI, σ. 308. Κλ. κλ. κλ.

[5] **Hip. Delehaye,** Vita S. Pauli Junioris. Ἐν τῷ περιοδικῷ «Analecta Bollandiana». Τόμ. XI (1892) σ. κ. ἑ.

[6] Ἐξεδόθησαν ὑπὸ **Miklosich** et **Müller,** Acta et Diplomata. Τόμ. IV, σ. 290-329.

[7] Αὐτόθι. Τόμ. IV, σ. 93 κ. ἑ. καὶ 113.

[8] Αὐτόθι. Τόμ. VI, σ. 16 κ. ἑ., 17 κ. ἑ., 30 κ. ἑ., 44 κ. ἑ., 59 κ. ἑ., 81 κ. ἑ., 429 κ. ἑ.

[9] Ἀκολουθία ἱερὰ τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Χριστοδούλου τοῦ θαυματουργοῦ τοῦ καὶ κτήτορος τῆς ἐν τῇ νήσῳ Πάτμῳ περιωνύμου βασιλικῆς καὶ αὐτοκρατορικῆς μονῆς τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Ἔκδοσις τρίτη, ᾗ προσετέθησαν ἡ ὑποτύπωσις αὐτοῦ, ὁ ἐν

ὅθεν, ὑπερμεσοῦντος τοῦ ΙΑ´ αἰῶνος «*διὰ τὴν ἔφοδον τῶν ἀθέων Ἰσμαηλιτῶν*[1], *ὁ Ἅγιος Χριστόδουλος μετώκησεν εἰς τὴν Πάτμον φέρων ἐν ἑαυτῷ ὅσα δυνάμενος βιβλία καὶ ἕτερα*», ὥς λέγει κατὰ λέξιν σημείωμα τοῦ ὑπ᾽ ἀριθ. 598[2] ἑλληνικοῦ κώδικος τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων, κώδικος γεγραμμένου ἐν αὐτῇ ταύτῃ «*τῇ μονῇ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τοῦ Στύλου, ἤγουν τοῦ Ἁγίου Παύλου τοῦ Λάτρου, διὰ χειρὸς Μιχαήλ, ἐν τῷ ἔτει ͵ςφνη´ [=1049] μηνὶ νοεμβρίῳ β...*»[3]. Εἰς τὴν αὐτὴν μονὴν ἀνῆκέ ποτε καὶ ὁ ὑπ᾽ ἀριθ. 364 κῶδιξ τῆς πατριαρχικῆς τῶν Ἱεροσολύμων Βιβλιοθήκης ἐκ τῶν κομισθέντων εἰς αὐτὴν ἐκ τῆς Λαύρας Σάββα τοῦ ἡγιασμένου, ὥς λέγει ἐν τέλει σημείωμα τοῦ ΙΓ´ αἰῶνος (*...ἐγὼ ἔθηκα αὐτὸ εἰς τὴν ἁγίαν μονὴν τοῦ Στύλου...»*)[4]. Ἐπιστολὴ δέ τις Θεοδώρου Β´ Δούκα Λασκαρέως, τοῦ λογίου βασιλέως Νικαίας, ἀπευθύνεται πρὸς *Νεῖλον μοναχὸν καὶ καθηγούμενον τοῦ Στύλου*[5]. Ἐπίσης σημειώματα κατὰ τὸν ΙΔ´ αἰῶνα γεγραμμένα ἐν τῷ ὑπ᾽ ἀριθ. 12 κώδικι τῆς παρὰ τὴν Τραπεζοῦντα μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Περιστερεώτα ἀναφέρουσι κατ᾽ ἐπανάληψιν *μονὴν Στύλου*[6]. Πιθανώτατα ἐν τοῖς τελευταίοις τούτοις ὑπομνήμασι

πλάτει βίος, δύο ἐγκώμια καὶ διήγησις θαύματος αὐτοῦ, νῦν πρῶτον ἐκδιδόμενα ἐπιμελείᾳ καὶ φροντίδι **Κυρίλλου Βοΐνη** τοῦ ἐκ τῆς αὐτῆς μονῆς. Ἐν Ἀθήναις, 1884.

[1] Πρβλ. **Miklosich** et **Müller,** Acta et Diplomata. Τόμ. VI, σ. 61 καὶ 87.

[2] Ancien Fonds. Olim Colbertianus ἀριθ. 912.

[3] **H. Omont,** Fac-similés des manuscrits Grecs datés de la Bibliothèque Nationale du IX au XIV siecle. Ἐν Παρισίοις 1887, σ. 5, πίναξ XXI. — Πρβλ. **H. Omont,** Note sur un manuscrit grec copié en 1050 au mont Latros (Anatolie) ἐν τῇ Revue des Études Grecques, τόμ. Α´ (1889) σ. 336 κ. ἑ. (κατὰ παραδρομὴν ἐνταῦθα ὁρίζεται ὁ κῶδιξ γεγραμμένος τῷ 1050, ἀντὶ τοῦ πραγματικοῦ 1049, ἤτοι *͵ϛΦΝΗ´ νοεμβρίου β*). — **Miklosich** et **Müller,** Acta et Diplomata. Τόμ. VI, σ. 430 κ. ἑ. — Πρβλ. **Ἀ. Παπαδοπούλου Κεραμέως,** Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη. Τόμ. Β´. Ἐν Πετρουπόλει 1894 σ. 747. — Πρὸ τοῦ Omont εἶχεν ἐκδώσει, τῷ 1708, τἀνωτέρω σημείωμα ὁ **Montfaucon,** Palaeographiae graeca σ. 78, ἀναγνοὺς ἐσφαλμένως τὸ ἔτος: ͵ϛϡΜΓ´ (+1435).

[4] **Ἀ. Παπαδόπουλος Κεραμεύς,** ἔνθ᾽ ἀνωτέρω, σ. 480, ἀριθ. 364.

[5] **N. Festa,** Theodori Ducae Lascaris epistulae. Ἐν Φλωρεντίᾳ 1898. (Πρβλ. «*Vezantiniskij Vremmenik, Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς*». Τόμ. V (1900) σ. 371).

[6] **Ἀ. Παπαδοπούλου Κεραμέως,** Τραπεζουντιακά. Ἐν τοῖς «*Vizantiniskij Vremmenik, Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς*». Τόμ. V (1898) σ. 679.

πρόκειται περὶ τῆς μονῆς *Στύλου τοῦ Ἁγίου Παύλου τοῦ Λάτρου.*

Ἕτερον σημείωμα κώδικος ἱεροσολυμιτικοῦ, γραφὲν ὡς φαίνεται κατὰ τὸν ΙΒ´ αἰῶνα, ἀναφέρει μονὴν *Στύλου καὶ Ἀγροῦ* [1], ἧς μνημονεύει καὶ σημείωμα τοῦ ὑπ' ἀριθ. 842 [88] κώδικος τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν. Εἶναι δὲ τὸ σημείωμα τοῦτο τοῦ Ἀθηναϊκοῦ κώδικος κεχρονισμένον, τοῦ ,ϛΨΞΓ´ $\left(=\frac{1254}{1255}\right)$ ἔτους, λέγον ὅτι ὁ γράψας τὸν κώδικα διέτριβε ἐν «...*τῇ μονῇ τῇ ἁγία τοῦ Στύλου συνέζευ[γμ]ένη Ἀγροῦ μονῇ*...» [2]. Ὁ ἀκριβὴς προσδιορισμὸς τῶν μονῶν τούτων καὶ ἰδιαιτέρας δεῖται ἐρεύνης καὶ παρέλκει ἐνταῦθα. Ὅθεν ἀρκοῦμαι νὰ σημειώσω ὅτι ἡ *συνεζευγμένη* τῇ μονῇ Στύλου μονὴ *τοῦ Ἀγροῦ* εἶναι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ ἄλλως λεγομένη τοῦ *Μεγάλου Ἀγροῦ,* συχνότατα μνημονευομένη ἐν τοῖς βυζαντιακοῖς κειμένοις, ἱδρυμένη ἐν τῇ Συγριανῇ (εἴτε Σιγρηνῇ [3]) κατὰ τὴν Προποντίδα, μεταξὺ Κυζίκου καὶ Ρυνδακοῦ [4]. Καίτοι καὶ ἀλλαχοῦ

---

[1] ***Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως,*** Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη. Τόμ. Β´, σελ. 385.

[2] ***Ἰωάννου καὶ Ἀλκιβιάδου Σακκελίωνος,*** Κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Ἀθήναις 1892, σ. 152 κ. ἑ. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος σημείωμα τοῦ κώδικος τούτου, ὅπερ δὲν διέγνωσαν οἱ ἐκδόται ὅτι εἶναι ἔμμετρον, δεῖται ἀναθεωρήσεως.

[3] ***Γεώργιος Ἀκροπολίτης*** (ἔκδοσις Βόννης) σ. 73. —***Ἀνωνύμου,*** Σύνοψις Χρονική, ἐν ***Κ. Σάθα,*** Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη. Τόμ. Ζ´, σ. 476. 30. (Πρβλ. ***Α. Μηλιαράκη,*** Ἱστορία τοῦ βασιλείου τῆς Νικαίας καὶ τοῦ δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου. Ἐν Ἀθήναις 1896, σ. 263 ἐν ὑποσημ.).

[4] Περὶ ταύτης ἰδὲ **W. Ramsay,** The historical Geography of Asia minor. Ἐν Λονδίνῳ 1890, σ. 162.—**W. Tomaschek,** Zur historischen Topographie von Kleinasien im Mittelalter. Ἐν Βιέννῃ 1891, σ. 14. — **W. Regel,** Analecta byzantino-russica. Ἐν Πετρουπόλει 1891. σ. 131, ἐν λέξει *Ἀγρός,* καὶ ἐν «*Vizantiniskij Vremmenik, Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς*». Τόμ. Ι (1894) σ. 238. — ***Τρ. Εὐαγγελίδου,*** Οἱ βίοι τῶν ἁγίων. Ἐν Ἀθήναις 1896, σ. 239. — ***Νικοδήμου μητροπολίτου Κυζίκου,*** Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Αἰμιλιανοῦ. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1896, σ. XXXVI.—**K. Krumbacher,** Geschichte der byzantinischen Litteratur. Ἔκδοσις Β´. Ἐν Μονάχῳ 1897, σ. 342 (καὶ 723, 771). — (Πρβλ. ***Β. Μυστακίδου,*** Ὁ τάφος τοῦ Ἁγίου Θεοφάνους.... Ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ». Τόμ. ΙΔ´, 189 4σ. 243). — Πρβλ. **J. Pargoire,** Saint Théophane le Chronographe et ses rapports avec Saint Théodore Studite. Ἐν «*Vizantiniskij Vremmenik, Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς*». Τόμ. IX (1902) σ. 30-102 καὶ ἐν ἰδίῳ τεύχει, passim.

ἀπαντῶσι μοναὶ καὶ μονύδρια ὑπὸ τὸ παρώνυμον *Ἀγρὸς* καὶ δὴ ἐν τῇ Χαλκιδικῇ [1].

Ἐν Ἱεροσολύμοις ἔχομεν μονὴν ἐπ' ὀνόματι τοῦ *Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Στύλου,* κοινῶς τῆς *Κολώνας* καλουμένην καὶ τανῦν ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων κατεχομένην [2]. Προφανῶς εἰς αὐτὴν ἀναφέρεται καὶ τὸ σημείωμα: *[κτῆμα] τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Στύλου,* ὅπερ γεγραμμένον περὶ τὸν ΙΒ' αἰῶνα ἀπαντᾷ δὶς ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 2 κώδικι τῶν ἐκ τοῦ μοναστηρίου τοῦ τιμίου Σταυροῦ μετακομισθέντων εἰς τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχικὴν βιβλιοθήκην [3].

Ἐν Ἠπείρῳ πάλιν, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Δρυϊνουπόλεως, ἵδρυται ἡ παλαιὰ σταυροπηγιακὴ μονὴ τῆς *Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, Στύλου καὶ Δίρβεως* [4].

Ἐν Μετεώροις δὲ τῆς Θεσσαλίας οἱ ἀπορρῶγες βράχοι, ἐφ' ὧν ἵδρυνται τὰ κοινόβοια, συνηθέστατα καλοῦνται προσφυῶς *στῦλοι.* Οὕτω δὲ ἐν σημειώμασι βιβλιογράφων καὶ ἐν ἄλλοις κειμένοις, ἀπαντᾷ *μονὴ τοῦ Μεγάλου Στύλου, τοῦ Πλατέως Στύλου, τοῦ Στύλου Μετεώρου, τοῦ Στύλου Βαρλαάμ, τοῦ Στύλου Ἁγ. Ἰωάννου, τοῦ Στύλου Ρουσιάνου* [5] κλ. κλ.

---

[1] **L. Petit** et **W. Regel,** Actes de l'Athos. III. Actes d' Esphigménou. (Παράρτημα ὑπ' ἀριθ. 1 τοῦ ΙΒ' τόμου τῶν «*Vizantiniskij Vremmenik, Βυζαντινῶν Χρονικῶν*»). Ἐν Πετρουπόλει 1896, σ. VII.

[2] ***Ἀ. Παπαδοπούλου Κεραμέως,*** Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας. Τόμ. Γ'. Ἐν Πετρουπόλει 1897, σ. 223.

[3] ***Ἀ. Παπαδοπούλου Κεραμέως,*** Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη. Τόμ. Γ'. Ἐν Πετρουπόλει 1897, σ. 5.

[4] Τίς ἡ σχέσις ἄρα γε ταύτης πρὸς τὸ *Στύλον τοῦ Ἐρημίτου,* μνημονευόμεμενον ἐν χρυσοβούλλῳ τοῦ *Συμέων Οὐρέση Παλαιολόγου,* ἐκδιδόμενον κατὰ τὸ ἔτος 1361; (Πρβλ. ***Π. Ἀραβαντηνοῦ,*** Χρονογραφία τῆς Ἠπείρου. Τόμ. Β'. Ἐν Ἀθήναις 1837, σ. 311. — **Miklosich** et **Müller,** Acta et Diplomata. Τόμ. III, σ. 127).

[5] ***Πορφυρίου Οὐσπένσκη,*** ἀρχιμανδρίτου. Χριστιανικὴ Ἀνατολή. Ταξείδιον εἰς Μετέωρα καὶ τὴν Ὄσσαν καὶ Ὄλυμπον μοναστήρια τῆς Θεσσαλίας. Ἔκδοσις τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ***Π. Α. Σύρκου.*** Ἐν Πετρουπόλει 1896, (ῥωσσιστὶ) passim. — ***Σπυρ. Π. Λάμπρου,*** Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν μονῶν τῶν Μετεώρων. Ἐν τῷ «*Νέῳ Ἑλληνομνήμονι*». Τόμ. Β' (1905) σ. 61 κ. ἑ. — Πρβλ. ***Νίκου Ἀ. Βέη,*** Βυζαντιναὶ ἐπιγραφαὶ Γορτυνίας μεθ' ὑπομνημάτων ἐκδιδόμεναι. (Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ ΙΑ' τόμου τῶν *Βυζαντινῶν Χρονικῶν* [Vizantiniskij Vremmenik]). Ἐν Πετρουπόλει 1904, σ. 5 (τοῦ τόμου σ. 65).

Καὶ ταῦτα μέν, ἴσως πως διεξοδικώτερον. περὶ τῶν διαφόρων μονῶν τῶν λεγομένων τοῦ *Στύλου*. Εἰς τὸ μολυβδόβουλλον δὲ τῆς ΜΟΝΙC Τ(*οῦ*) CΤΥΛΟΥ ἐπανερχόμενοι λέγομεν καὶ πάλιν ὅτι διὰ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἁγιογραφικὴν παράστασιν μόνον εἰς τὴν ἐν Καλαβρίᾳ μονὴν τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεριστοῦ, τοῦ Στύλου, δύναται ἀναντιρρήτως νἀποδοθῇ.

22

Τὴν ἐπιγραφὴν ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν ὄψεων τοῦ μολυβδοβούλλου Μιχαὴλ μητροπολίτου Ἀθηνῶν—ὅστις πιθανώτατα εἶναι αὐτὸς ὁ Ἀκομινᾶτος—ἀναγινώσκει ὁ κ. Schlunberger [1] ὡς ἑξῆς: ΜΗΤΗΡ ΘȢ ΒΟΗΘΙ ΜΟΙ ΤѠ CѠ ΔȢΛѠ ΜΙΧΑΗΛ ΤѠ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΑΘΗΝΩΝ. Κατὰ τὸ πανομοιότυπον ὅμως τῆς σφραγῖδος [2] ἀνάγνωθι: Θ[Ȣ] ἀντὶ ΘȢ, ΡΟΗΘЄΙ ἀντὶ ΒΟΗΘΙ καὶ Μ—ΡΟΠΟΛΙΤΗ ἀντὶ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ. Εἶναι δὲ ἡ ἐπιγραφὴ — καθ' ἃ πρῶτος ἐσημείωσεν ὁ W. Froehner [3] — ἔμμετρος:

Μῆτερ Θεοῦ βοήθει μοι τῷ σῷ δούλῳ
Μιχαὴλ τῷ μητροπολίτῃ Ἀθηνῶν.

Τὴν ἐπιγραφὴν τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος σφραγῖδος ἐδημοσίευσε καὶ ὁ Gregorovius [4], ὅστις δ' ὅμως ἑπόμενος τῷ Schlumberger γράφει καὶ αὐτὸς ἐσφαλμένως πρὸς τοῖς ἄλλοις ΒΟΗΘΙ, καὶ ὁ κ. G. Millet [5], ὅστις μεταγράφει:

Μῆτερ Θεοῦ βοήθ' ἐμοὶ τῷ σῷ δούλῳ.

[1] Sigillographie de l'Empire Byzantin σ. 174.

[2] Ἰδὲ τοῦτο παρὰ *Σπ. Π. Λάμπρῳ*, Αἱ Ἀθῆναι περὶ τὰ τέλη τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος. Ἐν Ἀθήναις 1878, ἐν τῷ προσηρτημένῳ πίνακι, ἀριθ. 2.— **G. Schlumberger,** ἔνθ' ἀνωτέρω.

[3] **W. Froechner,** Bulles métriques. Deuxième série. Macon 1884 σελ. 19, ἀριθ. 67.

[4] **F. Gregorovius,** Geschichte der Stadt Athen im Mittelalter. Τόμ. Α'. Stuttgart 1889, σ. 213, ἐν ὑποσημ. 2. —Ἐν τῇ ἑλληνικῇ ὅμως μεταφράσει τοῦ ἔργου ὑπὸ *Σπ. Λάμπρου* (Ἱστορία τῆς πόλεως Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας .... ὑπὸ ***Φερδινάνδου Γρηγοροβίου***. Τόμ. Α'. Ἐν Ἀθήναις 1904, ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Μαρασλῆ, σ. 283, ἐν ὑποσ. 3) φέρεται ὀρθῶς κατὰ τοῦτο: ΒΟΗΘЄΙ.

[5] **G. Millet,** Plombs Byzantins. Ἐν τῷ Bulletin de Correspondance Hellénique. Τόμ. XVII (1893), σ. 76.

Πάντες δὲ οἱ ἀνωτέρω παρέλιπον νὰ σημειώσωσιν ὅτι τῆς ἐπιγραφῆς προτάσσεται σταυρός.

23

Μολυβδόβουλλον Λέοντος κουμερκιαρίου Κύπρου καὶ Ἀτταλείας. Ἡ ἐπιγραφὴ αὐτοῦ ἀναγινώσκεται ὑπὸ τοῦ κ. Schlumberger: +ΚЄ ΒΘ ΛЄΟΝΤ(*ι*) Κ[ȣΜ]ЄΡΚ(*ιαρίω*) ΚΥΠΡȣ S ΑΤΤΑΛ'(*είας*). Κατὰ τὸ πανομοιότυπον ἀνάγνωθι: [Κ]Є Β[Θ] [Λ]ЄѠΝΤ(*ι*)...

24

Παρὰ Schlumberger[1] ἀπεικονίζεται μολυβδόβουλλον Εὐσταθίου βασιλικοῦ σπαθαροκανδιδάτου καὶ τουρμάχου Πάλτου. Κατὰ τὸ πανομοιότυπον ἡ ἐπιγραφὴ ἀναγνωστέα: Κ(*ύρι*)Є ΒΟΗΘΗΙ ΤѠ [CѠ Δȣ]Λ(*ῳ*) — + ЄΥCΤΑΘ'(*ίῳ*) Β'(*ασιλικῷ*) CΠΑΘ'(*αρο*) ΚΑΝΔ'(*ιδάτῳ*) S ΤΡΟΜΑΡΧ'(*η*) Τȣ ΠΑΛΤȣ.

Ὁ κ. Schlumberger[2] ἀναγινώσκει ἐνιαχοῦ διαφόρως:... ΒΟΗΘЄΙ... ЄΥCΤΡΑΤΙѠ... CΠΑΘ'(*αρο*) ΚΑΝΔ(*ιτατω*)....

Τὸ ΒΟΗΘΗΙ ἀντὶ ΒΟΗΘЄΙ δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἅπαξ ἀπαντώντων ἐν ἐπιγραφαῖς μολυβδοβούλλων[3].

25

Μολυβδόβουλλον Μαρτίνου (;) πατρικίου, βασιλικοῦ πρωτοσπαθαρίου καὶ δομεστίκου τῶν βασιλικῶν ἐξκουβιτώρων, ἐξεδόθη ὑπὸ Schlumberger[4] μετὰ πανομοιοτύπου, καθ' ὃ τὴν ἐφ' ἑνὸς ἐπιγραφὴν ἀναγνωστέον ἴσως ὡς ἑξῆς: ΘЄ [=Θεὲ) ΗΓΟΥ S ΚΑΛΟΝ ΔΙΔΟΥ [ΜΟΙ]. Ἐν δὲ τῇ ἐπὶ τῆς ἑτέρας ὄψεως ἐπιγραφῇ ἀναγινώσκω: ΔΟΜЄCΤ'(*ι*)Κ'(*ῳ*) καὶ οὐχὶ ΔΟΜЄCΤ(*ικω*) ὡς ὁ ἐκδότης.

26

Μολυβδόβουλλον Δαβὶδ μεγάλου ἑταιρειάρχου, τοῦ ΙΑ' αἰῶνος. Ἐφ' ἑνὸς κεφαλὴ τῆς Θεοτόκου, ἐφ' ἑτέρου ἡ ἐπιγραφή: ΘΚЄ

---

[1] Sigillographie de l'Empire Byzantin σ. 318, ἀριθ. 3.
[2] Αὐτόθι.
[3] Αὐτόθι, σ. 339, ἀριθ. 2.
[4] Αὐτόθι, σ. 346, ἀριθ. 1.

[=Θεοτόκε] ROΗΘЄΙ ΔΑΔ [=Δαβὶδ] ΜЄΓΑΛѠ ЄΤΑΙΡЄΙΑΡΧΗ, ἣν ὁ κ. Schlumberger [1] ἀναγινώσκει: Θ(**εοτόκε**) Β(**οήθει**) ... κλ.

27

Ὡραῖον μολυβδόβουλλον φέρον ἐξ ἑνὸς τὴν Παναγίαν τὴν Βλαχερνίτισσαν καὶ ἐξ ἑτέρου ἔμμετρον ἐπιγραφήν, ἣν ὁ κ. Schlumberger ἀναγινώσκει: [2]

CΚЄΠΟΙC ΜЄ ΜΗΤЄΡ ΜΑΡΧΟΝ ΑRΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΝ.

ἀλλ' ἀντὶ ΜΑΡΧΟΝ τὸ πανομοιότυπον ἔχει ΜΑΡΚΟΝ. Οὕτω δὲ *Μᾶρκον* γράφει καὶ ὁ W. Froehner [3], ὁ πρῶτος ἐκδότης τοῦ μνημείου.

28

Ἐν τῇ *Βυζαντινῇ Σιγιλλογραφίᾳ* τοῦ κ. Schlumberger [4] ἐξεδόθη μολυβδόβουλλον μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς: ΜΙΧΑΗ[Λ] Κ8R8ΚΛ'(**ισιος**) S ΥΠΟΔΙΑΚΟΝ'(**ος**). Ἐν τῇ τελευταίᾳ ὅμως λέξει τῆς ἐπιγραφῆς, κατὰ τὸ πανομοιότυπον, δὲν ὑπάρχει σημεῖον ἐπιτμήσεως, ὥστε ἀναγνωστέον: ΥΠΟΔΙΑΚΟΝ = ὑποδιάκων. Τὸ *διάκων* εἶναι σύνηθες ἐν τοῖς βυζαντινοῖς κειμένοις [5] καὶ περὶ αὐτοῦ ἰδὲ ὅσα σημειοῖ καὶ ὁ Κοραῆς [6].

29

Μολυβδόβουλλον τῆς περιόδου τῶν Κομνηνῶν, ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Schlumberger [7] ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ συλλογῆς μετὰ πανομοιοτύπου. Ἐφ' ἑνὸς ἡ Παναγία ἡ Βλαχερνίτισσα καὶ ἑκατέρωθεν αὐτῆς [ΜΡ] ΘV. Ἐφ' ἑτέρου ἡ ἑξῆς ἐπιγραφὴ κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἐκδότου: +ΘΚЄ ΒΟΗΘ'(**ει**) ΝΙΚΟΛ'(**αω**) ΚЄΝCѠΡΗ [ΚΡΙ]ΤΗ Τ8 ΒΗΛ8 [S] ΟΙΚΟΝΟΜ8 (sic) [Τ'(**ων**)] ЄΥΑΓ'(**ων**) ΤѠ

---

[1] Αὐτόθι, σ. 348, ἀριθ. 2.
[2] Αὐτόθι, σ. 376, ἀριθ. 1.
[3] **W. Froehner,** Bulles métriques (Extrait de l'Annuaire de la Société Française de Numismatique et d'Archéologie pour 1882). Ἐν Παρισίοις 1882, σ. 24, ἀριθ. 74.
[4] Ἔνθ' ἀνωτέρω, σ. 389, ἀριθ. 6.
[5] **Du Cange,** Glossarium mediae et infimae Graecitatis, σ. 294.
[6] **Ἀ. Κοραῆ,** Ἄτακτα. Τόμ. Α', σ. 52.
[7] Ἔνθ' ἀνωτέρω, σ. 395, ἀριθ. 2.

Μ[Α]ΤΖΟΥΚ... ἔχων ὅμως ὑπ᾿ ὄψιν τὸ πανομοιότυπον ἀναγινώσκω ΝΗΚΟΛ'(αῳ) ἀντὶ ΝΙΚΟΛ'(αω). Ὁ ἐκδότης ἀποδίδει τὸ μολυβδόβουλλον εἰς *Νικόλαον* τινὰ *Ματζούκαν*. Προτιμῶ ὅμως νὰ συμπληρωθῇ τὸ ἐπώνυμον: Μ[Α]ΤΖΟΥΚ[Η], τοσούτῳ μᾶλλον καθ᾿ ὅσον *πρακτικὸν* τῆς ἐν Πάτμῳ μονῆς τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἐμπεριέχει ἕτερον *ἔνταλμα* τοῦ «*περιβλέπτου πατρικίου καὶ μεγάλου οἰκονόμου τῶν εὐαγῶν οἴκων τοῦ Ματζούκη*»[1], πρὸς ὃν προφανῶς πρέπει νὰ ταυτισθῇ ὁ τῆς σφραγῖδος *Νικόλαος Ματζούκης, κένσωρ, κριτὴς τοῦ βήλου καὶ οἰκονόμος τῶν εὐαγῶν [οἴκων]*. Εἶναι δὲ τὸ πρακτικὸν τῆς Πάτμου κατὰ τὸ ἔτος ἔτος 1073 συντεταγμένον, ὥστε καὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μολυβδόβουλλον κατατακτέον εἰς τὰ τοῦ ΙΑ´ αἰῶνος, ἐν ᾧ ὁ κ. Schlumberger χαρακτηρίζει αὐτὸ καθ᾿ ὅλου τῶν χρόνων τῶν Κομνηνῶν. Ὑπὸ σημείωσιν ὅτι τὸ ἐπώνυμον *Ματζούκης* εἶναι συνηθέστατον κατὰ τοὺς βυζαντιακοὺς χρόνους[2]. Κατὰ δὲ τὴν περίοδον μάλιστα τῶν Κομνηνῶν ὁ οἶκος *Ματζούκη* ὑπῆρξεν ἐκ τῶν εὐγενεστέρων. Οὕτω δὲ ἑρμηνεύονται καὶ ὅσα ἐν τοῖς πτωχοπροδρομίοις καλουμένοις στίχοις φέρονται δῆθεν λεγόμενα ὑπὸ τῆς συζύγου τοῦ Πτωχοπροδρόμου πρὸς αὐτὸν τοῦτον:

Ἐγὼ ἤμην ὑποληπτικὴ καὶ σὺ ἦσουν ματζουμᾶτος·
ἐγὼ ἤμην εὐγενικὴ καὶ σὺ πτωχὸς πολίτης,
σὺ εἶσαι Πτωχοπρόδρομος κ᾿ ἐγὼ ἤμην Ματζουκίνη,
σὺ ἐκοιμῶ εἰς τὸ ψιαθὶν κ᾿ ἐγὼ εἰς τὸ κλινάριν·
ἐγὼ εἶχον προῖκα περισσήν, καὶ σὺ εἶχες ποδο[νήπτριν],
ἐγὼ εἶχον ἀσημοχρύσαφον, καὶ σὺ εἶχες σκαφοδούγας,
καὶ σκάφην τοῦ ζυμώματος καὶ μέγαν πυροστάτην[3].

Ἐν τέλει εἰρήσθω ὅτι ἐν γράμματι τῆς μονῆς Λέμβων τοῦ ἔτους 1231 καὶ ἐν ἑτέρῳ ἀχρονίστῳ, πιθανῶς τοῦ 1255, κεῖται *Νικόλαός* τις *Ματζούκης*[4]. Ἀλλ᾿ εἰς αὐτὸν δὲν εἶναι δυνατὸν νἀποδοθῇ τἀνωτέρω μολυβδόβουλλον, διότι καὶ τοῦτο ὡς ἐκ τῆς τέχνης αὐτοῦ ἀδύνατον νἀποδοθῇ εἰς τὸν ΙΓ´ αἰῶνα, καὶ ὁ *Νικόλαος Ματζούκης* τῶν γραμμάτων τῆς μονῆς Λέμβων φαίνεται εὐτελής τις καὶ ἀγράμματος καὶ δι᾿ αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον *σιγνογραφῶν*·

[Ἕπεται συνέχεια] **ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ**

---

[1] **Miklosich** et **Müller,** Acta et Diplomata. Τόμ. VI, σ. 4.

[2] Πρβλ. **H. Moritz,** Die Zunamen bei den byzantinischen Historikern und Chronisten. Teil I, σ. 30. — ***Συν. Παπαδημητρίου*** ἐν «*Vizantiniskij Vremennik, Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς*». Τόμ. Ϛ´ (1899) σ. 167, ἔνθα καὶ περὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐπωνύμου λέγονταί τινα.

[3] **E. Legrand,** Bibliothéque grecque vulgaire. Τόμ. I, σ. 40, στίχ. 68-73·

[4] **Miklosich** et **Müller,** Acta et Diplomata. Τόμ. IV, σ. 61 καὶ 77.

ZU S. 287

Eine erneute Untersuchung der delphischen Basisblöcke zwingt mich, sie dem Weihgeschenk der Rhodopis abzusprechen und zu der oben geäusserten Vermutung zurückzukehren, dass hier ein Stier im Ährenfelde dargestellt war; und zwar ein Stier mit gesenktem Kopfe, wie ihn Bulle für das Denkmal der Korkyraeer reconstruiert (Ath. Mitt. XXXI 1906, 458. 460). Diese Kopfhaltung erklärt aufs Beste das Fehlen der Löcher und den roheren Zustand der Oberfläche zwischen den beiden grossen Höhlungen, welche dann den Vorderhufen des Tieres entsprechen, weil hier der Kopf den Boden fast berührte.

Heberdey, der mit mir die Steine untersucht hat, und dessen Zweifel mich auf den richtigen Weg wiesen, hat auch die unregelmässige Höhlung auf dem kleineren Blocks einleuchtend erklärt: hier waren einmal in späterer Zeit die Ähren entfernt und eine Sichel eingelassen worden, wie sie uns jetzt von den Stelen aus dem Heiligtum der Artemis Orthia in Sparta geläufig sind (Brit. School Annual XII 354 ff., XIII 185 ff.). Wie gut die Sichel zum Ährenfeld passt, bedarf keiner Erörterung.

Wenn somit leider die Hoffnung schwindet, von dem Weihgeschenk der Rhodopis einen Rest wiederzugewinnen, so bleiben unsere Blöcke doch als Teile eines einzigartigen archaischen Denkmals der Publication wohl wert.

Athen, Januar 1909. G. Karo

ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΕΙΣ ΣΕΛΙΔΑ 309

Εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Homolle συλλεχθέντα ὅμοια ἔργα πρὸς τὸν ἐκ Δελφῶν καυλὸν σιλφίου (ὅρα σελ. 309 ἑξ.) προσθέτων νῦν καὶ τὸ ἐν Δελφοῖς ἐπίσης εὑρεθὲν καὶ ἀποκείμενον χαλκοῦν θραῦσμα (Fouilles de Delphes V, σ. 137 εἰκ. 494), λαμβάνω ἀφορμὴν νὰ εἴπω, ὅτι ἄλλοτε θὰ δυνηθῶ νὰ προσαγάγω καὶ ἄλλα ὅμοια ἔργα πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι πολλὰ κορινθιακὰ κιονόκρανα ἀπομιμοῦνται σίλφιον καὶ ὄχι ἄκανθαν. Ἐπίσης δ' ἐκ καυλοῦ φυτοῦ, οἷον τὸ σίλφιον, δυνατὸν νὰ ἐξηγηθῇ ἡ χωρίζουσα τὰς ῥαβδώσεις τοῦ κορινθιακοῦ κίονος ἀπόθεσις.

Α. Δ. Κεραμοπουλος

ΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣΗΜΑ ΤΟΥ ΑΒΟΥΚΙΡ

Εἰς τὸ μέγα ζήτημα περὶ τῆς γνησιότητος ἢ μὴ τῶν πρό τινων ἐτῶν ἐμφανισθέντων καὶ ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου τοῦ Βερολίνου ἀγορασθέντων νομισματοσήμων, τῶν νῦν γνωστῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀβουκίρ, εὐθὺς ὡς ἔλαβον γνῶσιν αὐτῶν ἐκ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ κ. Ἀρβανιτάκη, ἐτάχθην μετὰ τῆς γνώμης ἐκείνων, οἵτινες κατεδίκαζον αὐτὰ ὡς κίβδηλα. Λεπτομερὴς δὲ μελέτη αὐτῶν, εἰς ἣν εὐθὺς κατόπιν προέβην ἐπὶ τῇ βάσει φωτογραφιῶν καὶ ἐκμαγείων, ἔπεισέ με τόσον τελείως περὶ τοῦ κιβδήλου αὐτῶν ὥστε ἂν καὶ δὲν εἶχον, μεθ' ὅλας τὰς προσπαθείας μου, κατορθώσῃ νὰ λάβω ποτὲ ἀνὰ χεῖρας αὐτὰ τὰ πρωτότυπα αὐτῶν, ἐθεώρησα καθῆκόν μου νὰ ἐκθέσω δημοσίᾳ καὶ λεπτομερῶς τοὺς περὶ τούτων ἀκραδάντως πείσαντάς με λόγους, ἐνώπιον τῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦ πρώτου ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικοῦ Συνεδρίου συνελθόντων ἐν τῷ Νομισματικῷ Μουσείῳ νομισματικῶν καὶ ἀρχαιολόγων. Φρονῶν δ' ὅτι δὲν ἐπετρέπετο μνημεῖα ἤδη ἐν μέρει ἀγορασθέντα ὑπὸ ἑνὸς τῶν κρατίστων συναδέλφων νὰ καταδικάζωνται ἀορίστως καὶ ἀνευθύνως ἢ προφορικῶς μόνον, ἤμην ἕτοιμος νὰ προβῶ ἀμέσως τότε εἰς δημοσίευσιν, ἐν τῷ παρόντι περιοδικῷ, τῶν ἐπιχειρημάτων μου, ἵνα οἱ τὸ ἐναντίον φρονοῦντες ἔχωσι πρὸ αὐτῶν οὐχὶ σκιάς, ἀλλὰ τοὺς συγκεκριμένους ἐκείνους λόγους, ἐφ' ὧν ἐβασίζετο ἡ πεποίθησις ἑνὸς τοὐλάχιστον τῶν πολλῶν καταδικαζόντων τὰ ἐν λόγῳ εἴκοσι νομισματόσημα.

Δὲν ἔπραξα δ' ὅμως τοῦτο τότε, διότι ὁ σεβαστός μοι συνάδελφος κ. Dressel, ἤτοι αὐτὸς ὁ ἀγοράσας ὡς γνήσια ὑπὲρ τοῦ ἐν Βερολίνῳ Μουσείου πέντε τῶν ἐν λόγῳ νομισματοσήμων, συνέστησέ μοι ἵνα ἀναμείνω πρῶτον τὴν δημοσίευσιν ἐκτενοῦς μελέτης ὑπὲρ τῆς ἀντιθέτου γνώμης, ἣν αὐτὸς προητοίμαζε τότε καὶ περὶ ἧς ἐφρόνει ὅτι ἤθελε πείσῃ καὶ ἐμὲ περὶ τούτου. Ἡ ἐργασία αὕτη τοῦ κ. Dressel βραδέως λίαν ἐδημοσιεύθη ἕνεκα τῆς μεγάλης ἐκτάσεως ἣν ἔλαβε κατὰ τὴν συγγραφὴν αὐτῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀνάγνωσις καὶ μελέτη αὐτῆς οὐδό-

λως ἔπεισέ με περὶ τοῦ ὀρθοῦ τῆς γνώμης τοῦ κ. Dressel, οὐδὲ τὰ ἐν τῷ μεταξὺ παρ᾽ ἄλλων γραφέντα ὑπὲρ τοῦ κιβδήλου ἐφάνησάν μοι καὶ ἐπ᾽ ἐλάχιστον ἱκανὰ ἵνα δείξωσι τὸ κίβδηλον, οὐδὲ τὸ πρωτότυπον τοῦ μόνου τῶν ἐν λόγῳ νομισματοσήμων, ὅπερ ἐν τῷ μεταξὺ εὐηρεστήθη ὁ κάτοχος αὐτοῦ νά μοι ἐγχειρίσῃ ἐπί τινα δευτερόλεπτα πρὸς ἐξέτασιν, ἐφάνη μοι γνήσιον, ἀπεφάσισα νὰ δημοσιεύσω ἀμέσως τότε τὴν μελέτην μου, ἀφοῦ μεταφράσω πρῶτον τὸ Ἑλληνικὸν χειρόγραφόν μου εἰς ξένην γλῶσσαν καὶ προσθέσω ἐν αὐτῷ πᾶν ὅ,τι καθίστα ἀναγκαῖον ἡ λεπτομερὴς ἀναίρεσις τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Dressel προταθέντων ἐπιχειρημάτων.

Εὐτυχῶς, ὅτε συνετελέσθη ἡ ἐργασία μου αὕτη, ἐπῆλθον ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ παρόντος περιοδικοῦ αἱ σπουδαῖαι ἐκεῖναι τυπογραφικαὶ ἀνωμαλίαι, ὧν ἕνεκα εἰς μὲν τὰ ἐμοῦ ἐκδοθέντα τρία πρῶτα τεύχη τοῦ ἔτους 1907 δὲν ἐγένετο δυνατὸν νὰ δημοσιευθῇ τὸ ἄρθρον μου, ἀλλὰ μέρος μόνον τῶν πινάκων, τὸ δὲ τέταρτον τεῦχος τοῦ 1907, δημοσιεύεται ἐν ἄλλῳ τυπογραφείῳ μόλις νῦν τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1909! Γράφω δ᾽ *εὐτυχῶς*, διότι ἐν τῷ μεταξὺ τὸ κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1908 ταξείδιόν μου πρὸς συγγραφὴν τοῦ Corpus τῶν νομισμάτων τῶν Ἀθηναίων ἔφερέ με καὶ εἰς Βερολῖνον, ἔνθα ἠδυνήθην ἐπὶ μῆνα ὁλόκληρον νὰ ἔχω ἐν πάσῃ ἀνέσει εἰς χεῖράς μου πρὸς μελέτην πέντε τῶν ἐν λόγῳ εἴκοσι περιφήμων νομισματοσήμων τοῦ Ἀβουκίρ.

Ἡ πρώτη ἐξ αὐτῶν ἐντύπωσίς μου ἦτο καὶ πάλιν ὅτι πρόκειται περὶ κιβδήλων. Ἀλλ᾽ ὀλίγον κατ᾽ ὀλίγον, ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ, ἤρχισεν ἀναδιδομένη ἐκ τῶν καθ᾽ ἑκάστην πρὸ ἐμοῦ, τῇ παρακλήσει μου, παρατιθεμένων νομισματοσήμων, ἰσχυρά τις ἐντύπωσις γνησιότητος, ἣν μήτε ἡ λεπτομερὴς μελέτη, μήτε ὁ πείσμων ὑπ᾽ ἐμοῦ ἔλεγχος τοῦ τεχνικοῦ μέρους ἠδύνατο νὰ διαλύσῃ ἐν τῇ διανοίᾳ μου. Συντόμως δ᾽ εἰπεῖν, τὸ συμπέρασμα τῆς ἐπὶ μῆνα μελέτης μου ταύτης ἦτο τὸ νὰ κλονισθῇ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἡ περὶ τοῦ κιβδήλου τῶν νομισματοσήμων τούτων πεποίθησίς μου, ὥστε τοὐλάχιστον νὰ μὴ ἐπιτρέπηται πλέον εἰς ἐμὲ ἡ ὑποστήριξις τῆς ἀντιθέτου γνώμης. διὸ καὶ ἔσπευσα νὰ παραγγείλω ἐκ Βερολίνου τὴν ἀναστολὴν τῆς δημοσιεύσεως τοῦ χειρογράφου μου.

Ἤδη δ᾽ ὅτε ἀπώλεσα τὴν ἐπ᾽ ἐμὲ αὐτὸν πεποίθησιν, ἀγνοῶ ἂν συμβαίνει εἰς ἐμὲ τὸ ἀντίθετον ἀκριβῶς τοῦ συμβάντος ἄλλοτε αὐτῷ τῷ κ. Dressel, προκειμένου περὶ τῶν αὐτῶν νομισματοσήμων, ὅστις,

καθ' ἃ αὐτὸς οὗτος ἔγραψέ μοι, ἀφοῦ ἠγόρασε τέσσαρα τῶν νομισματοσήμων τούτων ἐν πλήρει πεποιθήσει περὶ τῆς γνησιότητος αὐτῶν, ἤρχισε ν' ἀμφιβάλλῃ περὶ τοῦ γνησίου αὐτῶν εὐθὺς ὡς εἶδεν ἔκτυπα ἓξ τῶν λοιπῶν 16 νομισμάτων. Ἐπίσης ἀγνοῶ ἂν ἔχουσι δίκαιον τινὲς τῶν καὶ νῦν φρονούντων ὡς κίβδηλα τὰ νομισματόσημα ταῦτα συναδέλφων μου—εἰς οὓς ἀνεκοίνωσα τὴν νέαν ἐντύπωσιν, ἣν ἀπεκόμισα ἐκ τῶν ἐν Βερολίνῳ πρωτοτύπων—λέγοντές μοι, ὅτι μόνη ἡ πρώτη ἐντύπωσις εἶναι ἡ ὀρθή, ὅτι δ' ὑπνωτίσθην ὑπὸ τῆς συνεχοῦς θέας τοῦ χρυσοῦ καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας τῶν ἐν Βερολίνῳ νομισματοσήμων. Ὅ,τι δ' ὅμως ἀσφαλῶς γνωρίζω εἶναι ὅτι νῦν, ὅτε, ὀρθῶς ἢ ἐσφαλμένως, ἀπώλεσα τὴν ἀκράδαντον πεποίθησιν, ἣν εἶχον σχηματίσει περὶ τοῦ κιβδήλου, ἐπιβάλλεταί μοι ὑπὸ στοιχειώδους ἐπιστημονικοῦ καθήκοντος νὰ ὁμολογήσω τοῦτο δημοσίᾳ καὶ νὰ ἀπόσχω πάσης ὑπὲρ τῆς ἐναντίας γνώμης δημοσιεύσεως.

Βεβαίως φρονῶ ὅτι ἡ δημοσίευσις τῆς μελέτης μου ἠδύνατο καὶ νῦν ἐν πλείστοις νὰ θέσῃ εἰς δύσκολον θέσιν τοὺς ὑπερασπίζοντας τὸ γνήσιον τῶν ἐν λόγῳ νομισματοσήμων, διότι, ὡς ἤκουσα καὶ ἐκ τῶν προφορικῶν μου συζητήσεων μετὰ τῶν φρονούντων γνήσια τὰ ἐν λόγῳ νομισματόσημα, εἰς πλεῖστα τῶν τεθειμένων ζητημάτων καὶ προβλημάτων οὐδεμία ἀπάντησις δυνατὸν νὰ δοθῇ. Ἀλλὰ τοῦτο βεβαίως δὲν ἀποδεικνύει καὶ τὸ κίβδηλον τῶν ἐν λόγῳ μνημείων, ἅτινα ὡς μὴ νομίσματα, οὐ μόνον δὲν δύνανται νὰ κριθῶσι κατὰ τοὺς περὶ τῶν νομισμάτων κανόνας, ἀλλὰ καὶ ἀνήκουσιν εἰς τάξιν μνημείων ἐλάχιστα ἡμῖν γνωστήν. Ἄλλως δὲ ἤδη ὁ κ. Dressel ἔδειξε διὰ τῆς μελέτης αὐτοῦ, ὅτι δυνατὸν νὰ λυθῶσιν ἐπιστημονικῶς τινὲς τῶν ἐν λόγῳ πολυπληθῶν ἀποριῶν, τοῦτο δὲ παρέχει τὴν ἐλπίδα ὅτι καὶ ἄλλαι δυνατὸν ἐν τῷ μέλλοντι ὁμοίως νὰ λυθῶσιν, ἂν μάλιστα πλουτισθῇ ἡ ἐν λόγῳ νέα κατηγορία νομισματομόρφων μνημείων.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει νῦν χαίρω τὸ ἐπ' ἐμοὶ εἰλικρινῶς ἀντὶ νὰ λυπῶμαι ἐπὶ τῇ ἣν νῦν φρονῶ προσωπικῇ μου ἀποτυχίᾳ ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ. Χαίρω δὲ διότι δι' αὐτῆς ἐξαίρεται ἡ ἐπιστημονικὴ ἀξία ἐκείνου, ὅστις εἶχε τὸ θάρρος, παρὰ τὴν τότε περὶ τοῦ ἐναντίου γενικῶς ἐπικρατοῦσαν πεποίθησιν, νὰ προβῇ εἰς τὴν ἀντὶ κολοσσιαίου ποσοῦ ἀγορὰν μέρους τῶν νομισματοσήμων πρὸς πλουτισμὸν τοῦ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ τελοῦντος Μουσείου.

Ι. Ν. ΣΒΟΡΩΝΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ Ι΄ ΤΟΜΟΥ

TABLE DES MATIÈRES

CONTENUES DANS LE

JOURNAL INTERNATIONAL D'ARCHÉOLOGIE NUMISMATIQUE

TOME DIXIÈME

Quatrième trimestre 1907

'Aρ.
1

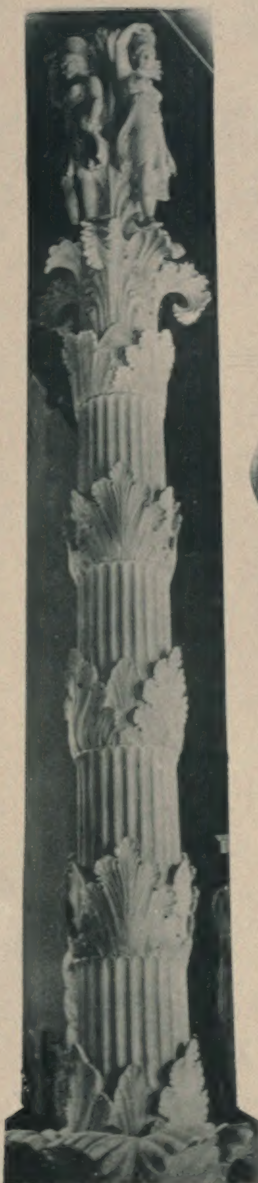

'Aρ.
6

'Aρ.
2

'Aρ.
7

'Aρ.
3

'Aρ.
8

'Aρ.
4

'Aρ.
9

'Aρ.
5

'Aρ.
10